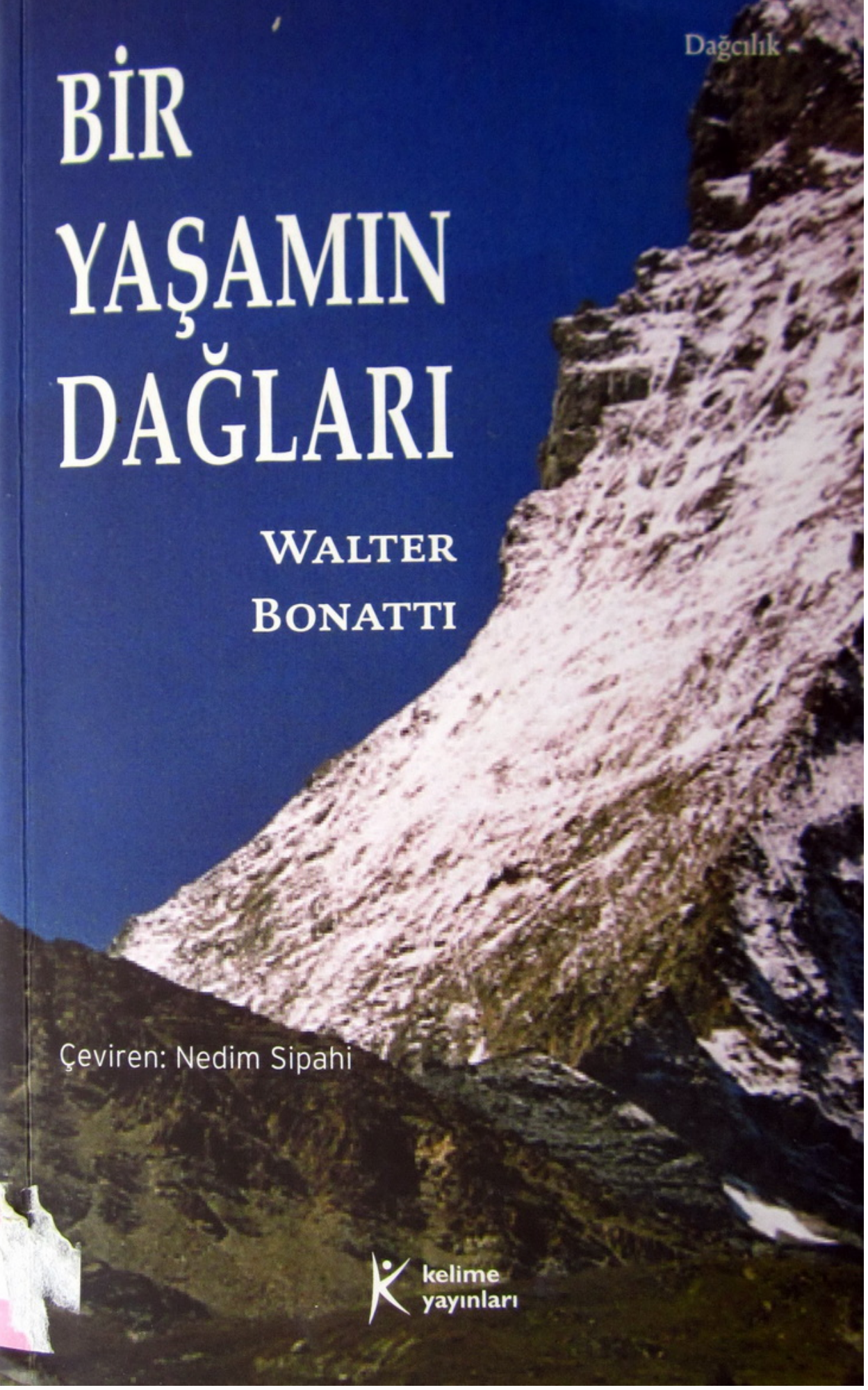
Dağcılık

BİR YAŞAMIN DAĞLARI

WALTER BONATTI

Çeviren: Nedim Sipahi

kelime yayınları

Kelime Yayınları: 51
Dağcılık Kitapları: 1

Bir Yaşamın Dağları - Walter Bonatti

Özgün Adı: Montagne di una Vita

©1996 Baldini & Castoldi
©2002 Baldini Castoldi Dalai Editore

Bu kitabın Türkçe yayın hakkları,
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince Kelime Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayın Yönetmeni: Asya Çağlar
Yayın Koordinatörü: Mustafa Öztürk
Editör: Âlâ Sivas
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Sinan Turan

Türkçe 1. Baskı: Eylül 2008

ISBN: 978-9944-343-49-7

Baskı: EUROMAT

Kelime Yayınları
Tel: (0212) 217 13 31 Faks: (0212) 217 13 32
www.kelimeyayinlari.com
kelime@kelimeyayinlari.com

BİR YAŞAMIN DAĞLARI

Walter Bonatti

Çeviren: Nedim Sipahi

kelime yayınları

Walter Bonatti

Walter Bonatti 22 Haziran 1930'da İtalya'nın Bergamo şehrinde doğdu. Daha genç bir delikanlıyken kendisini çok zorlu tırmanışlara adadı ve on dokuz yaşından otuz beş yaşına kadar peş peşe son derece güç rotaları çıktı. 1950'li yılların sonunda geniş kitlelerce İtalya'nın ve belki de dünyanın en iyi dağcısı olarak tanındı. 1954 yılında dünyanın en yüksek ikinci zirvesi olan K2'nin ilk tırmanışının gerçekleştirildiği ve İtalya tarafından düzenlenen büyük dağ seferinin başarısında hayati denecek önemde bir rol oynadı. 1965 yılında o güne değin hiç düşünülemeyecek bir başarıya imza atarak kış ortasında Mattherhorn Dağı'nın kuzey yüzünü tek başına tırmandı ve ardından da aşırı zorlu tırmanışları bıraktı. Sonraki on beş yıl boyunca Epoca adlı İtalyan dergisinin foto muhabiri olarak ve genellikle yalnız seyahat etmek suretiyle, dünyanın en yabanıl ve ıssız yerlerini gezdi.

İtalyan ve Fransız hükümetleri tarafından birçok kez cesaret madalyasıyla ödüllendirilip, Fransızların saygın "Legion d'Honneur" nişanına lâyık görülürken, Almanya ve ABD'de "Maceranın Devi" gibi başka ödüllerle de taltif edildi. Dağcılık ve macera üzerine İtalya'da yayınlanmış ondan fazla kitabın da yazarıdır.

Nedim Sipahi

Dağcılık konusunda yaptığı çeviriler: "Alplerin Son Üç Problemi" – Anderl Heckmair; "Riskin Ötesi / Dağcılarla Söyleşiler" – Nicholas O'Connell; "Benim Dikey Dünyam" – Jerzy Kukuczka; "Özgür Ruh / Bir Dağcı Yaşamı" – Reinhold Messner. Ayrıca fotoğrafçılıkla ilgili çevirileri de mevcuttur.

İçindekiler

Önsöz 7

Başlangıç (1948) 14

Büyük Capucin'in Doğu Yüzü (1951) 18

Kış Mevsiminde Lavaredo Kuzey Yüzü (1953) ... 44

İtalyan K2 Tırmanışı (1954) 59

Dru Güney Batı Sırtı (1955) 91

Çağının Ötesinde Bir Girişim (1955) 122

Mont Blanc'da Noel (1956) 124

Cerro Torre – Boşa Çıkan Rüya (1956) 140

Gasherbrum IV'ün Fethi (1958) 156

Brouillard'ın Kızıl Sırtı (1959) 167

Kuzey Rondoy Tırmanışı (1961) 186

Freney Orta Sırtı'nda Büyük Trajedi (1961) 193

Pilier d'Angle'ın Çığ Oluğu (1962) 226

Büyük Joraslar Kuzey Yüzü Kış Çıkışı (1963) ... 239

Whymper Sırtı'nda Taş Yağmuru ve Fırtına (1964) 258

Mattherhorn Kuzey Yüzü'nde Kışın Tek Başına (1965) 272

Dağcılığa Veda (1965) 285

Bir Anının Canlanışı: Mont Blanc'ın Büyüsü (1984) 293

Son Macera: Benim Patagonyam (1986) 305

EK: 1989 Uluslararası Dağcılık Toplantısı Açılış Konuşması: Dağ Macerası 2000 332

ÖNSÖZ

Daha en başından itibaren dağlar benim gelişmem için ideal bir okul olmuşlardır. Birçok insan gibi benim de içimde kendimi sınama ve yeteneklerimi öğrenme ihtiyacı vardı. Böylelikle tırmanışlar tırmanışları izledikçe kendimi daha canlı, daha özgür ve daha bütünleşmiş hissetmişimdir. Tırmanış yaşamım boyunca her zaman içimin derinliklerindeki yaratıcı isteklere boyun eğdim. Fakat hepsinin üzerinde, dağların gerçek ruhuna girmemi ve böylelikle kendi gerçek doğamın farkına varıp yeteneklerimin sınırlarını sonuna dek keşfetmemi sağlayan şey, tek başına tırmanmaktır.

Yedekte bekleyen bir desteğe başvurmadan yalnız başıma çok sert koşullarla karşı karşıya kalmam, bana kendi standartlarımı kullanarak kendi kararlarımı vermeyi ve buna bağlı olarak da bunların bedelini yine kendim ödemeyi öğretti. Bazen çok acı verse de, yalnızlık son derece değerli ve gerekli bir okuldu. Bu iç keşif yolculukları boyunca kendimi daha iyi tanımayı öğrendim. Fakat bundan da önemlisi diğer insanları ve çevremdeki dünyayı daha iyi anlamaya başladım. Bu tek başına maceralar sırasında kimi zaman bu mutlak sessizlik beni iyiden iyiye sersemletmiştir. Fakat sessizlik demekle aynı zamanda yansımayı, yani kendi iç sesimi dinlemeyi kastediyorum.

Çoğu zaman acaba ben bir "yalnız" olarak mı doğdum, yoksa daha sonra mı böyle oldum diye merak etmişimdir. Bazı deneyimlerim başka insanlar hakkında beni düş kırıklığına uğratmış olsa da, asıl karakterim yalnız bir dağcının karakte-

riydi ve hep öyle kaldı. İster korkuyla isterse de coşkuyla sonuçlanmış olsunlar, tüm maceralarım zihnimde şekillendiği andan itibaren başlamışlardır. Onları gerçeğe dönüştürmek yaratıcı düşüncenin bu ilk kıvılcımının sadece mantıklı bir sonucuydu. Örneğin Dru'nün güney batı sırtını tek başıma tırmanmayı ilk kez düşündüğümde, kendimi içinde her şeyin mümkün göründüğü ve tırmanışı başarmanın onu oluşturan asıl fikrin doğal ve kaçınılmaz bir sonucundan başka bir şey olmadığı bir gerçek dışılık hâli içinde buldum. Olağanüstü düşleriniz olduğunda ve onları gerçekleştirebileceğinize hakikaten inandığında, işte ancak o zaman zihniniz "imkânsız" engelini aşabilecektir. Çelişkili gibi gözükse de şunu anladım ki, bir ilk tırmanış bir anlamda dağın kendisinden daha fazla gerçektir. Rotanızdan başkaları da tırmanabilir, fakat hiçbiri sizinle aynı deneyimi yaşayamaz. Sizinkisi tek başına hep sizin olarak kalacaktır.

Benim için bir tırmanışın değeri hepsi eşit önemde olmak üzere birbirinden ayrılmaz üç unsurun toplamıdır: Bunlar estetik, tarih ve ahlâktır. Tüm bunlar birlikte benim dağcılık anlayışımın temelini meydana getirir. Bazı insanlar dağlara tırmanmayı sadece günümüzün modern yaşamının haşin gerçeklerinden bir kaçış olarak görmektedirler. Bu sadece bilgisizlik değil, aynı zamanda da pek de dürüstçe olmayan bir yaklaşımdır. Dağcılıkta bir kaçış unsuru da olabileceğini inkâr etmiyorum, ancak bu asla dağcılığın gerçek özünü gölgede bırakmamalıdır. Bu özse bir kaçıştan ziyade, kendi insanî çelimsizliğimiz üzerinde bir zafer olarak nitelenmelidir.

Korkunun birçok çehresi vardır ve onunla yüzleşmek kişisel denetim gerektirir. Benim için korku genellikle cesareti kışkırtır. Bu cesaret gerektiğinde başarısızlığı kabullenme cesaretini de içerir. Cesaret insanı kendi kaderinin ustası yapar. Olması yakın bir gönül gücü çöküntüsüne yenilmemek için uygar ve sorumluluk taşıyan bir kararlılıktır. Fakat kör cesaret aptalca, tehlikeli ve anlamsız sonuçlar verebilir. Elbette ki, bazen tehlike olaylara belli bir özgünlük katabilir ve maceranın bileşenlerinden biri olabilir. Fakat bu eğilim çok

sıkı bir şekilde dizginlenerek denetim altında tutulmak zorundadır.

Şurası yadsınamaz ki, dağcılık hayatım son derece etkileyici deneyimlerle doludur. On altı yıl boyunca zorluk derecelerinin uç sınırlarında tırmanışlar yaptım. Fakat benim için dağcılık mazoşist olduğumu düşünenlerin iddia edebileceğinin aksine, bir trajedi ve acı meselesi değildir. Her biri kendine özgü deneyimler içinde o yüksekliklerde yaşanmış keyif ve coşkularla dolu bir faaliyettir. Sakin bir ruh hâliyle harikulâde birçok güvenli tırmanış da yaptım. Fakat bu çıkışlarda önemli herhangi bir şey olmadı ve bu kitapta yer almadılar.

Dağcılık benim için her zaman macera anlamına gelmiştir. Zaten başka türlü de olamazdı ve olmamalıydı. Her zaman bir insanın doğru ölçüsü olan maceracı hayat türünü sürdürmek istedim ve hâlâ da buna devam ediyorum. Tırmanışlarım sırasında her türlü organizasyonu ve teknik desteği hep reddettim. Örneğin birkaç yıl önce henüz el değmemiş ve üzerinde kimselerin yaşamadığı topraklar olan Şili Patagonya'sının güney bölümünü ziyaret etmek istedim. Bu bölge Pasifik Okyanusu'nun karaların içlerine girmesiyle oluşan derin fiyortlarla dantel gibi oyulmuştur ve bugün bile dünyayla ilişkisi kesik bir durumdadır. Arkadaşlarım ve ben sadece kendi kaynaklarımıza güvendik ve çok zengin bir deneyimi yaşamanın zevkine vardık.

Eğer Patagonya'nın bu ıssızlığında kamuoyunda heyecan uyandıracak bir "keşif" peşinde koşmak isteseydim ben de bu işi başkalarının yaptığı gibi yapabilirdim.Yani uçaklar vasıtasıyla havadan yere atılacak ikmal olanaklarından yararlanabilir, telsiz bağlantıları, elektronik sinyaller ve Küresel Konumlama Sistemi (GPS) gibi uydu üzerinden asla yanılmayan seyir araçlarından yararlanarak ne kadar mesafe katettiğimi ve önümde gidilecek daha ne kadar mesafe kaldığını tam olarak tespit edebilirdim. Fakat bu kendi içinde arınık bir sonuç olurdu ve sadece kullanılan teknolojinin doğruluğunu ve hassaslığını teyit ederdi. Bu hâliyle yaşanacak bir macera, eğer

adına hâlâ macera denebilirse, hiçbir sorun çıkarmazdı. Fakat insan yönünden herhangi bir ilginçliği de kalmazdı. Böylesi bir faaliyet bir yanılsama üzerine kuruludur ve kamuoyunu kandırmaktan öte gitmez. Bunlar öncülerin gerçek ve özgün keşifleriyle kendini kıyaslamaya çalışan dürüst olmayan sözde maceralardır. Bu tarz faaliyetlerde gerçek macera yoktur. Issızlıkta soyutlanma, bilinmeyenler, hatta ufak sürprizler bile işin içinde yer almazlar. Oysa insanın içsel kaynaklarını, maharetini ve sınırlarını sınayan aslında bunlardır.

Bir uzay yolculuğuna yakışacak gelişmiş malzemelerin; tıptaki, psikolojideki ve diğer alanlardaki, gıda ve ilaç ürünlerindeki ilerlemelerin hepsi gücümüzü artırmış ve mümkün olanın sınırlarını genişletmiştir. Dolayısıyla bugünün başarılarını dünün imkânsızlıklarıyla karıştırmamak gerekir. Örneğin günümüzün modern malzemeleri hem su geçirmez hem de son derece hafiftirler. Sekiz bin metrenin seyrelmiş havası içinde kas yorgunluğunu hafifleten ve beyinsel işlevleri geliştiren ilaçlar günümüzde oksijen tüplerinin yerini alabilmektedirler. İmkânsızın sınırları her gün gitgide daralmaktadır ve böylelikle de yüksek irtifada insan dün düşünülemeyecek işlere girişebilmektedir. Öte yandan herkes kendi kuşağının çocuğudur ve bunu bilip saygı duymakla birlikte, bazen ait olmadığım bir çağın mantığını kabullenmekte güçlük çekiyorum.

Bazıları bugün dağcılığın ne anlama gelebileceğini soruyorlar. İnsanî değerleri yansıtan her şey (bu dağcılığı da içerir) saygıyı hak eder. Kendisini bir düş, bir idealizm ve her şeyin üzerinde bir kendini tanıma arayışı olarak ifade ettiği sürece dağcılık, hep yaşamaya devam edecektir. Bazı kuramların aksine "modern", "eski" ve "geleceğin" tırmanışları diye ayrımlar söz konusu değildir. Var olan tek şey tırmanmaktır ve bu da kendi tutkularını gerçekleştirmek için kurgulanan bir ahlâki sistemden öte bir şey değildir. Fakat dağcılığı belli bir konudaki uzmanlaşmayla birbirine karıştırmamak gerektiği gibi, macera da gösteriden başka bir anlam ifade etmeyen şeylerle aynı kefeye konulmamalıdır.

Kendi açımdan dağlar meraklılığıma fırsat sağladılar. Fakat aynı zamanda da kısıtlayıcı ve çoğu zaman hayal kırıklığı yaratıcı toplumsal düzeneklerden uzakta yaşamak; mükemmel bir doğal çevrenin içine girmek; kendi kendimi keşfetme, dürüstlük, tutarlılık, sorumluluk, kendini bir işe adama ve çıkarsız dostluk gibi her zaman peşinde koştuğum kimi nitelikleri geliştirmek için büyük bir istek verdiler. Benim hayal kırıklığım dağlardan değil insanlardan kaynaklanıyor. On dokuzuncu yüzyıl dağcılarının çoğunun ahlâki anlayışını çok beğenirim, fakat çağdaşlarımdan bazıları için maalesef aynı saygınlığı duyamıyorum. Her zaman bir ip arkadaşını samimi ve sadık bir dost, normal karşılanacak düzeyde biraz korkuyla mayalanmış dirayet ve kararlılık gösterebilecek bir kişi ve sormaya gerek duymadan niyetini anlayıp güvenebileceğiniz bir insan olarak görmüşümdür. Onun rekorlar kırmış usta bir tırmanıcı olmaması her zaman çok daha önemsiz olmuştur. Ne yazık ki bu özelliklerde çok fazla arkadaş tanıyamadım. Bunun yerine genellikle ne zaman birisiyle mükemmel bir uyum içerisinde olduğumu düşünsem, ani bir sürprizle karşılaşıp hayal kırıklığına uğramışımdır.

Kendimi bir model olarak öne çıkartmak istemiyorum, fakat bazı insanlar benim düşünce tarzımı ve yaşam biçimimi benimsiyorlar. Eğer onlar için bir nirengi noktası olabilirsem bundan onur duyarım. Bunun yanında beni sadece bir dağcı olarak değerlendirmek görüntünün ancak yarısını oluşturacaktır. Hatta yaşamımın sadece on altı yılını tam anlamıyla dağcılığa adadığım göz önüne alınırsa, bu durum belki görüntünün yarısı bile etmez. Fakat hepimiz deneyimlerimizden başkalarına da söz etme ihtiyacını hissederiz ve yaşlandıkça bu ihtiyaç daha da artar. Eğer benim dağlardaki başarılarım başkalarına yardımcı olabiliyorsa bundan sadece gurur duyar ve mutlu olurum. Hayatta hiçbir şey bundan daha değerli olamaz. Ancak söylemesi acı da olsa, tüm çevremde hissettiğim, başkalarına karşı güvensizlik ve yanlış anlaşılma duygusundan kaçmak için sonunda dağcılık camiasından uzaklaşmak zorunda kaldım. Dağlarda doğa tarafından dayatılan basit

özellikler geliştirilir, fakat bu derslerin gündelik yaşama aktarılması zordur. Bu sonsuza kadar sürecek bir çelişkidir. Başlangıçta bu iki yaşam birbirine benzermiş gibi görünür ve her birinin diğerini güçlendireceği sanılır. Fakat gerçekte her iki yol birbirinden öylesine sapar ki, genellikle birbiriyle tamamen uyumsuz hâle gelirler. Dağlar bana aldatmamayı, kendime karşı dürüst olmayı öğretti. Bir yönüyle dağcılık çok zorlu bir okuldur ve bazen acımasız olabilir. Fakat en azından dürüsttür. Bu dersleri her günkü dünyayla uzlaştırmak oldukça zor gelebilir. İradenizi güçlendirmeli, ne olmak istediğinizi seçmeli, ardından da yanlışa teşvik eden unsurlara boyun eğerek rotanızdan sapmayacak kadar güçlü olmalısınız. Bu plana sadık kalabilmek için çok yüksek bir bedel ödemeniz gerekecektir. Fakat karşılığında gelen ruhsal miras da beklenen oranda artacaktır.

Etrafında bir izleyici kitlesi aramak insan doğasında vardır ve tanınmış olmak insanı memnun eder. Kendi başına şöhret hiçbir anlama gelmese de izlenmesi ve saygı duyulması gereken önemli bir şeydir. Şimdi başarıdan ve başkalarının beğenisinden duyduğum keyfi inkâr edersem iki yüzlülük etmiş olurum. Fakat basını her zaman tek kulağımla dinlemişimdir. Tırmanış yaşamım boyunca dağlarda gerçekleştirdiklerim haber niteliğindeydiler. Fakat benim için bu pek önemli bir şey değildi. Mattherhorn'un 1965 yılındaki kış çıkışından sonra, daha henüz otuz beş yaşındayken sırf gazete başlıklarında olmak için bile tırmanmaya devam etmem çok kolaydı. Oysa bunun yerine, amaçlarıma ulaştıktan sonra dağcılığı tamamen bıraktım ve dikkatimi başka alanlara verdim.

Yıllar geçtikçe giderek daha açık bir biçimde, gerçek tabiatımın mümkün olan en geniş anlamıyla maceracı bir biçimde yaşamak olduğunu anladım. Keşfin tadını bir kez aldığınızda, ister istemez hep biraz daha ileriye gitme ihtiyacı hissediyorsunuz. Bilmeye ve anlamaya karşı her zaman doğuştan gelen bir isteğim olmuştur. Bu arzumu önceleri dağcılık yoluyla, daha sonraları da dünyanın her yerinde tek başına seyahatler yaparak tatmin ettim.

Şimdi kim olduğumu ve yaşamda neleri gerçekleştirdiğimi daha iyi anlıyorum. Artık kendimden ve başkalarından neler istediğimi biliyorum. Yüreğimde her zamankinden daha açık bir şekilde hissediyorum ki, bir insanın amaçları başkaları tarafından belirlenemez. Tırmandığım zirvelerden, keşfettiğim yerlerden ve elde ettiğim başarılardan sonra benim ulaştığım sonuç budur.

BAŞLANGIÇ
(1948)

Daha çocukken okul tatillerinde şu ya da bu gerekçeyle evden kaçmanın bir yolunu bularak, gökyüzünde uçan kartalları seyredebileceğim yerlere giderdim. O zamanlar Alpler'in semalarında kartallar uçardı ve hatta bu yırtıcı kuşların bir çifti de benim oyun oynadığım yerin yukarılarındaki bir kayaya yuva yapmıştı. Burası Bergamo'nun kuzeyindeki vadilerden birisi olan Vertova di Valseriana'ydı.

Sırtın yukarısına doğru, sis bulutlarıyla kaplı ve kireç taşından oluşmuş sivri kütleleriyle diğerleri arasında zihnimi en fazla etkileyen Alben Dağı'nın zirvesi yükselirdi. Yaşamımın o döneminde Alben Dağı tüm yalınlığıyla o zamana kadar gördüğüm doğanın en güzel örneğiydi ve bir çocuğun tüm samimiyetiyle ona içimde çok saygıdeğer bir yer verip, âdeta maceraya karşı olan tutkunluğumun bir sembolü hâline getirmiştim. Aradan epey yıl geçtikten sonra Grigna'nın yüksek yamaçlarından ona baktığımda, benim meşhur Alben'imin o anda üzerinde olduğum zirveden daha alçakta ve daha güdük olduğunu görünce hayal kırıklığına uğramıştım.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hâlâ Monza'da yaşıyordum. Savaştan yenik çıkmış bir ülkede yaşamıyla ilgili geleceği belirsiz bir çocuk için zor dönemlerdi. Brianza'ya yukarıdan bakan ince bir kaya piramidi görüntüsündeki Grigna'yı işte o yıllarda tanımıştım. Yine o zamanlar sadece patikalardan yürüdüğüm hâlde, üzerinde birbirine iple bağlı dağcıların tırmanışlarını büyük bir merak ve istekle seyrettiğim bu güzel zirvenin sırtlarından, kaya kulelerinden son derece etkilenmeme ve heyecanlan-

mama engel olamazdım. Saatler boyunca oturup bu şanslı insanları seyreder, sonra da yakındaki bir kayalıkta yerden sadece birkaç metre de olsa yükselerek onları taklit etmeye çalışırdım.

Bir gün bana bu yürüyüşlerde her zaman eşlik eden arkadaşım, çantasında annesinin çamaşır ipiyle çıkageldi. İlk defa bir tırmanış ipinin ucuna bağlanıyordum. Fakat o andan itibaren daha önceleri başkalarını seyrederken gördüğüm her şeyi uygulamayı denedim.

Nihayet daha sonra arkadaş olduğumuz şirin dostum Elia sayesinde gerçek anlamda bir tırmanış yapmamız fazla gecikmeden gerçekleşti. Bir gün Grigna kulelerinden biri olan Nibbio'nun dibinde yukarıdaki duvarda tırmanmakta olan iki dağcıyı dikkatle izlerken Elia yanıma geldi. Bu görüntüden sanırım hayli etkilenmişti ve tüm tırmanış malzemesini ortaya döküp, yüzünde âdeta işin uzmanıymış gibi bir ifadeyle "Sen de denemek ister misin?" diye sordu.

"Bundan daha fazla istediğim bir şey düşünemiyorum!" diye cevap verdim. Beş dakika sonra bizi Campaniletto (Küçük Çan Kulesi) diye bilinen sivrinin dibine çıkaran patikayı tırmanmaya başlamıştık bile. Karşılıklı ipe bağlandık ve bana bazı talimatlar verdikten sonra Elia tırmanmaya başladı. Fakat üç metre kadar tırmandıktan sonra arkadaşım tıkanıp kaldı. Ben aşağıdan onu izlerken o da devam etmeye çalışıyor, vücudunu önce bir tarafa, sonra da öbür tarafa doğru eğiyordu. Bulunduğu yere büzüldü ve tekrar tekrar denedi. Ancak ben onu sessizce izlerken o bulunduğu yerde kalakalmıştı.

Nihayet aşağıya inmeye karar verdi.

Kendine bir mazeret bulmak istercesine "Ayakkabılarımın tabanları kayıyor!" dedi ve "Biraz daha sol taraftan tırmanmaya çalışacağım," diye devam etti.

Tırmanmayı sürdürmesi için onu sakin bir şekilde destekliyor ve elimden geldiği kadar cesaretlendirmeye çalışıyordum. Ama neticeyi değiştiremiyordum.

Kendi kendime "Haydi devam et! Biraz daha gayret!" diye söyleniyordum. Yoksa ilk tırmanış denemem bir duman gibi uçup gidecekti!

Sonunda tırmanışa başladığı noktaya geri indi. Tam bir hayal kırıklığı içindeydim ve neredeyse başarısız olduğumuza inanmıştım ki, Elia beni şaşırtacak bir şekilde "Haydi! Kendi ayakkabılarınla sen de dene bakalım!" deyiverdi.

Ayaklarımda burunları küt, bileklerimi genişçe saracak biçimde boyunlu, bir çift partal asker postalı vardı. Elia tırmanış ayakkabıları giydiği hâlde burayı tırmanamazken, yukarıdan sarkan bir ip de olmadan burayı nasıl çıkacağımı kara kara düşünmeye başladım. Buna karşın denemeyi öylesine istiyordum ki, onun yerine geçtim. Nasıl becerdim bilemiyorum ama, bir şekilde bu ilk zorlu ip boyunu tırmanmayı başardım. O anda, kendimi insanı çıldırtan bir rüyanın ortasındaymışım gibi hissettim. İp bittiğinde, kendisini yukarıdan emniyete aldığım Elia da artık tırmanmaya hazırdı ve yanıma ulaştığında tam yer değiştireceğimiz sırada, "Çok iyiydin! Haydi en tepeye kadar önden sen tırman!" dedi.

Böylece zirveye kadar tırmandım. Bu şekilde gerçek bir kaya yüzeyiyle ilk defa tanışmış oluyordum.

1948 yılının Ağustos ayındaydık ve Campaniletto'daki bu ilk tırmanış beni iyice bilemişti. Ardından Grigna zirvelerinde gerçekleştirdiğim birçok tırmanış geldi. Bunların çoğunu pazar günleri gün doğumundan hava kararana kadarki süre içerisine sığdırıyordum.

Artık yüreğimi ve ruhumu kaya duvarlarına, ters eğimli yüzeylere ve beni mümkün olabilenin sınırlarına taşıyacak zorlu bir mücadelenin içinde karşılaştığım kendi zayıf yönlerimin üstesinden gelme keyfine adamıştım. Bütün bunlardan da öte, başkalarının ulaşamadığı yerlere erişmenin verdiği tatmin duygusuyla tanışmıştım. Düşünce ve eylem arasındaki doğrudan ilişki aracılığıyla, gitgide kendi gücümü ve sınırlarımı daha fazla keşfediyordum. Belki de yaşamın benden başka türlü esirgediği şeylerin bedelini ödüyordum. Fakat yükseklerde, zorluklarla dolu bir ortamdaki saf doğayla doğrudan bir ilişki içerisindeyken kendimi canlı, özgür ve günden güne daha doygun hissettiğimi de açık bir biçimde fark edebiliyordum. Bu sayede insanlığı yükselten ve yücelten unsurların zenginliğiyle dolu macera

ruhunu ve hepsinin üzerinde de, kendi yaşam tarzımı keşfediyordum.

Deneyim kazandıkça giriştiğim tırmanışlar daha fazla tek yönlü bağlılıkları da beraberinde getirdi. Bu şekilde Grigna zirveleri üzerinde en kolayından en zorlarına doğru aşama aşama gelişme kaydettim. Bu, tüm kış boyunca devam eden ve 1949'un gerçek anlamda tırmanış mevsiminin başladığı ilkbahar sonuna kadar süren kısa, fakat yoğun bir dönemdi.

Her zamanki tırmanış arkadaşlarım, kendileri de benim gibi bu işte yeni olan Oggioni, Barzaghi, Casati, Aiazzi ve daha sonraları da Carlo Mauri'ydi. Artık karşımızda yükselen Alpler'in meşhur zirveleri, onları zorluk derecelendirmesinde en üst basamaklara çıkartan saygın isimler taşıyorlardı. Brenta Dolomitleri'ndeki Croz dell'Altissimo'nun neredeyse dümdüz bir hat hâlinde yükselen rotası, Badile'nin kuzey yüzü, Mont Blanc kütlesindeki Aiguille Noire de Peuterey'in doğu yüzü ve yine aynı bölgedeki Büyük Joraslar'ın kuzey yüzündeki Walker Spur sırt rotası bunların arasında sayılıyorlardı. Campaniletto'da Elia ile beraber utana sıkıla gerçekleştirdiğimiz o ilk tırmanışımızın üzerinden daha bir yıl bile geçmeden on dokuz yaşında bir delikanlı olarak bu rotaları tırmanmaya soyunmak başarılı bir sıçrayışı ortaya koyuyordu.

BÜYÜK CAPUCIN'İN DOĞU YÜZÜ
(1951)

O ağustos günü Mer de Glace (Buz Denizi) buzulu üzerinde tam tepede parlayan güneş havayı soluk alınamayacak bir hâle getirmişti ve dikkatimi tamamen, hedefim olduğu hâlde hiç de yakınlaşıyormuş gibi durmayan Col du Geant (Devin Geçidi) adlı geçide yöneltmiştim. Sıcaktan bunalmış ve yorulmuş vaziyette gözlerimi kamaştıran karla kaplı yamacı ağır ağır tırmanıyordum. Aniden büyük bir gürültüyle sarsılmasaydım etrafımdakilerin dahi farkında değildim. Mont Blanc du Tacul'ün loş kulvarlarından birinde dev bir buz ve kaya tabakası kopup aşağıya düşerek parça parça olmuştu.

Ortalığı tekrar sükûnet kapladığında bakışlarım yükseklere, etraftaki zirveler denizine hâkim bir şekilde yükselen büyük kızıl kuleye çivilenmişti. Tamamen bir duvardı ve bakmak bile insanı korkutuyordu. Onun tepesinde kendimi asılı olarak hayal etme düşüncesi dahi başımı döndürmeye yetiyordu. Bir tarihte bu iğne gibi sivri kuleyi tırmanmaya cesaret eden birisi olup olmadığını düşündüğümü hatırladım. O zamanlar buranın adını bile bilmiyordum. Henüz ilk kez Mont Blanc civarına gelmiştim.

Aradan birkaç ay geçtikten sonra bir gün arkadaşlarımdan biri Alp Dağları'nın henüz çözülmemiş büyük bir probleminden söz açmıştı. Anlattıkları 1949 yılının o bunaltıcı yazında beni böylesine etkileyen dev kızıl kuleyle tamı tamına çakışmaktaydı. Bu benim Büyük Capucin ve onun mükemmel doğu duvarıyla ilk resmî tanışmamdı.

Daha hemen ilk andan itibaren beni müthiş bir şekilde heyecanlandırmıştı. En büyük rüyam yanımda bir ip arkadaşım

olsa bile, bir zirveye benim kendi başıma keşfedeceğim bir rotadan tırmanabilmekti. Henüz büyük bâkir bir kaya yüzeyiyle baş edebilmenin içsel tatmininin deneyimine sahip değildim ve bu da şüphesiz ki mükemmel bir fırsattı.

Vakit kaybetmedim ve 24 Temmuz 1950 günü şafak vakti Monza'dan arkadaşım Camillo Barzaghi'yle birlikte Büyük Capucin'in doğu yüzünün kayalarının dibindeki buzul çatlağını aşmayı başardım. Daha önceden tahmin ettiğimiz gibi güçlüklerin henüz başlangıçtan itibaren çok büyük olacağı orta ana çatlaktan tırmanmaya başladım. Çevremiz o zamana kadar gördüklerimizin en etkileyicileriyle sarılıydı ve kendimizi ürkmüş ve çekinmiş bir hâlde duvara asılı buluverdik. Önceki sabahtan beri, keşfetmek üzere Büyük Capucin'in dibine ulaştığımızdan itibaren zihnimiz kaygılarla doluydu. Bir karganın cırlak ve uzaktan gelen sesini duyduysak da kendisini göremedik. Onun nerede olduğunu arama fikrinden vazgeçmiştik ki, rotayı incelemek üzere yukarıya doğru bakarken tepemizdeki ters eğimli dev balkonların ilkinin hemen altında dolanmakta olan siyah bir nokta dikkatimizi çekti. Bir sinek büyüklüğünde görünen bu benek belli ki duvarın ilk üçte birlik yüksekliğinin üst seviyesinde uçmakta olan bizim kargadan başka bir şey değildi. Bu görüntü, bu ölçek, şimdi ilk göründüğünden çok daha büyük ve hatta el atmaya çok daha az uygun duran böylesi bir duvarın boyutlarını algılamak için yeterliydi. Bu keşif doğal olarak Büyük Capucin'e olan saygımızı daha da artırdı ve artık onu içimizde artan bir gerginlikle göğüslüyorduk.

Otuz metre kadar tırmandıktan sonra bir dizi gök gürültüsünün ardından bir buçuk gün sürecek bir kar tipisi başlayınca iple duvardan aşağıya inmek zorunda kaldık. Önceki geceyi açıkta geçirmemiz yetmezmiş gibi, buzula kadar geriye döndükten sonra Flambeau Geçidi'nde, Torino dağ kulübesinden sadece beş dakikalık mesafede açık havada mecburen bir gece daha geçirdik. Böyle davranmamızın birinci nedeni havanın açmış olması ve rüya gibi bir manzara üzerinde ayın yıldızlar arasında pırıl pırıl parlamasıyken, ikinci nedeniyse cebimizde beş paramızın bile olmamasıydı.

Yirmi gün sonra, 13 Ağustos'ta bu defa Turin'den Luciano Ghigo'yla birlikte yeniden Büyük Capucin'in dibindeydim. O sene bilhassa fırtınalı bir yaz mevsimi geçiriyorduk ve başlangıçtaki kötümserliğimiz aynı akşam bizi haklı çıkarmıştı. Geceyi açıkta geçirme hazırlığımızı tamamladıktan sonra tipi hâlinde kar yağarken rüzgâr da nefes almaya fırsat vermedi. Yine başlangıçta cesaret kırıcı bir durumla karşılaşıyorduk, fakat bu defa bir oyuğun içinde ve genişçe bir balkonun altında nispeten daha iyi bir konumdaydık. Doğu yüzünün asıl sorunları bu noktada başlıyordu.

Şansımıza ertesi sabah güneş açtı ve tüm gece boyunca yağan karın kaya yüzeylerden eriyip gitmesine birkaç saat yetti. İnsan ve dağ arasında çetin bir mücadeleye girerek tepemizde yükselen ters eğimli kaya kütlelerine tırmanmaya başladık.

Gün çabuk geçti ve güneşin batmasına yakın duvarın en dik bölümlerinden biri karşımıza dikildi. Yüzeyden dışarıya doğru taşan dev balkonlardan birincisinin altına gelmiştik ve yukarıya doğru tüm görüş alanımız engellenmekteydi. Balkonun etrafından dolaşabilmek için giriştiğim sağa doğru çapraz giden yan geçiş, serbest tırmanış açısından inanılmaz zorluklar içeriyor ve pürüzsüz kaya yüzeyine hiçbir sikke işlemiyordu. Tüm gün boyunca beynimizi kavuran güneş de varlığını iyiden iyiye hissettiriyordu. Dudaklarımız susuzluktan yanıyordu. İki gündür duvardaydık ve şimdiden güneş yüzünden üç mataranın ikisini tüketmiştik. Balkonun kenarında geceyi açıkta geçirebileceğimiz küçük bir yer keşfettiğimizde hava da artık iyice kararmıştı. Bu bizim için gerçekten de iyi bir şanstı, çünkü burayı bulamasaydık geceyi ip merdivenlerimize asılı olarak geçirmek zorunda kalacaktık. Kaya yüzey üzerinde havadar ve minicik bir set üzerinde olmamıza karşın hiç olmazsa burada ayaklarımızı boşluğa sallayarak yan yana oturabiliyorduk.

Ertesi sabah çekiç darbelerimiz altında sanki tamtam sesleriyle çınlayan bir dizi ters eğimli kaya tabakası üzerinden tırmanışımıza devam ettik. Ne güvenli bir şekilde dinlenebilmeye, ne de emniyet alabilmeye imkân vermeyen kayalar serbest tarzda tırmanmamıza engel olduğundan, ancak yavaş ve çok uğraş-

tırıcı bir şekilde yükselebiliyorduk. Sürekli sikke çakmak ve bu sikkelere kısa ip merdivenleri asarak tırmanmak zorundaydık. İki ip boyu arasında kısacık bir mola dahi vermeden bir balkonu aştığımızda hemen ardından diğer bir balkonu tırmanmak durumundaydık. Beni izleyen ip arkadaşım çaktığım sikkelerden olabildiğince çoğunu sökerek geldiğinden, sikkesiz kalmamız söz konusu olmuyordu.

Çevremizde tam bir boşluktan başka bir şey yoktu. Her yönden üzerimizde yükselen ters eğimli balkonlar bu duyguyu daha da perçinliyordu. Hele sağ tarafımızdaki koca kütle öylesine büyüktü ki, aşağıdaki buzuldan yükselip gelen sisi emmek için oraya yerleştirilmiş koca bir davlumbaza benziyordu.

Üç gündür bellerimize sıkıca bağlı duran ipimiz gitgide daha fazla rahatsızlık veriyordu ve zaman zaman derimiz üzerindeki sürtünmesinin verdiği acı artık tahammül sınırlarımızı aşıyordu. Sanki vücudumuz testereyle ortasından ikiye kesiliyor gibi hissediyorduk. Fakat bizi asıl endişelendiren susuzluktu. Bir süre sonra üçüncü matarayı da bitirmiştik ve ulaşmayı ümit ettiğimiz karla kaplı yamaç, tepemizde gizemli bir şekilde yükselen ve arkasındaki hiçbir şeyi göremediğimiz ters eğimli kaya kütlelerinin henüz çok yukarılarındaydı. Dillerimiz şişmişti ve ağzımızın içine sığmıyordu. Dehşetli bir şekilde yandıkları gibi, tükürük yapmak için kendimizi zorladığımızda, karşı koyamadığımız öksürük nöbetleri boğazımızı daha da tahriş ediyordu. Tırmanışımız âdeta tehlikeli susuzluktan kaçmak için yükseklere doğru yönelen ıstırap dolu bir uçuşa dönüşmüştü. Son derece yavaş tırmanabiliyor ve o da özellikle yapmak zorunda olduğumuz karmaşık hamlelerle ilgili zorunlu komutları vermek üzere sadece birkaç kelimeyi ancak mırıldanabiliyorduk.

Bir süre sonra yaklaşık yirmi metre yüksekliğinde ve bulunduğumuz dev köşenin sol duvarına doğru uzanan ters eğimli geniş bir çatlağa ulaştım. Ardından da burayı kullanmamızın mümkün olmadığını anladım. Söz konusu çatlak, içine omuzlarımızı sıkıştıramayacağımız kadar dar, elimizdeki sikkeleri yerleştiremeyeceğimiz kadar da genişti. İlk anda bu belirsizlik be-

ni biraz telaşlandırdıysa da, içgüdüsel olarak bir çözüm geliştirdim. Birkaç metre sağ tarafta ve aşağıya doğru, kaya kütlesi yatay ve dar bir çatlak tarafından kesilmişti. Bu çatlak da keskin köşe kenarının ardında kaybolup gidiyordu. Bu yolu denemem gerektiğini niçin düşündüğümü bilmiyorum. Fakat kısa süre sonra bu çatlak, duvarın sanki imkânsız gibi görünen bölümünün kilidini açan bir anahtar oluverdi.

Bu sorun bizi öylesine meşgul etmişti ki, havanın değişmekte olduğunu fark etmemiştik bile. Güneş yoğun bulutların ardında kaybolmuştu ve çatlak boyunca yaptığımız yan geçişte Ghigo daha yanıma bile gelemeden üstümüzde öyle şiddetli bir kar fırtınası patladı ki, birkaç dakika içerisinde tüm duvar bembeyaz oluverdi. Etrafımızda kar birikintileri oluşmaya başlar başlamaz susuzluğumuz depreşti ve dudaklarımızın ulaşabildiği her şeyi emmeye başladık. Kumla karışık bu az miktardaki sıvı bile bizi kendimize getirmeye yeterli oldu.

Fırtına ortalığı kasıp kavururken bazı kolay kaya tabakalarını tırmanarak küçük bir sete ulaştığımızda daha yukarıya doğru devam edebilmek için tüm umutlarımız yeniden sönmeye yüz tuttu. Üzerinde en ufak bir pürüz olmayan 40 metre kadar dimdik yükselen bir yüzey önümüzü kesmişti. Bu bölümün etrafından dolaşabilmek kesinlikle imkânsız olduğu için yüzeye doğrudan girmek zorundaydık. Bu arada kar yağışı durmuştu, fakat bu durum havaya iyice ağırlığını koyan fırtınanın kısa bir duraklamasından ibaretti ve her ne pahasına olursa olsun tırmanışa devam etmek zorundaydık. Geriye dönemeyecek durumda olmamızın temel sebebi kenevirden imal edilmiş ipimizin iyice ıslanarak sertleşmiş olmasının, birbirine geçmiş balkon ve ters eğimli kütleler arasından ip inişi yapmamızı neredeyse olanaksız hâle getirmiş olmasıydı.

Artık şu anda bulunduğumuz yerde gecelemek zorunda olduğumuzu bilmekle beraber, bu düz ve dik tabakanın hemen üzerinde meşhur kar setinin bulunduğunun ve oradan da yakındaki kuzey yüzüne ip inişi yapmanın mümkün olabileceğinin farkındaydık. Bu geleceğimiz için sadece bir umut ışığıydı, ama bizi cesaretlendirmek için yeterliydi.

Daha gün ışığından istifade edebileceğimiz birkaç saatimiz olduğu için, kırk metrelik kaya duvarından oluşan ilk ip boyunun yarınki tırmanışını kolaylaştırmak amacıyla birkaç sikke çakmaya karar verdik. Bir saat kadar süren yoğun çabamıza karşın ilk denememiz sonuç vermediği gibi, yukarıdan dökülen dondurucu soğukluktaki su akıntısı sebebiyle vaziyetimiz daha da kötü bir hâl aldı. Sol tarafta daha uzaktaki bir noktaya ulaşma denemem de hava iyice karardığı için ellerim boş olarak dönmemle sonuçlandı.

Sırılsıklam ıslanmış olmamıza karşın, geceyi açıkta geçirmek için elimizden geldiğince hazırlanıp kumaşı takviye edilmiş tulumlarımızın içine sarındık. Yoğun bir biçimde kar yağmaya başladı ve tüm gece boyunca sürdü. Ne yazık ki, gösterişsiz malzemelerimiz arasında o zamanlar henüz bizim için pek lüks olan kuş tüyü dolgulu giysiler ve tulumlar mevcut değildi. Elbiselerimiz yün bile olmayıp, su geçirmez özelliğe sahip olmayan gevşek dokulu sıradan kumaşlardan imal edilmişti.

Sonunda üzerimize dördüncü kez gün doğdu. Hareketsizliğe alıştığımız kozalarımızın içinden çıkıp şimdi daha da zorlu bir şekilde tepemizde dikilen dev yüzeye yüklendik. Daha önce söylediğim gibi tüm gece kar yağmıştı ve şimdi de günün ilk ışıklarıyla beraber göz gözü görmeyen tam bir tipi hâlini almıştı. Vaziyet öylesine berbattı ki, bu kısmın zaten son derece sert olan zorlukları şimdi tam bir eziyete dönüşmüştü. Her şeye rağmen bu dümdüz yüzeyde inatla adım adım yükselmeyi sürdürdüm. Ancak ipler çok sertleştiği ve karabinaların içinden geçemediği için bu yüzeyin ortalarına geldiğimde pek de güvenli olmayan bir sikkeden emniyet alarak Ghigo'nun da yanıma çıkmasını sağlamak zorunda kaldım. 40 metrelik yüzeyin tam tepesine varmak üzereydik ki, tipinin hızı biraz yavaşlar gibi oldu. Zaman zaman sert rüzgâr bulutları biraz savurunca yukarıda zirvenin külahını, aşağıda da buzulun çatlaklarını ara sıra da olsa görebiliyorduk. Son bir hamleyle büyük sete ulaştım. Ghigo yanıma geldiğinde kar yeniden yoğun bir biçimde yağmaya başlamıştı. Artık devam edemeyeceğimiz açık bir biçimde görülüyordu, zira bir sonraki bölüm tırmanması oldukça imkânsız

duruyordu. Bir yandan da asıl planımızı izleyip bilinmeyen kuzey yüzünden iple iniş mi yapalım, yoksa normal rotanın kulvarına erişmek için bu yüzde uzun bir yatay yan geçişi mi zorlayalım diye ikileme düşmüştük. Şüpheli olmasına karşın daha doğrudan ve hızlı bir iniş sağlayarak bu fırtınada açıkta bir gece daha geçirmekten bizi kurtaracak olan ilk seçenekte karar kıldık.

Saat öğleden sonra ikiye gelmişti ve önümüzde yarım günden daha az bir zaman vardı. Daha fazla vakit kaybetmemeliydik. Ben bir sikke çaktım ve Ghigo'da iyice sertleşmiş olan iki ipi birbirine bağladı. Dibini göremediğimiz bir kuyunun içine doğru deliler gibi inmeye başladık.

Neredeyse hiçbir şey görmeden bu dehşet verici inişlerin sonunu nasıl getirdik bilmiyorum. İpler aşırı derecede sertleşmiş olduğundan aşağıdan çektiğimizde geri alması çok zorlaştığı için sık sık ipsiz kalma riskiyle karşılaşıyorduk. İşin başından beri ipler inanılmayacak derecede ıslanmışlardı ve bükülmüş kendirden imal edildikleri için her iniş girişiminde sadece demir çubuk gibi sertleşmekle kalmıyor, aşırı kayganlıklarından dolayı da tutunmamızı çok güçleştiriyorlardı. Bu vaziyette onlara asılmak, zaten soğuktan dokunma duyusunu yitirmiş ellerimizle ince ve kaygan bir yılan balığını tutmaya benziyordu. Bu çılgın inişlerimizin bir tanesini özellikle hatırlıyorum. Duvarın üzerinde durmuş, henüz çakmış olduğum bir sikkeden emniyet almış ve Ghigo'ya her şeyin tamam olduğunu seslenmiştim. Kar tipisinin içinden geçip yanıma geldi ve aynı sikkeden o da emniyet aldı. Yukarıdan gelen ipi çektim ve bir sonraki iniş için çift kat yapıp hazırladım. Bağlı olduğum sikkenin gözünden ipi geçirip elime sardıktan sonra boşluğa savururken ortalığı toz duman eden tipi de âdeta ipi yutuvermişti. Standart iniş tekniğini kullanarak çift ipi sol bacağımın etrafından ve sağ omzumun üzerinden sarıp yeni inişe başladım. Sanki bir mağaranın içine doğru kayıyordum ve birkaç metreden ötesini görmek mümkün değildi. Ayaklarımın uçlarıyla hafifçe de olsa sürtünebildiğim duvar sanki yavaş yavaş benden uzaklaştı ve boşlukta asılı bir vaziyette kaldım. Yaklaşık on metre sonra belâ kendini gösterdi. Belki de sırt çantamın kendi ağırlığıyla vücudumdan fazlaca geriye kaykılması sonucu ip omzumdan kay-

dı ve kendimi tartıp dengelemek için kullandığım kolumun ön kısmına dolandı. Şimdi kendi ağırlığımla ipe dolanıp sıkışmıştım. Bu vaziyette ağırlığımın etkisiyle bir tarafa devrildiğimden, beni tepetaklak eden sırt çantasının ağırlığına da direnemiyordum. Orada, bir türlü düzeltemediğim çok berbat bir vaziyette öylece asılı kalmıştım. Çantanın aşağıya çeken ağırlığıyla başımın bile ters döndüğü bu garip şekilde ipin ucunda sallanırken, ne yapabileceğimi de bilemez durumdaydım. İp üzerinde tekrar yukarıya tırmanmama imkân yoktu, fakat ipin içine düğümlenmiş olarak tepe taklak bu vaziyette de uzun süre kalamazdım. Neyse ki kendime hâkim oldum ve mücadele etmeye zorladım. Bir şekilde, karış karış da olsa kendimi aşağıya doğru kaydırmalıydım. Kaymadan ipe sıkıca tutunabilmemi sağlayacak tüm içsel gücümü harekete geçirerek inmeye başladım. Bir yandan da duvarın aşağısında kendimi yaslayıp dönmeme ve yeniden dik duruma gelmeme yardımcı olacak bir kaya çıkıntısıyla (tabiî eğer böyle bir yer varsa!) karşılaşabilmeyi umuyordum. İnanılmayacak bir biçimde her şey böyle gelişmişti. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre ipte kaydıktan sonra duvardan dışarıya doğru çıkıntı yapan geniş ve düz bir kaya kütlesine denk geldim. Hâlâ baş aşağı durumda olmama rağmen yaptığım her hareketi dikkatle kontrol ederek, önce başımı olmak üzere bu çıkıntıya yerleşmeyi başardım. İpe düğümlenip kaldığım noktanın yirmi metre altında ve ipin alt ucuna iki metre kala kurtulmuştum.

On sekiz saat süren inanılmaz bir boğuşmanın ardından yeniden geri dönme kararıyla Capucin'in doğu duvarını ardımızda bıraktık.

Aradan bir yıl geçmişti ve 20 Temmuz 1951'de henüz gün doğarken Ghigo ve ben yeniden Büyük Capucin'le buluşmaya gelmiştik. Trident'den yükselen kar kulvarının bir bölümünden yukarıya çıkarak daha önce tırmandığımız ilk zorlu kaya yüzeylerin bu defa etrafından dolaşıp, böylelikle bir kaç saat tasarruf etmek yoluyla yeniden eski rotamıza girdik ve önceki iki denememizde kar fırtınasından kaçıp sığındığımız oyuğa ulaştık.

O geceyi ilk büyük balkonun yanında açıkta geçirdik ve er-

tesi günün akşamı, geçen yıl kuzey yüzü üzerinden geri döndüğümüz büyük sete kadar ulaşmıştık.

İşte yeniden karla kaplı bu dev setin üzerindeydik. Fakat geceyi geçireceğimiz yeri biraz genişletebilmek için büyük bir kaya parçasını yerinden çıkarmak zorundaydık. Biraz uğraştıktan sonra bu işi de hallettik. Kaya parçası aşağıdaki boşlukta kaybolurken duvara çarpmasının çıkaracağı sesi duyabilmek için kulak kabarttıysak da, hiçbir şey duymamıştık. Tam ümidi kesmiştik ki, birden kayanın ta aşağıdaki buzula çarpmasıyla çıkardığı tok ses işitildi.

İkinci geceleme yerimizin rahatlığı ertesi sabah tırmanışa saat 9'da başlamamıza neden oldu ve bu saatte güneş oldukça yükseldiğinden sıcak insanın soluğunu kesiyordu. Büyük Capucin'in zirve külahı havadar ve sert görüntüsüyle âdeta bizi yanına davet ediyordu. Doğu duvarının ortalarına doğru yaklaşık on metrelik kolay bir yan geçiş bizi bir dizi köşeye yöneltti. Peş peşe dizili bu köşe çıkıntıları birbirinin içine geçerek yukarıda ters eğimli balkonlar oluşturuyorlardı. Boşluk hissi tedirgin edici olmakla beraber kaya yapısı sağlamdı ve çatlaklardan oluşuyordu. Fakat yine de sikke kullanmadan bir adım bile yükselmek mümkün değildi.

Sürekli cambaz hareketlerini andıran hamlelerle tırmanarak geçirdiğimiz gün yoğun bir biçimde akıp gitmişti. Derken etrafımızda bulutlar toplanmaya başladı ve havanın yine bize ihanet etmek üzere olduğunu anladım. Akşama doğru pek de sağlam tutmayan sikkelere asılarak tırmanırken, son çaktığım sikke birden yerinden sökülüverdi ve tepe taklak boşluğa düştüm. Kendimi durdurmak amacıyla bir şeylere tutunabilmek için, içgüdüsel olarak ellerimi duvara doğru uzatmıştım. Bir metre kadar aşağıda sadece iki parmak genişliğindeki küçük bir kaya çıkıntısına tutunmayı başardım. Şaşılacak bir şekilde parmak uçlarımla keskin kaya pürtüklerine tutunarak orada asılı kalmıştım. Anında emniyetimi alan Ghigo ipi iyice çekince ıstırap veren tutamağı bıraktım ve ipe yüklenmeden ağırlığımı aşağıdaki sikkenin üzerine verdim.

Bir balkonu aşmak üzereyken artık akşam iyice çöktüğü için,

sağlam çakılmış iki sikkeden emniyet almış olan ip arkadaşımın yanına dönmek durumunda kaldım. Bu defa geceyi tamamen boşlukta iplere asılı olarak geçirmek zorundaydık.

Henüz gece için hazırlıklarımızı bitirmemiştik ki, kar serpintileri etrafımızda uçuşmaya başladı. Yukarımızdaki kaya kuleleri arasında girdaplar yaparak uluyan rüzgâr tüm gece boyunca daha da sertleşerek aralıksız esti, kükredi. Gecelediğimiz yer dik bir duvarın üzerinde ayağın ancak çapraz basabileceği genişlikte minicik iki çıkıntıdan oluşuyordu. Kendimizi sabitlediğimiz iki sikkeye tüm diğer malzemelerimizi de asmış, gövdelerimizi de matlarımızla sardıktan sonra bacaklarımızı iple yaptığımız halkalardan geçirmiştik. Tahmin edileceği üzere bir süre sonra bu vaziyette durmak katlanılmaz bir hâle geldi, zira bacaklarımız takılı olduğu iplerin sıkması sonucu ıstırap verici bir şekilde uyuşmaya başlamıştı ve belimizin çevresine doladığımız ipin yaptığı baskı da, en az bacaklarımız kadar acı veriyordu. Soğuk ve rutubet iyiden iyiye artmıştı, fakat en kötü işkence yarınla ilgili kaygılarımızdı.

Sonunda gri ve mahzun bir gün doğdu. Kar yağışı kesilmiş, fakat rüzgâr daha da sertleşmişti. Rüzgârın etrafında fır döndüğü kayalık çıkıntıların çevresinde beyaz buz parçaları oluşmuştu. Bu tırmanıştan olabildiğince çabuk bir biçimde sıyrılıp çıkmalıydık.

Saat 5:30'da mesaiye başladık. Ellerimi uyuşturan soğuğa karşı verdiğim savaş, duvarın teknik zorluklarıyla boğuşmak kadar beterdi. Geniş bir çatlağı malzemelerimiz arasındaki yegâne iki ahşap takoz yardımıyla aşabildik. Büyük Capucin'in dev zirve balkonlarından sonuncusunun altına kadar yükseldim. Bu balkonun oluşturduğu ve Capucin rahiplerinin külahına benzeyen üçgen biçimli meşhur kütle, dev kaya kulenin adını da veriyordu. Sağ taraftaki karla kaplı yamaçların kenarından tırmanarak içi buzla kaplı zorlu bir bacayı izledik. Dik kayadan oluşan son bir sütunu da tırmandıktan sonra kendimizi Büyük Capucin'in kenarı sert kardan oluşan açık bir sırt biçimindeki zirvesinde bulduk. Saat öğleden sonra iki buçuktu ve tırmanışımızın dördüncü günüydü. Ghigo ve ben çok şeyler söylemek iste-

diysek de, sessiz bir tokalaşmayla yetindik. O yükseklikte, bulutların bir anlık açılmasıyla oluşan tekdüze gri manzara içerisinde, birdenbire bakışlarımız sadece, peşinde korkunç bir gümbürdemeyle tüm Brenva yüzünden aşağıya yuvarlanan dev bir çığ akıntısına takılıp kalmıştı.

Tekrar kar yağışı başladığından tek isteğimiz bir an önce aşağıya inmekti. Özetleyecek olursam, normal rotayı izleyip, bir dizi ip inişi yaparak Büyük Capucin ve Mont Blanc du Tacul arasındaki karla kaplı eşiğe ulaştık. Buradan itibaren fırtına ve tipi iyice şiddetlendiğinden artık göz gözü görmez oldu. Bu girdaptan çıkıp âdeta el yordamıyla Torino dağ kulübesine vardığımızda saat de akşamın dokuzu olmuştu.

Carlo Graffigna adlı gazeteci bu tırmanıştan sonra şöyle yazmıştı:

> Onun adı tüm dünya gazetelerinin sayfalarında yankılandı. Luciano Ghigo ile birlikte üç günde, kılıç gibi keskin sırtlar, dehşet verici balkonlar ve inanılmaz diklikte pürüzsüz granit yüzeylerden oluşan beş yüz metre yüksekliğindeki Büyük Capucin'in doğu yüzünde hayal bile edilemeyecek bir şekilde âdeta boşlukta dans etmeyi başardı. 20 ve 23 Temmuz 1951 arasındaki günler kesin bir biçimde Bonatti'nin yıldızının doğuşunu müjdeliyordu. Fakat aynı zamanda da bu tarihler onun yaşamındaki en acı dönemi oluşturmuştu. Zira Walter tam da bu sırada bir süredir rahatsız olan annesini kaybetmişti.

Başarılı tırmanışından sonra eve döndüğünde Bonatti büyük bir coşkuyla karşılanmıştı, fakat hemen akabinde bir aile faciası yaşandı. Daha sonraları Bonatti annesinin ölümüyle ilgili olarak şunları yazmıştır:

> Monza şehri benim Büyük Capucin'den dönüşümün bayramını yaparken annem sevincinden öldü. O da oradaydı ve bu vesileyle yaşadığı duygular çok güçlüydü. Aslında yüksek tan-

siyonu olduğu için bu tür heyecanlı ortamlardan uzak durması gerekiyordu. Fakat biz de bilemedik. Ben onun tek çocuğuydum ve henüz yirmi bir yaşındaydım... En çok sevdiğim iş uğruna annemin ölümüne sebep olmuş olmanın onulmaz yarasına tahammül edebilmek için daha çok gençtim!

Yirmi Beş Yıl Sonra Büyük Capucin'de
(1976)

1976 Haziran'ının sonunda, ilk tırmanışımdan yirmi beş yıl sonra kendi rotamı yeniden tırmanmak için tekrar Büyük Capucin'e gittim. Oraya gidişimin sebebi sadece ilk tırmanışın yıldönümünü kendimce kutlama arzusu değil, aynı zamanda da kendimi sınamaktı (olumlu sonuçlar da verdi). 1965'de verdiğim karardan dönme niyetinde değildim. O zamanlar dağcılığı bırakmamın nedeni seçeneklerimi titizlikle değerlendirdikten sonra aşırı zor maceralar yaşama tutkumu daha geniş ve çeşitli alanlara yayma tercihimdi.

İşte bu şekilde bir kez daha orada, Büyük Capucin'in önündeydim.

İlk kolay kaya yüzeylerin ardındaki kovuğa ulaştığımda doğu yüzünün gerçek başlangıcında olduğumu hissettim. Sanki tarih öncesi yaratıkların ölçeğinde ve ürkütücülüğündeymiş gibi duran ters eğimli kaya kütleleri, 100 metre kadar aralıksız birbiri ardına devam ederken dikine yükselen etkileyici bir çölü andırıyorlardı. Doğayı en devasa şekliyle karşımda yaşamanın yol açtığı kırılganlık duygusunu hissettim. Yirmi beş yıl öncesinde de aynı duyguları yaşamış olduğumu hatırladım. Fakat o zaman beni bekleyen deney çok daha zorluydu, çünkü o zaman bilinmeyenin karşısındaydım. Her adımda, biraz sonra devam etmenin olanaksızlaşabileceği kaygısı ve herkesin tırmanılamayacağına inandığı bir duvarın psikolojik ağırlığı kendisini hissettiriyordu. 1951 Temmuz'unda üç buçuk gün süren umutsuz bir boğuşmanın ardından sert bir fırtına altında Capucin'in zirvesine ulaştığımda, Gaston Rébuffat'nın "şimdiye kadar yapıl-

mış en büyük tırmanış; İtalyan dağcılığının gurur duyacağı bir başarı," diye tanımladığı işi gerçekleştirmiştim.

Aradan bunca yıl geçmiş olmasına karşın ulaşıncaya kadar ters eğimli kütleleri büyük bir güç sarf ederek aştığım ve üzerimizdeki yüzeyi ikiye bölen çatlağı, çok açık olarak hatırlayabiliyordum. İşte bu da hafızamda son derece net olarak kalan görüntülerden birisiydi. Sanki zaman şeridi birden geri sarılmıştı ve ben de çok gerilerde kalmış bu deneyimi hâlâ yaşamaktaydım.

Fakat sert bir biçimde gerçeklere dönüvermiştim. Dağ kulübesinin bekçisi olarak görev yapan ve ne söylediğini bilen biri olan Sergio o sabah bana bir şeyler anlatmaya çalışmıştı. Söyledikleri ancak şimdi gerçekten anlam kazanıyordu – duvarda çakılı sikke yoktu. İnanmak istemez bir şekilde tırmanış arkadaşımla beraber üzerimizdeki kayaları dikkatle inceledik. Duvardaki bütün sikkeleri kim sökmüştü ve ne amaç taşıyordu? Şimdi zor bir durumdaydık, fakat neyse ki, yanımda getirmiş olduğum birkaç sikke sayesinde tırmanışımıza devam ettik. Böylelikle yavaş ve yorucu bir yapay tırmanış etabına başladık. İp arkadaşım Angelo Pizzocolo yanımızda çok az sikkemiz olduğu için hiçbirini geride bırakmamak amacıyla her ip boyunun ardından sabırla sikkeleri topluyordu.

Zaman hızla geçiyordu ve rotayı daha önceden tanıma avantajıma karşın, yirmi beş yıl öncesine göre yavaş tırmanışım yadırganabilirdi.

Duvarın ortasını doğrudan kesen üç dev balkondan ilkinin altına ulaştığımızda nihayet bir çift sikkeyle karşılaştım, ancak oldukça çürük duruyorlardı. Bir elimle bir tekinin deliğine tutunduğumda aniden yerinden söküldü ve az kalsın boşluğa düşüyordum. Biraz daha yukarıda rastladığım başka sikkeler de tehlikeli bir biçimde gevşek durduklarından kullanmadan önce her birini yeniden çakıp sağlamlaştırmak zorunda kaldım. Sikkelerin gevşeyip tehlike oluşturmasının sebebi sadece mevsimsel olarak donup genleşmeleri değil – zaten tırmanış mevsiminin başındaydık ve bu yıl bu duvara giren ilk ekiptik – aynı zamanda da geçen yıl bu rotayı en son tırmananların sorumsuz-

luklarıydı. Bunlar rotayı "temizlemeye" soyunmuşlar, fakat yerlerinden sökemedikleri sikkeleri de hiç olmazsa yeniden sağlam biçimde çakmayı umursamamışlardı.

Hâlâ üç dev balkonun bulunduğu bölgede tırmanırken bir boltla karşılaştığım zaman üzülmekte haklı olduğuma karar verdim. Boltun kulakçığı birinci balkonun altındaki düz yüzeyin üzerinden göz kırpıyordu. Daha yukarıda bir tane daha buldum! Kaya üzerinde matkapla açılan bir deliğe vidalanan ve bolt diye adlandırılan malzeme benim düşünceme göre hiç de ahlâki değildir. Öte yandan bu tür yardımcı araçların kullanımını destekleyenler de var. Akıllarınca, bu araçlar olmadan tırmanılamayacağını söylüyorlar. Fakat Büyük Capucin'de insanlar 1951'den beri sadece geleneksel yöntemlerle tırmanabiliyorlar - hatta benim kendi durumum için, en temel ve basit yöntemlerle bile. Dolayısıyla böylesine geleneksel bir rotada, ilkelere karşı gösterilen bunca saygısızlığın, kayıtsızlığın ve zevksizliğin ardında yatan nedenleri anlamak zor.

Öğleden sonra saat beş buçukta kar yağmaya başladı (tarih tekerrür ediyordu...) ve hiç de uzağımızda olmayan büyük setin üzerinde geceleme hedefimizden çok daha erken bir zamanda bizi durmaya ve bulunduğumuz yerde açıkta gecelemeye zorladı. Yüksek bir dağda geceyi açıkta geçirmek her zaman rahatsızlık vericidir. Fakat benim için bu durum bu dev boyutlu duvarın koynunda geçireceğim en mükemmel zaman dilimi, dolayısıyla benim için bulunmaz bir fırsattı. Zorunlu konaklamamız şafak sökene kadar donarak katlanılacak bir nöbetten ziyade, benim için tam anlamıyla bir anılar panayırına dönüştü. Aynı zamanda da tanıdığım en dürüst ve yüce gönüllü dağcılardan biri olan ip arkadaşım Angelo'yla birlikte heyecanlı ve keyifli bir sohbete vesile oldu. Otuz altı yaşında Monzalı bir dağ rehberi olan Pizzocolo bir dağ adamının taşıması gereken en iyi nitelikleri kişiliğinde toplamıştı. Aşırı zor tırmanışlara soyunduğum dönemlerde onu tanımamış olmama üzülüyorum. Böyle bir insanla aynı ipe girildiğinde kolaylıkla tüm diğer dağcıların da onun gibi olduğuna inanılabilir. Ama ne yazık ki durum böyle değil. Bence bugünün dağcılık dünyası genellikle Pizzocolo'nun

nitelikleriyle alâkası olmayan türde kişilerden oluşmakta. Hoşgörüsüzlük, bencillik ve tutarsızlık bazı modern dağcılık çevrelerinde sıkça rastlanan tavırlar olarak karşımıza çıkıyor. Aynı zamanda bir başka yaygın tavır olan umursamazlık ve baştan savma düşünme tarzı da, dağcılığın gerçek tarihini çürümeye uğratacak derecede kötü etkilere sebep olmaktadır. Örneğin dağcılık tarihinin bir sentezi diye, bir dağcılık dergisinde (Lo Scarpone, Mart 1975) adamın birinin yazdıklarına bakın: "Ellili yıllarda en önemli serbest tırmanışların hepsi tamamlandıktan sonra, yeni heyecan ve zorluklar arayanlar dikkatlerini o zamana kadar imkânsız diye bilinen duvarlara çevirdiler. Fakat bu 'imkânsızlık' sadece bu duvarların geleneksel yöntemlerle tırmanılması durumunda geçerliydi! Bu tırmanıcılar matkaplar, hamaklar icat ettiler ve bunlarla da ters eğimli yüzeyleri, balkonları fethettiler."

Ne saçma! Eğer işler gerçekten böyle olduysa, bu elbette ki "ellilerde" değil en az on yıl sonra olmuştur. Her hâlükârda da "en önemli serbest tırmanışların hepsinin tamamlanması" olgusundan bağımsız bir biçimde cereyan etmiştir. Öte yandan benim kendi faaliyetlerim iddia edilenin tam aksinin doğru olduğunun da kanıtlarıdır. Saptırmalar ve yanlışlıklar (ki bunlar tarihi oluşturma tehlikesi göstermektedirler) bunlarla da kalmıyor. İşte bir başka örnek daha – gerçekten de bunları tartışmanın tam sırası!

Benim başarıyla sonuçlanan Büyük Capucin çıkışımdan sonra kıdemli Mont Blanc rehberi Emil Rey bir söyleşi sırasında "Bu asla tekrar edilemeyecek büyük bir tırmanıştır," demişti. Yaşlı dağ rehberi bunu söylediğinde (kendisinin de açıkladığı gibi), bundan böyle – büyük tırmanışlar ilk kez gerçekleştirildikten sonra peşinden yeni çıkışların geldiği üzere - Capucin'deki rotanın hiçbir zaman tırmanıcının önüne aynı teknik, fiziksel ve her şeyden önemlisi psikolojik zorlukları getirmeyeceğini dile getirmek istemişti. Bunun ötesinde ilkinden çok daha hızlı çıkışların da yapılacağına işaret etmişti. Bunun güzel bir örneği Lavaredo batı zirvesinin kuzey yüzünde yapılan ilk tırmanıştır. Burada büyük usta Riccardo Cassin rotanın kilidi olan

duvardaki yirmi beş metrelik bir bölümü tırmanabilmek için tam yedi saat harcamıştır. Üstelik bu yedi saatin dört saatini de tek bir sikkeyi çakabilmek için feda etmiştir. Oysa bugün (1976'da) tüm bu bölümü tırmanmak yaklaşık on beş dakika sürmektedir. Bu duvarı Cassin'den sonra tırmananlar elbette ki onun karşılaştığı güçlüklerin aynını yaşamadılar ve bence çok açık bir biçimde görülüyor ki, orayı tırmanan ilk kişinin yegâne ayrıcalığı olan "imkânsızın" üstesinden gelme eylemini tekrar etmediler.

Öte yandan bazıları Emil Rey'in sözlerini zor bir işe teşvik gibi algıladılar ve 18 Ağustos 1951'de Cortina d'Ampezzo'nun en güçlü dağ rehberlerinden ikisi olan Luigi Ghedina ve Lino Lacedelli Capucin'in doğu duvarında bir tırmanış girişiminde bulunarak, kendi ifadelerine göre yirmi dört saatten daha az bir sürede "benim tırmanışımı tekrar ettiler".

Resmi bir yayında (İtalyan Dağcılık Kulübü Aylık Bülteni, sayı 1-2, 1952) bu çıkışla ilgili olarak şu rapor yer aldı: "Bu rotayı ilk tırmananların bırakmış olduğu malzemelerden yararlanan ve rotanın ilk bölümünü önceden hazırlayan Ghedina ve Lacedelli 19 Ağustos'da gece saat birde, ay ışığı altında zirveye ulaştıktan sonra, aynı rotadan ip kullanarak geriye indiler." Her şey çok açık bir biçimde kendini anlatmakta sanırım.

Benim 1950'de Capucin'deki başarısız tırmanış denemem bile eleştirilerde böylesi sıklıkla gündeme saldırılardan payını almıştır. Özellikle benim 1950'deki şanssız girişimime değinerek daha önce söz ettiğim dergide (Lo Scarpone) Carlo Ramella adlı bir yazarın suçlayıcı değerlendirmeleri yayınlandı. O zamanlar bu zat İtalyan dağcılık dünyasının sesini temsil ederdi, fakat üslubu bana göre belki biraz imrenme ve hayal kırıklığı içermekteydi. Onun kendi ifadelerini aynen aktarıyorum: "Bu düşüncesiz gençler sanki çok kolay bir işmiş gibi büyük ve meşhur dağların klasik rotalarını küçümseme cüretini gösteriyorlar ve teleferikle ulaşılabilen bir dağ kulübesinin bir saat kadar uzağındaki kimi kaya yüzeyler üzerinde üç gün boyunca sikkeler arasında sallanıp duruyorlar... Steril jimnastik hareketleri... Alpler'de başarılan işler arasında son noktaymış gibi önemsenen

ruhsuz atletik faaliyetler... Olgunluk eksiklikleriyle doğrudan orantılı işler... Her şekliyle şüpheli yetenekleriyle manşet olmayı kafalarına koymuş, dağcıdan ziyade taşçı denebilecek tırmanıcılar... Sonradan görmeden başka bir şey olmadıkları hâlde, sanki süpermenlermiş gibi çevreye tanıtılanlar... Fiziksel, teknik ve zihinsel olarak hazırlıksızlar... Aşırı sikke ve diğer yardımcı malzeme kullanımı... Sayısız ahşap takoz... Karmaşık araçlar."

Sözde uzmanlar belli ki benim Büyük Capucin tırmanışıma pek fazla önem vermemişlerdi. Fakat esas üzücü olan şey daha sonraları tarihsel ve uzmanca irdelenmiş olguları sunmak niyetiyle hazırlanan kitaplarda Büyük Capucin'den söz edilirken, başkalarının da – belki de iyi niyetle olsa bile – başvurdukları kaynakların, işte bu yargıçların görüşleri olmasıydı. Örneğin tırmanışı ilk tekrar edenlerden biri olmasına karşın Guido Magnone, bunu 1953 yılında *Dru'nün Batı Yüzü* adlı kitabında dile getirmiştir: Belli ki onlar (Bonatti ve Ghigo) bu yüzü önceden rotalarını yoğun bir şekilde hazırladıktan sonra tırmanmışlardı." Yıllar sonra koskoca Doug Scott bile muhtemelen çürük bir kaynağa dayanarak *Büyük Duvarlar* adlı meşhur kitabında şöyle yazmıştır: "Büyük Capucin'in doğu yüzündeki bu tırmanışıyla Walter Bonatti, Batı Alpler'e sikkelerin sistematik olarak kullanılması tekniğini getirmiştir."

Bugüne kadar olayların nasıl geliştiğini gördüğüm için, şimdi her şeyi iyice aydınlatmak istiyorum. 1950 yılı Temmuz ayında yanımızda taşıdığımız o kırk iki normal sikkeden duvarda bıraktıklarımızın ya da bir şekilde kaybettiklerimizin sayısı tam olarak yirmidir. Bu, rotaya adımımızı attığımız andan büyük sete ulaşana, oradan kuzey yüzünden ip inişiyle aşağıya inene ve hatta aşağıdaki buzula ulaşan kulvarın dibine kadarki tırmanışı kapsar. Böylesine uzun ve henüz bilinmeyen bir rotada, özellikle de bu niteliklere sahip bir yerde duvarda yirmi sikke bırakmak oldukça küçük bir sayıdır. Özetle "sikke ve diğer teknik yardımcı malzemelerin aşırı kullanımı"ndan, "karmaşık malzemeler"den ve hatta "rotanın yoğun ön hazırlığı"ndan söz etmek sanırım insafsızlık olacaktır. Fakat bunun ötesinde özellikle üze-

rini vurgulamak istediğim konu, Büyük Capucin'i rotayı önceden hazırlayarak fethetmek gibi bir niyetimizin asla olmadığı ve bunun zaten bizim ahlâki değerlerimizle bağdaşmadığıdır. 1950 yılındaki tırmanışımızın başarısızlıkla sonuçlanmasının sebebi duvarın üçte ikisini tırmandıktan sonra havanın bozmasıdır. Dolayısıyla bu çıkış zafere ulaşmamızın çok yakın olduğunu hissettiğimiz bir anda, mecburi bir şekilde geri dönmek zorunda kaldığımız şansız bir denemeden öte değerlendirilmemelidir. Öte yandan, aradan bunca yıl geçmiş olduğuna göre, beni en sert şekilde eleştirenlerin bile Alpler'deki duvarları önceden rotayı hazırlayarak tırmanmanın asla benim tarzım olmadığını şüphesiz idrak etmiş olmaları gerekir. Benim herhangi bir tırmanışımın ilk tekrarlarını yapanlar kayada çakılı bırakılmış sikke sayısının son derece az olduğu kabul etmek zorunda kalmışlardır. Hatta o günlerde bunlardan bazıları sikke sayısının azlığının tırmanışı zorlaştırdığından şikayet etmişlerdir.

Benim Capucin doğu yüzü tırmanışımı izleyen olaylara geri dönelim. 1952 yılında birçok tırmanıcı duvarı denediyse de sonuç alamadı. 1953'de rota Fransız Berardini ve Paragot tarafından tırmanıldıktan hemen sonra Couzy, Dagory, Magnone ve Vialatte adlı yine Fransız olan dört dağcı tarafından tekrar çıkıldı. Her iki ekibin tırmanışları da (Lacedelli ve Ghedina'nın yirmi dört saatlik "inanılmaz" tırmanış süresiyle de bir tezat oluşturarak) iki buçuk günden daha kısa sürmemişti. Beşinci denemesinde zirveye ulaşmayı başaran ünlü dağcı Couzy, tırmanışla ilgili yazdığı raporda kendilerinden birkaç gün önce Paragot'la birlikte duvarda olan Berardini'ye şöyle atıfta bulunur: "Duvarın ilk üçte ikilik bölümüyle ilgili kendisine verdiğim bilgilere karşılık, Berardini de bize son üçte birlik kısımla ilgili çok daha değerli bilgiler aktardı. Burası tırmanışın en zorlu bölümüydü ve bizim gibi sıradan tırmanıcılar (belli ki Couzy burada alçak gönüllülük gösterip mizah yapıyor) elbette ki Cortina Sincapları'nın (Lacedelli ve Ghedina) *inanılmaz* tırmanış süresini yakalamayı aklının ucuna bile getiremezdi. Gerçekte arkadaşlarımız Berardini ve Paragot, Bonatti'nin ikinci kez geceyi açıkta geçirdiği yeri (büyük set) öğlene doğru saat on birde terk

etmişler ve vakit gece yarısı olduğunda henüz zirveye ulaşamamışlardı." (*Alpinisme Dergisi*, 1953)

Couzy raporunda aynı zamanda, dört kişilik ekiplerinin nasıl Bernardini ve Paragot'un yaşadıklarıyla hemen hemen aynı koşullarla karşılaştığını ve ikinci kez geceyi açıkta geçirmek zorunda kaldıklarını anlatır. Geceyi ip merdivenlere asılı olarak duvarın büyük setle zirve arasındaki bölümünde geçirmişlerdir. Zirveyeyse ancak ertesi gün öğleden sonra, yani tırmanışın üçüncü gününde varmışlardır.

Ancak, Paragot ve Berardini'nin "Yirmi Yıl Aynı İpte" adını verdikleri kitap 1974 yılında yayımlandığında, Büyük Capucin tırmanışının ilk tekrarının aldatıcı görüntüsü de sonunda tüm çelişkileriyle ortaya çıktı. Kitabın "Büyük Capucin'in Doğu Yüzü" adlı bölümünde şu ifadeler yer alıyor: "Nihayet saat dokuza doğru 40 metrelik bu bölümün üzerindeki uzun yan geçiş yerine ulaştım. Bu noktadan itibaren tırmanışın geriye kalan kısmı basit bir formaliteden öte olmamalıydı. Burayı bizden önce tırmananların (Ghedina ve Lacedelli) anlattıklarını hatırlıyorduk. Onlara göre buradan sonra zorluklar azalmaktaydılar. Dolayısıyla da hiç tasa etmiyorduk. Lucien tekrar öne geçti ve bulunduğumuz setin (büyük set) üzerindeki ters eğimli yüzeyde yer alan çatlağa birkaç sikke çaktı. Fakat birden, beklediğimizin aksine olarak tırmanış çok daha zorlaşmaya ve bizi fazlasıyla uğraştırmaya başladı. Tırmanışa devam ettik, fakat umduğumuzdan daha yavaş ilerleyebiliyorduk. Değişerek lider tırmanıyorduk, fakat önümüzdeki güçlükler devam ediyordu. Zaman geçiyor, ip merdivenlere asılarak kurulan istasyonlarda tekdüze hamleler sürüp gidiyordu. Çekiç sesleri, sikkeler, emniyet alma derken uykusuzluğun ağırlığı ve susuzluk da kendini iyiden iyiye gösteriyordu. Mataralarımız çoktan boşalmıştı ve artık zirveye ulaşamadan gecenin bastıracağını hissetmeye başlamıştık. İki dağ rehberine de (Ghedina ve Lacedelli) lanetler yağdırıyorduk. Anlattıkları hikaye bize tamamen palavra gibi gelmeye başlamıştı. Önceki akşam geceyi açıkta geçireceğimiz yere kadar ulaşmamız onlardan daha kısa sürede olmasına karşın, bu adamlar nasıl olup da buraları, söylediklerine göre böylesine kolay-

cacık tırmanabilmişlerdi? Bize rotanın bu aynı bölümü hiç de olmayacak, hatta inanılmayacak gibi görünmekteyken, onlar aynı rotadan geri indiklerini nasıl söyleyebilirlerdi?

Öte yandan iniş için kullanılan ve ip inişi yapanların mecburen duvarda bırakmak zorunda olduğu ucunda bir de ipten halka takılı iniş sikkelerinden hiç birine rastlamadık. Etrafta ne sikke ne de ip vardı. Buradan iniş yapıldığına dair hiçbir izle karşılaşmadık. Bunun üzerine şüpheye düştük. Kendi kendime şöyle dedim: "Bu adamlar dalavereci; asla zirveye çıkmadılar! Capucin'i çıkmayı denediklerine şüphe yok, ama tamamlayamadıkları kesin!"

Yıllar geçtikçe Capucin'in doğu yüzüne pek çok tırmanış yapıldı. 1955 yılının 16 ve 17 Ağustos tarihlerinde sıra tartışmasız şampiyonlardan biri olan Avusturyalı Hermann Buhl'daydı. Buhl ve ip arkadaşı Bechmeir tırmanışı (on dördüncü çıkış) sadece bir kez açıkta geceleyerek tamamladılar. Buhl bu rotayı "Alpler'de granit kaya üzerinde kesinlikle en zor tırmanış" diye tanımlamıştır.

Bugün (1976) Capucin'in doğu yüzü artık bir "klasik" olarak kabul ediliyor ve kaçınılmaz olarak da sikkelerden âdeta boğuluyor. Bir yandan da bu rotayı bir gün içerisinde yarışırcasına tırmananlar var. Bu iş tırmanıcıların atletik yeteneklerine ve içlerindeki rekabet güdülerine bağlı bir şey. Fakat tüm bu olanların, 1951 yılında daha duvar henüz bilinmeyenlerle dolu ve oldukça ürkütücüyken gerçekleştirdiğimiz başarıdan bir şey alıp götürdüğüne inanmıyorum. Jean Couzy şöyle demişti: "Onu gerçekleştiren insanlardan bağımsız olarak, kendi doğal özellikleri gereği biricik ve eşi olmayan başarılar vardır. Aynı çerçevede düşündüğümüzde artık hiçbir kutup kaşifi Peary ve Amundsen'in büyük bir hazla yaşadıkları heyecanın aynısını yeniden yaşayamayacaktır."

Arkadaşımla birlikte büyük setin üzerinde uyku tulumumuzun altında büzülmüş vaziyetteyken kafamdan işte bu düşünceler gelip geçiyordu. Yıldızlarla dolu gökyüzü ağır bir kar fırtınasının ardından yavaş yavaş açıyordu. Sonunda şafak söktü. Ortam güzeldi ama dondurucu bir soğuk hüküm sürüyordu.

Yeniden dünkü canlı vaziyetimize gelmemiz bir çeyrek saatimizi aldı. Bu arada ben de yeniden kızıl renkli granit kaya tabakaları üzerinde tırmanmaya başladım. Bu kısım gevşek sikkelerle doluydu. Yukarıdaki Girdap Çatlağı'na kadar tırmanıp Bivak Kovuğu'na ulaştıktan sonra Üçgen Kukuleta'nın altındaki Büyük Balkon'a uzanan Geniş Çatlak'tan çıkışı sürdürdüm. Duvardaki tüm bu nirengi noktaları benim tarafımdan adlandırılmıştı ve bugün de hâlâ bu şekilde kullanılıyorlardı. Ellili yıllarda işte bu granit balkonlar Alpler'deki büyük bir duvarda o zamana kadar tırmanılabilmiş en büyük ters eğimli kütlelerdi. Bu engellerin ilk kez aşılabilmesi sadece fiziksel gücün ötesinde âdeta içgüdüsel bir yol bulma yeteneği, önemli ölçüde kararlılık ve inadın yanında, çelik gibi sinirlerin de olmasını gerektiriyordu. Böyle bir duvar yüzeyinde görüş açınız birkaç metre üzerinizdeki kayalardan ötesini kapsamadığı için, kendinizi sanki bir oyuklar ve çıkıntılar ormanının içinde kaybolmuş gibi hissedersiniz. Vücudunuz geriye doğru boşluğa düşecekmişçesine kıvrılır, elleriniz yaşamınızı pamuk ipliğine bağlarcasına zayıf tutamak ya da sikkelere yapışır.

Böylesi bir gerilim altında tırmanırken sık sık şöyle düşünmeden edemiyordum: "Yahu, ben burayı ilk seferinde tırmanmayı nasıl becermişim be?" Üstelik sanki başka birisiyle konuşuyordum. Gerçekte kendimden söz ettiğim hâlde, ruh hâlim sanki başkasının açtığı bir rotayı tırmanan birisininkine benziyordu. Böyle bir durumda da yapabileceğinizin en iyisini ortaya koyamıyorsunuz, çünkü artık yaratıcılığa ihtiyacınız kalmadığı gibi, bilinmeyenin neden olduğu şüphe ve kaygılar da ortadan kalkıyor.

"Bilinmeyen" ve "imkânsız" duygusu geleneksel aşırı zor dağcılığın iki temel bileşenidir. Bunlar olmadığında tırmanış sadece atletik bir etkinliğe indirgenmiş olur. Altmışlı yıllarda Dolomitler'in bazı duvarlarında gerçekleştirilen başarılar, aslında daha alçak irtifalarda ve Batı Alpler'de rastlananlardan daha ılıman hava sıcaklıklarında ortaya konmuş sıradan atletik etkinliklerdir. Bu başarılara verilen değer onları gerçekleştirenlerin cesaret ve yeteneklerinden ziyade, kullandıkları yöntemlerin

etkileyici gelişmişliğinden dolayıdır. (Ayrıca bu durum açık bir biçimde de kabul görmüştür.) Daha önce de belirttiğim gibi, böylesi karmaşık ve gelişmiş araçlar kullanılmasaydı, bu duvarların tırmanılamaz olarak kalacakları konusunda dile getirilenler beni teyit etmektedir. Fakat öncelikle her şeyin adını doğru koyalım. Dolayısıyla, birçok durumda, gerçekte sadece asıl duvar yüzünün sadece belirli bir bölümünden ya da belirsiz ve tanımlanamayacak bir kısmından söz ediyorsak "yüzden" bahsetmememiz gerekir. Dağcılık mantığına göre böylesi "yüzler" tamamen saçmadır ve hiçbir işe yaramayan tanımlardır. Fakat bu yüzlerin üzerinde bolt çakmak için kayada matkapla delikler açılarak bazı "rotalar" açılmıştır.

Zaten her hâlükârda bir yerin "tırmanılamaz" olması kimin içindir? Bu kayaların uygun ve geleneksel yöntemler dışında başka hiçbir şey kullanmadan tırmanılabileceği olasılığı nasıl olup da böylesine doğrudan seçenekler dışına çıkartılabilir? Yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için "dağ yüzlerinden" söz ettiğimde ben sadece gerçek yüzlerden bahsediyorum. Kesin olmak gerekirse, içinde bir dağcının mantık, önsezi ve estetik anlayışının kendilerini ifade etmeye yer bulabilecekleri geniş bir çerçeve ve iyi tanımlanmış sınırlarla birlikte bir dağ ya da zirvenin boydan boya bir tam yüzünü (ya da duvar diyebilirsiniz) kastediyorum. Doğaldır ki, her dağda köşeler, sırtlar, sütunlar ve benzeri şekiller göz önüne alınmak zorundadırlar, fakat bu sadece söz konusu yüzey şekilleri çok bariz ve iyi tanımlanmış yapılar olduğunda geçerlidir.

Şimdi biraz da 1951'deki titiz eleştirilerin, tırmanışımın ardından ne gibi sonuçlara ulaştığından bahsetmek istiyorum. Şüphesiz ki, daha yukarılara tırmanabilmek amacıyla dağcı tarafından kendini yükseltme aracı olarak sikke kullanılmadığı takdirde (doğal olarak normal, geleneksel sikkeleri kast ediyorum) ters eğimli ve dev boyutlu bu duvarların hiçbiri bugün bile tırmanılamazlardı. Belki de klasik dağcılığın Batı Alpler'deki en gözde başarısı olan Büyük Boraslarn kuzey yüzünün ilk kez tırmanılışı sırasında, bu işin üstesinden gelen dağcılar yanlarına sadece otuz yedi sikke almışlardı. Sikke dediğimiz şeyler zor

bir tırmanış sırasında dağcıların kayadaki doğal çatlak oluşumlarına çekiçle çaktıkları ve yumuşak demirden imal edilen bir nevi kancalardır. Bunlar emniyet alma işlevi gördüğü gibi, gerekli olduğu takdirde dağcının kendini yukarıya yükseltmesi için de kullanılabilir. Sikkeler önden tırmanan dağcı tarafından çakılır ve daha sonra da ipte arkadan gelen ikinci dağcı tarafından da tek tek sökülüp toplanırlar. Ancak, tekrar tekrar kullanılmaları sikkeleri artık işe yaramaz hâle getirebilir. Bazıları sökülürken çekiç darbelerinden dolayı kırılabilir, kimileri dağcının elinden kayarak boşluğa düşüp kaybolur, bazıları da yerlerinden sökülemeyecekleri kadar sağlam çakıldıkları için kayanın üzerinde kalırlar.

Sonunda, beklenmedik bir iniş olasılığı ya da zirveden aşağıya dik bir yamaçtan veya bilinmeyen bir yardan ip inişi yapma zorunluluğuna karşı, birkaç sikke ihtiyaten yerinde bırakılır. Hatta daha da kötüsü bu iniş Capucin'de benim başıma geldiği gibi, berbat bir fırtına sebebiyle çaresizlikten de gerçekleşebilir.

Öte yandan şunu da ilave etmeliyim ki, geleneksel sikkeler son derece yararlı yardımcı araçlar olmakla birlikte ne riski, ne de bir duvarın en önemli özelliğini oluşturan zorlukları ortadan kaldırırlar. Örneğin üzerinde tutamak olmadığı gibi, herhangi bir çatlak da bulunmayan dik bir kaya yüzeyine gelindiğinde, normal sikkeler işe yaramazlar ve ilerlemek neredeyse olanaksızlaşır. İşte tam da böyle durumlarda bir tırmanıcının gerçek nitelikleri devreye girer ve bir tür sınav verir. Bu nitelikler tırmanıcının tırmanışın her aşamasında olanaksız gibi gözükmekle beraber olanak dahilindeki, Capucin'dekine benzer bir rotayı bulma becerisi ve yeteneğidir. Fakat, işte tam da bu türden ve üstesinden gelinemeyecekmiş gibi durumlara girmenin sürekli kaygılarının yaşandığı başarılar sırasında, bir tırmanıcının en iyi niteliklerine ihtiyaç duyulur. Daha açık bir ifadeyle bu nitelikler "olanaksız" bir duvarda tırmanışa devam etmekle etmemek arasında bocalanan düşünme sürecine ister istemez etki eden zihinsel baskının üstesinden gelebilmek için yeterli kararlılık ve dirayettir.

Hâl böyleyken, eğer ki tamamen kötü niyetli bir yaklaşım değilse, benim 1951 yılında kullandığım malzeme konusunda niçin bu kadar eleştiri olduğunu anlamak zordur. Zira bu yüzü tırmanabilmek için sadece otuz beş tane normal sikke almıştım. Üstelik çoğunu demir çubuklardan ben kendim imal ettiğim için hem kaba, hem de ağırdılar. Malzememin geriye kalanı da yirmi beş demir karabina, iki ahşap takoz (bunların biri duvarda kaldı, ötekisini hatıra olarak hâlâ daha saklıyorum) ve 30 metrelik sıkı bükümlü kenevir ipten (VI zorluk derecesinin öncüsü Emil Solleder'in yıllar önce kullandığından) oluşuyordu. Son olarak da üç tane ip merdiven vardı. Bunlar savaş öncesi dönemde uygulandığı şekilde, üzerinde içine ayakların girebileceği bollukta üç ya da dört boğumun düğümlendiği basit kısa kenevir iplerden ibaretti.

O günlerde naylon ve hafif metallerden yapılmış daha üstün malzemelerin piyasada görülmeye başlamış oldukları doğrudur, ancak ben kendi irademle tüm bunları yok saymıştım. Bunları satın alabilmek zaten benim keseme hiç de uygun değildi, fakat asıl sebep başkaydı. Bana ilham veren dağcılar otuzlu yılların Cassin, Ratti, Heckmair, Solda, Vinatzer, Detassis ve onlar gibi olan dağcılarıydılar. Onlar benim dağcılık yaklaşımım için bir nirengi noktası oluşturduklarından, kendimi onların felsefesine ve hatta bunun daha da ötesinde onların ilkelerine ve kullandıkları teknik yöntemlere uyarlamak mantığımın beni zorladığı bir sonuçtu. Böyle davranmakla onların girişmiş oldukları ya da belki sadece niyetlendikleri zorlu mücadelelerin benzerlerine kalkışabilirdim. Hem onların hem de kendimin sınırlarını ölçmek ve algılamak benim için ancak bu yolla mümkündü.

Tüm bu anlattıklarımdan ortaya çıkan Büyük Capucin'de bundan yirmi beş yıl önce uyguladığım yöntemlerin ne biçim ne de derece olarak bir yenilik olmadığıdır. Asıl yenilik sayılması gereken şey gerek bedensel, gerekse de zihinsel olarak çok daha fazlasına cüret etmek ve çok daha fazla dayanmaktır. Ne kadar makul ve davetkâr görünürse görünsün, herkesin imkânsız dediği bir duvarı tırmanmayı başarmak için kullandığım yegâ-

ne "özel malzeme" budur.

O devirde mümkün olanın sınırları diye tanımlananlar, bu başarıyla ileriye doğru bir sıçrama gerçekleştirmiştir. Tekrar ediyorum; Büyük Capucin tırmanışı, imkânsız gibi görünen çok zorlu çıkışların, savaş öncesi dönemlerde VI zorluk derecesinde diye adlandırılan klasik duvarları fethetmek için kullanılan aynı teknik yardımcı donanımın daha fazlasına ihtiyaç duyulmadan başarılabileceğini ispatlamıştır.

Ben kendimden öncekilerden ne daha fazlasını, ne de daha azını yaptım. Fakat şimdi bile Capucin'i tırmanmak için kullandığım yöntem ve araçlar konusunda aynı ve eski küçümseme – hatta kötüleme – hâlâ sürmekte. Eğer isteseydim bile "aşırı sayıda sikkenin" müthiş ağırlığını fiziken taşıyabilmem imkânsızdı ve olsa bile buncasını kullandıktan sonra yeniden taşımamak için zaten yerinde bırakırdım. Fakat bana haksız olarak ithaf edildiği gibi "sistematik olarak sikke kullansaydım" böyle yapmam gerekirdi ve o vakit de "rotanın aşırı bir tarzda önceden hazırlandığından" söz edilebilirdi.

Oysa ki, o yüksekliklerde yanımda sadece otuz beş tane uyduruk sikke vardı ve bundan dolayı da kendimi âdeta çekiçle örs arasında eziliyor gibi hissetmiştim. Dahası, eğer ön görülemeyecek bir sebepten dolayı ola ki oralarda sikkesiz kalsaydım, en zor koşullarda bile duvardan inebilmem söz konusu olamazdı ve çok açık ki kimse de beni oradan kurtaramazdı. O zamanlar dağcılar (altmışlı yıllarda uygulandığı gibi) arkalarında, tırmandıkları yüz boyunca kendilerini duvarın dibiyle irtibatlandıracak ince bir ip açmıyorlardı. Aynı şekilde duvarın dibinde bekleyerek alınacak bir işarete karşılık yine ip yardımıyla yukarıya ikmal malzemesi gönderecek başka bir ekip de bulunmazdı. Talihsiz dağcıları kurtarmak için hazır bekleyen helikopterler de söz konusu değildi.

Vidalı boltların yanı sıra günümüzde kullanılan modern tırmanış malzemeleri hepsi de, Kaliforniya argosundan türetilmiş isimler taşıyan *bong, knife blade* (bıçak ağzı sikke), *stopper* (takoz), *friend* (yaylı takoz), *quickies* (ekspres bant) ve sair garip görünümlü araçları kapsamaktadır. Bu gelişmiş karmaşık araç-

lar sadece geleneksel sikkelerin yerini almakla kalmadıkları gibi, pürüzsüz bir yüzey üzerindeki en ufak bir kabarıklıktan dahi hızlı ve güvenli emniyet noktası oluşturmayı da sağlamaktadırlar. Bu durumda günümüzde bir dağcılık problemi nerede başlamaktadır ve imkânsız nerede sona ermektedir?

Sonuç olarak 1951'de Büyük Capucin'e çıkmak için kullandığım yöntemler göz önüne alındığında, bu iğne gibi koca kaya kütlesini tırmanmanın bugün hayal edilebileceğin çok ötesinde bir cesaret, planlama ve kararlılık uygulamasının en uç sınırlarını zorladığı gayet açıktır. Bu sebepten ötürü ben her zaman Büyük Capucin'i gelişimimde temel ve öğretici bir unsur – hatta tüm dağcılık öğretimin ana dişlisi - olarak sayarım.

Kimileri böylesi girişimlerin ardında yatan sebepleri Freud teorilerine baş vurarak anlatmakta ya da en azından bu sebepleri tatminsizlik, düş kırıklığı ya da zihinsel dengesizliğe bağlamaktadır. Yani, eğer bunlar gerçekten benim Capucin'de başardıklarıma benzer sonuçlara sebep olabiliyorlarsa, ben böylesi "kaçıklıklara" ne mutlu derim. Bu durum gitgide daha fazla anlamsız ve "ölçülü" hâle gelerek, her ne pahasına kendini korumayı öne çıkaran bir dünyada nadir rastlanan bir erdem bence.

İşin özü olarak, yirmi beş yıl sonra tırmanışımı yeniden sınama girişimimi sonlandırırken arkadaşım Pizzocolo'yla yaptığım sohbeti bu düşünceler oluşturuyordu.

Tam öğle vakti artık duvarın en tepesine varmıştık. Fakat Büyük Capucin'in zirve noktasına ulaşmamız üç saatimizi daha aldı. Kuzey yüzüne bakan kayalar yumuşak bir eğime sahip olup genellikle kolay tırmanış imkânı verseler de, şimdi inanılmayacak derecede buzla kaplanmış ve yer yer de tamamen toz kara gömülmüşlerdi.

KIŞ MEVSİMİNDE LAVAREDO KUZEY YÜZÜ
(1953)

Tre Cime di Lavaredo'nun kuzey yüzlerini kışın tırmanma fikri ilk kez askerliğimi yaptığım sıralarda aklıma geldi. Bunun nasıl olduğunu da çok iyi hatırlıyorum. Uzmanlık sınavlarını verdikten sonra bir dağ birliğinde görev almak istediğimi bildirdiğim hâlde sanki bana nispet yapılırcasına Cecchignola'daki motorlu birliğe tayinim çıktı.* Şimdi dönüp geriye baktığımda, o zamanlar böyle düşünmemiş olsam da, bu tayin beni gülümsetiyor. Fakat bu işe o kadar çok itirazım oldu ki, sonunda kendimi yeniden 6. Dağ Alay'ında ve dolayısıyla da dağların içinde buluverdim. Böylelikle birliğin yüklendiği özel görevler dolayısıyla vaktimim çoğunu kışladan ziyade, dağlarda tırmanarak geçirme fırsatı buldum. Bu on beş aylık süre gerçekten yaşamaya değer bir dönemdi ve hayatımın en güzel günleriydi.

Bu süre zarfında sınırın İtalya tarafında ayak basmadığım dağ kalmadı diyebilirim. Dağ yolları birbirini izledi ve beni Dolomitler'den Breonie Alpleri'ne, Ortler'den Mont Blanc'a sürükledi durdu.

1952 yılında Eylül ayı ortalarında bir gün, dağ birliğinde üsteğmen olan Oscar Bucciarelli adlı bir arkadaşla Cima Grande'nin kuzey yüzündeki klasik Comici-Dimai rotasını tırmanmak amacıyla Tre Cime di Lavaredo'nun eteklerine geldim. Fakat arkadaşım zindelik açısından pek iyi bir gününde olmadığından, alt-

---

* Cecchignola, İtalya içinde Alpler'e olabilecek en uzak mesafede, Roma'nın güney tarafındadır.

mış metre kadar tırmandıktan sonra ip inişiyle yeniden dağın dibine döndük. Birkaç saat sonraysa bu defa Cima Piccolo'nun Sarı Sırt rotasını çıkmaya karar verdik. Mükemmel bir tırmanış oldu. Buna karar verene kadar kuzey yüzlerinin yamaçlarında, burnumuz yukarıda ve çarşaklar üzerinde dolaşırken, bu duvarların dikliği karşısında son derece etkilenmiştik. Orada öyle durup hayran hayran bu yüzü seyredip hayaller alemine dalarken aklımda bir düşünce belirdi. Yakın bir gelecekte bir gün buraya dönmeye ve bu dev yüzlere, bu ıssız ve sert coğrafyanın kendisine en yakışan yöntemle; yani kış ortasında, kuzey yüzleri en zayıf güneş ışığından dahi tamamen mahrumken ve de dondurucu soğukla yalnızlık şiddetle hüküm sürerken tırmanmaya karar verdim. "İmkânsızın" yeni bir algılanışı içimde işte bu şekilde doğdu.

Sonunda terhis olduğumda kış mevsimi de bastırmıştı. Önceleri çok kar yağdı; sonraki günlerde de alışılmadık soğuklarla karşılaştık. Hava ister iyi, isterse de kötü olsun muhakkak surette dağda geçirdiğim pazar günleri dışında geriye kalan her gün benim için boş ve anlamsız geçiyordu. Aynı zamanlarda aynı eski şeyler; aynı ortamlarda aynı tekdüze işler tekrar edip duruyordu. Böyle yaşamak ne üzücü ve ne gereksiz! Hele bir de bugün insanlığın büyük bölümünün bu şekilde yaşamaya zorunlu olduğunu düşünmek! Fakat işin daha da kötüsü farklı olmak isteyenlerin genellikle kurban edilmeleri.

Ben kendi hesabıma yaşamımı farklı bir şekilde sürdürmeye karar vermiştim. Bu arada da kimi zaman özlemle, kimi zaman isyanla, aklım fikrim dönüp dolaşıp Lavaredo'nun kuzey yüzlerine takılıp kalıyordu.

Bu tırmanışa hazırlık için yaptığım çalışmalar oldukça sıra dışı bir şekilde sürüyordu. İstisnasız her cumartesi akşamı bir arkadaşımla beraber Grigna'daki zorlu bir duvarın dibine gidiyor ve buz gibi soğukta geceyi açıkta geçirdikten sonra sabah gün doğarken bu duvarı tırmanıyordum.

Düşünceme göre soğuğa ve dağların oluşturduğu zorluklara karşı insanın kendini ölçebilmesi ve bir yandan güvenliği elden bırakmadan, diğer taraftan kişisel sınırlarını sınayabilmesi için

bundan daha iyi bir yol olamaz. Kendimizi iyiden iyiye sınayabilmek amacıyla açıkta geçireceğimiz bir sonraki gece için her seferinde malzemelerimizi biraz daha azaltıyor ve giderek daha rahatsız koşullara sahip ve kötü havaya daha maruz yerleri seçiyorduk. Bir yandan da elimizde termometre sürekli sıcaklığı ölçüyor ve soğuğa karşı tepkilerimizi kaydediyorduk. Sonunda kendimizi aşırı tehlikeye atmadan çok değerli bir deneyim elde etmiştik.

Bu hazırlık sınavlarının hemen başında, tesadüfen kendileri de büyük bir kış faaliyeti için titiz bir hazırlık programı uygulamaya başlamış olan iki arkadaşımızla karşılaşmıştık. İçlerinden biri Grigna'da iyi tanınan ve daha sonra İtalya dışındaki birçok dağ faaliyetimde benim en yakın tırmanış arkadaşım olacak olan Lecco'lu Carlo Mauri'ydi. Daha önce askerde ikimizde aynı dağ birliğinde olduğumuz için onu zaten çok iyi tanıyordum. O zamanlar Pomagagnon Dağları'nın Cortina yüzünde yapılan zor ve heyecanlı bir askeri tatbikat sırasında birlikte çalışmıştık. Bu tatbikat sırasında stratejik bir zirveyi ele geçiren saldırı kuvvetinin öncü birliğini oluşturuyorduk. Grigna'ya dönecek olursak; bu ilk tesadüfi karşılaşmadan sonra, bir sonraki cumartesi günü buluşmak üzere sözleştik ve olaylar öylesine gelişti ki, artık her hafta sonunu birlikte geçirmeye başladık.

İki ayrı ip birliği olarak uyguladığımız bu çok yoğun hazırlık programından sonra, ben kendi ip arkadaşımla Tofana di Rozes sırtına bir deneme tırmanışı yapmaya karar verdim. Burası Dolomitler'deki yüzlerin en zorlarından birisi olarak kabul edilmekle beraber, güneye baktığı için Lavaredo'nun çok daha zorlu kuzey yüzleri için bir prova niteliğinde olacaktı.

Tofana tırmanışımıza 8 Şubat 1953 sabahı başladık. Çok ağır sırt çantalarımız ve evde kendimiz yaptığımız soğuğa karşı kalınlaştırılmış kaba giysilerimiz hareketlerimizi büyük ölçüde engelliyorlardı. Buna karşın, geceyi açıkta geçireceğimiz yere ulaştığımızda duvarın yaklaşık yarı yüksekliğindeki ters eğimli büyük siyah kayalıklara ulaşmıştık. Gece açık ve soğuktu, fakat gün doğumunda hava değişti ve kar yağmaya başladı. Bunun üzerinde zorlu bir ip inişiyle geri döndük.

Sırtı tırmanmayı başaramamıştık, fakat önemli bir deneyim kazanmıştık. Örneğin daha az yiyecek ve giyecek taşıyarak sırt çantalarımızı önemli ölçüde hafifletebileceğimizi öğrenmiştik. Öte yandan tepeden tırnağa kuştüyü malzemeden elbise giymektense, basit bir kuştüyü ceket işimizi görebilecekti.

Ertesi cumartesi Grigna'daki sıra dışı kamp yerimizden hareketle yine her zamanki zorlu tırmanışlarımızdan birini yapmak üzere dördümüz de sözleştiğimiz hâlde, sadece Mauri ve ben gelmiştik. Diğer iki arkadaşımız havlu atıp bu işten vazgeçmişlerdi. Kendimizi birden çok yalnız ve farklı tırmanış tasarılarımızı bundan böyle sürdürebilmekten uzak hissettik. Benim hedefim Tre Cime di Lavaredo iken, Mauri'nin gönlünde Cima Scotoni yatıyordu.

Derken ortak bir düşünce doğdu. Birlikte bu hedeflerden hiç olmazsa birini gerçekleştiremez miydik? Gece boyunca bir yandan soğuktan titreyip, dişlerimiz takırdarken bunları konuştuk ve sonunda Lavaredo'nun zirvelerinde karar kıldık.

Coşkumuz öylesine büyüktü ki, bizi Cima Ovest'in kuzey yüzünde, duvarın dibinden dikine dümdüz yükselen yeni bir rota açma olasılığını düşünmeye yöneltti. Bu sadece bir düşünceydi, ama birkaç gün sonra yola çıkma vakti geldiğinde yiyecek ve malzeme yükümüzü özellikle artırdık.

Sonunda kendimizi Landro Vadisi'nde, Dobbiaco ile Cortina d'Ampezzo arasında işleyen küçük trende bulduk. Bir Tirol dağ kulübesine benzeyen küçük Carbonin istasyonunda trenden indik. Burada sadece istasyon bekçisiyle köpeği yaşıyorlardı. Çevrede onlar ve karlara gömülmüş bir çam ormanı dışında hiçbir şey yoktu. Bekçi bize Misurina'ya kadar gitme imkânının olmadığını söyledi. Yanımızda ne kadar da çok malzeme getirmiş olduğumuzu âdeta şimdi fark ediyormuşçasına Mauri'yle tereddüt dolu gözlerle birbirimize baktık. Milan'dan ayrıldığımızda tren görevlisi 150 kiloluk eşyamız için ilave taşıma ücreti ödetmişti. Şimdiyse tüm bu yükü sırtımızda taşımak zorundaydık.

Bir yandan bizi seyretmekte olan istasyon bekçisinin gururumuza yediremediğimiz küçümser gülümsemesini görmez-

den gelerek ayaklarımıza kayaklarımızı taktıktan sonra tüm yükümüzü sırtlandık. Her tarafımızdan sallanan onca ıvır zıvırla âdeta kar üzerinde kayarak yol alan iki koca bavula benziyorduk. Ukala davranışlı bekçinin alay eden bakışlarından süratle uzaklaşmıştık. Fakat sırf kendimize saygımızdan dolayı bu şekilde yola çıkmış olmamız boşa kürek çekip kendimizi tüketmemizi de gerektirmiyordu. Yüz metre kadar gittikten sonra bir dönemeci kıvrılır kıvrılmaz sırtımızdaki yükleri karın üzerine indirdik, kayaklarımızı çıkardık ve onları bir kızak gibi yan yana getirip birbirine bağladık. Sonra da tüm eşyamızı üzerine yükleyip karla kaplı ıssız yolda arkamızda çekmeye başladık.

Öğleden sonra saat ikide Misurina'ya ulaştığımızda yorgunluktan pestilimiz çıkmıştı. Carbonin'e kuşluk vaktinde ulaştığımız için zaten hayli geç kalmıştık. Onun için de hemen Longeres (şimdi buraya Auranzo deniyor) dağ kulübesine doğru yükselen patikayı kayaklarımızla izlemeye koyulduk. Patika tamamen kara gömülmüştü. Yükümüzün yarısını sırtımıza yüklediğimiz hâlde, diğer yarısını da daha sonra gelip almak üzere orada bıraktık. Derin kar ve yorucu yolculuk akşam olmadan önce kulübeye ulaşmamızı engellediği için, hava kararmadan durup yol üzerinde geceyi geçirmek zorunda kaldık. Sonunda tüm malzememizle birlikte Rimbianco dağ kulübesine ulaştık. Doğal olarak kulübe kapalıydı ve kimseler yoktu. Biz de kulübenin duvarının kuytusunda kampımızı kurduk. Biraz çalı çırpı toplayıp ateş yaktık ve etrafına kıvrılıp uzandık. Ertesi sabah Longeres kulübesine ulaştık ve iki sefer yaparak 150 kiloluk malzememizin tümünü taşımış olduk. Hiç ümit etmediğimiz hâlde bu kış kıyamette hâlâ orada olan kulübe bekçisi Romola, yanımızda getirdiğimiz bunca yük karşısında şaşkınlıktan donakaldı. Eğer onun bu şartlarda kulübede olabileceğini tahmin edebilseydik, elbette ki çok daha az yiyecek getirirdik.

Bir haftadır sürmekte olan mükemmel havanın bir gününü daha kaybetmemek için ve kaya duvarlarındaki buzlanmayı bir an önce yakından görme telaşı yüzünden, o gün öğleden sonra hemen kayaklarımızla Forcella di Lavaredo yoluyla iki kuzey yüzünün (Grande ve Ovest) yamacına hareket ettik. Sürekli ola-

rak gölgede kalan bu mevkide soğuk dayanılmaz derecedeydi ve orada uzun süre kalamadık. Fakat her iki kuzey yüzü üzerinde de ilk bakışta çok fazla kar birikmemiş olduğunu gördük. Doğrusunu söylemek gerekirse böylesi ters eğimli kaya tabakaları üzerinde nasıl olup da yine de kar birikmiş olduğuna da pek akıl erdiremedik. Bir başka sorun kar tabakasının ne kadarlık kısmının buza dönüşmüş olduğunu doğru olarak tahmin edebilmekti. Aşağıdan çok fazla göremesek de, özellikle de duvarın ortasındaki siyah kulvarda olmak üzere, yüzeyde buzlanma olduğu şüphesizdi. Bu kulvarın olduğu yere kadar kayaların siyahlığı üzerinde hafif de olsa bir erime göze çarpıyordu. Fakat asıl ürkütücü olan şüphesiz kaya üzerindeki saydam buz örtüsüydü ve onu yakından bile görebilmek hayli zordu. Ancak yan geçişi yaptıktan sonra böylesi buz tabakalarının varlığını ve kapladıkları alanı saptayabilirdik.

Şimdi zorlu bir karar vermek durumundaydık. Önce hangi duvardan başlamalıydık?

Cima Grande'nin kuzey yüzü açıkçası daha az sorun yaratacak gibiydi. Her ne kadar yukarıdaki uzun bacaların içinde buz akıntılarıyla aşağıdan da bariz olarak görünen beyazlıklar oluşmuşsa da, burayı daha çabuk tırmanabilirdik. Öte yandan bu yüzün 1938 yılı kışında Kasparek'in ekibi tarafından tırmanıldığını bilmemiz bir tür teselli gibiydi. Yani ikinci ekip olarak biz, bu duvarın kışın tırmanılabileceğine zaten inanmıştık.

Oysa ki Cima Ovest'in kuzey yüzü çok başka bir işti ve birçok sebepten ötürü çok daha karmaşık özellikler içeriyordu. Kış koşullarında burayı ilk defa deneyecek kişiler biz olacaktık ve buzun sebep olacağı öngörülemeyen sorunlarla baş etmek zorundaydık. Buranın ilk kez tırmanıldığı yıl olan 1935'e kadar, bu yüzün tamamı, yazın bile tırmanılamaz diye bir üne sahipti. Daha sonra tüm tırmanışın kilit yeri olarak duvarın yaklaşık olarak ortasında yer alan ve neredeyse yatay olarak devam eden 80 metrelik bir yan geçiş belirlendi. Bu yan geçiş her zaman için geri dönüşü olmayan bir yol olarak kabul edildi, çünkü bir kere sonuna kadar gidildiğinde geri dönmek çok karmaşık ve sinir bozucuydu. Fakat kış mevsiminde asıl sorun bu tatsız yan geçişten

ziyade, geçişin sonunda bizi bekleyen daha önce söz ettiğim siyah kulvardı. Burası yazın genellikle yaş ve kaygan oluyordu, fakat kışın üzeri cam gibi buzla kaplı bir kaydırak gibiydi. Tüm bunları dikkatle değerlendirdikten sonra iki duvardan daha gizemli olanına, yani Cima Ovest'e tırmanmakta karar kıldık.

Bu tarz zorlu tırmanışların öncesinde hep olduğu üzere gece uykusuz geçti ve ertesi gün, yani 22 Şubat'ta sabah saat altıda, tamamen irade gücümüzle büyük maceramıza başlamak üzere sıcak kulübeden ayrıldık. Dışarısı hâlâ gece karanlığında olmakla beraber, ay ışığı etrafı aydınlatıyordu. Şafak sökmeden önce ortalığı kasıp kavuran dondurucu sabah ayazı yüzünden ellerimiz sertleştiği ve hissizleştiği için kayaklarımızı takmakta çok zorlandık. Yola çıktıktan sonra Lavaredo Geçidi yerine, daha iyi bildiğimiz Mezzo Geçidi'ne yöneldik. Belki de bu tercihimizin sebebi daha kestirme oluşuydu. Fakat peş peşe yükselen dik ve buzlu yamaçlar kayakları çıkarmamıza zorladığından kendimizi çok daha yorucu ve güç bir durumla karşı karşıya bulmuştuk.

Bir saatten daha kısa bir süre içinde kuzey yüzünün dibindeydik. İki saat daha hazırlıklarla geçti. Malzemelerimiz üç günlük yiyecek, sıvı yakıtlı bir ocak, su geçirmez kumaştan iki uyku tulumu, yün eldivenler, yedek çoraplar, başı ve boynu kapatan bere, ilk yardım çantası, bir litrelik su matarası, küçük bir şişe konyak, kırk tane sikke, otuz tane demir karabina, üç tane ip merdiven ve ipten yapılmış basamak halkaları, üç tane çekiç, bir miktar kısa kesilmiş ip parçaları ve kırkar metrelik iki tane kendirden mamul ipten oluşuyordu.Tüm bu malzeme en zorlu bölümlerde iplerden biriyle yukarıya çekilmek üzere bir sırt çantasına doldurulmuştu. İkimiz de sırayla önden tırmanacaktık.

İlk ip boyuna Mauri girdi. Soğuktan uyuşmuş vaziyette karla kaplı ilk kaya kütlelerini tırmanmaya başladı. Koca çantanın ağırlığı altında ezilerek zorlukla peşinden gidiyordum. Peş peşe ip boylarını takip ederek donmuş duvarın gizemi içerisinde yukarılara doğru yükseliyorduk. Bir süre sonra küçük setlerin üzerinde artık hiç kar kalmamıştı ve her tarafı kaplayan buzlar bile yerlerini ayak uçlarımızı koyabileceğimiz kuru basamakla-

ra bıraktı. Tırmanışın başında soğuk kaya yüzeylerini tutmaktan uyuşmuş çıplak ellerimiz, normal dokunma duyusuna şimdi yeniden kavuşmuştu. Sola doğru ilk on metrelik yan geçişte zorluklar iyiden iyiye kendini göstermeye başladı, fakat sikkeler kolaylıkla çakılabildiğinden bir süre sonra kurduğum istasyonda ip merdivenine asılı durumda arkadaşımın emniyetini aldım.

Bu safhada zaman tünelinde biraz ileriye gidip, şimdi tepemde sağa doğru yükselmekte olan bu balkonla ilgili bazı şeyleri açıklamak istiyorum. Kış tırmanışımızdan yaklaşık iki ay kadar sonra, 3 Mayıs 1953'de, Monza'dan Pino Cacchi ile beraber hâlâ daha bâkir olan ters eğimli kuzey batı sırtını tırmanmak üzere yeniden bu duvardaydım. Bu sırt bugünkü rehber kitaplarda kendilerine "Cortina d'Ampezzo'nun Sincapları" adını veren dağcılık kulübüne atfen "Sincaplar Sırtı" diye tanımlanmaktadır. Fakat üç gün boyunca süren son derece zor ve âdeta cambazlık isteyen bir tırmanışın sonunda (öngördüğümüzden bir gün fazla harcamıştık) ve de asıl zorlukların neredeyse sonuna gelmişken, ne yazık ki çıkışı tamamlamaktan vazgeçtik ve ip yardımıyla süratle aşağıya indik.

Geri döndüğümüz nokta tırmanışın gerçekten de zor olan kısmının sonundaydı ve ilk kez tırmanılan bu bakir balkonların sonuna denk geliyordu. Bu balkonlar ulaştığımız noktadan yaklaşık bir ip boyu yukarıda 1934'de ilk kez tırmanılan rotanın batı tarafına doğru çatallaşıp, eğer tırmanışa son vermemiş olsaydık bizim de varmış olacağımız kuzey batı sırtının nispeten kolay üst kısmına doğru yükselerek aniden sona eriyordu. Fakat tırmanıştan vazgeçip olabildiğince süratli bir biçimde aşağıya indiğimiz için, henüz tırmanmış olduğumuz bu son 40 metrelik "imkânsız" bölümdeki sikkelerimizi sökmeye vaktimiz olmamıştı. Peki neden böylesine acelemiz vardı? Çünkü o zaman 5 Mayıs gününün öğle sonrasındaydık ve ertesi günün, yani ayın altısının akşamında doğduğum şehir olan Monza'da son başarılı tırmanışlarım adına bir kutlama yapılacaktı. Bu son çıkışlar da işte şimdi anlatmakta olduğum Lavaredo'nun kuzey yüzleriydi. Böylesi bir etkinliği kaçıramazdım. Fakat yine de böyle-

sine önemli bir başarının sadece bir ip boyu mesafe içinde yitip gitmiş olmasına da üzülmeden edememiştim.

Üstümüzde yükselen kayaların üzerinde bu rotanın ilk yaz çıkışı uğruna yirmi yedi denemenin ümitleri ufalanıp gitmişti. Cassin'in başarılı tırmanışı öncesinde Carlesso, Comici ve Dimai gibi çok güçlü dağcıların çabaları hep boşa çıkmıştı.

Mauri'nin ve benim farklı türden birçok kuzey yüzü tırmanışından edinilmiş iyi bir teknik deneyimimizin olmasının yanında, son derece sıkı bir şekilde uyguladığımız titiz beden eğitimi çalışmalarımıza da güvenmekteydik. Bunun sonucu olarak yeteneklerimizin bilincinde olmamız da kendimize güvenimizi artırıyordu. Son tahlilde bu duvarı kışın tırmanma girişiminde bulunuyorsak, bunu başarmak için gerekli her şeyle donanmış olduğumuza inanıyorduk ve bizi sadece tamamıyla önceden tahmin edilemeyecek bir sebep bundan alıkoyabilirdi. Fakat her şeyi önceden tahmin etmek de mümkün müydü ki?

Üstümüzdeki sağlam kaya kütlesine tırmanmaya girişip burayı ilk tırmananların geceyi geçirdikleri sol taraftaki beyaz oyuğa doğru ağır ağır yükseldim. Hem ters eğimli, hem de üzeri pürüzsüz 30 metrelik bu korkunç kaya yüzeyinde, yukarıda sadece iki tane sikkenin bana göz kırptığını görebiliyordum.

Geçen yaz bu yüzü bizden önce tırmananların niyeti, burânın zorluk derecesinin yeniden değerlendirilmesi amacıyla (rotayı asıl ve gerçek zorluk derecesine döndürmek için) yüzeyi sikkelerden tamamen arındırmak idiyse, bu işi çok iyi başarmışlardı. Hatta bundan daha fazlasını da yapmışlardı; zira pek narin, ama bir o kadar da önemli işlevi olan küçük kancaların yerleştirilmiş olduğu zavallı çatlaklardan bazıları, üzerlerine inen çekiç darbelerinin tahrip edici etkisiyle kullanılamaz hâle gelmişlerdi. Kendimi tamamen tırmanışa odaklayarak duvarı titizce temizleyenlerin her nasılsa yerinde bıraktıkları iki sikkeden ilkine ulaşmayı başardım. İlk sikkenin halkası bükülmüş ve ezilmiş olduğundan kullanılamaz hâldeydi. Düşmemek için büyük dikkatle yönelmeye çalıştığım ikincisiyse henüz hayli uzağımdaydı. Bu berbat kaya yüzeyi üzerinde yapmak zorunda kaldığım cambazlık hareketlerini ve savurduğum küfürleri asla unuta-

mam. Asılıp dinlenebilmek için güvenebilecek sağlamlıkta sikke çakacak yer olmadığından aynı durumla daha yukarılarda da karşılaştım. Neyse ki, yanımdaki birkaç tane küçük, kısa ve ince sikkeyi nadirde olsa karşıma çıkan dar çatlaklara çakarak, hiç olmazsa geçici emniyet noktaları oluşturabiliyordum. Cassin'in on sekiz yıl önceki tırmanışında duvarın bu bölümünde tek bir sikke çakabilmek için dört saatini nasıl harcadığını ve bu sırada da üç defa düşmesini okuduğumu hatırladım. Onu şimdi ne kadar da iyi anlayabiliyordum! Çaktığım sikkelerden hiç birinin olası bir düşüşün şokunu kaldıramayacağını bildiğimden aynı durumun benim de başıma gelmesi söz konusuydu. Fakat her şey yolunda gitti ve saat 18:00'e doğru geceyi geçireceğimiz beyaz oyuk diye adlandırılan yerde kendimizi güvenceye almıştık. Aslında bu beyaz kovuk bir çift sikkeye bağlanmış vaziyette ikimizin yan yana oturarak ancak sığabildiği, ayaklarımızı da boşluğa sallandırdığımız çok dar küçük bir setti. Yine de son bir kaç saattir oldukça zayıflamış olan iyimserliğimiz, akşamın inişiyle beraber yeniden içimizi doldurmuştu. Fakat etrafımızda susuzluğumuzu gidermek için eritebileceğimiz kardan eser yoktu. Bir yudum konyağa bandırdığımız birkaç tane şeker parçasıyla yetinmeye karar verdik. Gece âdeta geçmek bilmedi. Oyalanabileceğimiz yegâne şey soğuktan uyuşmuş kol ve bacaklarımızı ovalamaktı. Üzerimizde yükselen ters eğimli koca kütleleri tereddüt dolu gözlerle inceliyorduk.

Sabah saat 7:30'da karşımızdaki Croda Rossa dağı aydınlanmaya başlamıştı. Buna karşılık bize güneş ışıklarının zerresi bile ulaşmıyordu. Bir süre sonra 75 metrelik meşhur yan geçişe başlamak için hazırlıklarımızı tamamlamıştık. Soğuk öylesine keskindi ki, hava sanki amonyak kokuyordu. Burada rotanın önemli bir bölümü yatay gittiğinden ipimizin ucuna asılı olan çantayı yanımıza çekme manevraları oldukça zor oluyordu. Duvarda çok az sikke bulduğumdan sikke çakıp yeniden sökme işi de oldukça sıkıcıydı. Yan geçişi yaparken nadiren rastladığımız bu sikkelerden birine beyaz bir nesnenin takılı olduğunu fark ettim. Bu, kim bilir hangi trenden sökülmüş ve ta buralara kadar şakacı bir dağcı tarafından taşınarak bu sikkeye asılmış beyaz plastikten

küçük bir plakaydı. Keyiflenerek üzerinde yazanı yüksek sesle Mauri'ye okudum: "E pericoloso sporgersi" ("Pencereden dışarıya sarkmak tehlikelidir.") Sanki bu mizaha nispet yaparcasına, ayaklarım pürüzsüz kaya üzerine yapışmış ve vücudum da aşağıdaki 250 metrelik boşluğa doğru eğilmiş bir hâlde, tam da plakanın takılı olduğu aynı sikkeye asılmış durumdaydım.

Cassin'in ikinci geceyi geçirdiği kovuğa ulaştığımda vakit akşam üstü olmuştu. Ortalık iyice kararmadan yazın geceyi geçirmek için mükemmel bir yer olan büyük kovuğa ulaşmak için kendimizi iyice zorlamaya başladık.

Bazı zor bölümleri serbest tırmanıp geçerek hızlı hareket etmeye çalışıyorduk. Siyaha çalan rengiyle son ters eğimli kaya kütlesini de aştıktan sonra artık bu "mükemmel kamp yerinin" (bu bizden öncekilerin bu mekanla ilgili teknik açıklamasıydı) sadece birkaç metre uzağında olmamızla birlikte, görüntü hiç de iç açıcı değildi. Bu büyük kovuğa sığmamız mümkün görünmüyordu. İçi öylesine karla dolu ve buzla kaplıydı ki, oyuk olduğu bile anlaşılmıyordu. Kalan sadece birkaç dakikalık gün ışığında geri de dönemezdik. Ayaklarım iki küçücük basamağın üzerinde olduğu hâlde, neyse ki pek fazla eğimli olmayan kaya yüzeyinin üzerine doğru uzanmıştım. İkimizin birlikte asılarak geceyi geçirebileceğimiz hiç olmazsa tek bir sikkeyi sağlam bir biçimde çakmam gerekiyordu. Fakat kaya yüzeyi yekpareydi ve üzerinde hiçbir çatlak yoktu.

Hava gittikçe kararıyordu ve ben hâlâ daha üç ya da dört sikkeyi sadece kısmen çakabilmenin ötesinde bir şey yapamamıştım. Üstelik bunlar da huzursuzluk verecek kadar güvensizdiler. 40 metre altımda ve olan bitenden habersiz durumdaki Mauri, son günün son ışıkları da kararmadan onu yukarı almam için homurdanmaya başlamıştı. Ne yapacağımı bilemez bir durumdaydım. Sonunda her biri ince birer çubuk gibi kayadan dışarı çıkmış birkaç sikkeyi iple birbirine bağlamaya karar verdim. Bu bizi gece boyunca taşıyacak olan istasyonumuz olacaktı. Mauri'yi emniyetli olmadığı için ipe yüklenmemesi konusunda uyardım. Sonrasında da iple omzumdan emniyet alarak yukarıya gelmesi için ona seslendim.

Ortalık zifiri karanlıktı. Bu karanlığın içinde el yordamıyla ve emniyetsiz sikkelere fazla yük bindirmemek için âdeta kıvranarak bu uygunsuz ve rahatsız istasyona kendimizi bağladık ve uyku tulumlarımıza sarındık.

Başlangıçta her şey dayanılabilir gibi görünüyordu. Sadece büyük bir susuzluk hissediyorduk, ancak bunu giderebilmemiz bu koşullarda olanaksızdı. Saatler geçtikçe durumumuz tam bir bedensel ve zihinsel işkenceye dönüştü. Soğuk ve rahatsız konumumuz gitgide ve durmaksızın uzuvlarımızı uyuşturuyordu. Derken vücudumuzda kasılmalar başladı. Fakat kendimizi dengede tutabilmek için bacaklarımız genişçe açılmış bir vaziyetteyken, bizi tutan şu zavallı sikkeler üzerine tedbirsizce yük bindirmeden vücudumuzun konumunu nasıl değiştirebilirdik?

Aynı zamanda son birkaç günün gözümüzü kırpmadan geçen uzun nöbetlerinden dolayı artık dayanılmaz hâle gelen uykusuzlukla da mücadele etmek zorundaydık. Uykuya dalmamız donmamız anlamına geliyordu. Fakat daha da ötesi, eğer uyursak ağırlığımız iplere bineceğinden bu yükü çekemeyecek zayıf sikkeler yerlerinden sökülecek ve duvarın altındaki üç yüz metrelik boşluğun içine tepe üstü çakılacaktık. Gözlerimizi her ne pahasına açık tutabilmek için kendimizi aklımıza ne gelirse, anlamlı ya da anlamsız sürekli konuşmaya, şarkılar söylemeye zorluyorduk. Fakat ne yaparsak yapalım gözlerimiz açık ve abuk sabuk konuştuğumuz hâlde, yine de birbirimizi uyur vaziyette yakalıyorduk. Mesela bir seferinde, Mauri benim Madesimo *(İtalya'da bir bölge)* hakkında saçma sapan bir konuşma yaparken araya da bir dağ şarkısının nakaratlarını karıştırdığımı fark edince hemen dürterek uyandırmıştı. Ben de Mauri'yi bir yandan anlamsız sözler mırıldanıp, bir yandan da ani ve istem dışı hareketler yaptığı bir sırada kolundan tutup sarsmıştım. Bana ay ışığıyla aydınlanan aşağıdaki karla kaplı zeminin bulunduğumuz irtifaya kadar yükseldiğini sandığını ve üzerine basmak için bir ayağını atmak istediğini söylemişti.

O gece de geçti ve sabah saat 6:30'da, daha güneş bile doğmadan biz yola koyulmuştuk. Termometreye baktığımızda sı-

caklığın – 25 C^0 olduğunu gördük. Donmuş balıklar gibi kaskatı kesilmiştik.

Birkaç metre yan geçiş yaptıktan sonra kayaya bir sikke çaktım. Üzerimizdeki kulvarın içini bir zırh gibi kaplamış olan kar ve buz tabakasına ulaşmadan önce çaktığım son sikkeydi. Fakat sağlamlığına da fazla güvenmiyordum. Karla kaplı yamacın üst kenarına doğru tırmanmaya başladım. Yukarıda kaya yüzeyine bitiştiği yerde kar örtüsü çok kırılgandı ve bir saçak gibi dışarıya taşıyordu. Kendimi her şeyimle tırmanışa yoğunlaştırarak ellerim kayada, ayaklarım neredeyse dimdik ve hayli zayıf görünen kar tabakasına gömülmüş vaziyette yan geçişe başladım.

Boşluğa doğru sarkan ve gitgide dev bir balkon hâline dönüşen kar saçağının kenarına tutunmam artık olanaksız hâle gelinceye kadar ilerlemeye devam ettim. Saçaktan aşağıya doğru şeffaf buz sarkıtları oluşmuşlardı. Kar tabakasının oluşturduğu duvar, üzerindeki balkona tam olarak yapışmıyor ve arada on beş santim kadar bir mesafe kalıyordu. Tabakanın bu üst kenarında rüzgârın karı oyarak oluşturduğu ve boydan boya devam edip giden garip şekilli bir oluk uzanıyordu. Aklıma bir fikir geldi. Zayıf kar tabakasına tutunarak bu oluk boyunca sürünmek yoluyla, belki kulvarın öte ucuna ulaşabilirdim. Takip eden dakikalar hayatımın tamamen hassas bir dengenin iki tarafında gidip gidip geldiği anlardı.

Harcadığım güçten ve sinir gerginliğinden dolayı nefes nefese kalmış olarak oluk boyunca ilerledim. Sonra iyice küçülüp ellerimi gevşek kar yığını içine daldırarak sanki bu kırılgan maddeyle tek vücut hâline geldim. Tahminimin aksine, kütle ağırlığımı taşımıştı. Sık sık altımdaki tüm kar duvarı kayıp gidecekmiş gibi geliyordu ve sanki beni hafifletecekmiş gibi nefesimi tutarak her hamlede ancak birkaç santim ileri gidebiliyordum. Kulvarın ortasına kadar bu şekilde geldim. Artık ellerimi hissedemez durumdaydım. Kaya yüzeyinden kar örtüsüne aceleyle geçtiğim için eldivenlerimi giymeye fırsatım olmamıştı ve şu durumda da bunu zaten yapamazdım. Fakat durum buydu işte. Neye mal olacaksa olsun kar üzerinde çıplak ellerle devam etmek zorundaydım. Karla kaplı oluk yavaş yavaş bitti. Üzerin-

den buzlar sarkan kaya saçağı da artık yok oldu. Fakat az sonra ben de arkadaşımla aramızda bağlı olan kırk metrelik çift ipin ucuna gelmiş olacaktım. Yan geçiş yaptığım yüzeyin içbükey şeklinden dolayı ip boşlukta serbestçe salınıyor ve ağırlığıyla beni de aşağıya çekiyordu. Önümde sadece birkaç metre kalmıştı. Sonunda geçişi tamamladım. Buraya çakılı sağlam bir sikkenin halkası bana göz kırpıyordu. Hemen sikkeden emniyet aldım ve nihayet biraz gevşeyebildim.

Rotanın açıklamasında bu sikkeden istasyon almak için tırmanıcıların bir piramit oluşturmaları, yani birinin diğerinin omuzlarına çıkması gerektiği söyleniyordu. Fakat ben kar dolayısıyla oraya hafifçe aşağıya doğru yönelen bir yan geçişle ulaşmıştım. Bu da herhâlde bu duvarı kışın tırmanmanın tek olumlu tarafıydı. Bu kadar uzun süredir karla temas etmekte olan ellerim çok acımaya başlamıştı ve onları tekrar kullanmaya başlayana kadar epey bir süre geçmesi gerekti.

Kırk sekiz saattir kayalarla boğuşuyorduk ve daha tırmanacak 200 metremiz vardı. Fakat artık başaracağımızdan emindik. Gerçekten de zihnen kendimizi zirveye ulaşmış gibi hissediyorduk. Mauri'de benim az önce geçtiğim kar oluğu boyunca yan geçişi yapıp yanıma geldi ve geniş kulvarın kenarını izleyerek fazlaca bir zorluk çekmeden zirveye kadar tırmandık.

24 Şubat günü saat 12:30'da zirveden attığımız sevinç çığlıkları aşağıdaki Longeres dağ kulübesinden yankılanıyordu. Bir saat sonra biz de oraya döndük.

Üç gün sonra, 27 Şubat'ta tırmanma sırası Cima Grande'nin kuzey yüzüne gelmişti. Şafak sökerken kulübeden ayrıldık. Bu defa daha uygun olan Forcella di Lavaredo yolunu izledik. Hava hâlâ dondurucu soğuktu, fakat gökyüzü açıktı. Aşağı yukarı bir önceki tırmanışımızda kullandığımız malzemelerin aynılarını taşıyorduk. Fakat bir miktar sikke ve erzak açısından yükümüzü biraz hafifletmiştik. Zira bu duvarlarda bir şeyler yemek insanın pek içinden gelmiyordu. Sadece bir gece açıkta geceleyerek tırmanışı tamamlamayı, yani yarın akşama kadar dönmeyi hedefliyorduk

Bir süre sonra kayaklarımızı çıkarıp bıraktık ve bazen göğsü-

müze kadar gelen kara batıp çıkmaktan iyice yorulmuş bir hâlde rotanın başlangıcına ulaştık. Tırmanışa başladığımızda saat sabahın dokuzu olmuştu. İpe ilk giren ve otuz metre kadar tırmanan Mauri'nin kazayla yerinden oynattığı bir taş aşağıya düşüp, şans eseri tam da kafamın sağ tarafına çarpıverdi. Neye uğradığımı şaşırmıştım ve başım kanıyordu. Gözlerim kararıp bayılır gibi olduysam da , kendimi toparlamayı başardım.

Tırmanışın kalan bölümü iyi gitti, hatta öylesine ki, bir ara duvarda gecelemeden de zirveye ulaşabileceğimizi düşündüm. Cima Grande'nin kuzey yüzü bize Cima Ovest'te mahrum kaldığımız bir şeyi sunmuştu. Bu da klasik tarzda bir tırmanıştı. Burada tutamaklar dondurucu soğuk olsalar da, kaya tırmanmanın gerçek tadını alabiliyorduk. Yüzey dimdikti. Sikkeler gerek istasyon almak, gerektiğinde de tırmanışta kullanılmak üzere zaten çakılıydılar. Hatta bazı yerlerde gerektiğinden de fazla kullanıldıklarını görüyorduk. İlk iki yüz metresinde duvar ters eğimli olarak yükseliyordu ve üzerinde ne kar, ne de buz vardı. Buna karşı üst bölümler dağcılık açısından değerlendirildiğinde daha maceralı ve zorluydu. Örneğin kara renkli bacaların içlerinde oluşan dev buz sarkıtları baca çıkışlarını kapatıyordu ve her taraf karlarla kaplıydı. Bu bacaların dış kenarlarından tırmanmaya çalıştığımızda da buraların buzla kaplanmış olduğunu görüyorduk. Geniş setler konik biçimli kar öbekleriyle dolduğundan ve dip kısımları da donmuş olduğundan uygun tutamaklar bulmayı neredeyse olanaksız hâle getiriyordu.

Her şeye karşın öğleden sonra, saat beşi biraz geçe sevinçten kendimizden geçmiş bir hâlde Cima Grande'nin henüz güneşin son ışıklarıyla aydınlık olan zirvesine ulaştık. Aynı akşam normal rotanın aşırı buzla kaplanmış ilk bacalarından yaptığımız ip inişlerini ay ışığı altında tamamlayarak Longeres dağ kulübesine döndük.

İTALYAN K2 TIRMANIŞI
(1954)

1953 yılında benim için çok şey oldu, fakat hepsinin ötesinde bu yıl gidip artık bundan böyle dağlarda yaşamak için en büyük adımı attım. Şehirdeki güvenceli işimi bıraktım ve bilinmeyen bir geleceğe yöneldim. Birçok insan için bu karar aptalca bir davranıştı, ama bence değerdi. Artık resmen bir dağ rehberi olmuştum ve sonraki uzun yıllar boyunca da Courmayeur'de yaşadım.

Dağlara aşık olmamın sebepleri onların dingin manzarası, zirvelerine ulaşabilmek için verilen mücadeleler, bende bıraktığı anılar ve hissettirdikleriydi. Fakat belki de hepsinden önemlisi verdiği kaçıp kurtulma duygusu, özgürlük ve sadece yüksekler-de bulabildiğim yaşama sevinciydi. Son yudumuna kadar dolu dolu yaşadığım bir günün sonunda akşam şehre dönünce, o kaçmış olduğum gündelik yaşantıyı daha da çirkin ve daha da katlanılmaz buluyordum. Kendi özgün yapım ve şehir hayatının kuralları arasındaki didişme, her ne kadar beni çileden çıkarıp üzüyorduysa da, işte tam olarak da zihnimin bu kargaşa içindeki hâli dağcılıktaki en önemli başarılarım için bir yandan da beni dürtüklüyor ve teşvik ediyordu. Bununla birlikte şüphesiz ki, başarılarımı kolaycacık ve kaderimin cömertliğiyle elde ettiğimi de söyleyemem. Maddi olanaklarım yoktu, hatta oldukça fakirdim. Sahip olduğum yegâne şey içime sığmayan bir coşku, beni dağlara çağıran dayanılmaz bir içgüdü ve bir de çocukluğumdan beri yaptığım düzenli spora borçlu olduğum iyi bir bedensel yapıydı. Tırmanış tekniğine gelince de, çoğu zaman en delice yöntemlerle, hatalarımdan öğrenerek, kendi kendimi eğitmiştim.

1953 yılıydı. Lavaredo'nun kuzey yüzlerine yaptığım kış çıkışlarının üzerinden henüz bir ay dahi geçmemişti ki, kendimi yeni bir tırmanış girişiminde bulunmanın acil ihtiyacı içinde buluvermiştim. Bu defa dikkatim Matterhorn'a yöneldi ve takvim henüz kış sonunu göstermeden buraya tırmanmaya karar verdim. İki gün süren bir tırmanışın sonunda, kendi açtığım ve Furggen sırtındaki balkonlardan geçen en doğrudan rotadan zirveye ulaştım. Yanımda o zamanlar çok yakın arkadaşım olan Dr. Roberto Bignami vardı.

1953 yılının yaz aylarında Bignami'yle birlikte tırmanmak, benim için Alp zirvelerindeki zaferlerin gerçek bir hasatını oluşturdu. İşe Val Masino'daki Merkezi Alpler'de yaptığımız üç şık ilk çıkışla başladık: Kuzey yüzünden Torrione Fiorelli'ye, güney batı sırtından Pic Luigi Amedeo'ya ve doğu sırtından da Torrione di Zocca'ya tırmandık. Hepsini taçlandırmak üzere de Peuterey Geçidi'nin kuzey kulvarı rotasıyla Mont Blanc'a çıktık. Mevsimi neredeyse kış koşullarında, Feult-Dobiasch rotasından Piz Palu'nun buzla kaplı kuzey yüzünü tırmanarak kapattık.

Bu sıralarda İtalyan dağcılık çevrelerinde yeni bir girişim şekillenmekteydi. Fransa, İngiltere, İsviçre, Almanya ve Avusturya'nın Himalaya'daki zaferlerinden sonra İtalya da yeryüzünün en yüksek zirvelerinden birini, yani 8611 metrelik irtifasıyla dünyanın en yüksek ikinci dağı olan ve tırmanışı ilk kez 1911 yılında Abruzzi Dükü tarafından denenen K2'yi, fethetmek istiyordu.

Bu ulusal tırmanış faaliyetine katılacak dağcılar henüz seçilmemiş olmakla birlikte, daha önceki yurt dışı tırmanış deneyimlerinden bu tür sekiz bin metrelik dağlara tırmanabilmek için en iyi bedensel özelliklerin yirmi sekiz ila otuz sekiz yaşları arasındaki dağcılarda bulunduğu biliniyordu. Bense henüz yirmi üç yaşımda olduğumdan, K2'yi sadece en mükemmel, fakat aynı zamanda da hayal edilebilecek en ulaşılmaz amaç olarak görebiliyordum. 1953 yılının Aralık ayında bu faaliyet için hazırlanan katılımcı aday listesine dahil edildiğim bildirildiğinde benim için büyük bir sürpriz oldu. Bir süre rüyayla gerçeği birbirinden pek ayırt edemesem de, çok titiz tıbbî ve bedensel

tahlillerin sonunda adım resmî olarak İtalyan K2 tırmanışı için seçilen on bir dağcının arasında yer almıştı. Ben içlerinde en genciydim.

Böylelikle yaşamım en önemli dönüm noktasına gelmişti. K2 tırmanışı tahmin edilenden çok daha karmaşık oldu ve beklenmedik olaylarla karşılaşıldı. Kafilenin Skardu'dan yola çıktığı 30 Nisan'dan, zafer günü olan 31 Temmuz'a kadar, sürekli artan bir kafa karışıklığıyla boğuştuğumu ifade etmeliyim. Kalife başkanımız Profesör Ardito Desio'ydu. Ekipte dağcı olarak Erich Abram, Ugo Angelino, Achille Compagnoni, Cirillo Floreanini, Pino Gallotti, Lino Lacedelli, doktorumuz Guido Pagani, Ulbaldo Rey, Gino Solda, Sergio Viotto, ben ve 21 Haziran günü 2. kampta tırmanırken (6095 m) akciğer ödeminden dolayı yaşamını kaybeden Mario Puchoz vardı. Ayrıca çalışmalarını bizden bağımsız olarak yapmakta olan bir İtalyan bilim adamı grubu, Pakistanlı mihmandarımız Albay Ata-Ullah ve yüksek irtifada yüklerimizi taşımak için seçilen on üç Hunza da bize refakat ediyorlardı. Sonunda Balti diye adlandırılan ve olağanüstü insanlar olan yerel hamalların sayesinde on yedi ton ağırlığındaki muhtelif malzememiz dağın dibine, hatta daha da yukarılara kadar taşınabildi.

Benim açımdan K2 süreci her şeyin ötesinde sıra dışı, heyecan verici ve sonsuz bir manzaranın içinden geçerek zirvenin dibine kadar gelen coşkulu bir yürüyüşle başlayıp, dağın iki ay boyunca yorucu bir biçimde kuşatılmasıyla devam eden ve gitgide artan bir dizi yoğun duygudan oluşuyordu.

Tırmanışın büyük bölümü bir gerginlik ortamında geçip, bu durum Mario Puchoz'un ölümüyle son kerteye ulaştıysa da, bu üzücü olaydan sonra başlayan inatçı muson fırtınaları dahi faaliyeti gevşetemedi. Beni bekleyen en zorlu deneyimse 31 Temmuz gecesi 8100 metre yükseklikte geceyi açıkta geçirmemdi.

O zaman yüksek irtifaya çok iyi uyum sağlamış olduğumu belirtmem gerek, zira o beklenmedik açıkta geceleme zorunluluğundan önce, "ölüm bölgesi" diye adlandırılan yüksekliklerde uzun süre ve kesintisiz olarak bulunmuştum. 7345 ve 8100 metreler arasında yedi gün geçirmiş olmakla beraber, toplamda

yirmi günü oksijen kullanmaya dahi başvurmadan, en zor ve olağandışı koşullarda geçirmiştim.

Bütün bunlara karşın, K2'yle ilgili beni daha sonraki yıllarda en derinden etkileyecek şey tırmanıştan sonra olanlardı. Bu son olaylar yanıltmalar üzerine kuruluydu. Fakat hepsinin ötesinde oksijen tüplerinin vaktinden evvel tükendiği yalanıyla başlamıştı ve bu yalan da tırmanışın resmî raporuna sanki gerçekmişçesine aktarılmıştı. Bugün dahi bu yalan, olaya taraf olan herkes (ulusal ve yabancı basın da dahil) yapılan haksızlığa karşı isyanını dile getirdiği hâlde, bir skandal olarak önümüzde çözülmeden durmaktadır.

K2 Yukarı Kamplar

28 Haziran sabahı, 7. kamp, 7345 metre irtifa. K2 zirvesine ulaşmak için son girişimi yapmaya hazırlanan arkadaşlarımın yola çıkmalarına yardım ederken kendimi bir yabancı gibi hissetmiştim. Bu denemeyi yapacak dağcılar Erich Abram, Achille Compagnoni, Pino Gallotti , Lino Lacedelli ve Ubaldo Rey'diler.

Üç gün önce bu yüksekliğe ilk kez ulaşıp yedinci kampımızı kurduğumuzda ben de diğerleri gibi çok çalışmış ve çok yorulmuş olmakla birlikte, heves ve ümitle doluydum. Sonrasında kim bilir kaçıncı olarak hava yine bozdu ve iki gün üç gece boyunca çadırlarımızda hapis kaldık. İlk akşam, muhtemelen yediğim konserve sardalye balığı dokunmuştu ve o günden beri sadece az miktarda limonata içebilecek durumdaydım.

Sıra, arkadaşlarımın daha yükseğe doğru yola çıkışını izlemeye geldiğinde sanki her şey anlamını yitirdi. Kendimi sarsılmış, bezgin ve gereksiz hissettim. Bunca zamandır beklediğim anı yaşamaktan beni alıkoyan kaderime kahrettim. Son kez ana kamptan ayrıldığımdan beri yirmi gün geçmişti. Tüm bu süre önde tırmanan grup arasında son derece sağlıklı bir şekilde geçmişken, şimdi içine düştüğüm hâl gerçekten tam bir mizah gibiydi.

Aslında tırmanışın hemen başlarında, K2'nin ana kampına gelmeden kısa bir süre önce de benzer bir yetersizlik ve gereksizlik hissetme hâlinden şikayetçi olmuştum. Fakat bunun sebebi bambaşkaydı. Henüz Baltoro buzulu üzerinde Urdukas denen bir yerdeydik ve yüksekliğe uyum sağlayabilmek amacıyla birkaç günlüğüne durmuştuk. İşte tam orada neredeyse yaşamıma mal olacak aptalca bir kazanın kurbanı olmuştum.

Olay şöyle oldu: Bir sabah Lacadelli beni uyandırmak üzere çadırıma geldi ve şaka olsun diye içinde uyumakta olduğum tulumla birlikte beni kollarına aldı. Salak herif beni çadırın dışına çekerek kucağında ileri geri sallamaya başladı. Birden boş bulununca içinde çıplak yattığım tulumdan dışarı fırlayıp buzlu yamaçtan aşağıya yuvarlanıverdim. Bu "eşek şakası" yüzünden sırtımda meydana gelen deri sıyrıkları ve çürükler nedeniyle on günden fazla yatmak zorunda kaldım. Kendime geldiğimde arkadaşlarım tarafından taşındığım büyük hastane çadırında yatmaktaydım ve Lacadelli dayak yemiş bir köpek tavrıyla etrafımda dolanıp duruyordu. Buna rağmen, sert tavrıyla tanınan kafile başkanımızla bir sorun çıkmasın diye arkadaşlarımın da ricasıyla, bu zorunlu istirahat dönemimin sebebini "mide ağrısı" olarak rapor etmeyi kabul ettim.

Hatırlanması için şunu da ifade edeyim ki, arkadaşımı korumak için yapılan iyiliğin neticesinde tanımlanan bu "hastalık" bir süre sonra, olayın ardındaki gerçeği bilmeyenlerin gözünde aleyhime kullanılacak bir başka olumsuz unsur olarak karşıma çıkacaktı. Bu olayın sonucu olarak kimileri beni kişilik bozukluğuyla dahi suçlayacaklardı. İyiliksever bir davranış, sanki genel kuralmış gibi, gerçeği bilmenin yanında bir de bu işten doğrudan çıkar sağlayan insanların hışmına uğrayacaktı.

Biz yine de 28 Temmuz gününe, K2'ye dönelim.

7. kamptan henüz ayrılan arkadaşlarım ağır ağır ve oldukça zorlanarak, adım adım yamacı tırmanmaya başladılar. Üstlerindeki baskının insanı tüketecek kadar ağır olduğu görülüyordu. Bugünkü programları yaklaşık 7750 metre yükseklikteki daha önceden belirlenmiş olan yere 8. kampı kurmaktı. Burası orada kalacak olan iki kişi için sadece en temel ihtiyaç malzemelerinin

bulunacağı tek bir çadır olarak ön görülmüştü. Bu ileri üst kampta kalacak olan dağcılar, dayanıklılıklarının süreceği varsayımıyla, çok büyük bir olasılıkla zirve denemesini yapmak üzere belirlenmişlerdi. O sırada, ana kampa döndüğümde neler öğreneceğimi henüz bilmiyordum. Meğer ki Desio, yayınladığı bir "talimatla" yukarıda en önde tırmanan dağcıların hepsine, son zirve denemesinin liderliğine Compagnoni'yi atadığını bildirmiş. Hâlbuki bu talimat bana her nasılsa bildirilmemişti. Diğerleri önde tırmanan bu iki dağcıya destek olmaya odaklanacaklar, ardından tekrar 7. kampa inecekler ve ertesi gün yeniden daha fazla destek malzemesiyle birlikte yukarı çıkacaklardı.

Beş arkadaşım güneşin ışıklarıyla pırıl pırıl parlayan yamaçlarda yukarıya doğru uzaklaşırlarken, ben bedensel gücümün yetersizliğinin kurbanı olarak çadırda kaldım.Talihsizliğim moralimi öylesine bozmuştu ki, sonunda içimde bir tepki doğdu. Her ne pahasına olursa olsun yemek yemeye karar verdim. Bu düşünce bile midemi kaldırmaya yetiyordu, fakat ancak bu surette kaybolan gücümün bir kısmını sağlayabileceğimi ve yukarı yamaçlarda yerimi alabileceğimi düşündüm. Yanımızda bulunan az miktardaki yiyecekten ağzıma attığım her lokmayı yutabilmek için sık sık gözlerimi kapatıyor ve kendimi başka şeyler düşünmeye zorluyordum. Bazen midem çok bulanıyordu, fakat neyse ki, yutabildiğim her lokma yeniden ağzıma gelmeden yerinde kaldı.

Beni kampta yalnız bırakıp gitmelerinin üzerinden henüz yarım saatten biraz fazla bir zaman geçmişti ki, aniden çadırın önünde Rey beliriverdi. Yüzü yorgunluk ve karamsarlıktan allak bullak olmuştu. Kısaca, henüz elli metre kadar tırmandıktan sonra hastalandığını ve tırmanmayı bırakıp, sırtındaki yükü karların üzerine bırakmak zorunda kaldığını anlattı. O anda içinde bulunduğu ruh hâlini, bana anlatmasına gerek kalmadan dahi çok iyi hissedebiliyordum. Bu gibi ruhsal sarsıntılar, böyle bir dağın üzerinde bizim gibi iki aydır boğuşmakta olanlar için dayanılması her zaman en zor olanlardandır.

8. kampa doğru yükselmekte olan dört adam şimdi uzakta iyiden iyiye küçülmüşlerdi ve gitgide yoğunlaşan sis tarafından

da neredeyse yutulup gözden kaybolmak üzereydiler. K2'nin kaderi artık sadece onların elindeydi. Arkadaşlarımızın ardından suskun bir şekilde son bir kez daha baktıktan sonra çadırın kapısını kapattık. Tüm o gün boyunca 7. kampta mutsuz bir hava hüküm sürdü.

Yine o gün aşağıdan hiç kimse yukarıya, bizim yanımıza gelmemişti. Öğleden sonra saat 17:30'daki ana kampla yaptığımız telsiz görüşmesinde, Hunzaların erzak, yakıt ve oksijen tüpü gibi önceden belirlenmiş malzemeleri yukarıya taşıyıp getirmeleri gerektiği konusunda ısrar ettik. Telsiz bağlantısı kurabildiğimiz ana kampa bu istediğimizi, ihtiyacımız olan malzemelerin yola çıkarılacağı 5. Kampa iletmelerini söyledik. Ana kampın verdiği rapora göre nihayet uygun bir hava söz konusuydu. Açık gökyüzü ve kuzeyden esen soğuk rüzgâr havanın düzeleceğini müjdeliyordu. Bu bizim ana kampla son görüşmemiz oldu.

Akşama doğru iki kişinin yukarıdan aşağıya inmekte olduğunu gördük. Bunlar Abram ve Gallotti'ydiler. Bu durumda zirveyi denemek Compagnoni ve Lacedelli'ye kaldığı için şanslı olmalıydılar. Abram ve Gallotti'nin benim çok daha iyi durumda göründüğümü düşünmelerinden dolayı son derece sevindim. Doğrusu ben de kendimi neredeyse tamamen iyileşmiş hissediyordum. Bu sanki bir mucizeydi. Yeni kampın bulunduğu yeri kısaca tarif ettiler. Oraya ulaşmak için önce çadırın üzerindeki yamaçtan dosdoğru yukarıya doğru tırmanıp, daha sonra da sağ taraftaki geniş bir çanağa yönelip, çapraz olarak yana doğru yükselmek gerektiğini söylediler. Son olarak da doğu duvarına doğru, ilkine göre daha az eğimli bir yamacın bitiminde büyük bir buz duvarının korunaklı kuytusunda 8. kampın çadırı kurulmuştu.

İtalya'da yapılan asıl plânın aksine bir şekilde, Compagnoni ve Lacadelli daha alçak bir irtifada kamp yapmak zorunda kaldıklarından sekizinci kamp ancak 7627 metrede kurulabilmişti ve tam yükle oraya tırmanmak yaklaşık dört saat sürüyordu.

Gallotti neredeyse hayatına mal olacak olan macerasını daha sonra anlatmıştır. Kendisi günlüğüne şöyle yazmıştı: "Achille ve Lino'yu çadırı kurmak üzere bırakıp Erich'le beraber aşa-

ğıya inmek için yola çıktım. Genellikle yaptığımız gibi, yine ipe girmemiştik. İniş beklenenden daha yavaş olmaya başladı. Yeni açmış olduğumuz izlerimiz üzerinde bile yarı bele kadar kara gömülmüş vaziyette giderken, bir yan geçiş sırasında birdenbire hızlanıverdik ve neredeyse başımıza bir felâket geliyordu. Son yamacın ortasında, sanırım kramponlarımın altındaki dişlerin arasında iyice kar birikmesinden dolayı, daha ne olduğunu anlamaya fırsat bulamadan birden kendimi boylu boyunca kayar vaziyette buldum. Buz kazmamı saplamak için birçok kere girişimde bulunduysam da başarılı olamadım. Şimdi korkunç bir hızla kayıyordum ve farkında bile olamadan yamaçta baş aşağı bir vaziyet almıştım. Sağ ayağımla duvara güçlü bir tekme savurdum. Kramponumun öndeki iki dişi zemine saplandı ve birkaç metre aşağıda güçlükle durabildim. Yavaş yavaş nefesimin biraz dinmesini bekledim ve etrafıma baktım. Yaklaşık yetmiş seksen metre kadar kaymıştım ve durmayı başarmış olmam bana tarifsiz bir mutluluk verdi. Fakat koruyucu meleğim bu durumdan son derece korkmuş ve düşüş sırasında kanatları zedelenmiş olmalıydı. Erich'e doğru yaklaşmak için yeniden harekete geçtim ve çadırlarla aramdaki yamacın son bölümünü daha çok emekler vaziyette katettim..."

29 Temmuz. Gün doğumu pek görkemliydi ve bulunduğumuz irtifayı göz önüne aldığımda kendimi çok iyi hissettim. Bedensel ve moral olarak düzelmem sonucu canım kahvaltı bile yapmak istemişti. Rey de kendini toparlamış görünüyordu. Buna karşın Gallotti ve Abram dünkü zorlu çabalarından dolayı oldukça yıpranmış gibiydiler.

Günün planı şöyleydi: Lacedelli ve Compagnoni 8. kamptan hareketle üzeri zirveyle taçlanmış kızıl kaya duvarına doğru tırmanacaklar ve orada, yaklaşık 8100 metre yükseklikte ilk yapılan plân uyarınca belki "Super-K2" türü ufak bir çadır ve sadece temel ihtiyaç malzemeleri bulunan bir kamp kurabileceklerdi. Daha sonra günün sonunda tekrar 8. kampa dönecekler ve bu arada da biz gerekli malzemeyi oraya çıkarmış olacaktık. Gerçekte bizim bulunduğumuz 7. kamptan yukarıya doğru çok kapsamlı bir destek takviyesi yapmamız gerekiyordu. Bir başka de-

yişle, zirve denemesi için orayı yeterli bir üs hâline getirebilmek için gün boyunca 8. kampa yeteri kadar malzeme ve erzak taşımalıydık. Yüklerimizin arasında dün 7. kampın yukarılarında karların üzerine terk edilen oksijen tüpleri de bulunuyordu. 9. kamptan zirveye kadar olacak son hamlelerinde, Lacadelli ve Compagnoni bu tüplerden istifade edeceklerdi. Bu arada da, Hunzaların önceki gün telsizle talep ettiğimiz diğer malzemelerle beraber aşağıdan buraya gelmeleri gerekiyordu.

Nihayet 7 kamptan yola çıktık, fakat kısa bir süre sonra sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Rey ve Abram tırmanıştan vazgeçmek zorunda kaldılar. Hiçbir cesaretlendirme ve teşvik çabası onları yüreklendirmeye yetmedi. Görevlerinin önemini biliyorlardı. Fakat eğer artık durmak zorunda kalmışlarsa, bunun yegâne sebebi bir insan bedeninin verebileceklerinin daha fazlasını zaten önceden tüketmiş olmalarıydı. Neredeyse tek söz bile etmeden yüklerini karın üzerine bırakıp sendeleye sendeleye aşağıya inmeye başladılar. Bu anlar sadece tükenip bırakanlar için değil, aynı zamanda direnebilenler için de çok korkunçtu.

Abram kendini biraz toparlayıp ertesi gün bize katılabilmek umuduyla günün kalan kısmını 7. kampta geçirecekti. Rey'e gelince artık yapabileceği tek şey aşağıya, ana kampa inmekti.

Bu durumda sadece Gallotti'yle ikimiz yola çıkabildik. Fakat 8. kampa kadar dört kişinin yükünü taşımak zorundaydık. Gallotti oldukça tükenmiş göründüğünden tırmanmaya devam edebileceğinden şüpheliydim. Sırtındaki yükü indirip onun yerine az önce Abram'ın karın üzerine bıraktığı oksijen tüpü çantasını* yüklenmesini istemeye yüreğim elvermedi. Çünkü kesinlikle bunu taşıyabilecek güçte değildi. Aksi hâlde zaten kendiliğinden böyle davranır ve tüp çantasını alırdı. Bu oksijen tüpü çantaları taşınan malzemenin en ağır iki parçasını oluşturuyorlardı. Onları sırtımızda taşıyorduk ve arkadaşlarımızın zirve denemesi için çok önemli, hatta olmazsa olmaz ihtiyaçlardı. Tek bir tüp çantası yeterli olmayacaktı. 8. kampta ikisine de gereksinim vardı.

---

* İki tane oksijen tüpünü üst üste ve yatay olarak sırtta kolayca taşıyabilmek için alüminyumdan çubuklarla sırt çantası biçiminde tasarlanmış düzenek. (ç.n.)

Bir başka önemli konu da Compagnoni ve Lacedelli'nin zaten kısıtlı erzakını tüketmemek amacıyla, Gallotti ve benim için yanımıza yeteri kadar erzak alma zorunluluğunda olmamızdı. Ayrıca 8. kampta en azından bir diğer çadır daha kurmamız şarttı. Bu durumda sırtımda taşımakta olduğum oksijen tüpü çantasını indirip, onun yerine Gallotti ve benim için kurmamız gereken ikinci çadırın gerekli malzemelerini yüklendim. Compagnoni ve Lacedelli'yle bu yeni sorunu aramızda konuştuktan sonra, yarın için yeni bir eylem planı hazırlayabilirdik.

Uzun bir moladan sonra tırmanışa yeniden başlamak çok zor geldi ve oldukça yavaş bir hızla ilerlemeye başladık. Sağa doğru yükselen çapraz yan geçişi henüz tamamlayamadan sis her yanımızı sardı. Derin karda dün açılan izleri gece boyunca esen rüzgâr tamamen örtmüştü ve nerede olduğumuzu ancak önceki gün arkadaşlarımız tarafından muntazam olmayan aralıklarla kara saplanan renkli ince çubuklar sayesinde anlayabiliyorduk. Gallotti şaşırtıcı bir azim sergiliyordu ve neredeyse gücünün son damlalarını tükettiği hâlde beni izlemeyi sürdürüyordu.

Çadırı gördüğümüzde öğleden sonra vakit hayli ilerlemişti. Otuz ya da kırk metre yakınına gelene kadar sis onu bizden saklamıştı. Seslenmemize karşılık Compagnoni ve Lacedelli'de bize cevap verdiler. Çadıra ulaştığımızda ikisi de son derece yorgun görünüyorlardı. Çadırın hemen üzerindeki buz duvarını aşabilmek için saatlerce uğraştıklarını söylediler. Büyük bir dirençle çaba sarf etmelerine karşın, tüm gün boyunca ancak yüz metre kadar yükselebilmişler ve ertesi gün almak üzere çantalarını orada karların üzerine bırakıp yorgunluktan çökmüş bir vaziyette geri dönmüşlerdi. Genel durum pek umut vermiyordu. Fakat sorunlu durumumuzu aramızda görüşmeyi bir süre erteledik ve Gallotti'yle beraber çadırımızı kurabilmek için karla kaplı yamaçta küçük ve düz bir alan kazmaya giriştik. Gittikçe şiddetini artıran soğuktan korunabilmek için de bir an evvel barınağımıza sığındık.

Sabahtan beri bir şey yemediğimiz için, bir iki lokma atıştırmamızın ardından bundan sonra ne yapacağımızı konuşmak üzere dördümüz birden arkadaşlarımızın çadırına balık istifi sı-

ğıştık. Bu sırada gökyüzü yıldızlarla süslenmişti ve ayaz daha da artmıştı.

Uzun bir tartışmadan sonra şu sonuca vardık: Eğer K2'nin zirvesine ulaşma umudunu korumak istiyorsak, oksijen tüpü çantalarını hâlâ kurulmamış olan, fakat kesinlikle kurmak zorunda olduğumuz 9. kampa kadar bir şekilde taşımalıydık. Başlangıçta biraz da iyimser bir tahminle, böylesi zorunlu bir durumda 9. kampı kurmadan da tırmanabileceğimizi düşünmüştük. Şimdiyse asıl sorun oksijen tüplerini alıp yeni kampa kadar taşınmalarını sağlamaktı. Bu kıymetli gazın yardımı olmadan zirveye doğru yapılacak son hamleye girişmek, hem bu tırmanış faaliyetinin geneli, hem de dağcıların güvenliği açısında çok riskli olurdu. 7. kampın hemen üzerinde bırakılan oksijen tüplerinin yukarıya taşınması işini iki güne yayamayacağımız konusunda mutabakata vardık. Aksi hâlde, Hunzaların çoktan yanımıza getirmiş olmaları gereken malzemeler de dahil olmak üzere, zaten çok azalmış olan yakıt ve erzakımızı da tüketmiş olacaktık. Bu durum ayrıca fiziksel durumumuzun da hepten çökmesi anlamına gelirdi. Zira böylesi aşırı yüksekliklerde tamamen dinlenme hâlinde olsa bile, insan bedeni süratle zayıflıyor. Sonuncu olmakla beraber önemini koruyan bir başka unsur da, süre uzadıkça havanın bozulma ihtimalinin artmasıydı. Şu anda bile havanın durumu belirsizdi ve olası bir değişiklik zaten mevcut olan tehlikeleri birkaç kat artırabilirdi. Oksijen kullanımı şüphesiz ki, başarının en iyi garantisini oluşturuyordu. Tüpe takılan solunum cihazları oksijen akışını ayarlama imkânı vererek, ortalama on ila on iki saat boyunca, 8200 metrelerde tırmanıldığı hâlde insana 6000 metrede tırmanmanın rahatlığını verebiliyordu.

Sonunda ertesi sabah Gallotti ve benim 7. kamp yakınlarına kadar inip, iki oksijen tüpü çantasını alarak, aynı gün içinde 9. kampa kadar çıkarmamıza karar verdik. Bu arada Lacedelli ve Compagnoni'de yukarıya tırmanıp meşhur 9. kampı kuracaklardı. Bu sığınağın genel plânda daha önceden tahmini olarak öngörüldüğü yere değil de – ki bu yer büyük kızıl sarp kayanın solunda ve altındaydı – en az yüz metre kadar daha aşağısına ku-

rulması konusunda mutabakata vardık. Böylelikle Gallotti ve ben aşırı yorucu görevimizi başarabilecektik. Yani 7. kampa kadar 200 metre aşağıya indikten sonra sırtımızda yirmi kilodan daha ağır yüklerle en az 500 metreyi (kararlaştırdığımız bu olmakla beraber gerçekte bu mesafe 700 metreyi de geçti) yeniden tırmanacak, üstelik hepsinden ötesi 8000 metreye çıkacaktık. Bu çok zor bir işti ve neredeyse çılgınca bir eylemdi. Fakat içinde bulunduğumuz koşullarda K2 başarısı bu çılgınlığa bağlıydı. Eğer planımız başarıya ulaşabilirse yarın gece dördümüz de, şu anda olduğu gibi yukarıdaki 9. kampın ufak çadırında olacak ve hep birlikte sabırsızlıkla zirve için yola koyulmak üzere şafak vaktini bekleyecektik.

O akşam oldukça yorgun olduğu hâlde, yine de Lacedelli mükemmel durumda görünüyordu. Buna karşılık kendisi açıkça ifade etmese de, Compagnoni'de bariz aşırı yorgunluk belirtileri mevcuttu. Bundan böyle onun fazla güç sarf etmeyi sürdürebileceğinden şüpheli olduğum için, birkaç kez ona yerini bana bırakmasını önermeyi tasarladım. Fakat nihayetinde bunu ondan talep etmedim. Böyle bir teklifin Compagnoni'nin kendisinden gelmesi çok daha doğru olurdu. Oysa ki o, fiziki durumunu tartışma konusu yapmaktan kaçınıyordu. Belki de böylesi daha iyiydi. Destek ekibinin önünde son derece zor ve bilinmeyenlerle dolu bir görev olduğu göz önüne alındığında, bu işin Compagnoni'ye yüklenmesi daha da kaygı verici olacaktı. Bu durum karşısında arkadaşımın yerini almam gerektiği düşüncesi ve bu düşüncenin yol açtığı vicdan azabıyla, Compagnoni'nin benim yerime oksijen tüplerini 9. kampa kadar taşıyamayacağı korkusu arasında bölünmüştüm. Belki de düşüncelerimi okuyup, içinde bulunduğumuz durumun somut gerçeklerini bir kez daha değerlendirdikten sonra aynen şu cümleyi sarf etmesi beni bir azaptan kurtarmıştı: "Eğer yarın 9. kampa vardığında hâlâ daha iyi durumda olursan, belki de ikimizden birinin yerini almanda fayda olabilir." Gün boyu beni bekleyen aşırı yorucu iş göz önüne alındığında bunun gerçekleşmesi pek de mümkün görünmüyordu ve o zaman bu ifade daha çok, kendini bariz bir sorundan kurtarmak için zekice tasarlanmış bir yemi andırıyordu. Fakat

yine de onun sözleri, şimdilik olayların akışını değiştirmenin pek de uygun olmadığı konusunda beni ikna etmişti. Çadırıma dönerken şöyle düşünüyordum: "Eğer yarın akşam Compagnoni'nin bu sözlerini yeniden değerlendirmemiz gerekirse, bu zaten dördümüzün de 9. kampa ulaşabildiği ve malzemenin en berbat ağırlığını oluşturan şu oksijen tüplerinin de kampa kadar taşındığı anlamına gelir. Şimdilik önemli olan bu." Gece yatmaya hazırlanırken Gallotti soğuktan dolayı sol ayağındaki şiddetli bir acıdan şikayetçi oldu. Parmakları yeniden hissedinceye kadar sırayla ayağını ovduk ve sonra da yattık

Ertesi sabah, 30 Temmuz'da, saat 6:30'dan beri dördümüz de yoğun bir hazırlık hareketliliği içinde olmamıza karşın, ancak saat 8:00 olduğunda yola çıkmaya hazırdık. Havanın bunca seyreldiği bir irtifada, örneğin basit bir bot giyme işlemi bile yaklaşık yarım saat sürüyordu. Karşımızdaki manzara heyecan ve cesaret vericiydi. Çünkü diğer görüntüler bir tarafa, uzun zamandır hayalini kurduğumuz zirveyi sonunda oldukça yakınımızda görebilmiştik. Kampımızın hemen üzerinde yükselen dik yamaç son yükseliş öncesindeki orta bölümü sakladığından K2'nin zirvesi öylesine yakın duruyordu ki, birkaç adım da oraya varabileceğimizi sanabilirdik. Kenarda, bulunduğumuz irtifadan daha alçakta Skyang-Kangri zirvesi göğe doğru dikiliyordu. 7544 metrelik bu zirveye, Abruzzi Dükü'nün 1909'daki tırmanış seferi sırasında kötü bir talihsizlik sonucu ulaşılamamıştı. Böyle bir yükseklikten bakıldığında, heybetli şeklini çizen dev boyutlu üç basamağın oluşturduğu görüntüsüyle gökyüzüne doğru yükselen muazzam bir merdiveni andırıyordu. Sadece zirveler ve buzullardan oluşan ufuk hattı bir yandan sanki sonsuzmuş gibi uzanırken, öte taraftan özellikle Kuen-Lun yönünde, gökyüzü ve dağların birbirine harmanlandığı dikkat çekici bir maviliğe bürünmüştü.

Birbirimize iyi şanslar diledikten sonra Lacedelli ve Compagnoni'nin yanlarından ayrıldık. Yüksüz olduğumuz hâlde ağır ağır iniyorduk. Rüzgârın dağıttığı kar dün açtığımız izleri bir kez daha kapatmıştı. Dönüşte yukarıya tırmanırken adımlarımıza daha kolay uysun ve çıkışı kolaylaştırsın diye kısa aralıklarla iz

açıyorduk. Gallotti iki gün önceki düşüşünü unutmamıştı ve kazanın olduğu yere geldiğinde gözlerini dört açmıştı. Bu arada aşağıdaki 7. kampa doğru baktığımızda, Abram'ın dün oraya gelmiş olan Mahdi ve Isakhan isimli iki Hunzayla beraber bize doğru tırmandığını gördük. Önceki gün yaşadığı kâbusu atlatmayı başardığından dolayı arkadaşım Abram'a büyük bir hayranlık duydum. İki gün önce 7. kampın hemen yukarısında bırakılan iki oksijen tüpü çantasının bulunduğu yere, beşimiz de neredeyse aynı anda geldik. Arkadaşlarımızın sırt çantalarındaki gerekli diğer bazı malzemelerin arasında matlar ve yedek kuş tüyü dolgulu uyku tulumlarının da bulunması bilhassa Gallotti ve benim için pek sevindiriciydi. Çünkü dün geceyi bu açıdan oldukça yetersiz koşullarda geçirmiştik.

Sırtımda üzerine iki oksijen tüpü yerleştirilmiş çantayla, fakat belki de kendimi diğerlerinden daha az yorulmuş hissederek, karla kaplı yamaca bir çizgi gibi dizilen ekibin önünde yukarıya doğru ilerlemeye başladım. Hemen arkamdan gelmekte olan Gallotti öylesine zorlanarak ilerliyordu ki, adımları arasındaki durma süresi adım atma süresinden daha uzun sürüyordu. Bazen yüzü kara gömülerek duruyor ve devam edemeyeceği izlenimini veriyordu. Daha sonra, artık kim bilir nasıl olduysa, sadece birkaç adım sonra derin karda bir kez daha düşmesinin ardından tırmanışa devam edecek irade ve gücü yine de kendinde buldu. Harcadığı aşırı kuvvetten dolayı yüzü şişmiş ve darmadağınık bir hâl almıştı. 8. kampa geldiğimizde onun artık bir adım daha atamayacağını düşündüm. Bir dağın fethinde, bir insanın gösterebileceği direnç ve iradenin capcanlı en önemli örneklerinden birine şahit olduğumu görüyordum. 30 Temmuz 1954'de Gallotti'nin gösterdiği başarı olağanüstüdür ve tek başına bunun bile K2'ye tırmanmayı anlamlı yapmaya yeterli olduğunu düşünüyorum.

Hayli ilerlemiş olmamızla birlikte hâlâ daha 9. kamptan oldukça uzaktaydık ve durum bir kez daha kötüleşmeye başladı. Artık Gallotti'den daha fazla bir şey beklenemezdi. Abram bir şey söylemese de, yüzünün hâlinden çok az enerjisi kaldığı açıkça anlaşılıyordu. Isakhan bir bebek gibi tir tir titriyordu. Tüm

bunlara karşın Mahdi çok iyi durumda gözüküyordu. Bu adam gerçekten sıra dışıydı ve tüm Hunzaların içinde hep en iyisi olarak öne çıkmıştı. Benim görüşüme göre Nepalli en iyi Şerpalarla boy ölçüşebilecek tek yük taşıyıcımız oydu. Zaten buraya kadar taşıdığı ikinci oksijen tüpü çantasını yine yüklenip, benimle birlikte 9. kampa doğru devam edebilecek kişi sadece Mahdi olabilirdi. Fakat en azından onun da zirveye ulaşmasının mümkün olduğu umudunu taşımasına ışık yakmadan, böylesine zorlu bir çaba harcaması için onu nasıl ikna edebilirdim ki? Belki de bu mükemmel ve gururlu Mahdi'ye karşı son kozdu.

Konuyu konuşmadan önce kalan bisküviler ve birkaç et suyu tabletiyle biraz çorba pişirdik. Mideler biraz doluyken tartışmak şüphesiz ki daha fazla iyimserlik yaratabilirdi. Daha sonra, zafer kazanıldığında verilecek bir parasal ödül sözüyle başlayıp, belki Lacedelli, Compagnoni ve benimle birlikte zirveye de tırmanabileceğini ima ederek Mahdi'ye teklifimizi yaptık. Bu hafif fakat zorunlu bir aldatmaca olmakla beraber, az da olsa biraz gerçek payı içeriyordu. Mahdi teklifi kabul etti ve Gallotti'yle Abram'ın giysileriyle uygun bir şekilde donanarak benimle birlikte tırmanışa devam etmek için hazırlandı. Yanımızda yedeği olmadığı için ona sadece bot verememiştik.

Bu arada Abram kendini biraz daha iyi hissetmeye başladığından, oksijen tüplerini sırayla taşımakta yardımcı olmak için, çıkabildiğince yukarıya kadar bize eşlik etmeye hazır olduğunu söyledi. Kramponlarımızı taktık ve malzemelerimizi son bir kez daha gözden geçirdik. Bolca ipimiz, birkaç tane karabinamız ve buz kazmalarımız vardı. Yanımıza İngiliz anahtarı, yedek vana ve Copmpagnoni'yle Lacedelli'nin sırt çantalarındaki solunum cihazlarının ufak tefek tamir malzemelerini kapsayan fazladan bazı gereçler için de küçük bir çanta almıştık. Ayrıca bir de el fenerimiz vardı. Bütün yükümüz bunlardı. Artık yola çıkmaya hazırdık.

Zaman akıp gitmişti. Saat çoktan üç buçuğu gösteriyordu. Gün ışığından yararlanabileceğimiz sadece dört saatimiz kalmıştı. Yukarıdaki arkadaşlarımız bizim geldiğimizi göremezlerse endişeleneceklerdi.

Sağa doğru yükselen derin iz, Lacedelli ve Compagnoni'nin kamp yerinin kenarından yükselen duvara tırmanmak için tuttukları rotayı gösteriyordu. Biz de onu izledik. Gölgede kaldığımızdan sıcaklık dikkat çekici bir biçimde daha soğuk hissediliyordu. Kaslarımız gevşemişti ve birkaç saat öncesinin aksine, artık istemlerimize cevap vermiyorlardı. Bu durum molanın uzun sürmesinin bir sonucu olduğu gibi; sırtımızdaki oksijen tüplerinin, onlara ilave malzemelerle daha da artan ağırlığının ezici etkisinin ve ortamı daha da katlanılmaz hâle getiren seyrelmiş havanın acımasız baskısının da bir neticesiydi. Sonuçta, son derece yavaş bir şekilde atabildiğimiz her üç dört adımdan sonra durmak zorunda kalıyor ve her yirmi otuz metrede bir üçümüz arasında yük değişimi yapıyorduk.

Otuz metre kadar yüksekliğindeki duvarın dibinde geniş ve derin bir buzul çatlağı vardı. Rota bu çatlağı, yarığın iki kenarının birbirine iyice yaklaştığı bir noktadan geçiyordu. Yukarı kenar gevşek bir kar sekisinden oluşmuştu. Arkadaşlarımızın peş peşe geçişlerinden dolayı setin kenarları iyice aşındığından, sırtımızda ağır yüklerle bu çatlağı aşmamız çok zorluk çıkardı.

Saat yaklaşık 16:30'a doğru, ne tarafa doğru gideceğimizi kestirmeye çalışmanın gerginliği içinde buz duvarının üzerindeki yamaca çıktığımızda, şimdi iyice yaklaşmış olan ve bundan böyle de karşımıza bir sorun çıkarmayacakmış gibi duran zirve manzarasının bile keyfini süremeden, olabildiğince yüksek sesle bağırarak arkadaşlarımıza seslendik. Bizi duydular ve cevap verdiler. Fakat çadırları neredeydi? Orada burada kesintiye uğramakla birlikte uzun bir çizgi hâlindeki ayak izleri önümüzdeki uzun yamacı tırmanıyor ve zirveyi taşıyan dev buz kütlelerine ulaşıncaya kadar dümdüz devam ediyordu. Fakat bir tüy örtüsüne benzeyen son sırta varmadan önce, arkadaşlarımızın ipince izleri hafifçe sola dönüyor ve sonra da kayboluyordu. Bu durumda, sanki aşağıya devrileceklermiş gibi duran kaya kütlelerinin oluşturduğu dik tarafa doğru yönelerek, daha yukarılara devam etmiş olmalıydılar. Bittikleri yerden biraz daha uzaktaki dev bir kayanın dibine ulaşıncaya kadar izleri takip ettik. Sonrasındaysa ortada hiçbir şey yoktu. Lacedelli ve Com-

pagnoni oralarda bir yerlerde, muhtemelen büyük kayanın görmemizi engellediği bir kuytuya kurdukları çadırın içinde olmalıydılar. Fakat neden o yüksekliğe kadar gitmişlerdi?

"Lino! Achille! Neredesiniz? Çadırı nereye kurdunuz?"

"İzleri takip edin!" diye yukarıdan bir ses geldi.

Cevabın sakin ve tok sesi bize güven verdi ve artık normal ses menzilinde olduğumuzu anladık. Bizi gayet iyi duymuş ve normal bir tonda, bağırmadan cevap vermişlerdi. Nihayet onlarla içimizi rahatlatan bir irtibat sağlamıştık. Fakat aynı zamanda kampı neden bu kadar yükseğe kurduklarına da çok şaşırmıştık. Arkadaşlarımızın izlerini takip ederek tırmanmaya devam ettik.

Kendi hayalimde, izlerin bittiği yere kadar tırmandığımda arkadaşlarımın çadırında olacağımı kurmuştum. Gerçekten de, kamp yerine hava kararmadan önce varmamızın zor olduğunu düşünmemize karşın, tırmanışımızla ilgili bir sorun yaşanmamıştı. Böyle olmakla beraber, tüm gün için öngörmüş olduğumuz tırmanış yüksekliğinin bu durumda önemli miktarda arttığını ve şimdiden 700 metreye ulaştığını görüyorduk.

Adım adım, dura kalka tırmanmayı sürdürdük. Oldukça kırılgan görünümlü kar köprüleri tarafından tehlikeli bir biçimde gizlenmiş buzul çatlaklarından oluşan bir bölgeyi geçtik. Dönüşte burayı tekrar geçerken K2'nin artık fethedilmiş olacağı düşüncesi beni mutlu etti. Fakat bu mutluluk bir süre sonra yerini mantığın soğuk yüzüne bırakmıştı. Yukarıya doğru tırmandıkça, arkadaşlarımızın çadırını büyük kaya kütlesinin arkasında bulamama şüphesi giderek artıyordu. Hakikaten de kütleye yaklaştıkça, arkasına kurulan çadır ne denli ufak olursa olsun, bu kayanın onu görmemizi engelleyecek büyüklükte olmadığını anladık. Öte taraftan, yakınlarda kamp kurmak için daha uygun başka bir yer de görünmüyordu. Yamaç, yukarıdaki büyük kızıl kaya duvarına doğru yükselen, peş peşe dizilmiş dik ve buzla kaplı kaya tabakalarından oluşuyordu. Çadır kurmak için en iyi ve en güvenli yer yaklaşık 7900 ila 7950 metreler arasında, K2'nin iki yüzünü ayıran karla kaplı dar sırtın sonundaydı. Zaten dün akşam da kamp yeri olarak işte burasını ka-

rarlaştırmıştık. İçimizi yeniden bir tedirginlik kapladı ve tuhaf varsayımlar geliştirmeye başladık. Kaya kütlesine kadar takip edegeldiğimiz belli belirsiz izler ayak izinden başka bir şey olabilir miydi? Yoksa bu izler dağdan aşağıya yuvarlanan bir kayanın ya da bir buz parçasının izleri miydi? Fakat bu durumda Lacedelli ve Compagnoni nerede olabilirlerdi? Yoksa yamacın sağ tarafında mıydılar? Hayır, bu çok mantıksızdı, çünkü orada buz yuvarlanma tehlikesi çok fazlaydı. Belki de bulunduğumuz yerden göremediğimiz bir oyuğun, mesela bir buzul çatlağının içine sığınmışlardı? Peki ya İtalya'da yapılan asıl plâna göre seçilen yere çadırı kurmaya karar verdiyseler? Eğer böyle olsa turuncu renkli çadırlarını, arkasındaki kaya yamaca doğru bariz olarak fark edilen solumuzdaki karla kaplı boynun üzerinde görebilmemiz gerekirdi. Fakat böyle bir çözüm dün akşam kararlaştırdığımız programda yer almıyordu. Bu durumda sol tarafta da olamazlardı! Üstelik kar oldukça derin olduğu için büyük kayanın soluna doğru yönelen izlerini görmüş olurduk. Fakat rüzgâr izleri silmiş de olabilirdi. Ayrıca oraya kurulacak bir çadır rotadan da çok uzağa düşmüş olurdu. Zihnim bu şüphe ve tahminlerle meşgulken Abram'da aynı durumda olmalıydı ki, aniden ve eşit kaygılar içinde, neredeyse aynı anda olabildiğince yüksek sesle arkadaşlarımıza bağırdık. Kısa cevapları büyük kayadan ya da en azından o yönden geldi. Orada olmalılar diye düşündük. Bunun böyle olmasına inanmayı öylesine istiyorduk ki, kendimizi kandırmaktan başka yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu.

Bu arada güneş K2'nin sırtı ardında kaybolmuş ve soğukta iyice ısırmaya başlamıştı. Etrafımızdaki her şey, sanki bir sihir sonucu kendimizi başka bir yerde bulmuşuz gibi değişmişti. Kısa bir süre öncesine kadar dağın her kıvrımı güneş altında ışıldarken, şimdi hava loş, soğuk ve gitgide de karanlıktı. Her şey bir gizeme bürünmüştü ve kendimi inanılmaz derecede küçük ve kırılgan hissetmeme sebep oluyordu. Etrafımızı çevreleyen tüm Himalaya zirvelerinin ve K2'nin gücünü o güne dek hiç bu kadar derinden duymamıştım. Daha önce yirmi gün kadar "ölüm bölgesinde" yaşamış olmakla birlikte, şimdi sekiz bin metrenin

büyüsünün beni teslim almakta olduğunu hissediyordum. Sanırım korkuyordum.

Bir duygudan diğerine yuvarlanarak âdeta kafayı bulmuş ve beni gerçeklerden ve fiziksel unsurlardan çok uzaklara sürükleyen bir tür sarhoşluk hâline geçmiştim. Daha önce hiç böyle bir şey yaşamamıştım.

Fakat akıl ve mantık beni sarsarak gerçeklere döndürdü. Abram ayaklarından birinin tüm duyusunu yitirdiğinden şikayet ediyordu. Sevgili güzel Erich (Abram), buz duvarını aştığımızda geri dönmeye karar verdiği ve bunun üzerinden birkaç saat geçtiği hâlde, hâlâ daha şu delice görevimizin başarı şansını artırmak uğruna taşımakta olduğumuz ağır malzemeleri bölüşmeye çalışıyordu.

Ona botunu çıkartması için yardım ettim ve bir saniye bile kaybetmeden sırayla ayağını kuvvetli bir şekilde ovmaya başladık. Nihayet ayağının acımaya, dolayısıyla da hissetmeye başlaması tehlikeli durumun geçtiğinin işaretiydi. Birbirimizle vedalaştıktan sonra bir süre onun 8. kampa doğru ağır ağır inişini seyrettim.

Mahdi'yle ben yalnız kalmıştık. Saat 18:30'u gösteriyordu ve sessizce doğu yamacını güney yamacından ayıran sırta doğru yöneldik. Oraya ulaştığımızda biraz daha ilerde ve sol tarafa doğru tek hamlede aşağımızdaki Godwin-Austen buzuluna dökülen huni biçiminde derin bir buz yalağının açıldığını gördük. Bu sırt aşağıdan bakıldığında orada burada rüzgâr tarafından üzeri örtülmüş ince izlerin görünmesine mani olan bir engeldi. Şimdi daha rahat takip edilebilen izler uzun sırtın üzerine doğru gidiyordu. İzlerin takip ettiği dik kar kulvarı daha sonra genişleyip düzleşiyor ve sonrasında da ayaklarımızın altından aşağıya uçurum gibi inen duvarla birleşiyordu. Gözlerimle belli belirsiz izleri takip ettiğimde dik kulvarın ortasına doğru aniden sola döndüklerini ve oradan da büyük kayaya doğru doğrudan yukarıya devam ettiklerini fark edebiliyordum. Daha yukarılarda hiçbir şey görünmüyordu. Karla kaplı sırtın sonuna ulaştığımızda soğuğun etkisiyle Mahdi ciddi biçimde titremeye ve âdeta bir histeri nöbeti geçirmeye başladı. Yukarıdaki iki kişinin nereye

saklandıklarını bilebilmeyi çok istiyordum. Yaklaşık yarım saat sonra hava iyiden iyiye kararacaktı ve durum hâlâ belirsizdi.

"Lino, Achille! Neredesiniz? Cevap verin!"

Ortalık tamamen sessizliğe bürünmüştü.

Belki de çadırın içinde beni duyamıyorlar diye düşündüm. Peki neden arada bir etrafı kolaçan etmiyorlar ya da belki onlara sesleniriz diye dışarıyı daha sık dinlemiyorlardı?

Bu arada sola, dik kulvarın ortasına doğru yan geçişin başladığı noktaya ulaşmıştık. Artık arkadaşlarımızın izlerini izlemektense doğrudan büyük kayaya doğru yöneldik.

Tırmandığımız yamaç gitgide dikleşerek tehlikeli bir durum almıştı ve harcadığımız aşırı güçten dolayı zaman zaman kalplerimiz göğsümüzden dışarıya çıkacakmışçasına çarpıyordu. Artık dinlenmek için karın üzerine de oturamıyorduk, çünkü yamaç son derece dikti ve en ufak dikkatsizlikte kendimizi uçurumun üç bin metre altında bulabilirdik. Ah bu tüpler! Bu kahrolası oksijen tüpleri! Onların ağırlığı altında çökmüş durumdaydık. Belimizde hiçbir his kalmamış ve sırtımız artık baskıya dayanamaz hâle gelmişti. Kısa süre öncesine kadar öne eğilerek yükün ağırlığını dengeleyebilirken, şimdi yamaç iyice dikleştiğinden dengesiz ve iki büklüm yürümek zorunda kalıyordum. Bazen çektiğimiz bedensel eziyet öylesine dayanılmaz hâle geliyordu ki, kara sapladığımız kazmalarımıza dayanıp, biraz kendimize gelebilmek için acı içinde derin derin soluyorduk.

Bizi böylesine hırpalayan şeyin, aynı zamanda da bu acımızdan kurtaracak en iyi ilaç olduğunu düşünmek tam bir mizah oluşturuyordu! Taşıdığımız saf oksijendi. Yirmi kilo miktarındaki bu kıymetli gaz uygun solunum maskeleriyle beraber kullanıldığında, bizi anında 6000 metrede hüküm süren koşullara, yani 2000 metre aşağıdaki atmosfer basıncına götürebilirdi. Sadece bir musluğun çevrilmesi yeterli olacağı hâlde, lânet olası solunum maskeleri ve hava ayar cihazları Lacedelli ve Compagnoni'nin çantalarında olduğundan böyle bir olanağımız yoktu. Hâlbuki musluk açıldığında, çevremizi saran oksijen yönünden seyrelmiş hava birden bire kıymetli gazla karışıp zenginleşecek ve bir süre için (tüpler boşalana kadar geçecek sürede) ken-

dimizi evimizde hissedebilecektik. Söylemeye gerek olmadığı üzere kendimce mizah yapıyordum. Fakat tırmanışın neticesinin ne kadar ince bir pamuk ipliğine bağlı olduğunu da belirtmemezlik edemedim.

Gökyüzü iyice kararmaya başlamıştı ve gitgide daha da ümitsizce yinelenen çığlıklarımıza hiçbir cevap yoktu. Böyle olacağından giderek daha fazla endişelenmekle beraber, büyük kayanın arkasında çadırı bulamayacağımıza bir türlü inanmak istemiyorduk. Lacedelli ve Compagnoni neden bize cevap vermiyorlardı? Artık neredeyse varmıştık. Sadece elli metre kalmıştı.

"Achille! Lino! Neden cevap vermiyorsunuz?"

Artık tamamen nefessiz ve derin karda belimize kadar gömülmüş hâlde, olduğumuz yerde durup kalmıştık. Birkaç dakika sonra ışığı iyiden iyiye soluklaşan gökyüzü gecenin karanlığına gömülecekti. Birdenbire Mahdi delirmişçesine bağırıp çağırmaya başladı. Doğal olarak ne söylediğini anlamıyordum, ancak belli ki sinirleri çok bozuktu.

Daha fazla dayanacak hâlim kalmamıştı. Bir hamlede yükümü indirip, kalan tüm enerjimi de kullanarak büyük kayanın biraz üzerine ulaşıncaya kadar büyük güçlüklerle emekleyerek kulvarı sonuna kadar tırmandım. Kar tabakasının düzleştiği yerde, harcadığım aşırı güçten dolayı gözlerim kararmış bir vaziyette çevreme baktığımda kayanın arkasında çadır olmadığını fark ettim. Rüzgârla yarı silinmiş bazı izler sol yönde, çapraz bir şekilde yukarıdaki kaya ve buz duvarına doğru yükseliyordu. O anda içimdeki her şey yerle bir olmuşçasına kendimi çökmüş hissettim. Düşünme kabiliyetim bir an için ve çıldırmışçasına denetimimden çıktı. Kendime geldiğimde bir süredir şok geçirmekte olduğumu fark ettim. Hava iyice kararmıştı. Mahdi yanımdaydı ve yıldızların zayıf ışığında gözlerinin parıldadığını görebiliyordum.

Boğazım iyiden iyiye kurumuştu ve soğuk oluşunu bile umursamadan içgüdüsel olarak ağzıma bir avuç kar götürdüm. Biraz kendimi toparladığımda eldivenlerimi çıkararak ceplerimde el fenerini aramaya başladım. Feneri bulduğumda yakmaya çalıştım, ama çabalarım boşunaydı. Belki de aşırı soğuktan bo-

zulmuştu. Aradığımda kolay ulaşabileceğim bir yerde olsun diye onu dış ceplerimden birine koymuştum. Sonuç olarak şimdi bir de ışıksız kalmıştık.

Artık arkadaşlarımızın başka bir yerde olduğu şüphe götürmezdi. Büyük olasılıkla da büyük kızıl kaya setinin altında olmalıydılar. Fakat ne görünebildikleri ne de işitilebildikleri için kim bilir hangi yöndeki bir kuytuda saklanmışlardı. Plânı böylesine neden değiştirmişlerdi ki? Çadırlarını aramak için şimdi bu dik, tehlikeli ve buzla kaplı yamacı karanlıkta nasıl tırmanacaktık? Bu şartlar altında Mahdi ve benim için en mantıklı çözüm derhâl 8. kampa dönmemizdi. Fakat o zaman da, ertesi sabah Lacedelli ile Compagnoni oksijen tüpleri olmadan ne yapacaklardı? Tabiî ki yamacın üzerinde küçük bir set kazıp tüpleri oraya bırakabilirdik, ama gece kaybolmayacaklarından kim emin olabilirdi? Fırtınada üzerleri karla kaplanabilir, kayan karlar onları da gömebilir veya yukarıdaki büyük buz akıntısının yolu üzerinde olduğumuz için, düşecek bir çığda tüpler sürüklenerek bir buzul çatlağına düşebilirlerdi.

"Lino! Achille! Cevap verin! Bizi duyuyor musunuz?"

Hüküm süren sessizlik sadece Mahdi'nin ürkütücü bir sesle ve delice attığı çığlıklarla sık sık bölünüyordu. Aklıma bir fikir geldi ve büyük zorluklarla düşüncemi arkadaşıma izah etmeye çalıştım. Plânım çadırın kurulduğunu tahmin ettiğimiz yere ulaşmak için son bir tırmanış denemesi yapmaktı. İçinde bulunduğumuz kar kulvarını sonuna kadar tırmandıktan sonra kızıl kayaların dibine ulaşmayı düşünüyordum. Oradan bir kar seti sola doğru devam ediyordu ve orayı karanlık çökmeden iyice gördüğüm için, çok fazla dik olmayacağını sanıyordum. Böylelikle karla örtülü ve tehlikeli duvardan sakındığımız gibi, çadırın yerini daha kolay belirleyip ona ulaşabileceğimiz bir durumda olabilirdik. Mahdi önerime umursamazca karşılık verirken, bağırıp çağırmaya devam ediyordu.

Yeniden yüklenmek için, tüpleri sırtımdan indirdiğim yere kadar ellerimin üzerinde emekleyerek geri indim ve sonra daha önce ulaşmış olduğum büyük kayanın yanına kadar tekrar tırmandım. Mahdi'nin yanma geldiğimde elindeki buz kazma-

sını yukarıdaki yamaçlara doğru tehditkâr bir biçimde sallıyor ve herkese sövüyordu. Karanlık olduğundan görememekle beraber, yüzündeki ifadenin çok korkunç olduğuna emindim. Geçirdiği bu buhranın artık akıl sınırlarını aşmakta olduğunu görüyordum. Hâline üzülüyor ve çok kötü sonuçlarla karşılaşmaktan çekiniyordum. Bir kere daha yükü omuzlayıp arkadaşlarının isimlerini haykırmaya başladım. Çıt yoktu. Mahdi kendini tamamen kaybetmiş durumdaydı. Bir yukarı çıkıyor, bir aşağı iniyor, bir sağa bir sola gidip gidip geliyordu. Hâlâ sırtında taşıdığı yükün bilincinde değildi. Kendini tehlikeli biçimde sağa sola savuruyor ve düşüp yuvarlanmasına ramak kalıyordu. Onu ancak güç kullanarak zaptedebiliyordum. Fakat böylesi sinir krizi anlarında benden kat be kat daha güçlüydü. Sonunda biraz sakinleşti ve korkumu ona hissettirmemeye çalışarak onu yanıma oturmaya ikna edebildim. Eğer o anda kara böylesine derin gömülmemiş olsaydı, kim bilir kaç kez aşağıdaki uçurumun dibini boylamış olurduk?

Durum öylesine berbat bir hâl almıştı ki, artık 8. kampa geri dönmeyi denemeyi bile akıl edemiyordum. Bu koşullar altında hareket etmeyi sürdürdüğümüz takdirde, Mahdi'yle benim neredeyse kesin bir şekilde karşılaşacağımız çok daha ciddi sorunlarla kıyaslandığında, ertesi sabah Compagnoni ve Lacedelli'nin kendilerini oksijensiz bulma olasılığı ikinci plâna düşmüştü. Kendini iyice kaybetmiş olan tırmanış arkadaşım bariz biçimde her an kayıp düşme tehlikesiyle karşı karşıyaydı ve böyle bir durumda ben ne olup biteni görebilirdim, ne de onun ani düşüşünün ip üzerine yükleyeceği gerilimi karşılayabilirdim.

Daha sonra dehşet içinde geceyi burada, gün doğana kadar açıkta geçirme olasılığını düşünmeye başladım. Acı gerçeğin dayattığı umutsuz bir karardı bu; fakat başka seçeneğimiz de yoktu.

Birden içgüdüsel olarak, ikimizin de yan yana oturabileceği genişlikte küçük bir set oluşturmak için, kazmamı âdeta körlemesine yamaca savurmaya başladım. Bir yandan kazmayı sürdürürken, diğer yandan da düşünüyordum. Aklımı dolduran endişelerle korkunç düşünceler öylesine acı ve baskı yaratıyor-

du ki, birdenbire bağırıp çağırmaya başladığımı şaşırarak fark ettim:

"Hayır, ölmek istemiyorum! Ölmemeliyim! Lino! Achille! Bizi duymuyor musunuz! Yardım edin, lânet olası adamlar!"

Daha sonra onları tehdit etmeye başladım: "Döndüğümde Desio tüm bu olanları öğrenecek!"

Sinir krizi geçiriyordum ve yatışmam zor görünüyordu. Vefasızca terk edilmiş olmanın yanında, kendimi ağır bir ihanete uğramış gibi hissediyordum. Sonunda sanki bir kâbustan uyandım. Bu arada yamaçta oldukça geniş bir yer kazdığımı da fark ettim. Mahdi de şimdi daha sakin ve ümitsiz görünüyordu. Her teklifime mutsuz bir ifadeyle "Hayır, Sahip!" diye cevap veriyordu. Ara sıra soğuğun tesiriyle titreme nöbetleri geçirmekteydi.

Her vuruşta kazmanın ucu sert buzdan sekmeye başlayınca, artık kazmaktan vazgeçmek zorunda kaldım. Fakat açtığım set ikimize de yetecek genişlikte gibiydi. Boyumuza uyacak mı diye oturup denediğimde, alt kenarının dizlerimizin tam da büküldüğü yere denk gelirken, üst kenarının da tam başımın hizasında olduğunu gördüm. Yaklaşık bir metre genişliğinde ve altmış santim yüksekliğindeydi. O zamana kadar biraz ötede hareketsiz vaziyette, oturduğu yerden benim çalışmamı izleyen Mahdi de hiç beklemediğim bir şekilde "Evet, Sahip!" sözleriyle sevincini ifade etti.

Kaderimize razı olmakla beraber, açıkta gecelemek için hazırlıklarımızı yapmadan önce son bir kez daha soluğumuz kesilene kadar bağırarak arkadaşlarımıza seslendik. Boğazlarımız öylesine kurumuş ve sertleşmişti ki, isimlerini telaffuz etmekte bile çok zorlandık.

Birden, inanılmaz bir şekilde ve derin sessizliğin içinde, bulunduğumuz yerin biraz yukarısındaki kaya kütlesine doğru yükselen yamaçta bir ışık parıldadı.

"Lino! Achille! Buradayız! Niye daha önce cevap vermediniz?"

Gayet belirgin ve tok bir sesle, Lacedelli yaptıklarını aynen şu kelimelerle doğruladı: "Bütün gece senin için dışarıda durup donmamızı mı istiyorsun?"

Bu kaba tepkisini pek fazla ciddiye almak istemedim. Seyrelmiş havanın yol açtığı ilk etkilerden biri gerginlik ve çabuk sinirlenmeydi. Her şey bir yana, kısa bir süre önce benim de onlara kızdığımı, hakaret ettiğimi, sövüp saydığımı hatta tehdit ettiğimi anımsadım.

Yukarıdan gelen ses: "Oksijeni getirdiniz mi?" diye devam etti.

"Evet!" diye cevap verdim.

"İyi! Oraya bırakın ve hemen aşağıya inin!"

"Yapamam!" diye itiraz ettim. "Mahdi bunu yapacak durumda değil!"

"Ne?"

"Mahdi inecek durumda değil dedim! Ben kendimi idare edebilirim, fakat Mahdi çıldırmış gibi. Şu anda sizin yanınıza gelmeye çalışıyor!"

Gerçekten de aramızda bu konuşma sürerken Mahdi yine şimşek gibi fırlamış, karşılaşacağı çok ciddi tehlikelerden habersiz fenerin ışığına doğru yönelerek, abuk sabuk davranışlar içinde karanlıkta yamaca doğru tırmanmaya girişmişti. Işığın ona hiçbir yardımı olmamasına karşın, onun peşinde büyük bir heyecana kapılmıştı.

"Mahdi! Geri dön! Bu doğru değil!" diye arkasından bağırıyordum.

Fakat, hayatta kalma içgüdüsünün yönlendirmesi ve bir ışık huzmesi şeklinde ortaya çıkıveren yaşama ümidiyle ip cambazı gibi sallanarak düşe kalka yürüyüşüne devam etti. Bu arada ansızın ışık kayboluverdi. Yukarıdaki iki arkadaşımızın yardımımıza gelmeye hazırlandıklarını düşündüm. Mahdi'yse kapkaranlık yamacın üzerinde yeniden deliler gibi bağırmaya başlamıştı: "İyi değil, Compagnoni Sahib! İyi değil Lacedelli Sahib!"

Kısacası yeni bir sinir krizi geçirmekteydi.

Mucizevi bir şekilde sonunda kendini toparlamayı başardı ve gri döndü. Lacedelli ve Compagnoni'nin ortaya çıkmasını boş yere bekledik. Yardım istemek için yeniden onlara seslenmeye başladık, fakat tüm gece boyunca kimse cevap vermedi.

Alev alev bir çıra ateşinde yakılıyormuşum gibi, acımasız bir kâbusun ruhuma çöreklendiğini hissettim. Söz vermeyle, rica etme arası bir şekilde Mahdi'yi usul usul yanıma oturmaya ikna ettim. Lacedelli ve Compagnoni'nin bizi terk ettiklerini anladığından dolayı arkadaşım şimdi her ne pahasına olursa olsun 8. kampa dönmek istiyordu ve bu arzusunu, gitmek için çılgınca girişimlerde bulunarak gösteriyordu. İki defa, tam baş aşağı yuvarlanmak üzereyken son anda yakalayıp düşmesini engellemeyi başardım.

Kan dolaşımını kolaylaştırsın diye hem kendi ayaklarımdaki kramponları, hem de soğuktan uyuşmuş bir şekilde hiçbir şey yapmadan duran Mahdi'ninkileri çıkardım. Boğazlarımız ve dudaklarımız kupkuruydular ve yanıyorlardı. Ceplerimi ararken yegâne avuntu ve yiyeceğimiz olarak üç tane karamela şekeri buldum. İkimizin de birer tane şekeri ağzımıza koymamızla tükürmemiz bir oldu, zira ağzımızın içinde salya diye bir şey kalmamıştı. Gece sakindi. Sadece arada bir rüzgârın ıslığını duyuyorduk, fakat korkunç soğuk etkisini daha da artırmıştı. Saatin kaç olduğunu merak ettim, ancak düğmeli üst eldivenlerimi çıkarmak o kadar zor olacaktı ki, saate bakmaktan vazgeçtim. Sonunda oturabilmiş olmam beni biraz olsun rahatlatmıştı. Sabah saat sekizden beri, sadece kendimize çeki düzen vermek için 8. kampta verdiğimiz birkaç saatlik molanın dışında hiç durmamıştık. Gerçeği söylemek gerekirse, açıkta geçirdiğimiz gece koşulları şu an için dayanılabilir düzeydeydi ve şu anda hareketsiz durumdaki kaslarım kısa süre öncesine kadar çalışmakta oldukları için hâlâ sıcaktılar. Fakat daha sonra ne olacaktı? Hiçbir şey düşünmemek istiyordum, ama bu da imkânsızdı.

Gökyüzünü dolduran binlerce parlak yıldızın ışığı yerdeki kar örtüsü üzerine yansıyordu. Birkaç saat öncesinde sanki hava daha karanlıktı. Ay olmamakla beraber etrafımızı çevreleyen zirveleri açık bir biçimde seçebiliyorduk. Oysa ki, aşağıdaki vadide biriken ve gittikçe yoğunlaşan sis bulutu sonunda 7500 metre yüksekliğe kadar dağları içinde yutuverdi. Muhteşem bir manzaraydı. Karakurum'un en yüksek zirveleri sanki büyülü bir şekilde bir süt denizi üzerinden başlarını çıkarıyorlardı. Önümüzde Falchan

Kangri'yi sağ tarafta Broad Peak'in dev gövdesini ve daha ötede de Gasherbrum zirvelerini görmek mümkündü. K2 tüm bu heykelsi dev kütlelerin üzerinde yükselirken ben de, evet ben de onların arasında bulunuyordum. İçgüdüsel bir şekilde gözlerimi tepemde bir kule gibi yükselen dağa çevirdim. Gökyüzünün önündeki sırt hattında kenarları açıkça belli olan ürkütücü buz şelalesinin gölgesi üzerime düşerken sanki dağ bana meydan okuyordu. Tepemizde dehşet verici bir tehdit gibi asılmış, efsanevi Demokles'in kılıcını çağrıştırıyordu. Eğer bu ters eğimli ölümcül buz kütlesinden en ufak bir parça dahi kopup düşerse, biz de yamaçtan aşağıya doğru anında süpürülüp gidecektik.

Korkunç soğuk iyiden iyiye hissizleştirmiş ve kımıldayamaz hâle getirmişti. Aralıklarla, uzun titreme nöbetleri geçiriyorduk. Birbirimize iyice sokulmuş ve eğilerek üzerine çöktüğümüz buz tabakasıyla temasımızı olabildiğince azaltmaya çalışmıştık. Sık sık uzuvlarımdan birindeki tüm hislerimi kaybetmek üzere olduğumu fark edip, bu tehlikeli uyuşukluğu giderebilmek için tüm imkânlarımla savaşıyordum.

Kol ve bacak hareketlerim yeterli olmadığı gibi, üşüyen yerleri ovma olanağı da sınırlı olduğundan, soğuğun dondurmaya başladığı yerlerin üzerine kazmamla sürekli vuruyordum. Bu yöntem kan dolaşımını kolaylaştırmada etkin olduğu gibi, aynı zamanda oksijen eksikliğinden kaynaklanan zihin bulanıklığı olasılığını da önlemeye yardımcı oluyordu.

Birden, sanki suratımıza bir şamar iner gibi güçlü bir şekilde, başımızdan aşağıya ilk kar taneleri düşmeye başladı. Ardından rüzgârla birlikte sık tanecikler savrulmaya başladı. Kısa bir süre içerisinde fırtına gibi esen sert rüzgârla beraber etrafımızı öyle bir tipi sardı ki, içimiz dışımız her yerimiz toz karla doluverdi. Tam bir işkenceydi. Boğulmamak için burunlarımızı ve ağızlarımızı güç belâ ellerimizle örttük. Gözlerimiz neredeyse kör olmuştu. Mücadelemiz gitgide daha da ümitsizleşiyordu. Bir süre sonra ne yaptığımızı ve niçin hâlâ daha ölmediğimizi bilemez olmuştuk.

Tipiyle savrulan karlar üç kez oturduğumuz yeri doldurup bizi tamamen içine gömdü. Biz de her üç seferinde ellerimiz ve

ayaklarımızla karmakarışık bir vaziyette setin üzerini kazıp temizleyerek yeniden yerimizi açtık. Talihsizliğimizin eseri olarak açıkta konakladığımız yer tam da kulvarın ortasındaydı ve sert rüzgârın savurduğu karın çoğu burada toplanıyordu. Üst üste iyice sarılmış vaziyette, hiçbir yardım umudu olmadan hayatta kalma mücadelemizi tek başımıza vermek zorunda olduğumuzu bilerek, fırtınanın gazabından birbirimizin bedenini korumaya çalışıyorduk.

Derken birdenbire yanımda bir çığlık koptu. Bu bir insan çığlığıydı, rüzgâr uğultusu olamazdı. İçgüdüsel olarak hemen elimi uçan bir gölgeye doğru uzattım. Uçuruma yuvarlanmak üzere olan Mahdi'yi son anda yakalamıştım. Arkadaşımın bu eyleminin sadece kaçıp 8. kampa sığınmak için ümitsiz bir iç tepki mi olduğunu asla öğrenemeyecektim. Ellerimle kazıyarak karın içinde yatay bir oyuk kazdım ve hemen kafamı içine sokarak bu şekilde korunmaya çalıştım. Fırtına ortalığı kasıp kavurmaya devam ediyordu.

Sonunda gün ağarmaya başladı. Rüzgâr kırılmıştı. Bir bulut denizi birkaç yüz metre aşağımıza kadar etrafımızdaki her şeyi örtmüştü. Sonra yavaş yavaş havadaki pus biraz daha dağıldı. Şimdi neredeyse tamamen açık olan gökyüzünde birkaç yıldız parıldıyordu. Rüzgâr tamamen kesildi. Hava gayet durgundu ve güçlü bir ayaz vardı. Geceyi cehenneme çeviren tipinin ne kadar sürdüğünü anımsamıyordum. Bildiğim tek şey bedenimi artık bana ait değilmiş gibi hissetmemdi. Ellerimi ve ayaklarımı hissetmiyordum. Bacaklarım kaskatıydı ve beni taşıyamayacak gibiydiler. Özellikle kollarımda istemim dışında oluşan titremeler mevcuttu. Neyse ki, bilincim yerinde ve açıktı.

Birazdan doğacak güneşin ışıklarını dahi beklemeden 8. kampa doğru inmeye başlayan Mahdi'nin yola çıkışını, gücüm tükenmiş bir vaziyette seyrettim. Onu bu tedbirsiz kararından alıkoymak için bir şey yapabilecek durumda değildim. Sadece kramponlarını ayaklarına takmasına yardım edebildim. Gecenin dehşetli soğuğu ve acıyla katlanmak zorunda kaldığı gerilim ve endişeler zavallı arkadaşımın yüzünü allak bullak etmişti. Kafası bulanık gibiydi ve aşağıya inmeye başladığında hareketlerinde

tutukluk ve sakarlık birbirine karışıyordu. Düşmemeyi başaracağından acı içinde endişeleniyordum. Ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Sadece onu izlemekle yetinip, dün akşam onun hayatı için bunca korktuktan sonra, şimdi burada elim kolum bağlı, onun yalnız başına aşağıya inişini seyretmemin nasıl bir kaderin cilvesi olduğunu düşündüm. Neyse ki, gece boyunca biriken derin karda ayakları iyice gömülüyordu, fakat bu yeni durum bu kez de çığ tehlikesini artırmıştı. Birden, kırk metre kadar aşağıda tehlikeli yamacın üzerinde hareketsiz kaldı ve yüzünü karla kaplı yamaca döndü. Orada öylece hiç hareket etmeden uzun süre bekledi. Sonunda tekrar inişe geçti ve ben de yüreğim ağzımda birkaç adımda bir eziyetli bir molayla kesilen tehlikeli inişini izlemeye koyuldum. Kulvarın çok dik olan ilk iki yüz metrelik bölümünün sonuna ulaştığını gördüğümde son derece rahatlamıştım. Şimdi isterse düşebilir ve istediği kadar yuvarlanabilirdi. Artık uçurumdan aşağıya düşme tehlikesi kalmamıştı.

Mahdi'nin yaşadığımız bu deneyimi nereye kadar değerlendirip algıladığını merak ediyordum. O gece tipi başlamadan önce, onun ümitsiz geri dönme arzusunu dizginleyebilmek ve yanımda kalmaya ikna edebilmek için ona büyük miktarda bir para sözü verme (söylediklerimi anladığını varsayarak) noktasına kadar gitmiştim. O da bunu kabul etme konusunda oldukça istekli gibi davranmıştı. Şimdi bunu yaptığım için bana lânet mi edecekti? Şu anda yapmakta olduğu tedbirsiz ve tehlikeli iniş, son derece insanî olmakla beraber, birçok soruyu da beraberinde getiriyordu. Geceyi açıkta geçirdiğimiz bu yerde kalmaya rıza göstermiş olma sebebinin, hayatta kalabilme mantığından ziyade, para canlısı bir tavra bağlı olmuş olmasından şüphelenilebilir miydi? Kalmasının asıl sebebi ikinci nedense, şimdi en ufak bir barınma olanağı bile olmadan açıkta gecelememizin kaçınılmaz olduğunu anlayamamış olmasının basiretsizlik olduğunu düşünecekti. Ona böylesine bir söz vermenin hata olup olmadığını kendi kendime soruyordum. Fakat imkânsızı olanaklı kılabilmek için başka ne yapabilirdim ki?

Etkileyici bir görüntüyle güneş birdenbire bulut denizinden fışkırdı ve gökyüzünde sayısız ışık ve gölge çizgileri oluşturdu.

Birazdan sıcak ışınları içime yeniden hayat doldurdu ve tüm bedenime yayılmış olan şiddetli titremeleri de derhâl azalttı. Donup sertleşmiş eldivenlerimi çıkardım. Ellerim tanınmaz hâldeydi. Kaskatı ve kırış kırış olmuşlardı, fakat yeniden hissetmeye ve acımaya başladılar.

Sonunda şu ana kadar buzun çimento gibi sertleştirdiği eldivenlerin altında hapis kalan saatime bakabildim. Altıya birkaç dakika vardı. Ya kulvarın karşı tarafındaki iki kişi? Hava tamamen gün ışığıyla aydınlandığı hâlde hâlâ ortada görünmüyorlardı. Şu anda bile çadırlarının nerede olduğu bir gizemdi. Vücudumu ovmaya başladım ve tipinin giysilerimin en ufak deliğinden bile içime doldurduğu karları silkeledim. Sakalımın içine dolan donmuş kar tozları yüzümü bir kabuk gibi kaplamıştı ve temizlemesi zor görünüyordu. Fırtınanın kara gömdüğü iki oksijen tüpü çantasının üzerini açıp görünür hâle getirdim. Sonra da kramponlarımı takıp ben de 8. kampa doğru inişe başladım. Ağır yüklerden tamamen kurtulduğum hâlde kendimi hâlâ yalpalar vaziyette hissetmem inanılmaz bir durumdu.

Her adımda buz kazmamı yere saplayıp, düşmemek için ona tutunuyordum. Ben de iki yüz metrelik dik yamacı artık arkamda bırakmıştım ve adımlarım hâlâ daha zemine pek emin basmasa da dengemin gittikçe düzelmekte olduğunu hissediyordum. Bir süre sonra soğuktan eser kalmamıştı.

Buzul çatlaklarının bir labirent oluşturduğu bölgeye doğru dikkatlice yaklaştım ve orayı da bir sorunla karşılaşmadan geçtim. Derken yukarıdan birisinin bağırdığını işittim. Dikkatle baktıysam da, kimseyi göremedim. Aynen bıraktığım yerde durmakta olan renkli oksijen tüplerinin dışında hâlâ daha hiçbir şey görünmüyordu. Yine de buz kazmamı kaldırıp cevaben havada salladım ve sonra da inişe devam ettim.

8. kampın üzerindeki tümseğe gelmiştim. Bu engeli geçip arka tarafına inmeden önce, yukarıda belki bir insan görebilirim ümidiyle tekrar dönüp geceyi açıkta geçirdiğimiz yere ve etrafına bir kez daha göz gezdirdim, fakat kimseler yoktu. Saat tam yedi olmuştu. Bunun üzerine artık şimdi iyice yakınımda olan hedefime odaklandım ve kendi kendime: "Devam et!

Biraz daha dişini sıkarsan arkadaşlarınla birlikte çadırda güvencede olacaksın!" dedim. Şimdi buzul çatlağını aşmak çok daha kolaydı. Sırt üstü yatıp kaymaktan başka bir şey yapmaya gerek yoktu. İşte hepsi bu kadar! Bir sıçrama ve kendimi dört metre aşağıda belime kadar kara gömülmüş hâlde buldum. Birden heyecanla biraz aşağımda 8. kampın iki çadırını görüverdim. Sanki bir serap görüyor gibiydim. Çadırlar hemen oracıkta, birkaç adım ötemdeydiler, fakat onlara ulaşamıyordum. Sanırım insanın ruhsal olarak tamamen tükendiği durumlarda benzer bir çabanın sonunda ortaya çıkan gevşemenin etkisi altındaydım.

8. kampa vardığımda, eritmek için biraz daha kar almak üzere çadırından dışarı çıkmış olan Hunza Isakhan'la burun buruna geldik. Mahdi'nin henüz geldiğini ve onunla birlikte çadırda olduğunu söyleyerek içimi rahatlattı. Ayaklarımdan kramponlarımı çıkarttım ve Abram'la Gallotti'nin kaldığı çadıra girdim. Gallotti günlüğünde şöyle yazar: "Saat yediye gelmeden az önce çadırın kapı tentesinin açılmasıyla uyandık. Karşımızda Mahdi vardı. Çok endişeli görünüyordu ve bize soğuğa kurban olan elleriyle ayaklarını gösterdi. Özellikle ayak parmakları simsiyah olmuş ve çok kötü biçimde büzülmüşlerdi. Nefes nefese anlattıkları pek de açık değildi ve bizi derin bir keder içinde bıraktı. Erich ve ben birbirimize baktık ve bu vaziyette başına gelecekleri tahmin etmeye bile cesaret edemedik..."

Ben 8. kampa Mahdi'den kısa süre sonra geldim.

Zavallı Mahdi; benim yüce gönüllü talihsiz dostum. Güçlü bedeninle Himalaya'nın aşırı zorlu koşulları senin için yeni bir şey değildi. Fakat böylesi dehşetli bir deneyimin acılarını daha önce yaşamamıştın. Heyecan ve hayranlık dolu düşüncelerim seni hâlâ senin dağlarının o havası seyrelmiş yüksekliklerinde canlandırıyor. Zihnimde seni dev bir buz duvarının üzerinde, omuzlarına ayakları donmuş bir adamı yüklenmiş adım adım aşağıdaki vadiye taşırken görüyorum. Bu adam Nanga Parbat'ı tek başına fetheden Hermann Buhl'den başkası değil.

Gece yaşadığımız acı dolu kâbusu arkadaşlarıma kısaca yeniden anlattım ve o sırada bile yaşadığım bu deneyimin tüm yön-

lerinin anlamını tam olarak algılayamıyordum. Bugün bile beni şaşırtan şey, bu işten yara almadan kurtulabilmiş olmamdı.

Saat 17:30'u gösterirken Isakhan çadırımıza geldi ve İngilizce olarak: "Bir Sahip K2'ye tırmanmak üzere!" dedi.

Hemen dışarıya çıktık. Heyecandan sanki boğazıma bir şey düğümlenmişti. Ağır ağır ve dengeli bir şekilde ilerleyen iki minik nokta, güneşin batmakta olduğu o saatte gökyüzü kadar mavi görünen zirve yamacından yukarıya doğru tırmanıyorlardı.

Gece saat 23:00'de 8. kampta, aynı çadırın içinde beş yürek aynı zaferin coşkusu içerisindeydi. Bu yüreklerin sahipleri Abram, Gallotti, Compagnoni, Lacedelli ve bendim. O anda ve sadece o an için kendimi diğer tüm gerçekleri unutmaya zorladım. Fakat böylesine bir terk edilişin acı hatırasını zihinden sonsuza kadar silebilmek, kendini aldatmak bir tarafa, pek de dürüstçe olmazdı. Gerçekten de böyle şeyler genç bir delikanlının zihinde kalıcı tahribat izleri bırakıyor ve ne yazık ki, onun henüz oluşmakta olan ruhsal değerlerini zedeliyor.

DRU GÜNEY BATI SIRTI
(1955)

Giriş ve Tarihçe

K2'nin fethine kadar başka insanlara karşı her zaman büyük bir yakınlık ve güven duyardım, fakat 1954 yılında olanlardan sonra insanlara güvenmemeye başladım ve sadece kendime güvenmeye yöneldim. Bunun beni sınırlandırdığının farkındaydım, ama böyle davranmam en azından daha başkaca hayal kırıklıklarından kendimi korumama yarıyordu.

Bu güvensizlik yaşamımda gitgide gelişen bir yalnızlığa neden oldu ve bu da başlangıçta olumsuzluklara yol açtı. Fakat zamanla bu yalnızlığın içinden belli bir hassasiyetin gelişmesi ve böylelikle de yoğun duygularımın daha da güçlenmesi gibi olumlu sonuçlar doğdu. K2 deneyiminden sonra büyük bir ruhsal çöküntü yaşadım ve neredeyse bunalım geçirmenin eşiğine geldim. Sonunda tek başına tırmanışın kendime özgü tarzını keşfedip geliştirmeyi başardım ve bu da çok değerli birçok derse kaynaklık etti. Tüm diğerlerinin yerine kendimi koyabilmeyi, tek başıma kendi kararlarımı alabilmeyi, kendi standartlarıma göre kendimi ölçebilmeyi, kendi hatalarımın bedelini kendi bedenimle ödeyebilmeyi öğrendim. Bu türden bir felsefenin ilk ve mantıklı sonucu, 1955 yılında Dru'nün tek başına çıkışının düşünülebilmesi ve bunun başarılmasıydı.

Büyük Capucin gibi Dru de, benim düşüncemde mükemmel bir dağdı. Onun tarihinin dağcılığın tarihi olduğu söylene-

bilir ve bu süreç son derece ilginçtir. Fransızlar 1952'de dev boyuttaki batı duvarını tırmanmışlardı. Ancak onların rotası, tüm saygıdeğerliğine karşın, inanılmaz büyüklükteki yüzün öylesine kenarında kalıyordu ki, sadece uçurum gibi inen güney batı sırtının baş döndürücü boşluğunu ve aşırı zorluğunu işaret ediyordu. Bence bu mükemmel dağdaki mükemmel rota hâlâ daha eksikti. Burada açılacak belirgin ve zarif bir rota tek başına bir tırmanıcı olarak kariyerimin enfes bir başlangıcını oluşturabilirdi.

Elbette ki bu çok aykırı bir düşünceydi. Fakat öte yandan da, o zamanlar Alpler'in son büyük, ulaşılmaz efsanevi zorluğu olarak kabul edilen bir tırmanışı tek başına üstlenmeye karar vermiş olmak tüm duygularımı elektriklendirmeye yetiyordu.

Dru'deki tırmanış denememe 18 Ağustos 1955'de başladı ve sonraki beş gün sanki başka bir dünyada yaşamak gibi geldi. Sanki bambaşka bir boyuta geçmiştim; sanki içinde imkânsızın olmadığı ve her an her şeyin olabileceği büyülü ve hayali bir ruh hâli içindeydim. Diğer yandan kendimi iyice tükenmiş ve hiçbir eylemde bulunamayacak derecede yorulmuş hissettiğim çok belirsiz anlar da oldu elbette. Bana tırmanışı sürdürme gücünü bulmamı sağlayan şey, kişisel sorunlarımı çözebilmek için günlerdir mümkün olanın sınırlarında varımı yoğumu ortaya koyduğumun bilincinde olmamdı. Kendi varoluşu ve yaşamıyla uzlaşabilmek için bilerek Dru Dağı'nı seçen hiç kimse, kendini edilgenliğe terk edemez ve kendi ölümüne müsaade edemezdi. Özellikle de ters eğimli dev kütlelerinin sarktığı bölümler gibi bazı yerlerde, kaya yapısı benimle âdeta oyun oynuyordu. Mesela bazı kısımlardaki çatlaklar yanımdaki sikkeler için çok geniş yarıklar oluşturuyordu ya da yüzeyde, içindeki kayalar sanki Dru tarafından şakadan yutulmuş gibi görünen beklenmedik oyuklar büyük, derin ve pürüzsüz yolaklara dönüşüveriyordu. Ya da göze çatlak gibi görünen yerin bir kuvars damarı olduğu ortaya çıkıyordu. Eğer o günlerde bazılarının kullanmaya başladığı ve hatta aynı yüz üzerinde yeni rotalar açmak için de kullanılmış olan bolt türü malzemeleri yanımda taşıyor olsaydım, elbette ki duvardaki bu özellikler bir sorun yaratmayacaktı.

Şüphesiz ki, boltların yardımıyla üzerleri pürüzsüz ve dümdüz kaya yüzeylerini sorun yaşamadan ve kayda değer bir risk almadan doğrudan tırmanabilirdim. Fakat ben kendi oyunumun kurallarına şartlanmıştım ve bu kurallar da son derece katı ve acımasızdı. Tırmanılamayan kısımların yeniden altına inip, orada yeni ve başka çözümler aramalıydım. Örneğin boşlukta yapılan bir pandül salınımının zor ve doğaçlama hamleleri daha sonra meşhur olmuştur. Bu vesileyle ters eğimli bir kayanın üzerindeki birkaç sikkeye asılı ipe tutunmak zorunda kalırken, yukarıda neyle karşılaşacağımı dahi bilemiyordum.

Her şeye karşın, "süper" diye nitelendirilebilecek tırmanış yöntemleri göz önüne alındığında, ben her zaman kendime en açık gelen ve konuyla ilgili olarak kökünü benim kendi görüşlerimden alan bir şeyleri eylemime eklemek istiyordum.

Şimdi ellili yıllarda dağcılık çevrelerinde boltun ilk kez ortaya çıktığı ve insanların bu malzemeyi daha sık kullanmaya başladığı o günlere dönelim. Dağcılıktaki büyük teknik kirlenmenin daha o zaman başladığına inanıyorum.

Bu tür vidalı sikkelerin (bolt önce kayaya matkapla bir delik açılmasını gerektirir ve bu da tüm işlemin en önemli özelliğidir) kullanılması, normal sikke kullanımının aksine imkânsızı ortadan kaldıran bir aletten faydalanma anlamına gelir. Böylece bolt aynı zamanda macerayı da ortadan kaldırmaktadır. Bunun gönüllü olarak ve isteyerek oynadığınız bir oyunda hile yapmakla aynı şey olduğu söylenebilir. Bu şekilde davranmakla kişi artık imkânsızı fethedemez fakat onu ortadan kaldırmış olur. İmkânsızla karşılaşıp onunla baş etmenin motivasyonuyla, insanın ona karşı ataklık ve yürekliliğinin sınanması artık yıkılıp yok olmuştur. Bundan böyle ne içten gelen kavrama, ne de zihinsel hüküm verme yeteneğine ihtiyaç vardır.

Bolt kullanımı geleneksel dağcılığın duygusal tepkisini ve eylemini yüklenme sorumluluğunu zedeler. Bolt kullanıldığında mantıklı bir rota için zekice arayışlarda bulunma çabası göz ardı edilir ve kişi zorluğu hassasiyetle değerlendirme yetisini kaybeder. Kıyaslama ve gösterge oluşturmayı içeren ifadeleri geçersiz kalır. Ortaya kas gücüne dayalı bir başarıdan öteye git-

meyen yoz ve kısır bir tırmanış çıkar. Böylelikle, bolt kullanımı başarıya ulaşmak için uygun ve kolay bir yol olmakla birlikte, geleneksel bakış açısıyla değerlendirildiğinde bu başarı bir yanıltmacanın sonucudur. Bunun ardından yaşanacaklarsa bizim başarılarımızı izleyip de onlardan anlam çıkartan, ancak gerçek olguları bilmeyenlerin içten yaklaşımlarını kötüye kullanan bir kandırmaca ve kendi kendini aldatmacadır.

Bence herkes doğal içtepilere itaat ederek ve kişisel, belirgin güdülerin yönlendirmesiyle belli ve açık bir şekilde bir dağla yüzleşebilmelidir. Daha başından itibaren benim kendi isteklenmem titiz bir şekilde kendi iç dünyamı araştırıcı doğal bir yapıda gelişip, kendimle ilgili olarak kendimi doğrulamamla sonuçlandı. Fakat bu doğru hükmün benim için bir değeri olabilmesi amacıyla kesin nirengi noktaları bulmalıydım. Bunun sonucunda, her ne pahasına "imkânsızı" fethetmemi sağlayacak "süper" yöntemleri benimsemektense, otuzlu yıllarda gelişerek geleneksel ve oldukça kısıtlı teknik yöntemleri kabul eden klasik dağcılık kavramını seçtim. Bu kısıtlı teknik yöntemleri bilinçli olarak tercih ettim.

Beni heveslendiren otuzlu yılların klasik dağcılığının gelenekleriydi. Bu benim ruh hâlime ve ihtiyaçlarıma mükemmel uyum sağlayan bir seçimdi. Benim her zaman aradığım ve hâlâ daha da aramakta olduğum onu çarpıtmadan geleneği ileriye taşımak, gerçek anlamı olan bir oyunun kurallarına kesin bir biçimde saygı göstermektir. Zira bu oyunda kurnazlığa yer yoktur. Bu kurallar her ne pahasına kazanmayı içermez. Benim tırmanışlarım giderek büyüyen bir çarpıklığa karşı, bir ilkenin doğruluğunu desteklemenin değerini ortaya koymaktadır.

İlk Denemeler

Dru'ye ilk tırmanış denemem iki yıl önce, K2 tırmanışından önceki sene, 15 Ağustos 1953 sabahında Carlo Mauri'yle birlikte gerçekleşti. Mauri'ye beraber Dru'nün batı duvarı altındaki Kar Konisi'ne tırmanmaktaydık. Sabah alaca karanlığının de-

rin sessizliği içinde, gri-kahverengi alacalı rengi ve uzaktan kısa gibi duran boyuyla henüz güneş ışıklarından saklanmakta olan Dru Dağı, bana uyuyan dev bir canavarı düşündürmüştü. Hava dondurucu soğuk olmakla beraber açıktı. Büyüyü bozmak istemezcesine dikkatli ve sessizce ipe girerek büyük maceraya giriştik.

Daha henüz başlangıçtan itibaren tırmanış zorlaşmıştı. Büyük, karanlık ve buzla kaplı bir kulvarın girişine doğru yükselen yaklaşık kırk metre yüksekliğindeki bir kaya sütunu hiç de davetkâr görünmüyordu. Bu kısımda Dru, bin metre yüksekliğindeki dimdik zirveden yer çekiminin etkisiyle aşağıya yuvarlanan her şeyi toplayıp bir yolağa yönlendirerek öfkeyle aşağılara savurma alışkanlığındaydı. Yeşilimsi renkte buzla kaplı çok dik yamaçlar, taş düşmeleri sonucu iyiden iyiye cilalanmış granit yüzeyler tarafından aralıklarla bölünüyordu. Bu taş yağmurlarına habersiz yakalanma korkusuyla mümkün olduğunca sağa doğru kayarak, taş düşmesine daha az maruz kalan, ancak daha zorlu kayalar üzerinden tırmanmak mecburiyetinde kaldık.

Kulvarın ilk yarısı için rotamız, Fransızların batı yüzüne ulaşmak için kullandıklarının aynısıydı. Fakat buradan sonraki yeni rota doğrudan güney batı sırtına aitti. Batı yüzünün daha kolay görünen alt terasları üzerinden Fransızların sola geçiş yaptıkları noktaya ulaştığımızda, daha da daralan kulvardan tırmanmaya devam ederek yükseklik kazandık.

Öğleden sonra fırtına patladı. Sular sanki bir çağlayandan akar gibi üzerimize dökülmeye başlamıştı. Sırtımızı dik duvara verip, yanımızdaki yegâne açıkta geceleme malzemesi olan muşambayla takviye edilmiş torbalarımızdan sadece kafalarımızı çıkarmış vaziyette ortalığın sakinleşmesini bekledik. Etrafımızda tam bir dehşet yaşanıyordu! Ters vaziyette genişçe bir buz konisinin ortasına kadar ulaşmıştık ve burada Dru'nün derin boğazları, hemen yanındaki Flammes de Pierre yüzündeki yarıklarla birleşiyordu. Altımızda, dört yüz metrelik dik bir düşüşle buzula kadar ulaşan siyah buzla kaplı, oluk biçimli dar ve ince bir yarık vardı. Oldukça karanlık görünen bu dondurucu ve ürkütücü yarık, aşınmalarla ve özellikle de vahşice düşen taşla-

rın darbeleriyle yer yer oyulmuştu. Tırmandığımız sırtın dik ve gri kütlesi üzerine doğru çıkan duvar yüzeylerinden başka etrafımızda bir şey görünmüyordu. Kayalar sanki bulutların ardından sonsuza doğru yükseliyordu. Sadece solumuzda, kuzey yönünde ince bir şerit hâlinde biraz gökyüzü görünüyordu ve bu da yarığın daha da derinmiş gibi hissedilmesine yol açıyordu. Arada bir yüzünü gösterdiğinde güneş, buzla kaplı yarığın içini biraz olsun aydınlatıyordu. Aksi hâlde bize ulaşabilen sadece anlık ve soğuk bir ışıktı. Kendimizi derin bir kuyunun duvarlarına asılmış gibi hissediyorduk.

Aniden çakan bir şimşek tüm dağı aydınlatıverdi. Peşinden kükreyen gök gürültüsü de altımızdaki kayaları derinden titretti. Ardından bir gök gürültüsü daha, derken bir üçüncüsü ve peşi sıra birkaç tanesi daha diğerlerini izlerken şiddetli bir dolu yağışı başladı. Rota birden gürültüyle çağıldayan bembeyaz şelalelerin baskınına uğradı. Hava sanki insanı etkileyen bir gösteri yapıyordu ve gözlerimizin önündeki duvarın manzarası bir anda değişivermişti. Yaşadıklarımız bu dağın ne kadar vahşi olabileceğini çok ciddi bir biçimde bize hatırlatmıştı.

Yağmur ve dolu dönüşümlü olarak çok yoğun bir şekilde ortalığı kasıp kavururken, arada bir de tipi hâlinde kar iniyordu. Zaman akıp geçti ve gece üzerimize çöktü. Fırtına aynı hızıyla tüm gece ve ertesi günün sabahında da devam etti. Öğlene doğru yağmur nihayet kesildi, bulutlar dağıldı ve biz de tırmanışımıza devam edebildik. Vazgeçme düşüncesi asla aklımızın ucuna bile gelmemişti. Tırmanacağımız sırtın başladığı yer olan kayalıklara ulaştık. Yaklaşık 3050 metre yükseklikteydik ve zirveyle aramızda yedi yüz metrelik ters eğimli kayalardan oluşan bir bölge vardı.

Sütun gibi yükselen Dru sırtı son derece kendine özgü özellikler içeriyordu. Sarı ve kahverengi alacalı, dikkat çekici ve pürüzsüz kayaları nadiren ince çatlaklar içermekle birlikte, pürüzsüz yüzeyli, keskin ve düz kenarlı dev tabakalar oluşturacak şekilde derin çatlaklarla bölünmüşlerdi. Sırtın alt kısımlarındaki kayaların soluk rengi, muhtemelen yakın zamanlarda düşen taşların işaretiydi. İlk bakışta aşırı dikmiş gibi durmamakla birlik-

te, bu durum bakış açımızın yanıltıcı etkisinden kaynaklanıyordu. Bu kısmın aksine, sırttaki problemin esas kilit yerini oluşturan ve benim kızıl kayalar diye adlandırdığım yukarı bölümlerse son derece etkileyici bir görüntüye sahipti. Buralarda yüzey inanılmayacak derecede düz ve pürüzsüz olmanın yanı sıra, kızıla çalan bir renge boyanmıştı. Hafif kabartıların dışında neredeyse dümdüz yükseliyordu. Daha yukarılarda tüm duvar dev balkonlar ve dışarıya doğru yer yer metrelerce taşan ters eğimli kütlelerin oluşturduğu engellerle taçlanıyordu. Şansımız yaver gitmiyordu. Açıkta gecelediğimiz yerden henüz ancak otuz metre kadar tırmanmıştık ki, yağmur yeniden başladı. Dün olduğu gibi yine neredeyse aralıksız olarak tüm öğleden sonra ve gece geç vakitlere kadar devam etti.

İki günlük yiyeceğimizi tüketmiş ve sırtın henüz başlangıcında olduğumuz için endişeye kapılmıştık. İlk kez vazgeçme kaygısı kendini göstermekle birlikte, gün batımının güzel olmasıyla bu düşüncemiz de dağılıvermişti. Dün gecenin korkuları bir anda yok olup gittiğinden, biz de devam etmeye karar verdik. Üç zorlu ip boyundan sonra bir terasın üzerinde bizi bir sürpriz bekliyordu. Burada bir öbek eski tahta takoz ve hiç açılmamış bir paket kuru incirle karşılaştık. Bunların ne kadar zaman önce burada bırakıldığı üzerine en ufak bir fikrimiz yoktu. Buralardan geçildiğine dair başkaca bir işaret de mevcut değildi. Son derece çetin bir ceviz gibi duran hemen üzerimizdeki kayalara çakılı hiçbir sikke yoktu. Daha önceleri birinin güney batı sırtını çıkmayı denediğine inanmakta güçlük çekiyorduk. Muhtemelen burası bizden önceki gizli öncülerin ulaştığı en yüksek noktaydı.

On metre tırmanarak ikinci bir terasa ulaştık, oradan da tekrar yirmi beş metre kadar geniş bir baca boyunca yükseldik. Daha sonra sol taraftaki sert bir köşeyi döndüğümüzde yüzeyden dışarı doğru fırlamış ve her an aşağıya çökecekmiş gibi duran büyük bir kütlenin yanına gelmiştik.

Sonunda tırmandığımız sütunla aynı hattaki rahat ve havadar bir kulvara ulaştık ve görüş alanımıza giren ürkütücü manzaranın etkisiyle durakladık. Pürüzsüz yüzey üzerinde bir dizi

çok büyük ve tehlikeli kaya oluşumları üzerimize doğru çıkıntı yaparak yükseliyorlardı. Bu kütleler her iki taraftan da aşağıdaki korkunç boşluğa doğru sarkıyorlardı. Bu bölüm aşağıdaki vadiden de açık bir biçimde görülebildiği için beni fazlaca şaşırtmadı. Gerçekten de Montenvers'ten bakıldığında bu granit kaya kütlesi, ilginç bir şekilde sırtın üzerine uzanmış ve sanki zirveye tırmanmaya çalışan bir kertenkeleye benziyordu.

Burada moralimiz ciddi biçimde sarsıntı geçirmişti. Üç gün süren kötü havanın birikmiş etkisiyle oluşan yorgunluğa ilaveten, gerçek problemin başladığı bölgeye daha yeni ulaştığımızı gayet iyi biliyorduk. Gururuna galip gelip, kaderimizi belirleyecek olan "Hadi artık geri dönelim" sözcüklerini dürüstçe ve cesurca telaffuz edebildiği için Mauri'ye hayran kalmıştım.

Belli belirsiz görünen "kertenkeleye" bir kez daha mahzun bir şekilde baktıktan ve şimdi daha da yükselmiş gibi gelen kızıl kayalara sessiz bir selam gönderdikten sonra, sırtın dibindeki terasa ulaşıncaya kadar bir dizi ip inişiyle altımızdaki boşluğa doğru süzüldük. Bugün için bu kadarı yeterdi. Yolun kalan bölümünü, gece süresince don yapması sonucu taş düşmeleri durunca, yarın inecektik. Saatler boyu yukarıdaki yarıktan etrafa çarpıp zıplayarak düşen kaya parçaları, aşağıdaki büyük kulvarın içinde yutulup gitti.

K2 olayından sonra, 1955 yılı yaz mevsimi başlangıcında görkemli güney batı sırtını ikinci kez denemek için Dru'ye geri döndüm. Bu defa dört kişiydik: Mauri, Oggioni, Aiazzi ve ben. 24 Temmuz 1955 günü, sabahın çok erken saatlerinde Dru'ye saldırmadan önce daha henüz Kar Konisi diye adlandırılan yerdeyken, hiç beklemediğimiz bir anda kulvardan aşağıya akan taş yağmurundan kendimizi koruyabilmek için, deliler gibi koca bir kayanın altına doğru koşmak zorunda kalmıştık. Bu heyecan dolu başlangıçtan sonra günün kalan kısmı zorlu bir mücadeleyle geçti. O akşam, kaya sütununun ilk bölümüne varmak üzereyken yağmur başladı. Dru'nün bize kızmış olabileceğinden kuşkulanmıştık. İşin gerçeği elimizdeki hem barometre hem de altimetre işlevi gören basit aletin dışında güvenilir hava tahmini yapmamıza yardımcı olabilecek hiçbir araç yoktu. Erken

bir saatte geceyi açıkta geçirmeye hazırlanmak zorundaydık. Dar bir setin üzerinde dördümüzün de sığışabileceği ufak bir alanı güç belâ bulabilmiştik. Yağmurun ardından tüm gece boyunca kar yağarken, bir yandan da yukarıdan yaylım ateş açılmışçasına yuvarlanan taş ve buz parçaları, kulvarın yamaçlarına çarpıp etrafa dağılarak çok yakınlarımızda yankılanıyorlardı.

Ertesi sabah tırmanıştan vazgeçmekten hiç söz edilmiyordu. Hatta saat on civarında, havanın kısa bir süre için de olsa açması üzerine yola devam edip, taş düşmelerine karşı daha güvende olacağımız nispeten yüksek bir noktada havanın iyileşmesini beklemeye karar verdik. Islak ve kaygan kaya yüzeyleri üzerinde birkaç saat boyunca güçlükle tırmandıktan sonra meşhur "esrarengiz takozlar setine" ulaştık. Orada iliklerimize kadar ıslanmış bir vaziyette yeniden uyku tulumlarımızın içine sığındık, zira yoğun bir kar yağışı başlamıştı. Tüm öğle sonrasını orada geçirdik. Tek eğlencemiz karın uyku tulumlarımızın üzerinde iyice birikmesini seyretmek, sonra da ani bir silkinişle hepsini etrafa dağıtmaktı. Yeni bir gece üzerimize indi. Uyuklarken bir ara aniden altımızdaki dağın sarsıldığını ve dehşet verici bir gürlemenin etrafı titrettiğini hissettik. Sanki çevremizdeki her şey yıkılıyordu ve dağla birlikte aşağıya yuvarlandığımızı sandık. Bu kıyametin sürdüğü dakikalar boyunca bulunduğumuz yere kök salarcasına yapışmıştık. Gecenin kalan kısmını karlara gömülmüş ve kayaların arasında kaybolmuş olarak geçirdik.

Olanları ancak ertesi sabah anlayabildik. Üzerimizdeki kütleden dev boyutlarda kayalar kopup düşmüş ve taş yağmuru geceyi geçirdiğimiz seti yaladıktan sonra bir sel gibi kulvardan aşağıya akarak, yamaçlarda ne var ne yok süpürüp her tarafı paramparça etmişti. Dru'nün batı yüzü son yıllarda yoğun taş düşmelerine sahne oluyor ve dağ âdeta ters eğimli kaya kütlelerinin kaybolan dengesini tekrar sağlamak için kabuğunu yeniden oluşturuyordu. Hayatta kalışımızı kulvardan olabildiğince uzak durmak yolunda bizi yönlendiren dün sabahki içgüdüsel hislerimize borçluyduk.

Kar yağışı devam ediyordu. Maalesef dağdan inme vakti yine gelip çatmıştı.

Günün ilk ışıklarıyla harekete geçerek iniş hazırlıklarına başladık. Geceki taş yağmurundan kalan moloz yığınları üzerinden bitmez tükenmez sayıda tehlikeli ip inişleri yapmalıydık. Büyük çökme tüm kaya duvarının şeklini değiştirmişti. İlk geceyi geçirdiğimiz dar set neredeyse yıkılmıştı. Sert buzla kaplı yamaç da tamamen süpürülüp gitmişti. Şimdi onun yerinde buz ve ufalanmış taş karışımı gevşek bir çarşak vardı. Kulvardan aşağıya bakınca sisin arasından görülebilen her şeyin bu felâketten nasibini aldığı fark edilebiliyordu. Taş yağmurunun sağa sola savurduğu her boyutta kaya parçaları düştükleri yerlerden her an yuvarlanabilecek ya da daha yukarıdan düşecek başka taşların çarpmasıyla kolaylıkla yerlerinden oynayabilecek şekilde çok eğreti duruyorlardı. İçinden kendimizi aşağıya sarkıtmak zorunda olduğumuz çarpıcı sahne işte böyleydi.

Sırılsıklam giysilerimizin verdiği rahatsızlık kenevir iplerin yarattığı sorunlara eklenmişti. İpler çok ıslaktı, iyice sertleşmişlerdi. Sürekli büklüm yapıyorlar ve inişler sırasında ne doğru düzgün omuzlarımızdan kayıyorlar, ne de aşağıdan çektiğimizde sikkenin halkasından rahatlıkla geçiyorlardı. Çoğu zaman ipsiz kalma tehlikesi yaşıyorduk. Çünkü ipi aşağıdan ne kadar çeksek gelmiyordu. Bu berbat uğraşın içerisinde bir de yukarıdan düşen taşlar sisin içinde görünmez tehlikeler yaratarak etrafımızdan kurşun gibi yalayıp geçiyorlardı.

Oggioni ip üzerinde benim bulunduğum yere doğru inerken düşen bir taş başına çarptı. Kayaya doğru iki büklüm kıvrıldı. Ensesinden sol koluna doğru kan akıyordu. Serbest bıraktığı çift ipte dört hamlede kendimi yukarıya çekerek yanına ulaştım. Başına yediği darbe onu çok sarsmıştı, fakat orada öyle durup bekleyemezdik. Elimden geldiğince yarasına sargı yaptım ve inişimize devam ettik.

Öğleden sonra saat ikide, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen sekiz saatlik ip inişi sonrasında nihayet Dru Buzuluna ulaştık. Kaya parçalarından ve dökün tülerden oluşmuş bir moloz yığını buzul üzerinde üç yüz metre kadar yayılmıştı. Etrafa iyiden iyiye yayılan irili ufaklı bu kaya kütleleri, yaz mevsimi boyunca, meydana gelen bu korkunç çökün tünün boyutunun ciddi biçimde

göstergesi olacaktı. Ertesi gün biz Montenvers'ten ayrılmadan önce bulutlar yeteri kadar yükselip bize Dru'nün kalın beyaz bir şal altındaki hayli değişmiş acımasız yüzünü görmemize fırsat verdi.

Tek Başına Tırmanış

Bu başarısızlık büyük bir manevi baskıya yol açtı. Dru yaşamımın en önemli amacı hâline geldi. Bir gün aniden tekrar Dru'ye gitmeye karar verdim. Fakat bu kez tek başıma deneyecektim.

11 Ağustos 1955'de Montenvers'deydim. Bölge beni her zamanki cömert hediyeleriyle karşıladı: Dört gün boyunca bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı.

Sonunda ayın on beşinci günü hava nihayet açmıştı. Sabah saat ikide el fenerimin zayıf ışığı altında dağımın eteğine ulaşmak için yola çıktım. Şafak vakti havanın durumu şüpheliydi. Arada bir yerel sirocco rüzgârının sert esintisi hissediliyor, zaman zaman da hafifçe bir yağmur çiseliyordu. Sonunda güneş yüzünü gösterdi. Daha önceki seferlerde karşılaştığımın aksine, büyük kulvar dikkat çekecek derecede karla yüklüydü. Fakat yirmi gün kadar önceki taş yağmurunun kalıntıları hâlâ daha çok etkileyici görünüyorlardı. Bu kadar fazla kar miktarı karşısında uzun süre tereddüt etsem de, saat dokuz sularında artık kararımı vermiştim.

Kulvarın içinde her şey buzla kaplı olduğundan tırmanış zor ve tehlikeliydi. Yüzeyin çok düzgün olmasından dolayı karın tutunup birikemediği yerlerde, bu defa kayaların üzeri sert buz tutmuştu ve daha da kötüsü, birkaç saat önceki dondurucu yağmurdan dolayı üzerleri cam gibi ince ve çok tehlikeli bir buz tabakasıyla örtülmüştü.

Harcadığım çaba kendimi tüketecek derecede fazlaydı. Sırtımda çok büyük ve çok ağır bir çanta taşıyordum. İçinde beş günlük yiyecek, ispirto ocağı, gece için yedek giysi, ilk yardım çantası, yetmiş dokuz tane sikke (sekseninciyi yolda kaybetmiş-

tim), iki çekiç, on beş karabina, üç basamaklı üç tane ip merdiven, kırkar metrelik iki uzun ip (biri, bunca zaman sonra nihayet naylondan, diğeriyse bir arkadaşımın verdiği ipek elyaflı), bir düzine kadar farklı boylarda parça ip, altı tane ahşap takoz, bir buz kazması, fotoğraf makinesi ve son olarak da bir telsiz cihazı. Bir arkadaşım en azından bir kez Dru'nün dibine kadar tırmanıp ne vaziyette olduğuma bakacaktı.

Tüm bu malzeme yuvarlak bir torba biçimindeki koca çantamın içine sığdırılmıştı ve ağırlığı otuz kiloyu geçiyordu. Bu ağır safrayı bir iple kendime bağlamıştım ve her seferinde çantayı yanıma çekmek zorundaydım. Yüzeyin iyice dik olmadığı yerlerde, sürtünmeyle çanta daha da ağırlaştığından ya da sağa sola takıldığından, aşağıya inip çantayı kurtarmam gerekiyordu. Bu yöntem pek kullanışlı değildi ve çok güç sarf ettiriyordu. Fakat öte yandan da böylesi bir tırmanışta ihtiyacım olacak her şeyin yanımda bulunmasını sağlamak için tek seçenekti. Bu şekilde boğuşarak kulvarda yedi saat harcamama karşın sadece 150 metre yükselebilmiştim. Dru bir kez daha beni üzerinden atmak istiyor gibiydi. Tahmin edileceği üzere yine kar yağmaya başlamıştı. Üçüncü kez hüsrana uğruyordum. Ama yine deneyecektim.

Yirmi dört saat boyunca süren kötü hava beni tekrar Montenvers'e dönmeye zorladı. Hava açtığında bu defa yeni bir plânla yeniden yükseklere doğru yola koyuldum. İçinde aşırı kar biriken ve iyice tehlikeli olan kulvardan uzak durmak için Dru'nün normal rotasındaki Flammes de Pierre gediğini kullanacaktım. Daha sonraysa öteki taraftaki dik yamaçlardan aşağıya 250 metre kadar bir dizi ip inişi yaparak, üzerinde güney batı sırtının yükseldiği meşhur buz oluğuna ulaşacaktım. Oraya batıdan ulaşamazsam bu kez yukardan inerek güneyden yaklaşmaya çalışacaktım.

Yiyeceklerden önemli bir bölümü feda ederek çantamı biraz hafiflettim. Dağcılık değerlerime leke süreceğini düşündüğümden telsizden de vazgeçtim. Gerçeği söylemek gerekirse bu cihazı ilk seferinde yanıma almam benim fikrim değildi. Fakat şimdi bu aracın ilkelerimden verdireceği ödünler konusunda hiçbir şüphem kalmamıştı. Telsizi de bıraktım.

O gün öğleden sonra ıssız Charpoua dağ kulübesi'ne ulaştım. Torino'dan arkadaşım olan Paola Ceresa'da benimle gelmişti ve akşam olmadan birlikte Charpoua buzulunun başladığı yere kadar çıktık. Ben orada çantamı bırakarak çevrede kısa bir keşif yaptım. Buzulun bu alçak tarafı öylesi kötü durumdaydı ki, burayı oldukça zorlanarak geçebileceğimi gördüm.

Her büyük girişimin arifesinde olduğu üzere birçok endişenin peş peşe insanın zihnine üşüşmesi dolayısıyla, çevreye iyiden iyiye kasvet veren akşamın loş saatleri biraz ruhumu boğmaya başlamıştı. Doğrusu, kendimi kararlarımın bir mahkûmu gibi hissediyordum.

Yarın buradan ayrılacak olan Ceresa'ya ve kendilerini kanıtlamak için benim gibi böylesine işlere girişme ihtiyacı hissetmeyen herkese imreniyordum. Kafam bu düşüncelerle dolu kulübeye dönerken karın üzerinde, oraya günün sıcaklığıyla sürüklenip gelmiş bir kelebekle karşılaştım. Şimdi soğuk dondurmaya başladığından hayvancağız son bir kanat çırpışıyla kendini karların üzerinden zorlukla kaldırdı, fakat tekrar ayaklarımın dibine düşüverdi. Bu zavallı minicik yaratık için ne kadar üzüldüm. İçimde bir şeyler bu bahtsız böcekle özdeşleşmişti sanki. Onda kendi kaderimi görmüştüm. Bu duyguların güdümünde yapabileceğim tek şey ölmekte olan kelebeği karların üzerinden alıp, avucumun içinde ısıtarak onun için daha güvenli bir yer olan kulübeye götürmekti.

Huzursuz ve uykusuz geçen bir gecenin ardından yola çıkma vakti, sanki benim için bir kurtuluştu. 17 Ağustos sabahı saat dördü gösteriyordu. Büyük macera başlamıştı. Kulübenin gıcırdayan kapısını kapattım ve içimdeki kuşkuları dağıtabilmek için neredeyse koşarak Dru'ye doğru ilerledim.

Önceki akşam malzemelerimi bıraktığım yere ulaştığımda şafak söküyordu. Zorlu buzul yüzeyini aşmak yine çok uğraştırdı ve çantayı arkamda çekmek zorunda kaldım. Burayı geçmem uzun zamanımı aldı ve ara sıra kayalara yaslanmak zorunda kaldım.

Son birkaç günün yoğun kar yağışı Flammes de Pierre'in hoş görünümlü granit kulelerini dağ silsilesinin ürkütücü kuzey ya-

maçlarındakilere benzer bir şekilde dik ve karla kaplı yüzeylere dönüştürmüştü. Sırtımdaki ağır çantanın etkisiyle iyiden iyiye yavaşlayan yürüyüşüm, attıkları her adımda ayaklarına zincirle bağlı ağır demir bir küreyi peşlerinde sürükleyen eski zaman mahkûmlarını hatırlatıyordu.

Saat 11:30'da gediğe ulaştım. Artık uzaklarda kalan kulübeden bağırarak bana seslenen Ceresa'nın çok net biçimde duyulan çağrılarına cevap verirken içimi bir duygu seli dolduruverdi. Ardımda üzüntü içinde sadece sıcak güneş ve arkadaşımın sesini değil, aynı zamanda kendimden bir parçayı, küçük şeylerden ve gerçekleşmemiş rüyalardan oluşan bir parçayı bırakıyordum. Fakat beni buraya getiren peşinde koşup durduğum iç huzuru arayışıydı.

Gediğin ardında bilinmeyen uzanıyordu, fakat yukarıdan baktığımda beni sarsan boşluk duygusu oldu. Dipsiz gibi görünen soğuk gölgelerin yansıdığı derin bir kuyu, dik güney batı sırtının keskin silueti altında eziliyordu. İnişe başlamadan önce verdiğim yarım saatlik mola sırasında bu karar anının zihinsel ıstırabı tüm benliğime hâkim olmuştu. O ana kadar attığım her adımda geri dönme fırsatım olmuştu. Oysa bu gediğin ardına geçince artık bu mümkün olmayacaktı. Dru'nün doğu yüzünün dibine inebilmek için buzla kaplı yamaçlardan en iyi ihtimalle 600 metre ip inişi yapmak gerekiyordu.

Sonunda öğlen olduğunda kırk metrelik iki ipi birbirine bağladıktan sonra bir kaya babasının etrafına dolamaya karar verdim ve çift ipin ucuna çantayı bağladıktan sonra düşey hat boyunca aşağıya kadar sallandırdım. Şimdi sıra bana gelmişti. Charpoua'ya doğru son bir çığlık ve son bir tereddütten sonra ipten kayarak kendimi yarığın içine bıraktım.

Duvar yüzeyindeki kalın kar tabakası ve ağır çantam beni oldukça zor manevralara mecbur bıraktı ve zaman zaman on metreden fazla iniş yapmamı da engelledi. Bu durum da kayaya çakıp sonra yerinde bırakmak zorunda kaldığım sikke sayısını artırdı. Bu arada iniş sikkesi çakmam gereken bir noktada başıma saçma bir kaza geldi. Öğle sıcağının, içindeki buzları eritmeye başlayıp tam bir buz deresine çevirdiği dar bir çatlağa vücudu-

mu sıkıştırmıştım. Vücudum öne eğilmiş ve dışarı sarkarak yamuk bir vaziyet almıştı. Ağırlığımı ancak çatlağın karşılıklı kenarlarını kollarımla ters yönde iterek dengeleyebiliyordum. Bu vaziyette çakmaya çalıştığım sikkeyi, çatlağın içinden kayıp düşmesin diye sol elimle tutarken sağ elimle de çekici kullanıyordum. Bu şekilde sikkenin üzerine üç darbe vurduktan sonra diğerlerinden daha güçlü bir şekilde tam dördüncü darbeyi indirirken çekiç sikkeyi sıyırdı ve yüzük parmağımın ucu kayayla çekiç arasında kalıp ezildi. Hissettiğim acıdan neredeyse bayginlık geçirecektim ve bir anda parmağımdan kan fışkırdı. Dişlerimi sıktım ve birkaç zayıf çekiç darbesiyle sikkeyi beni taşıyacak kadar sağlamlaştırdıktan sonra kendimi sikkeye bağlayıp iniş ipini aşağıya sarkıttım. Darbe öylesine kuvvetli inmişti ki, parmağımın ucu, tırnağımın üçte biri ve tırnak altı etiyle kopmuştu. Kanı durdurup sargılı elimle inişe devam etmeye başlayıncaya kadar en az bir saat geçti.

Akşam saat yediye doğru ters eğimli bir yüzeyde tek seferde yaklaşık otuz metrelik son bir inişten sonra nihayet şimdi tamamen karla kaplı olan büyük oluğun buzlu yamacına ulaşabilmiştim. Çift ipi çekip toplamak için tüm çabam boşunaydı, zira eriyen kardan dolayı sırılsıklam olmuştu ve otuz metre üzerimdeki sikkeye takılı ip halkadan geçmemekte ısrar ediyordu. Zaman akıp gidiyor ancak uğraşlarım sonuç vermiyordu. Tek çözüm ipin bağlı olduğu emniyet noktasına kadar tırmanmaktı. Bu işlem "Prusik" düğümleri vasıtasıyla kendimi kol gücümle ipin üzerinde yukarıya doğru çekmemi gerektiriyordu. Ben daha bu işi yapamadan gece oluvermişti bile. Dru'nün bu korkunç buz oluğunda, geceyi tehlikeli bir şekilde açıkta geçirmek zorundaydım.

Çekiç darbeleriyle sert buz üzerinde küçük bir basamak kazdım. Bu işi buz kazmasıyla da yapabilirdim, fakat onu normal rotadan aşağıya inerken almak üzere gedikte bırakmıştım.

Açıktaki bu ilk gecem berbattı. İliklerime kadar ıslanmış durumdaydım, elim yaralıydı, ipim yoktu ve yukarıdan düşebilecek her şeye maruz bir şekilde, şaşkın bir kaz gibi Dru'nün ana oluğunun tam ortasında oturmuş bekliyordum. Fakat her şey

bunlarla da bitmiyordu. Yiyeceğim de çok azdı. Dün gece ispirto ocağımın yakıtını taşıdığım plastik şişe bir sikke tarafından delinip, çantanın içine akan ispirto da yiyeceklerime bulaştığı için, yola çıkarken zaten az olan erzakın yarısından fazlasını atmak zorunda kalmıştım. Yanımda kalan yiyecekler iki paket bisküvi, bir tüp süt konsantresi, dört tane küçük üçgen peynir, küçük bir kutu ton balığı konservesi, bir kutu ciğer ezmesi, birkaç parça şeker, biraz kuru meyve, küçük bir şişe konyak ve iki kutu biradan ibaretti. Bilhassa yakıtın dökülüp ziyan olmasının, daha şimdiden dudaklarımı yakmaya başlayan susuzluğumu gidermek için kar eritemeyeceğim anlamına geldiği göz önüne alındığında, bu tırmanışın başlangıcı için pek de uygun koşullar olmadığı aşikârdı.

Huzursuz, gergin ve uykusuz bir gece daha. Bir mezar gibi yapayalnız bir yerde geçmek bilmeyen saatler.

Ertesi sabah nispeten daha iyi başladı. Tüm gece boyunca yukarıdan sarkan ip donmadan önce kurumuştu. Umduğum gibi daha ilk çekişte kolayca aşağıya geldi.

Çok büyük bir güçlükle karşılaşmadan dik sırtın ilk kayalıklarına ulaştım ve artık asıl tırmanışa başlayabildim. Fakat burada en ufak çatlaklar da dahil her şeyin kar ve buzla örtülmüş olduğu tamamen gölgede kalan bir yerdeydim. Karşılaştığım bu yeni sorun dağın güneşe daha açık olduğu ve böylelikle de kar örtüsünden sıyrıldığı yüksekliğe kadar, yaklaşık yüz metre boyunca devam etti. Bu güçlükler daha önceki girişimlerimde karşılaştıklarımdan daha berbattı ve hem kendimi emniyete almak için gerekli olan karmaşık manevralar, hem de sürekli bir yerlere takılan ve kurtarıp çekmesi zorluk çıkaran çanta dolayısıyla tırmanış hızım yavaştı. Ayrıca yaralı parmağım da çok ıstırap veriyordu.

Tamamen karla kaplı olan esrarengiz takozlar setine ulaştığımda vakit öğleden sonra olmuştu. Meşhur zor çatlağı tekrar solundan dolaşmaktansa, bu kez doğrudan tırmandım ve burayı tek bir hamlede aşmayı başardım. Artık iki yıl önce Mauri'yle beraber geri döndüğümüz nokta olan küçük setin üzerinde bulunuyordum. Yukarıdaki "kertenkele" şekilli ürkütücü kütle-

nin duvarlarında durup dinlenebilecek bir yerden eser yoktu. Henüz akşam olmamıştı, ama bugün için yeteri kadar yorulmuştum. Setin üzerini temizleyip açıkta geçireceğim ikinci gece için hazırlık yaparken susuzluğumu gidermek amacıyla birkaç buz parçasını kırıp ağzıma attım.

Son iki gün içerisinde yaşadıklarımı enine boyuna düşündüm ve bunlardan ne gibi dersler çıkaracağımı irdeledim. Bu defa güneş sanki daha yavaş battı. Montenvers'in ilk ışıkları yandıktan sonra arkadaşımın fenerle verdiği işaretleri gördüm. Küçük fenerimin zayıf ışığıyla "Her şey yolunda" diye cevap verdim. Gece ağır ağır ve sessizce ortalığı karanlığa gömdü.

Üçüncü şafak. Üçüncü kez zorlu bir başlangıç. Kertenkele biçimli kütleyi aşmak zaman zaman son haddinde güçlükler çıkardı. Ters eğimle yükselen çok dik ve derin bir çatlağı ancak ahşap takozlara güvenerek tırmanabildim. İhtiyacım olan boyutta sadece üç tane takozum olduğu için birini sabitlediğimde, inip aşağıdan bir diğerini sökmek zorundaydım. Bu yöntemle kertenkelenin üzerindeki çıkış yerine neredeyse ulaşmıştım. Tepeye ulaşmama birkaç metre kala, üstte biriken bol karın dönüşümlü olarak donup erimesiyle bir buz yalağına dönüşen dik ve düz bir bacanın içinde, kendimi son derece tehlikeye açık bir vaziyette buluverdim. İçinde buz olmayan yegâne çatlağa yerleştirilmiş tek sikkeden emniyetli olarak, çekicimle büyük bir dikkat ve sabırla bacanın kayalarını kaplayan yeşil buz üzerinde ayaklarımı yerleştirebileceğim küçük ama sağlam basamaklar açtım. Biraz daha yukarıda bacanın iyice daraldığı ve duvardan dışarıya doğru taşan bir kaya kütlesi tarafından kapatıldığı yerde durum iyice ümitsizleşti. Hiç de böylesi bir duvara özgü olmayan gelip geçici bir engel yüzünden tüm girişimin başarısızlığa uğraması yazık olacaktı. Bir süreliğine oraya yapışıp sorunu zihnimde çözümlemeye çalıştım. Canım sıkılmış ve inadım tutmuş bir şekilde denetimi içgüdüme bırakarak asabi bir boğuşmaya dönüşecek çok zor bir hamleye girişttim.

Hassas çekiç darbeleriyle çatlağın dibini tüm genişliğince buzdan tamamen temizledim. Oraya bir takoz yerleştirip ipi geçir-

dikten sonra üzerine bir ip merdiven astım. Bütün gücümü topladıktan sonra tüm ağırlığımı bu tahta parçasının üzerine bindirdim ve kaslarıma kramp girinceye kadar vücudumu yukarıya doğru gerdim. Faydasızdı. Biraz soluklanmak ve yaptığım cambazlık hareketlerini tekrar edebilmek için ters eğimli çatlağın içine kendimi bir türlü sıkıştıramıyordum. Deneyimlerime dayanarak böylesi buzla kaplı bir çatlağa yerleştirilen sikke ya da takozun, yerleştirildiği yere iki üç dakikadan fazla sağlam tutunamayacağını biliyordum. Cam buz kaplı aynı çatlağın içinde olabildiğince yukarıya rast gele ikinci bir takoz yerleştirdim. Sonra ipe ve ip merdivene asılarak ve tüm yükümü üzerine vererek işlemi yine tekrar ettim. Sonunda bu imkânsız engeli aşabilmiştim. Biraz daha yukarıda zorlu kaya yüzeyinde bir yılan gibi kıvranırken, aşağıdan gelen metalik bir ses ikinci takozun ve ona bağlı ip merdivenin yerinden fırladığına işaret ediyordu. Soğuk terler dökerek sökülen takozun çantayı bana bağlayan ipin üzerinde aşağıya doğru kayışını izledim.

Fethedilen bu kertenkele biçimli kayanın üzerinde nihayet sırt üstü yatabilir ve güneşin altında biraz ısınıp dinlenebilirdim. Yukarıda pürüzsüz ve dimdik yükselen kızıl renkli kaya tabakaları beni bekliyorlardı.

Birden, sanki bir rüyadaymışım gibi çok uzaklardan, ama gayet net olarak bir çığlık duydum. Bu şüphesiz ki Ceresa'nın sesiydi. Onu göremiyordum, fakat muhtemelen Dru Buzulu'nun taşlarla örtülü kısmında olmalıydı.

"Her şey yolunda," diye bağırdım. Fakat onun bana seslenişi bende bir duygu seli uyandırıp hüzünlü düşüncelere sürüklerken, insanların dünyasından ne kadar da uzakta olduğumu bana hatırlatmıştı. Charpoua kulübesinden ayrılalı iki buçuk gün olmuştu. Oysa arkadaşımın sesini duyduğumda, bu süre bana sanki sonsuzmuş gibi gelmişti. Onun çağrılarına cevap verirken kendi sesimi duymaktan bile ürkmüştüm. Son iki gün boyunca tek bir kelime etmeden mutlak bir sessizlik içinde yaşayıp hareket ettiğimin ancak şimdi farkına varmıştım. Bu durum beni endişelendirdi.

Tırmanışa devam etmeden önce iki kutu biradan birini ken-

dime ödül olarak açmaya karar verdim. Çekici uzun ince gaga kısmından tutup teneke kutuya kuvvetle sapladım. Aniden bir bira fıskiyesi yüzüme doğru fışkırdı. Deliği kapatarak bu kıymetli sıvının boşa akmasına engel olmaya çalıştımsa da fayda etmedi. Çekicin gagası kutunun kapağında sıkışıp kalmıştı ve tazyik azalıp da fışkırma durduğunda, ne yazık ki bira da neredeyse tükenmişti. Dökülen biranın yaralı elime ve çatlamış yüzüme verdiği acı hissettiğim kızgınlıktan çok daha feciydi.

Çantanın yukarıya çekilmesini kolaylaştırmak için ip boylarını kısa tutarak fazla zorlanmadan otuz metre kadar daha tırmandım. Kaya sağlam ve kuru, hatta sıcaktı. Çünkü tamamen güneş altında kalıyordu. Fakat bir yandan da havada tehdit edici bir değişim başlamıştı. Tam da zor bir ip boyunu yapay tarzda tırmanmaya başlamıştım ki, aniden fırtına patlayıverdi. Süratle aşağıya, çantanın yanına indikten sonra bir sete gelinceye kadar inişe devam ettim. Fakat bu arada da sırılsıklam olmuştum.

Yağmur ve dolu taneleri duvarı döverken, şimşekler de kapkara gökyüzünü yırtıyorlardı. Setin üzerinde, yıldırım çekebileceği için metal malzemelerimden olabildiğince uzak durmaya çalışarak, su geçirmez torbama iyice sarınmış vaziyette bir sıçan gibi sessizce fırtınanın geçmesini bekledim. Fırtınanın beklenmedik bir faydası da oldu. Duvardan aşağıya oluk oluk akan sulardan kana kana içip susuzluğumu gidermemi sağladı.

Strauss'un "Alpin Senfoni"sinde olduğu gibi bir süre sonra fırtına dindi, sakinlik geri geldi ve her şey sessizliğe büründü. Güneş yeniden yüzünü gösterdiyse de artık neredeyse akşam olduğundan solgun ışığı sırılsıklam giysilerimi kurutabilecek güçte değildi.

Geceyi yine dondurucu soğukta açıkta geçirdim. Gün yeniden doğdu. Dağda yaşadığım dördüncü gündü bu. Bir yandan da zorlu kızıl kayaların üzerinde yoğun, fakat neredeyse tekdüze bir tırmanışın da habercisi gibiydi. Başından beridir aynı hamle dizilerini yerine göre daha zor ya da daha kolay bir biçimde tekrarlayıp duruyordum. Kısa bir bölümü tırmanıp kendimi bir sikkeden emniyete alıyor, sonra ipten aşağıya inerek daha önce çaktığım sikkeleri söküp tekrar yukarıya tırmanıyor ve son ola-

rak da çantayı yanıma kadar çekiyordum. Bu çekme işlemi sırasında da çanta sık sık engebeli yerlere takılıyordu. Her ip boyunda bir, iki hatta bazen birçok kez aşağıya inip çantayı kurtarmam gerekiyordu. Sonuç olarak tırmanışım en az üç çıkış ve iki inişe karşılık gelmiş oluyordu. Kayaları tutmaktan, ip boyunca tırmanıp inmekten ve çantayı yukarıya çekmekten dolayı sürekli sürtünen ve örselenen ellerim kan içindeydi.

Kendimi sık sık kafamdan geçenleri kelimelere dökerek bilinçsiz bir şekilde konuşurken buluyordum. Hatta bir seferinde sanki tırmanış arkadaşım olan bir insanmışçasına çantayla konuştuğumu fark ettim. Aslında çantam gerçekten de tırmanış arkadaşım gibi olmuştu. Düşersem emniyetle beni tutabilmesi dışında sabırlı, yardımsever ve değerli bir dosttu. Öte yandan dün sabahtan beri ihtiyaçlar gerektirdikçe doğaçlama olarak tasarladığım değişik ve tuhaf ip manevraları arasında, içinde çantanın çok önemli bir işlevi olan ve "Z sistemi" diye adlandırdığım kendi kendine bir emniyet alma sistemi geliştirmiştim. Daha sonra da sadece, burada anlatması biraz karmaşık olan bu sistemi uyguladım.

Dördüncü gün batımı, balkon ve ters eğimli kütlelerden oluşmuş müthiş engelin tam dibindeki kızıl kaya duvarlarının ortasında, bana oldukça uygun bir set sunarak sürpriz yaptı. Bu engelin en temel özelliği tırmanışa devam etmeye yardımcı olacak tüm olanaklardan yoksun, dev boyutta bir mihraba benzeyen görünümüydü. Yorgunluğun yol açtığı tükenmişlik kendini iyice hissettiriyordu. Özellikle de yaralı parmağım başta olmak üzere tüm uzuvlarım acı içindeydi. Fakat her şeyin ötesinde, üzerimde ne olduğu konusundaki belirsizlik ve gerginlik beni huzursuz ediyordu. Uyku tulumumun içine girdiğimde hava artık kararmıştı.

Dik sırtın ortasında ve bulunduğum yerin birkaç metre ötesinde yer alan keskin çıkıntı Montenvers'teki arkadaşlarımın muhtemelen gönderdiği ışık işaretlerini görmeme engel oluyordu. Onlara cevap vermem de mümkün değildi. Zaten bir irtibat sağlamama imkân olaydı bile, her zamanki "Her şey yolunda" işaretimle o akşam yalan söylemiş olacağımı biliyordum.

Kayalara sürtünmekten dolayı çanta iyice yıpranmıştı ve parçalanmak üzereydi. Bir sikke ve biraz iple onu tamir etmeye çalışırken uyuyakalmışım.

Keyifsiz bir gece daha geçti. Fakat günün ışıması her zamanki gibi içimi yeni enerjiyle doldurdu. Fakat ellerim öylesine yıpranmış ve şişmişti ki, neye dokunsam büyük bir acıyla kıvranıyordum. Yüzük parmağımın ucu mikrop kapmış gibi zonkluyordu. Gecenin hareketsizliği beni bu hâle getirmişti. Tırmanışa devam edebilmek için ellerimdeki hissizliği giderebilmek amacıyla, dişlerimi acıyla sıkarak kendimi ısınma hareketleri yapmaya zorlamalıydım.

Ben yola çıkmaya hazır hâle geldiğimde güneş de epey yükselmişti. On metre kadar yükseldiğimde karşımdaki sorunu daha rahat görebildim. Tüm çevremde kaya yüzeyi pürüzsüz derecede düzgündü; orta bölüm içbükey bir oyuk oluşturuyordu ve üst bölümde de dışarıya doğru sarkan çok büyük saçaklar vardı. Burası gerçekten de bir katedralin mihrap bölümüne benziyordu. Son derece zor olan bir çözüm yolu, üzerimde en az beş metre dikine yükselen siyah renkli balkonu doğrudan doğruya tırmanmaktı. Balkondan sarkan ve endişe verici bir biçimde gevşek duran bazı kaya parçalarının varlığı, burada tek başıma olmam gerçeğiyle birleşince ortadaki risk de çok büyüyordu. Şansımı sol taraftan denemeliydim.

Bazı kolay kayaları tırmandıktan sonra en az elli metre yüksekliğinde görünen çok büyük, dimdik ve düz yüzeyi kızıl renkli bir kaya duvarının dibine geldim. Sikkelerimi uygun biçimde yerleştirebileceğim izlenimini veren bir çatlağı izleyerek duvarı tırmanmaya girişimse de, yirmi metre yukarıda durum birden değişti. Çatlak sikkeler için fazla geniş, elimde kalan şekli bozulmuş ahşap takozlar için de çok dar bir şekle girdi. Bir matkap ve birkaç bolt sayesinde bu bölümü tırmanmak bir sorun olmaktan çıkardı elbette. Böylelikle mükemmel bir güvenlik içinde istediğim her yere doğrudan tırmanabilirdim. Oysa ki ben kendi koyduğum ve böylesi durumlarda oldukça sert ve acımasız görünen kurallarla kendimi bağlamıştım. Kertenkeleyi tırmanırken de bu böyleydi. Bu çatlaktan vazgeçmek ve başka

bir çözüm aramak zorundaydım. (Bu dik sırtın kendilerini benim karşılaştıklarımdan oldukça farklı şartlarda bulacak ve daha uygun sikkeler kullanacak olan daha sonraki tırmanıcıları, tercihlerine göre dev kara balkondan ya da elli metrelik kızıl kaya yüzeyindeki çatlak boyunca tırmanışlarını gerçekleştirebilirlerdi. Fakat şüphesiz ki, onların hiçbirisi açtığım asıl rotayı benim çıktığım şekilde tekrarlayamayacaklardı. Çünkü buradaki tehlikeleri ve tuzakları artık bilmekteydiler.)

Bir ara havada bir gürültü duydum ve birden gökyüzünde sol tarafımda tek motorlu küçük bir uçak belirdi. Duvara çok yakın olmak üzere Dru etrafında uçuyordu. Belli ki beni arıyordu. (Dönüşte uçaktaki kişinin Montenvers otelinin sahibi Bay Toussaint olduğunu öğrenecektim.) Bir ayağım ip merdivende bir elimle de yukarıdaki sikkeyi tutarken, olabildiğince boşluğa doğru sarkarak diğer kolumu ve ayağımı sallamaya başladım. Derken aniden beyaz bir bulut etrafımı sardı ve uçağın uzaklaştığını duydum. Acaba pilot beni görebilmiş miydi? Uzakta hâlâ daha sesini duyduğum uçak sanki benim canlı bir parçammış ve şimdi beni terk ediyormuşçasına içimi tuhaf duygular kaplayıverdi. Birdenbire kendimi çok yalnız ve mutsuz hissettim. Keşke bu uçak hiç gelmeseydi.

Vakit öğlen olmuştu. Çatlaktan aşağıya indiğimde sabahtan beri bir metre dahi yükselememiş durumdaydım. Hâlâ daha geceyi geçirdiğim küçük setle aynı hizadaydım. Sorunu tekrar inceledim ve yeni bir olanak kendiliğinden ortaya çıkıverdi.

Kolay olmayacaktı, ancak belki de bu tek çözümdü. Boşlukta sağa doğru yapılacak pandül salınımlarıyla belirgin bir çatlağa ulaşabilir ve tırmanışa oradan devam edebilirdim. Öte yandan bu tırmanılamaz kısımdan kendimi kurtarıncaya kadar çatlağın üst kısmından bir şekilde yoluma devam etmek zorundaydım. Bu çatlağın varlığı sikkelerimi çakmayı olanaklı kıldığından ters eğimli büyük yüzeyi böylelikle aşabilirdim.

Pandül geçişi olabildiğince yukarıya çakılan bir sikkeye ipi bağlayıp başlangıç noktasına geri indikten sonra, yüzeyde yatay olarak sarkaç hareketi yapmanıza imkân sağlayan bir yöntemdir. Böylelikle iple kenarlara doğru salınarak geleneksel yol-

larla aşılamayacak pürüzsüz düzlükte bir yüzeyin farklı bölümlerine ulaşabilirsiniz. Yapacağım pandül manevraları art arda bölümlerde, şu anda bulunduğum noktadan itibaren kademeli çıkışlarla kırk metre kadar havada "uçmamı" sağlayacaktı.

İki pandülle ve herhangi bir sorunla karşılaşmadan ilkin çok büyük ve kara renkli bir balkonun düşey hatta altına kadar ulaştıktan sonra, iyice belirgin bir çatlak yönünde daha sağa doğru geçtim. Fakat burada sorunlar baş göstermeye başladı. Uzun bir salınım yapabilmek amacıyla sikkeyi yeterince yükseğe çakmak için yukarıya doğru tırmanma girişimlerim tekrar tekrar her denememde boşa çıktı. Bu işte şansım yoktu. Geçişi biraz aşağıya doğru iki küçük kısma bölmeliydim. Bu bölümlerden ilkini zor da olsa geçtim.

Pandül ipini çekip yanıma aldıktan ve son pandülü yapacağım küçük sete ulaşmak için yana doğru kendimi birkaç metre savurduktan sonra, çatlakla aramda çok büyük bir oyukla karşılaşınca hayal kırıklığına uğradım. Sanki Dru bu noktada kayaları emmiş ve onların yerine dev boyutlarda, dümdüz ve birden yükselen bir boşluk yaratmıştı. Üstelik burayı bakış açısının yarattığı görüş aldanmasından dolayı ancak şimdi fark edebiliyordum. Çatlağın alt kısmı sağ tarafıma doğru en fazla on beş metre yükseklikteydi.

Fakat bu çatlak bilinmezlerle dolu mihrap biçimli oluşumun ardında kalıyordu ve ulaşılamazmış gibi görünüyordu. Şimdi ne yapabilirdim? Pandül manevralarıyla beni buraya taşıyan hamleler dizisini bu kez ters yönde yapıp geriye dönemezdim. Sarkaç hareketiyle yana geçtikten sonra ipi çekip toplamış ve ardımdaki tüm köprüleri yakmıştım. İple iniş yapmak da mümkün görünmüyordu. Çünkü ayaklarımın altında duvar oyuk yaparak içeriye giriyor ve en az yüz metresi hiç görünmüyordu. Tüm maddi ve manevi enerjimin tükendiğini hissettim. En az bir saat boyunca hiç kımıldayamadım ve tam bir ıssızlık ortamında hem beni hem de çantamı taşıyan sikkeye yapışmış vaziyette, başımı döndüren bu dev oyuğun üzerinde, bulunduğum yerde kalakaldım.

Ancak yavaş yavaş kendimi umutsuzluktan kurtarma gücü-

nü içimde bulmaya başlamıştım. Belki de enerjimi yerine getiren şey kendimi kanıtlamak için beş gündür mümkün olanın sınırlarında umutsuzca mücadele ettiğim gerçeğini hatırlamamdı. Kendimi tüm yaşamım ve ruhumla barıştırabilmek için Dru'yü durup dururken ve kendiliğimden seçmiştim. Şimdi burada oturup ölmeyi bekleyemezdim.

Kurtuluşumu sağlayacak çatlağın başladığı noktayla beni ayıran beklenmedik oyuğun üzerinde ve son pandül hamlemle tam da ulaşmayı ümit ettiğim yerde, yüzeyden dışarıya taşarak on iki metre kadar yükselen bir kaya kütlesi görünüyordu. Şekli parmaklarını açmış bir ele benziyordu. İpimi kement gibi kullanarak bu kayaya geçirmek yoluyla kendimi yukarıya çekebileceğimi düşündüm. Fakat granit kayadaki parmak gibi çıkıntılar pek de güven vermiyorlardı ve ağırlığımı taşıyamayacaklarını anladım. Bunun üzerine Arjantin ovalarında hayvanları yakalamakta kullanılan ve bolas denen, ucuna taşların bağlı olduğu iplerden esinlenip ipimin ucuna düğümler atarak, fırlattığımda sarıp kayaya tutunabilecek bir sistem tasarladım. Parmak biçimli kaya oluşumlarını doğrudan çekmeyecek olan bu düzenek emniyet noktasının kopma tehlikesini azaltabilirdi. Bu kamçı gibi ipleri fırlatmayı sürdürürsem, eninde sonunda iplerden biri kayaların arasına sıkışıp kalacaktı; ya da ben böyle olmasını umuyordum.

Tekrar tekrar denedim. On-on beş atıştan sonra ip oldukça sağlam bir biçimde tutunmuş gibi geldi. Fakat denemek için ipi çektiğimde ip takıldığı yerden kurtulup boşalıverdi. Yeniden birçok kez fırlattıktan sonra ahtapota benzeyen düğümlü ipler yeniden kayalara takıldı. Bu kez çektiğimde tutunmuş olduğunu hissettim.

Fakat ben ipi yandan çekiyordum. Kayanın altında dikine asılı vaziyetteyken düğümler ve kayaya dolanan ipler acaba takıldıkları yerlerinden kurtulabilirler miydi? En iyisi bunları düşünmemekti. Zaten bunu denemem de söz konusu değildi. Zira başka çözüm yoktu. Kendimi boşluğa atmadan önce son önlemleri aldım.

Bu cambazca hamleyi uygularken kendi geliştirdiğim ve Z

sistemi diye adlandırdığım kendi kendimin emniyetini alan yöntemi uygulayamadığım için, çantayı kayanın üzerinden aşırdığım ipin diğer ucuna bağlamıştım. Bu gerçek ya da sanal, alabileceğim tek emniyet önlemiydi. Fakat oraya ulaştığımda yukarıdan çantayı çekebilmem için, sikkeye bağlı olarak kalmaması gerekiyordu. Tam tersine serbest bırakılmalı ve set üzerinde dengede tutulmalıydı. Ben de böyle yaptım.

Bana hiç olmazsa bir ölçüde emniyet önlemi almamı sağlayacak diğer ipinse, bir ucunu belime bağlayıp kalan kısmını ipin yarı boyundan sikkenin halkasına geçirdikten sonra, diğer ucunu da yine belimin etrafına bağladım. Bu halka sayesinde setten aşağıya ancak yirmi metre kadar düşebilirdim. Fakat ip üzerinde bazı kısaltma düğümleri yaparak bu mesafeyi yaklaşık on dört metreye indirdim. Yüzeyden dışarıya doğru çıkıntı yapan kaya kütlesine ulaşabilmek için bu önlemler oldukça yeterliydi. Bu şekilde parmak biçimli kayalardan sarkan ipin üzerinde kendimi yukarıya da çekecektim. Tırmanırken düşersem, boşlukta asılı kalmak üzere ip beni tartmadan önce, kazandığım tüm yüksekliği kaybettiğim gibi ilaveten sikkenin altında kalan on dört metre boyunca da düşmüş olacaktım. Böylesi uzun bir düşme karşısında asılı kalacağım sikkenin, üzerine binen darbeyi karşılayıp tutma şansı çok düşüktü.

Artık her şey hazırdı. Şimdi kendimi dev oyuğun içine doğru fırlatmalı ve yukarıdaki kayaya takılı ipe ellerimle asılmalıydım. Son bir sinir bozucu duraklamadan sonra zihnimdeki endişeler kendimi kontrol etme gücümü tamamen eritmeden önce bir saniyeliğine gözlerimi kapatıp nefesimi tuttum ve ipe tutulu vaziyette kendimi boşluğa bıraktım. Bir süre için düştüğümü hissettim, sonra baş aşağı uçuşum yavaşladı ve birden ipte yukarıya zıpladığımı fark ettim. Emniyet tutmuştu! O kısacık zaman diliminde yüzlerce düşünce kafama akın etmiş ve yaşamımın kalan süresinde hiç unutulmamak üzere tüm açıklığıyla zihnime işlenmişti. Bu baş döndürücü tahterevallide bir süre yukarı aşağı sallandım, sonra etrafa dolanmadan önce ip üzerinde ellerimin yardımıyla kendimi yukarıya çekmeye başladım. Tırmandığım her karışta tehlike artıyordu, zira ip üzerinde oluş-

turduğum titremeler ister istemez yukarıdaki düğümlerin kayaya takılma yerlerini gitgide daha güçlü ve hızlı bir şekilde sarsıyordu. İpin ne kadar sağlam tutunduğu konusundaysa hiçbir fikrim yoktu.

Tamamen hayatta kalma içgüdüsüyle yönlendirilen inanılmaz bir güç sarf ediyordum. İpi bırakıp çıkıntı yapan kayaya tutunduğumda yine bir tereddüt anı geçirdim. İskambil kağıdından yapılmış bir ev gibi her şeyin üzerime çökeceğinden korktum. Fakat bunları düşünürken sanki kendimi hafifletiyormuşum gibi kayanın keskin kenarlarına doğru sürünüyordum. Sonunda işlem tamamlanmıştı.

Bir süre heyecanımın yatışmasını bekledikten sonra aşağıdaki setin üzerinde durmakta olan çantayı yukarıya aldım. İpi kendime doğru çektiğimde silindir biçimli koca mavi çantanın koca oyuğun içindeki dev sarkaç hareketi beni dehşete düşürdü. Birkaç dakika evvel o çantanın yerinde ben vardım! Daha sonra ipin belime dolanan ucunu çözdüm ve toplamak için öteki ucu da kendime doğru çektim. İpin, kolayca takılıp kalabileceği sikkenin halkasından, rahatça geçip gelmesiyle içimi büyük bir rahatlama duygusu kapladı.

İplerden birini yeniden çantama yerleştirdikten sonra çantanın bağlı olduğu diğer ipin ucuna bağlanıp normal tırmanışıma devam ettim. Birkaç metre çürük kayalar üzerinde yükseldikten sonra emniyetli bir sikke çakmayı başardım. Çantayı sikkeye astım ve güvenliğim için yeniden Z sistemini kurduktan sonra güçlükle de olsa zor bir kaya engelini daha aştım.Burası benim ulaşmaya niyetlendiğim meşhur çatlaktan önce geliyordu ve başından beridir de burayı, dev mihrabın oluşturduğu sorunları çözmek için duvarın yumuşak karnı olarak görmüştüm.

Fakat bu noktaya ulaştığımda hayretle ortada bir çatlak olmadığını gördüm! Onun yerine duvarda bir kuvars damarı vardı. İçi kuvars dolu bu çatlağa paralel olarak uzanan yarık boyunca da başka çatlaklar göze çarpmıyordu. Bu vahim hata son derece endişe vericiydi.

Bir kez daha umutsuzluk girdaplarına sürüklenmiştim, ama bu durum fazla uzun sürmedi. Sert bir atılışla, bacaklarımla

omuzlarımın yardımı ve iç tepkimin enerjisiyle baca boyunca birkaç metre yükseldiğimde buraya sikke çakmanın olanaksız olduğunu gördüm. Baca içindeki dar bir yarığı kullanarak ve buraya asılarak, içine bir ahşap takoz kıstırmayı zor da olsa başardım. Buraya ipi bağlayıp bir ip merdiven taktıktan sonra ancak rahat rahat soluklanabildim. Bu manevranın çok tehlikeli, hatta delice olduğunun gayet iyi farkındaydım. Gücümün son sınırında dehşet içinde boğuşuyordum ve her an kayıp boşluğa uçma tehlikesiyle karşı karşıyaydım. Yine de, boş da olsa, bir sikke çakabileceğim umuduyla büyük çabalarla tırmanışı sürdürdüm. Sonunda olabilecek en kötü şey oldu ve ip bitti. Durmaya imkân yoktu, dolayısıyla beni güvenceye alan Z sistemiyle olan bağlantımdan kurtulmalıydım. Nasıl yaptım bilemiyorum, fakat bacanın içine sadece omuzlarımla tutunmuş bir vaziyette ve kaslarıma kramp girmiş bir durumdayken ipi karabinadan çıkardım. Bunu yapmakla, çok sağlam olmasa da daha önceki emniyetimi tamamen kaybetmekle birlikte, şimdi kırk metrelik tüm ip boyunu kullanarak tırmanmaya devam edebilirdim. Fakat sorunlar bununla da bitmedi, çünkü birkaç metre yukarıda ip takıldı ve tam da dışa doğru çıkıntı yapan bir balkonun altına geldiğimde ilerleyişimi durdurdu. Bir an için ne yapacağımı bilemedim ve dişlerimi bile kullanarak ipi çekmeye çalıştıysam da takıldığı yerden kurtaramadım. Gücüm tükenmeye başlamıştı ve daha fazla dayanamayacaktım. Fakat tam direncimin sonuna gelmiştim ki, inanılmaz ve harika bir sürprizle karşılaştım. Bu karmaşık duygular fırtınası arasında etrafımdaki kayaların tebeşir gibi yumuşak ve ufalanabilir olduğunu fark ettim. Hatta öylesine yumuşaktı ki, tırnaklarımla bile kazıyabilirdim.

Dirseklerimle tutunmuş ve muazzam bir adrenalin selinde yüzerken kemerimden küçük bir sikkeyle çekicimi çıkardım. Küçük demir aleti gelişigüzel bir biçimde çakmaya çalışırken, granit olması gereken kayaya beklenmedik bir şekilde yarısına kadar gömülüverdiğini gördüm. Hiç düşünmeden bu emniyetsiz istasyona asılıp biraz soluklanmaya ve gücümü yeniden toparlamaya çalıştım. Daha sonra birbiri ardına başka sikkeler de çakınca küçük halkalar duvarda bir yay biçimi oluşturdu. Sikke-

ler kayaya çakıldığı kolaylıkla yerlerinden sökülebilecekleri için, hepsini kısa bir iple birbirine bağladıktan sonra emniyet ipimi de ona düğümledim. Böylelikle oldukça sağlam bir emniyet istasyonu oluşturabilmiştim.

Böylesi tehlikeli ve hassas bir vaziyette ben bu işlerle meşgulken, kemerime bağlı bir ip merdiven asılı olduğu yerinden kayıp düşüverdi. Ters eğimli kaya kütleleriyle boğuşmaktan usanmış bir hâldeyken ip merdivenin düşüşünü seyretmeye yüreğim dayanmadı. Fakat sesini işitmeyi engelleyemedim. Epey aşağılarda duvara çarpıp boşluğa savrulduğunu duyduğumda saniyeler geçip gitmişti.

İpten çıktım ve bir elimle istasyona bağlı ipi tutarak çantamın yanına indim. Çantayı, bağlı olduğu sikkelerden çözdükten sonra yeniden istasyona tırmanıp arkasından da çantayı yukarıya çektim.

En az düzeyde bile bir emniyetten yararlanmadan gerçekleşen bu beklenmedik ve delice ip manevrasıyla tüm tırmanışın kilit noktasını oluşturan mihrap biçimli dev oyuğu aşmayı başardığımı hissettim. Şimdi, bu defa sol tarafa doğru ve kolay zemin üzerinde iki ayrı pandül hareketi vasıtasıyla, yeniden dik sırtın zarif dikliğiyle buluştum. Gün boyunca yaptığım tüm hamleler birlikte düşünüldüğünde, bu dev ters eğimli kütlelerin etrafında neredeyse tam bir daire çizmiştim.

Üzerimde yükselen yüzey bir bütün olarak değerlendirildiğinde, daha önceki kısımlara göre biraz daha yatık yükseliyordu ve rota da kendini kolaylıkla belli eden bir dizi çatlak ve köşeler sayesinde gitgide daha açık bir biçimde izlenebiliyordu. En kötü bölüm aşıldıktan sonra kayalar üzerinde kanlı el izleri bıraktığımı fark ettim. Fazla acı duymuyordum, ama belki de bunca zorlu işin ardından ellerim biraz uyuşmuşlardı.

Beşinci kez geceyi açıkta geçirebileceğim uygun bir sete ulaştığımda neredeyse akşam karanlığı da çökmüştü. O gece geç saatlerde aşağıdan birilerinin bağırdığını duydum. Bunu doğrularcasına yine aynı yönden birkaç soluk fener ışığıyla işaret de verildi. Bunlar Charpoua dağ kulübesine tırmanan arkadaşlarım olmalıydılar. Ben de onlara seslendim ve nerede olduğumu

göstermek için bir kağıt parçasını tutuşturdum. Onlar da cevap verdiler. Seslerinden anladığım kadarıyla ertesi gün beni karşılamak üzere onlar da tırmanacaklardı. (Daha sonra onların benim normal rotadan inmekte olduğumu sandıklarını, çünkü bulundukları yerden durumun böyle görüldüğünü öğrenecektim.)

Bu kadar uzun süre ve bunca uzak kaldıktan sonra, kendimi yeniden yaşama dönmüş gibi hissettim. Aslında hiçbir şey değişmemişti. Ellerimdeki acı, yakıcı susuzluk, haşin duvarın kara gölgeleri, hepsi olduğu yerde duruyorlardı. Fakat içimde günlerdir irtibatımın koptuğu insanî bir duyarlılığın yeniden doğuşunu hissediyordum. Bu da yaşadığım deneyimin şiddetini anlayabilmem için yeterliydi. Sadece birkaç saat öncesine kadar tüm ölçeğim dağ ve onu oluşturan kaya, soğuk, boşluk, dayanıklılık gibi benim bir parçam olana kadar özümsediğim unsurlar olmuştu. Dağ ve ben tek ve bölünmez bir bütündük.

İlk kez Dru'nün güney batı sırtının artık avuçlarımın arasında olduğunu hissettim ve bu süreçte çok uzak ve görünmez bir sınırı da aşmıştım. Beni ruhumun derinliklerinden ayıran bir engelin üstesinden gelip, sonunda kendi asıl kaderimi seçtiğimi anlıyordum. O anın yoğun coşkusu içinde gözlerim yaşarıvermişti. Büyük bir mutlulukla şarkı söylemeye başladım.

Gökyüzü ağarıyordu. Zorlu mücadelenin altıncı günü başlamak üzereydi. Tüm enerjim zirveyle aramdaki son engele yoğunlaşmıştı. Fakat ellerim bu son ümitsiz çağrıya artık cevap veremiyordu. Öylesine şişmişlerdi ki, yumruklarımı ne sıkabiliyor, ne de açabiliyordum. Başlangıçta aralıklarla da olsa ellerimi hareket ettirebilmek için kendimi zorladım. Bu çabam ıstırap verici kramplara yol açtı. Yaralarımdan kan yerine ödem akıyordu.

Bir ara uzaktan sesler duydum. Derken Flammes de Pierre gediğinde üç kişi göründü. Büyük bir heyecanla bağırarak sordukları sorulara cevap verdim. Sadece Ceresa'nın sesini tanıdım; diğer ikisi Fransızca konuşuyorlardı. Fasılalarla duyabildiğim bağırmalarından beni çok merak etmiş oldukları anlaşılıyordu. Endişelerinin sebebinin normal rotadan (kesin konuşmak gerekirse Flammes de Pierre gediğinden) bakıldığında, tek başına bir adamın bin metreden daha yüksek dev boyutlu dim-

dik bir granit duvara tırmandığını görmenin verdiği tedirginlik olduğu sonucuna vardım. Korkularını yatıştırmak için, ellerimi pek kıpırdatamasam da tekrar tırmanmaya başladım. Ceresa bağırarak Dru'nün zirvesine tırmandıklarını ve beni orada bekleyeceklerini duyurdu.

Sola doğru eğilerek yükselen bir kenar boyu beni doğrudan güney batı sırtının dar merkez hattına götürdü. Biraz daha yukarıda bu dik hattın eğimi de yumuşadı ve zorluklar iyiden iyiye azaldı. Öğlen olduğunda zirvenin yüz metre uzağındaydım. Kaya yapısının artık tırmanmayı iyiden iyiye kolaylaştırması, çantayı hafifletmek için artık ihtiyacım olmayan her şeyi bırakmaya yöneltti. Atıp kurtulmaya karar verdiğim malzemeler arasında otuz kadar sikke ve iki tane ip merdiven de vardı. Fakat Dru'nün karşıma çıkaracağı son hayal kırıklıklarını da aşabilmeme olanak vereceğini bilmeden, son anda içgüdüme uyarak bunları tekrar çantama koydum. Gerçekten de hemen üzerimde derin bir yarık güney batı sırtını Dru'nün zirvesinden tamamen ayırıyordu. En azından elli metre yüksekliğinde sağlam ters eğimli kaya kütlelerinden oluşan yarığın karşı yanında yeni bir duvar yükseliyordu. Bu, başka bir zaman bana tam bir son darbe olabilecek bir sürprizdi. Fakat şimdi sanki içimde beni zirveye ulaşmaktan hiçbir şeyin alıkoyamayacağının matematiksel kesinliği varmışçasına, dişe diş ve neredeyse öfkeyle bu engelin üzerine atıldım.

Ellerim artık acımıyordu. Sikkeler ve ip merdivenler yeniden devreye girmişti. Birdenbire, biraz da çakmaya çalıştığım bir sikkenin tetiklemesiyle en az elli kilo ağırlığında bir granit parçası beklenmedik bir şekilde yerinden koparak bana çarptı. Sol bacağıma gelen darbe his kaybına yol açtıysa da ellerimle tutunduğum yerleri bırakmadım. Kendimi bir an doğa üstü bir güce sahipmişim gibi hissederek tırmanışa devam edip serbest tarzda dik yüzeyleri ve hatta ciddi ters eğimli kaya çıkıntılarını büyük bir azimle aşmayı başardım.

Derken duvarın eğimi yeniden yumuşamaya başladı. Yüzeyde giderek daha fazla çatlak ve dışa doğru çıkıntı yapan kaya tutamakları belirmeye başladı. Aşağıda, normal rotanın üzerinde

arkadaşlarım yeniden ortaya çıktılar. Benim neredeyse zirveye varmış olduğumu gördüklerinden, zirvenin iki yüz metre kadar altında beni beklemek üzere durdular. Öğleden sonra saat tam 16:37'de Dru'nün zirvesine ulaştım. Kutlamayı daha uygun bir fırsata bırakarak çevreme hızlıca bir göz atmakla yetindim. İple inişe geçtikten sonra nihayet aşağıda beni bekleyen arkadaşlarıma kavuştum. Fransız dağcılar Gerard Gery ve Lucien Berardini, Ceresa'yla birlikte oraya kadar tırmanmışlardı. Bu onlar tarafından çok nazik bir davranıştı. Berardini 1952 yılında Dru'nün batı yüzünün dört fatihinden biriydi.

Flammes de Pierre gediğine geldiğimizde gece iyice inmişti. Burada daha önce bıraktığım kazmamı aldım. Altıncı kez geceyi açıkta geçirmemiz kaçınılmazdı. Fakat bu defa arkadaşlarla beraber mükemmel bir kutlama da vardı.

ÇAĞININ ÖTESİNDE BİR GİRİŞİM
(1955)

Dru'ye tek başına tırmanışımın kaçınılmaz etkisi, dağcılık hakkındaki fikirlerimin ufkunun genişlemesiydi. Bu sayede o zaman için oldukça sınırlı yöntemlerle şekillenen tırmanış olanaklarının çok daha ötelerini tasarlamama yardımcı oldu. Böylelikle K2 adlı muhteşem piramit de bir kez daha projelerim arasında yerini aldı. K2'yi seçmemin nedeni yeni dağcılık yaklaşımıma somut bir şekil vermekti. Bir başka değişle dünyanın en yüksek ikinci dağına tek başıma, alpin tarzda ve oksijen kullanmadan tırmanmalıydım.

O zamanlar böylesi bir projede gerekli olan erzak ve malzemenin çok büyük ölçüde kısıtlayıcı bir unsur oluşturacağının elbette ki bilincindeydim. Henüz 1955 yılında olduğumuzu unutmamalıydık. Kullandıkları tırmanış araçlarının aşırı ağırlığı o dönemlerde tırmanıcılara ciddi sınırlamalar getiriyordu ve Himalaya tırmanışlarında kullanılan malzemelerin çoğu ancak kısıtlı olanaklar sağlayabiliyordu. Gelecek yirmi yıl boyunca sekiz bin metrelik zirvelere ancak uzun ve kalabalık tırmanış seferlerinin yapılabilmesinin sebeplerinden biri de buydu. Yalnız başına tırmanan dağcının kendine sağladığı bağımsızlığının onu bir anlamda cezalandırdığının pekâlâ farkındaydım. Çünkü dağa ulaşmak ve sonrasında da ona tırmanmak için ihtiyaç duyduğu her şeyi sırtında taşımak gibi büyük bir zahmete katlanmak zorundaydı.

Yine de denemek istiyordum. İçimden bir ses başarı şansımın yüksek olduğunu söylüyordu. Bu duygu her şeyden çok K2'de daha önce edindiğim deneyime dayanıyordu. Bedensel

yeterliliğim bu irtifada zaten iyi bir sınav vermişti. Yaklaşık bir hafta boyunca, bana tüm eylemlerimde bağımsızlığımı sağlayacak koşullar üzerinde çok ayrıntılı bir çalışma yaptım. Bu bana K2'nin eteğinde buzuldan ayrılmamı ve zirveye ulaştıktan sonra da tekrar oraya geri dönmemi sağlayacaktı. Yanıma sadece yirmi beş kilo civarında olacak tek bir çantaya sığacak kadar az sayıda ve en gerekli malzemeleri almayı öngörmüştüm. Tırmanışı daha önceden çok iyi bildiğim Abruzzi Sırtı üzerinden yapmayı tasarladığımı söylememe gerek yok sanırım. Önceki yıl ulaştığım, yüksek irtifaya mükemmel uyum düzeyinin yanı sıra, hâlâ kullanılabilecek durumda olduklarını umduğum ve dağda bırakılmış bazı malzemelerden de yararlanabilirdim. Başarmak için içimde çok güçlü bir istek vardı ve bu büyük dağda acısını çektiğim çok tatsız deneyimin anısı da beni iyiden iyiye teşvik ediyordu.

Fakat daha sonra K2'nin en kötü ve en aşılmaz zorluğunun gölgesi kendini gösterdi. Bu da girişiğim işin parasal ihtiyacının nasıl karşılanacağıydı. Her fırsatı araştırdıktan sonra Milano'daki büyük bir yayınevine başvurdum ve küçük bir mali destek karşılığında tırmanış öykümün yayın haklarını onlara devretmeyi önerdim. Ünümün sadece İtalya'da değil, K2'nin ev sahibi olan Pakistan'da da mükemmel olduğunu biliyordum. Fakat sonuç olarak, amacıma ulaşabilmek için en ufak bir yardım dahi elde edemedim. Teklifime hiç aldırış edilmediği gibi yayınevinin yöneticileri (bu gerçekten utanç vericiydi) sadece üzüntülerini ifade eden bir gülümsemeden başka bir tepki de vermediler. Günümüzde herhâlde ki sonuç böyle olmazdı.

Yaşadığımız zamanın koşulları bizi sınırlandırır ve bu zamanın bir ürününden başka bir şey olamayız. Bu belki biraz çıkarcı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Fakat ben, tek başına tırmanan genç bir dağcının başarısıyla gölgelenip yerinden edilme tehlikesine karşı, önceki yılın ulusal başarısının gururunu koruma arzusunun, bu senaryoda yer alıp almadığını gerçekten merak etmişimdir.

MONT BLANC'DA NOEL
(1956)

Burada anlatacağım trajedinin hikayesi ne yazık ki o yıllarda kamuoyunu en fazla ilgilendiren konulardan biri olmakla birlikte, bunun sebebinin dağcılık aşkı olmadığının da altını çizmeliyim. Bu tırmanış Sylvano Gheser'le beraber kış ortasında ve Noel günü Pear sırtı üzerinden Mont Blanc'a çıkıştı. Kötü hava koşulları dolayısıyla kısaltılmış ve tam bir trajediye dönüşmüştü. Tırmanışımız sırasında Gheser ve ben şans eseri François Henry ve Jean Vincedon isimli iki yabancı dağcıyla karşılaştık ve bu gelişme olayın çok abes yorumlarına yol açtı. Bu iki talihsiz dağcının hatalarını ve yaşadıkları felâketi benim tırmanışım ve özellikle de benim kişiliğimle ilişkilendirme girişimleri oldu. Üstelik genellikle olduğu üzere bu saçmalık şaheserini en yanlı, en bencil ve en zâlim şekilde yayan yine basın oldu.

Bir yıldan fazla bir süreden beri Mont Blanc'ın Pear Sırtı'nı tırmanmak için fırsat kolluyordum. Ters huni biçiminde, kaya ve buzla kaplı bir oluğu andıran bu rotaya hayrandım. Fakat tırmanmak için her karar verişimde havanın bozmasından dolayı girişimimden vazgeçmek zorunda kalmıştım. Noel yaklaşırken hava ve dağın durumu nihayet uygunlaşmaya başlamıştı. Haftalardır kar yağmamıştı ve her gün pırıl pırıl bir güneş vardı. Bu durum beni bu rotayı kışın tırmanmaya heveslendirdi.

18 Aralık'ta dağdaki şartların elverişli olduğundan emin olmak için Gheser'le beraber 3680 metre yükseklikteki Fourche dağ kulübesine kadar çıktım. Söylenecek fazla bir söz yoktu. Koşullar mükemmeldi. Pear rotasını Noel günü tırmanmaya karar verdim. Bu hayal edebileceğim en güzel Noel olacaktı.

Noel arifesinde yola çıktık ve yeniden Fourche kulübesine kadar tırmandık. Tam kulübeye yaklaştığımızda dik ve buzlu yamaçtan aşağıya inmekte olan iki dağcıyla karşılaştık. Bunlar Fransız Jean Vincedon ve Belçikalı bir öğrenci olan François Henry'ydi. Eski Brenva rotasını tırmanmak niyetiyle geceyi Fourche kulübesinde geçirmişler, fakat sabah ufku kaplayan sis bulutlarını görünce fikirlerini değiştirmişlerdi. Oysa şimdi hava yeniden açmıştı ve bizi orada gördüklerine çok sevinmişlerdi. Bunun üzerine bizimle beraber yeniden kulübeye çıkmaya karar verdiler. "Geceyi sizinle birlikte geçireceğiz ve yarın sabah Brenva Sırtı'nı tırmanacağız," dediler.

Öğleden sonranın erken saatlerinde Gheser'le birlikte Moore Geçidi'ne kadar tırmanarak bir keşif yaptık. Kar sertti ve ağırlığımızı gayet rahat taşıyabiliyordu. Kulübeye geri döndüğümüzde ortalık kararmıştı.

Keşif tırmanışımız sırasında buzda basamak kazarken buz çekicimin sapı kırılmıştı. Kırık sapı sağlam bir iple sıkı bir biçimde sararak bağlamış ve yeniden gayet işe yarar bir hâle getirmiştim. Fakat bu durumu gören Henry illâki onun çekicini almam konusunda ısrar etti. Cömertliğini öne çıkarmamak için de "Pear rotası mükemmel malzeme ister," diye ilave etti.

Her ikisinin de bizimkilere kıyasla güncel ihtiyaçlara çok daha uygun ve çok iyi malzemeleri vardı. Buna karşın yapacakları tırmanış göz önüne alındığında onların da yiyecekleri biraz eksikti. Biz de onlara erzak yönünden destek olduk.

Onların mükemmel malzemeleri arasında en çok hayran olduğumuzun da, kuş tüyü dolgulu geniş uyku tulumları olduğunu hatırlıyorum. Çok düşük sıcaklıklara göre özel olarak üretilmişlerdi. Söylediklerine göre bu malzemeleri, katılmayı tasarladıkları bir Himalaya tırmanışı için deniyorlardı. Onlardaki tüm bu albenili gereçlere karşın, benimse kumaşı bir kat daha takviye edilmiş hafif bir parkadan başka bir şeyim yoktu. Açıkta geçirdiğim gecelerdeyse, bunun altında belime kadar bacaklarımı içine soktuğum yine kalınlaştırılmış kumaştan yapılmış yarım bir uyku tulumu kullanıyordum. Gheser'in tepeden tırnağa kuştüyü dolgulu elbisesi, ceketi ve pantalonu olduğundan,

yanında sadece sugeçirmez kumaştan yapılmış hafif, sıradan bir uyku tulumu getirmişti. Ayrıca yine kuş tüyü dolgulu bir çift de pantuflası vardı. Bunlara ilaveten her birimiz çift katlı birer başlık ve yine çift katlı yün eldivenlerle donanmıştık.

Ertesi sabah 02:30'da uyandığımız hâlde, ancak saat dörde doğru hazırlanabilmiştik ve bu da biraz geç olmuştu. Derhâl Moore Geçidi'ne doğru yola koyulduk. Geçide kadar rotaları bizimle aynı olan Vincedon ve Henry biraz arkamızda kalmışlardı. Moore Geçidi'nde birbirimize Noel için iyi dileklerimizi ilettikten sonra ayrıldık. Onlar Brenva Sırtı yönünde yukarıya doğru devam ederlerken biz de Pear Sırtı tarafındaki büyük yüzün merkezindeki çukurluğa doğru yan geçişe başladık.

Daha erken saatte geçmiş olmamız gereken ve tamamen gevşek karla kaplı dik bir kulvarın dibine geldiğimizde güneş de doğmuştu. Büyük buz kütlelerinin düşüşüne açık olan böyle bir kulvara tırmanmak için vakit çok geçti ve vaziyet çok tehlikeliydi. İstemeye istemeye Pear Sırtı'yla ilgili ümitlerimizden vazgeçtik. Buna karşın elimiz boş dönmemek için en azından Brenva Sırtı'ndaki daha kolay ve nispeten daha az tehlikeli olan eski Brenva rotasını tırmanmaya karar verdik. Bir yandan da zaten bu tırmanışa girişmiş olan Vincedon ve Henry'yle karşılaşabileceğimizi umuyorduk. Fakat uzun ve çapraz yönlü bir tırmanışın sonunda sırta ulaştığımızda onların bir hayli önünde olduğumuzu gördük. Onlara kıyasla yüksek irtifaya daha kolay uyum sağladığımızı düşündük. Vincedon ve Henry artık arkamızda bıraktığımız izleri takip etmeye başlamışlardı.

O gün yüksek dağlarda yaşadığım en mükemmel günlerden biriydi. Bir ara güneşin ısıtmasıyla hareketlenen ve zirvedeki buz kütlelerinden kopan muazzam bir çığın düşüşünü izledik. Dağın yamacından aşağıya yaklaşık bin metre kadar serbest düşüş yapan çığ seli, tüm Brenva çukurunu doldurup koca bir kar bulutu oluşturdu. Tasarladığımız asıl tırmanıştan vazgeçmekte isabet etmiştik.

Oysa bu yeni rotada güvencedeydik ve her şey yolunda gidiyordu. Vincedon ve Henry hâlâ daha bizi uzaktan takip etmekteydiler. Bize yetişmeleri için sık sık hızımızı biraz yavaşlatıyor-

duk, fakat işe yaramıyordu. Onlar kendi tempolarında tırmanıyorlardı.

Kışın aşağı yukarı havanın kararmaya başladığı saat olan 15:30'da artık neredeyse sırtın sonuna, Brenva Geçidi'nin yakınındaki son buz kütlelerinin yaklaşık yüz metre kadar altına gelmiştik. Buradan Mont Blanc'ın zirvesine, hatta onun da ötesinde normal rotadan vadiden aşağıya kadar, kafa fenerlerini kullanacağımız gece karanlığında bile herhangi bir sorunla karşılaşmamayı öngörüyorduk.

Fakat aniden ve sert bir biçimde dönen hava bizi gafil avladı. Gökyüzü birden kararıverdi ve bir saatin içinde sert rüzgârla karışık yoğun bir tipi başladı. Dün gece Fourche kulübesindeyken yanımızda küçük bir altimetre/barometre aleti olması bizi bu konuda önceden uyarmak için yeterli olabilir ve basıncın düştüğünü görünce tedbirimizi alabilirdik. Fakat o zamanlar kimse bu aletleri kullanmıyordu (Bu deneyimden sonra yanımda sürekli olarak altimetre-barometre taşıdım). Keza güvenilebilir hava tahminleri de mevcut değildi. O devirde herkes kendi gözlemlerinin tecrübesine ve hava değişimine işaret eden yüzeysel işaretlere güvenirdi.

Hava kararmıştı ve biz hâlâ en yukarıdaki buz kütlelerinin altındaydık. Buzla kaplı yamaçta bir set kazıp geceyi burada geçirmeyi göze almalıydık. Birkaç saat sonra Gheser ayaklarının uyuştuğunu ve dondurucu soğuktan dolayı sertleştiğini söyledi. Rüzgârın sertliğiyle daha da şiddetli hissedilen soğuk son kertedeydi. Arkadaşım için endişeleniyordum ve uyku tulumlarımızı değiştirerek benim yarım boy tulumumu ona verip, onun su geçirmez kumaştan örtüsünü kendi üzerime aldım. Daha sonra içindeki erzakı boşaltıp ayaklarımızı çantalarımızın içine soktuk. Fakat bu koşullarda gece boyunca gözümüzü bile kırpma imkânımız olamadı.

26 Aralık günü sabahı fırtına daha da şiddetlenmişti. Yoğun bir şekilde yağan kar altında âdeta gömülmüştük. Gheser'in ayaklarının durumu kötüleşiyordu. Mucizevi bir şekilde benim durumum iyiydi. Dağdaki koşullar şimdi öylesine tehlikeli bir hâl almıştı ki, geldiğimiz yoldan aşağıya inmemiz söz konusu bile

olamazdı. Sert eğimli ve kaygan yamaçlar tehlike yaratacak bir biçimde gevşek kar tabakalarıyla örtülmüşlerdi. Kar tabakasının her an kayması içten bile değildi. Kendimizi yukarıya doğru devam etmeye zorlamalı ve kar örtüsünü kesip bir çığın oluşmasına meydan vermemek için olabildiğince dikine bir hat üzerinde tırmanmalıydık.

Bizden biraz daha aşağıda geceyi geçirdiklerini tahmin ettiğim Vincedon ve Henry için dün geceden beri gitgide daha fazla endişelenmekteydim. Onlara birçok kez seslenmeme karşın, nihayet bir cevap alabildim. Durumlarının kötü olduğunu düşünerek seksen metrelik tek bir ip olacak şekilde iki ipimi birbirine bağladım ve ucunu bir buz sikkesine düğümledikten sonra aşağıya onların yanına indim.

Sonra hep beraber tekrar yukarıya tırmandık ve dördümüz yeniden bir araya gelmiş olduk. Gece onlar için de çok zorlu geçmişti. Anlattıklarına göre yüz metre kadar altımızda Ilot Rocheux (Kayalık Ada) diye adlandırılan yerin yakınlarında tesadüfen buldukları küçük bir buzul çatlağının içine sığınmışlardı. Gheser gibi Henry'nin sol ayağında da donma belirtileri başlamıştı.

Ben, Gheser, Henry ve Vincedon sırasında olmak üzere hepimizin tek bir ipe girmesine karar verdim. Görüş mesafesi yok denecek kadar azdı. Şimdi mesele doğru rotayı bulmaktı. Yoksa işin nerede biteceğini Tanrı bilecekti. Dün akşam bu berbat fırtına başlamadan önce ters eğimle yükselen iki koca buz kütlesi arasında bir gedik gördüğümü hatırlıyordum. Şimdi orayı hislerimin yardımıyla bulmalıydım. Tipi öylesine şiddetliydi ki, gözlerimizi bile açamıyorduk. Bir süre sonra kirpiklerimiz buzla kaplanmıştı. Toz karla kaplı çok dik yamaçlar yeşil renk buzla kaplı duvarların önünde son buldu. Her birinin ardını birkaç metreden fazla göremediğim koşullar altında, bu engelleri bir bir aşmayı başardım.

O gün Noel'den bir sonraki gün olan Aziz Stefan Günü'ydü. Buz çatlakları ve dimdik buz kulelerinden oluşan bir girdabın içinde kaybolmuştuk ve ancak bu engellerin arasından kurtulabilirsek Brenva Geçidi'ne ulaşabilecektik. Kar ve tipinin etkisiy-

le âdeta kör bir vaziyette; dün açıkta geçirdiğimiz gecenin uykusuzluğuyla tükenmiş ve bu geceyi de yine açıkta geçirme ihtimalinin dehşeti içinde, ümitsizce hayatta kalma mücadelemizi sürdürüyorduk. Görünmeyen dik buz duvarları ve derin buz yarıkları arasında öğleden sonra üçe kadar boğuşup durduk. Derken sanki mucizevi bir şekilde bulutlar dağıldı ve Mont Blanc'ın kubbesi dumanı tüter vaziyette üzerimizde göründü. Kuzey rüzgârı çok sert esiyordu ve soğuk dayanılmaz derecedeydi. Fakat en azından nerede olduğumuzu görebilmiştim. Neyse ki doğru yoldaydık. Brenva Geçidi'nin epey üzerinde ve neredeyse Kızıl Kayalar'ın arasındaki geçitteydik ve Mur de la Cote (Kıyı Duvarı) mevkisini geçmiştik. Mont Blanc zirvesinin üç yüz metre kadar altındaydık. İçgüdüsel bir şekilde dağın Fransa tarafındaki en hızlı inilebilecek rotayı aradık. Hemen altımızda görünen Chamonix şehri çok yakın ve davetkâr görünümüyle ona ulaşmak için dayanılmaz bir arzuyu kışkırtıyordu. Kendiliğimden *eski geçiş* diye adlandırılan büyük kulvardan aşağıya doğru yöneldim. Başlangıçta kolay görünmekle birlikte, yüz metre kadar indiğimde yanılmış olduğumu anladım. Gerçekte yamaçlar gitgide daha da dikleşirken, işin fenası, üzerleri her an kayıp çığ oluşturacak taze karla yüklüydü. Su yolağının her iki yanındaki yamaçlardan da aşağıya inmeye çalışmanın pek uygun olmadığını görüyordum. Çünkü buzla kaplı bir zeminin üzerini çok hassas bir dengeyle kaplayan kar öbekleri, tek bir adımımızın ağırlığıyla kayıp gitmeye hazır duruyorlardı.

Arkadaşlarımla görüş alışverişinde bulundum. Bu şekilde aşağıya inmemizin olanaksız olduğu konusunda hepimiz aynı görüşteydik. Bizim için tek kurtuluş yolu geniş kuzey doğu sırtı boyunca tırmanmaya devam etmekti. Böylelikle henüz aşağımızda bulunan Mur de la Cote'dan yükselen normal rotayı izleyerek güvenli bir şekilde Mont Blanc'ın zirvesine ulaşabilecektik. Daha sonra da dağın kuzey yüzündeki Bosses sırtından inen normal rotayı izleyerek aşağıya inebilirdik.

Bu çözümde karar kıldık. Elbette ki, bu en uzun yoldu, fakat aynı zamanda da daha kolay ve daha emniyetliydi. Rüzgârın üzerini pürüzsüzleştirdiği geniş tümsekler üzerinde adım adım yük-

selmeliydik. Fakat vakit hayli geç olmuştu ve oldukça çabuk hareket etmemiz gerekiyordu. Yola koyulmadan önce sıcak ve dinlendirici bir ortamın çekiciliğiyle aşağımızda uzanan Chamonix vadisine doğru bir kez daha baktım. Bu sadece bir rüyaydı!

Olabildiğince hızlı gidebilmek için tekrar başlangıçtaki guruplarımıza göre iki ayrı ip birliğine ayrıldık. Ben Gheser'le tırmanırken, Vincedon'la Henry'de aynı ipe gireceklerdi. Yaklaşık yarım saat kadar sert rüzgâra karşı iki büklüm eğilmiş vaziyette, Mont Blanc'ın zirvesine doğru yan yana yürüdük. Bazen Gheser'le beraber iki gencin önünde tırmanıyorduk. Böylelikle biz çantalarımızı ya da giysilerimizi düzeltmek için durduğumuzda, onlar da bize yetişecek ve devam edeceklerdi. Bu şekilde zirveye doğru ilerlediğimizden, onları arkamızda "kaybettiğimizin" farkında değildim ve Gheser'le birlikte önden tırmanmakta olduğumuz için fark edemezdim de. Yirmi yirmi beş metre kadar gerimizden bizi izlediklerinden emindim.

Son kez arkama bakıp onları gördüğümde bir hayli arkamızda kalmışlardı ve onlara acele etmeleri için seslenmiştim. İp arkadaşım zor durumda olduğundan durmamış ve sert rüzgâr altında onlara bağırarak sesimi duyurmaya çalışmıştım. Diğer ikisi de bunu bildiğinden durmayıp ilerlemek zorunda olduğumuza anlayış göstermişlerdi. Gheser gitgide daha dengesiz yürümekteydi. Buna karşın azimle ve şikayet etmeden hareket etmeye devam ediyordu. Neyse ki önümüzde zamana karşı yarışmak dışında başkaca bir zorluk yoktu. Gece yaklaştığından ve yorgunluktan tükenebileceğimizden dolayı zorlu yürüyüşümüze devam etmeliydik.

Karanlık çökmeden az önce dondurucu rüzgâra karşı iki büklüm ve soğuktan neredeyse hislerimizi yitirmiş bir durumda Mont Blanc'ın zirvesine ulaştıktan sonra öteki taraftaki Bosses sırtından aşağıya doğru devam ettik. Vallot dağ kulübesine vardığımızda hava kararmıştı. Bir mumun ışığında, ancak Gheser botlarını çıkardığı zaman ne kadar kötü bir durumda olduğunu algılayabildim. Ayrıca ellerinden birinde de donma izi vardı. Kaybedeceğimiz bir an bile yoktu. Donan uzuvlarını ocak için yanımızda bulunup da kullanmadığımız yarım litre alkolle hız-

la ovmaya başladık ve kısmen de olsa biraz hissetmeye başlayıncaya kadar masaja devam ettik.

Bu arada Vincedon ve Henry için endişelerimiz de iyiden iyiye artmıştı. Hâlâ daha ortada yoktular. Sık sık kapının önüne çıkıyor, fakat lambanın ışığında uçuşan kar tanelerinden başka bir şey görmüyordum. Mont Blanc'ın zirvesine kadar devam edemeyip dağın öteki yamacında geceyi açıkta geçirmeye karar vermiş olabilirler miydi? Eğer böyleyse bu son derece acı bir hata olurdu, üstelik vakit çok geç olduğu için biz de onlara yardım edemezdik.

Daha sonraları birçok kişi bana Vincedon ve Henry'yi neden Mont Blanc'ın zirvesinde "terk ettiğimi" sormuştur. Gerçekte böylesine kolay ve iyice belirgin bir yolda hiç kimse terk edilmemiştir ve zaten terk edilmesi de mümkün değildir. O akşam kendi kararlarımızı verebilecek vaziyetteydik ve hiçbir biçimde birbirimizden ayrılmayı düşünmeden hep birlikte en mantıklı yolu en hassas biçimde – iki ip hâlinde – izlemeye mutabık kalmıştık. Bu ana kadar olayların gelişimi bu şekildeydi.

Sadece kısa bir ara mesafesiyle arkamızdan gelmekte olan Vincedon ve Henry'nin karanlık basmak üzereyken ve bize haber vermeden en saçma kararı verebilmelerine asla akıl erdirememişimdir. Kararları geri dönmek (evet yaptıkları buydu!) ve son derece tehlikeli olduğu için özellikle sakındığımız *eski geçiş* denilen geniş kulvardan aşağıya yönelmek olmuştu. Vincedon ve Henry nasıl olup da böylesi bir aptallık yapabilirlerdi? Bilemiyorum. Kimse de asla da bilemeyecek.

Bu iki zavallı genç adam bu trajik hatayı yapmakla kendi kaderlerini belirlediler. Bu acı dolu günlerde mümkün olabilenin sınırları içerisinde, diğer dağcılara yardım edebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmadığımı, vicdanım rahat olarak söyleyebilirim. Gheser'le birlikte bu iki talihsiz insanın yanından, hiçbir teknik zorluk içermeyecek biçimde bizim izlerimizi takip ettiklerinden mutlak emin olarak, daha önce anlattığım gibi ayrılmıştık. Biz onlardan biraz daha erken geldiğimizden, onların da her an çıkıp geleceklerine şüphe duymamıştık. Bizimle aynı şansa sahiptiler, hatta bizden daha şanslı oldukları bile söylenebilirdi. Zira

Gheser maruz kaldığı donuklardan dolayı dün geceden beri açık biçimde ciddi sorun yaşamaktaydı.

27 Aralık sabahında hâlâ zirveye yakın bir yerde geceyi çok korkunç koşullarda açıkta geçirmek zorunda kaldıklarını düşünüyor ve gelip bizimle buluşacaklarını ümit ediyordum. Öte yandan Gheser'le birlikte biz de kötü bir gece geçirmiştik. Metalden inşa edilmiş kulübede dahi termometrem sıfır dereceyi gösteriyordu. Yegâne tesellimiz buzdan birbirine yapışmış üç dört tane battaniyeydi. Sabah olduğunda kapının önüne çıktım. Rüzgâr biraz kırılmıştı, fakat yine de sis bulutları yükselmeye devam ediyorlardı. Sadece nadiren ve o da kısa aralıklarla Mont Blanc piramidini görebiliyordum. Vincedon ve Henry'ye tekrar tekrar seslendiysem de hiçbir cevap alamadım. Endişe içinde onları bekleye durduk. Onlar için başka hiçbir şey yapabilecek durumda değildik. Şimdi kendi vaziyetimiz de son derece tehlikeliydi ve zirveye kadar yeniden tırmanıp iki kayıp dağcıyı aramaya olanak vermiyordu. Süratle bir tuzak hâline dönüşen ve içi hiç de uygun koşullar sunmayan kutu gibi bu külüstür metal barınaktan kendimizi bir an önce kurtarmalıydık. Gheser donmuş ayaklarına botlarını giyemiyordu. Öylesine sertleşmişlerdi ki, ona yardım etmek zorundaydım. Olabildiğince hızlı olarak aşağıya inmeliydik.

Kuş tüyü dolgulu pantuflaları Gheser'in ayaklarına giydirdikten sonra üzerlerini battaniyeden yırtıp yaptığım şeritlerle iyice sardım. Bu kılıfların üzerine kramponlarını taktım. Ayaklarına bağlayabilmek için krampon kayışlarıyla birlikte kulübenin donmuş çöpleri arasından tesadüfen bulduğum tel parçalarını da kullandım. Yola çıkışımızı olabildiğince geciktirdikten sonra Vallot'tan ayrıldığımızda saat on olmuştu. Bir an için son derece yakınmış gibi görünmesinin etkisiyle doğrudan aşağıdaki Chamonix'ye yönelmeye davrandım. Fakat taze karın oluşturduğu derin kar öbekleriyle karşılaşınca geçen gece tartıştığımız tehlikeleri hatırlamıştım. Bunun üzerine hiç tereddüt etmeden Bionassay sırtı güzergâhındaki Dome du Gouter'ye (Gouter Kubbesi) doğru hareket ettim.

Geniş platonun bazı yerlerinde kar öylesine derindi ki, belimize kadar batıyorduk. Bacaklarımı kaldırabilmek ve iz açabil-

mek için sık sık ellerimi kullanmak zorunda kalıyordum. Sis giderek kalınlaşıyordu ve sonunda tamamen etrafımızı sardı. Son derece zorlukla ulaşabildiğimiz Bionassay sırtı rüzgârın etkisiyle sert bir buz kabuğuyla kaplandığından tehlikeli bir durumdaydı. Gheser hayranlık duyulacak bir özveri gösteriyordu, fakat dar sırtta emniyetli bir biçimde yürüyebilmesi için yeterince geniş bir iz açmam gerekmekteydi. Zaman önlenemez bir şekilde akıp gidiyordu.

Vakit öğlen olmuştu ve soluk bir güneş yolumuzu aydınlattığında biz hâlâ Dome Buzulu üzerindeydik. Derin ve gevşek kar tabakası altında gizlenen buzul çatlakları olduğundan çok dikkatli ilerlemek zorundaydık.

İki saatlik uğraşın sonucunda henüz üç yüz metreden fazla inememiştik. Öğleden sonra saat iki civarında bulutların arasından aniden bir helikopter belirdi ve tepemizden oldukça alçaktan uçarak geçti. Fakat bizi gördüğüne dair hiçbir işaret de vermemişti. Biraz sonra aşağıya doğru bastıran bulutlar yeniden kalınlaşmaya başlamışlardı.

Bir saatten fazla bir süre buzulun üzerinde güvenli bir yol aradıysak da bulamadık. Beyaz bir labirentin içinde buz kütleleri ve güçlükle ayırt edilebilen kar köprüleri birbiri ardınca geliyorlardı. Derken onca çekindiğim kaza nihayet başıma geliverdi. Kim bilir kaçıncı kar köprüsünün üzerinden geçerken, etrafımdaki her şeyin göçtüğünü ve aşağıdaki buzul çatlağına doğru emildiğimi hissettim. Yarık, bir kar bulutu içinde beni yutuvermişti. Düşüş sonsuzmuş gibi gelse de, sonunda sert bir çarpmayla sanki ikiye bölündüm. Kendimi buzul çatlağının karanlığında asılı buldum. Kazmamı hâlâ daha elimde tutuyordum. Fakat yaklaşık üç kol boyu genişliğindeki mavi buzdan kuyunun içinde tepe taklak vaziyetteydim. On - on beş metre kadar boşluğa düşmüştüm ve bir bu kadar mesafe aşağıda da, pek kırılgan duran başka bir kar köprüsü daha görüyordum. Fakat bu köprü de karanlıkla kaybolmuş bir oyuğun üzerine asılmıştı. Bu arada ben de sadece asılı olduğum ipe dolanıp sıkışmakla kalmamış, aynı zamanda düşme sırasında çantamın başıma çarpmasıyla da sersemlemiştim. Çantanın kayışları bir yandan bo-

ğazımı sıkarken, kollarımı kullanma olanağını da ortadan kaldırıyordu. Bir an için nefesim kesildi ve boğuluyorum zannettim. Bir süre için, asıldığı hâlde tesadüfen hayatta kalabilmiş bir adam gibi bulunduğum yerde kalakaldım.

Sonunda Gheser'e boğuk sesimi duyurmayı başardım. O hâlâ yukarıdaydı ve donmuş ayakları hareketlerini engellemesine karşın düşüşümü kontrol altına alabilmişti. Buzul çatlağının ağız kenarından on metre kadar dışarıda kalarak, iyice gerilen ipin buzda açtığı yarık boyunca oluşan güçlü sürtünme dolayısıyla doğan fren etkisi, onun ipi tutmasını kolaylaştırmıştı. Ona beni yavaş yavaş aşağıya sarkıtması için seslendim. Gheser beni kar köprüsüne ulaşıncaya kadar santim santim aşağıya bıraktı. Burada kar köprüsünü çökertmemek için çok dikkatli bir biçimde ayağa kalktım. Şimdi buzul çatlağının yirmi metre kadar dibindeydim. Beni arkadaşıma bağlayan ve düşüşümü tutan ip, çatlağın ağız kenarına iyiden iyiye derinlemesine gömülmüştü.

Bir durum değerlendirmesi yaptım. Çantamdaki sekiz milimetrelik yedek ipi kullanamazdım, zira onu Gheser'e kadar fırlatabilmem mümkün değildi. Tırmanabilmek için yanımızda olması gereken çantadan da vazgeçemezdim. Çantayı üzerinde durduğum kar köprüsüne dengeli bir biçimde yerleştirip yedek ipin bir ucunu çantaya bağladıktan sonra diğer ucunu da belime dolayıp düğümledim. Böylelikle eğer yüzeye çıkmayı başarabilirsem bu hayati eşyayı kurtarmak da kolaylaşacaktı.

Gheser'e seslenip bizi birleştiren ipi sıkıca sabitlemesini söyledikten sonra tüm gücümü toparlayarak çıplak ellerimle ip üzerinde on metre kadar tırmandım. Olabildiğince uzanarak çatlağın daraldığı ve her bir bacağımı iyice açıp duvarlara dayayarak ağırlığımı kramponlu ayaklarıma yükleyebileceğim bir yere vardım. Bu hassas denge üzerinde her iki taraftaki buz duvar üzerine birer basamak kazdım. Böylelikle ayaklarımı daha emniyetli noktalara dayayabilme olanağı bulmuştum.

Tepemde yükselen ve ipin içinde iyice derinine gömüldüğü kalın ve kocaman kar balkonunu aşmamı sağlayan bir dizi cambazca manevradan sonra, nihayet kendimi buzul çatlağından kurtarmayı başardım. Bu dev kütlenin ucuna geldiğimde buz

kazmamla onu kırmaya çalıştımsa da bu çabam boşunaydı. Sinir içinde Gheser'den aramızdaki ipin boşta kalan bölümünden bir kısmını halka biçiminde bana sarkıtmasını istedim. Bu halkayı başımdan ve koltuk altlarımdan geçirdiysem de bağlamam mümkün olmadı.

Arkadaşıma "Sıkı tut!" diye bağırdım. "Sakın bırakma!"

Ardından kendimi boşluğa bırakarak tamamen ipe asılı kaldım. Sırtımdan dolanan ve iki ucu yukarıdaki arkadaşım tarafından sıkıca tutulan halka biçimli bu ipin iki tarafından tutup vücudumu yukarıya çektikten sonra, ters bir dönüşle kar balkonunun üzerindeki açıklığa tepe taklak kendimi attım. Bir an için yeniden doğmuşum gibi hissettim. Fakat ya bu birkaç dakika boyunca Gheser ipi sıkıca tutamasaydı! Beni tutabilmiş olması olağan üstü bir şeydi.

Bağladığım ip sayesinde çantayı çatlaktan dışarıya çektiğimde saat de 17:00 olmuştu. On dakika sonra kuytu bir yere sırtımızı verip kıvrılarak geceyi geçirmek niyetiyle bir buz kütlesine doğru yaklaşırken hava da artık kararmıştı. Çok gergin ve endişeliydik. Gece aynen korktuğumuz gibiydi. Kar yağışıyla geçen ilk saatlerde hava çok soğumuştu. Gökyüzündeki bulutlar dağıldığında ayaz daha da arttı. Gheser'in ellerindeki donuklar endişe verici durumdaydılar. Benim kalın eldivenlerimi ve başlığımı ona verdim. Başkaca yapabileceğim bir şey de yoktu. Üç gece önce geceyi ilk kez açıkta geçirirken onun ayaklarını daha sıcak tutabilmek için kuştüyü dolgulu uyku tulumumu ona vermiş ve onun naylon kumaştan koruyucu örtüsünü de ben almıştım. O zamandan beri bu basit naylon torbayla idare ediyordum. Fakat bu defa şafak vakti yaklaştıkça ayazın iyice şiddetlenmesi sonucu soğuğa tam anlamıyla teslim olmuştum. Ayaklarım hissiyatını kaybetmeye başlamıştı. Bunun üzerine K2'deki o uzak gecede olduğu gibi buz kazmamı elime aldım ve – eski, ancak şimdilerde pabucu dama atılmış bir yönteme sadık kalarak – kan dolaşımının sürdüğünü işaret eden acıyı hissedene kadar sapıyla ayaklarıma kuvvetle vurmaya başladım.

Böylelikle dördüncü güne başladık. Aslında Brenva yüzüne yaklaşırken harcadığımız gün de sayılırsa bu beşinci günümüz-

dü. Tarih 28 Aralık'ı gösteriyordu ve bizi kutlarcasına güneş gökyüzünde pırıldıyordu. Fakat bu bizi yaşama döndürmek için yeterli değildi. Tükenmiş bataryalara dönmüştük. Ne olursa olsun yeniden hareket etmeye başlamalıydık. Gheser'in ayaklarını yeniden sardım ve yola çıktık. Şimdi de buzul çatlakları konusunda iflah olmaz bir takıntı içindeydim ve gerçekte çatlaktan eser olmasa bile her yerde buzul çatlağı varmış gibi gelmeye başlamıştı. Bu çatlaklar çok da tehlikeli bir durumdaydılar, zira kar yağmadan önce son birkaç haftadan beridir buzul kurumuş ve rüzgârın etkisiyle de kar tabakası temizlenmişti. Dolayısıyla şimdi tüm çatlak ağızları açık olmakla birlikte, üstleri kar köprüleri vasıtasıyla kapalı durumdaydılar. Rüzgârın savurmasıyla zemindeki tüm engebelerin üzerini düzgün bir biçimde kaplayan kalın ve gevşek taneciklerden oluşmuş kar örtüsü, yüzeyi pürüzsüz bir görünüme sokmuş ve çatlak ağızlarını da ince bir tabakayla kapatmıştı. Böylelikle tüm çatlaklar tamamen gizlenmiş bir vaziyetteydi. Bu yumuşak kar köprülerinin oluşturduğu tehlike riskini azaltabilmek için çoğu zaman ellerimin ve dizlerimin üzerinde, bir ucu kendi sırasını bekleyen arkadaşıma bağlı ip boyunca emekleyerek ilerliyordum. Bu şekilde kalın kar örtüsü üzerinde açtığım derin izden yaralı ayakları havada olmak üzere Gheser'i sırt üstü çekiyorum.

Gonella dağ kulübesine varıncaya kadar tüm gün boyunca çok yorulduk ve çok eziyet çektik. Burada sonunda bir sürü battaniyeye kavuşmuştuk ve döşeklerin üzerindeki ot yataklar da kuruydular. Fakat başka hiçbir şey yoktu ve erzakımızı da neredeyse tükenmişti. Yiyeceğimizin çoğunu ilk geceki fırtına sırasında erzak torbasını karlar üzerinde boşalttığımızda kaybetmiştik. Ertesi sabah yoğun karların içinde hiçbir şey bulamamıştık.

Kulübeye ulaştığımızda aşağımızdaki Miage Buzulu üzerinde yukarıya doğru hareket hâlinde olan küçük benekler gördük. Belki de biri yardımımıza geliyordu. Derken hava karardı ve buzulun üzerindeki ışıkların gitgide uzaklaştıklarını fark ettik. Hayal kırıklığına uğramanın üzüntüsüyle kendimizi döşeklere atıp sonraki on üç saati yataklarımızda kıvrılmış biçimde geçirdik.

Ertesi gün boyunca kurtarma ekibinden hiç kimse yanımıza ulaşamadı. Hâlbuki onların yeniden tırmanmaya başladıklarını görmüştük. Bu şartlar altında artık ne Gheser adım atacak vaziyetteydi, ne de ben onu, bizi Miage Buzulu'ndan ayıran kayalıkların üzerinden tek başıma indirebilecek durumdaydım. Aşağıdaki kara benekler dizisi dün akşama göre daha yükseğe çıkabilmişlerse de yeniden aşağıya geri dönmüşlerdi.

Gün boyu ıvır zıvır işlerle meşgul oldum. Ocağın karlarının temizlenmesi gerekiyordu, onu hallettim. Ateşi beslemek için bir kütüğü buz kazmamla parçaladım. Donmuş elbiselerimizi kuruttum ve artık elimizde mevcut tek gıdamız olan sıcak suyu elde etmek için kar erittim. Gheser kullanamadığı elleri ve kollarıyla döşeği üzerinde bakıma muhtaç bir sakat gibi hareketsiz yatıyordu. Onun donan uzuvları konusunda son derece endişeli olmamla birlikte bunu ona hissettirmemeye çalışıyordum.

Birçok kez, belli ki yağan karın yoğunluğundan dolayı ilerleyemeyip durmak zorunda kalan kurtarma ekibi üyelerinin yanına ulaşmayı düşündüm. Gerekirse kayalardan emniyet alarak ya da başka hiçbir yol bulamazsam bir kaç sefer iple iniş yaparak onlara doğru inebilirsem, yamaçtan aşağıya doğru düz ve derin bir iz açabilirdim. Benim buradan aşağıdaki kurtarmacılara kadar karı ezerek ilerlemem oldukça kolaydı. Böylelikle onlar da bizim yanımıza kadar tırmanabilirler ve Gheser'i güvenli bir biçimde aşağıya indirebilirlerdi. Fakat bu koşullarda arkadaşımı nasıl yalnız bırakabilirdim? Ben kurtarma ekibine ulaştıktan sonra, mesela havanın birdenbire bozması gibi hiç beklenmedik bir sebepten dolayı ya tekrar yukarıya tırmanamazsak ne olacaktı? Yukarıda, arkadaşımın yanında bulunmamın ona çok daha yararlı olacağına karar verdim. Beklemekten başka yapabileceğim bir şey yoktu.

30 Aralık sabahında yine kar yağıyordu. Dışarı çıkıp yeniden rüzgâra doğru bağırdım. Bugüne kadar çığlıklarıma bir cevap alamamıştım. Fakat bu defa, beklenmedik bir şekilde birilerinin de bağırarak bana cevap verdiğini duydum. Birden bulutlar dağılıverdi ve kulübenin üç yüz metre kadar aşağısında dört kişinin hızla bize doğru tırmanmakta olduklarını gördüm. Uzaklarda

kar üzerindeki siyah beneklerin dün gün boyu bir yukarı bir aşağı gidiş gelişlerini endişeyle izledikten sonra, şimdi gördüklerim sanki bir rüya gibi gelmişti. Yarım saat sonra kulübenin yakınındaki kayalık sırtın üzerinde arkadaşım Gigi Panei göründü. Heyecan, endişe ve sevgi dolu hislerle bana doğru aceleyle seğirtiyordu. Arkasından diğer arkadaşları gördüm. Bunlar dağ rehberi olan Cesare Gex, Albino Pennard ve Sergio Viotto'ydular. Onlara nasıl derin bir şükranla sarıldığımı ve onların da aynı heyecanla beni kucaklayışlarını ömrüm boyunca hatırlayacağım.

Onlara Vincedon ve Henry'ye ne olduğunu sordum. Bir Fransız helikopteri tarafından Büyük Platonun üzerinde, Brenva Geçidi'nin altında canlı olarak tespit edildiklerini söylediler. Hem sevindim, hem de şaşırdım. Şaşırmıştım, çünkü nasıl olup da orada bulunduklarını anlayamıyordum. Daha sonra gazeteleri okuduğumda hatalarının Gheser ve beni izlememe yönündeki delice kararları olduğunu görmüştüm. Fakat aynı gazeteler onlara yardım etmek üzere gönderilen bir helikopterin Büyük Plato'ya iniş yaparken düşüp parçalandığını da yazıyorlardı. Pilot kurtulmuş, ancak kurtarıcıları kurtarmaya gönderilen başka bir helikopter tarafından bulunduğu yerden alınmayı beklerken, vücudunda ciddi donuklara maruz kalmıştı.

Bu olaylar üzerine daha sonraları Fransız ordusunun hava kuvvetleri hakkında sadece pilotun deneyimsizliğini değil, fakat onun kara kışın ortasında Mont Blanc dağına Afrika çölleri için tasarlanmış teçhizatla gönderilişini de konu alan eleştiriler gündeme geldi. Karşılıklı suçlamalar, tartışmalar sürdü gitti. Fakat hepsinden öte genel olarak dağcılığa yönelen çok sert bir saldırı vardı. Kim bilir kaçıncı kezdir yinelenen ve dağlara tırmanmanın gereksizliğini iddia eden artık bayatlamış söylemler yeniden ısıtılıp ortaya sürülmüştü. Tüm bunlara ilaveten bir de ancak aptalların önerebileceği yeni kural ve kısıtlamalar teklif ediliyordu. Böylesi durumlarda aptalların kendilerini göstermek için hiç fırsat kaçırmadıkları söylenebilir. Ancak bu kez bu tipler bir hayli fazlalaşmışlardı. Fransız meclisine gelince, onlar da Cezayir Savaşı (1956 yılındaydık) için tahsis edilecek değerli bir helikopteri kaybettiklerine üzülmüşlerdi.

Sonunda gazeteler sekiz gün boyunca korkunç acılar çektikten sonra, dağdaki helikopter enkazı içinde utanmazca terk edilen Vincedon ve Henry'nin donarak öldüklerini bildirdi. Bu defa "terk edilen" sözcüğünü özellikle kullanıyorum. Fakat o gün, yukarıda Gonalla'da, Vincedon ve Henry'nin de biz ikimiz gibi iyi ve hayatta olduklarına inanıyordum. Başka bir şeyden şüphelenmem ya da inanmam için hiçbir neden yoktu.

Panei çantasından yiyecekleri çıkartır çıkartmaz ne kadar çok şey yediğime hâlâ şaşarım. Gıdaya ihtiyacım o derecedeydi ki, tüm mantık kurallarını es geçmiştim. Sucukla sıcak sütü ya da peynirle tatlı bisküvileri birlikte olmak üzere her şeyi silip süpürdüm. Elimin uzandığı her şeyi kaptım ve bu arada da konuştukça konuştum. Birbirimize söyleyecek ne çok şeyimiz vardı.

Bir saat sonra yoğun kar yağışı altında inişe başladık. Gheser arkadaşlarının iplerinden destek alarak inebiliyordu. Uzun ve acı dolu yolculuğumuzu özetleyen sahne işte buydu. Oysa bunun bizim için en güzel Noel olacağını düşünmüştük!

CERRO TORRE - BOŞA ÇIKAN RÜYA
(1956)

Yerkürenin en büyük iki okyanusunun birleştiği yer olan Güney Amerika'nın en güneydeki ucu, neredeyse Antarktika Güney Kutup Dairesi'ne kadar ulaşır. Bu bölgeye Patagonya adı verilir. Güney Patagonya Sıradağları'ysa, tüm kıta boyunca neredeyse 8600 kilometre dikine uzanan ve dondurucu, sert fırtınaların denizi Antarktika Okyanusu'na saplanmadan önce bu bölgede dar bir kuyruk oluşturan And Dağları'nın son silsilesidir.

Carlo Mauri'yle birlikte Patagonya yolculuğumuzun asıl amacı henüz tırmanılmamış olan Cerro Torre'ydi. 3128 metre yüksekliğindeki bu dağ yaklaşık 49 derece paralelinde yer alan geniş Kıtasal Buzul'un (Hielo Continental) doğu kenarında yer alır. (Bazen Kıtasal Buzul tanımlaması yanlış olarak Patagonya bölgesinin 400 kilometre uzunluğunda ve 50 ilâ 100 kilometre genişliğindeki çok geniş buzul alanı için de kullanılmaktadır.) Cerro Torre çevresi beyaz süngerimsi karla kaplı olağanüstü bir granit kuledir. Asıl niyetimiz pampa adı verilen geniş çayırlıklardan ulaşılabilen doğu yüzünden bu dağı tırmanmanın mümkün olup olmadığını görmekti. Bu yüz, ağırlıklı olarak çıplak kayalıklardan oluşurken, rüzgâra karşı nispeten kuytuda kalıyor ve daha kolay ulaşım imkânı sağlıyordu. Ayrıca, en azından fotoğraflardan olmakla birlikte, bu tarafın yapısını ve buzlanma durumunu da biliyorduk. İkincil amacımızsa fırtınalarıyla ünlü Kıtasal Buzul'a (Hielo) geçiş yolu da veren bilinmeyen batı yüzünü keşfetmekti. Bu senaryoda seyahatimiz alpin tarzda (malzemelerimizi taşıyan hamallar olmaksızın) olacağı için Arjantinli yerel organizasyon firması malzemelerimizi gizemli dağ

silsilesinin diğer tarafındaki Büyük Buzul üzerine havadan indirme seçeneğini önermişti.

Gerekli malzemeyi sırtımızda taşımak zorunda kalmamız hâlinde Cerro Torre'nin düşünmesi bile imkânsız olan öteki tarafını denememiz hâlinde, acil bir durumla karşılaşırsak bu havadan indirme harekâtı büyük önem kazanacaktı. O devirde özel tasarım ürünü yiyecek ve teçhizat pek nadir olup, mevcut malzeme de pek ağır olduğundan, bu durumun bağımsız hareket etmemizi büyük ölçüde engelleyeceği ve gerek dağ üzerinde, gerekse de dağa yaklaşma yürüyüşü sırasında her şeyi sırtımızda taşımak için inanılmaz bir çaba gerektireceği de göz önünde bulundurulmalıydı.

Bu seyahati düzenleyen İtalyan kökenli Arjantinli Folco Doro Altan beni ekibe katılmam için davet etmişti. Yanıma bir tırmanış arkadaşı seçmek zorunda olduğum için, ben de Alpler'de birçok önemli tırmanışta bana eşlik eden sadık dostum ve büyük bir dağcı olan Carlo Mauri'yi davet ettim. Tırmanış seferinde And Dağları'ndan altı, Alpler'den iki dağcı vardı. Ekip şöyle oluşmuştu: Tırmanışı düzenleyen Folco Doro Altan, kardeşi Vittorio, Oracio Solari, Ector Edmundo Forte, Miguel Angel Garcia, Rene Eggman, bir And Dağları rehberi, Carlo Mauri ve ben.

4 Ocak 1958'de Folco'nun kardeşi Vittorio, Mauri ve ben diğerlerinden birkaç gün önce Cerro Torre'nin doğu tarafında bir keşif araştırması yapmak üzere Buenos Aires'ten ayrıldık. Küçük ve hafif uçak bizi Viedma Gölü'ne indirdiğinde tırmanacağımız dağları görebilmek için daha üç günlük yolculuğumuz vardı.

Nihayet 9 Ocak'ta Cerro Torre ilk kez fırtına bulutları arasından zirvesini gösterdi ve kısa süreliğine de olsa tüm görkemiyle onu hayranlıkla izlememize olanak sağladı. Ne yazık ki, bir tırmanış rotası belirleyebilmek için dağın yamacından henüz çok uzaklardaydık. Fakat dağ parlak buzla kaplı mükemmel bir kule biçimiyle kendini belli ediyordu. Bir yandan hayranlıkla dağı seyrederken Torre Gölü yakınlarında yoğun bir kayın ormanına girdik. Görüntü öylesine tezattı ki, dağ şimdi ulaşılması daha da güçmüş gibi görünmeye başlamıştı. Onun yakının-

daki Cerro FitzRoy'da zorluk ve ürkütücülük açısından ondan aşağı kalmıyordu.

Ana kampımızı FitzRoy Vadisi girişindeki bir çiftçi kulübesinin yakınında kurduk. Bir dizi tatsız sorun 9 Ocak'ta beklediğimiz arkadaşlarımızın gelişini geciktirdi ve onlarla ancak 13 Ocak'ta buluşabildik. Fakat daha da kötü olan haber Trento'dan Cesare Maestri başkanlığında bir başka tırmanış ekibinin geldiği ve Cerro Torre'ye tırmanmak üzere yola çıkmış olduklarıydı.

Ne yazık ki, Trentolu dağcılarla karşılaştığımızda, her bir ekibin diğerinden tamamen habersiz olarak buraya gelmiş olduğu hepimiz için son derece açık olduğu hâlde, tırmanışla ilgili mantıklı bir mutabakata varmanın da olanaksız olduğu ortaya çıktı. Bu durum karşısında bir rekabet yaratmamak için bizim ekibimiz Cerro Torre'nin uzak tarafına, bilinmeyen ve buzul kaplı yüzüne geçmeye karar verdi. Fakat bu gelişme ortaya çıkan ciddi sorunu çözmeye yeterli olamadı. Zira her iki tarafın organizasyon yetkililerinin (Trentini'de bizimkisi gibi İtalyan kökenli bir Arjantinliydi) uzlaşmaz tavırları, daha önce vermiş oldukları samimi sözleri boşa çıkardı. Böylece dağ silsilesinin arka yamacındaki Hielo üzerine daha önceden öngördüğümüz havadan malzeme indirme harekâtı için gerekli parasal kaynaktan yoksun kalmıştık. Bu durum tırmanış faaliyetimizin tüm içeriğini değiştirdi ve henüz dağa ayağımızı bile basamadan girişimimizin başarısız olacağı ortaya çıktı.

Havadan malzeme indirememize rağmen, tüm mantıksal sınırlamalara karşı olsa bile, yola devam etme konusunda ısrarlıydık. Bizi nelerin beklediğini bildiğimiz hâlde ne olursa olsun Cerro Torre'nin arka yüzünü deneyecektik. Torre'nin batı yüzü dağa yaklaşmak için yaklaşık altmış kilometrelik bir yürüyüşü gerektiriyordu. Ayrıca buzullarla kaplı yüksek bir dağ silsilesini de aşmak zorundaydık.

Hiç de kolay değildi. Vadi tabanında atlardan istifade edebileceğimiz nadir mesafeler dışında, ihtiyacımız olan her şeyi kendimiz taşımak zorundaydık. Berbat hava neredeyse hiç ara vermeden bize işkence ediyor ve rahatlıkla seyahat edebileceğimiz gün sayısının pek kısıtlı olduğunu işaret ediyordu.

Bu zor yer değiştirme işini tamamlayabilmek için öncelikle azgın akan bir nehri at sırtında geçmek, sonrasında da Tunel Vadisi'ne ulaşıp orayı da boylu boyunca aşmak gerekiyordu. Çok haşin bir manzarayla karşı karşıyaydık, fakat bizi asıl şiddetle şaşırtan buralara ilk gelen öncülerin yaktıkları yaşlı ormanların gri ve etkileyici kalıntılarıydı. Ana kampımızı bu vahşi vadinin tabanında 580 metre yükseklikte kurduk. Daha sonra 1530 metre irtifadaki Passo del Viento'ya (Rüzgâr Geçidi) kadar tırmanıp, geçidin hemen arkasına küçük bir çadır kurduk. İki çadırdan oluşan ikinci kamp ise Hielo'nun buzul taşları üzerinde, Cerro Adela'nın yamacında 1350 metre yüksekliğe kurulmuştu. Adını "Açlık Vadisi" koyduğumuz bir buzul vadisinin kıyısındaydık. Erzak tedariki çok zor olduğu için şimdiden acıkmaya başlamıştık. Sonunda, 25 Ocak'ta bu tarz bir yaşamla geçen dolu dolu on beş günün sonunda, yine iki çadırdan oluşan üçüncü kampımızı yaklaşık 1700 metrede Torre'nin alt kaidesini oluşturan kayalık bir sırta kurduk. Böylelikle hayatta kalabilmek için gerekli en az malzemeyi yanımızda taşıyarak kat ettiğimiz geçitler ve buzullardan oluşan yaklaşık altmış kilometrelik uzun yaklaşma yürüyüşümüz sona ermiş oldu. Aynı gün dağın tüm batı tarafını da ilk kez görmüş olduk. Kenarları buzlarla kaplı, ucu gökyüzünü gösteren bir mızrağa benziyordu. Rüzgârın savurarak sürüklediği ve yırtıp yamaçlarından aşağıya dağıttığı bulutları seyretmek başımızı döndürüyordu.

Daha önceden de tahmin ettiğimiz gibi, doruğa ulaşmak için en uygun yol Torre'yi Cerro Adela'ya bağlayan geçide tırmanmak yoluyla, Torre'nin sağ tarafından zirveye giden bir dizi sırt ve engebeyi tırmanmak gibi gözüküyordu. Fakat geçidin kendisi dağ sırtının yükseklerinden akıp gelen buzlar tarafından âdeta cilalanmış bin metrelik kaya yüzeyiyle başlı başına ciddi bir sorundu. Öyle ya da böyle mantığa uygun bir seçenek mevcut değildi.

Torre'ye asıl tırmanışımızın o gün başladığını söyleyebiliriz. Mauri ve ben zirve denememiz için atlama tahtası işlevi görecek olan üçüncü kampa yerleştik. Tırmanışın kendisine bağlı olmayan başka nedenlerden ötürü, çok daha zorlu günler geçti.

Arkadaşlarımız yiyecek, yakıt ve zorunlu malzemelerin ikmali konusunda, Tunel Vadisi'ndeki ana kamptan kırk kilometre süren yol boyunca mucizevi bir gayret gösterdiler. Fakat ellerinden gelebilen tüm çabaya karşın bu malzemelerin çok azı bize kadar ulaşabilmişti. Çünkü büyük bölümünü nakliye sırasında tüketmek zorunda kalıyorlardı. O zamanlar Arjantin'den ancak temin edilebildiğimiz kısıtlı erzak maddeleri oldukça basit tarzda hazırlanmış ve taşıması ağır olmanın yanında, besin değeri açısından da tartışılır özelliklerdeydiler. Kötü hava koşulları tüm gayretimizi engelliyor ve çoğu zaman dağı bizden gizliyordu. Düşen çığların gümbürtüsü zaman zaman çadırlarımızı söküp uçuracak derecede sert esen rüzgârın korkunç uğultularına karışıyordu. Fakat Cerro Torre mücadelemiz bir kez başlamıştı ve zirveye ulaşmak için azimliydik.

Şiddetli fırtınalara karşın Mauri ile beraber en zor bölüme sabit hat döşeyebilmek için üç ayrı seferde 2300 metre yüksekliğe kadar tırmanmayı başarmıştık. 1 Şubat günü hava düzeldi ve ayın ikisinde başarmaya inanmış bir şekilde son zirve girişimimize başladık. Bizimle birlikte olabildiğince yükseğe kadar destek vermek üzere Folco Doro ve Rene Eggman'da vardı.

Sabah saatin üçüydü ve nefis bir gecenin içindeydik. Tepemizdeki dolunay rotamızı gündüz gibi aydınlatıyordu. Sırtımızdaki ağır çantalar tırmanışımızı yavaşlatıyordu. Kramponlarımız dik ve buz tutmuş yamaçlara çok iyi tutunuyorlardı. Hâlâ yanımızda olan hemen hemen her şeyi taşıyorduk: İki günlük yiyecek, 500 metre ip, 30 buz sikkesi, 30 kaya sikkesi, 25 karabina, ip merdivenler, çekiçler, buz kazmaları, kişisel gereçler, bir fotoğraf makinesi, bir film makinesi ve bizi beklemek üzere kalacakları yerde Doro ve Eggman'ın barınabilmesi için bir çadır.

Saat 06:45'de daha önce döşediğimiz sabit hattın sonuna ulaştık ve dönüşümüz için çok daha zorlu bölümlere ip döşeyerek son derece dik yamaçlarda tırmanışa devam ettik. Bakış açımızın bir göz yanıltması sonucu Torre daha önceki günlere nazaran ulaşması biraz daha kolaymış gibi görünüyordu. Çevremiz dehşet verici olmakla birlikte son derece de görkemliydi. Öylesine iyimserdik ki, sadece geçide ulaşabilmek için karşılaş-

tığımız zorlukların Batı Alpler'deki en güç tırmanışlarla eş değerde olduğunu fark edememiştik.

Saat 12:30'da geçide ulaştığımızda içinde bulunduğumuz durumun gerçekleri karşısında âdeta ezilmiştik. Dünyada Torre'yi bu bakış açısından görebilen ilk insanlardık. Fakat derhâl kavradığımız bir başka gerçek de, ne kadar azimli olursak olalım bu koşullar altında zirveye asla ulaşamayacağımızdı. Geçitten bakıldığında dağımız çok farklı görünüyordu. Zirveye tek bir hamlede ulaşılamayacağı gibi, bu işi bir güne sığdırmak da mümkün değildi. Ancak geçide kurulacak bir ileri ana kamptan birden fazla girişimle tırmanış başarılabilirdi. Aslında eğer hava ikmali gerçekleşebilseydi, bizim asıl programımız da böyle olacaktı. O gün, yani Şubat'ın 2. günü, birkaç saat içerisinde duygularımız zaferden hüsrana doğru değişivermişti. Fakat buna karşın tepkimiz tuhaf ve tamamen anlaşılmaz bir biçimde ortaya çıktı. Tek kelime etmeden 120 metrelik bir ipe bağlanarak doğrudan Cerro Torre'nin zirvesine doğru tırmanmaya başladık.

Basamak kazabilmek için kar yüzeyi çok sertti ve bazı yerlerde de duvar ters eğimle yükselecek kadar dikti. Böyle durumlarla karşılaştığımızda sikke kullanıyor ve azar azar da olsa yükseliyorduk. Geçit üzerinde artık birer minik nokta olarak gözüken Doro ve Eggman rüzgârdan korunaklı bir yere çadır kurabilmek için buz üzerine oyuk kazıyorlardı. Bu yaptığımızın denemeğe değer bir iş olduğuna dördümüzden hiçbirinin ikna olduğunu sanmıyorum. Ancak yine de her birimiz, bunun faydasız olduğunu bile bile elimizden gelen her şeyi yapıyorduk. Saat dört buçukta, bağlı bulunduğu istasyondan Mauri bana 120 metrelik ipin artık tükendiğini bağırdığında artık durmam gerektiğini anladım. Sanki bir rüyadan uyanırcasına kendimizi aşağıdaki gerçek dünyaya doğru sarkıttık. Ne ipimiz, ne de sikkemiz olmak üzere hiç malzememiz kalmamıştı ve zirveyle aramızda ters eğimli buz yüzeylerden oluşan daha üç yüz metre kadar ya da fazlası bir mesafe vardı.

Yenilmiştik. Tekrar geçide indik ve orada uzun süre sessizlik içinde oturup kaldık. Sonunda aramızda konuşmaya başladık ve ancak önümüzdeki sene ihtiyacımız olan tüm malzemeyle bu-

raya yeniden gelmeye söz verdikten sonra kendimizi daha iyi hissetmeye başladık. Edindiğimiz tecrübe sayesinde artık Torre'nin tüm ayrıntılarını biliyorduk ve daha şimdiden hayallerimiz bizi "Ümit Geçidi" diye adlandırdığımız bu geçide yeniden getirip, sözümüzün bir işareti olarak orada bıraktığımız sabit hatlardan yukarıya doğru çıkarıyor ve tırmanmayı başaramadığımız zirveye bu defa ulaşma ümidimizi daha da körüklüyordu.

Güneş batıyordu ve biz de artık Ümit Geçidi'nden aşağıya inmeye başlamıştık. Fakat Cerro Torre'nin büyük hayali daha bir yıl kadar bizimle beraber olmayı sürdürdü. 1959 yılının Ocak ayında ikinci tırmanış seyahatimizin başlamasından birkaç gün önce – her şey hazır ve gerekli düzenlemeler yapılmışken – gazetelerde Maestri-Egger ikilisinin orada olduğunu ve Cerro Torre'nin zirvesini denemeye hazırlandıklarını okuduk. Bunun üzerine biz de evimizde kaldık.

Cerro Mariano Moreno

2 Şubat akşamı Cerro Torre'yle ilgili hayalimizi aklımızdan silmenin ardından ertesi akşam Güney Patagonya Sıradağları'nın en yüksek dağı olup henüz tırmanılmamış olan Cerro Mariano Moreno'ya (3500 metre) tırmanmak üzere yola çıktık. Buraya tırmanmanın en önemli sorunu dağın dibinden itibaren çok yaygın bir alanı kaplayan olağanüstü büyüklükteki buzullardı. Bizim sorunlarımız ise yine kısıtlı malzeme ve erzak teminiydi.

Çok geniş ve karmaşık bir yer yapısına sahip olan Cerro Moreno kütlesi 1500 kilometrekarelik bir alana yayılıp, Arjantin ve Şili sınırındaki Hielo platosunun tam ortasında yükseliyordu. Eğer Rüzgâr Geçidi'nden (Passo del Viento) gördüğümüz hâliyle Moreno'nun bizde yarattığı etki aynen sürüp girmiş olsaydı, hele ki yanımızda kayaklarımız olmadan, asla ona tırmanmaya cesaret edemezdik. Fakat genellikle olduğu üzere, bu haşin kutup koşullarında yaklaşık bir ay kadar yaşadıktan sonra Moreno bile artık ulaşılabilir geliyordu.

3 Şubat'ın o sabah vaktinde, Torre'de bir gün evvelki zorlu mücadelemizden sonra üçüncü kampın sıcak güneşinde uzanmış dinlenirken, hepimizin tek bir heyecanı vardı. İçimizden birinin havanın yeteri kadar iyi olduğunu hatırlatması bile kâfi gelecekti. Zira hepimiz, her birimizin Cerro Moreno'yu deneme düşüncesini içinde bir sır gibi sakladığını keşfetmiştik. İyi havanın süreceği yönünde her türlü işaret mevcuttu. Güneşin sıcaklığıyla yumuşayan kar örtüsü gece boyunca kayak olmadan dahi insanın ağırlığını taşıyacak kadar sertleşmişti. Üstelik dolunay vardı ve bu da yürüyüşümüzü kolaylaştıracağı gibi, bizi Moreno'dan ayıran geniş buzulu da henüz erimeye başlamadan aşmamızı sağlayacaktı.

Koşullar bundan daha iyi olamazdı. Aynı gece yola çıkmaya karar verdik. Bizi zorlu bir sınavın beklediğini biliyorduk ve yola çıktığımızda da, başarılı olsun ya da olmasın, bu tırmanışa tamı tamına otuz beş saatten daha fazla zaman harcamamayı hesaplamıştık. Dağın yamacına ulaşmak bir gece sürecekti. Ertesi gün tırmanışı yapacak ve aynı akşam da hangi kampa ulaşmamız daha uygunsa oraya kadar inecektik. Herhangi bir gecikme çok ciddi sonuçlara neden olabilirdi. Çünkü hem kar erimeye başlar, hem de bizler yorgunluktan tükenmiş olurduk. Ayrıca gecikme durumu, görüş mesafemizi azaltacak derecede havanın olumsuz yönde değişme olasılığını da artırabilecekti. Cerro Torre'de olduğu gibi hiçbir şekilde destek almıyorduk ve yiyeceğimiz de çok kısıtlıydı. Tüm bunları göz önüne alıp otuz beş saatlik süreyi zihnimize işleyerek ayın doğmasını bekledik.

Saat tam 22:00'de üçüncü kamptan buzula uzanan dik kayalardan aşağıya indik ve rotayı doğrudan Moreno'ya çevirip Hielo Continental diye adlandırılan kıtasal buzulun zorlu geçişine başladık. Tekrar çadırlarımıza dönünceye kadar artık durup dinlenmek yoktu.

Başlangıçta üzeri sert bir kabukla kaplı gibi duran kar örtüsü ağırlığımızı taşımadığından bata çıka ilerlerken, gece yarısına doğru çıkan buz gibi soğuk bir rüzgâr geniş platoyu boydan boya süpürerek kar tabakasını oldukça sertleştirdi. Böylelikle yürümemiz kolaylaşmış oldu. Buzul boyunca ilerleyişimizin gi-

zemli bir özelliği vardı. Donmuş yer şekilleri sanki başka bir gezengendeymişizcesine uçsuz bucaksız ve ulaşılmaz görünüyorlardı. Özellikle kuzey ve güney yönlerinde ufuk gökyüzüyle birbirine karışmıştı ve kar örtüsünü aydınlatan ay ışığı zemindeki tüm engebeleri düzleştirmiş ve siluetlerini yumuşatmıştı.

Şafak sökerken, saat beşi biraz geçe Moreno'nun eteğine ulaştık. Dağ önümüzde dev bir abide gibi yükseliyordu ve tamamen buzla kaplıydı. Uzaklardaki zirve çok büyük bir buz sırtının arkasına gizlenmişti. Aramızdaki 2000 metrelik yükseklik bizi âdeta eziyordu. Daha düz olmasına karşın buzul çatlakları ve çığ tehlikesine daha açık olan bir bölgeye girmemek için, dik ve buzla kaplı bir sırttan yükselmeyi tercih ettik. Kramponlarımızı taktıktan sonra iki ayrı ip birliği olarak tırmanışa giriştik. Doro ve ben aynı ipe girerken, Eggman'de Mauri'yle birlikteydi.

Saat 6:15'de ince bir kar tümseği üzerinde durup, endişe duygularının tedirginliğiyle biraz soluklandık. Birkaç saattir gökyüzü hafif bir pus tabakasıyla kaplanmaktaydı. Bu tabaka güneyden kuzeye doğru yayılırken, uzaklardaki Cerro Murallon dağının zirvesinde de çok büyük, kapkara, tehditkâr ve balık şeklinde bir bulut oluşuyordu. Hızımızı artırmaya karar verdik ve saat 07:20'yi gösterirken izlemekte olduğumuz buzla kaplı sırtın tepesine ulaşmıştık. İhtiyacımız olmayan bazı şeyleri orada kar üzerine bırakarak çantalarımızı biraz hafiflettikten sonra, neredeyse koşarak tırmanmayı sürdürdük. Saat sekize doğru Moreno'nun zirvesi de sisin ardında kaybolmaya başlamıştı. Belli ki kötü talih peşimizi bırakmıyordu. Fakat iki gün içinde ikinci bir geri çekilmeyi kendimize yediremezdik ve yola devam ettik. Bulutlar üzerimizdeki dağı iyiden iyiye yutmadan evvel izlememiz gereken rotayı belirleyip nirengi işaretlerini zihnimize yerleştirdik. Bizi önce küçük zirveye, oradan da asıl zirve sırtının altına ulaştıracak uzun ve tekdüze bir yamaç boyunca yorucu tırmanışımızı sürdürdük.

Saat 9:30'da artık etrafımız tamamen bulutlarla kaplanmıştı. Rüzgâr ve uçuşan kar tanecikleri gözlerimizi yakıyor ve soluk almayı güçleştiriyordu. Fakat zirveye ulaşma azmimiz her zamankinden daha da güçlüydü. Sık sık belimize kadar toz kar-

lara battığımız hâlde fırtına öylesine sert esiyordu ki, ardımızdaki izler hemen kapanıveriyorlardı. Artık yönümüzü sadece rüzgârın estiği tarafa göre tayin edebiliyorduk. Bazen de, nadiren de olsa bulutlar arasından donuk ışıklı bir tepsi gibi görünen güneşi kısa süreliğine seçebiliyorduk. Eğer rotadan saparsak başımız belâya girebilirdi. Solumuzda üzeri buzul çatlaklarıyla dolu bir yamacın indiğini, sağımızdaysa dev buzul kütleleriyle sarılmış yine çok dik bir alanın bulunduğunu biliyorduk. Zaman hızla akıp gidiyordu ve tırmanmayı sürdürdükçe aşağıya inişimiz hakkında gitgide daha fazla endişelenmeye başlamıştık.

Sonunda saat 11:30 civarında hava değişiverdi. Beklenmedik bir şekilde sol tarafımızdan çok sert ve düzenli bir rüzgâr esmeye başladı. Fırtınanın bu ani yön değiştirmesi sayesinde son zirve sırtına ulaşabilmiştik. Bizi şimdi kuşkulandıransa dağın Pasifik Okyanusu'na bakan arka tarafında patlayabilecek bir fırtınaydı. Burası haritalarımızda üzerinde "keşfedilmemiş yerler" yazan beyaz bir bölge olarak gösterilmişti. Tipiden dolayı gözlerimiz yarı kör ve yorgunluktan tükenmiş bir vaziyette olmamıza karşın bir şekilde tırmanışa devam etme gücünü kendimizde bulduk ve yönümüzü sağa doğru değiştirdik.

Saat 12:30'da tepemizdeki bulutlar inceldi ve nispeten seyrekleşti. Cerro Moreno'nun vahşi zirvesi artık kendini gösteriyordu. Bir saatten daha az bir süre içinde zirvedeydik ve her tarafımız boşlukla çevriliydi. Dağın yamaçları dört bir yanımızdan aşağıya iniyor ve yoğun bulut örtüsünün içinde kayboluyorlardı. Giysilerimiz tamamen buzla kaplanıp sertleşmişlerdi, fakat yüreklerimiz sevinçle doluydu. Bu zirveye ulaşan ilk insanlardık ve bunu fırtınaya rağmen başarmıştık.

Ne dinlenmeye, ne de bulutların dağılmasını beklemeye zamanımız vardı. Sıkı bir şekilde bağlandığımız otuz beş saat sınırı hâlâ geçerliydi. Çıkışta olduğu gibi inişte de rüzgârın yönü bize kılavuzluk ediyordu. Daha sonra, yaklaşık 2800 metre yükseklikte tipi artık arkamızda kalmıştı. Akşam yediye doğru gün batımının yaklaşmasıyla zayıflamış, fakat yine de hissedilebilen güneş ışıkları dağın dibinde bizleri az da olsa aydınlatıyordu. Yiyeceğimiz kalmamıştı ve tüm gün boyunca iyice acıkmış-

tık. Cordon Adela dağının yamacındaki ikinci kampta bulmayı umduğumuz yiyeceklerin hayaliyle oraya yönelmeye karar verdik. Bu ümide sarılarak uçsuz bucaksız Hielo buzulunu ikinci kez geçmeye başladık.

Bu karabasan gibi yolculuk sırasında, gün batarken açlık nöbetlerinin acısıyla kıvranırken büyülü bir an söz konusuydu. Onlara doğru ilerlemekte olduğumuz ve üzerlerinde fırtınanın hüküm sürdüğü dağ silsilesi kızarmaya başlamıştı. Cordon Marconi'den Cordon Adela dağına kadar uzanan bir yay üzerinde yoğun ve birbirine geçmiş renklerin tümü, anbean değişmekteydiler. Bu sahnenin tam ortasında FitzRoy'un altın rengi kütlesi üzerinde kocaman ve masalsı bir yuvarlak gibi doğan ay, gökyüzünün mor rengi üzerinde ışıldıyordu. Bu muhteşem renk cümbüşünün ardından her şey gitgide daha gri bir renge bürünerek yavaş yavaş bizlerden uzaklaştı. Sıcaklık sıfırın üzerinde olduğundan kar yumuşak ve ıslaktı. Bundan dolayı da dizlerimize kadar battığımızdan ilerleyişimiz çok yorucu ve yavaş olmaktaydı. Açlık, susuzluk ve uykusuzluk işkenceye dönüşmüştü. Bunlar yetmiyormuş gibi görüş mesafesinin azalmasından dolayı bir de geniş buzul çatlaklarıyla dolu bir bölgeye düşmüştük ve bu tehlikeli labirentten çıkmamız bir saati buldu.

Bu zorunlu yürüyüş sürerken bir ara arkamdan gelen ipin gerildiğini hissettim. Doro'nun buzul üzerindeki bir çatlağa düştüğünü düşünerek derhâl arkamı dönüp düşüşünü durdurmak amacıyla kendimi yere attım. Oysa ip arkadaşım karın üzerine uzanmış ve uyuyakalmıştı!

Ay ışığı altında yürürken bitkinlikten ve buzulun uçsuz bucaksız boyutlarından dolayı yönümüzü kaybediyorduk. Yorgunluktan zaman zaman dizlerimiz birbirine düğümleniyordu. Yanına vardığımızda biraz dinlenmek üzere, bembeyaz ovada bir kar tümseği gibi belirli işaretlere doğru kendimizi salt irade gücümüzle ilerlemeye zorluyorduk. Fakat yaklaştıkça tümsek sanki hareket ediyor ve daha da geriye doğru gitmiş gibi görünüyordu. Sanki bir gece serabıyla karşı karşıyaydık. Bir ara kar yüzeyi üzerinde çikolata rengi kocaman bir leke gördüm. Dün

gece, tam da bu noktada bir kakao kutusunun dibinde kalanları sinirlenip buraya atmıştım. Kutunun büyük bölümü sırt çantamın dibine dökülmüştü. Kendimizi üzeri kakao boyalı karın üzerine atıp aç kurtlar gibi iştahla yedik.

Cordon Adela dağının dibindeki 2. kampa 5 Şubat sabahı şafak vaktinden biraz önce, saat 3:30'da ulaşabildik. Burada da büyük bir talihsizlik eseri olarak yiyecek hiçbir şey bulamadık. Kampta bir şey kalmamıştı ve terk edilmiş durumdaydı. Fakat sanki bizi karşılayıp kutlamak için hâlâ daha iki çadır duruyordu. Bunun üzerine uyuma arzusu açlığa galip geldi. Otuz saatlik aralıksız yürüyüşün sonunda zamana ve kötü talihe karşı yarışı kazanmıştık. Buzul ve karlı yamaçlar üzerinde altmış kilometreden fazla mesafe kat etmiş ve tırmanış seyahatimizin ilk gerçek başarısını kazanmıştık.

Cordon Adela - Zirveler Zinciri

Cerro Moreno bizi öylesine yormuştu ki, o günü deliksiz uyuyarak geçirdik. Öğleden sonra uyandığımızda ana kamptan hiçbir arkadaşımız bize yiyecek getirmemişti. Durum gerçekten endişe vericiydi, zira bu yorgun ve bitik hâlimizle Tunel Vadisi'nin başındaki Rüzgâr Geçidi'nin öte yanındaki ana kampa ulaşmamız başlı başına yeni bir sorundu. Fakat gücümüzü tamamen yitirmeden derhâl harekete geçmek zorundaydık.

Tam hazırlanmış yola çıkıyorduk ki, eski kovboy filmlerindeki süvariler gibi, ana kamptan elleri yiyeceklerle dolu dört kişi geldi. Nihayet tırmanışımızın talih ibresini iyi tarafa döndürecek beklenmedik bir şey olmuştu. Şimdi artık ikinci kampta en az dört gün kalabilecek kadar erzak ve malzememiz vardı. Bu şansı en iyi şekilde değerlendirmeliydik ve bunun üzerine kampımızı yukarıdan seyreden Cerro Adela'nın bâkir zirvesine tırmanmaya karar verdik.

Cordon Adela, Cerro Torre'nin güneyinde yer alan mükemmel bir buz dağı zinciridir. Hielo buzulunu Viedma Gölü yakınında Patagonya Pampaları denen kurak çayırlıklardan ayıran

büyük dağ engelini oluşturur. Bu kütlenin en yüksek zirvesi Cerro Adela olup tüm silsileye de adını verir. Hielo üzerinde dik duvarları ve buz kaplı kulvarlarıyla birdenbire 1500 metre kadar yükselir.

Ertesi gün, 6 Şubat'ta, hava berbattı, fakat yine de öğleden sonra Tunel Nehri zirvelerinin kuzey batısındaki iki geçit ve bir buzulda ön keşif yapmaya gittik.

Şubat'ın 7. günü fırtınalı bir gecenin ardından mükemmel bir gün doğumu oldu. Mauri ile birlikte yalnız başımıza yola çıktık. Bu kez kesinlikle aç kalmayacaktık, çünkü sırt çantalarımız türlü çeşit yiyeceklerle doluydu. Hava son derece soğuk olduğundan karla kaplı yamaçların durumu mükemmel olmalıydı. Hareket ettikten bir saat sonra, saat yedi civarında Adela'nın büyük batı yüzünün dibindeydik. Adela'nın Kıta Buzulu'na (Hielo) bakan tarafında kolay rota yoktu ve bunun yanında çığ riski de çok yüksekti. Üzerimizde, sanki düşmeye hazır bekleyen ve oldukça dengesiz görünüşlü dev buz kütlelerinden âdeta bir orman oluşmuştu. Çok hızlı tırmanmak zorundaydık. Asılı duran buz kütlelerinin oluşturduğu engelin altına ulaşabilmek için dikine yükselen batı – güney batı kulvarından dosdoğru yukarıya vurduk. Başlangıçta hepsi donmuş ve çok sert olmakla beraber, bir süre sonra çevremizde ilk buz kütleleri yerlerinden kopup düşmeye başlamışlardı bile.

O sabah ikimiz de kendimizi son derecede zinde hissediyorduk. O çok dik ve buzla kaplı yamaçları sadece kramponlarımızın ön dişlerine güvenerek tırmandığımızı hatırlıyorum. Arada bir imkân bulduğumuzda keyifli bir mola verip, büyük mataramızdan biraz sütlü kahve yudumluyorduk. Beş yüz metre kadar tırmandıktan sonra ipe girdik. Bu işlem pek de zorunlu olmamakla beraber, bunu dağın ciddiyetine saygımızdan ötürü yapmıştık. Çadırdan ayrıldıktan iki saat sonra 900 metre yüksekliğindeki dik kulvar artık arkamızda kalmıştı.

Derken yamacın eğimi azaldı, fakat sıcaklık oldukça düşerken cirrus bulutları da bir deniz gibi gökyüzünü doldurmaya başladı. Acaba bu havada yeni bir değişikliğin işareti miydi? Hızımızı artırdık ve zirveye kadar da bu tempomuzu koruduk.

Saat 10:50'de Cerro Torre ve FitzRoy'a bakan Cerro Adela'nın en yüksek noktasında küçük bayraklarımız sert ve soğuk rüzgârla dalgalanıyorlardı. Karşımızda gerçekten çok etkileyici bir manzara vardı. Bunca güzellik karşısında dilimiz tutulmuştu ve yarım saatten fazla bir süre daha orada kalıp âdeta gündüz rüyalarına daldık. O anda aklımıza müthiş bir fikir geldi: Cordon Adela'nın uzun güney sırtı boyunca ilerleyip bu sırttaki tüm zirveleri geçmek. Böylelikle günün kalan kısmını en sevdiğimiz işi yaparak geçirecektik. Tırmandığımız geçide yeniden inip yükselen sırtı izleyerek günün ikinci başarısını elde ettik – Güney Cerro Adela'nın bâkir zirvesi (2860 metre). Daha sonra bu zirvenin diğer yamacından inerek Güney Adela ve Cerro Nato arasındaki diğer geçide yöneldik.

Henüz yarı yoldaydık ki, aşağıdaki geçitte dağın doğu yamacından gelip bize doğru tırmanmakta olan iki kişi gördük. Bunlar Cerro Adela'ya tırmanmayı denemek üzere gelen Trento'lu dağcılar Maestri ve Egger'di. Fakat onlar için artık çok geçti! Böyle karşılaşmamız tamamen bir tesadüf eseriydi. Onlardan ekiplerinin Cerro Torre'ye tırmanmaktan vazgeçtiğini öğrendik. Nedenini sormadık.

Sırt yürüyüşümüze tekrar başladığımızda saat de 12:30 olmuştu. Yarım saat sonra kendimizi Cerro Nato'nun zirvesinde bulduk (2808 metre). Bu zirve daha önce 1937 yılında, Trento'lu dağcıların yaptığı gibi dağın pampa çayırlarına bakan yüzünden gelen başka bir İtalyan ekibi tarafından tırmanılmıştı. Dağa yaklaştığımız yönün ters istikametinde bizim inmeye başladığımız ve onların da tırmanmış oldukları sırt çok fazla boşluk hissi veren son derece tehlikeli bir yerdi. O gün Mauri ve ben, mükemmel bir uyum içinde olmanın ötesinde şaşırtıcı bir zindelikteydik ve her bir zor noktayı, nadiren basamak kazmaya ihtiyaç duyarak oldukça hızlı bir biçimde peş peşe aşıyorduk. Fakat sırtın sonunda, Cerro Nato ile Cerro Doblado (2675 metre) arasındaki eşiğin yakınlarında, beklenmedik bir şekilde yolumuz en az elli metre yüksekliğinde bir kaya duvarı tarafından kesildi. İp inişi için kullanabileceğimiz tek bir sikke bile bu sorunu çözmeye yetebilirdi. Fakat yanımızda hiç sikke yoktu. Hep-

sini Cerro Torre'de bırakmıştık. Bu durumda biz de buza güvendik. Önce çok dik bir bölümü indik, daha sonra da ters eğimli bir yerin hemen üzerinde buz kazmalarımızla mantar biçiminde sağlam bir buz babası kazdık. İpi bu babanın etrafına doladıktan sonra boşlukta on beş metreyi iple sarkarak indik. Tırmanışta kullanabileceğimiz yegâne malzemeler, eski zaman dağcılarınınki gibi sadece ip, buz kazmaları ve kramponlardı. O gün Mauri ile beraber, geçmiş dönemin o büyük ustalarının yöntemlerinin doğruluğunu ispat ettiğimize inanmışımdır hep.

O ana kadar daha seyrek olan sis gitgide yoğunlaştı ve zaman zaman etrafımızı tamamen kaplamaya başladı. Üçüncü geçide ulaştık ve Cerro Doblado'nun yamaçlarından yukarı doğru sırt geçişimizi sürdürdük. Bu yeni zirvenin tepesine saat üçte varmıştık ve derhâl öteki yamaçtan aşağıya inmeye başladık.

Şimdi karşımızda muhteşem görünüşlü Cerro Grande'nin ikiz zirveleri vardı. Bunlardan ana zirveye birkaç gün önce Trento'lu ekip tarafından yine pampalar yönünden ulaşıldığını biliyorduk. Fakat daha harcanacak vaktimiz olduğundan, oraya tırmanma fikri bize cazip gelmişti. Kısa bir molanın ardından yeniden yola koyulup bu yeni zirvenin buzla kaplı yamaçlarına tırmanmaya girişitik. İp birliğimiz çok süratli ve mükemmel bir uyum içinde ilerliyordu. Hep olduğu üzere, her bir ip boyunda liderliği değişiyorduk. Genellikle, yüzey elverdiği müddetçe aynı ipte birlikte hareket ediyorduk. Birimiz diğerini süratle ve eşzamanlı biçimde takip ediyordu. Saat dördü biraz geçerken ellerimiz ve dizlerimiz üzerinde emekleyerek ve gittikçe sertleşen rüzgâr tarafından savrulmamak için buz kazmalarımızdan emniyet alarak biz de Cerro Grande'nin (2804 metre) zirvesine ulaştık. Zorlu bir inişin bizi beklemekte olduğunun bilincindeydik. Ama Grande'nin tam karşımızdaki henüz bakir ikinci zirvesinin davetini nasıl reddedebilirdik? Bu çağrıya karşı koymamız mümkün değildi. Bulutların kısa aralıklarla da olsa dağılmalarından istifade ederek iki zirvenin arasındaki geçide doğru inişe geçtik ve sonra da neredeyse dimdik ve buzla kaplı ince bir sırtı aştık. Yine buzlarla kaplanmış bazı kısa kaya setlerinin ardından birkaç duvar ve sırtı da tırmandıktan sonra niha-

yet bir kez daha kendimizi zirve rüzgârının girdapları arasında bulduk. Cerro Grande'nin ikincil zirvesi (2790 metre) artık bizimdi. Bu zirveye Mauri'nin yeni doğmuş olan oğluna atfen "Cerro Luca" adını verdik.

Saat 17:30'da geldiğimiz ikiz zirveler arasındaki geçide doğru inişe başladık. Oradan da doğrudan kuzey yüzünden aşağıya yöneldik. Bulutlar iyiden iyiye yoğunlaştığından süratimiz de oldukça düşmüştü. Sis bazen de bizi yanıltıyor ve kendimizi çok zor durumlarda buluyorduk. Karşılaştığımız buzul çatlakları ve aşılmaz buz duvarları bizi aşağıdaki yamaçlara doğru cambaz gibi atlayıp sıçramaya zorluyordu. Cerro Luca'nın zirvesinden ayrıldıktan bir saat sonra artık Cerro Grande'nin şimdi sis bulutları tarafından yutulmuş büyük buzul çukuru boyunca yürüyorduk.

Düz Hielo buzulu yönünde, bilinmeyen başka bir buzulu inerek yolumuza devam ettik. İşimiz hiç de kolay değildi. İlerlediğimiz buzul yer yer derin çatlaklarla kesilirken görüş mesafesi de çok düşmüştü. Derken kar yağmaya başladı. Geniş bir buzul çatlağını bıçak gibi ince bir buz kılçığı üzerinden ata biner gibi geçtikten sonra, kendimizi geniş bir buzul şelalesinin kenarında bulduk. İpimizle yerden kılıç gibi yükselen bir buz sütunundan emniyet alıp yirmi metrelik akrobatik bir ip inişi yaparak bu sorunu da çözmüş olduk. O sırada yaşadığım duyguları asla unutamam. Böylesi eğreti bir emniyete güvenerek ip boyunca tam bir boşluğun içine kaymıştık. Altımızda dibi görünmeyen soğuk ve loş bir kuyu vardı.

Karşımıza çıkan kim bilir kaçıncı buz şelalesini de sola doğru bir yan geçişle indikten sonra artık bilinmeyen zorluklar sona ermişti. Bu sırada kar yağışı da iyice şiddetlenmişti. Deli gibi esen rüzgâr gözlerimizi dondurucu kar tozuyla dolduruyordu. Bunlar Patagonya'da hep karşılaşılan bildik koşullardı. Fakat bizi Hielo'ya güvenli bir şekilde ulaşmaktan alıkoyamazdı. Saat dokuz civarında, gece karanlığı inerken bembeyaz iki hayalet artık 2. kampın çadırlarına ulaşmışlardı.

GASHERBRUM IV' ÜN FETHİ
(1958)

1958 yılı sona ermeden kendimi bir kez daha Karakurum zirvelerinin arasında buldum. İtalya ikinci bir ulusal tırmanış seferi düzenlemişti ve ben de yine katılmaktaydım. Amacımız henüz tırmanılmamış olan yaklaşık 8000 metrelik G4 zirvesiydi. "Yaklaşık" diyorum, çünkü bu dağın genellikle bilindiği gibi 7980 metre mi, yoksa bazılarının tahmin ettiği gibi 7925 metre mi olduğunu asla öğrenemedim.

G4 harika ve görkemli gövdesiyle yükselirken benim gibi insanlara sanki meydan okuyarak sınava çağırıyordu. "G4" Gasherbrum IV'ün kısaltılmış biçimiydi ve "parlak dağ" ya da "ışık dağı" anlamına geliyordu. O zamanlar çoğu kişi bu dağa tırmanılamayacağı iddiasındaydılar. Fakat benim için bu son derece heyecan verici ve çetin bir denemeydi.

Carlo Mauri ve ben birçok sebepten dolayı bu zorlu zirveye Himalaya tarzından ziyade daha çok Alpin tarzın yöntemlerini uygulayarak tırmandık. Tek desteğimiz çok güçlü ve yardımsever bir tırmanıcı olan Bepi De Francesch tarafından sağlanıyordu. Tırmanışımızı her gün yeniden tasarlamak zorundaydık. Bu yaklaşım o günlerde Alpin tarzın tipik bir örneğiydi.

Tırmanış başarılı oldu. Fakat daha önce K2'de de yaşandığı üzere, Gasherbrum IV zaferimiz insanî bakış açısından pek de tatminkâr sayılmazdı. Bundan dolayı artık Avrupa dışında bir zirvenin fethine yönelik ulusal büyük tırmanış seferlerine asla katılmama kararına vardım. G4'ün fethi aynı zamanda hayal kırıklığı yaratan bir deneyim oldu. Öylesine kısıtlayıcıydı ki, beni zihnen de olumsuz etkiledi.

Sonucunun ne olduğu bir yana, bir ekibin üyesi olarak böylesi bir tırmanışa girişebilmek için, ekibin her bir üyesinin kendisini kalben ve ruhen ortak amaca adamasının ve hangi görevi üstlenirse üstlensin, sanki tek başına ya da çok güvenilir birkaç arkadaşıyla tırmanıyormuşçasına, elinden gelenin en iyisini yapmasının kesinlikle zorunlu olduğuna inanıyorum.

Bu tırmanışa katılanlar arasında Riccardo Cassin, Beppe De Francesch, Tonu Gobbi, Carlo Mauri, Giuseppe Oberto ve benle birlikte doktor Donato Zeni ve yazar Fosoo Maraini du vardı.

12 Mayıs'ta deniz yoluyla Karachi'ye ulaştık ve ayın on üçünün akşamı sekiz kişi ve dört ton malzemeden oluşan kafileyle Pakistan ovası boyunca Himalaya'dan önce son şehir olan Rawalpindi'ye gitmek üzere yeniden trenle yola çıktık. Oradan da, dağların geçit ve boğazlardan oluşan ilk 500 kilometresini aşmak ve Indus nehrinin yüksek vadisinde yer alan Skardu'ya varmak üzere uçağa bindik. Skardu "Küçük Tibet" diye de adlandırılan Baltistan'ın başkentiydi ve orada malzemelerimizi taşıtmak üzere 480 tane yük taşıyıcıyla anlaştık. 30 Mayıs günü güneş doğarken uzun kafilemiz, üzerinde patika bile olmayan ıssız Baltistan vadilerine vurup 250 kilometre yol yürüdükten sonra, on sekiz günde Gasherbrum IV'ün eteklerine ulaştı.

K2 tırmanışı için daha önce de geçmiş olduğum yollarda devam eden bu dağa yaklaşma yürüyüşü boyunca, heyecan içinde o zaman tanımış olduğum insanları ve mekanları yeniden gördüm. Haşinlikle yumuşaklığın mükemmel bir uyumla birbirine karıştığı, büyük tezatların ve uçsuz bucaksız mesafelerin oluşturduğu bu masum dünyayı günbegün daha iyi anlamaya başlamıştım. İklim ılımandı. İnsanlar iyi, sade ve son derece insancıldılar. Sadece iş ve ibadetten oluşan mütevazi bir yaşam tarzları vardı. Farkında olmadıkları derecede mutluydular. Bu vadiler boyunca seyahat etmek ve dünyanın en yüksek dağları arasına yuvalanmış bu küçük cenneti – James Hilton'un Kayıp Ufuk romanında betimlediği gibi - bir kez daha görmek sanki içimde yeni bir ışık yakmıştı.

3050 metre yükseklikteki Askole son Balti köyüydü. Gasherbrum'un etekleri daha 120 kilometre uzaktaydı. Bu yolun

büyük bölümü oldukça zorlu olmakla beraber K2, Broad Peak, Hidden Peak, Chogolisa, Masherbrum ve nihayet bizim "Işık dağımız" olmak üzere yeryüzünün en yüksek ve en güzel dağlarından bazılarının enfes manzaraları da güzergâh üzerindeydi. Sonunda 17 Haziran'da yaklaşık 5150 metre yükseklikte, Abruzzi Dükü Buzulu'nun buzultaşlarıyla kaplı tarafında ana kampı kurduk.Yüksek irtifada bize yardım etmeleri için içlerinden altı kişiyi seçtikten sonra yük taşıyıcıların ücretlerini ödedik. O andan itibaren çetin maceramız da artık başlamıştı.

Zirveye ulaşmadan önceki elli uzun gün boyunca harcadığımız çabayla karşılaştığımız yoksunlukları, zorlukları ve tehlikeleri özetlemek pek kolay değil. Daha İtalya'dan ayrılmadan önce dağın teknik zorluklarının aşırı derecede olmasının endişelerini zaten taşıyorduk. Fakat daha sonraları kötü hava koşulları, ikmal sorunları ve nihayet tepemizde patlayan muson fırtınalarıyla da mücadele etmek zorunda kaldık. Bu şartlar altında Gasherbrum IV'ün fethi neredeyse olanaksız hâle gelmişti. 7100 metre yükseklikten zirveye uzanan kayalık sırta ulaşabilmek için, on kilometre uzunluğundaki karla kaplı bir çanaktan yukarıya iki bin metre kadar tırmanmamız gerekiyordu. Bu bölge karmakarışık buzul çağlayanları ve kimi zaman koltuk altlarımıza kadar gömüldüğümüz yumuşak kar tabakalarıyla kaplıydı. Tüm bu rotada bir de sırtımızda ağır çantalar vardı elbette. Her günkü rahatsız edici sıcak ve seyrelmiş havanın sebep olduğu yorgunluk da tırmanışı çok güçleştiriyordu.

Güneşin mor ötesi ışınlarıyla kar yüzeyi aşırı derecede parlıyor ve yansıyan ışık yüzümüzü kuruturken, güneş gözlüğünün koyu camlarına karşın gözlerimizi yakıyordu. Hava sıcaklığı insanı tüketecek ölçülerdeydi. Gündüz ve gece arasındaki fark 50 dereceye (C°) kadar ulaşabiliyordu. Güneşin altında çadırlar sanki birer fırına dönüyordu. Fakat dışarıda insanı kör eden ışığa kimse tahammül edemediğinden yine de çadırların içinde kalmak zorundaydık. Isının ve ışığın geçişini perdeleyebilmek için mevcut tüm giysilerimizi çadırın üzerine sermiştik. Rahatsızlık ve umut duyguları arasında, her gün yavaş da olsa adım adım yükseklere doğru tırmanmaya devam ediyorduk. Fakat güçlük-

ler ve bilinmeyenler azalacağına katlanarak çoğalıyorlardı.

Buzul vadisinde üç kamp kurduk ve daha henüz faaliyetin başında "İtalyanların Buz Çağlayanı" adını taktığımız uzun dik engellerden oluşan 700 metre yüksekliğindeki dev buz kütlesini tırmanmayı başardık. Burası rotadaki ilk ciddi tehlikeydi ve aşabilmek için Mauri'yle birlikte kırk sekiz saatimizi tepemizde dev boyutlarıyla her an yerinden kopup düşecekmiş gibi duran çürük buz kulelerinin sürekli tehdidi altında geçirmek zorunda kalmıştık. Yaklaşık her yarım saatte bir çevremizdeki elli metrelik bir alanda buz kütleleri dehşet verici bir sarsıntıyla genleşiyordu. Sanki dağda bir deprem oluyor ve tüm dağ âdeta içine çöküyordu. Yüreklerimiz ağzımızda, sikkeler yardımıyla 150 metre sabit ip döşeyerek bu tehlikeli ve dik bölgenin içinden hızla ve güvenle geçebileceğimiz bir hat oluşturduk.

Biraz daha yukarıda, yaklaşık 6900 metredeki geniş bir düzlükte dördüncü kampı kurduk. Burada ana kamptan gelen ikmal desteği anlaşılamayan bir şekilde aniden kesiliverdi. Mauri'yle birlikte durumumuz tehlikedeydi. Kendimizi tırmanışın türlü zorlukları ve seyrelmiş havanın yanında, bir de açlık sorunuyla boğuşurken bulmuştuk. Açlık ve susuzluktan bitik hâlde olmamıza karşın, büyük bir dirençle kayalık sırtın son bin metresini de güçlükle tırmanarak 7200 metrede beşinci kampı kurduk. Bunlar insanı tüketen, mutsuz günlerdi.

Destek gelmemesi sonucu bilinçli olarak daha baştan ölü doğan bir zirve girişiminde bulunduysak da, bu deneme son derece kırılgan yapıdaki sırtın daha başlarında karşılaştığımız aşırı zorluklar yüzünden başarısızlığa uğradı. Sırtın üzerinde gevşek karın oluşturduğu bir dizi buz saçağını kazmalarımızla kırmak için altı saat çok zor şartlarda uğraş verdik. Bu çaba sadece elli metre yükselebilmemize yaradı. 4. kamptaki haşin başlangıcı izleyen altı günü çok zor geçirdik. Bu korkunç sırtın üç yüz metrelik bölümünde yalnız başımıza ve yiyecek hiçbir şeyimiz olmadan rota hazırlamaya çalıştık. Malzememiz sadece birkaç sikke ve 300 metre ipten ibaretti.

14 Temmuz'da, bu şekilde ilerleyebilmenin artık kesinlikle imkânsızlaştığını anlamanın da bizi isteklendirmesiyle Mauri

ile birlikte ikinci bir zirve denemesine giriştik. Fakat 7750 metreye kadar ulaştıktan sonra 5. kampa geri dönmek zorunda kaldık. Ertesi gün, yani 15 Temmuz'da tüm Himalaya zinciri üzerinde hava değişti ve muson fırtınaları başladı. Önceki gün beraberlerinde biraz erzakla yanımıza gelen De Francesch ve Zeni'yle birlikte orada sıkışıp kalmıştık. O noktada, hava düzelse bile, açlığın etkisiyle tüm gücümüzü yitirmeden geri dönmek zorunda kalacaktık.

16 Temmuz'da, deli gibi esen fırtınalarla geçen gecenin ardından doğan günde hava daha da berbatlaşmıştı. Sabahleyin çadırlarımız tamamen rüzgârın savurup yığdığı karların altına gömülmüştü. Çadır duvarlarının dışında biriken karın baskısıyla içeride iyice daralan ufacık sefil alanda alt alta üst üste oturmaya çalışıyorduk. Sık sık dışarı çıkıp çadırın üzerinde biriken karları temizlemek ve çok sert esen rüzgâra karşı sikkeler ve buz kazmalarının yardımıyla çadır kazıklarını sağlamlaştırmak zorunda kalıyorduk. Tam sırtın üzerinde olduğumuz için içine sığınabileceğimiz kuytu bir yer yoktu. Rüzgârın sürekli sarsmasıyla çadır brandalarının devamlı sallanması çadırın içinde bile rüzgâr oluşturuyor ve ocağımızın bizim için çok kıymetli olan alevini söndürüyordu.

Gün boyu Mauri'yle aramızda sadece tek heceli sözcüklerden oluşan birkaç konuşma oluyordu. Fakat yüz ifadelerimiz aynı endişeleri ve aynı ıstırabı yansıtıyordu. Arada bir yandaki çadırdan arkadaşlarımızın seslerini duyuyorduk. Buraya kadar harcadığımız çabayı düşünüyordum: Zorluklar, aşırı yorucu gayretimiz ve mahrum kaldığımız şeylerin özlemi. Bir yandan da oldukça sinirlenerek, tam da zirveye ulaşmak üzereyken bizleri yapayalnız ve erzaksız bırakan aşağıdakilerin – başkası nasıl adlandırırsa adlandırsın - affedilmez düşüncesizliği üzerine kafa yoruyordum. Bu hesap bir şekilde görülmeliydi! Büyük bir eziyet çekiyorduk ve hem boğazlarımız, hem de burunlarımız acı içindeydi. Fakat en kötüsü burada tamamen terkedilmiş durumdaydık. Akşam olduğunda sanki tüm gün aşırı güç harcayarak çalışmışız gibi kendimizi zayıf ve yorgun hissediyorduk.

17 Temmuz'da fırtına hâlâ üç gündür durmadan ortalığı ka-

sıp kavurmaktaydı. Çok kötü bir gece daha geçirmiştik. Önceki günden beridir bu kötü havanın tipik bir muson özelliği taşıdığından ve bizi burada çaresiz bir vaziyette bırakacağından giderek daha fazla endişelenmeye başlamıştık. Kendimizi çok zayıf hissediyorduk ve günlerdir hiçbir şey yememiştik. Çok geç olmadan o gün her ne pahasına aşağıya inmeyi denemeliydik. Yoksa çoktan gecikmiş miydik? 7200 metre yükseklikte bir sırtın üzerindeydik ve ana kampla aramızda on iki kilometrelik korkunç bir buzul vardı. Üstelik bir de dün geceden beri aklımıza 1934 yılında Nanga Parbat dağındaki Alman tırmanışının acı hikayesi takılmıştı. Muson fırtınalarından dolayı bulundukları yerde çakılıp kalınca, yüksek kamplardaki tüm dağcılar yaşamlarını yitirmişlerdi. Biz de onlarla aynı durumdaydık. Vakit öğleyi biraz geçe fırtınanın tüm gücüyle sürmesine karşın daha fazla beklememeye karar verdik. Dördümüz de tipiye karşı ana kampa doğru yola çıktık. Görüş mesafesi sıfırdı.

19 Temmuz akşamı ana kampa ulaştığımızda tüm ekip yeniden bir araya gelmişti. Dört beş gün boyunca aralıksız kar yağdı. Her yerden çığ gümbürtüleri geliyordu.

Günlerce ekibin üzerinde başarısızlığı kabullenmiş bir tavır hüküm sürdü. Fakat yavaş yavaş kendimize olan güvenimiz ve azmimiz yerine gelmeye başladı. Mauri ve ben "Hayır!" dedik; "Biz kuyruğumuzu bacaklarımızın arasına kıstırıp eve dönmeyeceğiz." Fakat bu kararı almak için ikimizin de özellikle bol yiyecek açısından kendimizi takviye edip gücümüzü yeniden kazanmamız gerekiyordu. Bunun yanında Mauri ve ben, kendilerine verilen yukarı kamplara destek verme görevini yapmak yerine, öncelikle ve sadece kendilerini düşünme derdine düşen ekip üyelerinin yüzüne karşı, masaya indirdiğimiz yumrukların sesiyle de perçinlenen sert tepkiler verdik.

Fakat hata yapmak insana mahsustu ve hatayı affetmek de bir erdemdi. Zaten biz de dersimizi almıştık. Herkes kendi görevini yeniden üstlendi. Bu sefer erzak ve malzeme konusunda bir eksiklik olmayacaktı. Destek verme işi yeniden düzenlendi ve yeniden bir bir yukarı kamplara yerleşmeye başladık.

3 Ağustos'ta Gobbi ve De Francesch'in de yardımlarıyla bu

defa altıncısı olmak üzere bir kamp daha kurduk. Fakat maalesef o gün için vakit çok geç olduğundan, kampı niyetlendiğimiz 7750 metredeki 'kar konisi' dediğimiz yerin üzerine değil de, yaklaşık 7550 metredeki bir yere kurmuştuk. Gobbi ve De Francesch aynı akşam 5. kampa indiler. Mauri ve ben zorlu tırmanışa devam ettik, ama yaklaşık 7830 metredeki 'kara kule'ye geldiğimizde vakit çok geç olduğundan 6. kampa geri dönmek zorunda kaldık. O gün sırtın üzerine 300 metre kadar sabit hat döşemiştik. Ertesi gün Gobbi ve De Francesch, Zeni ile beraber son erzak ve malzemelerle 5. kamptan bizim bulunduğumuz 6. kampa çıktılar. Aynı gün öğleden sonraysa üçü de yeniden aşağıya indiler.

6 Ağustos Gasherbrum IV'ün zirve günüydü. Sabah 2:30'da uyandık ve 5:00'de yola çıktık. Musonun özelliği olan yüksek bir sis bulutu batı yönünden yaklaşmaktaydı. Acele etmemiz gerekiyordu. Bedenen gayet zinde durumda olup çok hızlı tırmanıyor olmamız zaferimiz ve güvenliğimiz için bir şans unsuruydu. Saat 6:00 olduğunda diğer seferlerde dört saatten daha kısa bir sürede asla ulaşamadığımız 'kar konisi'ne çoktan gelmiştik bile. 7:30'da 'kara kule'ye geldiğimizde dün gece buraya döşediğimiz sabit hat çok işimize yaradı. Kaya kulelerinin birinden diğerine tırmanarak bıçak sırtı inceliğinde çok keskin ve yatay bir sırta ulaştık. Burayı ata biner gibi geçerken ağırlığımızı taşıyamayacak incelikteki bazı kenarları da kırmak zorunda kaldık. Saat dokuzu on geçe, sanki bir rüyadaymışız gibi, henüz tırmandığımız koyu granit kuleyle zirveye doğru uzanan parlak beyaz mermer gibi yamacı keskin bir yarıkla birbirinden ayıran mucizevi küçük geçide gelmiştik. Öte tarafta bizi bekleyenin ne olduğunu keşfetme arzusu öylesine güçlüydü ki, durup dinlenmeden ileri atıldık. Kaya ve kar göz kamaştırıcı bir beyazlık içinde birbirine karışmıştı. Gökyüzü siyaha yakın koyu bir laciverde bürünmüştü. Yukarıya, hep yukarıya doğru tırmanıyorduk. Sarp bir sırtı çıktık, kısa ama dik kaya duvarlarını aştık, gevşek karla kaplı emniyetsiz zeminlerden yükselip kaya üzerinde yaklaşık on metrelik geniş bir çatlağa geldik. Bulunduğumuz irtifayı göz önüne almadan sanırım IV derece zorluğunda

bir engeldi. Buraya Beyaz Baca adını taktık. Sonrasında eğim iyice azaldı ve kaya yapısı çarşak döküntüsü bir hâl alarak artık yürünecek kadar kolaylaştı. Sonunda saat 10:30'da zirveye ulaştık. Ya da en azından buranın zirve olduğunu zannettik. Fakat hemen sonra fark ettik ki, burası küçük zirveydi ve ana zirve daha epey uzaktaydı. Hayal kırıklığına uğramış ve sinirlenmiştik.

Karşılaştığımız manzara tarif edilecek gibi değildi. Neredeyse iki aydan sonra Baltoro Buzulu'nu yeniden ve ilk kez tüm uzunluğuyla görüyorduk. Aşağıda elli kilometre boyunda buzdan bir nehir gibi kıvrıla büküle uzayıp gidiyordu. Önümüzde bizi daha nelerin beklediğinin endişesi manzarayla oyalanmamıza izin vermiyordu. Asıl zirve daha hayli ilerdeydi. Tırmanması oldukça sorunlu olacak gibi görünüyordu ve aramızda en az üç yüz metrelik bir mesafe vardı. Küçük zirveye geniş, açık ve karla kaplı bir çukurlukla bağlanıyordu. Buraya 'parlak deniz kabuğu' adını verdik. Bu arada gökyüzünde muson bulutları büyümeye başlıyor ve dondurucu sert rüzgârlar yüzümüzde kamçı gibi şaklıyordu. Acele etmeliydik! Adım adım zirveye yaklaşıyorduk. Bakış açısı değiştikçe karşımıza dik ve yüzeyi pürüzsüz, en az elli metre yüksekliğinde beş tane sivri çıktı. Peş peşe birbirini izleyen bu kaya sivrileri zirve sırtını oluşturuyorlardı. Bunlardan en yükseğinin hangisi olduğunu seçememiştik. Zayıf bir nokta keşfedebilmek ümidiyle duvarın dibine doğru yaklaştık. Sonunda zirvenin batı tarafına dolaştığımızı anladık. Ayaklarımın altında 2500 metrelik bir oyuk şeklindeki tüm batı yüzü parıltılar içinde uzanıp gidiyordu. Yukarımızda hâlâ daha bu son bilinmeyen 50 metrelik bölüm yükseliyordu. Bir an için acaba burayı tırmanabilecek miyim diye endişelendim. En yüksek nokta olarak gözüken yere doğru doğrudan tırmanmaya başladım. Kayalar oldukça sağlam görünüyorlardı, fakat yüzeyleri kolayca ufalanabilen döküntülerle ve yer yer ince bir kar tabakasıyla kaplıydı. Kendimi emniyete almak için sık sık sikke kullanmak zorunda kalıyordum. Mauri'de arkamdan bu sikkeleri topluyordu. Her şey son derece tehlikeliydi: Kaya, kar, çaktığımız sikkeler ve dar yerlerde eldivenlerimi çıkarttığım zaman ellerimde hissettiğim korkunç soğuk. Aslında kramponlarımızı

çıkartmak iyi olacaktı, fakat hava öylesine soğuktu ki, sonra yeniden takamayacağımız korkusuyla çıkartmaktan vazgeçmiştik. Bu son bölümlerdeki teknik zorluk derecesi V civarındaydı. Yükseklik, dondurucu soğuk ve her an tepemizde patlayacak fırtınanın gerginliği ilerleyişimizi bezginlik verecek derecede yavaşlatıyordu.

Saat tam 12:30'da artık Gasherbrum IV'ün 7980 metrelik en yüksek noktasında bulunuyorduk. Dar zirve çıkıntısı üzerinde sırtımızdaki giysileri bile parçalayacakmış gibi esen vahşi rüzgâra karşı güç belâ ayakta durabiliyorduk. Birbirimizi kucakladıktan sonra, bazıları öyle düşünse de bence hiç de anlamsız olmayan bir davranışla, rüzgârda dalgalanmak üzere Pakistan ve İtalya bayraklarını havaya kaldırdık. İlk kez ulaşılan bir zirvede sponsor amblemleri yerine ulusal bayrakların dalgalandırılması daha saygın bir yaklaşım değil midir?

Zirve, daha önce de belirttiğim gibi, çok sert rüzgâr dolayısıyla batı tarafındaki karların tamamen süpürülüp temizlenmiş olduğu kısa ve dik bir kaya sırtından oluşuyordu. Üzerinde ancak iki kişinin ayakta durabileceği ufaklıkta bir yer vardı. Buna karşın doğu tarafında koskoca beyaz bir kar öbeği kayaya yatay olarak bir şapka gibi yapışmıştı. Zirveyle aynı seviyede ve üzeri düz olduğu için, eğer boşlukta asılı olmasa üzerine rahatlıkla çıkılabilirdi. Canımız bir şey içmek istedi, fakat çayımız, içinde bulunduğu matarayla beraber bir buz kalıbı hâline dönüşmüştü. Zirvede yaklaşık bir saat kaldık. Çevremizdeki manzarayı fotoğraflayabilmek için güneşin bulutlar arasından sıyrılmasını beklemek zaten bu kadar uzun sürüyordu. Derken film bittiği için makarayı değiştirmemiz gerekti. Bu koşullarda çıplak ellerle fotoğraf makinesinin filmini değiştirmek başlı başına zor bir işti. Çekilmiş olan filmi makaraya sarmayı başardık. Fakat yeni filmi takmaya çalışırken iki makara renkli film soğuktan donup kullanılamaz hâle geldi. Ayaz ellerimi artık tamamen hissizleştirmek üzereyken sırt çantamdaki tek bir makara yedek siyah beyaz film imdadımıza yetişti. O film sayesinde zirvedeki çok kıymetli anı belgeleyebildik.

İnişe başladık ve çıkışta olduğu gibi yine zirveden önceki kü-

çük zirveyi aşmamız gerekti. Yukarı çıkarken topladığımız sikkeleri iniş istasyonu olarak kullanıp üç hızlı ip inişiyle parlak deniz kabuğu dediğimiz yere ulaşmıştık. Âdeta vuruşarak geri çekiliyorduk. İnişimiz de tırmanışımız kadar zorlu geçiyordu. Küçük zirvenin hemen altında kalın bulutlar tarafından yutuluverdik. Beyaz bacada ip inişi yaptık. Bıçak görünümlü sırtı ve iğne biçimli sivri kayaları da hızlı bir şekilde geçtikten ve kara kuleden aşağıya indikten sonra kar yağışı da başlamıştı. Tipi ve sert rüzgâr kamçı gibi vuruyor, kör ediyordu. Saat altıyı on geçe biz 6. kampa ulaştığımızda fırtına da şiddetinin doruğuna varmıştı. Sanki dağ korkunç bir intikam alıyordu. Küçük çadıra canımızı attığımızda doya doya su içmekten başka bir şey istemiyorduk. Soğuktan neredeyse donmuştuk.Vücudumuz tir tir titriyordu. Belki de korku ve endişenin yol açtığı bir nöbet geçiriyorduk. Bu dehşet verici tipi altında dağdan aşağıya inmek zorundaydık.

Uykusuz ve kâbus gibi bir gecenin ardından sabah saat 7:00'de iniş mücadelesine yeniden başlamıştık. Kazanılan her dakika aşağıya doğru bir zorluğun daha eksilmesi anlamına geliyordu. Dün geceki fırtına daha da kötüleşmişti. Kara gömülen kayalar tamamen kaybolmuşlardı. Ürkütücü sıklıklarla düşen çığların biri diğerini izliyordu. Etrafı kasıp kavuran deli rüzgâr, savurduğu gözü kör eden toz kar bulutlarıyla havayı âdeta katılaştırmış ve solunamaz hâle getirmişti.

Buzla kaplı yüzeyde yolumuzu el yordamıyla bulmaya çabalıyorduk. Boğuşurcasına kar örtüsü altında tutunabileceğimiz sabit bir ip ya da kaya arıyorduk. Bir şey yakalayınca da üzeri kalın buz tabakasıyla kaplanmış olsa bile tüm ağırlığımızı ona yüklüyorduk.

Bu şekilde inmeye çalışarak 5. kampın yakınlarına kadar geldiğimizde neredeyse öğlen olmuştu. Bu sırada bazı bağırışlar duyduk. Bunlar bizi beklemek için bu kampta kalan De Francesch ve Zeni'ydiler. Bizim onlara cevap vermek için bağırdığımızı duyunca iki arkadaşımız da bizi karşılamak için çadırdan çıktılar. Birkaç adım ötemizde iki hayalet gibi karşımızda duruyorlardı. Onlarla konuştuk, kucaklaştık, fakat tipiden gözleri

âdeta kör olan De Francesch aniden gözden kaybolup yanındaki yamacın içinde yutuluverdi.. Dehşete düşmüş bir vaziyette tipinin içinde tepe taklak yuvarlanışına ve fırtınanın loşluğunda gözden kayboluşuna bakakaldım. Derken bulutların biraz dağılmasıyla oluşan aydınlıkta yamaçtan aşağıya doğru yuvarlanan siyah bir nokta gördüm. Bu De Francesch'in gövdesiydi. Sonra yeniden gözden kayboldu. Peşi sıra daha aşağılarda belli belirsiz bir benek hâlinde yeniden göründü. Sonunda da hareketsiz kaldı. Hayır, hareket ediyordu! Ölmemişti! De Francesch 200 metre kadar aşağımızda, yamacın dibinde durabilmişti. Şimdi onu kurtaran derin ve yumuşak kar içinde sürünerek ilerlemeye çalışıyordu. Aşağıdaki geçide doğru yönelmişti. Onun yanına indik. Mucizevi bir şekilde yara almadan kurtulmuştu.

Aynı gün öğleden sonra 4. kampa inip oradaki arkadaşlarımızla buluştuk. Ertesi sabah sırayla üçüncü, ikinci derken ana kampa kadar indik. Buraya Gasherbrum IV'ün fethinden üç gün sonra ulaşmıştık ve hâlâ daha muson fırtınaları ortalığı kasıp kavuruyordu.

BROUILLARD'IN KIZIL SIRTI
(1959)

Bana bunca sorun çıkartacağını bilseydim Kızıl Sırt'a tırmanmaya kalkmazdım. Keza bu sırt bende böylesine gizemli bir heyecan yaratmasaydı yine oraya çıkmazdım. Biraz tuhaf gibi gelse de, aslında dağcılık iki sınır arasına yer alır. Bunlardan ilki düşünce, diğeri ise eylemdir. Bu defa bunlar Mont Blanc'ın zirvesine uzanan en güzel ve en zor rotalardan biri üzerinde hayata geçecekti. Kızıl Sırt'ın dibine ulaşmak hiç de kolay bir iş değildi. Bu durum da zaten bu tırmanışa ait sorunun niçin bugüne dek çözülemediğini açıklamaktaydı.

Veni Vadisi'nin tabanından itibaren insanlardan çok dağ keçilerinin daha kolay geçeceği belli belirsiz ve dik bir patika, yüzeyleri Mont Blanc'ın eski buzulları tarafından cilalanmış kayalıklar arasından yükselip gidiyordu. Üç saatlik yorucu bir tırmanıştan sonra bu patika, artık yerinde yeller esen Gamba dağ kulübesinde sona eriyordu. Fakat 1959 yılında kulübe hâlâ oradaydı. Burası Mont Blanc'ın vahşi yüzüne tırmanışa girişmeden önce son durak noktası olarak elli yıl kadar önce inşa edilmiş ahşap bir barakaydı. Gamba kulübesinden Kızıl Sırt'ın dibine ulaşabilmek için, sırtta ağır çantalarla ve büyük bölümü zorlu Brouillard Buzulu (Sis Buzulu) üzerinden olmak üzere daha yedi saat yürümek gerekiyordu. Bu seyahatin zorlukları ve tehlikeleri öylesine büyük boyutlardaydı ki, bir dağcı mantıklı emniyet ölçüleri içerisinde olmak kaydıyla bu mesafeyi ancak gecenin en soğuk saatlerinde geçebilirdi. Güneş doğduktan sonra buzulun üstü ürkütücü bir tuzak hâline dönüşüyordu. Kar yüzeyi bir süre sonra insanın ağırlığını taşıyamadığından ayaklar

batmaya başlıyor ve bu durum ilerleyiş hızını yavaşlatırken yorgunluğu da artırıyordu. Yanlış koşullarda üzerinde yürüme basiretsizliğini gösterecek olanları anında yutmaya hazır, kırılgan kar köprüleriyle üzerleri gizlenmiş binlerce buzul çatlağı, sanki pusuda bekliyordu. Ayrıca burada çok sık olan taş düşmeleri de göz önüne alınmalıydı. Tüm bu olumsuzluklara bir de kötü hava koşulları eklenirse bu rotanın çok daha riskli olduğu gayet açıktı.

Özetle, yaklaşık 3800 metre yükseklikten başlayan Kızıl Sırt'ın dibine ulaşmak bile başlı başına güç bir faaliyetti.

Kızıl Sırt'ı tırmanmak için yola çıktığımız 27 Haziran 1959 günü, yaz başının sıcak bir öğle sonrasıydı. Mis kokulu çiçeklerle bezeli yemyeşil çayırların kapladığı Mont Blanc eteklerinde hâlâ yer yer büyük beyaz kar öbekleri göze çarpıyordu. Yüksek dağlarda henüz hüküm sürmekte olan ilkbahar, rengârenk görüntülü sonbahara sanki meydan okuyordu. Özellikle bu mevsimi seçmemin iki nedeni vardı. Öncelikle günlerin en uzun olduğu dönemdi. Ayrıca henüz buzulu örtmekte olan bol kar buzul çatlaklarını daha kolay aşmamıza yardımcı olacaktı. Birlikte çok kez tırmandığımız sadık dostum Andrea Oggioni de benimle beraberdi. Tırmanış yaşamımıza birlikte başlamıştık. Bundan tam on yıl önce üçüncü bir arkadaşımızla birlikte, o zamanlar Brenva Dolomitleri'ndeki belki de en zor rota olan bin metre yüksekliğindeki Croz dell'Altissimo zirvesinin güney batı yüzündeki direkt rotanın ilk tekrarına girişmiştik. İki buçuk gün süren tırmanıştan sonra zirveye güçlükle de olsa ulaşabilmemizin heyecanını ve sevincini dün gibi hatırlıyordum. İkimiz de daha on dokuz yaşındaydık ve aynı yaz hem Dolomitler'de, hem de Mont Blanc'da daha birçok zaferi birlikte paylaşmıştık.

Bir yandan o güzel anılarımızın sohbetini yaparak ağır ağır Gamba kulübesine tırmandık. Ortalıkta hiçbir iz görünmemesi bizim bu yıl kulübenin ilk misafirleri olduğumuzu düşündürüyordu. Bir ara beklenmedik bir şekilde vadiye doğru yuvarlanan bir kaya parçası, iki muhteşem dağ keçisinin varlığını belli etmişti. Otuz metre kadar yukarımızdan uzun ve zarif sıçrayışlarla geçtiler ve yakındaki bir kayanın üzerine geldiklerinde dur-

dular. Gökyüzünün mavi rengi önünde kımıldayan gövdeleriyle sembol oluşturacak güzellikte bir görüntü ortaya koyuyorlardı. Kulübeye gelişimiz barakanın tam arkasında hararetle toprağa oyuk kazmakta olan irice bir tarla faresini de ürkütmüştü. Bizi görür görmez tipik tiz ıslığıyla çığlık çığlığa süratle kaçtı. Hayvancağız öylesine korkmuştu ki, can havliyle kaçarken neredeyse bacaklarımızın arasına dolanacaktı.

Günün kalan saatleri de tırmanış hazırlıklarımızla çabucak geçivermişti. Tırmanacağımız sırt akşamın açık ve temiz havasında sanki bize daha da yaklaşmış gibi dururken, aynı zamanda da ürkütücü bir görüntüye bürünmüştü. Bulunduğumuz yerden bakınca dağ, tüm Brouillard çanağına hükmediyor gibiydi. Güneşin son ışıkları en uzaklardaki Grivola ve Gran Paradiso zirvelerinden bile artık ayrılmıştı ve hava tamamen kararmadığı hâlde gökyüzünde birçok yıldız parıldıyordu. Derken gece karanlığı çöktü. Aşağıdaki köyler çevreyi saran dağların inişli çıkışlı karaltısı içinde zayıf ve titrek ışık kümeleri hâline dönüştüler. Bir ara yakındaki buzuldan kopan bir buz kütlesinin gürültüsü yankılandı. Gündüz sıcaklığının kaçınılmaz hâle getirdiği bu tür tehlikeler için aslında vakit biraz gecikmişti. Sonra her yer sessizliğe gömüldü. Tam anlamıyla yapayalnızdık. Kulübenin gıcırdayan kapısını kapattık ve yola çıkma anını beklemek üzere uyku tulumlarımızın içine kıvrıldık. Bizi bekleyen maceranın belirsizlikleri ve endişeleri kafamızın içinde uğuldarken biraz uyumaya çalıştık.

Gece yarısında çalar saatin çınlayan sesi bekleyişimizi sona erdirdi. Zaten ne ben, ne de Oggioni gözümüzü bile kırpmamıştık. Biraz sonra küçük ispirto ocağı üzerinde demlenen çayın kokusu kulübenin içini sardı ve neşemizi yerine getirdi. Bir saat sonra yola çıkmaya hazırdık. Hava nefisti ve batmakta olan ayın solgun ışığı tüm dağı aydınlatıyordu. Kulübeden ayrıldık. Kar henüz ağırlığımız altında batıyordu. Fakat bir süre sonra ayaz zemini sertleştirecekti.

Innominata Sırtı'nın altından yükselen dik buz kulvarı boyunca emniyetli bir biçimde tırmandık. Fakat bu sakinlik fazla uzun sürmedi. Zira tam bir gölgelik alana girmiş ve kafa lamba-

larımızı yakmak üzereydik ki, bir göçüğün peşi sıra yükselen ürkütücü bir gümbürtü tepemizde yankılandı. Şekillerin ve mesafelerin tam algılanamadığı gümüşi griliğin içinde birden dev bir gölgenin üzerimize doğru düşmekte olduğunu gördüm. Dehşete düşmüş vaziyette durakaldık. Sonra derhâl dik yamaç boyunca düşe kalka, yuvarlanarak, yüreğimiz ağzımızda nefes nefese koşarak kendimizi büyücek bir buz kütlesinin altına dar attık. Aynı anda da bir buz çığı bizim kaçtığımız yerden büyük bir gürültüyle aşağıya aktı. Yukarıdan dev bir buz kütlesi kopup peşi sıra yamaçta ne var ne yok sürüklemişti.

Ortalık sakinleştiğinde bacaklarımız hâlâ titriyorlardı. Giysilerimiz tamamen kar ve buz tozuna batmıştı. Yaşadığımız korku ve dehşetten dolayı yüzlerimizin de kireç gibi beyazladığına eminim. Neredeyse tırmanıştan vazgeçiyorduk, fakat çığdan kaçarken oluşan bazı sıyrıkları pansuman ettikten sonra bu gibi koşullarda genellikle yaşandığı üzere yolumuza devam ettik.

Günün ilk ışıkları bizi buzulun ortasında, geniş buzul çatlaklarıyla yoğun bir şekilde parçalanmış bir alanın içinde karşıladı. Bu labirentin etrafında epeyce dolaştıktan sonra tam da sorunlu alanı aştığımızı düşünürken, kendimizi geçmesi neredeyse olanaksız buzul çatlaklarıyla çevrili bir buz kütlesi üzerinde âdeta kapana kısılmış bir vaziyette bulduk. Bu kütlenin üzerine başka bir yerden atlayarak geçtiğimiz için izlerimizi takip ederek geriye dönmemiz de imkânsızdı. Ürkütücü buzul çatlağının iki kenarını birleştiren kırılgan bir yay biçiminde ve en az dört metrelik boşluğun diğer yanına doğru uzanan eğreti bir kar köprüsü karşıya geçmek için tek olanağımızdı. Fakat bu köprü öylesine inceydi ki, baktıkça sanki kırılacakmış gibi görünüyordu. Boşuna başka çareler aradıysak da, sonunda şansımızı köprüde denemeye karar kıldık. Yüreğimiz ağzımızda, kendimizi hafifletmek için nefeslerimizi tutmuş vaziyette ellerimiz ve dizlerimiz üzerinde sürünerek karşıya geçmeyi başardık. Güneş ışınlarının ilk huzmeleri henüz bize ulaşmadan önce Emile Rey Geçidi'nden inen büyük buz kulvarının dibine ulaşmıştık. Birazdan başlayacak taş düşmelerine karşı bizi koruyabilecek olan bir dizi kayalık tümseğe gelinceye kadar buzla kaplı yamaç boyun-

ca tırmandık. Gerçekten de biraz sonra güneş ışıkları üzerimize düşmeye başladığında buzla kaplı yamaç ıslıklar çalarak düşen taş ve buz parçalarının hücumuna uğradı. Saat sekizde sırtın dibine ulaşmıştık. Tırmanışa girişmek için en uygun yeri anlamak amacıyla yaklaşırken sırtı dikkatle incelemiştik. Fakat buraya geldiğimizde duvarın ne kadar büyük olduğunu ancak algılayabildik. Örneğin ilk kulvar en az yirmi metre yüksekliğinde tamamen buzla kaplı dik bir engele dönüşmüştü.

Burayı tırmanmak buz üzerinde dolu dolu iki saat boyunca sabırla ve dikkatle çalışmamızı gerektirdi. Daha sonra kendimizi üzerinde çatlaklar yer alan ve gerçekten de klasik tarzda tırmanmaya değecek ip boyları içeren, pürüzsüz granitten oluşmuş muhteşem bir duvarın dibinde bulduk. Rota sırtın ortasından sağa doğru yöneliyordu ve büyük bölümüyle serbest tırmanışa olanak tanıyordu. Ara sıra emniyet için bir sikke yerleştiriyorduk ve pek kıvrak bir tırmanış olmasa da yükselişimiz sakince sürüyordu. Duvar neredeyse dimdik olduğundan tutamak ve basamaklardan yoksun olduğumuz yerlerde sırtımızdaki ağır çantalardan dolayı yapay tırmanışa güvenmek zorunda kalıyorduk. Sabah saat ondan akşam altıya kadar duvarda ağır ağır yükselmiştik.

Aramızda bir tırmanış ekibinin kullandığı gerekli en az kelimeler dışında bir konuşma geçmiyordu. Dönüşümlü olarak birimiz önden tırmanıyordu. Tek eğlencem sanki oradaki küçük evimi seçebilecekmişim gibi dönüp dönüp aşağıdaki Courmayeur şehrine bakmaktı. Zaten bu yükseklikten ancak beyaz bir nokta kadar görünebilirdi. Tırmanış bizi öylesine meşgul edip içine çekmişti ki, saat altıya doğru, bir anda etrafımız yaklaştıklarını hiç de fark edemediğimiz yoğun bulutlarla kaplanıverdi. Yaklaşık 4100 metre civarında genişçe bir setin üzerindeydik. Kızıl renkli duvar sırtın zirvesine kadar üzerimizde 150 metre kadar daha yükseliyordu. Şimdiden zaferin tadını hissetmeye başlamıştık. Daha önümüzde iki saat kadar gün ışığından istifade edebileceğimiz zaman olmasına karşın, geceyi açıkta geçirmek için hazırlıklara başladık. Geceyi bu geniş setin üzerinde geçirmenin daha akıllıca olacağını düşünmüştük. Karanlık iyi-

ce çökmeden önce duvarda otuz metre daha tırmandım ve ertesi sabah başlayacağımız tırmanışı kolaylaştırmak için ucunu sabitleyerek bir ip döşedim. Gece yaklaştıkça çevremizdeki bulutlar da iyiden iyiye yoğunlaşmışlardı. Oggioni kazmasıyla geceyi geçireceğimiz setin üzerini kaplayan buz tabakasını düzleştirirken, ben de onun iki metre kadar üzerindeki bir başka sette aynı işi yaptım. Artık uyku tulumlarımızın içine kıvrılmaktan başka işimiz kalmamıştı. Her zaman olduğu üzere yüksek irtifada açıkta geçirilen bir gecenin ilk birkaç saati en iyi zamanlardır. Sonra soğuğun işkencesi başlar ve bu ıstırap havayla ilgili endişelerden dolayı daha da dayanılmaz hâle gelir.

Yarı uyur bir vaziyetteyken birden kendimi yumuşak bir yatağın içindeymişim gibi hissettim. O akşam daha önceki saatlerde sırtıma batan keskin kenarlı taşlar sanki yok olmuşlar ve yerlerini üzerinde rahatça ve daha dengeli bir biçimde uzanabileceğim pamuk yün karışımı yumuşak bir şilte almıştı. Vücudumun her tarafından aynı şeyi hissediyordum. Yatış şeklimi değiştirdiğimde de hep aynı yumuşaklık vardı. Ne kadar tuhaf, diye düşündüm. Acaba rüya mı görüyordum? Yoksa soğuğun uyuşturmasından hislerimi mi yitirmiştim. Korkunç bir şüpheyle irkilip silkinerek uyandım ve başımı telaşla dışarı çıkarmak için şiddetli çırpınışımdan neredeyse uyku tulumunun bağcıkları kopuyordu. Tamamen karlara gömülmüştük. Bağırıp Oggioni'yi de uyandırdım. İkimizi de aynı korkunç düşünce sarmıştı. Burada kapana kısılmış gibi kalabilirdik. Zorunlu bir inişin riskleri en az zorunlu bir tırmanış kadar kötüydü. Üzerimizde şimdi 150 metrelik bir duvar vardı. Fakat onun ötesinde, Mont Blanc'ın zirvesine uzanan rotanın geri kalan kısmı, dağın en uzun ve en tehlikeli sırtlarından biri boyunca devam ediyordu. Bu koşullarda orayı denemek tam bir delilik olurdu. Fakat altımızda uzanan duvar da 300 metre boyundaydı ve sadece bu duvarı inmek pek sorun olmasa da, onun dibinde çığların yüzeylerini süpürüp düzleştirdiği çok dik buz duvarları başlı başına güçlükler içeriyorlardı. Hele daha da aşağılardaki zorlu Brouillard Buzulu'nu görüş mesafesinin kötü olduğu koşullarda aşmak imkânsızdı. Günün doğmasını beklerken hissettiğimiz en-

dişeler ve yaşadığımız gerginlik kolayca zihinlerde canlandırılabilir sanırım. Gece yarısı civarında havanın değiştiğini hissettim. O saatten sonra da bu çaresiz durumdan nasıl kurtulabileceğimizin korku ve endişeleriyle ıstırap içinde beklemekten başka elimizden bir şey gelmiyordu. Bu arada yapabildiğimiz tek şey setin üzerinde rüzgârın savurmasıyla biriken karları temizlemekti. Sonunda soluk bir şafak söktü. Uyku tulumlarımızın içinde iki büklüm vaziyette bilinmeyeni beklemeye başladık. Bu anlamsız durgunluk süresi boyunca rüzgârın uğultusunu ve donmuş uyku tulumlarımıza iğne gibi çarpan kar serpintilerinin tıkırtısını dinlemekten başka bir şey yapamadık. Karla yüklü dağdan akıp etrafımızdan yuvarlanan pek çok çığın gümbürtüsü kulaklarımıza ulaşıyordu. Bunlardan biri bulunduğumuz setin üzerindeki ters eğimli dik kütleden aşağıya inerken bizi de sıyırıp geçti. Uyku tulumlarımızın kalın kumaşı bile buz tozlarından bizi yeterince koruyamıyordu ve kar taneleri her deliğe girmeyi başarıyorlardı.

Beni buraya hapseden kayıtsızlığımı silkinip üzerimden atamıyordum. Sanki dünyadan kopmuştum ve olan biten umurumda değildi. Fakat sonunda geçmiş deneyimler beni dürtüp uyuşukluğumdan uyandırarak tekrar gerçeklere döndürdü. Ayağa kalktım ve Oggioni'yi de kaldırdım. Her ne pahasına olursa olsun aşağıya inmemiz gerektiğini biliyordum. Olabildiğince çantalarımızın içini yeniden düzenlemeye çalıştık. Dondurucu rüzgâr sırılsıklam ıslak giysilerimizi buzdan bir kabuğa çevirmişti. Donma korkusuyla bir dakika bile hareketsiz durmadan dün akşam döşediğim 30 metre ip boyunca yukarıya tırmanmaya başladım. Lânet olası iş! Eğer ipi sikkenin deliğinden geçirip uçlarını iki taraftan aşağı sarkıtsaydım ve sikkeye bağlamasaydım, ipin uçlarından birini aşağıdan çekmekle toplamam mümkün olabilecekti. Hâlbuki şimdiki durumda ipin geriye alınması, ucunun bağlı olduğu yere kadar tırmanmam anlamına geliyordu. Oysa bu tırmanış hem çıplak ellerim soğuktan çok etkilendiğinden, hem de sarkan ip buzla kaplandığından oldukça zordu. Bu arada Oggioni de gece yatarken uyku tulumlarımızı kayaya sabitleyip emniyete almak için çaktığımız değerli sik-

keleri söküyordu. Saat onu biraz geçe uzun ip inişleri serimizin ilkine başlamıştık. Her ip boyu hemen tümüyle boşlukta ya da buzla kaplı tehlikeli granit yüzeyler üzerinden kırk metre sürüyordu. Neyse ki, tam bir uyum içinde hareket ediyorduk. Birimiz yukardan sarkan ipi çekip toplarken, diğerimiz bir sonraki iniş için sikkeyi çakmak üzere karları eşeleyip altındaki kayalar arasında uygun bir çatlak arıyordu.

Öğleden sonra saat bire doğru fırtına aniden dindi ve bulutlar da çevremizi saran dağları görebileceğimiz kadar dağıldı. O kadar çok kar yağmıştı ki, etrafımızı tanıyamamıştık. Kaya yüzeyi sadece ters eğimli duvarların alt kısımlarında görülebiliyordu. Onun dışında her yer inanılmayacak şekilde bembeyazdı. İnişimize devam ederken gözlerimiz de uzaktan bir peynir rendesine benzeyen Brouillard Buzulu'na odaklanmıştı. Daha çok aşağımızdaydı ve görüş mesafesi de çok zayıftı. Sadece zaman zaman, o da bir sis bulutuyla diğeri arasında kalan açıklıklardan bir şeyler görmeye çalışıyorduk. Buzul çok zor seçiliyordu ve üzeri dümdüzmüş gibi görünüyordu. Olabildiğince fazla nirengi noktasını belirlemeye çalışıyor, labirente girdiğimizde yönümüzü bulmamıza yardımcı olabilecek en ufak işaretleri bile zihnimize yazıyorduk.

Son bir ip inişi bizi Kızıl Sırt'ın dibinde, muazzam bir çığın yüzeyini süpürüp dümdüz yaptığı yeşil buzla kaplı dik bir yamacın üzerine bıraktı. Yamaç boyunca kazmalarımızla basamak kazarak güvenli bir kayalığın altına ulaştık. Bu sırada Oggioni'nin şapkası düştü ve buzda kayarak yüz metre kadar aşağılarda bir buzul çatlağında kayboldu. Belimize kadar kara gömülerek kayalıktan aşağıya doğru yolumuza devam ederken azıcık da olsa biraz güneş ışığı görünmeye başlamıştı. Sıcaklık hızla yükseldi, hava ısındı ve kar çamur gibi yapışkanlaştı. Donmuş giysilerimiz bile çözülüp yumuşamaya başlamışlardı. Fakat böylesine yoğun bir kar yağışının ardından bu ani ısınmanın sonuçlarını tahmin etmek hiç de zor değildi. Tepemizdeki kayalar âdeta canlanarak ıslak bir köpeğin silkelenmesi gibi üzerlerini kaplayan donmuş buz örtüsünü etrafa saçmaya başladılar. Her yerden çığlar düşüyordu ve etrafımızdaki her şey kımıldayıp güm-

bürdüyordu. Neyse ki, artık emniyetteydik. Gözlerimizi az önce indiğimiz duvara doğru kaldırıp baktık. Yüzlerce metrekare kaya yüzeyinin birden bire üzerinden silkelediği kalın buz zırhı düşüp başka kayalara da çarparak, yolu üzerindeki her şeyi süpürüp aşağılara savruluyordu. Buz akıntıları birleşerek yeni geçmiş olduğumuz yeşil buzla kaplı yamacın üzerine dökülüp parçalanıyorlardı. Burası yukarıdaki yamaçların döküntülerini toplayan bir oluğa dönüşmüştü.

Bu dehşet verici gösterinin başlamasından bir saat kadar sonra görüntü yine değişti. Bulutlar tekrar etrafı kapladı ve önce lâpa lâpa, ardından da ince toz hâlinde kar yağmaya başladı. Sert rüzgâr girdaplarının kaldırdığı toz kardan göz gözü görmüyordu. Görüş mesafesi neredeyse sıfıra inmişti ve giysilerimiz donarak bizi yeniden katı bir zırha büründürdüler. El yordamıyla kayalıklardan aşağıya doğru inip, dar bir bele geldiğimizde sırtın dibine ulaştığımızı anladık. İçgüdülerimize güvenerek ve sağımızdaki kayalara yakın durmaya çalışarak yeni bir ip inişi dizisine başladık. Çevremizde hiçbir şey göremiyorduk, fakat bu yönde ve altımızda, aşağıdaki buzula doğru açılan iki yüz metre kadar yüksekliğinde kayalık yolaklar olduğunu biliyorduk. Bu yolaklardan ilki bir su oluğu kadar dardı. Bu kısımda muhtemel bir çığ rotasında olduğumuz için ip inişlerimiz çok tehlikeli bir durum almaya başlamıştı. Sikke çakabileceğimiz bir kaya çatlağı bulabilmek amacıyla derin karları ne kadar eşelediysek de hiçbir umut yoktu.

Elimizde sadece üç tane sikke kalmasının ötesinde, bu dik yolaklarda sadece kar ve buzun bir arada tuttuğu çarşak döküntülerinden başka bir şey yoktu. Tamamen kendi becerimize güvenerek kayalara tutuna tutuna serbest tarzda inmekten başka çaremiz kalmamıştı.

Daha sonrasındaysa, aşağıdan gelen buzulun duvarla birleştiği yerde oluşan geniş yarığı neresinden ve nasıl geçebileceğimiz sorunuyla karşılaştık. Yukarıdan düşebilecek çığların tehdidi altındaki bir yerden sola doğru ilerleyerek, sonunda bir ucundan diğerine atlamak yoluyla çatlağı geçmeyi başardık. Tehlikeli bölgenin dışına çıkmadan evvel, ancak daha önce yukarı-

dan dökülmüş olan taşların arasından geçerek aşabileceğimiz son bir boğaz kalmıştı. Nihayet üzerindeki yeni kar örtüsü sebebiyle iyiden iyiye bata çıka yürünebilen Brouillard Buzulu'na ulaşabildik.

Kar yağışı sürmekle birlikte, belki de daha alçak irtifada bulunmamız ve Mont Blanc'ın koca sırtının rüzgârı kesmesinden dolayı fırtınanın şiddeti azalmıştı. Görüş mesafesi de gittikçe artıyordu.

Sanki kendimizi cesaretlendirmek ve hızlandırmak için "Saat beş buçuk, birazdan hava kararacak," deyip duruyorduk. Fakat daha bu karmakarışık buzulun üzerinde nereye gideceğimizle ilgili en ufak bir fikrimiz yoktu. Kesin olan tek şey dün sabah izlediğimiz yoldan oldukça uzakta olduğumuzdu. Bu durumda çöküp yıkılmadığını düşünsek bile, o ince ve ürkütücü kar köprüsünü kullanmayacaktık. Sola doğru açılan ve bir dizi buz kütlesinin korunak gibi örttüğü büyük bir koridor boyunca yürümeye başladık. Kısa süre önce düşerek derin buzul çatlaklarının iki kenarını bir köprü gibi birleştirmiş olan büyük buz sütunlarından yararlanarak bu tuzaktan kurtulmayı başardık. Yumuşak karda belimize kadar batıyorduk ve birkaç saat içinde karanlık basacaktı.

Buzuldan büyük zorluklar içeren inişimizin senaryosunu yeniden oluşturmak kolay değil. Kar öylesinde derindi ki, ellerimizle bastırıp iyice ezmeden bir adım bile ilerlemek mümkün değildi. Bu şekilde güçlükle hazırladığımız yollardan beklenmedik zorlukların önümüzü kesmesi sonucu, çoğu kez geri dönmek zorunda kaldık. Derin ve gevşek kar üzerinde kendimizi olabildiğince hafifletmeye zorlayarak, çevremizde hiçbir şeyi doğru düzgün göremeden ve nerede bitireceğimizi bilmeden buz kütleleri, kar köprüleri, balkonlar, buzul çatlakları, duvarlar ve mağaralar arasında sürekli inip çıkıyorduk. Güney Innominata Sırtı'nda 3438 metredeki kayalık geçidi bulabilme ümidiyle, sadece içimizden gelen sesi dinleyerek sola doğru yöneldik. Etrafımızdaki görünmeyen sırtların karla kaplı karmaşası arasında bu küçük geçit kurtuluş için tek çıkıştı. Gerçekten de, gece karanlığı çökmeden önce zorlu çabamız ödülüne kavuştu.

Geçide ulaştığımızda açıkta bir gece daha geçirecek olmamızdan dolayı artık endişelenmiyordum. Sanırım o anın sevincinden dolayı böylesine iyimserdim. Zira bir tek dakika bile durup dinlenmemiştik. Gün ışığının son dakikalarından olabildiğince istifade edebilmek için karla kaplı kayaların kolay zemini üzerinde tehlikeyi umursamazcasına aşağıya doğru koşturduk.

Alaca karanlık artık etrafı sarmıştı. Kulvarın ortasından sağ kenara yakın giderek zor da olsa aşağıya doğru devam ettik. Kar örtüsü biraz incelmiş olmakla beraber daha hâlâ üç bin metre civarındaydık. Bu arada kar yağmaya başladı. Kulvarın sonunda bizi son bir zorluk bekliyordu. Bu engel beklenmedik bir şekilde karşımıza çıkan bir uçurumdu. Ne yaptığımızı görmeden el yordamıyla çatlak olduğunu tahmin ettiğimiz bir yere bir sikke çaktık ve sikkenin halkasından geçirip iki ucunu birleştirdiğimiz kırk metrelik ipe sadece ellerimle tutunarak, büyük bir endişe içerisinde kendimi aşağıya sarkıtmaya başladım. İpin üzerindeki yükü azaltmak için ayaklarımla kaya üzerinde basamaklar aranıyordum. Yirmi metrelik çift ipin ucuna geldiğim hâlde ayaklarımın altında hâlâ boşluk vardı ve akşamın gri loşluğu içinde zemine ne kadar mesafe kaldığını göremiyordum. Ellerimle kendimi yukarıya çeke çeke sikkeye kadar yeniden tırmandım ve Oggioni'nin yardımıyla diğer ipi de açıp ilkinin ucuna bağladım. Böylelikle uçurumun dibine kadar inebilmem mümkün oldu. En sonunda da koşulların daha elverişli olduğu aşağıdaki Chatelet Buzulu'na ulaştık. Bir süre sonra ıssız kulübeye vardığımızda da saat 10:00'a gelmişti. Soğuktan tüm bedenimiz uyuşmuş ve sırılsıklam olmuştuk. Kat kat battaniyeyi üzerimize dağ gibi yığıp kıvrılıp yattık.

Sabah saat dörtte yola düzülmüştük. Arkadaşlarımız bizi merak etmiş olabilecekleri için olabildiğince çabuk aşağıya inmeliydik. Karla kaplı dar patikada sessizce aşağıya doğru yürürken dağın tırmanışa başladığımız sıradaki hâlini düşünüyordum. Güneş ışığının altında rengarenk ve yaşam doluydu. Oysa şimdi ne kadar da farklıydı ve üç gün önceki umutlarımız nasıl da sönüvermişti! Fakat şimdi yeniden Kızıl Sırta dönmeyi düşlemeye başlamıştık bile.

3 Temmuz öğle sonrasında havanın üç gün boyunca gayet güzel gitmesinin ardından yeniden Gamba dağ kulübesine döndüğümüzde etrafı kuru ve daha sevimli bulmuştuk. Fakat gün batarken ufku kaplayan garip mor renkleri görünce, yataklarımıza uzanmaktansa başka hiçbir şey düşünmeden doğru vadiden aşağıya yollanmıştık. Son yaşadıklarımızdan sonra yeniden kötü havaya yakalanmak istemiyorduk. Ertesi gün harika bir güneş pırıl pırıl parıldıyordu ve akşam olmadan Gamba kulübesine gelmiştik bile. Bu akşamki gün batımı güzeldi, fakat yine de biraz kuşkuluyduk.

Çalar saatimiz bizi 23:20'de uyandırdı ve gece yarısı yola koyulduk. Geçen seferkinin aksine bu defa ay olmadığından kafa fenerlerimizi kullanıyorduk. Sanki kaderimizde hep bizi endişelendirecek bir şeyler olması yazılıydı. Bu kez de hiç don olmamıştı. Bu durum istikrarsız havaya işaret edebileceği gibi, kar örtüsünün gündüzünki kadar yumuşak ve gevşek olduğu anlamına da geliyordu. Bu şartlar altında üzerinde yürümek son derece güç bir işti. Güneşin ilk ışıkları önceki girişimimizde ulaştığımız noktadan daha alçak bir irtifada bize ulaştığında çok daha yorgun bir hâldeydik. 3438 metredeki küçük geçidin yakınlarına geldiğimizde Aiguille Noire de Peuterey (Peuterey'in Kara İğnesi) üzerinde ufak bir bulutun oluştuğunu fark ettik. Bir an için tereddüt geçirdiysek de, bulut dağılır dağılmaz endişemizin yersiz olduğunu anladık. Bir kez daha meşhur Brouillard Buzulu'nu aşmaya girişmiştik. Son bir kaç gün boyunca yağan kar zeminde bir hayli birikmişti. Sanki bir sarhoşun açtığınınkine benzeyen izlerimiz sağda solda göze çarpıyordu. Bu izler buzul çatlakları üzerindeki çürük ve tehlikeli kar köprülerinden sakınma konusunda bize çok yardımcı oldular.

Saat sekiz sıralarında Kızıl Sırt'ın dibindeki yirmi metrelik buz kulvarının yamaçlarından geçerken ani bir gürültü duyduk. Yüz metre kadar üzerimizde asılı olan koca bir buz sarkıtı yerinden kopmuş üzerimize doğru düşüyordu. İçgüdüsel bir hamleyle kendimi yamacın yüzeyine iyice yapıştırdım. Keskin bir çatırtı sesi daha havayı âdeta yırtarken, onu daha düşük şiddette başka gümbürtüler izledi. Buz zerreciklerinden oluşan bir dö-

küntünün altında kalmadan evvel kollarımla başımı ancak kapatabildim. Neyse ki yaralanmamıştım. Biraz aşağımdaki Oggioni benim kadar şanslı değildi ve bir buz parçası tam iki gözünün arasından yüzüne çarpıp yaralamıştı. O anda onun için yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Derhâl bu tehlikeli durumdan kurtulmak zorundaydık. Yarası kanayarak ve çarpmanın şiddetiyle yarı baygın bir vaziyette zorlu buz yamacın üzerine çıkıncaya kadar beni takip etti ve ancak oraya vardığımızda yarasını tedavi edebildim. Oggioni gibi sıkı bir delikanlı böyle şeyler dolayısıyla kolayca pes etmezdi. Tırmanmaya devam ettik.

Saat bir buçukta sanki bir felâketi çağrıştıran koşullarda geceyi açıkta geçirdiğimiz setlere ulaşmıştık. Kısa bir moladan sonra sırtın zirvesine doğru yükselmeye devam ettik. Nefis bir tırmanış ve güzel havanın yarattığı mutluluk, hiç de kolay olmadıkları hâlde bu kayalıkları kolayca çıkmamıza yardımcı oluyordu.

Saat altı buçuk olduğunda Kızıl Sırt'ın zirvesindeydik. Bu mükemmel bir sonuçtu ve aynı zamanda Pic Luigi Amedeo zirvesine de rahatlıkla tırmanabileceğimizi anladık. Eğer bunu yaparsak Brouillard sırtının kalan bölümünü yarın sabah tırmanabilecek ve Mont Blanc'ın zirvesine gün doğumunda ulaşma keyfini elde edebilecektik. Bunun yerine, daha önümüzde gün ışığından yararlanabileceğimiz üç saatten fazla süre olmasına karşın, tüm alçak gönüllülüğümüzle işi fazla abartmamaya ve ilk öngördüğümüz programa sadık kalmaya karar verdik. Bunun üzerine tırmandığımız dik sırtın testere dişi gibi inişli çıkışlı üst kısmını aşıp, kısa bir ip inişiyle az önce tırmandığımız noktayla Pic Luigi Amedeo'nun bulunduğumuz yöne bakan yüzünü birbirine bağlayan küçük eşiğe kadar alçaldık. Uygun bir setin üzerindeki buzu temizledikten sonra geceyi açıkta geçirmek için hazırlık yaptık.

Zaferimizden dolayı mutlu olmakla beraber, yine de bir türlü uyku tutmuyordu. Saatler geçtikçe içimde gitgide artan bir endişe duyuyor ve havanın yine bize tatsız bir sürpriz hazırlamakta olduğundan şüpheleniyordum.Gece beklenmedik derecede soğuktu ve yıldızlar çok parlak görünüyorlardı. Birkaç saat sonra ince ve tül gibi belli belirsiz bulutlar bir perde gibi gök-

yüzünü kaplamaya başladı. Endişelerimi paylaşmak için Ogioni'yi uyandırdımsa da, derin bir uykudan uyanmanın mahmurluğuyla gelişmeler karşısındaki tepkisi sadece kuru bir "Gerçekten mi?" sorusu oldu. Başını uyku tulumundan bile çıkartmadan yeniden uyuyuverdi. Zaman ilerledikçe gökyüzündeki pus daha da yoğunlaştı. Artık hiçbir şüpheye yer yoktu. Kötü hava "Geliyorum," diyordu! Bir kez daha aşağıya inmenin en hızlı ve en güvenli yolunu tasarlamam gerekiyordu.

Bu arada dün akşam Pic Luigi Amedeo'ya tırmanmadığımıza çok pişmandım. Bunu yapsaydık bizim için çok kıymetli olacak bir zaman kazanmış olacaktık. Uzun süre düşündükten sonra bu işaretler gece ortaya çıktığında havanın genellikle gün doğumundan hemen sonra bozmaya başladığı sonucuna varmıştım. Yapabileceğimiz tek şey acele etmek, günün ilk ışıklarıyla yola çıkmaya hazır olmak ve olabildiğince hızlı dağdan aşağıya inmekti. Saatime baktığımda 2:30'u gösteriyordu. Bir saat sonra gün ağarmaya başlayacaktı. Oggioni'yi yeniden uyandırıp planımı söylediğimde bana horultuyla karşılık verdi. Kızdım ve ona bağırdım. Sabah yola çıkmak için hazırlandığımızda bana "Çok güzel bir gece geçirmiştim. Hava durumunu umursamadığımdan değil, ama sen bu konuda zaten yeterince endişelendiğin için bir de benim endişelenmeme gerek yok diye düşündüm!" dedi. Bunun üzerine ikimiz de gülmüştük. Fakat bu son gülüşümüz olacaktı.

Saat beşi on geçe yanımızdaki tüm giysilerle iyice sarınmış vaziyette yola çıkmaya hazırdık. Dişlerimiz hâlâ soğuktan birbirine vuruyordu. Sert rüzgâr etrafı toz dumana katıyordu. Hareketlerimiz sanki donmuş ve ağırlaşmıştı. On beş metre yüksekliğinde bir kaya yüzeyi tırmanırken gücümüzün sınırına dayanmıştık. Dün akşam hiç de zorlanmadan tırmanabileceğimiz yere birkaç sikke çakmak zorunda kalmıştık.

Doğu tarafındaki Valais Dağları'nda şimşekler çakıp duruyordu. Fırtına o tarafta patlamıştı. Sanki gökyüzünü kara bir ahtapot kaplamış ve tepesinden kızıl alevler saçıyordu. Mont Blanc'ın eski dağ rehberleri "Kötü hava Monte Rosa tarafından gelirse fırtınalar sert, fakat kısa süreli olur," derlerdi. Fırtınaya

öncülük eden yükseklerdeki gri bulutlar şimdi tüm batı ufkunu kaplamışlar ve Dauphin Dağları'nın üzerine çökmüşlerdi. Havada hiçbir düzelme ümidi yoktu ve olabildiğince çabuk bir şekilde buradan kurtulmalıydık.

Saat sekiz civarında Pic Luigi Amedeo'nun zirvesine ulaştığımızda buz gibi soğuk sert rüzgâr sağanakları tokat gibi tepemizde patlamaya başlamışlardı. Fırtına artık dağın arka tarafındaki Cenevre'ye ulaşmıştı. Morumsu renkteki gökyüzünde sıralanan kar beyazı bulutlar neredeyse Mont Blanc'ın zirvesine değiyorlardı. Bir süre sonra da dağın yamaçlarını kaplayıverdiler. Üzerinden geçmeye başladığımız Brouillard sırtını oluşturan sivrilerin arasından deli gibi esen rüzgâr öylesine uğuldu yordu ki, soğuktan neredeyse kitlenmiş çenelerimizden birbirimize seslenmek için zorla çıkan birkaç sözü bile duyamıyorduk. Sırtı kaplayan kar tabakası henüz oldukça derindi ve tehlike yaratan kar balkonları dolayısıyla çok dikkatli ilerlemek zorundaydık. Bulutlar iyice aşağılara inip her tarafımızı sarmışlardı. Saat on buçuğa doğru uzun sırt hattının kayalık bölümünü neredeyse bitirmek üzereyken dehşetli bir tipinin baskınına uğradık ve kolay kayalardan oluşan son otuz metreyi âdeta koşarak geçtik. Havada birdenbire garip gürültüler duyulmaya başladı ve keskin bir karıncalanma duygusu tüm bedenimizi sarıverdi. Aynı anda "Yıldırım!" diye bağırıp elimizdeki buz kazmalarını fırlatıp atarak az önce tırmandığımız kolay kayalardan deli gibi aşağıya inmeye başladık. Korkudan dehşete düşmüş ve ne yana kaçacağımızı şaşırmıştık. Fakat yine de, sentetik kumaştan mamul uyku tulumlarımızı çıkarıp etrafımızda biriken elektrik yükünden kendimizi yalıtmaya çalıştık. Gök gürültüleri çevrede yankılanıyorlardı. Ne korkunç bir durumun içindeydik! Yaklaşık 4600 metre yükseklikte, Mont Blanc'ın en uzun sırtlarından birinin üzerindeydik. Zirveye ulaşmamıza çok az bir mesafe kalmışken de yıldırım tehlikesi ve fırtına bizi engellemişti. Tırmanışa devam edemiyorduk. Bulunduğumuz yerde de çok fazla kalamazdık. Bir süre sonra uyku tulumlarımızı tekrar çantalarımıza koyduk. Fakat havadaki elektrikten dolayı hâlâ titredikleri için kazmalarımıza dokunmaya cesaret edemedik.

Sonunda çok dikkatli biçimde kazmalarımızı elimize alarak tekrar tırmanmaya başladık. Sırtın üzerinden devam etmenin çok tehlikeli olacağı düşüncesiyle oldukça dik olan güney batı yamacına doğru sarktık. Neyse ki burada çok fazla kar birikip geniş yamacı tehlikeli bir hâle getirmemişti.

Yarım saat sonra henüz bu dik yamaç üzerindeyken yoğun bir dolu yağışı tepemizden aşağıya indi ve eğer kazmalarımızla yamaca sağlam bir biçimde tutunamasaydık bizi de az kalsın sürükleyip götürecekti. Dolu taneleri kesilmekle birlikte, şimdi de yamacı kaplayan kalın dolu tabakası dağın bu yüzünde ciddi bir çığ tehlikesi yaratmıştı. Bu noktadan derhâl uzaklaşmalıydık ve doğrudan ana zirvenin yanındaki ikincil zirve olan Mont Blanc de Courmayeur'e yöneldik. Derken ikinci bir dolu sağanağı başladı. Bunu bir üçüncüsü izledikten sonra yağış kara çevirdi. Rüzgâr çok sert esiyordu ve gök gürültüleri ortalığı inletiyorlardı. Fırtına artık zincirini kopardığında buz kazmalarımızı yeniden atmak zorunda kaldık. Hava elektrik yüküyle öylesine doygunlaşmıştı ki, sanki çatırdıyordu. Vücutlarımız karıncalanmaya başlamıştı ve şapkalarımız dışında kalan saçlarımız sanki görünmeyen bir el tarafından çekiliyormuşçasına havaya doğru dikiliyorlardı. Havada küçük mavimsi Aziz Elmo ateşleri* yanıp sönüyor ve kararmış gökyüzünde ürkütücü bir biçimde çakan şimşeklerin parıltılı ışığına karışıyorlardı. Korkudan kasılmış ve karın üzerine öylesine büzülmüştük ki, her yerimizi kaplayan kar örtüsü sanki bizi de yamaçtaki kayalardan birine dönüştürmüştü.

Yeniden tırmanışa devam etme cesaretini toparlamaya kadar ne kadar zaman geçtiğini bilemiyorum. Yönümüzü fırtınanın içinde güçlükle seçebildiğimiz bazı kayalıklara doğru çevirdik. Tek düşündüğümüz Mont Blanc de Courmayeur'e varmak, oradan da hâlâ epey uzakta kalan asıl zirveye tırmanmaktı. Ancak bu şekilde dağın öteki yamacından aşağıya kaçabilecek ve Val-

* Aziz Elmo Ateşi: Fırtına sırasında güçlü bir elektrik alanı içinde yer alan havanın iyonlaşması sonucunda elektrik boşalmasıyla oluşan mavimsi parlak ışımalardır. Genellikle gemi direği, baca gibi sivri nesnelerin uçlarında görülür.(ç.n.)

lot dağ kulübesine ulaşabilecektik. Bir zirveden diğerine giderken herhangi bir hata yapmayı göze alabilecek durumda değildik. Brenva hemen sağımızda 1500 metrelik yarların üzerine asılı buz balkonlarıyla sanki kendini bizden saklamaya çalışıyordu. Bu tehlikeli bölgeye geldiğimizde henüz göremediğimiz zirvenin muhtemelen bulunduğu yöne doğru çok küçük adımlarla yükselmeye başladık. Yönümüzü bulmak için yararlandığımız Tourette'in son kayalıkları da arkamızda kaybolduğunda artık kaderin merhametine kalmıştık. Havanın iyileşmesi yönünde hiçbir işaret yoktu. Karları her yana savuran rüzgâr üzerimizin tamamen bir buz kabuğuyla kaplamasına yol açmıştı. Düşen yıldırımlara da artık alışmıştık. Bir tehlike belirdiğinde kazmalarımızı hemen atmak ve sonra da tekrar elimize almak normal bir uygulama olmuştu. Eğer kazmayı elimizden bırakmakta biraz gecikirsek ikimiz de kazmayı tuttuğumuz kolumuzda, ya da vücudumuzun o taraftaki yarısında uyuşma hissediyorduk. Bazen de onları fırlatıp atmak istediğimizde kaslarımız kasılı kaldığı için kazmalar sanki manyetizmadan dolayı elimize yapışıyorlardı.

Fırtınanın içinde tehlikeli bir durum sezdiğimizde kimi zaman ellerimiz ve dizlerimiz üzerinde emekleyerek, çok dikkatli bir şekilde sağa sola yön değiştirerek tırmanmaya devam ediyorduk. Çoğu zaman küçük bir kar tümseğini buzul çatlağıyla ya da zemindeki büyük bir oyukla karıştırıyor, hatta basit bir çukuru Brenva yüzünün derin uçurumu sanabiliyorduk. Kar öylesine derindi ki, bazen yukarıya mı çıkıyoruz yoksa aşağıya mı iniyoruz anlayamıyorduk. Derken garip bir şey oldu. O kadar uzun süre yürüdüğümüz hâlde, hâlâ daha içimde zirvenin altındaki düz alanda olduğumuza dair bir his vardı. Fakat eğer durum böyleyse, zirve neredeydi? Tam o sırada yerden savurduğu buz taneciklerini yüzüme iğne gibi batıran çok daha sert ve dondurucu bir rüzgârla karşılaştım. Bir süre sonra sanki kar üzerine tünemiş bir beyaz keklik gördüğümü sandım. Şaşkınlıktan olduğum yerde kalakaldım. Hızla gelip yere değdi ve yine süratle aynı yönde geri dönüp gitti. Bu fırtınada, sisin pusun ortasında, Mont Blanc dağının tepesinde şimdi kekliğin ne işi var-

dı? Kendimi toparladım ve kuşa doğru bir adım attım... birden tüm gerçeklik önümde aydınlanıverdi. Mont Blanc'ın zirvesindeydim! Gördüğüm aslında bir dağcının orada bırakmış olduğu eski ayak izleriydi. Bu dağcı muhtemelen sirocco rüzgârının karları iyice yumuşattığı bir gün buraya çıkmış olmalıydı. Soğuk yüzünden izler sertleşmiş ve rüzgârın etkisiyle etrafı aşınmıştı. Bir insana ait olan ayak izlerini kekliğe benzetmenin ne kadar aptalca olduğunu düşündüm. Sert rüzgâr, izlerin etrafındaki toz karı havalandırınca, sanki beyaz bir kuş uçuyor gibi görünmüştü. Zirveyi vahşice kasıp kavuran bu rüzgâr kuzey doğu yönünden esen bir fırtınaydı ve o zamana kadar da dağın ters tarafında kaldığımızdan etkisinden korunmuştuk. Bu tespit de gerçekten artık Mont Blanc'ın zirvesinde olduğumuz konusunda emin olmamı sağladı.

Arkadaşıma dönüp, "Zirvedeyiz!" diye bağırdım. Buna pek de inanmamış bir tavırla yanıma gelip beni kucakladı. Mont Blanc'ın 4810 metre yüksekliğindeki zirvesine ilk kez ulaşıyordu. Biraz şaşkın, biraz da kafası karışıktı. Saat öğleden sonra üç buçuğu gösteriyordu ve normal şartlarda iki saatte tırmanabileceğimiz bir yeri çıkmak için tam beş saat harcamıştık. Kaybedeceğimiz zaman yoktu. Henüz tehlikeden tam anlamıyla kurtulmamıştık.

Yönümü rüzgâra göre belirlemeye çalışarak Vallot kulübesine giden normal zirve rotası boyunca zirvenin öte yanındaki Bosses sırtına doğru yöneldim. Hava şartlarından ve rüzgârın etkisinden oldukça belirsizleşmiş eski ayak izleri bize yol göstermekle birlikte, on dakika kadar sonra Tournette mevki yakınlarında rota karmaşıklaşıp izler çeşitlenince, kendimizi herhangi bir işaretten kerteriz alamaz bir durumda ve rüzgârın biriktirip yığdığı kar öbeklerine batmış bir vaziyette bulduk. Görüş mesafesi hâlâ yok denecek kadar az olmakla beraber, hiç olmazsa gök gürültüleri ve şimşekler gitgide azalmışlardı. İki saat kadar karlarla boğuştuktan sonra nihayet bizim için çok değerli hâle gelen Vallot kulübesine ulaştık. İki kez kulübenin çok yakınına kadar geldiğimiz hâlde yanılıp onu bir buz kütlesiyle karıştırmıştık.

Pis ve bakımsız olsa da kayalara güvenli bir şekilde yapışmış ve birçok dağcının yaşamını borçlu olduğu bir kurtuluş adası olan Vallot kulübesinde, içimdeki gönül borcu sanki dışarıya taşıyordu. Bir kez daha Mont Blanc'ın gazabının erişemediği bu köhne ve oluklu sac levhalarla kaplı kulübenin güvenli kanatları altındaydım.

Gün batarken kuzeyden esen rüzgâr mucizevi bir şekilde fırtınayı dağıttı. Güneşin son ışıklarının aydınlığı altında Mont Blanc'ın konik kütlesi, zirveye uzanan sırtların üzerindeki karları bir duman gibi savuran soğuk rüzgârın kolları arasında doğa üstü bir güzellikte görünüyordu. İşte şimdi zaferimizin keyfini çıkarabilirdik. Yarın sabah daha şafak sökmeden aşağıdaki vadiye doğru inişe başlayacaktık.

Oggioni burnunu pencereye dayamış, kaderin bir cilvesi olarak göremeyip sadece hissedebildiği zirvesini seyrediyordu. Artık karanlık çökmüştü. Uyku tulumlarımızın içine kıvrıldık ve başka birçok kez yaşadığımız gibi içimizdeki yenilenen yaşam sevinciyle yine rüzgârın uğultusunu dinledik.

KUZEY RONDOY TIRMANIŞI
(1961)

Kuzey Rondoy, Peru Andları'ndaki Huayhuash sırtı üzerinde bulunan 5820 metre yüksekliğinde mükemmel bir dağdır. Dağın eteğine ulaşabilmek için erzak ve malzemeyle yüklü on yedi at ve katırdan oluşan bir kervanın eşliğinde, yolun ulaştığı son köy olan Chiquian'dan itibaren beş gün boyunca yürüdük. Ekip Bruno Ferraro, Andrea Oggioni, Giancarlo Frigieri ve benden oluşuyordu. Biz dört İtalyan dağcıya üç yerli yük taşıyıcı eşlik ediyordu.

Dağa yaklaşma yürüyüşümüz sırasında hem yağmur, hem de kar yağınca patikalar çamur deryasına dönüştüğünden hayvanlar bazen yarı bellerine kadar batıyorlardı. Önceleri vadilerin alt yamaçlarında sabırlıklar, kaktüsler, sarmaşıklar ve güzel kokulu tropikal çiçeklerin içinden, daha sonralarıysa yüksek yamaçları kaplayan ve sert, sarı ot kümelerinden oluşup yerel dilde *pajunal* denen geniş çayırlıklar arasından yürüdük. Ana kampımızı ıssız Mitukocha Gölü'nün yabanıl kıyısında kurduk.

Tarih 23 Mayıs 1961'i gösteriyordu.Göl deniz seviyesinden 4200 metre yükseklikteydi. Akşam karanlığı hızla çökerken bir yandan da kar fırtınası ortalığı kasıp kavuruyordu. Tipi yüzünden saatlerce etrafımızda göz gözü görmedi.

Ertesi sabah hava düzelip bu çukurluğun dört dev zirvesi etrafımızda yarım ay biçiminde ortaya çıktığında nefis bir manzarayla karşılaşmıştık. Jirishanca, Rondoy, Ninashanca ve Paria önümüzde yükseliyorlardı. Bizi en fazla etkileyen Rondoy olmuştu. Yukarılardan kırılgan bir şekilde aşağılara doğru inen karla kaplı sırtlarıyla zarif beyaz bir piramide benziyordu. Bu

dimdik duvarları dürbünle uzun uzadıya inceledik. Bunlar kesintisiz 800 metrelik yükseklikleriyle sanki bir orgun boruları gibi zirveden dümdüz aşağıya düşen inanılmaz duvarlardı. Fotoğraflarında sanki daha az sorun çıkarırmış gibi görünen sol taraftan yükselen sırt haricinde, dağın bu yüzünden doğrudan bir tırmanış denememiz asla söz konusu olamazdı.

25 Mayıs'ta Oggioni, ben ve iki yük taşıyıcı Rondoy'un piramit biçimli ana kütlesine uzanan ve çatlaklarla dolu buzula doğru tırmanışa başladık. Amacımız buzula kadar giden ve üzerinden malzemelerimizi taşıyabileceğimiz yeterince hızlı ve güvenli bir yol bulmaktı. Bu yolu açıp hazırlamamız yedi saatimizi aldı ve salkım saçak buz kütlelerinin yarattığı karmaşık ortamın önemli geçitlerini sikkeler ve sabit iplerle donattık. Her taraf birbirini izleyen buz duvarları ve buzul çatlakları arasında yükselen çürük buz kuleleriyle çevriliydi. Bu geçişin sonuna ulaştığımızda önümüzde karla kaplı bir çanakla karşılaştık.

İzleyen günler yaklaşık 5000 metre irtifadaki bu kar çanağının ortasına bir yüksek kamp kurmak ve yakınlardaki iki zirveye tırmanmakla geçti. Bu zirveler 5172 metrelik bâkir bir kayalık koni olan Cerro Paria North ve karla kaplı Nevado Ninashanca (5637 metre) idi. Bu dağlar başlı başına ciddi dağcılık hedefleri olmakla beraber, bizim onlara tırmanmaktaki asıl amacımız çok daha zorlu Rondoy tırmanışı için yüksek irtifaya kendimizi alıştırmaktı.

Mayıs ayının sonu gelmiş olmasına karşın kötü hava koşulları bizi ana kamptaki çadırların içinde hapsetmişti. Sürekli yağmur ve kar yağdığından buzla kaplı duvarların üzerine gitgide daha fazla yumuşak kar yığılmıştı.

4 Haziran günü hava beklenmedik bir şekilde açınca her birimiz yaklaşık yirmi kiloluk yükleri sırtlanıp yüksek kampa tırmandık. Kaybedecek vaktimiz yoktu. O gece saat 23:25'de Oggioni ile beraber büyük maceramıza başladık. Her şeyi büyük ölçüde dolunaya göre ayarlamıştık. Fakat yağmur ve kar yağışıyla geçen günler bizi öylesine geciktirmişti ki, ay artık son dördün dönemine girmişti ve sabah saat ikiye doğru doğuyordu. İki küçük çadırdan ayrıldığımızda ortalık zifiri karanlıktı. El fenerleri-

mizi yaktık ve önümüzde işaret noktası olarak, yıldızlarla kaplı gökyüzüne karşı dağın oluşturduğu kara kütleye doğru yöneldik. Kar oldukça yumuşaktı ve sık sık dizlerimize kadar batıyorduk. Çantalarımızda biraz yiyecek, 120 metre ip, karabinalar, çekiçler, buz ve kaya sikkeleri vardı. Bir saat sonra buzla kaplı duvarın dibine geldik. Burada artık kara batmıyorduk, çünkü termometre sıfırın altında 18 dereceyi (C°) gösteriyordu.

Buzlu yamaç olağan üstü sarptı. Hatta bazı bölümlerde neredeyse dimdik vaziyette ve korkutucu bir şekilde boşluğun içine doğru yükseliyordu. Emniyet almadan ve tamamen deneyimlerimize güvenerek tırmanmaya başladık. Eğer ara istasyonlar kurmak için sikke çakmaya kalksaydık bizim için çok kıymetli olan zamanı harcamış olacak, öte yandan da düşen buz parçalarına daha kolay hedef oluşturacaktık. Tüm geceyi bu org borularına benzeyen buz sütunları arasında basamak kazarak ve cambazlık yaparak geçirdik. Aramızda sadece "Ne gördün?", "Geleyim mi?", "Çek!", "Dikkat, burada buz çürük!" gibi kısa birkaç kelimeyle konuşuyorduk. Sonunda sol taraftaki sırta vardık. Fakat güneş doğunca bu rotadan Rondoy'un zirvesine asla ulaşamayacağımızı anladık. Önümüzde birbirinin peşi sıra yükselen bir dizi çok kırılgan kar balkonu yükseliyordu ve bunların bizim ağırlığımızı taşıması mümkün değildi. Sırtın diğer tarafı doğrudan buzula inen baş döndürücü bir boşluktan oluşuyordu.

Zirvenin sadece iki yüz metre kadar altındaydık. Onu görebiliyor ya da en azından mantar gibi yükselen bunca tuhaf şekilli kar ve buz birikintisinin ardındaki o tepe noktasına tırmanabileceğimizi düşünüyorduk. Fakat bulunduğumuz noktadan zirveye ulaşmamız mümkün görünmüyordu. Cesaretimizi yitirmiş bir şekilde, tek kelime etmeden az önce tırmandığımız ve şimdi güneşin ısısıyla çığ tehlikesine iyice açık olan duvardan aşağıya inmeye başladık. Öğlene doğru kampımıza geri dönmüştük. Ferrario ve Frigieri zirveye ulaşmış olduğumuzu düşünerek bizi mutlu bir şekilde karşıladılar. Fakat olanları öğrendiklerinde bizi teselli etme yoluna gittiler. O gece saat dokuza kadar çadırın içinde uyukladık. Her şeyin bu şekilde sona ermesine izin veremezdik. Yeniden denemeliydik. Fakat bu kez 800 met-

relik duvara ve üzerindeki ters eğimli buz balkonlarına doğrudan doğruya kafadan yüklenmemiz gerektiğinin farkındaydık.

Derken çok sert bir dolu yağışı başladıysa da, bir süre sonra kesildi. Hava yeniden açtı. Peşinden gelen kuvvetli don yerdeki dolu tanelerinin oluşturduğu tabakayı sertleştirmişti. Kararımızı vermiştik: "İleri!"

Saat 22:00'de dün gece izlediğimiz yolu takip ederek buzul boyunca yola koyulduk. Daha hızlı tırmanabilmek için yükümüzü iyiden iyiye azaltmış, hatta uyku tulumlarımızı bile yanımıza almamıştık. Aşağıdaki vadiden kalkan kalın sis ağır ağır yaklaşarak daha duvarın dibine varamadan her yanımızı kapladı ve fenerlerimizi kullandığımız hâlde görüş mesafesini sıfıra indirdi. Biz yine de iyimserdik. "Hava çok soğuk olduğundan sis birazdan kalkar ve ardından da ay doğunca her şey yoluna girer," diye düşünüyorduk.

Doğrudan doğruya duvarın ortasından tırmanmaya girişik. Saatler geçmesine karşın bulutlar dağılmıyorlardı. Körlemesine ilerliyorduk. Yamaç dik ve tekdüzeydi. Buz kazmalarımızla basamak açmak ve hızlı yükselmek için sikke çakmadan çok dikkatli tırmanmak zorundaydık.

Gün doğumuna kadar en zorlu bölümü aşacağımızı hesaplamıştık. Fakat saat ikiyi on geçe kar yağmaya başladı ve bu durum işleri zorlaştırdı. Kar tanecikleri gitgide büyüyorlardı, ancak bunun gelip geçici bir tipi olduğunu düşünerek tırmanmaya devam ettik. Yarım saat daha geçtiğinde duvar yüzeyi üzerinde biriken kar tabakası endişe verici bir kalınlığa ulaşmıştı. Yükseklerdeki kar tabakalarında meydana gelebilecek en ufak bir kayma bile, bize kadar ulaştığında kolayca bir çığa dönüşebilirdi. Eğer aşağıya inmeye kalksak yine aynı tehlikeye maruz kalacaktık. Bir kar çanağında olduğumuzu fark ederek derhâl sol taraftaki bir buz kütlesinin kuytusuna doğru yan geçişe başladık. Bu yan geçiş birkaç dakika sürse de bize sanki hiç bitmeyecekmiş gibi gelmişti. Harcadığımız güçten dolayı kalbimiz sanki yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu. Kar tabakalarının kaymasına karşı kendimizi emniyette gibi düşünsek de, bu taraftaki duvarı tamamen kaplayan üzerimizdeki dev buz kütlesinden

aşağıya yine de her an bir çığ inebilirdi. Giderek daha da endişelenmeye başlamıştık.

Fenerlerimizin soluk ışığında üzerimizde yükselen bazı kaya kulelerini seçebiliyorduk, fakat bunlar hangi sırta çıkıyorlardı? İç güdülerimizin yönlendirmesiyle yukarıya tırmanarak bu kulelere ulaştık ve buz kazmalarımızla kayaların kuytusunda küçük bir oyuk kazdıktan sonra içine kıvrılıp gün doğumunu beklemeye başladık. Tam olarak nerede olduğumuz konusunda emin değildik, fakat bulunduğumuz irtifanın 5500 metre civarında olduğunu tahmin ediyorduk. İçimizdeki ses aşağıya inmemiz gerektiğini söylüyordu, ancak gün doğumuyla birlikte hava da biraz düzelir gibi oldu. Duvarın tam ortasında, Rondoy'a böylesine ulaşılmaz bir görüntü veren kaya ve buz balkonlarının tam altında olduğumuzu anladık.

Zirve aşağıya doğru dökülür gibi duran kocaman buz öbeklerinin ardına saklanmıştı. Fakat öyle ya da böyle oraya ulaşabileceğimizden emindik. Kayalık bir kuleye tırmanmaya giriştiğimizde tutamakların kopup ufalandığını, sikkelerin de çok zor çakılabildiğini gördük. Bunun üzerine tamamen buzdan oluşan bir balkonun üzerinden aşmayı denedik. Bu bölüm de çok çürük ve kırılgandı, ama geçmeyi başardık.

Dağın şimdi üzerimizde yükselen bölümü daha taze bir görünüm almıştı. Mermer sütunları andıran büyük buz sarkıtları başımızın üzerinde tehditkâr bir şekilde sarkıyor ve etrafımızda oyuklar, üzeri sünger gibi delikli buz kütleleri ve her oyuğun kenarlarından aşağıya akan türlü şekilde buz saçaklarından başka hiç bir şey görünmüyordu. Çevremiz iyice açılmış köpek balığı çeneleriyle çevrilmişe benziyordu. Bu oluşumlar arasından yolumuzu bulmak zorundaydık ve tonlarca buzun tepemizden aşağıya boşalmaması için onları kırmamaya çok dikkat etmeliydik. Zirveden fazla uzakta olmayan sol taraftaki sırtın neredeyse üzerine gelen mağara gibi oyukların sonuncusuna ulaşana kadar bu şekilde tırmandık. Burada tam bir tuzağa düşmüştük. Çünkü mağaranın ucu kapalıydı ve orada sona eriyordu. İçime bir şey doğdu ve bu şekilde sorunu çözdük. Mağaranın arkasındaki süngerimsi buzu yatay bir şekilde tünel gibi

kazmaya başladım. Bu çok zorlu bir işti. İki saat sonra, tahmin ettiğim gibi dağın öteki yanına çıkmıştım. Üzerindeki çürük buz balkonlarından dolayı önceki gün geçilmesi olanaksız diye düşündüğümüz meşhur sırtı, altından geçerek aşmıştık. Kazdığım tünel yaklaşık beş metre uzunluğundaydı ve saat de 13:30 olmuştu.

Zirve artık otuz metre kadar yukarımızdaydı, fakat aramızdaki yamaç inanılmayacak derecede dikti ve üzeri yoğun karla örtülmüştü. Bu arada hava da yeniden kötüleşirken kar tanecikleri havada uçuşmaya başlamışlardı. Fakat artık zirveye öylesine yakındık ki, bizi hiçbir şey durduramazdı. Önümüzdeki kısa duvarı tırmanmaya girişttik.

Dik durduğumuz hâlde, yüzey neredeyse dümdüz yükseldiğinden buzdan duvara âdeta yapışmıştık. Taze kar tabakasını ellerimizle temizledikten sonra alttaki ince buz tabakasını kırdığımız hâlde, hiçbir kaya parçasına ulaşamıyorduk. Sanki bir süngerin içinde kocaman delikler açıyor gibiydik. Üzerine bastığımızda ağırlığımızı taşıyabilmeleri için bu deliklerin içini yeniden karla doldurup yumruklarımızla vurarak iyice sıkıştırıp sertleştirmeye çalışıyorduk. Bu otuz metrelik mesafe sanki seksen metreye dönüşmüştü. Hâlbuki aşağıdan bakınca o kadar da dik görünmüyordu. Çok şiddetli bir kar fırtınası ve kasıp kavuran deli bir rüzgâr altında yaklaşık dört saat boyunca duvarla boğuşup durduk. Eğer zirvenin az ötede beni beklediğini biliyor olmasaydım, asla bu işe devam etmezdim.

Yaklaşmakta olan zaferin sevinci ve biraz aşağıdaki mağarada geceyi korunaklı bir şekilde geçirebilecek olma düşüncesi bana mücadeleyi sürdürme gücü veriyordu. 6 Haziran günü saat 17:10'da zirveye önce ellerimizle tutunduk, sonra da üzerine çıktık. Uçuşan karlar arasında ileriye doğru bir adım attığımda birden bire önümde boşluktan başka bir şey olmadığını fark ettim. Tamamen boşluğa doğru sarkan son kar balkonunun tam kenarındaydım. Derhâl geri çekildim ve hemen aşağıdaki Oggioni'ye emniyetimi alması için bağırdım. Tüm zirve her an altımda çökebilirdi. Sonra arkadaşımın da yanıma gelmesine yardımcı oldum. Birbirimize bakıp tokalaştıktan sonra çok endişe-

li bir şekilde az önce tırmandığımız rotadan fırtınanın ortasında derhâl inişe başladık.

Hava kararmadan hemen önce mağaraya ulaştık. Çok güç koşullarda on iki saat boyunca geceyi açıkta geçirecektik. Acınacak bir durumdaydık. İliklerimize kadar ıslanmış ve donup kaskatı kesilmiştik. Yanımızda hiç kuru giysi olmadığı gibi uyku tulumlarımız da yoktu. Ayrıca kar yağışı hâlâ sürdüğünden dolayı inişimiz çok tehlikeli olacağı için büyük bir endişe içerisindeydik. Ayaklarımızı sırt çantalarımızın içerisine soktuk ve birbirimize iyice sokularak gecenin geçmesini bekledik. Şafak vakti yaklaşırken bir kez daha kar yağışı kesildi ve gökyüzünde yıldızlar belirdi. Sonrasında doğan güneş de sanki bizi yaşama yeniden döndürmüştü.

Bu geçici bir güneşti ve yükselmekte olan yoğun bir bulut denizinin üzerine asılmış gibi duruyordu. Fakat yine de bize zirveye ikinci kez tırmanma imkânı verdi. Zirveyi gündüz gözüyle doğru dürüst görmek ve onun fotoğrafını çekmek istiyorduk. Zaten rota belirgin bir şekilde açılmıştı. Böylelikle saat yedi buçukta yeniden kuzey zirvesinin üzerindeydik.

Elbette ki, eğer sırt hattı boyunca devam edip biraz daha yüksekteki güney zirvesine de çıkabilseydik tırmanışımız tam olacaktı. Fakat her an bozabilecek hava koşullarının yanı sıra arada bizim diğer zirveye ulaşmamızı engelleyecek gevşek kardan oluşmuş tehlikeli balkonlar ve kıvrımlar mevcuttu. Bir ayağımı zirvenin kenarına basmam bile, koca bir kar kıvrımının neredeyse beni de uçurumdan aşağıya sürükleyecek şekilde kırılıp çökmesini tetikleyivermişti.

750 metre aşağıdaki Ferrario ve Frigieri mavi gökyüzünün oluşturduğu fon üzerine düşen zirvede iki siyah noktayı görebilmişlerdi. Bize seslenmelerine karşın onları duymamız zaten mümkün değildi. Artık tek düşüncemiz, güneşin ilk sıcaklığıyla birlikte yerinden kopup aşağıdaki buzula doğru gümbürdeyerek akmaya başlayan çığlardan kendimizi sakınabilmek için, bir an önce süratle aşağıya inmekti.

FRENEY ORTA SIRTI'NDA BÜYÜK TRAJEDİ
(1961)

Pek uzağımda olmayan küçük grubun belli belirsiz mırıltıları arasında Dr. Bassi'nin sesini hemen ayırt etmiştim.

"İnanılmaz bir şey. Kanındaki üre oranı öylesine yüksek ki, ölmemesi bir mucize," diyordu. Duyduklarımı umursamadım. Ne kayaların iyice örselediği ve soğuktan rengi atmış ellerim, ne de rüzgârın etkisiyle büyümüş ve hâlâ acıyla yanan gözlerim beni endişelendiriyorlardı. Vücuduma bağlanan serum, tükenmiş damarlarımın içine damla damla akmaktaydı. Yine de birkaç saat önceki durumumla kıyasladığımda kendimi yeniden doğmuş gibi hissediyordum. Loş bir ışığın aydınlattığı hasta koğuşundaki yatağım sıcak ve kuruydu. Bu durağanlığın canlandırıcı sıcaklığında sanki kemiklerim kırılmış da, şimdi yeniden birbirlerine kaynıyorlardı.

Bu şekilde saatler geçti. Damardan verilen serumun damlaları artık durmuştu. Sonunda içimde olmasa da, etrafımda tekrar sessizlik ve huzur hâkim oldu. Ruhumun derinliklerindeyse uçurumların, fırtınaların, yıldırımların, acı çeken yüzlerin, umutsuzluğun ve ölümün kâbus gibi görüntüleri bir an için bile yakamı bırakmıyorlardı. Bu inanılmaz ve ıstırap dolu mozaiğin parçalarını zihnimde yeniden bir araya getirmeye çalıştım.

Bir tarafta Andrea Oggioni, Roberto Gallieni ve ben, diğer yanda Pierre Mazeaud, Pierre Kohlman, Robert Guillaume ve Antoine Vieille adlı Fransız dağcılar aynı gün (10 Temmuz 1961 Pazartesi) ve aynı anda Mont Blanc'ın henüz tırmanılmamış olan Orta Sırtı'nı tırmanmaya karar vermiştik. Bu sırt, tırmanırken karşılaşılacak büyük teknik zorlukların yanı sıra, ıssızlığın or-

tasındaki konumu, yüksekliği ve etkileyici güzelliğiyle tartışmasız bir ilgi odağıydı.

Dağa yaklaşırken iki ekibin beklenmedik karşılaşması hepimizin biraz neşesini kaçırmakla beraber, daha sonra ne sınır ne de ayrımcılık tanıyan samimi dostluk adına tek bir tırmanış ekibi oluşturmaya karar verdik. Biz Mont Blanc Dağı'nı çok iyi tanımakla ün yapmıştık. Diğerleri de o günlerin en iyi Fransız dağcıları arasındaydılar. Hava güzeldi ve barometre yükselmişti. Oluşturduğumuz üç ip birliğiyle sırayla tırmanışa liderlik ederek, Courmayeur şehrinden Orta Sırtın zirvesinin seksen metre yakınlarına kadar sadece bir buçuk gün içerisinde tırmanmıştık. İşte tam da orada, 11 Temmuz günü öğle saatlerinde acı olaylar dizisi de başlamıştı. Bu olaylar Mont Blanc'da deneyimli dağcıların yaşadıklarının en kötüsüydü.

Orta Sırt'ın son ayrımının başladığı yamaca doğru süratle tırmanırken bazı başıboş bulutların tepemizde toplanmakta olduğunu fark ettiysek de, başarıya çok yaklaşmış olduğumuzdan bu durum bizi fazlaca endişelendirmemişti. "Kaçınılmaz fırtına patlamadan önce zirvede oluruz," diye düşünmüştük. Oysa ki bir saat kadar sonra, tam da kırk metre yükselen ters eğimli kaya yüzeyleri henüz aşıp son engele geldiğimizde, fırtına aniden bindiriverdi.

Sikkelerimizi, karabinalarımızı ve ip merdivenlerimizi duvara bağlı olarak bırakıp süratle ip boyunca aşağıya indik. En son ters eğimli kaya kütlelerinin altında bir kaide gibi durarak on beş metre yüksekliğinde ilginç bir sütun oluşturan ve bu yüzden de "Mum" diye adlandırılan tipik oluşumun zirvesindeki birkaç küçük setin üzerinde yeniden bir araya geldiğimizde bir kar tipisi sert bir kamçı gibi sırtımızda patladı.

Gök gürültüleri ve şimşekler ortalığı birbirine katıyordu. Hava bir anda elektrikle yüklenmişti. Rüzgâr yüzlerimizi âdeta kırbaçlıyor, savrulan karlar kör edercesine gözlerimize doluyordu. 4500 metre yükseklikte Mont Blanc'ın paratoneri gibi tüm şimşekleri üzerine çeken sırtın ortasında tam bir tokat yemiş gibiydik. Dar bir setin üzerine sıkışmıştık. Fransızlar iki gruba ayrılmışlardı. Derken birdenbire çakan bir yıldırım Kohlman'ın yü-

zünü sıyırıp geçti. Bunun etkisiyle dengesini kaybeden Kohlman az kalsın düşüyordu. Hemen öne eğilen Mazeaud onu yakaladı ve tekrar ayağa kalkmasına yardımcı oldu. Kohlman sanki tüm hislerini yitirmişti. Gücünü toparlayabilmesi için çantadan glikoz tabletlerini aradık ve Mazeaud zorla da olsa Kohlman'ın ağzına bir tablet almasını sağladı. Sonunda arkadaşımız kendine gelebildi. Bir yandan fırtına bütün şiddetiyle sürerken vaziyetimiz şöyleydi: Oggioni, Gallieni ve ben küçük bir setin üzerine hep beraber büzülmüştük. Bizden taraftaki diğer bir setin üzerinde Vieille, Guillaume ve Mazeaud duruyorlardı. Nispeten biraz geniş ve daha aşağıda olan üçüncü bir setin üzerinde de Kohlman vardı. Böylelikle biraz uzanabileceği bir alana sahipti. O anda farkında olmasak da, bu onun ruhsal trajedisinin başlangıcıydı.

Üzerimizde Mont Blanc'ın zirvesine uzanan ve fazla dik olamayan karla kaplı yamaçlara ulaşmadan önce, tırmanılması gereken seksen metre yüksekliğinde bilinmeyen bir kaya sütunu yükseliyordu. Onun ötesinde de sadece zafer değil, bize güvenli bir barınak olacak Vallot dağ kulübesi ve Chamonix'ye doğru kolay bir iniş rotası da bizi beklemekteydi. Maceramızı mutlu sona erdirebilmek için sadece yarım günlük açık havaya ihtiyaç duyuyorduk. Fakat asla o zirveye ulaşamayacaktık.

Hava kararmaya başlamıştı. Fırtına daha da şiddetlenmişti. Büyük bir torba niyetine kullandığımız çadırımızın içine sarınmış bir vaziyette, fırtınanın gidişatını gök gürültülerinin yoğunluğundan tahmin etmeye çalışıyorduk. Gürültüler uzaklaştığında moralimiz yerine geliyor, yeniden yakın çevremizde gümbürdemeye başladıklarında tekrar endişeye kapılıyorduk. Çadırın saydam olmayan ve ışığı zor geçiren tentesi altında olmamıza karşın çakan şimşeklerden gözlerimiz kamaşıyordu. Orada mahsur kalmıştık. İçimiz yaşama sevinciyle dolu olduğu hâlde, çevremizdeki çetin koşullara karşı tam anlamıyla çaresizdik. Etrafımızda boşluğa düşmemek için bağlandığımız aynı sikkelere asılı olan kramponlarımız, karabinalar ve buz kazmalarımız vardı. Yıldırımları üzerine çekmek için bundan daha iyi bir iletken düşünülemezdi. Bu malzemeleri atıp yanımızdan uzaklaştır-

mak istedik, fakat o zaman da yukarı, ya da aşağı yönde nasıl çıkıp inebilecektik? Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.

Kaderimizin bir kez daha tanrıların elinde olduğunu düşünürken, birden bire bacaklarımızı şiddetle titreten bir gücün etkisinde kaldık ve acıyla haykırmaya başladık. Hepimiz yıldırıma çarpılmıştık. Artık fırtınanın bizi her an kül edebileceğini anlamıştık. Boyuna birbirimize seslenip duruyorduk. Derken dehşet verici bir sakinlik oldu. Fakat bunun yeni bir elektrik birikiminin habercisi olduğunu biliyorduk. Gerçekten de, birkaç dakika sonra az önce yaşadığımız şok çok daha şiddetli olarak tekrarlandı ve neredeyse bulunduğumuz yerlerden yuvarlanıp gidiyorduk. Birbirine karışan bağırış çağırışlar arasında İtalyanca bir ses çok açık ne net bir şekilde kulağıma ulaşmıştı: "Buradan derhâl çıkmalıyız!" Bu sesin Oggioni'ye mi, yoksa Gallieni'ye mi ait olduğunu hatırlayamıyorum. Bu sözcükler çaresizliğin sonucunda dudaklardan dökülmekle beraber herkesin aklından geçenleri yansıtıyordu. Burada bu şartlarda ölüme mahkûm olduğumuzu açıkça görüyordum ve herkesin de aynı duyguları taşıdığına inanıyordum. Tüm yaşamım, bir daha asla göremeyeceğim sevdiğim yüzler ve nesneler bir bir gözlerimin önünden geçiverdi. Çok açık, bir türlü akıldan silinmeyen ve sadece saniyeler süren yoğun duyguların etkisi altındaydım.

Birdenbire, mucizevi bir şekilde gök gürültüleri sanki uzaklaşır gibi oldu. Şimdi sadece donmuş kar taneciklerinin çadır tentesi üzerindeki pıtırtıları duyuluyordu. Hiç kımıldamadan duruyorduk. Başımızı çıkarıp dışarıya bile bakmadık. Zaten gecenin karanlığındaydık. Kimse konuşmuyor, kimse bir şey yemiyordu. Yağan kar içimizi rahatlatmakla beraber şimdi durum daha da ciddileşmişti. Fakat yıldırımlardan kurtulmuş ve hayatta kalabilmiştik ya! Daha önce bir dağ duvarında çok nadir olarak böylesi bir fırtınaya yakalanmıştım. Böyle bir ortamdan insanı hiçbir teknik ya da beceri kurtaramazdı.

Havasızlıktan boğulmak üzereydik. Üzerimize sardığımız çadır tentesinde bir delik açıp hava almaya çalıştık. Neredeyse tümüyle karların altına gömülmüştük ve içerideki nefes sıcaklığımız yoğun bir nem oluşturduğundan, dışarıdaki sıcaklık de-

ğişimlerine göre bu nem tentenin iç cidarında önce su damlacıklarına, daha sonra da buz kristallerine dönüşmekteydi. Zamanın ne kadar yavaş geçtiğini görüp hüsrana uğrayacağım korkusuyla saatime bakmak istemiyordum. Zaman zaman durumumuzun yarattığı tehlike, soğuk ve bir işkenceye dönüşen havasızlık duygusundan yana birbirimize serzenişte bulunuyorduk. Fransızların ne durumda olduklarını bilmemekle beraber, onların bulundukları yerden de benzer yakınma sesleri sık sık işitiliyordu. Ufukta soluk bir aydınlanma çarşamba gününün şafak vaktini müjdeleyene kadar tüm gece böyle geçti. Ancak o zaman içine sarındığımız çadır tentesinden dışarıya çıktık ve gece boyunca yağan kar miktarını görünce şaşkına döndük. Fransızlar da tamamen karın altına gömülmüşlerdi. Daha aşağıdaki setin üzerinde Kohlman çoktan ayağa kalkmış ve güzel bir günü haber veren açık ve parlak ufka karşı kara bir gölge gibi dikilmişti. İçimizi bir mutluluk duygusu sardı. Aşırı kar miktarı ve onu izleyen soğuk dalgası iyi havaya işaret ediyordu. Çok kısa bir süre sonra hepimiz uyku tulumlarımızdan çıkmış ve son zorlu mücadele için hazırlanmıştık. Bu sırada birkaç fotoğraf çektim. Meğer ki bunlar son fotoğraflar olacakmış. Çantalarımızı toplarken yeniden şiddetli bir rüzgâr yüzümüzde patlayıverdi. Fırtınanın etkisinden gözümüzü bile açamıyorduk. Yeniden kar mı yağmaya başlamıştı, yoksa rüzgâr yağmış olan karları mı savuruyordu anlamak olanaksızdı. Tekrar çadırımıza sarındık. Fransızlar da aynı şeyi yaptılar. Bu defa Kohlmann'ın bulunduğu aşağı sete inmiştik. Burası daha genişçeydi ve Oggioni, Gallieni ve ben nispeten biraz daha rahat yerleşme şansı bulmuştuk. Kohlmann ise bizim dün geceyi geçirdiğimiz sete çıkarak tek başına bekleyişini orada sürdürmeye başladı.

Sabah aydınlığı sırasında aşağı yamaçlardaki yeşil çayırlıklara kadar çok alçak irtifalara bile kar yağmış olduğunu fark etmiştim. Bu kadar yoğun kar yağışından sonra yeniden tipi başlayacağına ihtimal vermiyorduk. Fransızlar benim ne yapmayı düşündüğümü sordular. Ben de onlara hâlâ daha zirveye ulaşabileceğimiz ümidiyle beklemeyi önerdim. Ne kadar çelişkiliymiş gibi görünse de yukarıya doğru tırmanmak güvenliğe kavuşma-

nın en kısa yolunu oluşturmaktaydı. Yanımızda bolca erzağımız ve malzememiz bulunduğundan bir süre daha beklemeye katlanabilirdik. Yılın bu zamanında kötü hava koşulları hiçbir zaman fazla uzun sürmezdi ve de diğer seçenek, yani Orta Sırt'tan aşağıdaki Freney buzuluna gerisin geriye inmek beni dehşetli bir şekilde korkutuyordu. Bir fırtına sırasında bu seçenek en mantıklı iniş rotası olmakla birlikte, bu koşullar altında bunu denemek yağan kar miktarı göz önüne alındığında, düşebilecek çığlar dolayısıyla çok zor ve çok tehlikeli olurken, en azından iki gün sürecekti. Öte yandan zirve yolunu kullanarak buradan çıkmamız sadece yarım günlük bir zaman alacaktı.

Bu sırada Mazeaud ve arkadaşları bizim yukarımızda, benden altı ya da yedi metre ötede küçük bir set üzerinde sikkeyle kendilerini emniyete almış vaziyetteydiler. Kohlmann da onlara yakın bir yerdeydi. Arkadaşları üzerinde manevi bir etkiye sahip olan Mazeaud benimle biraz konuşup, hava yeteri kadar açar açmaz ikimizin beraber yukarıya tırmanmasını önerdi. Planımız ters eğimli seksen metre kadar yüksekliği olan bu dev duvarı sikke çakıp sabit ip döşeyerek, diğer beş arkadaşımızın da tırmanabilmesi için hazırlamaktı. Bu yaklaşımda anlaşmıştık, fakat hava asla açmayacaktı. Hepsini birbirine karıştırarak biraz peynir, et ve reçel yedik. Fakat kar eritebilmek için alkolle çalışan küçük ocağımızı fırtına dolayısıyla yakma imkânımız olmadığından hiçbir şey içemiyorduk.

Kar yağışı devam ediyordu. Geçen saatler birbirine eklenmekteydi. Zihnimden gelip geçen birçok düşünce arasında kötü hava dolayısıyla dağda mahsur kaldığım benzer durumları hatırlamaya çalışıyordum. Yılın bu zamanında fırtınaların asla bir ya da iki günden fazla sürmediğini anımsıyordum. Dolayısıyla kendi kendime şöyle telkin etmekteydim: "Bir günümüz zaten geçti. Demek ki fırtına artık yirmi dört saatten daha uzun süremez. Bir gün daha dayanabilirsek sonunda buradan kurtulabiliriz."

Böyle eğilmiş ve büzülmüş bir vaziyette oturuyor olmanın rahatsızlığı, gitgide daha da katlanılmaz bir hâl almıştı. Bir kişinin bile zor durabileceği bir alanda birbirimize sarılmış vaziyet-

te alt alta üst üste ancak duruyorduk. Başımızı bile kaldıramıyor, sağa sola dönemiyorduk. Neredeyse omurgalarımız kırılacaktı. Böylesi koşullar altında insanların kolayca canları sıkılabiliyor. Bazen bizi içine hapsedip bunaltan çadır örtüsünü üzerimizden savurup atmayı istiyorduk. Fakat böyle bir şey yapacak olursak hâlimiz haraptı! Oggioni, Gallieni ve ben ondan bundan sohbet ediyorduk: Anılar, tasarılar, umutlar, dostluk, mutlu ve mutsuz konular sanki içinde bulunduğumuz zamanın dışındaymışız gibi yeniden anlatılıyordu. Bir ara Oggioni bana takıldı: "Walter, bir ay önce Peru'da 'Acaba Orta Sırt'a çıktığımız günü görecek miyiz?' deyişimizi hatırlıyor musun?" O zaman kendi evimiz gibi düşündüğümüz dağlarda her şeyin daha kolay olacağını düşünmüştük. Oysa şimdi kendimizi Peru gibi uzak diyarlardaki Nevado Rondoy tırmanışında, hiçbir barınak olanağı olmadan iki gün ve gece boyunca fırtınanın ortasında yaşadığımız koşulların aynısının –hatta daha da kötüsünün içinde bulmuştuk. Gallieni aramızdaki vitamin adamdı. Herkese başta A ve C vitamini olmak üzere tabletler dağıtıyordu. Hatta iplerle kurduğumuz basit bir havai hat yardımıyla Fransızlara bile vitamin yollamıştı. Bu arada onların erzağı da azaldığında aynı yöntemle yiyecek de göndermeyi ihmal etmedi.

İşeme ihtiyacımız had safhaya gelmekle birlikte içine tıkıldığımız çadır örtüsünden dışarıya çıkma olanağımız yoktu. Gallieni'ye plastik kaskını bu iş için feda etmesini önerdik ve sırayla kullandık. Bu sırada hâlimiz korkunçtu. Aşağıya düşmemek için birbirimize tutunarak vücutlarımızı bin bir türlü şekle kıvırıp bükmek zorundaydık. Bacaklarımız boşluğa sarkmış vaziyette ve giysilerimizin engellemeleriyle boğuşarak ihtiyaç giderme işlemi toplam yarım saati buldu.

Kar yağışı daha da yoğunlaşmıştı. Çadırın derinliklerinden kenara en yakın olan Gallieni'ye seslendim: "Rüzgâr hangi yönden esiyor?"

"Hâlâ batıdan esiyor," diye cevap verdi. Bu fırtınanın sürmesi demekti. Mazeaud her şeye karşın umut dolu bir sesle "Hava açar açmaz sen ve ben beraber gidelim! Sol tarafa gitmek daha iyi diyorsan o yönü deneriz!" diye bağırdı. Oggioni Fransızca

bilmediğinden bana Mazeaud'nun ne dediğini sordu. Ona Mazeaud'nun önerisini anlattım ve o da bunu onayladı. Yerimizden biraz kımıldayacak olma düşüncesi onu neşelendirmişti. Sonra Mazeaud yeniden seslendi: "Hava tamamen açmasa da sence buradan çıkıp zirveye yönelmek yine de mümkün mü?" Benim daha önceki bazı deneyimlerimde başarmış olduğum üzere, Mont Blanc'ın tepesinden her koşulda aşağıya inebileceğimi biliyordu. Bunu yapabileceğimizi, ancak bir gün daha beklemek zorunda olduğumuzu söyledim. Yüreğimin sesi ertesi gün fırtınanın kesinlikle dineceğini söylüyordu.

Çadırın içinde nefeslerimizin oluşturduğu rutubet yoğunlaşarak her tarafımızı sırılsıklam ıslattığı için soğuktan donuyorduk. İyi hava öncesinde şiddetli don olacağı düşüncesi beni endişelendiriyordu. Son gücümüzü harcamaya başlamadan önce birkaç saatimizi güneşte ısınmaya harcamalıydık.

Aniden gece karanlığı çöküvermişti. Uyuyamıyorduk, çok huzursuzduk. Gallieni bize çocukluğunu anlatmaya başladı. Bense kendi düşünce dünyamda 3000 metre aşağıda kendi evimin sıcak ortamındaydım. Oggioni de hiç gitmemiş olduğu Portofino'dan söz ederken bir ara "Biz dağcılar gerçekten bir avuç deliyiz...dünyada bunca güzel şey varken kendimizi bu eziyetlere sokuyoruz!" diye durumumuzu yorumladı. Bunun üzerine Gallieni söze girdi: "Hele bir de Milano Marittima'da, sakin ve sıcacık denizin kenarında rahat bir evim olduğunu düşünürsek. Orada denize atladığında yüzme bilmene bile gerek kalmaz. Su öylesine sığdır ki, kilometrelerce yürüyebilirsin." Oggioni endişelerini gizlemek için işi şakaya vuruyordu ve dışarıdan bakıldığında sanki en sakinimiz oymuş gibi görünüyordu. Oysa içinde bulunduğumuz ümitsiz durumun benim dışımda tam olarak farkında olan tek kişiydi.

Bu şekilde çarşambayı perşembeye bağlayan gece de geçti. Sabahleyin Mazeaud bizim çadıra geldi. Rüzgârın şiddetinden uyku tulumu yırtılmıştı. Cambazlık gerektiren bir sürü manevradan sonra ona da aramızda yer açtık ve günü böylece geçirdik. Birbirimize cuma günü havanın açacağını söyleyerek kendimizi cesaretlendirmeye çabalıyorsak da, bunun olacağına artık pek

de inancımız yoktu. İçimden, tırmandığımız rotadan aşağıya doğru inmenin en güvenli yöntemini düşünüp taşınmaya başlamıştım. Artık Orta Sırt'ın zirvesine ulaşmamızın mümkün olmadığına emindim, ama yine de arkadaşlarımın cesaretini kırmamak için bunu onlara söylememiştim.

Mazeaud bir hafta önce tırmandığı ve "benim" sırt rotam olarak ifade ettiği Dru çıkışından bahsediyordu. Bir gün Courmayeur ya da Chamonix'de buluşup, şu anda yaşamakta olduklarımızı anarak bir kutlama yapmaya sözleştik. Korkunç boyutlara varan susuzluğumuzu kar yiyerek gidermeye çalışıyorduk. Misket gibi küçük kar tanecikleri hazırlayıp sürekli onları emiyorduk. Evlerimizdeki çeşmelerin güzelliğini düşündüm. Açarsınız musluğu, istediğiniz kadar suyunuz vardır. Bunca kar yığını arasında susuzluktan yana böylesi acı çekmek ne kadar çelişik bir durumdu. Kar soğuğu ağzımızın içini yakıyor ve acıtıyordu.

Perşembenin gündüz saatleri de böylece akıp gittikten sonra üzerimize yeni bir gece daha inmişti. Bu uzun ve karanlık saatlerde çadır torbasının en dibine gömülmüş olan Oggioni ve ben havasızlıktan yana çok ıstırap çekiyorduk. Sonunda ona her ne pahasına olursa olsun aşağıya inme niyetimi açıkladım. O da bu fikrimle mutabık kaldı, ancak yaşayacaklarımız onu korkutmaktaydı. Gece geçmek bilmiyordu. Küçük çalar saatimi üç buçuğa kurmuştum ve o saatte zilin sesiyle beraber tüm arkadaşlara seslendim: "Derhâl aşağıya inmemiz lazım! Burada daha fazla beklersek çok geç olabilir. Tüm gücümüzü yitirmiş oluruz!"

Cuma sabahı gün doğmaktaydı ve berbat fırtına altmış saattir aralıksız sürmekteydi. Göz gözü görmüyordu. Çevremizi kaplayan bulutlar ve kar önümüzde gri renkte aşılmaz bir duvar oluşturuyorlardı. Malzemelerimizin bir bölümünü bırakmak zorunda kaldık. İlk gün arkadaşlarımın biri yanlışlıkla duvardan düşürdüğü için buz kazmam da artık yoktu. İnişte yapılacak işlemlerle ilgili aramızda görev bölümü yaptık. Ben önden iz açacak, sikke çakarak ya da bulabileceğimiz olanaklarla emniyet noktalarını oluşturacak ve çift ipi döşeyecektim. Ardımdan da arkadaşlarım geleceklerdi. Peşimden ilk Mazeaud gelip bana elin-

den geldiğince yardım edecek, diğerleri de onu izleyeceklerdi. En arkada da Oggioni olacaktı. Hızlı ip manevralarında en usta o olduğu için ekibin artçısı olarak geriyi o toparlayacak ve her ip inişinin sonunda ipi o alıp toplayacaktı.

Saat tam altıda bu işin nerede biteceğini kestiremeden, âdeta körlemesine sert rüzgârın kasıp kavurduğu boşluğa doğru adım attım. Sanki denizin ortasında bir fırtınanın içine düşmüştük. Rüzgârın oluşturduğu girdaplar dengemi kaybettirircesine başımı döndürüyordu. Yüklü sırt çantası ve rotayı hazırlamak için taşıdığım sikkelerin aşırı ağırlığı belimi iki büklüm ediyor ve hareketlerimi kısıtlıyordu. Yönümü bulabilmek için kayaların tüm özelliklerini incelemem ve duvardaki her bir çizgiyi tanımam gerekiyordu. Sürekli olarak göz alıcı beyazlığın içine pür dikkat bakmaktan bir süre sonra gözlerim yanmaya başlamıştı. Hamleler ve manevralar hiç bitmeyecek gibi geliyor, her bir yeni ip inişini hazırlamam için yukardan arkadaşlarımın bana uzatacakları ipi beklemek uzadıkça uzuyordu. Bazen dördümüz ya da beşimiz aynı sikkeye asılmak zorunda kalıyorduk. Çıplak elle çalışmak zorundaydım. Bir ara, kendimi emniyete alabilecek hiçbir imkânın olmadığı küçük bir setin üzerinde nereyi bulursam oraya bir sikke çakmak üzere dengeli bir biçimde boşluğa doğru eğilmişken, ip boyunca hızla aşağıya kayan bir gölge gördüm. Bu soğuktan dolayı artık ipe tutunamayan Kohlmann'dı ve tam üzerime inerek beni boşluğa yuvarlamıştı. Henüz doğru dürüst çakamadığım sikkeden yana savruldum ve ancak bilinçsizce son bir hamleyle ona tutunup bir mucize eseri boşluğa sarkmış bir vaziyette kendimi kurtarabildim.

Sırtın ortalarında bir ip inişi sırasında ipin ucuna geldiğimde etrafımda emniyet alabilecek hiçbir yer yoktu. Duvarda herhangi bir set olmadığı gibi ters eğimli kayaların alt kısımlarında bile kar toplanmıştı. Kudurmuşçasına esen fırtınanın ortasında yukarıdaki arkadaşıma, şu anda bağlı olduğum ipin ucuna bağlamak için bir başka ipe daha ihtiyacım olduğunu güç belâ duyurabildim. Bana bir ip daha sarkıttılar. Bu ipi diğerinin ucuna bağlayarak uzun bir iplikçiğe asılı bir örümcek gibi boşluğa doğru inmeye devam ettim.

Kaya yüzeyinden uzakta ve emniyet alma çabalarımdan bir sonuç alamamış bir vaziyette öylece sallanıp duruyordum. Son derece endişelenmeye başlamıştım, çünkü hem nereye kadar inebileceğimi bilemiyordum, hem de koca bir ters eğimli kaya kütlesi yukarıda benden bir işaret bekleyen arkadaşlarımla irtibat kurmamı engelliyordu. Boşlukta sert salmımlar yaparak sonunda bir kaya çıkıntısına ulaşıp, arkadaşlarıma aşağıya inmeye başlayabileceklerini duyurmak için tipinin içine doğru tüm gücümle haykırdım. Şimdi ipin yukarıya doğru çekildiğini ve benden uzaklaştığını görünce içlerinden birinin aşağıya inmek için ipe bağlanmakta olduğunu düşündüm. Derken bir anda ipin ucu tamamen uzaklaştı ve gözden kayboldu. Orada, Orta Sırt'ın göbeğinde kayalık bir çıkıntının üzerinde kalakalmıştım. İniş için gerekli araçlardan yoksun olduğum gibi, arkadaşlarımın beni anlamadığı ve beni bulamayınca da başka bir yoldan aşağıya inmeyi deneyecekleri düşüncesi endişelerimi daha da artırıyordu. Avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım. Korku ve gerilim dolu uzun dakikaların sonunda üzerimde kara bir gölge belirdi. Bu nerede olduğumu tahmin edip yanıma inen Mazeaud idi.

Bu tuhaf inişin sonunda önceden birbirine bağladığımız uzun ipleri aşağıdan çekip toplamaya kalktığımızda sadece bir kısmını kurtarabildik. Kalan ipleri takıldıkları yerlerde duvarın üzerinde bırakmak zorunda kaldık. Bundan böyle kullanabileceğimiz ipin uzunluğu da artık oldukça sınırlıydı. İnişler aynı tempoda devam ederken her biri eziyet verici hadiselerle sekteye uğrayabiliyordu. Fakat tüm olanlara karşın Orta Sırt'ın dibine doğru yaklaşıyorduk. Aşırı soğuktan dolayı aralıksız titreme nöbetleri geçirirken, dişlerimiz de takırdayıp duruyordu. Sırılsıklam giysilerimiz buzdan bir kabuğa dönüşmüştü. Düşen bir çığın artık hayli uzaktan gelen gürültüsü, bana Orta Sırt'ın dibine ulaştığımızın bir işareti gibi gelmişti, ama artık vakit akşama yaklaştığından Peuterey Geçidi'nde geceyi açıkta geçirmek zorundaydık. Buzulun kaya duvara birleştiği yerde oluşan yarığın diğer tarafındaki düz zeminde biriken karın derinliği neredeyse göğsümüze geliyordu. Bir süreliğine Mazeaud'yu ekibin önüne geçirdim. Tüm diğerleri de onu izleyeceklerdi. Ben hem on-

ların iple emniyetini almak, hem de doğru tarafa yönlendirmek için arkada kaldım. Derken ekip çok derin bir kar girdabı içinde kayboldu. Tekrar onlara yetişip öne geçerek içgüdüsel olarak geceyi geçirmek için en uygun olduğuna inandığım yere doğru yöneldim. Bu yeri göremesem de, sanki bir fotoğraf gibi aklımda olduğunu hissediyordum. Arkamdan gelen Oggioni'yle kar çok gevşek ve ince olduğu için emniyetimiz açısından bir kar mağarası yapmaktansa bir buzul çatlağına sığınmanın daha uygun olacağını konuşuyordum. Mazeaud'da aynı fikirde olduğundan çatlakta karar kıldık.

On iki saat boyunca ip inişi yaptıktan sonra, cumayı cumartesiye bağlayan gece iyice üzerimize çökmeden, geceleyeceğimiz bu yeni yerde hazırlıklarımızı tamamlamıştık. İçimizde en bitkin görünen Kohlmann olduğu için onu çadır tentesinin içine sardık. Yakıt tüpümüzde kalan gazla Guillaume da ona biraz sıcak çay hazırladı. Diğerlerimiz bir şey içemedik, çünkü elimizde sadece ispirtoyla kullanılan ocak vardı ve o da çalışmıyordu. Vahşice bir soğuk vardı. Rüzgâr aralıksız esiyor, sığındığımız buzul çatlağının içinde bile kar girdapları savuruyordu. En azından aynı berbatlıktaki diğer geceleri izlemesi sebebiyle bu sonuncusu en kötü gecemizdi. Kuru erik, çikolata, şeker ve soğuktan taş gibi donmuş bir parça etten oluşan kalan yiyeceğimizi aramızda paylaştık. Kohlmann bana parmaklarını gösterdi. Hepsi morarmışlardı ve beni endişelendirdiler. Parmaklarını daha kolay ovabilsin diye ona ocak için taşıdığımız alkolle dolu matarayı uzattım. O da bunu alıp ağzına dikti ve içmeye başladı. Yaptığı çok mantıksız bir şeydi. Acaba içinde likör gibi bir içki var sanıp yanlışlıkla mı içivermişti? Derhâl elinden matarayı kaptım, ama artık çok geçti. O arada bir iki yudum içmiş bulunmuştu. Acaba daha sonrasında ona hâkim olacak sersemliğin başlangıcı bu olay mıydı?

Kurşun gibi ağır bir karanlık çökmüştü. Geceledeğimiz koşullar cehennemi andırıyordu. Soğuğun acısıyla gelen inilti ve titremeler; rüzgârın asi çığlığı, daha da yoğunlaşan ve her tarafımızı kaplayan kar. Üzerinde kalın bir battaniye gibi biriken karı temizlemek için örtündüğümüz tenteyi sık sık silkelemek zorun-

da kalıyorduk. Alkol ocağını yakmak için ne kadar uğraştıysam da nafileydi. Tentenin altında yeteri kadar oksijen olmadığından minicik alev hemen sönüveriyordu. Dolayısıyla susuzluğumuzu gidermek için önceki günlerde olduğu gibi yine kar emmeye başlamıştık. Ümitsiz bir durumdaydık, ancak kimse bu konuda bir şey söylemiyordu. Bir ara Oggioni "Gelin birlikte söz verelim," diye bir şey önerdi. "Eğer buradan kurtulursak, bu sırtın adını bile unutalım!". Ona tamamen katıldığımı söyledim.

Gece geçmek bilmemişti. Daha önce de olduğu gibi çalar saatim bizi üç buçukta kaldırdı. Gece boyunca yarım metre daha kar yağmıştı ve fırtına da hâlâ sürmekteydi. Tipinin içinde yola koyulduk. Açıkta geçirdiğimiz dördüncü korkunç gecemizden sonra hepimiz olabildiğince iyi görünüyorduk. Bana tamamıyla güvenmiş oldukları için arkadaşlarıma yeniden danışmamın gereksiz olduğunu düşündüm. Kullanabileceğimiz yegâne rota olan tehlikeli Roches Grüber kayalıkları üzerinden onları güvenli bir yere indirmenin ağır sorumluluğu bir yandan beni eziyordu. Akşama kadar Gamba dağ kulübesine ulaşmak zorundaydık; aksi hâlde...bunu düşünmek bile istemiyorduk!

Guillaume Kohlmann'a bir glikoz iğnesi yaptı. Bu arada ben de hemen arkamdan Oggioni ve Gallieni gelmek üzere Roches Grüber'e doğru uzanan kulvarda yan geçiş yapabilmek amacıyla, dipsiz derinlikteki kar tabakası üzerinde iz açmaya başladım. Hepimiz aynı ipe girmiş ve şöyle sıralanmıştık: Ben, Oggioni, Gallieni, Mazeaud, Kohlmann, Vieille ve Guillaume. Roches mevkiine gelmeden önceki dik yamaç korkutucu düzeyde gevşek karla yüklüydü ve sanki bir çığ oradan düşmeyi bekliyordu. Arkadaşlarıma yamacı arkamdan olabildiğince çabuk geçmelerini, fakat bir yandan da her ipi boyundan sonra sağlam bir emniyet noktası oluşturmalarını ve ben yamacı enine keserken yukarıdaki kulvardan bir çığ düşüp de beni sürüklerse, düşüşümü durdurmaya hazır olmalarını söyledim. Yan geçişi kazasız belâsız tamamlamayı başardım ve diğerlerine de tek tek gelmeleri için seslendim. Fakat sıra Vieille'e geldiğinde yamacı bir türlü geçemedi. Sürekli yere düşüyor ve güçlükle ayağa kalkabiliyordu. Çok kötü bir durumdaydı. Guillaume onun yakınında oldu-

ğundan yanına gitti ve Vieille'in çantasını çıkarmasına yardım edip çantayı yamaca bıraktı. Fakat sanki Vieille onu harekete geçirmek için gösterdiğimiz cesaretlendirici çabalara kayıtsız gibiydi. Bu arada ben de Roches Grüber kayalarından aşağıya doğru bir dizi uzun ip inişinin ilkine başlamış bulunuyordum.

Bu sırada gökyüzü açılır gibi olduysa da bu düzelme çok kısa sürdü. Arkadaşlarımın yamacı boylu boyunca hâlâ daha geçememiş olan Vieille'i canlandırmak için sarf ettikleri sözleri duyuyordum. Onlara biraz acele etmeleri için seslendim. Bu arada Kohlmann'da benim yanıma kadar inmişti. Yarım saat geçmişti. Gecikmenin sebebini bilemediğimden, olanı biteni görebileceğim bir yere ulaşmak için yeniden birkaç metre yukarıya tırmandım. Kulvarın tam ortasında duran Gallieni bağırarak Vieille'in artık tükendiğini ve yan geçişi tek başına yapamayacağını söyledi. Sonra da Vieille'i ip yardımıyla çekip, karla kaplı yamaç üzerinde bir sarkaç salınımıyla kaydırarak geçmesine yardım etmesinin mümkün olup olamayacağını sordu. Önerisiyle mutabık kaldım, fakat bir an önce harekete geçmezlerse sadece Gamba kulübesine ulaşamamakla kalmayıp, Roches Grüber kayalıklarının sonuna kadar bile inemeyeceğimizi hatırlattım.

Daha sonra tekrar Kohlmann'ın yanına indim. Yukarıdaki arkadaşlarımın seslerinden Vieille'in geçiş manevrasının sürdüğünü anlıyordum. Yeniden yukarıdan birisinin inişini beklemeye başlamıştım. Yarım saat daha geçmişti. Ortada kimse görünmediği gibi sesler de gitgide azalmaya başlamıştı. Meraklanmaya başlamıştım. Bir ip inişinin bu kadar uzun sürmesi mümkün değil diye düşünüyordum. Onları görene kadar yeniden yukarıya tırmandım ve seslendim: "Neden aşağıya gelmiyorsunuz?" Mazeaud'nun ardından, sanırım Gallieni'nin sesi cevap verdi: "Vieille ölüyor!" Bir anda yıldırım çarpmış gibi oldum. Arkadaşlar kulvarın kenarında, karla kaplı yamacın bembeyaz yüzeyi üzerinde koyu, hareketsiz bir öbek hâlinde Vieille'in gövdesinin başına toplanmışlardı.

Tek kelime söyleyemeden Kohlmann'ın yanına döndüm. Yirmi dakika kadar daha zaman geçti. Artık hiçbir sözcük duyulmuyor, sadece rüzgârın uğultusu kulakları dolduruyordu. Ye-

niden kar yağmaya başladı. Etrafı saran soluk ışığın altında, sessiz ve derin bir acı içerisinde durakalmıştık. Vieille ölmüştü. Arkadaşlarımın cesedi sabit bir sikkeye bağladıklarını görebiliyordum. Artık ihtiyacımız olmayacak malzemelerin içerisine doldurulduğu Gallieni'nin sırt çantası da oraya bırakılmıştı. Acımızı yüreğimize gömmüştük. Saat onu gösteriyordu. Kohlmann hâlâ daha olanların farkında değildi. Elimden geldiğince onu kötü habere alıştırmaya çalıştım. Derken Mazeaud yanımıza geldi ve bir iki kısa sözcükle gerçekleri açıkladı. Bunun üzerine arkadaşımız ciddi bir şok geçirdi ve ağlamaya başladı.

İnişe devam ettik. Bir ara altımızın birden aynı sikkeden emniyet aldığı bir anda, bu bir araya gelişten yararlanarak bundan sonra yapacağımız hamlelerde en süratli şekilde hareket etmemiz gerektiğini söyledim: "Eğer Vieille'in başına gelenleri biz de yaşamak istemiyorsak buna çok dikkat etmeliyiz," diye de özellikle vurguladım. Şimdi önümüzde bir dizi yeni ip inişi vardı. Oggioni yine artçı geliyordu ve her zaman olduğu gibi benim sağ kolumdu. Mazeaud, Guillaume ve benim gibi onun sırtında da ağır bir çanta vardı. Gallieni de sırayla hepimizin yüküne yardım ediyordu. Mazeaud sürekli olarak diğer Fransız dağcıları cesaretlendirici sözler söylemekteydi.

Öğlene doğru bazı sesler duymaya başladık. İple arkadaşlarımın yanından henüz aşağıya indiğim için önce onların bana yukarıdan seslenmekte olduklarını zannettim. Fakat daha sonra aşağıdaki birisinin bağırdığını anladım. Bunlar bizi kurtarmaya gelenler olmalıydılar! Muhtemelen Courmayeur'deki dağ rehberlerinden meydana gelen bir ekipti. O zamanlar benim de üyesi bulunduğum Dağ Rehberleri Birliği'nin kuralları arasında özellikle vurgulananlardan birisi, tehlikede olan bir dağ rehberine yardım etme zorunluluğu ve ihtiyaç hâlinde de rehberin yardım talep etme hakkıydı. Arkadaşlarıma seslendim ve bizi duyduklarından emin olabilmek için hep beraber olabildiğince güçlü bir şekilde haykırmamızı istedim. Daha sonra moralimiz biraz daha yükselmiş vaziyette inişe devam ettik.

Roches Grüber kayalarının yakınlarına ulaşıncaya kadar dikkate değer bir olay yaşanmadı. Fakat oraya ulaştığımızda ben ka-

ya duvarla buzul arasındaki yarığın üzerinden son ip inişimiz için kim bilir kaçıncı sikkeyi çakacak bir yer ararken, Oggioni ne yazık ki kendisi için ölümcül olacak krizlerin ilkinin ıstırabını çekmeye başlamıştı. Arkamdan gelen kısık bir çığlıkla tam zamanında geriye dönüp, çift ipin son birkaç metresi boyunca kendinden geçmiş bir şekilde aşağıya kayarken onu yakalayabilmiştim. Son ip inişleri sırasında Oggioni'nin beni çok yakından takip ettiğini fark etmiştim. Bu tavrı iniş için tasarladığımız doğru yöntemin uygulamasıyla pek bağdaşmıyordu. Zavallı dostum; inişe başladığımızdan beri şimdi ilk kez yakından yüz yüze ona bakıyordum ve ne kadar acı çektiğini gayet iyi görüyordum. Yüz hatlarının gerginliği arasında belli belirsiz acı bir tebessüm seçilebiliyordu. Gözleri sanki bir yenilgi ifadesinin ardına gizlenmişti. Belli ki artık gücünün son damlalarını tüketmekteydi. Onunla konuşmak, cesaret verici birkaç söz etmek istedim, ama artık söyleyebileceğim ya da yapabileceğim ne kalmıştı ki? Ben de aynı onun durumundaydım ve hepimizi bu cehennemden çıkartabilmek için elimden gelen her şeyi yapıyordum. Uzun süre birbirimizin yüzüne umutsuzca baktık. Sikke çakabileceğim tek bir yer bile yoktu. Bu durumda son ip inişi için arkadaşlarım ipten tek tek aşağıya kayarlarken, benim de ipi omuzlarımdan sarıp tüm gücümle tutmam gerekiyordu. Saat 17:30'a geldiğinde biz de Freney buzuluna ulaşmıştık. İnişe başladığımız dün sabahtan şu ana kadar en az elli kez ip inişi yaptığımızı hesaplamıştım.

Kısa süreliğine de olsa bulutların biraz sıyrılmasıyla zorlu Freney buzulunun tüm yüzeyini görebilme şansını bulmuştuk. Ne kadar da çok kar yağmıştı! Fakat daha da kötüsü ne etrafta bir yaşam belirtisi, ne de iz görebiliyorduk. Peki öyleyse birkaç saat önce duyduğumuz sesler nereden gelmişti? Daha sonra gazetelerden kurtarma ekibindekilerin bizi Brouillard buzulu başındaki Freney Geçidi'nde aradıklarını öğrenecektim. Fakat herkes bizim Orta Sırt'ta olduğumuzu bildiği hâlde neden Freney Geçidi'nde arama yapmışlardı? Öte yandan Orta Sırt söz konusu olduğunda, hava bozarsa normal durumda zaten ancak olabildiğince güvenli iniş olanağı sunan yegâne rota olan Roches

Grüber kayalıkları üzerinden Freney buzuluna inilebilirdi. Bu durumda tüm Mont Blanc dağ rehberlerince gayet iyi bilinen bir şeydi. Ayrıca herkes bizim Orta Sırt'ta olduğumuzu biliyordu, çünkü alarm ikazı verilir verilmez en iyi Mont Blanc rehberlerinden biri olan dostum Gigi Panei, bizi aramak için Fourche dağ kulübesine kadar tırmanmıştı. Üstelik yola çıkarken amacımızı açıkça yazıp kulübede bıraktığımız defteri de bulmuştu. Panei bu açıklamamızın gazetelerde yayınlanmasını da sağlamış ve tüm dünya böylelikle nerede olduğumuzu ve oraya nasıl ulaştığımızı öğrenmişti. Freney buzuluna kadar gelip de hiçbir yardım iziyle karşılaşmayınca, kendimizi kapkara bir umutsuzluk çukurunun derinliklerine yuvarlanmış gibi hissettik. Seslerin Roches Grüber kayalıklarının dibinden geldiğine emindik – böyle düşünmek çok mantıklıydı ve zaten başka türlü de olamazdı – ve bu inanç bize karşılaştığımız inanılmaz güçlükleri aşma gücü vermişti. Oysa şimdi yapayalnızdık ve böyle devam etmek zorundaydık. Dağın diğer yanındaki Gamba kulübesine ulaşabilmek için önümüzde bize cehennem azabı çektirecek uzun bir buzul, onun peşinde de Innominata kulvarına dek zorlu bir tırmanış vardı.

Freney buzulundan aşağıya doğru yavaş ve ıstıraplı inişimiz başlamıştı. Kar çok derindi. Daha önce, kış tırmanışlarımda bile hiç bu kadar fazla karla karşılaşmamıştım. Arkamızda iz değil, âdeta karın içine açılmış derin bir hendek bırakıyorduk. Neyse ki bulutlar biraz yükselmeye başlamıştı ve görüş koşulları gitgide artıyordu. Mazeaud'yla birlikte değişerek önden gidiyorduk ve ekibin başında ilerleyerek kurtuluş yolunda son çetin zorluk olan Innominata kulvarı yönünde karışık buzul çatlaklarından oluşan bir alana girdik. Sanki yorgunluktan, acıdan ve soğuktan ölüyormuşum gibi hissetmekle beraber, kendimi koyuvermemek için büyük çaba harcıyordum. Oluşturduğumuz uzun kafilemiz ağır ağır ilerliyordu. Gücünün son damlalarını tüketmekte olan Oggioni birkaç adımda bir yere yığılıveriyordu. Çantasını da Gallieni'ye vermişti. Hâlâ hep birlikte ipe girmiş vaziyetteydik, fakat yorgunluktan tükenmiş ve sarhoş gibi buzuldan aşağıya doğru emeklercesine el yordamıyla yöneldi-

ğimizde karmakarışık bir grup olmuştuk. Bu dağınıklık içinde kulvardan yukarıya çıkmamızın ve gün ışığında İnnominata'ya ulaşmamızın çok zor olacağını anladım. Hemen arkamdan gelen Gallienni aramızda en az yorulan gibi görünüyordu. İkimizin ekibin önüne geçmemize ve vakit çok geç olmadan olabildiğince hızlı bir şekilde geçide ulaşmak için yola devam etmemize karar verdim. Yavaş tırmanan arkadaşlarımız için bu berbat ve buzla kaplı kulvara sabit hat döşeme işini akşam karanlığı iyice çökmeden bitirmek zorundaydık.

Arkadaşlarımız şu sırada bizim izlerimizi takip ediyorlardı: Mazeaud, Kohlmann, Oggioni, Guillaume. Sonunda kulvarın altına ulaştım. Burası tam anlamıyla buz ve karla kaplıydı ve Patagonya'da karşılaştıklarımız gibi bembeyaz, âdeta cilalanmış bir oluğa benziyordu. Yarım saat kadar sonra hava kararacağı için asabi bir şekilde kulvarı tırmanmaya giriştim. Bu sırada buzulu geçenler de bize yetiştiler ve şu sırayla yeniden tek ipe girdik: Ben, Gallieni, Oggioni, Mazeaud, Kohlmann. Guillaume henüz gelmemişti. Daha sonra Mazeaud'den onun buzulu geçerken Oggioni'nin kolları arasında yaşamını yitirdiğini öğrenecektim. İnnominata Geçidi'ne ulaştığımda zifiri karanlık basmıştı. Saatimiz Cumartesi akşamı 21:00'den sonrasını gösteriyordu ve biz tam altı gündür dağdaydık. Yeniden kar yağışı başlamıştı ve batı yönünden yaklaşmakta olan fırtınanın habercisi şimşekler art arda çakıyorlardı. Kar ve buz tüm çatlakları ve kaya yüzeylerini örtmüş olduğundan, dört arkadaşımı taşıyan ipi emniyetle bağlamak için tek bir sikke çakma olanağım bile kalmamıştı. İpi omuzlarıma dolayarak tutmak zorundaydım. Onlara ne kadar acele etmelerini söylesem de, işlem çok uzuyor ve ıstırapla ilerliyordu. Emirler boyuna acı ve ümitsizlik ifadeleriyle, şikayetlerle bölünüyor, tam olarak uygulanamıyordu. Gallieni'nin ardından gelen Oggioni'nin bu duvarı tırmanması mümkün görünmemekteydi. Benim omuzlarımdan destek alarak tutmuş olduğum ipe asılan Gallieni elinden geldiğince ona yardım etmeye çalışıyordu. Aşağıda kalan diğerleri de durmadan bağırıp çağırmaktaydılar. Tam bir can pazarının ortasındaydık.

Saatler geçmesine karşın aynı noktada çakılıp kalmıştık. Yerimden kıpırdayamıyordum. Arada bir ipe öylesine ani yüklenmeler oluyordu ki, boşluğa uçacakmışım sanıyordum. İpin ve soğuğun verdiği acıdan baygınlık geçirmek üzereydim. Eğer yıkılırsam bu hepimizin sonu demekti. Belki de işte bunun farkında olmam tüm sınırları zorlayarak yenilgiye karşı dayanmamı sağlıyordu. Oggioni üç saattir, ulaşmış olduğu noktadan öteye hareket edemiyordu. Onu cesaretlendirecek tüm çabalarımız boşa çıkıyordu. Ara sıra inilti hâlinde bir şeyler mırıldanıyordu. Sanki kendinden geçmiş bir hâldeydi. Benim aşağı tarafımdaki bir sikkeye karabinayla takılan ipe asılı durumdaydı ve onu yukarıya çekebilmemiz için karabinayı yerinden çıkarması gerekiyordu. Fakat bunu yapabilecek gücü kalmamıştı ya da belki de bunu nasıl yapabileceğini dahi düşünemeyecek bir noktaya gelmişti. Aşağıya, onun yanma inebilirdim, fakat hem onu, hem de Gallieni'yi taşıyan ipi sıkıca tutmak zorundaydım. Sonunda Gallieni'yle birlikte arkadaşlarımızdan ayrılarak büyük ihtimalle Gamba kulübesinde olmaları gereken kurtarma ekibine ulaşmak üzere, süratle geçide tırmanıp öteki tarafına geçme kararını aldım. Bu en zor, ama artık kaçınılmaz olan bir çareydi. Bizim için çok kıymetli olan zamandan kazanmak için aslında bunu daha önceden karar vermem gerekiyordu. Bugün bile ilk anda bunu yapmadığım için kendimi suçlarım.

Gallieni bağırarak arkadaşlarımıza ne yapmaya karar verdiğimizi bildirdikten sonra Oggioni'nin sağlam bir şekilde sikkeye bağlı olup olmadığını kontrol etti. Nihayetinde de onu diğerlerine bağlayan ipi çözerek beni geçitte yakaladı. Oggioni iple güçlü kuvvetli bir adam olan Mazeaud'ya bağlıydı ve birkaç saat içinde hepsinin kurtarılmış olacağından emindim.

Bu sırada ipten ayrılan Kohlmann el yordamıyla karanlıkta ilerleyip buzla kaplı duvar boyunca iplerden yukarıya öfkeyle tırmanarak, Mazeaud, Oggioni ve Gallieni'nin daha yukarısında bir yere kadar yükselmişti. Arkadaşımızın yaptığı çılgınlığı fark eden Gallieni onu tutup bir karabina vasıtasıyla ipe girmesini sağladıysa da, benim ipi sadece omuzlarımdan destek alarak tuttuğumun farkında olmayan Kohlmann adım adım yuka-

nya kadar tırmandı. Şimdi üçümüz de Innominata Geçidi'ndeydik. Kohlmann heyecan ve telaş içinde aç ve susamış olduğunu bağırarak "Gamba kulübesi nerede?" diye sordu. Belli ki kendini kaybetmiş bir durumdaydı. Onu geçitten aşağıya tek başına bırakamazdık.

Bu durumda onu aramıza alıp ipe girdik ve geçidin öteki yanındaki yamaçta Gallieni'yi aşağıya indirmeye başladım. Sonra sıra Kohlmann'a geldiğinde sanki tüm emniyet tedbirlerini unutmuş gibi davranmaya başladı. Benim sıram gelip de aşağıdaki arkadaşlarımın yanına ulaşmak için inişe geçtiğimde elli metre uzunluğunda ince bir iple karşılaştım. İpin çoğu kısmı son birkaç gündür yağan karın oluşturduğu örtünün altına gömülüp buza yapışmıştı. Bu ipi bunca kar birikmeden önce birinin bilerek geçitteki bir sikkeye bağladığını düşündüm. Daha sonra bu ipin iki gün önce Amerikalı John Harlin ve Gary Hemming tarafından geçide bağlandıktan sonra, orada öylece asılı bırakıldığını öğrenecektim.*

---

* Mireille Tenderini'nin yazdığı ve 1992 yılında L'Arciere-Vivalda yayınevince basılan "Gary Hemming – 60'lı Yılların Hikayesi" adlı kitapta, o fırtınalı günlerde Mont Blanc'ın dibinde kamp yapan Amerikalı dağcılar John Harlin ve Gary Hemming'in Punta Guglielmina'ya tırmanmak üzere yola çıkan iki dağcının kaybolduğunu duydukları açıklanmakta. Bu kayıp dağcılar İsviçreli Henri Briquet ve Alman Konrad Kirsch'dir. Gary ve John onlara yardım etmek üzere Gamba kulübesine tırmanırlar, fakat...

"..... kulübe bekçisi ve dağ rehberleri tarafından sanki davetsiz misafirlermişçesine oldukça soğuk karşılanmışlardı. Buna rağmen orada kaldılar. O sırada Mazeaud ve Bonatti ekibinin Freney Orta Sırtı'nda fırtınaya yakalandıklarını öğrendiler. Ertesi gün kar yağışının sürmesine karşın John ve Gary Punta Croux bölgesine bir göz atmaya karar verdiler. İlerlerken karla kaplı yamaçtan aşağıya doğru üç kişinin inmekte olduğunu gördüler. Bunlar iki kayıp dağcıyı (Briquet ve Kirsch) kurtarmaya giden rehberlerdi. Acaba kurtarma işlemine son mu vermişlerdi? Bunun üzerine Gary ve John talihsiz dağcılara kendileri yardım etmeye karar verdiler. Kulübeye dönüp bekçiye verdikleri kararı bildirerek iki dağcının sığınmış olabileceği Craveri kulübesine (Dames Anglaises'in aşağı kısmındaki ufak ahşap baraka) ulaşmaya çalışacaklarını söylediler. Daha sonra John ve Gary iki kayalık sırtın arasında yer alan bir gedik olan Innominata Geçidi'ne ulaştılar. Kar yağışı devam ettiği için buraya varmak kolay olmamıştı. Geçide geldiklerinde Freney tarafından gelen ve uzaklardan duyulan haykırışlar işittiler. Şaşkınlıkla "Bu ses onların! Hâlâ hayattalar!" diye düşündüler. Gary ve John onlara yardım edebilmek için kendi başlarına hiçbir şey yapamayacaklarını anlamışlardı. Geri döndüklerinde tırmanışın son bölümü hazır olsun diye oraya elli metrelik sabit bir ip döşeyerek süratle aşağıya

Hemming ve Harlin bu ipi ya fırtınaya yakalanıp Dames Anglaises yakınlarındaki Craveri kulübesine sığınan İsviçreli ve Alman dağcılara ya da eğer hayatta kalabildiysek diye bize yardım etmek için bırakmışlardı. Zira muhakkak ki Innominata Geçidi'nden geçmek zorundaydık. Fakat neden bu ip geçidin güney yamacından aşağıya sarkıyordu da, bizim kulvardan yukarıya "olanaksız" tırmanışımızı kolaylaştıracağı buzla kaplı ve tehlikeli kuzey yamacından aşağıya uzatılmamıştı?

Daha sonraları, başımıza nelerin gelmiş olabileceğini acı olayın hemen ertesi gününden itibaren tartışanların ortaya attıkları iddiaları dinledikten sonra, hem bize hem de Briquet ve Kirsch'e yardım etmek için Hemming ve Harlin tarafından büyük bir iyi niyetle kuzey tarafına sarkıtılan elli metre boyunda-

---

indiler. Daha sonra da onlarla birlikte tekrar geçide dönecek birini aramak üzere Gamba kulübesine geri döndüler.

"Çok kar var!" diye kimse gitmek istemiyordu. "Fakat nasıl olur? O ikisi hâlâ hayattalar, fakat beş günün sonunda çok zayıf düşmüş olmalılar. Biz ikimiz tek başımıza bir şey yapamayız. Kar iki kişinin iz açamayacağı kadar derin. Fakat on ya da yirmi kişi olursak onlara ulaşmak için Freney buzulundan aşağıya doğru dönüşümlü olarak iz açabiliriz." Kimse yerinden kıpırdamadı. Briquet ve Kirsch kendi güçleriyle kurtulmak zorundaydılar. Onlarsa tüm bu süre boyunca Craveri kulübesindeydiler ve kuvvetten oldukça düşmüş olmalarına karşın hâlâ tırmanabilecek durumdaydılar. Geçitten duydukları ses (Gary ve John'un sesi) ve havanın biraz da olsa açması onları aşağıya inmek için cesaretlendirmişti. Innominata Geçidi'ndeki ip gedikten aşağıya doğru elli metrelik zorlu bölümü aşmak için oldukça kolaylık sağlamıştı.

Yorgunluktan tükenmişlerdi ve soğuğun yol açtığı donuklardan dolayı çok acı çekiyorlardı. Amerikalı dağcılar onlarla birlikte aşağı vadiye kadar inmeye karar verdiler. Gamba kulübesi kurtarma ekibinin rehberleriyle öylesine dolmuştu ki, yatacak yer bile yoktu. Gary ayrıca Freney Sırtı'ndaki deki dağcıya (Mazeaud-Bonatti ekibi) yardım etmek için kendisi ve John'la birlikte gitmek istemeyen rehberlere çok öfkelenmişti ve ortam son derece gerilmişti. En iyisi kulübeden ayrılıp gitmekti. "Elbette ki oraya gidip de, hiçbir şey yapmadan öylece oturup durmamalıydılar! Akıllarını başlarına toplayıp bir şeyler yapmalıydılar!"

Fakat Gamba kulübesindeki hiç kimse bir şey yapmamıştı ve Orta Sırt'taki yedi kişi gitgide daha da berbatlaşan kötü hava koşullarına karşın kendi çabalarıyla aşağıya inmeye kalkıştıklarında tüm güçlerini tüketmişlerdi. Aşırı yorgunluktan dördü yaşamlarını yitirdi. Sadece Bonatti, Mazeaud ve Gallieni hayatta kalabildiler. Innominata Geçidi'nde onlar da John ve Gary'nin güney yamacına döşedikleri ipi kullanmışlar, bu ipi buraya kurtarma ekibinin onlar için bıraktığını düşünmüşlerdi. Bunun üzerine de rehberlerin geçidin daha zor olan kuzey yamacına niçin inmediklerini merak etmişlerdi. Eğer rehberler bunu yapsaydı ıstırap dolu iniş daha kısalacak ve belki de bu maceralarının sonu bu denli trajik olmayacaktı."

ki ipin, Briquet ve Kirsh tarafından güney yüzüne aktarıldığına kanaat getirmiştim. Fakat böyle düşünmekte yanıldığımı anladım. Açıklamalar tam anlamıyla çok açık olmamakla birlikte, şimdi Tenderini'nin kitabından ipin Amerikalılar tarafından gerçekte daha işin başında geçidin güney tarafına bırakıldığını öğreniyordum. Bu saptama bizden önce ipi kullananlar hakkındaki eski hükümlerimi elbette ki değiştiriyordu. Onlardan özür diliyor ve olayları yanlış yorumlamamdan dolayı anlayış göstermelerini rica ediyorum. Çok belirgin bir yerde olmasa bile, biz de kullanabildiğimiz yerlerde Harlin ve Hemming'in ipinden yararlandık ve sonra da kendi malzemelerimizi kullanarak yolumuza devam ettik.

Kohlmann'm durumu daha da tehlikeli bir hâl almıştı. Tamamen omuzlarına dolamış olduğum ipe asılarak kendini sırt üstü yamaçtan aşağıya doğru kaymaya bırakmıştı ve durduğu yerde ipe asılmaya devam ederek, onların yanma inmem gerekirken beni olduğum yerde kalmaya zorluyordu. Daha sonrasında, kendisini bir şeye bağladığı için ipin gerginliği boşaldığında, ani bir sarsıntı onun tekrar kaydığını hissettirdi. İşin kötüsü hepimizi peşinden sürükleme tehlikesi vardı. Ne cesaretlendirici davranışlarımız, ne de öfkeyle bağırıp çağırmamız ona etki ediyordu. Anlamsız sözler söylüyor ve elini kolunu tuhaf hareketlerle sallayıp duruyordu. Bir saatte kulübeye varmayı ümit ediyorduk, fakat bu hâldeki Kohlmann'la şimdiden üç saat geçmişti bile.

Sonunda kulvarın dibine vardık ve küçük Chatelet buzulunun sonuna doğru aşağıya inmeye başladık. Gamba kulübesine ulaşmak için şimdi artık önümüzde sadece bazı büyük kar tümseklerini aşmak kalmıştı ve bu oluşumlar yorucu derin karda yürümek dışında herhangi bir zorluk ya da tehlike içermiyorlardı. Moralimiz düzelmeye başlamıştı. Tek düşüncemiz bir an evvel kulübeye sığınabilmekti. Fakat birdenbire ve hiç beklenmedik şekilde tuhaf, yeni bir sorun karşımıza çıktı. Gallieni eldivenlerinden birini yere düşürmüştü. Onu aramak için yere eğildiğinde de elini sıcak tutabilmek için anorağının içine sokmuştu. Kohlmann bu hareketi hiç akla gelmeyecek bir şekilde,

sanki Gallieni tabanca çekecekmiş gibi algılamıştı. Kollarını yana açıp bağırmaya başladı ve Gallieni'nin üzerine atladı. Birbirlerine kenetlenmiş bir şekilde yamaçtan aşağıya yuvarlanmaya başladılar. Ben ipi çekerek ona saldıran Kohlmann'ı tutmaya çalışırken, Gallieni'de kendini onun ellerinden kurtarmayı başarmıştı. Bunun üzerine Kohlmann benim üzerime atıldı ve ben kenara çekilince de ayaklarımın dibine düştü. Yerde kıvranıyor, dönüyor, şuursuzca bağırıyordu. Sanki çıldırmış gibiydi. Tekrar ayağa kalktı ve yeniden üzerimize saldırmaya çalıştı. Bunun üzerine Gallieni'yle ikimiz iki yandan ipleri çekerek yanımıza yaklaşmasını engelledik. Üçümüz de aynı ipe bağlı olduğumuzdan hiç birimiz kendini kurtaramıyordu. Onu kulübeye doğru sürükleyemeyeceğimiz gibi, bir dakika bile kaybetmeye tahammülümüz yoktu. Ondan kurtulmak için donmuş düğümleri çözmemiz gerekiyordu ki, bu da olanaksızdı. Yanımızda bıçak da yoktu. Fakat bir şekilde zavallı çılgın arkadaşımızın delice davranışlarına engel olmamız gerekiyordu. Üzerimize atılmaya hazır bir durumda tüm hareketlerimizi dikkatle takip ediyordu. Bir ara, arkadaşımızın sabit durumda kalmasını sağlamak amacıyla ipi dişlerimizin arasında tutarken, belimizin etrafına dolanmış donmuş ip halkasını kalçalarımızın altına kadar kaydırabilmek için, pantolonlarımızı kasıklarımıza doğru biraz indirdik. Bu işi Kohlmann'ın ne yaptığımızı anlayamayacağı bir şekilde yapmıştık. Sonra aniden Gallieni'ye doğru "İpi at ve koş!" diye bağırdım ve karın üzerine düşe kalka koşmaya başladık. Birkaç dakika içinde kurtarma ekibinin üyelerine ulaşacağımızdan emindik. Emniyetli bir yerde bıraktığımız Kohlmann için yamaçtan düşme tehlikesi yoktu. Fakat ne yazık ki, onu kurtarmaya gelenler son nefeslerini verişine şahit olmaktan başka bir şey yapamamışlardı.

Birer insan enkazı gibi, kah yuvarlanarak, kah sürünerek her yanımıza yapışan karın karanlığı içerisinde sonunda Gamba kulübesine ulaşabildik. Ortalıkta gözle görünür en ufak bir ışık bile yoktu. Kulübenin koyu ve belli belirsiz silueti, buzul taşları arasındaki diğer granit kütlelerinden farksızdı. Buraya bu bölgeyi kendi evimin içi gibi bildiğim için varabilmiştik. Pencere-

leri yumruklayarak kulübenin etrafında dolaştık. Kapının önüne geldiğimizde içerden ayak sesleri duyduk ve bir el kilidin mandalını kaldırdı. Kapı açıldığında zayıf bir mum ışığıyla aydınlanmış kulübenin içini görebildik. Ortalık uyuyan insanlarla doluydu. Kim olduklarını tanıyamadan birkaç kişinin üzerinden atlayarak içeri girdim. Derken birisi ayağa fırladı ve "Walter, sen misin?" diye bağırdı. Ortalıkta bir uğultu oldu. Kayıp dağcılar sonunda kendilerini aramaya gelenleri bulmuşlardı!

"Acele edin; çabuk!" diye bağırdım. "Dışarıda bizden biri daha var! Diğerleri Innominata kulvarındalar! Haydi, çabuk!". Pazar sabahı saat üçü gösteriyordu. Tipi bir saniye için bile hafiflememişti. Kulübenin ortasındaki masanın üzerine uzandım. Donmuş kramponlarımızı ve üstümüzdeki çıkarttılar, kuru giysiler giydirdiler ve sıcak içecek verdiler. Kendimi derin bir uyuşukluğun içinde hissediyordum.

Uyandığımda yaklaşık üç saat geçmişti ve ortalık aydınlanmıştı. Bir ara gıcırdayarak kapı açıldı. Eşiğin öte yanını kaplayan gri ışığa karşı iki adamın koyu silueti göründü. İçlerinden biri yaklaştı ve beni kucakladı. Bu biraz önce helikopterle Chamonix'den gelen dostum Gaston Rébuffat'ydı. Bana yaşamım boyunca asla unutamayacağım şu sözleri söyledi: "Oggioni öldü! Onu şimdi aşağıya indiriyorlar." İçim tarifsiz bir acıyla yandı. Zavallı dostlarımın cansız bedenleri bir bir bulundukları yerlerden alınırken, sadece Vieille'in cesedine altı gün boyunca ulaşılamayacaktı. Canlı olarak kurtarabildikleri tek kişi olan sevgili Mazeaud geldiğinde bana sarıldı ve birlikte ağladık.

Yatmakta olduğum yatakta gazetelerde yayınlanan ilk haberlere göz atıyordum. Konuyla ilgilenen yazarların bizden söz ettikleri yazılar her gün "Mont Blanc'ın Orta Sırtı'nda Kaybolan Dağcılar" benzeri büyük puntolu başlıklarla yayınlanmışlardı. Daha sonraysa korkunç haber duyurulmuştu: "Dört Ölü, Bonatti Yaşıyor." Arkadaşlarımın dördü - Fransız dağcılar Antoine Vieille, Robert Guillaume, Pierre Kohlmann ve İtalyan arkadaşım Andrea Oggioni - ölürken Orta Sırt'tan benim kurtulabilmiş olmam konusunda gazetelerde büyük gürültü koparken, son derece çelişkili şeyler de öne sürüldü. Basının bir bölümü

ya yanlış bilgilendirildiğinden ya da kötü niyetinden beni kamu oyunun gözünden düşürmeye çalıştı. Dört bir yandan haberler yağıyor ve bu yazılarda gerçekler tamamen ters yüz edilinceye kadar düşünceler, kişiler, olaylar ve sözcükler çarpıtılarak kullanılıyorlardı.

Sağ kalanların çektikleri acı, ruhlarında kopan fırtınayla birbirine karıştırılıyordu. Hüzünlü sessizliğimiz ve hatta yaşamını kaybeden dostlarımızın anısına taziye olarak dile getirdiğimiz duygusal ve anlık yorumlarımız bile korkaklıkla suçlanırcasına garip iddialara sebep oldu. Vicdan ve sağ duyudan yoksun bir şekilde hukukî soruşturmalardan, meclis araştırmalarından bahsedildi.

Son derece çelişik ve gülünç derecede garip bir ortam vardı. Yaşamını yitiren arkadaşlarım için derin bir üzüntü içinde ve bedenen de çökmüş bir vaziyetteyken, onların kurtuluşu için tüm iyi niyetimle daha iyisi ya da daha fazlası elimden gelememiş bir insan ve bir dağ rehberi olarak, şimdi korkaklıklarından dolayı doğrudan ifade edemeseler de, beni âdeta dört insanın ölümüne yol açmakla suçlayanların saçma sapan imaları karşısında kendimi savunmak durumundaydım.

Takdir etmekten ziyade suçlamaya eğilimli kamuoyu sanki kurtulanları suçlamak dışında ölenlere yas tutmasını bilmez görünüyordu. Genellikle bu türden olayların etrafında oluşan ve felâket tellallığını çağrıştıran ilgi ve heyecan, her türden spekülasyona da çanak tutar. Bu arada "atlatma haber" peşindeki sinsi medyanın sık sık heyecan yaratıcı senaryolar uğruna gerçekleri feda etmesi de gözden kaçmıyordu. Böylelikle yapay olarak oluşturulan bu zincirleme etki sonucu herkes yaşanan trajediyi eleştirdi. İnsanlar nasıl olup da benim gibi usta ve birçok başarıya imza atmış dağcının Orta Sırt'ta böyle davranabildiği üzerine hüküm verdiler, sorumluluk dağıttılar, kurallar icat ettiler. Elbette ki bir bütünlük, tarafsızlık ve hassasiyetle yazan gazeteciler de vardı, fakat bunların sayısı çok azdı.

Mont Blanc'da yaşadığım trajik Noel'in ardından da olduğu gibi, yine gazeteler, radyo ve televizyon için röportajlar ve açık oturumlar düzenlendi. Profesör filancaya, dağcı fişmancaya, uz-

man filana, 'Meşhurlardan' festekize o dağda benim ve arkadaşlarımın neyi yapıp, neyi yapmamamız gerektiği üzerine sorular sordular, görüşler aldılar, çekinmeden kesin yargılarda bulundular.

Fakat kamuoyu da kurbanlar arasındaydı. İnsanlar yanlış bilgilendirildiği için hezeyana sürüklenmişler, medyayla aynı yöndeki küçümseyici ve karalayıcı kalıp yaklaşımlarla gazetelere mektuplar yazarak tepki vermişlerdi. Yazılanlarda şu tür ifadelere sıkça rastlanıyordu: "Doğaya karşı.....delicesine eylemler", "Kafalarının dikine gitmişler...", "Samimiyetle söylüyorum ki, bir damla bile göz yaşı dökesim gelmiyor...", "Onları (Bonatti ve arkadaşlarını) zorunlu çalışma kampına göndermeli..."

Ahlâk kisvesine bürünmüş bunaltıcı bir kayıtsızlık hüküm sürüyordu. Rezil bir bilgilendirme sisteminin meyvesi de ancak bu olabilirdi. Bu süreçte, kurtulanların sesini kimse duymuyor, onlar yok sayılıyorlardı.

Gerçek şu ki, o dağın üzerinde yedimiz de insandık ve kardeştik. Acımasız kader bir ölüm tuzağı içinde bizi dünyadan kopardığı ve onunla tüm iletişimimizi kestiği için, bu trajedinin sonuna kadar kimse bize yardım edebilecek durumda değildi. Ben kurtulduysam bu sadece kendimi ölüme terk etmek istemediğimden ve buna izin vermediğimdendi.

Dört Fransız dağcı arasında tek hayatta kalan Pierre Mazeaud daha sonra talihsiz olayla ilgili yazdıklarından birinde, yaşamını bana borçlu olduğunu, ben olmasaydım onun da ölmüş olacağını ifade etmiştir. Fransız hükümeti de "son derece güç ve acı koşullar altında cesurca davranış ve kardeşçe dayanışma" sebebiyle beni en yüksek resmi taltifi olan 'Legion d'Honneur' nişanıyla ödüllendirdi. Buna karşılık kendi ülkemde –takdir edilmek bir tarafa– en azından "suçsuzdur" hükmünün verilmesi bile oldukça uzun sürdü. Zaman akıp geçtikçe taşlar doğru yerlerine oturdular ve adalet yerini buldu. Fakat tüm bunlar çok uzun bir bekleyişi gerektirdi.

Yaşama güdüsü şaşkınlık verici bir şey. Bedenen ve ruhen kendimi süratle toparlayıp bir kez daha bakışlarımı Mont Blanc'ın acımasız, fakat heyecan verici görüntülerine çevirdim. Kalan o

son sekiz yüz metreyi de fethetmek üzere yeniden Orta Sırt'a dönecektik. Lyon Hastanesi'nden taburcu olduğumuz gün Mazeaud ve ben kendimize bu sözü vermiştik. Bu her şeyden öte, trajedinin gerçekleştiği yere bizim için kutsal bir ziyaret olmanın yanı sıra, arkadaşlarımızın gerçekleştirmeye çalıştıkları görevin tamamlanması anlamına da gelecekti.

Fazla bir beklenti içine girmeye gerek yoktu. Çoğu zaman güzel bir rüya bazı gerçekleri görüp ayılmaya yarar. Başarma tutkusunun acımasızlığıyla düşüncesizleşen insanlar her zaman olmuştur.

Acı kazanın üzerinden henüz birkaç hafta geçmiş ve hava bir parça düzelir gibi olmuştu ki, bir İtalyan-Fransız dağcı ikilisi Orta Sırt'a tırmanma girişiminde bulundu. Henüz ne Mazeaud, ne de ben gücümüzü yeterince toparlayabilmiş durumda değildik. Her iki dağcı da Mont Blanc'ın zirvesine helikopterle indirildikten sonra aynı adla anılan geçide ulaşmak üzere Peuterey sırtından aşağıya inmişler ve Orta Sırt rotasına girmişlerdi. Üç gün sonra tırmanıştan vazgeçerek aşağıya inmek zorunda kaldılar.

Sırt henüz dize gelmemişti, fakat tüm sınırlar da ortadan kalkmıştı. Kötü şöhretiyle bilinen, sütun gibi yükselen bu dik sırt şimdi dünyanın en saldırgan dağcılarının amacı hâline gelmişti. Kötü havanın beklenmedik bir şekilde aralıksız devam ettiği dönemin ardından alışılmadık sıcaklıkta ve kurak bir yaz sürmeye başlamıştı. Mont Blanc, üzerindeki kar örtüsünden hiç bu güne kadarki kadar sıyrılmamıştı. Sanki kader bizimle alay ediyordu.

29 Ağustos 1961 tarihinde dört ayrı ulustan sekiz dağcı nihayet Orta Sırt'ın işini bitirdi. Bu dağcılardan bazıları tırmanışlarının "kurbanlara en büyük saygı" olduğunu iddia etti. Fakat yaptıkları, yaşamlarını kaybeden zavallı dostlarımın anılarına saygısızlık etmekten öte bir şey değildi. O tepelerde Oggioni, Guillaume, Kohlmann ve Vieille başından beri hep bir uyum içindeydiler ve her şeyi kardeşçe paylaşmışlardı ve helikopter onlar için, sadece cesetlerinin aşağıya indirilmesi amacıyla oraya gitmişti. Onlar ahlâkî değerlere saygı ve saf bir ideal uğruna

hayatlarını kaybetmişlerdi. Böylesi "saygı gösterileriyle" anıları kirletilmemeliydi.

Uzun bir dinlenme toparlanma dönemi sonrasında, yeniden dağlara dönebilmek için gitgide bedenimi daha da sağlamlaştırdım. Ormanlarda uzun yürüyüşlerle, daha zorlu, daha yüksek, daha fazla güç isteyen tırmanışlarla kendimi hazırlıyordum. Sonunda da kendimi büyük bir sınava soktum: Diyagonal Rota'dan Mont Blanc ve Kagami rotasından Maudit Dağı. Bu ikisi de geniş Brenva yüzünde yükselen buz rotalarında tırmanışlardı. İlk kez 1932 ve 1929 yıllarında çıkılmışlar ve o tarihlerden beri tırmanışları tekrarlanmamıştı. Bu tırmanışlar kafamda Brenva'nın üst bölümündeki tüm rotalarını – o zamanlar on beş taneydiler - çıkmak biçiminde şekillenen eski bir tasarımı gerçekleştirmemi sağladığı gibi, sonunda eski yeteneğimi kazandığımı ve artık yüksek dağlardaki tüm rotalara hazır olduğumu anlamamı da sağladı.

Artık yıpranmış olan Orta Sırt tasarısını zihnimde rafa kaldırıp dikkatimi Freney sütunları ve Peuterey sırtı arasında yükselen ve güney yönünden doğrudan Mont Blanc de Courmayeur'ün zirvesine uzanan bâkir bir duvara çevirdim. Bu rota ne muazzam ustalık, ne de tırmanış sırasında açıkta gecelemeyi gerektiriyordu. Fakat kaya ve buz tabakalarının uyumlu bir birleşmesinden oluşan nefis ve mantıklı bir hat oluşturuyordu. Burası bir tırmanışın her şeyden önce bir macera ve eylem tarzı olarak görüldüğü, dağcıların sadece tırmanmanın salt keyfi için tırmandıkları klasik dağcılık devirlerine özgü bir duvardı. Bu tırmanış o eski günlerde olduğu gibi, ip ve buz kazması dışında iki sağlam bacak, yüce bir yürek ve özellikle bu rotada her yeri kaplayan buz üzerinde sayısız basamak kazabilecek güçlü bileklerden başka bir şeye ihtiyaç gerektirmiyordu. Avrupa'nın en yüksek zirvesine doğru sekiz yüz metre birden yükselen, önceki dönemlerden kalma henüz tırmanılmamış bir duvarın 1961 yılında bile hâlâ var olabilmesi inanılmayacak ve insanı duygulandıran bir şeydi. Bu rotayı incelemiş, yıllarca heyecanını taşımıştım. İki ay öncesine kadar da, eğer Orta Sırt için Fransızlarla beraber hiç aklımda olmadığı hâlde istemeden bir yarışın içi-

ne dahil olacağımın en ufak kuşkusunu taşısaydım, bu rota 1961 Temmuzu için şüphesiz ki tek hedefim olacaktı.

20 Eylül 1961 yaz sonunun güzel ve açık bir günüydü ve çok soğuk geçecek bir geceye haberdar ediyordu. Bu mevsimde kısa günlerle uzun geceler arasındaki büyük sıcaklık farklarına alışkın olmak gereklidir. Bu kendine özgü bir sonbahar olgusudur. Fakat barometrenin gösterdiği basınç düzeyi hâlâ iyi havaya işaret ediyorsa yüksek dağlarda hızlı tırmanışlar yapabilmek için en uygun koşullar da sağlanmıştır denebilir. Gamba dağ kulübesine tırmandığımda kimseler yoktu ve ortalık ıssızdı. Dağdaki gevşek taşları yerlerine sabitleyecek don ayazını beklerken güneşin altında uzanıp yattım.

İp arkadaşım Cosimo Zappelli yirmi sekiz yaşındaydı. Viareggio'lu denizci bir aileden gelmesine karşın kendini dağcılığa adamıştı. Benim gibi Mont Blanc dağının eteklerinde yaşamak için doğup büyüdüğü kıyı kentini terk eden bu gence karşı içimde bir sevgi doğmuştu. Orta Sırt'taki kazadan sonra Oggioni'nin benim ipimdeki artçı konumunu ona önermiştim. O günden itibaren Zappelli hep beni izledi ve tüm tırmanışlarımda bundan böyle birlikte tırmanacakken, beraberliğimiz ancak üç yıl sonra benim o zaman istifa ettiğim Courmayeur Rehberler Birliği'ne rehber adayı olarak kabul edildiği güne kadar devam edebildi. Bu rehberlerle aramda herhangi bir irtibat kalmamıştı; anlayışlarımız da farklıydı.

Zappelli'nin tercihinin kaçınılmaz olduğunu biliyordum, fakat yine de hayal kırıklığına uğramıştım. "Belki de, benim deneyimimden yararlanmak istemiyor," diye düşündüm. Belki de sadece iki farklı insandık. Sadece geçmişteki güzel anıları hafızamda koruyarak, artık onunla tırmanmaktan vazgeçtim. Courmayeur Rehberler Birliği gibi bir kuruluşun varlığını bile yaşamımdan çıkarmışken, oranın üyesi bir rehberle bundan böyle nasıl tırmanabilirdim?

Gamba dağ kulübesinde saat 3:30'u gösteriyordu. Zifiri karanlık hâkimdi ve hava dondurucu derecede soğuktu. Kafa lambalarımızın zayıf ışığı altında yola koyulduk ve henüz hava karanlıkken Innominata Geçidi'ne ulaştık. Geçidin öteki tarafına

geçince uygun bir yerde uyku tulumlarımızın içine girip sessizce beklemeye başladık. Hafiften bir rüzgâr esmekteyken, gökyüzünde titrek yıldızlar parıldıyorlardı. Ara sıra Freney buzulunda yuvarlanan buz kütlelerinin tok gürültüleri duyuluyordu. Her şey normal olmakla birlikte zihnimde, geçen Temmuz ayında yaşanan acı olaylar iç burkucu bir şekilde yeniden canlanmaktaydı. Beni bu noktaya çivileyen ağır psikolojik engeli aşabilmek için kendimle mücadele ediyordum. Nihayet şafak söktü. Innominata kulvarından aşağıya doğru ip inişi yaparken, o talihsiz akşam çakmış olduğum yan yana iki sikkeyle karşılaştım. Her ikisi de çok güvensizdiler. İşte tam da bu sikkelerin yanında Oggioni ölmeye başlamıştı. Şimdi bunları düşünmek ne kadar kolay geliyordu.

Aşağımızdaki buzul son derece kuruydu ve eğreti duran buz kütleleriyle doluydu. İçlerinden biri özellikle çok etkileyiciydi. Uzaktan bakınca buzulun üzerinde tuhaf bir şekilde dengede durabilen ve her an devrilecekmiş hissini veren beyaz bir mermer sütun biçimindeydi. Ne yazık ki büyük bir süratle bu kütlenin altından geçmek zorundaydık. O sırada Zappelli'ye Freney'de birkaç yıl önce başıma gelen tuhaf bir olayı anlattım. Gysi adlı bir İsviçreli müşteriye rehberlik yapıyordum ve Peuterey sırtına ulaşmak için şu anda Zappelli'yle birlikte bulunduğum yerin hemen aşağısındaki Brogliatta Geçidi'ndeydik. Büyük bir buz kütlesinin altından geçerken Gysi'yi süratini artırmaya ikna edebilmek için, yine aynı yerde ve sanki sağlammış gibi duran benzer bir buz kütlesinin meşhur dağ rehberi Lionel Terray ve ip arkadaşının ayakları altında aniden nasıl da yıkılıp çöktüğünü anlatıyordum. Terray'nin mucizevi bir şekilde kurtulmasına karşın arkadaşı kaybolmuş ve bir daha da bulunamamıştı. Ben daha hikayeyi henüz bitirmemiştim ki, Gysi'yle beraber kendimizi havaya fırlamış ve sert bir şekilde sırt üstü düşmüş hâlde bulmuştuk. Sanki bir deprem olmuş gibi dev bir buz kütlesi beş altı metre yükseklikten yanımıza düşmüş ve parçalanıp ufalanmadan öylece kalakalmıştı. Bu gerçek bir mucizeydi.

Belki de insanın sırtını ürperten bu anı dolayısıyla, en az yüz metre yüksekliğinde buza oyulmuş eski bir Yunan tanrısı

heykeline benzeyen bu dengesiz duruşlu buz kütlesinin altına doğru Zappelli'yle beraber nefes nefese seğirttik. Bu sırada başımıza gelenleri ömrüm boyunca unutamamışımdır. Tehlikeli yeri henüz geçmiştik ki, uğursuz bir darbenin etkisiyle aniden kulak kesildik. Bir an için hem dağda, hem de içimizde mutlak bir durgunluk oldu. Ardından dev bir heykele benzeyen koca buz kütlesi korkunç bir gürültüyle tepesinden dibine kadar titreyip dalgalanmaya başladı. Sonunda tüm kütle patlayıverdi ve içinden fışkıran bir bulut sanki fokurdayarak, gümbürtüyle büyüyüp üzerimize doğru yuvarlanmaya başladı. Neyse ki bu dökümtüler hemen yanımızdan bizi sıyırarak geçip gitti. Sanki hiçbir şey olmamışçasına ortalık sessizleşip etraf durulunca, Zappelli'yle dilimiz tutulmuş bir şekilde birbirimize bakakalmıştık.

Bir saatten biraz fazla bir süre sonra, Gugliermina zirvesinin yakınlarında artık sıcak güneşin altındaydık. Bu noktadan Aiguille Blanche'a kadar tırmanıp oradan da Mont Blanc'a uzanan uzun sırt her zaman olduğu gibi içimi sevinçle doldurmuştu. Sırt hattı hafif, narin ve hükümran bir duruşla, gevşekçe işlenmiş bir kenar süsü gibi Mont Blanc'ın zirvesine doğru bir noktadan diğerine kıvrılıp gidiyordu. Sırtın Brenva tarafındaki beyaz ciddi duvar sanki bir oyuğun içinde kaybolmuş gibi görünmekteydi. Yanarcasına kızarmış bulutlar sakin gökyüzü maviliğinde uzak ufuklara doğru sürüklenmekteydiler. Vadilerin derinliklerine çöken ipek böceği kozaları görünümündeki öbek öbek nemli sonbahar sisi, güneşin ısısıyla birlikte dağılmaya başlamıştı. Öğle vakti Aiguille Blanche'a, bir saat sonrasında da onun hemen altındaki Peuterey Geçidi'ne ulaşmıştık. Dört bin metre yüksekliğin ılık sıcaklığında gevşeyip dinlenmeye karar verdik. Bugün için burada konaklayacaktık.

Hafızamdan başka anılar gelip geçiyordu. Bu bölgeye sayısız gelişlerimin ilki 1953 yılının Eylül ayındaydı. Hedefim Mont Blanc'dı ve ilk kez onun zirvesine çıkacaktım. Bu rotayı seçmem de bir tesadüf eseri olmamıştı. Freney'nin Orta Sırtı ve tırmanacağım güney yüzü beni eskiden beri heyecanlandırırdı. O gün de Roberto Bignami'yle birlikte Brenva'dan doğrudan yükselen

kulvardan uygun bir sürede buraya kadar tırmandığımızı ve bugün olduğu gibi gökyüzünün açık ve durgun olduğunu hatırlıyordum. Koca dağın sırtları arasında yegâne canlı yaratıklardık. Tüm öğleden sonrayı kendimizi güneşte kurutarak, binlerce konuda sohbet ederek, gözlerimiz açık vaziyette rüyalar alemine dalarak ve sonsuz sessizliği dinleyerek geçirmiştik. Sekiz yıl sonra Zappelli'yle birlikte yeniden burada olmak, sanki zamanın hiç geçmemiş olduğu duygusunu veriyordu. Oysa ki, ne kadar çok şey değişmişti, yaşadığımız ne çok deneyim bir daha hiç tekrar edilmemişti, kaç kişiyi bir daha asla görememiştim. Bignami Himalaya zirveleri arasında kaybolup gitmişti.

Saat dördü biraz geçe güneş Brouillard sırtının altına indi ve bir saat sonra da karlar dondu. Buzulla duvarı birbirinden ayıran çatlağın üzerinden nasıl aşacağımızı araştırmak üzere dağımızın dibine kadar gittik. Duvar tek parça bir kütle hâlinde tepemizde yükselmekteydi. Sol tarafta soğuk gökyüzünün solgun ışığı önünde Orta Sırt'ın ucu her şeye meydan okurcasına yukarılara doğru dikiliyordu. Birdenbire tüm hevesimin kırıldığını hissettim. Çevreme baktım. Son kez geceyi açıkta geçirdiğimiz buzul çatlağı, Vieille'in öldüğü yamaç, Roches Grüber kayalıkları, ürkütücü Freney buzulu ve aşağılarda, akşam alacasının mor gölgeleri arasında zalim Innominata kulvarı karşımda duruyorlardı. Yeniden bir hayal gibi, hiç konuşmadan ve derin karın içinde iki büklüm tırmanmaya çalışan, düşe kalka birbirlerine destek olmaya çalışan, yorgunluktan tükendikleri için sarhoş gibi yalpalayan adamlar gördüm. İçimde derin bir üzüntü hissederek bu korkunç hayaletler dünyasından kaçıp kurtulmak istedim.

Saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Son dördün evresindeki kocaman görünen ay Mont Blanc'ın kara gölgesi arkasında kayboldu. Gökyüzünde yıldızlar parıldayıp duruyorlardı. Geçitten ayrılmak için hazırlık yaptık. Soğuk her tarafımızı âdeta felç etmişti ve ortalıkta mutlak bir sessizlik vardı. Hareket etmeye başlamamız zihnimi dolduran takıntılı düşüncelerden sıyrılmamı sağlamıştı. Yamaç çok dik, kristalize ve kırılgan olduğundan bazen buz kazmamla basamak açmak zorunda kalıyordum.

Duvarın tam ortalarında, kayaların başladığı yere ulaştığımızda şafak da sökmeye başlamıştı. Güneşi kıpkırmızı kocaman yuvarlağı ufkun ardından yükselirken sanki üzerinden boşalan gazlar bir duman gibi tütmekteydi. Yeni bir güne doğmakta olan karşımızdaki harika güneşe, ilkel insanlar gibi tapmak istiyorduk. Mevcut şartlar altında tırmanışımız güvenli ve içimiz tatlı bir heyecanla doluydu. Olabildiğince dikine en düz tırmanış hattını izlemeye çalışıyordum. Rotanın kilit noktasındaki büyük bir köşe geçişinde kızıl renkli granit kayaların üzerine üç tane sikke çaktım. Daha sonra Mont Blanc de Courmayeur'ün zirvesine kadar gri kayalar üzerinden tırmanışı sürdürdük.

O akşam aşağıdaki Veni Vadisi'ne doğru inerken ay ışığı altında çok hoş bir biçimde parlayan duvarımı tekrar gördüm. Sadece onu seyretmek bile harika bir gösteriydi. Bir an için, onun tepesine kadar çıktıktan sonra buralara gelmiş olmam sanki imkânsızmış gibi geldi.

PILIER D'ANGLE'IN ÇIĞ OLUĞU
(1962)

1949 Ağustos'unda Büyük Joraslar'ın kuzey yüzünü tırmanmamın ardından aşağıdaki vadiye dönüyordum. Zihnim hâlâ daha muazzam boyuttaki kaygan buz yamaçlarının etkisi altındaydı ve dört bin metre yükseklikte açıkta geçirilen geceler sırasında bedenime musallat olan titremeleri henüz kemiklerimde bile hissedebiliyordum. Dolayısıyla da gözüm sakin, güvenli ve sıcak yerlerle, insanın dinlenmesine keyif katacak yumuşak ve basit şeylerden başka bir şey görecek vaziyette değildi. O zamanlar şirin bir dağ köyü olan Entreves'in çayırları boyunca o ruh hâliyle yürürken, birisi Brenva yüzündeki büyük Pilier d'Angle sütununu gösterip bir dağcı ekibinin o buzlu yamaçlarda tırmandığını söyledi. Aramızdaki sekiz kilometrelik mesafeye karşın sanki oraya uzanıverecekmişim ve o derin yamaçları tutuverecekmişim hissine kapıldım. Bu tatsız bir görüntüydü. O sırada kimse o yamaçlarda olmanın ne demek olduğunu benden daha iyi anlayamazdı. Kendimi onlarla kıyasladığımda oldukça önemsiz hissettiğim bu cüretkâr adamlar kimlerdi acaba? Daha sonra önden tırmanan kişinin Avusturyalı müthiş dağcı Hermann Buhl olduğunu öğrenince, tüm bu girişim daha inanılır bir görünüm almıştı.

Yıllar geçince bir şeyi yanlış anlamış olduğumu fark ettim. O seferinde Buhl, arkadaşı Schliessler'le birlikte Pillier d'Angle'ın kuzey yüzünü değil, Aiguille Blanche'ın kuzey buz yüzünü tırmanmıştı. Burası nefis bir duvardı – ben de tırmandığım için biliyordum – fakat onunla kıyaslandığında büyük Pillier d'Angle bambaşka bir şeydi.

1962 yılına gelindiğinde, Brenva çanağının en büyük kaya kütlesi olan bu sütun, kuzey yönünden henüz tırmanılmamıştı. Zirvesi 4200 metrenin üzerindeydi ve neredeyse bir kilometre yüksekliğindeki dev sütun Brenva buzulunun batı kenarından gökyüzüne doğru dikiliyor ve görünümüyle ters çevrilmiş bir geminin omurgasını andırıyordu. Pilier d'Angle'ın Entreves tarafına bakan bir doğu duvarı vardır ve bu duvar kuzey doğuya doğru uzanan yuvarlak hatlı yoğun bir dik kütledir. Tam kuzeye bakan diğer bir duvar aşağıdaki vadilerden bakıldığında kuytuda kaldığından sadece kesit olarak görünebilir. Bu kuzey yüzü gölgede kalıp üzeri bir örümcek ağı gibi buz oluklarıyla örülmüşken, kuzey doğu sırtını oluşturan sütun parlak granitten oluşmuş ince ve engebesi az bir kütle olarak yükselir. Bu dimdik sırta ürkütücü şöhretini veren de doğu yüzüdür. Açık, solgun ve bıçakla kesilmişçesine dik görünümüyle Alpler'de meydana gelmiş ve insanın hatırlayabildiği en büyük heyelan ve çöküntülerin hiç de tekin olamayan kalıntılarından birisidir.

Büyük sütunun doğu yüzündeki ilk heyelan 14 Kasım 1920'de meydana gelmiş ve o zamanlar Peuterey Geçidi'nin altında, hâlâ daha biraz dışarıya doğru taşmakta olan askı buzulunu da aşağıya çökertmiştir. Bu aslında esas büyük felâketin sadece bir başlangıcı olmuştur. Beş gün sonra, sanki kıyameti andırırcasına, Pilier d'Angle kütlesinin en az beş yüz metre yüksekliğindeki tüm üst bölümü aniden Brenva buzulunun yüksek çanağı içerisine çöküvermiştir. Oluşan heyelan daha da artan bir hızla dehşet verici bir biçimde aşağılara akarak aşağıdaki Veni Vadisi'nde yer alan ormanlara kadar ulaşmıştır. O zamandan beri büyük sütunun doğu duvarında durum sakin gibi görünmekle beraber, taş düşmeleri bugüne kadar devam etmektedir.

1957 yılı Ağustos'unun ilk üç gününde Toni Gobbi'yle birlikte, daha düzgün yükselen kuzey doğu sırtı boyunca bir rota seçerek Pillier d'Angle'a tırmanmıştım. Çok etkileyici bir ortamda zor ve zarif bir rota açmıştık. Fakat henüz gerçekleştirdiğimiz bu tırmanış, sanki sulu bir meyveyi ortadan ikiye kestikten sonra bir türlü tadamıyormuşum gibi, bende tuhaf ve heyecan verici bir etki bırakmıştı. Kuzey doğu sırtının bu tırmanışı,

özellikleri itibariyle birbirinden çok farklı bu iki yüz arasında bir çizgi oluşturmuş ve oldukça değişik iki başka soruna neden olmuştu. Kuzey tamamen buzla kaplıydı ve etrafı kapalıydı; doğuysa kayalık, açık ve güneşliydi. Doğu yüzünü 11 ve 12 Ekim 1963'de arkadaşım Zappelli'yle birlikte daha sonra tırmanacaktım. Fakat şimdi asıl anlatmak istediğim, daha zor olan kuzey yüzünün tırmanışıdır.

1961 Eylül'ündeydik. Yıllar geçtikçe buzla kaplı dağlarla ilgili bilgi birikimim arttığından, Pilier d'Angle'ın kuzey yüzü boyunca yükselen rotanın bir dağcının yüksek dağlarda karşılaşabileceği büyük zorlukların en üst seviyesini temsil ettiğine ikna olmuştum. Rota duvara asılı çok büyük buz kütleleri arasından geçtiği için kendi değerlendirmemde bu kanıya varmıştım. Burası şüphesiz ki Alpler'de gördüğüm en kasvetli, en vahşi ve en tehlikeli buz ve kaya 'karışık' bir duvardı.Yüzeye buz ya da gevşek karla tamamen kenetlenmiş pürüzsüz ve genellikle ters eğimli kaya kümeleri, her birinin tepesinden tehditkâr biçimde buz kütleleri ve buz balkonlarının sarktığı çok dik buz yamaçlarıyla birbirine karışmıştı. Yaklaşık bin metre yüksekliğinde devam eden bu tehlikeli buz oluşumları, insanın içinde sürekli korku duygularını kabartan loş, soğuk ve soluk görünümlü huni biçiminde dev bir oluk meydana getiriyorlardı. Bu duvarda hava koşulları belki de en önemli rolü oynuyordu. Eğer bir dağcı duvarın üçte birlik bölümünü tırmandıktan sonra fırtınaya yakalanır ya da sıcaklığın artmasından ötürü kar ve buzların ani bir erimesiyle karşılaşırsa, gerisin geriye aşağıya inmek artık mümkün değildi. Daha yükseklere doğru süratle tırmanışa devam da etse (şüpheli bir çözüm), bulunduğu yerde de beklese, artık her şey dört bin metredeki soğuk ve çığ gibi unsurların insafına kalmıştı. Şüphesiz ki bunlar Mont Blanc'ın kendisini fethetmeye gelenlere karşı uyguladığı son ve en haşin savunma şekliydi. İnsanı her zaman bilinmeyene ve imkânsız olana doğru kışkırtan gizemli güdünün yönlendirmesiyle oraya tırmanmak için dayanılmaz bir istek duymaktaydım.

Bu duvarda olası iki uygun koşul söz konusuydu. Bunlardan ilki kütlenin üzerinin bol karla kaplanmasıydı. Böylelikle aşkı

buzullarının üzeri kalın ve düzgün bir kar tabakasıyla örtülecek ve hızlı bir tırmanışa olanak sağlayacaktı. Fakat bu durumda da duvarın ortasındaki kaya kuşakları emniyetsiz ve tehlikeli bir buz kabuğunun altına gömülmüş olacaklardı. İkinci koşul kayaların buzla birbirlerine yapışıp kenetlenmeme durumunda söz konusuydu. Fakat bu da çok daha tehlikeli başka bir soruna yol açıyordu. Yukarılara asılı karla kaplı alanlar erime ve büzüşme sonucu sertleşip kristalize bir hâle dönüşüyorlardı. Bu durumda dağcının çok fazla zaman ve güç harcama pahasına buz üzerinde birbiri ardınca basamak kazması gerekirken, ayrıca sık sık yukarıdan düşen taşların yarattığı tehlikelere karşı da savunmasız kalıyordu. (Günümüzde buz üzerinde güvenli ve hızlı bir tırmanış yöntemi olarak uygulanan ve âdeta bir devrim yaratan "kazmayı sapladıktan sonra tutunup vücudu yukarıya çekme" tekniğinin ortaya çıkışından çok önceki devirlerdeydik henüz.) Dağın kendi doğasından ötürü en uygun karma koşullar (iyi kaya ve iyi buz koşulları) birlikte asla oluşmuyorlardı. Çünkü bunlardan biri ötekinin oluşmasına engel oluyordu.

Böylesi bir durumda bu türden bir girişim cesaret, dikkat, ve kendi kendini denetleyebilme özelliklerinin bir arada olmasını gerektiriyordu. Bu üç unsur da çok sıkı ve bilinçli bir hazırlığı zorunlu hâle getiriyordu. 1961 Eylül'ünün ortalarına doğru dağdaki en uygun koşulların oluştuğu zamana denk gelecek şekilde, ben de zihnen ve bedenen kendi ideal seviyeme ulaşmıştım.

Bu bölgeyi güvenli koşullarda geçebilmek amacıyla yarım ay tarafından aydınlatılmış güzel ama soğuk bir gecede, saat sabahın ikisinde Zappelli'yle beraber Moore Geçidi'ne ulaştık. Moore Geçidi Brenva buzulunun göbeğine asılmış bir kürsüye benzer. Afrika'da ağaçların tepesine kurulan ve aşağıda dolaşan vahşi hayvanların güvenli bir şekilde seyredilmesine yarayan yüksek seyir teraslarını andırır. Buradaki vahşi yaratıklarsa büyük duvarın altında toplaşan değişik şekillerdeki çatlak buz kütleleriydi. Sessiz, uykulu ve görkemli Brenva sağ tarafa doğru sanki yan gelip yatmıştı. Buzlarla kaplı vadiyse alçaktaki dağların yoğun gölgeleri arasında kaybolup gitmişti. Ay ışığı bu değişik engebeleri göze hoş bir biçimde yansıtıyor olsa da, tam karşımız-

da dikilen büyük Pilier d'Angle üzerinde oluşturduğu görüntü son derece ürkütücü bir etkiye yol açmaktaydı. Yanıltıcı görüş açısı sütunun kuzey duvarını inanılmaz bir diklikte gösteriyor, duvardan dışarıya doğru sarkan yukarıya asılı dev buz kütlesi de, her an aşağıya düşecekmiş gibi bir his uyandırıyordu. Her şey sanki bin metre yüksekliğe kurulmuş bir sinema perdesinde izleneceği üzere solgun, durgun ve ayrıntısızdı.

Bu görüntülerin yanıltıcı olduğunu ve dağa tırmanmak için gerçekten çok uygun koşullar olduğunu biliyordum. Fakat bu tedirgin edici sahneler orada, o dağa tırmanacağımı bilme duygusuyla birleşince, içimde beni o noktaya çivileyen psikolojik mekanizmayı da tetiklemişlerdi. Orada yarım saat kadar, sütun gibi yükselen dik sırt tarafından ipnotize edilmişçesine sessizlik içinde kalakaldım. İyi öğrenci Zappelli'de benim gibi sessizdi. Derken ani bir şekilde, neredeyse istemeden dudaklarımdan dökülen şu sözlerime şaşırdım: "Yukarıda postu bırakmaya hiç de niyetli değilim!"

Eve döndüm. Fakat mantıklı bir şekilde hiçbir zaman açıklayamayacağım bu vazgeçme kararımın oluşturduğu bilmeceyi çözebilmek için de sürekli düşünüyordum. Elimdeki tüm kozlar sağlamdı ve dağ da bana açık bir biçimde Aşil topuğunu göstermişti. Buna rağmen geri dönmüştüm. İnsan zihni denen bu mükemmel düzenleyicinin her şeyi icat etmesi, hatta mucizeler yaratması bile mümkündü. Şimdi de içimde bir şekilde korkularımı dayanılmaz yapan bir duygusal tepki oluşturmuştu. Her neyse, bu da bir deneyimdi ya!

1962 Haziran. Kar örtüsü kalın ve güvenli, dondurucu soğuk geceler dolunay ışığıyla aydınlıktı. Duvar bir kez daha savunmasını gevşetmişti. Neyse ki ben de iyi durumdaydım. 19 Haziran gecesi sütunun dibine geldim, fakat barometrenin aniden düştüğünü fark ettim. Acaba hava bozuyor muydu? Gökyüzü yıldızlarla dolu olmasına karşın tek başına bu kuşku beni tırmanmaktan vazgeçmeye yöneltti. Bu kararıma üzülmemiştim, zira gün doğumunda kar yağmaya başlamıştı. Fakat bu gelip geçici bir fırtınaydı ve iki gün sonra yeniden sütunun dibindeydim. Bu kez iyi havanın devam edeceği yönünde tüm güven-

celerim mevcuttu. Hâlen son dördün evresindeki ay yükselmiş ve kuzey yüzünü aydınlatırken, bir yandan da oluşturduğu gölgeler zorlukları abartılı bir şekilde gösteriyorlardı. İçimde yeniden bir korku duydum – böyle bir ortamda bu olağan bir şeydi – fakat bu kez bunun nasıl üstesinden geleceğimi biliyordum.

Kuzey yüzünün ilk problemi kaya duvarla dibindeki buzulu birbirinden ayıran çatlaktı. Buradaki yarık kesintisiz ve çok genişti. Üst kenarında yirmi metre yüksekliğinde kar ve buzdan oluşmuş bir kütle asılmıştı. Burayı aşmak için zayıf bir nokta aradıysam da, tüm çabalarım boşuna çıktı. Bunun üzerine diğer tırmanışlarımda kendini kanıtlamış zor bir manevra yapmaya karar verdim. Ayakta durabileceğim bir yer buluncaya kadar buzul çatlağının içinde aşağıya indim ve çatlağın üst kenarına ulaşıncaya kadar da karşı duvarında sarmal bir şekilde merdiven basamakları kazdım. Zor bir işti. İki saat boyunca buza kazmayla vurmaktan dolayı sıçrayan ufak ve soğuk buz parçaları her tarafımı kaplamıştı. Fakat sonunda çatlaktan çıkmayı başarmıştım.

22 Haziran sabahı saat 01:00'i gösteriyordu. Karşımda donmuş karla kaplı çok dik yamaçlar yükseliyorlardı. Kar yüzeyindeki derin ve dikine izler, günün sıcak saatlerinde bu bölgenin yukarıdan yağan taşların etkisine maruz kaldığının açık kanıtıydı. Buz kazmamla çapraz yönde basamaklar kazarak sağ tarafa doğru tırmanmaya başladım. Her ip boyunun sonunda Zappelli'de beni takip ediyordu. Bu bölgede bir hayli ilerledikten sonra yakındaki Pear Sırtı'nın buz yamaçlarından, yahut da doğrudan bizim duvarımızdan dökülen buz akıntılarının kesiştiği bir yere geldik. Burada içimizi bir endişedir kapladı. Aniden başımıza gelebilecekleri tahmin etmek için kafamızı yukarıya kaldırmaya hiç gerek yoktu. Tepemizdeki oluktan aşağıya, daha biz sesini bile duyamadan buz parçaları yuvarlanabilirdi. Rüzgârın her sertleşmesinde ya da dağdan gelen her bir çıtırtı sesinde, bulunduğumuz noktada donup kalıyorduk. Bu yamaçlardan kayıp düştüğünü gördüğüm çığlar muazzam boyutlardaydı ve dört yüz metrelik bir cepheden aşağıdaki buzulun üzerine, yine bu yükseklikte beyaz bir kar tozu bulutu kaldırarak gümbürtüyle dökülüyorlardı. Çığ yanından sıyırmış olsa bile, böylesine bir

felâketin oluşturduğu sert hava akımı, duvarın üzerindeki bir dağcıyı yerinden söküp sürüklemek için yeterliydi.

Duvarın tabanını oluşturan kayaların son çıkıntılarının etrafından güç belâ yukarıya tırmandım. Şimdi artık buz çığlarına açık bir konumdaydık. Ay Pear Sırtı'nın meşhur buz yarlarını ve sağ tarafımızdaki Brenva yüzünün Route Major rotasını tüyler ürpertici bir biçimde aydınlatmaktaydı. Kendi kendime "Hızlı davranmalıyım!" diye tekrarladım, çünkü sürat mümkün olan tek savunma aracımızdı. Fakat ne kadar çabalasam da, ayağımın ucunu yerleştirebilmek için her adımda bir oyuk kazmam gerekiyordu. Bazı yerlerde yukarıdan düşen buz parçalarından dolayı kar tabakası öylesine tahrip olmuştu ki, geride sadece ince bir film gibi yeşil buz örtüsü kalmıştı. Basamak kazma işlemi için harcanan zaman hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu. Bu arada yamaç daha da dikleşmişti. Artık gölgelik bir alana doğru giriyordum. Ay sütunun ardında kaybolmaya başlamıştı. Kafa lambamı açtığımda önüm zayıf bir ışıkla aydınlandı. İçim huzursuzdu, çünkü başımın üzerinde hayal meyal seçebildiğim Pilier d'Angle'ın kuzey duvarını hissedebiliyor, fakat üzerindeki ayrıntıları göremiyordum. Karşımda sadece kara ve şekilsiz bir kütle vardı. Duvarı çalışırken "yamuk kayalar" diye adlandırdığım bölgeye ulaşmak için hangi yöne gitmem gerektiğini tespit etmeliydim. Burası rotanın zorunlu bir parçasıydı ve muhakkak oraya ulaşmalıydım. Bu da yeni bir tasayı beraberinde getiriyordu. Bir başka endişem de, bu yamaç üzerinde yukarıya doğru attığım her adımda kendimi geriye dönme olanağından gitgide uzaklaştırmamdı.

Şafak söktü. Yamuk kayalar karşımda duruyorlardı. Tam da doğru yönde gelmiştim. Etrafımda başka nelerin olduğuna göz attığımda korkuya kapıldım. Sütun gibi yükselen sırtın tam da ortasındaydık. Duvar neredeyse dimdik bir şekilde ayaklarımızın dibinden aşağıda henüz karanlıklar içindeki buzula doğru düşüp gidiyordu. Yüz metre kadar yukarımızda, yamuk kayaların hemen üzerinde, kimi yerinde ters eğimli fakat hepsi de buzla kaplı dik kayalardan oluşan enine bir kuşak tarafından rota kesiliyor gibi duruyordu. Bu hâliyle Patagonya Andları'nda-

ki duvarlara benziyordu. Başka seçeneğimiz yoktu. Doğrudan bu kayalar üzerinden tırmanmak zorundaydım. Bulunduğumuz noktadan geriye inmek belkide yukarıya doğru devam etmekten daha tehlikeli olacaktı.

Tam yamuk kayalara yaklaşırken büyük bir gümbürtü ortalığı çınlattı. Major rotasının yukarı kısımlarındaki buz kütlelerinden kopan parçalar hiçbir yere çarpmadan, doğrudan bin metre aşağıya inivermişlerdi. Bu düşüş sırasında oluşan patlama ve hava akımı sanki gökyüzündeki yıldızları bile yere düşürecekti. Düşen buzların menzilinde olmadığım hâlde çok ürkmüştüm. Çığ Brenva yüzünün bir bölümünü tamamen süpürdükten sonra gece geçtiğimiz bölgeyi âdeta zımparalayarak temizlemiş ve aşağıdaki buzula dökülmüştü. Minik buz tozlarından oluşan bulut, bulunduğumuz yüksekliğe kadar gelmişti.

Bir saat sonra fazla zorlanmadan yamuk kayaları aştıktan sonra kendimizi kuzey yüzünü tamamen kapatan çapraz kaya kuşağının altında bulduk. Burası tırmanışın kilit noktasıydı. En dar yerinde bile kaya kuşağının yüksekliği yüz yirmi metreyi buluyordu. Buz ve kardan bembeyaz görünen kayaların dibine yerleştim. Emniyet noktası oluşturmak amacıyla sikke çakabileceğim çatlak ve tutamak arayışı içinde, kazma darbeleriyle kaya yüzeyleri üzerindeki buz kabuklarını kazımaya başladım. Sikkeler büyük güç harcamama yol açarak ve zorlukla çatlaklara çakılabiliyorlardı. Her oyuk şeffaf buzla kaplanmıştı. Tam bir emniyet sağlamak mümkün değildi. Bulabildiğim tutamaklar da buzla kaplı ve kaygandılar. Ayaklarımda kramponlarım vardı. Onların buzla kaplı kayalara tutunan sivri uçları tek güvenlik aracımı oluşturuyorlardı. Altımda en az beş yüz metrelik derin bir uçurum mevcuttu.

Yaklaşık bir saattir yükselmekte olan güneş havayı ısıttığı için yüzeyde erime başlamıştı ve buz tanecikleriyle taş parçaları ıslıklar çalarak boşluğa düşüyorlardı. Birkaç tanesi bana da isabet ettiyse de neyse ki, kaskım sayesinde başımı koruyabilmiştim. Yüz yirmi metrelik bu müthiş duvarı aşmak beş saat sürdü. Kayalara daha rahat tutunabilmek için bu önemli kısmın başladığı yerden itibaren eldivenlerimi çıkartmak zorunda kalmıştım.

Keskin ve dondurucu soğuk buz kristalleri arasında tutacak yer ararken parmaklarımı kesmiştim ve tüm rota kan içinde kalmıştı. Her şeye karşın adım adım yükselmeye devam ettim. Yaşadığımız gerilim aramızdaki söz alışverişini sadece çok zorunlu birkaç kelimeye indirmişti: "Dikkat et! Bu sikke emniyetsiz." "Burası buzlu." "Yukarıda ne görüyorsun?" "Bir çıkış yolu var mı?" "Yok, hep buzlu kayalar." "Yukarıdan düşen büyük bir şey görürsen beni uyar." Böylece beş saat boyunca bir an bile durup dinlenmeden tırmanmaya devam ettik.

Saat 11:00'e doğru bilinmeyenlerle dolu yüz yirmi metrelik dik duvar artık ardımızda kalmıştı. Şimdi önümüzde yükselen yüzün eğimi azalıyordu. Fakat işte tam da bundan dolayı, güneşin hâlâ yatay olarak aydınlattığı üzeri buz kütleleriyle sarılı tehlikeli ve dik yardan aşağıya yaylım ateşi gibi patlayacak taş ve buz yağmuruna karşı, kendimi yeniden tamamen savunmasız bir vaziyette hissetmiştim. Büyük buz kütlesinden kopacak en ufak bir döküntü bizi duvardan savurmak için yeterliydi.

En ufak bir çıtırtıda tırmanmayı kesip hemen başımı kaldırıyor ve yukarıdan puz parçaları düştüğü takdirde hiçbir şeyin beni kurtaramayacağını bildiğim hâlde, yine de otomatik olarak beni bir şekilde koruyabilecek bir kaya çıkıntısı arıyordum. İçimde alevlenen panik duygusunu zor da olsa denetim altına alabildim. Sağ tarafımızda, yukarıdan sarkan buzulun dar ve neredeyse dimdik çığ oluğu vardı. Bir karar verdim. Son kayanın dibinden istasyon alıp Zappelli'yi orada bıraktım ve daha fazla vakit kaybetmeden kulvarın yeşil buz yüzeyi boyunca, sağa doğru enlemesine hafifçe yükselen bir sıra basamak kazmaya başladım.

Oluk kırk metre genişliğindeydi ve ipimizin boyuyla aynıydı. Öteki kenarında güvenli ve nispeten kolay bir görünüm veren, uzun kayalık bir sırt yükseliyordu. Bu dümdüz oluğun yan geçişi hatırladıklarım arasında en ürkütücüsüydü. Kramponlarımın dört ön dişiyle ancak dengede durabileceğim genişlikte peş peşe küçük çentikler açarak ilerleyebiliyordum. Zappelli henüz kayaların orada ve iki emniyetsiz sikkeden aldığımız istasyona bağlı vaziyetteydi. Sırtımdaki ağır çantadan dolayı daha çok cambazlarınkine benzeyen hareketlerimi büyük bir dikkat-

le izliyordu. Eğer dengemi kaybedersem ya da yukarıdan akacak bir buz çığı üzerime düşerse, boşluğa savrulup ipe asılı kalacaktım. Böyle bir durumda arkadaşım derhâl akışının ters yönünde ipe yüklenip düşüşümü durduracaktı. Tabiî ki bu arada istasyonda çakılı iki sikkenin yerinden fırlayıp sökülmemesi için dua etmemiz gerekiyordu. Şansımıza her şey yolunda gitti. Üzerime sadece birkaç buz taneciği düştüyse de olumsuz bir etki yapmadı. Uygulamış olduğumuz yöntem elbette ki, geleneksele en uygun ilerleme biçimi değildi. Fakat hiç olmazsa hızlı tırmanmamı sağlamıştı.

Çığ oluğunun diğer tarafına ulaştığımda tükettiğim güçten dolayı soluk soluğa bir hâldeyken, hızla önümden geçen bir şey şaşkınlıktan ağzımın açık kalmasına sebep oldu. Bu kanatları sarı ve kahverengi bir kelebekti. Belli ki onu buraya aşağıdan yükselip gelen bir sıcak hava akımı sürüklemişti ve akşam ayazı başladığında ölmeye mahkûmdu. En azından şu an için ona çok imrendim. İsterse bir çırpıda aşağılara inip bir yere konabilirdi.

Kaybedeceğimiz bir dakika bile olmadığından, kulvarın karşı tarafına geçer geçmez Zappelli'ye seslendim ve onun tarafında istasyon için çaktığım iki sikkeyi yerinde bırakıp hemen yanıma gelmesini söyledim. Kaya çıkıntısının kenarında hâlâ tehlike altında bulunuyorduk. Kırk metre kadar daha tırmanarak kuru ve daha emniyetli kayalara ulaştık. Sıcak neredeyse soluğumuzu kesiyordu. Burada artık bir mola verebilirdik. Kutsal bir eşya gibi çantadan usulca çıkarttığım içi kırmızı şarap dolu matara gülümsememe yetmişti. Bugün doğum günümdü. Bunu kutlamak için ta buralara tırmanmak hiç de fena sayılmazdı. Biraz hurmayla kuru erik yiyerek birkaç tane de C vitamini tableti aldık. Bunlar isteyebileceğimiz en güzel yemekti sanki.

Duvarın hemen hemen ortalarındayız diye hesaplıyordum. Artık geri dönemeyeceğimizden emindim. Fakat öte yandan tırmanışın kilit noktasını geçtiğimizi de biliyordum. Kırk metre aşağımızda duvar içeri doğru girdiğinden boşluktan başka bir şey göremiyorduk. Sadece oldukça uzakta ve göz kamaştıran bir ışık altında Col du Geant (Devin Geçidi) bölgesi fark ediliyordu. Ufukta dolaşan ince bir kağıt görünümlü bazı yüksek bulut-

lar rüzgârın etkisiyle tüy tüy dağılıyorlardı. Her tarafımızdan, üzerlerinde asılı buz kütleleriyle yer yer bölünmüş dik buz yamaçlar iniyordu. Baktığımızda durup dinlenebileceğimiz bir yer görmek mümkün değildi. Alpler'de, böylesi etkileyici bir yerde daha önce pek bulunmamıştım. Yanımızda geceyi açıkta geçirmek için gerekli malzemelerimiz de olmakla birlikte, böyle bir duvarda gecelemek zorunda kalma düşüncesi beni derhâl harekete geçmeye zorladı.

Ters eğimli ve aşılması zor bir dizi kayalık şeridi tırmanmaya başladım. Bir süre sonra gölgede kaldık ve şekillerle siluetler zorlaşmaya başladı. Sert bir ayaz derhâl ellerimi etkilemişti ve titremeye başlamıştım. Buradan çıkış problemi karmaşıklaşmaya başlamıştı. Acaba doğrudan yukarıdaki karla kaplı kayaları mı zorlamalıydım, yoksa aşkı buzulunun üzerine ulaşıp, oradan da zirveye devam etmek üzere yeniden buzla kaplı olukta yan geçiş mi yapmalıydım? İkinci çözüme karar verdim. Kulvarın buradaki genişliği seksen metreye yaklaşıyordu ve daha aşağıda geçtiğim kısmın iki katı genişliğinde olup tamamen yeşil buzla örtülüydü. Sola doğru çapraz olarak iki ip boyu tırmanmam gerekiyordu ki, bu işlem de buz kazmasıyla zorlu bir çabayı gerektirecekti. İlk kırk metreden sonra ara emniyet noktası oluşturmak için bir kaya çıkıntısına sikke çakmayı denedimse de hiçbir çatlak bulamadım. Birkaç metre sonra bu defa bir buz vidası yerleştirmek istedim, fakat bu da bana fazla güvenli gelmedi. Zira ani soğuk buz yüzeyini son derece kırılgan bir hâle getirmişti. Kulvarın ortasına kendimi olabildiğince sağlam olarak sabitledikten sonra arkadaşımın da yanıma gelmesini sağladım ve sonrasında da ikinci kırk metreyi aşmak üzere yan geçişe devam ettim.

Gündüz ki sıcaklığın peşinden gelen kuru ayaz yukarımızdaki ters eğimli kayaların üzerlerini kaplayan buz tabakalarında çatlaklara yol açmıştı. Buradan sürekli olarak düşen buz parçaları havayı tırmalayarak üzerimizdeki yamaçlara düşüp parçalanıyorlardı. Üzerimize sadece buz tozları geldiği müddetçe her şey yolunda gidiyordu. Fakat ardından büyük parçalar da gelmeye başlamıştı. İkinci ip boyunun sonuna geldiğimde tam ikinci bir buz vidasını çakmıştım ki, birden buz kütlelerinin gü-

rültüsü ve peşinden gelen Zappelli'nin çığlığıyla heyecan içinde soluğumu tuttum. Bir buz parçası arkadaşımın başına çarpmıştı. Neyse ki, kaskı darbeyi yumuşatmış ve soğukkanlılığını koruyarak buza sapladığı sikke sayesinde dengesini kaybetmeyip, bastığı çentiklerden kayıp düşmemeyi başarmıştı. Fakat ya düşseydi?

Tehlike daha da ciddi bir hâl alıyordu. Başka bir buz yağmurunda parçalar bize de çarpıp düşmemize sebep olursa tutunabilelim diye, emniyet noktalarını artırmak için birkaç metrede bir sikke çakmaya karar verdim. Zappelli'nin kazası üzerinden henüz beş dakika bile geçmemişti ki, tüm dağ birden bire sarsılmaya başladı. Mont Blanc zirvesi yakınlarından kopan dev bir buz kütlesi, yukarıdaki yamaçlardan aşağıya doğru ve atlama tahtası gibi öne çıkan Pear askı buzulu yönünde büyük bir gümbürtüyle inmekteydi. Bundan sonra gördüklerim unutulmayacak şeylerdi. Düşen buzlar beni neredeyse sıyırıp geçerken kramponlarımın ucunda dengemi sağlayıp kendimi hareketsiz bir heykel gibi iyice buzdan duvara yapıştırdığımda, gözlerim de bu felâket sahnesi karşısında apaçık kalmıştı. Birkaç saniye boyunca sanki her şey fokurdayarak patlayıp saçıldı ve bembeyaz bulutlar bir girdap gibi yükselerek mor yansımalar içinde dört bir yanımızı kaplayıverdi. Kendimi kaderin amansız güçlerinin merhameti altında son derece çaresiz ve zayıf hissettim. Ortalık sakinleştiğinde gün ağarırken geçtiğimiz yamuk kayalıkların çığ tarafından bembeyaz bir örtüyle kaplanmış olduğunu gördüğümde çok şaşırmıştım. Çığ yön değiştirmiş ve Pilier'nin yüzünün ortasına doğru kıvrılıp akmıştı.

Kırk metre uzunluğundaki ipin sonu gelmişti ve yeniden düz buz duvarıyla boğuşmaya başlamıştım. Ben ilerledikçe arkadaşımda ipi gergin tutarak ardım sıra gelmek zorundaydı. Sonunda bir yar gibi yükselen buz duvarının üzerinde asılı duran buzulu aşmayı başardım. Burada kar bulamaç kıvamındaydı ve derindi. Üstteki tabakanın kolayca kayma tehlikesi vardı. Tüm yamacı çapraz bir şekilde geçtikten sonra son buz duvarının dibindeki uzun buzul çatlağı üzerinde zayıf bir nokta buldum. Artık Pilier'nin zirvesine varmak için yüz elli metre yüksekliğinde

bembeyaz bir yamaç kalmıştı. Fakat bu yamaç son derece dikti ve üzerini kaplayan tehlikeli buz tabakası da toz karla örtülüydü. Bu kuzey yüzü öyle kolay teslim olmak istemiyordu.

Soğuğun etkisi daha da artmıştı. Gün boyu zaten ıslanmış olan elbiselerim ve ayakkabılarım kazık gibi sertleşmişlerdi. Son bir buzul çatlağını da aştıktan sonra doğrudan Pilier d'Angle'ın zirvesine doğru yöneldim. Saat altıyı beş geçe üzeri kar balkonlarıyla dolu uzun ince bir kar hattı olan zirve sırtına ulaşmıştım. Oradan itibaren gözlerimin önünde yeni bir dünya açılmıştı. Görüntü mükemmeldi. Peuterey sırtına vardığımda Freney'nin Orta Sırtı karşımda duruyor, arkamızda biraz aşağımızdaki Peuterey Geçidi'nin üzerinde Aiguille Blanche (Beyaz İğne) yükseliyordu. Innominata sırtı derin buzulları seyrederek bizim rotamıza paralel devam ediyor, çok daha aşağılardaki uzak dağ kütleleri güneş ışığı altında sanki yıkanıyorlardı. Gün boyu kurumuş gözlerim yeniden renklerle canlanmıştı.

Henüz önümüzde aydınlık birkaç saat olmasına karşın, burada genişçe bir setin üzerinde durmayı ve gece ayazıyla oluşacak donun kırılgan Peuterey sırtını sertleştirmesini beklemeyi tercih ettim. Ayrıca ayın yükselmesini de beklersek, Mont Blanc'ın zirvesine giden rotanın son bölümü de aydınlanmış olacaktı. Gece yarısına doğru tüm dağ ışık ve gölgelerle bezendi. Soğuk iliklerimize işliyordu. Hareket etmek insanı tüketiyordu, fakat gerekli gücü topladıktan sonra her şey yoluna girdi. Kar kramponlarımızın altında çıtırdıyordu.

Günün ilk ışıkları vururken biz de neredeyse Peuterey sırtının sonuna gelmiştik. Ufuk hattı keskin bir şekilde belirirken deli ve dondurucu rüzgârın darbeleriyle şekillenen güzel zirveler de bir bir ortaya çıkmaya başlamışlardı. Artık son kayalıkları tırmanıyorduk ve bunların ardında da ana zirve vardı. Etrafıma baktığımda Mont Blanc'ın zirvesinde şafak vakti karşılaşılabilecek en nefis görüntüyle yüz yüze geldim. Bir yanda güneşin ilk ışıklarıyla sıcacık ve alev alev yanan İtalyan yamacı; diğer yanda hâlâ gecenin hüküm sürdüğü Fransa'nın Savoie bölgesi.

BÜYÜK JORASLAR KUZEY YÜZÜ KIŞ ÇIKIŞI
(1963)

Doğal bir gelişmenin sonucu olarak en zor, en önemli ve en yüksek kuzey yüzlerinin kış mevsiminde tırmanılması sorunu, dağcılık çevrelerinde artık ağırlığını hissettirmeye başlamıştı. Her mevsim buzla kaplı olan bu duvarlar çok çetin zorluklar içeriyorlardı ve en kısa günler boyunca hiç güneş görmüyorlardı. Altmışlı yıllarda kış tırmanışları Alpler'deki dağcılık faaliyetlerine yeni bir boyut getirmekteydi. Alpler'de elbette ki birçok kuzey yüzü vardı, fakat bunların dağcılara sunduğu olanaklar müthiş bir üçlüde somutlaşıyordu. Bunlar Eiger, Matterhorn ve Büyük Joraslar'ın kuzey duvarlarıydılar. Bu üç göz alıcı dağ gösterişli güzelliğin, soluk kesici zorluğun ve Alplerin fetih tarihinin simgesini oluşturuyorlardı.

Eiger'in kuzey yüzü 1961 Mart'ında, Matterhorn'un kuzey yüzüyse 1962 Şubat'ında dize gelmişlerdi. Fakat bu üçlünün en zoru ve en ünlüsü üst üste saldırılara karşı hâlâ direniyordu. birçok tırmanış girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması, bu duvarı kışın çıkabilmek için Himalaya tarzı tekniklerin uygulanması gerektiği yönünde düşüncelere yol açmıştı. Bu yaklaşım tırmanışa çok sayıda dağcı ekibinin katılarak, tırmanış boyunca sikkeler, sabit hatlar ve çadırlar kullanmak suretiyle art arda rotayı hazırlamak için aralarında iş bölümü yapmaları anlamına geliyordu.

Aynen bu tarzda bir girişim 1962 Mart'ının sonlarına doğru üç farklı ulustan dört dağcı tarafından başlatılmakla beraber başarısızlıkla sonuçlandı. Dört günlük zorlu bir mücadeleden sonra henüz Walker Sırtı'nın başlangıç bölümlerini aşamamışlar-

dı. Ben her türlü durumda, Büyük Joraslar'ın kuzey yüzünün kış çıkışına, saflığından ve simgelediği idealden dolayı saygıyla yaklaşılması konusunda, sebepleri derine dayanan sağlam bir kanıya sahiptim. "Saygı" sözcüğüyle kastettiğim, tırmanıcıların bu rotanın zorluklarına kendilerinden önceki dağcıların taşıdığı ruhla göğüs germeleri gerektiği ve onlarla aynı klâsik yöntemleri kullanma zorunluluğuydu. Bu değerlerden ödün verilerek Joraslar gibi bir duvarın tırmanılmasımn ne anlamı olabilirdi? Bu sadece bilinmeyenin, imkânsızın, tüm benliğimizi isteyen ve sahip olduğumuz en iyi ve en insanî nitelikleri örnekleyen bir mücadelenin ilginçliğini ve heyecanını kirletecekti.

Belki de, bu modern dönemlerdeki kadar kitlesel bir ahlâki çöküş, dağcılıkta daha önceleri hiç böylesine göze çarpmamıştı. Kimi yöntemleri "ileri" olarak tanımlama ve ifadelerinde "gelişme" gibi moda deyimleri sıkça kullanma konusunda pek cesur davranan dağcıların, kendilerini fırsatçılıktan kurtaramadıkları ortadaydı. Fakat "gelişme" kavramı şüphesiz ki, asıl Alpler'deki dağcılığın geleneksel ve onurlu tekniklerinin gidip Himalaya'ya uyarlanmasını kastetmeliydi!

Ben dağlarda başka insanlarla rekabet etmekten nefret ederim. Bundan dolayı da, bunu başarmayı çok istemekle birlikte, kuzey yüzlerinin kış tırmanışı yarışından özellikle uzak durdum. Öte yandan da dağcılıktaki günden güne artan sıradanlığa karşı öylesine tepki duyuyordum ki, kendi kendimi bu işe atayarak dağcılık geleneklerinin koruyucusu olmaya yemin ettim.

Benim Walker Sırtı'nı tırmanma girişimim gizli bir tasarıydı. Fakat Himalaya tarzı tırmanıcıların başarısızlığından sonra, ismim gizemli bir şekilde Jorasların "imkânsız" kuzey yüzünü tırmanabilecek olası adaylar listesi içinde gazetelerde boy göstermeye başladı. Attığım her adımla ilgili olarak Chamonix, Cenevre ve Paris arasında birçok telefon görüşmesi olduğunu tahmin edebiliyordum. Fakat bu rekabeti yenmenin en iyi yolu sürpriz yapmak olduğu için, sonbahar geldiğinde büyük bir gizlilik içerisinde çok ayrıntılı bir bedensel ve zihinsel hazırlık devresine girdim. On dört yıl önce yaz mevsiminde tırmanmış olduğum için Walker Sırtı'nı tanıyordum. Fakat her şeyden öte-

ye yüksek dağlarda soğuğa, yorgunluğa ve yalnızlığa karşı direncimin sınırlarını bilmekteydim. Benim için bunlar böylesi bir başarıya ulaşmayı düşünmenin bile temel unsurlarıydı. Bu macerada ip arkadaşım kendisiyle mükemmel bir ilişki kurmuş olduğum genç Cosimo Zappelli'ydi. Tırmanışı helikopter ya da iletişim araçları gibi desteklere başvurmadan, sadece kendi bacaklarımızın gücüne güvenerek dağa ulaşmak, zirveye tırmanmak, ve aşağıya inmek şeklinde tek bir hamlede ve doğrudan yöntemlerle gerçekleştirmek niyetindeydik. Eğer umduğumuz gibi amacımızda başarılı olursak, Jorasların kuzey yüzünün kış çıkışı sadece kendi ilkelerimizin kişisel bir doğrulaması olmayacak, fakat aynı zamanda da bizden önceki nesillerin gerçek ruhuna uygun bir şekilde dağcılığın yerleşik geleneklerine de bir saygı ifadesi olacaktı.

Zorlu kayalara tırmanarak değilse de, yamaçlardan aşağıya kayak yaparak mükemmel bir bedensel gürbüzlüğe ulaşmıştım. Beni eskiden beri tanıyanlar birdenbire yamaç kayağında böylesi iddialı hâle gelmeme pek şaşırmışlardı. Gerçek şu ki, kaymak için her yukarıya çıkışımızda en ıssız ve engebeli yamaçları tercih ederek, gevşek ve derin kar üzerinde birbiri ardına kısa dönüşlerle aşağılara kadar iniyorduk.

Noel'e doğru, kuzey duvarının artık iyi koşullar altında olduğunu hesapladığımda Mer de Glace (Buz Denizi) buzulu üzerinde üç arkadaşımla birlikte "kayak turu" yapacağımız görüntüsü altında duvara tırmanmak üzere yola çıktım. Bir süre sonra arkadaşlardan ayrıldık ve onlar buzuldan aşağıya yönelirken biz de Zappelli'yle birlikte Leschaux dağ kulübesine doğru yollandık. Yaklaşık sekiz yıl kadar önce burası Mont Blanc'ın en şirin köşelerinden birinde oldukça rahat bir kulübeydi. Fakat dev bir çığ burayı kısmen yıkmış ve bir ahşap ve yamru yumru paslanmış sac levhalar yığınına çevirmişti. Burada kendimizi kara karşı koruyamasak da rüzgârdan sakınabilir ve geceyi açıkta geçirebilirdik.

Fakat aynı akşam hava döndü ve ertesi sabah yoğun kar yağışı altında Chamonix'ye geri dönmek zorunda kaldık. Ben de kötü hava şartlarından dolayı teleferik çalışmadığı için, oradan

Courmayeur'e kadar o zaman yeni inşa edilmekte olan Mont Blanc tünelinden geçerek yaya olarak gittim.

Böylelikle soğuk ve kar yağışlı bir kış mevsimi başlamış oldu. Meteoroloji uzmanlarına göre son elli yılın en kötü kışıydı. Şüphesiz ki, bu ciddiyette bir maceraya girişmek için en uygunsuz kışı yaşıyorduk. Fakat zarlar bir kez atılmıştı ve plânlarımı değiştirmek niyetinde değildim. Bir ay kadar sonra havalar açtıysa da, bu kez de Sibirya'yı aratmayacak bir soğuk dalgası tir tir titretmekteydi. Buna karşılık güneş pırıl pırıldı; barometre yüksekti ve hava tahminleri Fransa'dan İsviçre'ye kadar güzel ve durağan bir havayı öngörüyorlardı.

Ertesi sabah saat yedide yola çıkmaya karar verdiğimde tarih 22 Ocak Perşembe gününü gösteriyordu. Zappelli evime tam zamanında geldi, fakat pek iyi görünmüyordu ve "Dişim çok şiddetli ağrıyor; apse yapmış!" dedi. Yanağındaki koca şiş yuvarlak yüzünden taşıyor ve geceyi uykusuz geçirdiği gözlerinden okunuyordu. Bu durum son derece can sıkıcı bir gecikme demekti. Biz de buzula doğru teleferiğe binmek yerine, bir dişçi bulmak üzere derhâl Aosta yoluna koyulduk. Apse tedavi edilip biraz da antibiyotik aldıktan sonra Zappelli'nin durumu şimdi çok daha iyiydi.

O gün öğleden sonra vakit fazla geç olmadan teleferikle Col du Geant'a (Dev Geçidi) çıktık. Fakat meğerse yükseklik ve soğuk, diş ağrısının en büyük düşmanlarıymış. Torino dağ kulübesinde ağrı belirtileri yeniden baş gösterdi. Arkadaşım böyle bir durumdayken nasıl devam edebilirdik? Sanki kader bize kötü bir oyun oynuyordu. Bir buçuk aylık bir süreyi yola çıkma anını bekleyerek harcandıktan sonra her şey bir anda bitecekti. Sinirden köpürüyordum. Zavallı Zappelli bir yandan ıstırap çekerken sessizce beni izliyordu. Hak verilecek bir umutsuzluk içinde olmasına karşın, yenilmeyi de kendine yediremiyordu. Bu şekilde bir saat geçti. Eve dönüp birkaç gün daha beklemeye karar verebilirdik. Fakat Büyük Jorasların kuzey yüzünün ilk kış çıkışını yapmak isteyen rakiplerin sayısı epey artmıştı ve döndüğümüzde içlerinden bazıları muhtemelen ayaklarımıza dolanacaklardı. Peki ne yapmalıydık? Biraz daha bekledik, ama so-

nunda saatin geç olmasına karşın kayaklarımızı takıp Mer de Glace'dan aşağıya inmeye başladık.

Güneş batmaktaydı. Aşağıdaki sırtlar mosmor bir gökyüzüne karşı gözden kaybolurlarken, Dru kütlesi bir ateş yığını gibi kıpkırmızı bir ışıkla kaplanmıştı. Havada bir gerginlik, ağır bir sessizlik hâkimdi. Yarın belki, şimdi kayaklarımızın üzerinde süratle aşağılara doğru kaymakta olduğumuz karla kaplı bu yamaçlardan bu kez yukarıya doğru tekrar tırmanmamız gerekecekti. Gri alaca karanlıkta tırmanmaya başladığımız Leschaux buzuluyla birleştiği yerde Mer de Glace buzulundan ayrıldık. Soğuk içimizi kemirmeye başlamıştı. Zappelli ara ara diş ağrısı krizleri geçirmeye devam ediyordu.

Leschaux dağ kulübesinin kalan enkazına ulaştığımızda hava tamamen kararmıştı. Bir ay önce buraya, karların altına bazı malzemelerimizi gömmüştük. Kafa lambalarımızın ışığı altında onları yeniden bulup çıkarttık. Yeniden çanta hazırlığı törenine başladık. Maceramız ne kadar sürecekti? Yanımıza hangi yiyeceklerden ve ne miktarda almalıydık? Emin olamadığımız için hepsini yüklendik. Sonuç olarak da çantalarımız inanılmaz bir ağırlığa erişti. Tek seferde bütün bu yükü dağın dibine kadar taşımamız mümkün olamayacaktı. Sessizce ve alelacele bir şeyler atıştırdık, ardından da paslı demir yığınları arasında kendimize korunaklı bir yer yaparak geceyi açıkta geçirmek üzere hazırlandık. Birkaç uyku hapı sayesinde Zappelli kolaylıkla uyuyuverdi.

24 Ocak. Günün ilk ışıklarıyla beraber ayaktaydık. Gökyüzünde hâlâ yıldızlar parıldıyorlardı. Vahşi bir soğuk hüküm sürüyordu ve termometre sıfırın altında 20 dereceyi (C°) göstermekteydi. Hareketimiz yine arkadaşımın durumuna bağlıydı, fakat bu sabah biraz daha iyi görünüyordu. Tüm yükümüzü sırtladıktan sonra kayaklarımızın üzerinde Jorasların eteklerine doğru yola çıktık. Gökyüzünün metalik renkli görüntüsü sanki duvarın erişilmezliğini daha da vurgulamaktaydı. Kar yüzeyi kırılgan bir kabukla örtülü olduğundan kayaklarımızın her adımında batıyorduk. Bu mücadele birkaç saat devam etti. Çantaların ağırlığı altında ezilmiştik ve daha ilk rampalara ulaştığımızda ikimizin de beli sanki kırılmış gibi ağrımaya başlamıştı.

Bunun üzerine yükü ikiye bölüp yarısını buzulun üzerinde kolayca görülebilecek bir yere bıraktık ve kalan yarısını sırtlayıp ilerlemeye devam ettik. Başımıza dert olan ağır yükümüzü nakliye seferlerine başlamıştık. Bir buçuk saat kadar yamaç yukarı tırmandıktan sonra geri dönüp kalan malzemeyi de taşıdık.

Öğleden sonra sert bir rüzgâr çıktı ve toz karları kaldırarak buzulun üzerini süpürmeye başladı. Kara daha da gömülmeye başlamıştık. Her adımda kar yüzeyi çöküyor ve her ne kadar kayaklarımız bir miktar denge sağlamamıza yarasa da, yine de hayli derine batıyorduk. Göz alabildiğine ıssızlığın ortasında, dünyanın en iyi dağcılarının hedefi olan bu duvara sadece ikimizin tırmanmaya girişmiş olması, sanki olanaksızmış gibi geliyordu. Fakat Leschaux kulübesinden ayrıldığımızdan beri başka hiçbir iz de görmemiştik.

Tüm malzememizi Walker Sırtı'nın dibine kadar getirip yığdığımızda hava da kararmak üzereydi. Orada bırakmak üzere kayaklarımızı dikine kara sapladık, sonra da büyük bir buz kütlesinin altında kar örtüsünü birkaç metre kare kadar düzleştirerek dağa yaklaşmamız sırasındaki açıkta geçireceğimiz ikinci gece için buraya yerleştik. Yorgun olmamıza karşın, bizi bekleyen yüzün durumunu değerlendirmek için buzulun kaya duvarla birleşmeden önceki son çatlağına kadar giderek bir keşif yaptık. Başlangıç noktasını oluşturan zümrüt yeşili renkte sert buzla kaplı kaya tabakası, bariz bir şekilde çok dik ve bizi çok yoracak gibi görünüyordu. Birkaç metre tırmandım. Her bir basamak için öncelikle kaya yüzeyindeki gevşek buz parçalarını iyice kazıyıp temizlemeden bir adım bile yükselemiyordum.

Duvarın tam dibinde hava artık iyice kararmıştı. Yazın yeterince zor, kışın ise tam bir bilinmeyen olan 1200 metrelik yar üzerimizde yükseliyordu. Karla kaplı küçük düzlüğümüze döndüğümüzde yarı uyur, yarı uyanık vaziyette hiç bitmeyecekmiş gibi gelen açıkta geçirdiğimiz gecemiz başlamıştı. Zappelli'nin durumunun şimdi çok daha iyi olması bizim için büyük bir moraldi. Gece yarısına doğru çıkan sert ayazın soğuğu içimize işledi. Daha sonraki saatlerde yorucu bir bekleme içine girmiştik. Şafağa kadar bekleyemezdik, kalkıp hareket etmeliydik.

Son hazırlıklarımızı da tamamlamak üzereyken günün ilk ışıkları da bizi yakalamıştı. Sırt çantalarımıza en sık kullanacağımız malzemeleri yerleştirmiştik. Geriye kalan her şeyi duvarda yukarıya iple çekeceğimiz brandadan yapılmış silindir biçimli başka bir büyük çantaya koyduk.

Büyük kuzey yüzü tırmanışına kesin olarak giriştiğimizde tarih 25 Ocak, saat de 8:30'u gösteriyordu. İlk emniyet sikkesini çaktıktan sonra buzla kaplı dik yamaçta merdiven gibi basamaklar kazarak zorlu mücadeleye başladım. Kısmen hareketlerimi kısıtlayan sert soğuktan, kısmen de çok düşük hava sıcaklığı sonucu olarak buzun aşırı kırılganlığından kendimi huzursuz hissediyor ve endişeleniyordum. Kazmanın her darbesinde buz tabakası sanki cam gibi kırılıyor, oluşan çatlaklar etrafa doğru yayılıyorlardı. Eğer dikkatli davranmazsam kırılıp dağılıveren basamaklardan düşmem içten bile değildi. Çapraz bir hat üzerinde kırk metre kadar tırmandıktan sonra yeniden kendime güvenim geldi. Hatta dağ bana bir an için güneşle aydınlanan zirvesindeki altın rengi parlaklığında küçük bir kaya sivrisini bile göstererek âdeta gülümsemişti. İpte arkamdan gelen Zappelli büyük silindir çantayı benim daha sonra yukarıya çekmem için havada asılı bırakarak yanıma kadar tırmandı. Bir süre koca çantanın bir saatin sarkacı gibi birkaç kez ileri geri sallanmasını seyrettim ve sallanması durunca da buzlu yamaçta dengemi koruyarak onu yanıma kadar çektim. Tüm tırmanış boyunca bu manevrayı sayısız kez yapmak zorunda kalacaktık. İletişimde zorunlu olmayan gereksiz ifade ve hareketlere baş vurmama gayretiyle aramızda sadece birkaç sözcükle konuşuyorduk. Rüzgâr kırılmıştı. Etrafımızı saran soğuk ve mavi gölgelerin keskinliği buz etkisi yaratıyordu. Hava sanki kutuptaymışız gibi çok soğuk ve çelik gibiydi. Üzeri buzla kaplı kayalık bir yeri eldivenlerimle tırmanmaya çalışıyordum. Bir süre sonra yüzeyi daha iyi tutabilmek amacıyla çıplak elle tırmanmak üzere eldivenlerimi çıkartmak zorunda kaldım.

Derken sükûnet aniden bozuldu. Dağı saran ölüm sessizliğinin içinden bir motor gürültüsü giderek daha şiddetli işitilmeye başlamıştı. Gökyüzünün Chamonix tarafında ara sıra gü-

neşin ışığıyla sanki bir yıldız gibi parıldayan koyu bir benek ortaya çıktı. Bu bir helikopterdi ve büyük ihtimalle de bize doğru geliyordu. Birden, arkadaşlarımdan birinin tırmanışın üçüncü günü bizi aramaya geleceğini söylemiş olduğunu hatırladım. İşte sözünü tutmuştu. Hava akımlarını anlamak için birkaç dairesel dönüşten sonra çelik kanatlı kırılgan böcek duvarı yalarcasına elli metre ötemize kadar yaklaştı. İçinde pilot kabininden bize el sallayan arkadaşımı tanıdım. Bu karşılaşma bize şu anda dünyanın geriye kalanından ne kadar uzakta olduğumuzu hatırlatmıştı. Bu yalnızlık duygusu içimi endişeyle doldurduğu için helikopterin yanımızdan ayrılarak uzaklaşması sanki bir kurtuluş gibi gelip içimi rahatlatmıştı. Tırmanmaya devam ettim, fakat aşağıda duvarın dibinde kara sapladığımız tahta kayaklarımıza bakmaktan da kendimi alıkoyamıyordum. Onlar görebileceğimiz tek "canlı" şeylerdi. Sanki onlar da insana böylesine acımasızca kayıtsız duran bu ortamın bizler gibi davetsiz misafirleriydiler. Kış mevsiminde Joraslar'ın kuzey yüzünün dağcılara asla en ufak bir yaşam izi bile göstermeme huyu vardı. Bu yüksekliklerde fırtınaların uğultusundan başka ses duyulmaz, çığların yuvarlanışından başka harekete rastlanmazdı. Bu duvarı kışın tırmanan her kimse, kendini Antarktika'nın uçsuz bucaksız alanlarındaymış ya da üzerinde yaşam izi olmayan başka bir gezendeymiş gibi varsayabilirdi.

Büyük buz yamacının başladığı yere varmıştık. Çantadan yana çok endişeleniyordum. Sürekli kayalara sürtünmekten dolayı birçok yerinden yırtılmıştı ve daha fazla dayanamayacağından korkuyordum.

Akşama doğru bir ara sanki bir karga sesi işittiğimi sandım. Bunun gerçek olmasını isterdim, fakat bu ıssız ve vahşi ortamda böyle bir şey olası değildi. Fakat gerçekten de karga oradaydı ve bizimle birlikte olmaktan dolayı da oldukça keyifli görünüyordu. Siyah gövdesi ve kaçamak hareketleriyle rüzgârın yukarıya doğru yükselen akımları içinde coşkuyla süzülüyordu. Sert kanat çırpışları ve fısıldarcasına ani dalışlarıyla önce uzaklaşıp, ardından şiirsel bir yetenekle yeniden rüzgârın akımlarıyla yükseliveriyordu. Bazen gökyüzüne takılmış gibi hareketsiz

maviliğin üzerinde asılı kalıyor, sonra da olağanüstü zariflikte kavisler, daireler ve sarmallar çiziyordu. Sık sık haşin ve boğuk çığlıklar atıyor ve ardı sıra oluşan sessizlikte bağırtılarının boş gökyüzündeki yankılarını işitmekten âdeta keyif alıyordu. Kimi zaman duvarın kıvrımları boyunca süzülürken dar bir açıyla beni yalarmış gibi geçip gidiyor, sık sık da hayali, sanki bir korsan gibi aniden kah buzulun beyazlığı üzerine düşerken, kah gökyüzünün mavi kubbesi üzerine aksediyordu. Karganın uğursuz bir kuş olduğu söylense de ben buna inanmam. Böylesi bir ortamda onun varlığı bana son derece dostane gelmişti.

Ben hâlâ geceyi açıkta geçirebileceğimiz uygun bir yer ararken gün ışığı hızla yitip gitti ve gecenin sisli gölgesi çevremizi sarıverdi. Karanlık iyice çöktüğünde iki dar kaya çıkıntısı üzerine sağlam bir emniyet sikkesi çakmayı başarmıştım. Bu kayalar üzerindeki buz kabuğunu kazıdığımızda yatak yerine geçeceklerdi. Yaklaşık 3200 metre yükseklikteydik. Bacaklarımız boşluğa sarkacak şekilde kayanın üzerine oturduk ve sikkeye bağladığımız iplerle kendimizi emniyete aldık. Havada endişe verecek herhangi bir işaret yoktu. Gökyüzü yıldızlarla kaplıydı ve her zaman olduğu gibi çok sert soğuk vardı. Gaz ocağımızı çok dikkatli bir şekilde yerleştirerek içecek bir şeyler hazırladık. Ufak gaz tüpünü fazla harcamamak için ılık ılık yudumlamayı tercih ettik.

Cumartesi sabahı gün doğumunda barometre birkaç milimetre düşmüştü. Bir süre sonra gökyüzü güneye doğru hareket eden ince sedef gibi bir örtüyle kaplanmıştı. Rüzgâr henüz normal hızında esiyordu. Bu değişimin gelip geçici olduğunu düşündüysem de, gerçekte pek böyle olmayacaktı. Yola çıkış hazırlıklarımız beklenenden uzun sürdü ve ancak 9:30'da tekrar tırmanmaya başlayabildik. Yaklaşık yetmiş metre yukarıda kuzey duvarının ilk büyük zorluğu bizi bekliyordu. Burası "Allain Çatlağı" diye bilinen kısımdı. Fakat bugün, beklediğimizin aksine bu çatlağı görebiliyorduk. Öğlen olduğunda yoğun bulut örtüleri bizi sanki kırbaçlamaya başlayan gerçek bir fırtınanın bombardımanıyla yırtılıp dağılmış ve biz de zorlu Allain etabının hemen önündeki küçük terasta durmak zorunda kalmıştık.

Rüzgâr kuduruyordu ve savurduğu minik buz parçacıklarından dolayı gözlerimizi açamıyorduk. Dondurucu kar ve buz tozu her yanımızı kaplamıştı. İçimi bir cesaretsizlik sardı ve tırmanışı bırakmak zorunda kalacağımızdan korkmaya başladım. Tüm öğleden sonra geçmesine karşın son kararı vermeye cüret edemedim. Gece çöktü ve rüzgâr daha da çılgınca esmeye başladı. Çok sert tipi yağışı ve kasırga gibi esen rüzgâr uyku tulumlarımızdan çıkmamızı engelliyordu.

Pazar günü hava aydınlandı. Loş bir gökyüzü, kükreyen bir rüzgâr ve yoğun tipi altındaydık. Bu durumda en sağduyulu iş tırmanıştan vazgeçmek olacaktı. Fakat bu duvar bana bir yenilgiyi kabul edemeyeceğim kadar büyük gerginliklere ve çok şeyi feda etmeme mal olmuştu. Açıkta geceleme koşullarına çok uygun olan malzemelerimiz bana bu ıstırap verici kararı yirmi dört saat daha ertelettirdi. Üzüntümü şakayla bastırmak için arkadaşıma şöyle seslendim: "Hakikaten de, bugün neden aşağıya inmiyoruz ki? Bugün Pazar, yani tatil değil mi?"

Gün doğumuna doğru – 30 dereceye (C°) düşen hava sıcaklığı saatler ilerledikçe yükselmeye başlamıştı. Bu arada rüzgâr da kırıldı ve akşam olmadan barometre beş milimetre yükseldi. Sabrımız ödülünü almıştı. Tüm bu gelişmeler iyi havanın habercisiydiler. Tırmanışımıza devam edebilmemizin kesinleşmesi cesaretimizi ve neşemizi yeniden yerine getirmişti. Çevremizdeki uçuşunu sürdüren karga dostumuzu selamladıktan sonra üçüncü kez geceyi açıkta geçirmek için hazırlık yaptık.

Kırk üç saatten fazla bir süredir aynı sikkeye asılı vaziyette ve sabit konumdaydık. Duvardaki üçüncü şafak bizi 3300 metrede karşıladığında kendimizi gerek bedenen, gerekse de zihnen çok iyi durumda hissediyorduk. Bu arada gece boyunca kafamda tırmanışımızın devamı için önemli olacak bir fikir gelişmişti. Büyük çanta çok ağırdı ve bizi çok yavaşlatıyordu. Üç günden daha uzun sürmeyeceğini tahmin ettiğim tırmanışın bundan sonraki bölümünde ihtiyacımız olacak malzemeleri aldıktan sonra kalanları, bir sikkeye bağlı olarak orada bırakacaktık. Henüz üzerimizde yükselen dokuz yüz metrelik duvarı bu sürede çıkmak zorundaydık. Her şey bir yana, barometrenin ha-

reketlerini göz önüne aldığımızda havanın birkaç gün iyi gideceğini tahmin etmek zor değildi. Sırt çantalarımız ağır olsa bile malzeme çantasından kurtulmakla yükümüz hafiflediğinden şimdi daha hızlı tırmanabilirdik.

Saat sekizde yola çıkmaya hazırdık. Kaslarım iki gün süren dondurucu hareketsizlikte iyice uyuştuğundan ve teknik zorluklardan dolayı çıplak elle tırmanmak zorunda kaldığımdan Allain Çatlağı derhâl beni çetin bir sınava sokmuştu. Kayaya ve demir sikkelere elimi ilk değişimde, ateş gibi kızarmış bir şeye dokunuyormuşum hissine kapıldım. Zappelli çaktığım ilk sikkeyi kayadan söktüğü zaman bilmeden dudaklarının arasına sıkıştırıvermişti. Tekrar alırken dondurucu soğukluktaki metal parçası ıslak dudaklarına yapışmış ve yırtıp kanamasına sebep olmuştu. Dönüşte okuduğum o günlere ait gazeteler, tüm Avrupa'yı etkisi altına alan beşinci dereceden bir kutup soğuğu dalgasından söz ediyorlardı. Modena Vadisi'nde sıcaklıklar – 25 derecenin (C°) altına düşmüştü.

Otuz metre yüksekliğindeki Allain Çatlağı'nı aşmamız iki saatlik çabamızı gerektirdi. Duvar dümdüz ve ters eğimliydi. Sikkeler buzla kaplı çatlaklara çok zor çakılıyor ve fazla güven vermiyorlardı. Çantanın ağırlığı önlenemez bir şekilde beni duvardan dışarıya doğru çekiyordu. Uyuşmuş ellerim dokunma duyusunu neredeyse tamamen yitirmişlerdi ve zor hareket ettiklerinden alet kullanmamı engelliyorlardı. Altımızda üç yüz metrelik bir boşluk ağzını açmış bize bakıyordu.

Bu ilk zorlu bölümü geçtikten sonra fiziksel yeteneklerimiz yeniden normale dönmeye başladı. Önümüzde yeşil buzla kaplı uzun bir yamaç bizi bekliyordu ve burayı tırmanmak için basamak kazmak üzere öylesi zorlu bir mücadele verdim ki, vücudum da bir hayli ısınmış oldu. Saat 11:30'da duvarın ikinci büyük zorluğu olan "90 metrelik köşe"yle karşı karşıya gelmiştim. Burada duvar yüzeyinde kaya çok nadiren gözüküyordu. Ters eğimli yüzeylerin üzerleri bile, farklı kalınlıklarda da olsa sert bir kar tabakasıyla kaplıydı. Çok fazla yarık olmakla birlikte tutamak ve çatlakları bulabilmek için buz örtüsünü temizlemek zorundaydım.

Bu şekilde uğraşarak birkaç saat sonra büyük köşenin üzerine yükselmeyi başardım. Şimdi artık daha yumuşak eğimli fakat hep buzla kaplı yüzeyleri tırmanmaya başlamıştık. Fakat moralimiz ve hareketlerimdeki akışkanlık öyle bir düzeye ulaşmıştı ki, artık ne soğuğu ne de çantaların ağırlığını hissediyorduk. Hatta yemek yemeyi bile unutmuştuk ve beş gündür neredeyse doğru düzgün hiç uyumadığımızın farkında bile değildik. Hava daha da güzelleşmişti ve kendimizi çok zinde hissediyorduk. İlk kez içimde bu işi kesinlikle başaracağımızı hissettim.

Saat 4:00'de 3600 metre yükseklikte ve tüm tırmanışın kilit noktası olan meşhur pandül geçişi kısmının altındaydık. Burada rotanın önü pürüzsüz ve ters eğimli bir kaya tabakası tarafından kesiliyordu. Bu durumda bir sikke çakıp ipi de ona bağladıktan sonra kendimi on metre kadar aşağıdaki boşluğa sarkıttım. Daha sonraysa iki elimle ipi sıkıca tutup sanki yer çekiminden kurtulmuşçasma yüzeye dik bir açıyla duvarda koşarak sağa doğru yarım daire biçiminde geniş bir pandül salınımı yaptım. Tüm gücümü zorlayarak bazı kaya çıkıntılarına ulaşmayı başarıp onlara sıkıca tutundum ve küçük bir sete gelinceye kadar da yukarıya doğru tırmandım. Arkadaşım da gergin bir şekilde tuttuğum aramızdaki ipin yardımıyla aynı hamleleri yapıp peşimden geldi. Sonra pandül için kullandığım ipi sikkeden çekip topladım. İşlem tamamdı! Bu çok önemli bir andı, zira şimdi bütün köprüleri yakmıştım. Artık aşağıdaki dünyayla bağlantımız kopmuştu ve geri dönmemiz imkânsızdı. İçimizdeki büyük tepkimeyle sanki yükseklere doğru fırlatıldığımızı hissettik.

Öğle sonrası güneşi karşıdaki zirveleri ateşe verdikten sonra eriyen bir mum gibi yavaş yavaş sönüp gitti. Tırmanmaya devam ettik ve pandül geçişinin kırk metre kadar üzerinde dışarıya doğru çıkıntı yapan buzla kaplı büyük bir kaya parçasına geldik. Kazmalarımızla üzerini kazıyıp temizledikten sonra iplerle kendimizi emniyete alarak yeni bir geceyi daha açıkta geçirmek için hazırlık yaptık. Çok rahatsız bir konumdaydık ve kaya duvara sırtımızı verip ayakta durmaktan başka çaremiz yoktu. Karanlık suların her şeyi kaplayıp yutmaları gibi, aşağıdaki derin vadilerden

yükselen gecenin ilk gölgeleri ufkun soluk mor renkleri üzerine yayılmaya başlamıştı. Yavaş yavaş göz kırpmaya başlayan ilk birkaç yıldızı koyu lacivert gökyüzüne asılı binlercesi izledi. Tam üzerimizde korkunç "kara kayaların" koyu kütlesi heyula gibi şekilleniyordu. Bir gün daha geçmiş ve bir başka gece başlamıştı. Bu altıncısıydı. Kayaya sikkeyle çakılı vaziyette ayakta dikildiğimiz için duruşumuzu değiştirebilmenin en ufak bir olanağı bile söz konusu değildi. Yine de bir şeyler yemeyi ve hatta kolumuzla iyice kayaya dayayıp sabitleyerek ocakta biraz kar bile eritmeyi başardık. Fakat bu çok eziyetli bir işi. Çünkü gaz akışını sağlayan boruyu tıkayan ve alevin sönmesine yol açan buzlanmayı çözebilmek için, küçük gaz tüpünü sürekli elbiselerimin altından göğsüme sokup ısıtmam gerekiyordu.

Tırmanış sırasında sık sık hafızam beni geçmişe götürdü ve bu duvara 1949 yılı yaz mevsiminde yaptığım daha önceki çıkışımı hatırladım. Hem ben, hem de ip arkadaşım Andrea Oggioni on dokuz yaşlarımızdaydık. Dünyanın en zor duvarı olarak ünlenen yere tırmanmaya girişmiştik. 1938'de Cassin, Esposito ve Tizzoni'nin orayı ilk kez çıkmalarından bugüne, bizden önce sadece dört ekip bu tırmanışı tekrar edebilmişlerdi. Geçmişimdeki o günleri, yaşamımda o zamana kadarki en yoğun ve tüm yoksulluğumuza karşın en heyecanlı ve anlamlı günler olarak hatırlıyordum. İkimiz de öylesine fakirdik ki, hem başımızı hem de boynumuzu koruyacak bir kar başlığımız bile yoktu. Pamuklu bezden bir ekmek torbasına iki göz deliği açarak böyle bir başlığı kendimiz yapmıştık. Sırtımızda bit pazarından alınmış eski asker çantaları vardı. İpimiz kendirden yapılmış örgüleri gevşemiş bir halat parçasıydı. Sikkelerimizi bir demir çubuğu ısıtarak kendimiz şekillendirmiştik. Bize güç veren "vitaminler" yarım düzine elmayla, çantaya yerleştirir yerleştirmez eziliveren bir kaç domatesten ibaretti. Fakat tüm bunlara karşın aynı zamanda dünyanın en mutlu, en heyecanlı ve yaşam coşkumuz yönünden en zengin çocuklarıydık.

Zappelli'nin ve benim morallerimiz iyiydi ve hatta birbirimize şaka bile yapabiliyorduk. Sonra uyumak için hazırlandık. Uyuklarken kendimi sanki düşüyormuşum gibi hissettim. Fa-

kat bu sadece bir rüyaydı ve yerimde duruyordum. Zappelli'de uyuyordu. Aniden bir feryat duyuldu. Çığlığı atan bendim ve ikimiz de sıçrayarak uyanmıştık. Birden kendimi bir ip yumağına asılı hâlde boşlukta sallanırken buldum. Rüyam sanki bir önsezi gibi gerçeğe dönüşmüştü. Kayaya öylesine zayıf bir şekilde bağlıydım ki, ayaklarım buzda kaymış ve bir metre aşağıda sanki bir çuval gibi asılı kalmıştım. Biraz çabaladıktan sonra bu yeni konumumda daha rahat bir duruş şekli almayı başardım.

Uykuya varmak için beklerken bir yandan da ufka bakıyordum. Aiguille Verte'in (Yeşil İğne) üzerinde büyük ve koyu bir leke giderek büyüyüp yıldızlarla dolu gökyüzünü kaplamaya başlamıştı. Barometreye baktım ve yavaş yavaş düşmekte olduğunu fark ettim. Hava bir kez daha bize ihanet etmek üzereydi. Gün doğana kadar, saatler gerginlikle dolu bir yavaşlıkta geçti. Acaba fırtına bize ulaşmadan duvarın kalan yarısının üstesinden gelebilecek miydik?

Sah gününün ilk ışıkları bize ulaştığında kara kayaların ters eğimli yüzeylerine tırmanmaya çoktan girişmiştik. Aşağıda bıraktığımız kayaklar o sabah çok daha minik, kırılgan ve ulaşılmaz görünüyorlardı. Gökyüzünde ufukta toplanmaya başlayan ve kuzey doğu yönünden giderek yaklaşan kocaman kara bulutlar patlayacak fırtınanın kesin işaretiydiler. Gitgide azmakta olan rüzgâr neredeyse hareket etmemizi bile engellemeye başlamıştı. Durum şimdi değişmişti. Artık elimizdeki tüm kozları masaya sürme zamanıydı.

Daha hızlı ilerlemek için eldivenlerimi çıkardım ve sikke kullanımını en aza indirdim. Zorlu bölümlerle karşılaşmamıza rağmen büyük oranda sadece ellerime güvenerek serbest tarzda tırmanıyordum. Soğuk her yanımızı tam anlamıyla felç etmişti. Havadaki donuk beyazlığın üzerinde farklı gri tonlarda birer yama gibi sis öbekleri oluşmuştu. Sanki cehennemin zebanileri peşimizden kovalıyorlardı ve daha yükseklere doğru süren yarışımızı hiçbir şey durduramamalıydı.

Kara kayaları ve onların üzerindeki dik duvarı tırmandık. Sonrasında "katır sırtı", "yukarı kar yamacı" ve "kızıl kaya" diye bilinen bölümleri de geçtik. Gün ışığı yeniden yok olmaya

başlamıştı. Bulutların arasından güç seçilebilen kızarıklığıyla güneşin batışını zorlukla fark edebildim. Fırtına artık etrafımızı sarmıştı. Havada sert bir şekilde savrulan buz parçacıklarının oluşturduğu kar tozu bulutları soluğumuzu kesiyordu. Göğsüme iliştirdiğim termometre – 35 dereceye (C°) takılmış kalmış görünmekle birlikte, eğer ibresi ölçeğin en alt seviyesine dayanmamış olsa belki daha da aşağılara düşecekti. Durursak bir daha hareket edemeyecek şekilde donabilirdik. Korkuyorduk. Bir sikkeye asılarak geceyi yeniden açıkta geçirmek zorunda kalsak bile, akşam olmadan önce zirveyle aramızdaki tüm güçlükleri muhakkak aşmak mecburiyetindeydik.

Çevreyi çok zor görebiliyor olsak da 4050 metredeki "kızıl kulenin" altında yer alan yatay yan geçişi bitirip onu izleyen ters eğimli bacayı da aştığımızda artık son ışık da solmuştu. Bizi birbirimize bağlayan ipin beyaz parlaklığı dışında artık hiçbir şey göremiyorduk. Bağı çözerek ipten çıktım ve ucunu bacanın üzerinde el yordamıyla çaktığım bir sikkeden geçirerek aşağıda beni beklerken dondurucu soğuğun işkencesine uğrayan Zappelli'nin yanına kadar indim. Orada, tek emniyetimiz olan yukarıdan sarkan ipe kendimizi bağlayıp, havada asılı bir vaziyette artık tüm sıcak tutma özelliğini yitirmiş ve rüzgârdan balon gibi şişen uyku tulumlarımızın içine süzüldük.

Fırtına etrafımızda iyiden iyiye patlamıştı. Rüzgâr sağanakları bir sağdan bir soldan tepemize iniyordu. Boşlukta sallanmakta olan bacaklarımız bir süre sonra tamamen hissizleşti. Tulumun içinde nefesimizin buharı anında soğuyup yoğunlaşarak yüzümüzde buzdan bir kabuk oluşturuyordu. Zamanımızı ayaklarımızı birbirine vurarak ve tüm vücudumuzu ovarak geçirmeye çalışıyorduk. Bu koşullarda uyuyakalmak bir daha asla uyanamamak anlamına geliyordu. Öylesine endişe içindeydik ki, içinde bulunduğumuz bu berbat durumdan söz etmeye bir türlü cesaret edemiyorduk. Düşünebildiğim tek şey insanın doğanın gücü karşısında ne kadar çaresiz olduğuydu sadece. Bazen gözlerimi kapattığımda kendimi denizin ortasında bir fırtınaya yakalanmış gibi hissediyordum. Ani bir rüzgâr sağanağı buzla kaplı duvara çarptığında sanki bir dalgakıranda patlayan dal-

galar gibi uğulduyor ve onların serpintisinin yerini de, her yana savrulan iğne gibi binlerce buz tozu taneciği alıyordu. Kendimi gemisi batmış bir denizciye benzetiyordum. Bizi sikkeye bağlayan ince ip de can kurtaran salımızı andırıyordu. Gece sanki hiç bitmeyecekmiş gibiydi.

Gün doğarken gökyüzü donuk mor bir renk aldı. Leschaux buzulu bulutların altında yutulmuştu. Dağların zirveleri sanki kurşuni örtülerle kaplanmıştı. Aiguille Verte (Yeşil İğne) ve Dru uzaktan birer hayalet gibi görünüyorlardı. Zirve yaklaşık olarak yüz otuz metre kadar uzağımızda olmakla beraber, sanki hiç ulaşılamayacakmış gibi duruyordu. Eğer dün bu son bölümdeki kayalıklara ulaşamamış olsaydık hâlimiz kim bilir ne olurdu? Yorgun ve bezgin bir vaziyette yeniden tırmanmaya başladık. Âdeta kükreyerek dağa yüklenen fırtına zirve sırtından buz tabakalarını söküp koparıyordu. Ayaklarımız ve ellerimiz zaman zaman artık bize itaat etmemeye başlamışlardı. Fakat her şeye karşın bu son bölümü de aşmak zorundaydım. Muhakkak oraya varmalı, muhakkak hayatta kalmalıydım. Ellerim artık buz tutmuş tutamaklara dokunmuyor, sanki bir vida gibi onlara kenetleniyordu. Bu artık sadece bir tırmanış değil, fakat umutsuz bir hayatta kalma mücadelesiydi.

Sonunda zirvenin karla kaplı bir balkon oluşturan son sırtına vardık. Daha önümüzde buzla birbirine âdeta kaynamış gibi görünen otuz metre kadar kayalık bir bölüm, onun ardında da yine parça parça kalın buz öbekleriyle kaplanmış pürüzsüz granit bir yüzey vardı. Ellerim kayalara yapıştı. Acıyla dişlerimi sıktım. Cambaz hamlelerine benzer yeni bir sıçramanın ardından birdenbire tepemde dikilen dev bir kar kıvrımıyla karşılaşmıştım. Sanki yarı uyku, yarı uyanıklık arası bir rüya alemindeydim. Sol tarafımda kar balkonu yeşile çalan bir saydamlığa sahipti. Arasından geçebilmek için onu kırmaya çalıştım, fakat aniden bastıran bir dolu fırtınası sanki gözlerimi kör etti. Gözlerim neredeyse kapalı ve göz kapaklarım buzla kaplanmış bir hâlde kazmamı kaldırdım ve sırtın üzerine sapladım. Biraz sonra artık sırtın öbür tarafına geçmiştim. Şimdi Büyük Jorasların zirvesindeydim.

Ayağa kalktım. Çılgın gibi esen rüzgâr beni öteye itti. Düşmemek için dengemi korumak amacıyla ve ellerimle bir yerlere tutunmak zorunda kalmanın şaşkınlığı içinde birkaç adım attım. Bu son bir dakikalık kısa süre içerisinde böylesine farklı iki gerçekle karşılaşmak olanaksızmış gibi geliyordu. Önümde yedi gündür süregelen endişelerimden artık kurtuluşum dururken, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen kâbus da nihayet ardımda kalıyordu. İp arkadaşımı henüz göremiyordum, fakat her hareketini tahmin edebiliyordum. Son buz balkonunu aşarken onun yüzü gözü de kar ve buzla kaplanmıştı. Sanki onu izleyen bir devden kaçıyormuşçasına acele davranmak için içi içini yiyiyordu. Her şeyin ötesinde İtalya üzerinden gelen solgun aydınlığa doğru bakma isteğimiz vardı. Işığa, ufuktaki dağların şekillerine, sevgi ve anılarla sımsıcak görüntülere hasrettik. Tırmanışı bitirip bir an önce aşağıdaki vadilere inme arzusundan başka hiçbir şey hissetmiyorduk.

Sonunda Zappelli'de kendini karla kaplı zirve sırtının üzerine attı. O anda sevinç dolu bakışı benimkiyle buluştu. Birbirimizi kucakladık. İpimiz bile bir süre için gevşemişti. Aşağıdaki uçurumda sarkan kavisli kısmı esrarengiz bir şekilde uçup gelerek dağınık bir şekilde ayaklarımızın dibine öbek öbek yığılıvermişti. Tüm bunlar çok kısa bir an içinde olup bitti. Dondurucu soğuk insanı felç ediyordu. Rüzgârın şiddeti sözcüklerimizi boğazımıza tıkıyordu. Yaşamın olamayacağı bu yerde, yaşamımızın bu anını kaydetmek istedim ve bir buz külçesine dönüşmüş makinemizle birbirimizin fotoğrafını çektik. Acaba bu görüntülerden bir sonuç alınabilir miydi? Daha sonra kaçarcasına, düşe kalka oradan uzaklaştık. Saatime baktım, neredeyse 10:00'a geliyordu. Fırtınanın savurduğu kar bulutları arasında vadinin derinliklerini çok zor görebiliyorduk. Eski endişelerin yerini bu kez yenileri almıştı. Artık dimdik yamaçlar, kaygan kayalıklar, duvarda kısılı kalma tehlikesi yoktu. Fakat onların yerini şimdi de karla kaplı yamaçlardaki çığ tehdidi almıştı. Bu yamaçlar her ne kadar zararsızmış gibi görünseler de, ani bir uçurumla sonlanabilirler ya da bu fırtınada içinde kolaylıkla kaybolabileceğimiz bir labirente dönüşebilirlerdi.

Büyük Jorasların tepesini bir takke gibi kaplayan buzuldan inerken kramponlarımızın buz yüzeyde çıkardığı gıcırtılar rüzgârın gittikçe durulan uğultusunu bastırmaya başlamıştı. Üzerleri karla örtülü kayalardan geçerken buz tabakası kırılsa dahi bu bir sorun yaratmıyordu. Whymper kulvarının altından geçerken hayli ürktümse de, düşebileceğinden korktuğum çığ neyse ki başımıza gelmedi. Fakat kar yağışı hâlâ devam ediyordu. Tipinin içine gömülmüş bir şekilde geceyi bir kez daha açıkta geçirmek zorunda kalmaktan çok korkuyordum. "Mola kayalıklarında" aklıma parlak bir fikir geldi. İple iki boy iniş yaptıktan sonra doğrudan buzula ulaşabilirdik. Fakat kar çok derin ve yürümesi yorucuydu. Ayrıca görüş mesafesi de oldukça düşüktü. Belimize kadar gömülmüş, arkamızda derin bir çukur izi bırakarak, sarhoşlar gibi sağa sola yalpalamak suretiyle yolumuzu açmaya uğraşıyorduk. Fakat tüm olumsuzluklara karşın yine de süratle irtifa kaybetmekteydik. İndiğimiz her adımda soğuğun ısırığı şiddetini yitiriyordu. Bir süre sonra üzerimizdeki giysilerin ne kadar ağırlaşmış olduklarını hissedebildik. Şimdi termometre –15 dereceyi (C°) gösteriyordu ve hava oldukça sıcak sayılırdı! Kalın ceketimin düğmelerini çözerken onu ne zamandan beridir üzerimde taşımakta olduğumu düşündüm. Ceketimi ne zaman giymiştim? Yedi gün önce öğleden sonra saat üç sularında. O sırada Torino dağ kulübesine gitmek üzere teleferikteydim.

Büyük Joraslar dağ kulübesinde hiç durmadık ve Ferret Vadisi'nin aşağılarına ulaşıncaya kadar çığ yolakları boyunca süratle inmeyi sürdürdük. Bizi aramak için buralara gelecek birilerine rastlayacağımı düşünmüştüm. Fakat ortalıkta hiçbir insan izi yoktu. Kar yüzeyinin üzeri Joraslar buzulundaki kadar düzgün ve bâkirdi. Bu duruma üzülmeden edemedim. Saat 17:30'u gösteriyordu ve ortalık henüz kararmamıştı. Asfaltın karlar altında kaldığı düz arazideki bu son birkaç kilometrelik yolu tam üç saatte almamız sanki şaka gibiydi. Daha ötesinde kışın tam bir yokluğun hüküm sürdüğü son insan yerleşmesi olan Entreves'e vardığımızda karşımıza çıkan ilk bara girince bizi karşılarında görenler çok şaşırdılar. İlk sözleri "Siz yarın gelmeyecek miydiniz?" oldu.

Gözlerimi yukarıdaki televizyona çevirince olanları anladım. Ekrandaki dağcılık uzmanı ciddi bir hava içerisinde, herhangi bir sorunla karşılaşmadığımız takdirde Zappelli ve benim Jorasların zirvesine yarın ulaşacağımızı söylemekteydi.

Eve gitmek için bir taksi çağırdım. Tesadüf bu ya, evde de beni bekleyen kimse yoktu. Bir saat kadar kapının önünde dışarıda bekledim. Az kalsın bu da neredeyse açıkta geçireceğim sekizinci gece olacaktı.

WHYMPER SIRTI'NDA TAŞ YAĞMURU VE FIRTINA
(1964)

7 Temmuz 1964. Büyük Joraslar'da Whymper zirvesine uzanan ve henüz çıkışı yapılmamış kuzey sırtını tırmanmak niyetiyle son iki yaz mevsiminde beşinci keredir Leschaux buzuluna çıkıyordum. Her seferinde kötü hava ya da karların tehlikeli bir şekilde erimesi veyahut da barometrenin düşük olması, daha duvarın dibine bile ulaşmadan beni girişimimden alıkoymuştu. Sadece geçen yıl en azından duvarı buzuldan ayıran büyük çatlağı aşma zevkini tatmış, fakat hemen sonrasında izlerimi takip ederek yine geri dönmüştüm.

Çok çekici, fakat aynı zamanda da insanı ürküten Joraslar'ın kuzey yüzü Walker, Whymper ve Croz diye adlandırılan dikine yükselen sırtlarıyla heybetli ve mükemmel görüntüsünün doruğuna ulaşır. Yan taraflarında ona paralel yükselen diğer iki dik sırtın aksine, Whymper Sırtı zirveden aşağıya doğrudan ve dikine inerken, yüzeyin ortalarına doğru dik ve loş bir buz kulvarının içine doğru girinti yapar. İşte bu içbükeylik duvarın en büyük tehlikesini oluşturmakla ünlüdür. Bu bölüme güneş ışığı neredeyse hiç ulaşamaz ve üç zirve noktasından aşağıya dökülen kaya ve buzlar bu kulvarda birbirine karışırlar.

Bu rota benim çok ilgimi çekmişti, çünkü kendi düşünceme göre zorlu bir tırmanış problemini heyecan verici kılan her türlü unsuru taşıyordu. Güçlükleri çok fazla olmakla birlikte geleneksel özellikteydi ve çevre olarak son derece haşin ve sert bir görüntü sunuyordu. Whymper Sırtı bu duvarın fethinin ilginç tarihinin başını ve sonunu oluşturmaktaydı. 1931 yılına kadar,

henüz tüm büyük kuzey yüzü keşfedilmeyi beklerken, duvarı ilk kez fethetmeye girişen Brehm ve Rittler adlı dağcıların dikkatini işte tam da bu buzla kaplı içbükey bölüm çekmişti. Her ikisi de bu deneme sırasında düştüler ve kayboldular. Cesetleri, aynı tırmanışı denemeye hazırlanan bir başka dağcı tarafından buz kulvarının dibinde bulundu. O zamandan beri de, kimse bu rotaya girmeyi göze alamamıştı.

İşte şimdi sıra bana gelmişti. Hava henüz karanlıktı ve etraf çok sessizdi. Tek duyulan ses buz saçaklarından eriyip akan damlaların sakin havanın içinde yaptığı yankılardı. Fakat gün doğumu öncesine denk gelen bu saatlerde aşırı ayazın yaptığı dondan dolayı her şeyin kaskatı donması gerekirdi. Vaziyette bir tuhaflık sezmiştim ve bundan dolayı da tırmanışa başlamaya karar veremedim. Şafak söker sökmez ani ve mantıksız denebilecek bir kararla geri döndüm.

Gün içinde dönüş yolunda Mer de Glace (Buz Denizi) boyunca yürürken Aiguille Verte (Yeşil İğne) etrafında bir sürü helikopter gördüm. Daha sonrasında şafaktan hemen önce, benim içimi şüphe ve belirsizliğin doldurduğu sıralarda, çok büyük bir dağcılık felaketinin meydana geldiğini öğrenecektim. Bu belki de ani kar erimesi sonucu oluşan en talihsiz kazaydı. Aiguille Verte'in kuzey yüzünde bir buz balkonunun ani çöküşü, Chamonix Ulusal Dağcılık Okulu'ndan on dört öğrenci ve eğitmeni dağdan sürükleyip götürmüştü. Eski dünya kayak şampiyonlarından Charles Bozon'da onların arasındaydı.

24 Temmuz'da Whymper Sırtı'nın eteğine döndüm. İçimden gelen bir his ve şu ana kadar bana boyun eğmemekte direnen bu duvara karşı duyduğum gücenmenin etkisiyle olsa gerek, bu defa yalnızdım. Dik ve çok kırılgan buzdan örülmüş tehlikeli zırhın üzerinde yukarılara doğru tırmanmaya başladım. Bu zorlu ve çetin dağın göz alabildiğine uzanan boyutları arasında duygular ve tepkiler yoğunlaştıkça, tek başına mücadele etmenin hazzını yeniden yakaladım. Zihnimde bir sürü düşünce akıp gidiyordu. Bir ara, beni tutuculuk ve delicesine inatçılıkla suçlayıp, tavrımı "hiçbir yere varamayan, sadece aptallara özgü bir cesaret," diye tanımlamış olan bir gazetecinin sözleri-

ni hatırladığımda kendi kendime gülümsedim. Bu eleştirmeni tanımıyordum, fakat kafesteki hayvanlar gibi gerçek hayattan kopartılmış ve hayal kırıklıklarına gömülmüş kalabalığın bir üyesi olduğu yazdığı yazıdan belliydi. Bu insanlar da büroları, arabaları gibi kapalı mekânlar olan âdeta kutuların içinde yaşarlar ve yanlış standartların oluşturduğu bir dünyada boyuna kendi izlerinin peşinde dolanıp dururlar. İnsanı kişiliksizleştiren ve sadece çetele hesabı tutmaya indirgeyen gelip geçici hayallerin korkusu altında ezilmişlerdir. Böyle bir yorumu ancak kafası rakamlardan başka bir şeye çalışmayan düşüncesiz bir adam yapabilir.

Ağır ağır Whymper Sırtı'nın en can alıcı bölümüne doğru yükseliyordum. Düz ve donmuş duvarın beş yüz metrelik kısmı altımda kalmıştı. Buna karşılık duvarın kalan iki yüz metrelik bölümü sanki üzerime düşecekmiş gibi tepemde dikiliyordu. Yüzey, üzerleri kabarmış bira köpüğü kıvamında karla kaplı bir dizi büyük kaya çıkıntısıyla örtülmüştü. Derin düşüncelere dalmışken birdenbire durumun farkına vardım. Bu koşullarda tırmanmaya devam etmenin olanaksız olduğu ayan beyan ortadaydı. Üzgün bir şekilde aşağıya indim ve güneş batarken geceyi açıkta geçirmek için kayalar arasında bir set buldum. Tehlikeli buz kulvarından aşağıya ancak sabah ayazıyla oluşacak don yardımıyla inebilirdim.

30 Temmuz'da Whymper Sırtı'nda peş peşe başarısızlıklarımın yarattığı kasvetli havayı biraz olsun dağıtabilmek için, henüz tırmanılmamış kuzey sırtından Trident du Tacul'e çıktım. Doğrudan sıkı granit kaya üzerinde, boşluk hissinin çokça yaşandığı, zorlu ve güzel bir tırmanış oldu. Bu sırada arkadaşım Livio Stuffer de bir kayak şampiyonu olduğu kadar, iyi de bir dağcı olduğunu ispatlamış oldu. Whymper'in adım adım kaçırdığı eski neşemi yeniden bulmuştum.

Üzerinden daha bir gün geçmişti ki, insan doğasındaki dar görüşlülük yeniden karşıma çıktı. Tarih 31 Temmuz 1964'ü gösteriyordu ve benim de katılmış olduğum K2'nin ilk tırmanılışının onuncu yıldönümüydü. Geniş bir okuyucu kitlesi olan "People's New Sunday Gazette" adlı bir gazete, belli ki benden

hoşlanmayanlarca desteklenerek "özel bir rapor" yayınlamak suretiyle bu yıldönümünden istifade etmeye kalkmıştı. Bu makale ve sonraki gün bunu izleyen bir başka yazı, benim bu tırmanış sırasındaki davranışımı korkaklık ve vatan hainliğiyle suçluyordu. Güya ben sorumsuzca davranmıştım, yetersiz kalmıştım, yalancıydım ve hırsızdım. Bir insana bundan daha kötü ne söylenebilirdi?

Artık sabrım taşmıştı. Haysiyetime karşı böylesine bir çamur atma karşısında daha fazla sessiz kalamazdım. Bu çirkin saldırının sorumluları adalete hesap vermeliydiler. Bunun üzerine söz konusu gazeteye karşı iftira davası açtım. Fakat kendimi de bir nefret dalgasına kaptırmadım. Bunun yerine büyük bir tutkuyla yeniden Whymper Sırtı'nın fethine yöneldim.

Duvara tekrar gelişimin yedincisiydi. Kötü hava beni yine geriye püskürttü. Fakat bu önemli değildi, bunun sekizincisi de vardı. Eve döndüğümde bir yıldır görmediğim Cenevreli dağcı Michel Vaucher beni ziyarete gelmişti. Onu yeniden gördüğüme çok sevindim ve dostluğumu göstermek için projeme katılmasını teklif etmekten daha güzel bir yol da bulamadım. Ona Whymper Sırtı tırmanışında yaşadığım aksaklıkları ve sonuçla ilgili umutlarımı anlattım. Gözlerinden okunan heyecanı görür görmez de damdan düşer gibi "Bir sonraki sefere benimle gelir misin?" diye soruverdim. Teklifimi derhâl kabul etti. Hissettiği coşku açık bir şekilde en az benimkisi kadardı.

6 Ağustos Perşembe sabahı saat üçte kafa lambalarımız tırmanışın ürkütücü başlangıcındaki buzdan kütleleri aydınlatmaya çalışıyorlardı. Henüz her şey şiddetli don sebebiyle yerine yapışık durumdaydı. Oysa ki, aynı yer gündüz vakti sürekli taş düşmeleri sonucu sanki bir savaş alanına dönüyordu. Merdiven gibi basamaklar açmak üzere sert buz üzerinde kazmam çoktan işe koyulmuştu. Şiddetli ayazın aniden kesilivermesi biraz endişe vericiydi. Sırtımızda taşıdığımız ağırlık artık kendini hissettirmeye başlamıştı. Çantalarımız zorlu bir sınava hazır bir şekilde sikkeler, karabinalar, ip merdivenler, çekiçler, uyku tulumları, ocak ve beş altı günlük erzakla doluydular. Her biri kırkar metrelik iki ip bizi birbirimize bağlıyordu. Kramponlarımız ayak-

larımızda, buz kazmalarımız ellerimizdeydi. Su ihtiyacımızı da kar ve buz eriterek sağlayacaktık.

3100 metre yüksekliğe ulaştığımızda gün doğuyordu. Sessiz bir şekilde sanki otomatik olarak tırmanmaktaydık. Ben buzda basamak açıyordum ve her ip boyunun ardından ip arkadaşım yanıma tırmanıyordu. Ağarmakta olan bulutsuz gökyüzünde, tam Whymper Zirvesi'nin üzerinde hâlâ parlamakta olan bir yıldız görünüyordu. Bu Venüs'tü. Yıllar önce Güney Patagonya'da Cerro Adela Dağı'na tırmanırken yine bir şafak vaktinde böylesine parlak bir yıldız daha gördüğümü hatırladım. Bu belki de bize uğur getirecek bir işaretti. Bu tatlı anının keyfi aniden başlayan bir taş yağmuru sonucu bir anda kaçıverdi. Fakat en azından dağın bu alçak yamaçlarında duvardaki koşullar mükemmel denecek kadar iyiydi. Michel'le birlikte ilk kez büyük bir dağda birlikte oluyorduk, fakat çabucak anlaşmıştık. Sonu hüsranla biten bunca denemeden sonra bu kez koşulların başarmamız için çok uygun olduğunu hissediyordum.

Nispeten buzdan arınmış kayalar üzerinde yükseliyorduk. Buzla kaplı kulvar artık altımızda kalmıştı. Sırayla önden tırmanıyorduk. Bunun sonucu olarak her ne kadar önümde yukarıdan sallanan bir iple tırmanmaya alışkın olmasam da, tırmanışımız hızlı ve zevkli geçiyordu. Şunu itiraf etmeliyim ki, genel-

kaç yıl önce bu rotanın ilk kış çıkışını yapmaya girişiğim zamanki dağın mutlak sessizliği ve ıssızlığı düşünüldüğünde, tam bir tezat oluşturan şimdiki görüntü inanılmaz bir şeydi. Kimileri tırmanışa daha yeni başlamışken, kimileri de zirveye ulaşıp arka yamaca inmekteydiler. Hepsi kendi dillerinde konuşup bağrışıyorlardı. Kulağıma gelmeyen tek ses bir sikkeyi döven çekiç sesleriydi. Belli ki duvar metal hırdavatla dolup taşmıştı. Bulunduğumuz noktadan izlendiklerinde tüm bu insanlar sanki sıradan bir gezintiye çıkmış gibiydiler.

Sabah saat onda iki hafta önce tek başıma geceyi geçirdiğim yere ulaşmıştım. Burada bir paket şeker ve iki paket bisküviyi aynen bıraktığım gibi buldum. Kısa bir mola vermeye karar verdim. Yirmi metre kadar aşağıdaki Vaucher yanıma gelmek üzere tırmanırken, duvardan sızan bir akıntıdan matarasına su doldurması amacıyla sola doğru yatay ilerlemesi için seslendim. Daha henüz iple onun emniyeti almamıştım ki, iki koca kaya kütlesi düşüp hemen üzerimdeki çıkıntıya çarptı ve paramparça oldu. Peşinden de bir taş yağmuru bize doğru yöneldi. "Michel!" diye bir çığlık attım ve vücudumu kayaya yapıştırdım. Patlamaya benzer bir hava akımı sağ ayağıma çarpıp sendeletti. Birkaç santimetre yanıma düşen bir kaya parçası Vaucher'i de yalayıp geçti. İnanılmaz bir şekilde yara almadan kurtulmuştu. Fakat kaya, yanımdaki setin üzerinde gevşek bir biçimde yığılı duran iki ipi kesip beş parçaya ayırmıştı. İpin kalan kısımlarının kayanın koparttığı uçları âdeta erimişti ve hâlâ sıcacıktı. Ayağımın başına neler gelebileceğini gözümün önüne getirmeye çalıştım ve içim titreyerek bu setin üzerinde daha önce gecelemiş olduğumu düşündüm. Fakat şimdi acil sorunumuz iplerimizin durumuydu. Henüz tırmanışın dörtte birini ancak bitirmiştik ve iki ipimiz de kesik ve kullanılamayacak durumdaydı. Elimizdeki en uzun ip parçası yirmi iki metre kadardı. Şimdi ne yapacaktık? Devam edebilmek için ipin en uzun kısımlarını birbirine bağlamak zorundaydık, ancak bu durumda da düğümler karabinaların içinden geçmeyeceklerdi. Fakat yine de böyle yaptık ve çok çetrefilli manevralar yapmak suretiyle tırmanışı sürdürdük. Bir parça şeker yiyip Vaucher'in duvar-

daki akıntıdan toplayabildiği birkaç yudum suyu içtikten sonra yola devam ettik. Bir saat boyunca kısmen de olsa bize yüzünü gösteren güneş Joraslar'ın zirve sırtı arkasında kaybolmuştu ve onu artık gün boyu göremeyecektik. Hava dondurucu bir şekilde soğumuştu ve duvarın görüntüsü de gitgide daha tatsızlaşmıştı.

Tehlikeli taş düşmelerinden olabildiğince sakınarak ve sabırla çok dik buz yamaçlarında basamak kazarak, benim daha önceki tek başıma tırmanış girişimlerimden bildiğim rotayı izlemeye devam ettik. Evvelce ulaşmış olduğum en yüksek noktaya geldiğimizde vakit akşam üzerine dayanmıştı. Önden tırmanmakta olan Vaucher biraz yukarıdan bana seslendi: "Walter, buraya kadar tırmanmış mıydın sen?"

"Hayır. Şu an durduğum yer en yüksek noktaydı!" diye cevap verdim.

"Hayret! Burada bir sikke var!"

Gerçekten de vardı. İyiden iyiye kayaya gömülmüştü. Tarihsel bir sikkeydi. Eski ve paslıydı. Belli ki, Brehm ve Rittler'in trajik tırmanış denemesinden kalmıştı. Vaucher çekiciyle vurarak sikkeyi yerinden sökmeye çalıştıysa da başaramadı. İnanılmaz bir şekilde sikke sanki kayaya kaynamıştı. Otuz üç sene önce, belki de işte tam bu noktadan düşmüş olan dağcıların sessiz tanığı olarak sikkenin burada kalmasının daha doğru olacağına karar verdik.

Günün kalan saatlerinde kayda değecek bir şey olmadı. Akşam olduğunda kendimizi koca bir kaya kütlesinin kuytusunda, iki ince çıkıntıya asılı vaziyette bulduk. Ertesi sabahki tırmanışı kolaylaştırmak için üzerimizdeki ters eğimli kayanın altına iki parça ipi sabitledikten sonra, açıkta geçireceğimiz ilk geceyi karşılamak üzere hazırlığa başladık. Hava mükemmeldi. Karanlığın çökmesi Walker Sırtı üzerindeki dağcıların gürültülü tırmanışına son vermiş ve dağ yeniden sessizliğine dönmüştü. Her birimiz kendi kaya çıkıntımız üzerine tünemiş vaziyette konuşmadan duruyorduk. Vaucher benden on beş metre aşağıdaydı. Etrafımızı tamamen saran karanlığın içinde uyumaya çalışıyorduk.

Bir ara ansızın uyandım. Sanki deprem oluyormuşçasına kayalar sallanmaya başlamıştı. Önce düştüğümü zannederek dehşete kapıldım. Fakat hayır; üzerimdeki dağ çöküyordu. Gecenin loş ışığında yükseklere doğru baktığımda duvarın sanki yanardağ patlıyormuş gibi kıpkırmızı kızardığını gördüm. Sarsıntının etkisiyle her şey parçalanıyordu ve kayaların sürtünmesinden etraf ısınmıştı. Sürüp giden bir gümbürtü, boşluğu sanki yırtıyordu. Bir anda her tarafım bir ateş şeraresiyle kaplandı. Kıvılcımlar inanılmayacak bir şekilde üzerimden geçip hızla aşağıya döküldüler. Parıldadıkça sağa sola çarptığını seçebildiğim kamyon büyüklüğünde bir sürü koyu kütle görmüştüm.

Bir ara başımı omuzlarımın arasına gömüp âdeta kayaların içine girmeye uğraşırken çığlık çığlığa bağırdığımı fark ettim. Hiçbir şey düşünemiyordum. Öylece bekledim. Sonunda şiddetli bir hava akımı beni kayalara çarptı ve soluğum kesiliverdi. Ateş ve kaya parçalarının oluşturduğu çağlayan üzerimden geçip aşağıdaki buzula doğru yönelmişti. Gümbürtüler de azaldı ve nihayet kesildi. Mucizevi bir şekilde yara almadan kurtulmuştum, fakat her yanım buz ve kayalardan dökülen tozlarla kaplanmıştı. Havaya keskin bir sülfür kokusu yayılmıştı. Acaba Vaucher yaşıyor muydu? Ona adıyla seslendim ve o da bana aşağıdan adımla seslendi. O da herhangi bir yara almamıştı. Dağ hiçbir şey olmamışçasına eski dinginliğine dönmüştü. Fakat bizim içimizde kopan fırtınanın yatışması biraz zaman alacaktı.

İlk ışıklarla üzerimizdeki duvarın ciddi bir biçimde hasara uğradığını gördüm. Kaya döküntüleri dolayısıyla yüzeydeki engebeler ve kaba pürtükler sanki tıraşlanmışlardı. Aşağıdaki buzul, vadiye doğru yüzlerce metre boyunca simsiyah olmuş ve düzleşmişti. Duvarın dibindeki ilk üç geniş buzul çatlağı ortadan kaybolmuş ve dev buz kütleleri süpürülüp gitmişti. Boşluğa doğru uzanarak olanı biteni görmeye çalıştım. Kaya kütlelerinin kopup düştüğü nokta yukarıda seçilebiliyordu. Yüz yirmi metre boyudaki muazzam bir kaya kulesi yok olmuştu. Onun yerinde dümdüz kayaların oluşturduğu ve çevresi buzla kaplı bir oyuk oluşmuştu. Çöküntünün granit kaya yapısının tümünde kim bilir kaç yıldan beri devam edegelen çok yavaş bir doğal

aşınma sürecinin sonucuyla gerçekleştiği belliydi. Şimdi bu heyelanın akış yolundan, kaya tabakalarının yüzeylerinin rendelenmişçesine düzgünleştiği taraftan yola devam etmek zorundaydık. Fakat beni asıl ürküten, hava sıcaklığı yükseldikçe ister istemez yerlerinden kopacak olan ve şimdilik kayan molozların aktığı yolağın kenarlarında birikip buzlara yapışmış kaya tabakalarının yuvarlanıp düşmeleriydi. Dolayısıyla güneş henüz duvarın kıyısına vurmadan sabah ayazının yaptığı dondan faydalanarak derhâl harekete geçmek zorundaydık.

Fakat ne yazık ki erime çok erken başladı. İlk taş yağmuru döküldüğünde daha henüz dün gece döşeyip de kayada asılı bıraktığımız ipe tırmanmaktaydık. Taşlar birkaç metre yanımdan sıyrılıp geçmişlerdi. Yukarıdan başka bir şeylerin düşmediğinden emin olmak için başımı kaldırdığımda küt diye taşı kafama yedim! Sanki bir yıldırım çarpmıştı. Düşmesi geciken bir taş tam alnımın ortasına isabet etmişti ve neredeyse ipten düşmeme sebep olacaktı. Hiçbir emniyete bağlı olmadan sabit ipe sadece ellerimle tutunuyordum ve alnımdan gözlerimin içine akan kan şimdi görmemi de engelliyordu. Acıdan tamamen hareketsiz kalmıştım ve bayılarak ipten kayıp düşeceğimden korkuyordum. Vaucher on iki metre aşağıdaydı ve bana yardım edebilecek durumda değildi. Zorlukla kendime hâkim oldum ve kolla-

mışlardı. Dev uyanmadan önce burayı aşabilmek için saat 9:30'da yeniden süratle tırmanmaya başladık. Don sebebiyle aşınmış kaya yüzeylerine yapışan macun gibi kumlu maddelerin üzerine tutunmak çok zordu, fakat ne yazık ki bunlardan başka da tutacak yer yoktu. Öğle vakti heyelanın aktığı yerin hemen sağ kenarı altında kuytu bir yere vardık. Taş düşmeleri yeniden başladığı için burada durmak zorundaydık. Bu arada hava da kötüleşmişti. Saat ikiye doğru yoğun bir dolu yağışı başladı ve altıya kadar devam etti. Ardından da buz gibi soğuk geri geldi. Bir geceyi daha bu bulunduğumuz yerde geçirmek zorundaydık. Önceki akşam olduğu gibi yine elimizdeki iki uzun ip parçasını ertesi sabah izleyeceğimiz rota boyunca sabitledik. Geceledigimiz yer heyelan yolunun altında buzla kaplı bir oyuktu. Yaklaşık 3700 metre yükseklikteydik. Tüm bir gün boyunca ancak yüz metre kadar yükselebilmiştik. Doğal olarak ikimiz de asla geriye dönmeyi düşünmüyorduk. Zira hem elimizdeki ipler çok kısaydı, hem de başta tam altımızdaki duvar olmak üzere aşırı yorucu bölgeyi yeniden aşağıya inmek delilik olacaktı.

Dün geceden çok daha rahatsız koşullarda ikinci kez geceyi açıkta geçirdik. Fakat en azından bir naylon torbayı üzerimizdeki ters eğimli duvardan sızan suyla doldurabildiğim için susuzluğumuzu giderme imkânımız vardı. Gece fırtınayla birlikte başladı. Peş peşe patlayan şimşekler ve gök gürültülerinden sonra aralıklı olarak devam eden dolu, daha sonra yoğun kar yağışına dönüştü.

Cumartesi sabahı gün doğarken yumuşak bir şekilde de olsa hâlâ kar yağmaktaydı. Birkaç saat sonra gökyüzündeki bulutlar sıyrıldı ve kendimizi tamamen başkalaşmış bir dağın üzerinde buluverdik. Nihayet insanlardan arınan Walker Sırtı'nda sadece dört küçük kara noktanın bin iki yüz metre yüksekliğinde bembeyaz bir buz tabakasının üzerinde kümeleştikleri görülüyordu. Bunlar duvarın üçte ikisini tırmanıp da kar fırtınasına yakalanan ikişer kişilik iki ekiptiler. Bu dört talihsiz adama uzun uzun baktım ve onlar için endişelendim. Daha sonra da kendi kendime, belki onların da bizim için ve hatta daha da çok endişelenmiş olabileceklerini düşündüm.

Deneyimin üçüncü günü başlamıştı. Heyelanlar dün sabahki gibi hemen gün doğumunun ardından başlamış, fakat saat dokuza doğru iyice seyrekleşmişlerdi. Biraz da isteksizce tırmanışa devam ettik. Korkunç derecede dik ve zor bir buz kulvarından yukarıya çıktık. Yüksekliği otuz metre kadar olan bu bölümü aşmak neredeyse iki saatimizi aldı. Derken on beş metre aşağımdaki Vaucher'in hemen yanına dökülen yeni bir taş yağmuru başladığında, heyelanın oluşturduğu huni biçimli yolağın bu son kısmının tam ortasında bulunuyorduk. Neyse ki arkadaşım yaralanmadı. Fakat kalan iki parça ipten biri, beline doladığı halkanın üç metre ötesine çarpan bir taş sonucu kopmuştu.

İki gündür büyük kaya heyelanının gevşek döküntülerinden yuvarlanan kayaların yağmuru altındaydık. Elimizde kalan ve tek parça olan on sekiz metrelik bir ipi kullanıyorduk. Sikkelerden kendimizi emniyete almak gitgide daha zorlaştığı için olabildiğince az sikke kullanmaya başlamıştık. Her zaman olduğu gibi sırayla önden tırmanıyorduk.

Büyük kaya heyelanının aşağıya düşen molozlarıyla sürekli bizi tehdit eden yüz yirmi metrelik kulvardan sonunda dışarıya çıkabildik ve günün tüm kalan bölümünde de içi buzla ve karla sıvanmış bacalar boyunca Whymper Sırtı'nın dik yüzünde tırmanmaya devam ettik. Bu kısımda neredeyse dimdik ve cam buzla kaplanmış pürüzsüz granit tabakalar dolayısıyla tehlikeler aşırı boyuttaydı. Bu kayaların üzerine tek bir sikke bile çakamıyorduk ve ellerimiz sürekli üzerlerinden kayıyorlardı. Derken, neredeyse akşam olmak üzereydi ki, bir sikke çakmaya çalıştığım sırada, çekicin güçlü darbesi sikke yerine sol elimin baş parmağı üzerine iniverdi. O acıyla bayıldığımı sandım.

Geceyi üçüncü kez açıkta geçirmek için buzla kaplı hafif bir çukur gibi oyuk bir alanın ortasında yerleştik. Burası Eiger Dağı'ndaki meşhur bir bölüme oldukça benzediğinden, biz de onu hatırlatacak şekilde burayı "Örümcek" diye adlandırdık. 250 metrelik yükseklik kazanmıştık. Zirveyle aramızda da yaklaşık bu kadar bir mesafe kalmıştı. Gün boyunca hava biraz olsun düzelmişti ve bu da duvar hâlâ daha tamamen karla kaplı olsa bile, moralimizi yükseltmeye yetiyordu. Hava iyice kararmadan

aceleyle bir miktar daha tırmanarak, yarın sabah kullanmak üzere yine sabit bir hat döşedim. Ellerim soğuktan uyuşmuştu. Belki de batıdan esmekte olan rüzgârın kuzeye dönmesiyle hava sıcaklığı – 15 dereceye (C°) kadar düşmüştü. Üstümüz başımız sırılsıklamdı ve giysilerimiz kurumuş balık gibi kaskatı donarak demir gibi sertleşmişlerdi.

Yaklaşık 4000 metre yükseklikteydik. Üzerindeki buzları temizlediğimiz kayalık bir çıkıntının üzerinde geceyi yine açıkta geçirmek üzere bir kez daha hazırlandık. Bu duvarda iki kişinin yan yana durabileceği tek bir yerin bile olmaması ne tuhaftı. Bu gece de birbirimizden ayrı düşmüştük.

Kayadaki minicik yuvamda biraz rahat edebilmek için cambazlık yaparken elimde olmadan ipe değince ip de uyku tulumuma çarptı ve onu setin üzerinden aşağıya yuvarladı. Aniden arkamı döndüğümde ancak boşluğa doğru düşen siyah bir gölge görebildim. O andaki öfkemden dolayı dudaklarımdan kötü sözler dökülse de artık hiçbir yararı yoktu. Hava daha da soğuyacağından uyku tulumsuz işim hayli zorlaşacaktı.

Şimdi hava açıktı ve her tarafta yıldız kümeleri parıldıyorlardı. Kendi kendime yarın havanın güzel olacağını söyledim, fakat sabaha zinde olmam gerekiyordu. Karşımızda, Walker Zirvesi'ne uzana son sırtın üzerinde bir ışığın yandığını fark ettim. Bunlar geceyi açıkta geçiren ve daha sonradan güçlü Alman ve Avusturyalı dağcılardan oluştuğunu öğrendiğim dört kişilik ekipti. Onlar da bizim gibi zirveye kilitlenmişlerdi. Bu zayıf ışığa bakmak, sanki korunması gereken canlı bir şeye sahip olmak gibiydi. Ayaklarımı çantanın içine sokup bir ip yığınının üzerine kıvrılarak gecenin geçmesini beklemeye başladım. Doğal olarak uyuyamıyordum ve zihnime binlerce düşünce üşüşüyordu. Daha geç saatlerde sert bir rüzgâr çıktı ve kar öbeklerini savurmaya başladı. Gece soğuktan titremeler ve diş takırdamalarıyla tükenip gitti.

Pazar sabahı güneşin ortaya çıkması hayli gecikti, zira karla yüklü bir bulut denizi gökyüzünü kuzey doğu yönünde dalga dalga kaplamıştı. 7:30 sıralarında hareket etmeye hazırdık. Dünkü çekiç darbesinden dolayı moraran ve şişen sol elimin baş par-

mağı berbat bir şekilde acıyordu. Parmağımı korumak için sadece sağ elimi kullanabiliyordum. Örümceğin buzla kaplı kalan bölümünü zorlanarak da olsa tırmandıktan sonra, önden tırmanma sırasını zirveye kadar Vaucher'a devrettim. Parmağımın durumu gittikçe kötüleşiyordu ve sanki kangrene çevirecekmiş gibi ağrıyordu. Sol elimle ne bir yere tutunabiliyor, ne de sikkeleri sökmek için çekici kavrayabiliyordum. Ben sağ elimle çekici kullanırken Vaucher da sık sık iple beni tutarak emniyete alıyordu.

Sabahın ilerleyen saatlerinde bir helikopter ortaya çıktı. Mer de Glace yönünden gelmişti ve tekrar tekrar duvara yaklaşarak uçmaktaydı. Belli ki bizi arıyordu, fakat ne yazık ki epey aşağımızda ve hayli alçak irtifalarda dolaşıyordu. Belli ki, dağın korkunç şartlarını göz önüne aldıklarında bizim geriye dönmüş olduğumuzu düşündüklerinden duvarın alt bölümlerini araştırıyorlardı. Bir ara helikopter yükselmeye başladı ve bulunduğumuz seviyeye yaklaştı. Fakat zirveye ulaşıncaya kadar yükselmeye devam etti ve orada birkaç tur attı. Aracın içinde bazı insanlar görebilmiştim. Dikkatlerini çekebilmek için ellerimizi salladıysak da işe yaramadı. Bizi göremediler ve bulunduğumuz yere yaklaşmanın dışında dağın her tarafında uçtular.

Daha sonra helikopter bizi hayal kırıklığına uğratacak bir manevrayla dağın iyice aşağılarına doğru uçtu ve bin metre kadar altımızdaki buz kulvarının dibini dikkatle araştırdı. Bizi duvarın üzerinde göremeyince muhtemelen ölmüş olduğumuzu düşünmüşler ve buzulun üzerinde cesetlerimizi arıyorlardı. Başlangıçta helikoptere yönelttiğimiz sevinç çığlıkları şimdi yerini sert sövgülere ve öfke dolu hareketlere bırakmıştı. Helikopterin bizi göremediği haberiyle geri dönmesi üzerine, evlerimizde bizi bekleyenlerin ne kadar endişelenip ıstırap dolu saatler geçireceklerini tahmin edebiliyorduk. Helikopter tekrar buz kulvarını dolaştıktan sonra hızla zirveye doğru atıldı ve sonunda Chamonix vadisine doğru uzaklaşıp gözden kayboldu.

Artık dikkatimizi tamamen duvara çevirmiştik. Öğleye doğru kendimizi bulutlarla sarılmış olarak bulduk. Zirvenin yakınlarında rutubetli rüzgâr her yanımızı beyaz buz parçalarıyla kap-

lamıştı. Bir an evvel bu acımasız durumdan kurtulabilmek için âdeta saldırırcasına zirveye doğru hamle yaptık. Zaten bu iş gereğinden çok uzun sürmüştü.Tırmanış bir hayli sikke kullanmamızı gerektirmişti. Neyse ki pürüzsüz kaya yüzeyleri arasında hiç geçit vermeyecekmiş gibi yükselen ters eğimli kütlelerin üzerinde çatlaklar mevcuttu. Bizi türlü cambazlıklar yapmaya zorlayan kısa ip parçaları da işleri güçleştirmişlerdi. Etrafımız sürekli olarak görüş mesafesini sınırlayan kalın bulutlarla çevrilmişti. Nihayet üzerinde tırmandığımız sivri kaya kütlesinin eğiminin artık azalmaya başladığını hayretle gördük. Kayaların önümüzde yükselen görüntüsü gitgide ufaldı, zemin düzleşti ve sonunda zirveyle buluştu. Artık üzerimizde hiçbir dağ yükseltisi kalmamıştı. Neredeyse hiç beklemediğimiz bir anda kazandığımızı anladık.

Evet, tüm engellere karşın kazanmıştık, fakat bu zevkimizi tadacak zamanımız yoktu. Gerçekten de gecenin inmesi ve devam etmekte olan kötü hava dolayısıyla inişin yol açtığı sorunlar hemen kendilerini gösterdiler. Saat 18:30 olmuştu. İtalyan yamacından aşağıya inmeye başladık. Fakat acaba burası İtalyan yamacı mıydı? İki kez az önce çıkmış olduğumuz tarafa doğru yöneldiysek de, hatamızı zamanında kavradık. Sonunda biraz içgüdümün biraz da rüzgârın yönünün kılavuzluğuyla İtalyan yamacındaki ilk kolay kayalıkları fark edebildim.

Zirveden iki yüz metre aşağıda karanlıktan dolayı durmak zorunda kaldık. Yeniden kar yağışı başladığı için açıkta geçireceğimiz bu dördüncü gece de diğerlerinden daha kolay olmayacak gibi görünüyordu. Aslında aşağıdaki derinliklerde yer alan vadiye iki saatte ulaşabilirdik. Fakat tırmanışımız sırasında kendini sonuna kadar savunan Whymper tüm tuzaklarını ve zorluklarını yine önümüze sürmüştü. Yarınki inişimizi bir işkenceye dönüştürmek için indirdiği bu son kar yağışıyla sanki kendini haklı çıkarmak ister gibiydi.

Henüz fethettiğimiz bu duvar belki de Alpler'deki geleneksel "büyük dağcılığın" son kalesiydi.

MATTERHORN KUZEY YÜZÜ'NDE KIŞIN TEK BAŞINA
(1965)

1965 yılıydı. Bundan yüz sene önce 17 Temmuz 1865'te Edward Whymper ve arkadaşları İsviçre tarafındaki Hornli sırtından efsanevi bir tırmanışla Matterhorn'un zirvesine ulaşmışlardı. Bunun iki gün sonrasında da Jean Antoine Carrel aynı zirveye bu defa İtalya tarafındaki Lion sırtından çıktı. Daha sonra dağcılıktaki başarıların altmış beş yılı boyunca bu dağın tüm sırt ve yüzlerinin her biri, Alpler'deki en ciddi sınavlardan birisi olup, peşinde çok koşulan zorlu kuzey yüzü de dahil olmak üzere, insanın cesareti karşısında zamanla teslim oldular. Dolayısıyla bu dağın kuzey yüzü de usta dağcıların meşhur üçlüsüne dahil edilmişti – Matterhorn, Eiger, Büyük Joraslar.

Fakat görkemli Mattherhorn üzerinde daha her şey başarılmış değildi. Dev kuzey yüzü henüz zirveye doğrudan ulaşan dikine rotanın (direttissima) tamamlanmasını beklemekteydi. Bu rotanın mümkün olup olmadığı daha tüm duvar tamamıyla fethedilmeden önce 1928 yılında Kaspar Mooser ve Victor Imboden tarafından denenmişti. Geniş kuzey yüzünün dimdik yamaçlardaki bu doğrudan rota girişimi ne yazık ki acıyla son bulmuştu.

Aşırı zorlu tırmanışlar içeren tarzdaki dağcılığı bırakma kararı almıştım ve kısa bir süre sonra Kanada ve Alaska'yı kapsayan uzun ve maceralı bir yolculuğa çıkacaktım. Kararıma sadık kalarak aylar boyunca büyük ve çok zorlu tırmanışları aklıma hiç getirmemeye çalıştım. Fakat yüksek dağların içime düşürdüğü kurt tamamen uyumadığı için beni yeniden kemirmeye başlamıştı. Bunun üzerine Mattherhorn'un ilk çıkışının yüzüncü yıldönü-

münde, senelerdir rafa kaldırdığım eski bir tasarı karşı konulmaz bir şekilde kendini dayatmaktaydı. Bu tasarı, yamaca Mooser ve Imboden'in başladığı yerden girerek kuzey yüzü boyunca dik ve doğrudan bir rota açmaktı. Bu belki de yıldönümünün bir cazibesiydi. Gerçeği söylemek gerekirse dağcılığı bırakma niyetime karşın, hâlâ daha Mattherhorn'a tırmanmayı ve onun yüz yıllık efsanesini kendimce onurlandırmayı ateşli bir şekilde arzuluyordum. Bunun üzerine bir parantez açıp, sonrasında da üzülmeden onu yeniden kapatmaya karar verdim. Kuzey yüzündeki doğrudan rotayı tırmanmaya girişecektim ve işin gereği olarak da bu çıkış kış mevsiminde yapılacaktı. Zira gelecek yaz Mattherhorn'la aramda koca bir okyanus uzanıyor olacaktı.

Dağcılık dünyasında nerede olursa olsun dalganın sırtına binip gideni takip edecek hevesli gönüllüler eksik olmaz. Fakat yaşam bana bu tip insanların en itibarlısının bile, gerçek arkadaşlarımın en alçak gönüllüsüyle dahi bir olamayacağını öğretmişti. Benim için arkadaş insan ilişkilerinde bir vaha gibidir. Dolayısıyla bu yeni ve son maceram için ip arkadaşlarımı en yakın dostlarım arasından seçtim. Bu insanlar İtalya'nın Abruzzo bölgesinden Gigi Panei ve Carnic Alpleri'nden Alberto Tassotti'ydiler. İki gerçek adam. Genç olmamakla birlikte, güçlü ve heyecan dolu. Dağlara olan aşkları bir yana, onlar da Mont Blanc'ın eteklerinde yaşıyorlardı. Yıllardır orada oturmalarına karşın yaşadıkları çevrenin yerlileri tarafından benim gibi onların da davetsiz misafir ve istenmeyen "yabancılar" olarak nitelendirildikleri söylenebilirdi.

10 Şubat'ta tırmanışa başladık. Daha rotanın girişinden itibaren duvar dik, karla kaplı ve zorluydu. İpte üç kişi olmak doğal olarak ilerleyişimizi yavaşlatıyordu. Manevralar uzun zaman alıyor ve kısa kış günü çabucak geçiveriyordu. Fakat son derece uyumlu bir şekilde ilerlediğimiz gibi, orada ve birlikte olduğumuz için de çok mutluyduk. İpe girerek yapılan tırmanışın gerektirdiği kısa komut ve cümleler arasında Panei ve Tassotti isimleri, zaman sanki gizemli bir şekilde geçmişe doğru sıçramış gibi, savaş dönemlerindeki lâkapları olan "Goitone" ve "Tass"a dönüşmüşlerdi.

Mazinin çok uzaklarında kalan önceki tırmanıcılardan henüz hiçbir ize rastlamamıştık. Fakat Mooser ve Imboden'in benim "Melekler Geçişi" diye adlandırdığım bölümden öteye geçemediklerine şüphe yoktu. Üç günlük çetin bir tırmanışın sonunda biz bu bölümü aşmış ve tırmanışın bir başka kilit noktasına ulaşmıştık. Burası kuzey yüzünü yatay olarak bölüp dağa sanki bir sarmal gibi kavis veren ters eğimli kayaların oluşturduğu bir engeldi. Geceleyin tam da burada tepemizde bir fırtına patladı. Artık devam edebilme şansımız kalmamıştı.

Duvardan neredeyse düşecekmişiz gibi serbestçe boşluğa doğru asılı vaziyette uyku tulumlarımıza sarındık. Bir torba gibi dikilmiş iki küçük naylon brandayı vücutlarımızın üst bölümünü korumak için kullanıyorduk. Saatte yüz kilometre hızla esen çok sert fırtına dondurucu kar tozlarını da savurarak bir tokat gibi üzerimizde patlıyordu. Brandalar rüzgârın etkisiyle yırtılacakmışçasına dalgalanıyor ve sağa sola uçuşuyorlardı. Yirmi dört saat sonra akşam vakti fırtına en şiddetli seviyesine ulaştı ve çok sert bir rüzgâr sağanağıyla üzerime sardığım branda aniden bir balon gibi şişiverdi. Tassotti'yle birlikte aynı brandanın altına girmiştik. Şaşkınlıkla torba şeklindeki brandanın dikişlerinin bir bir sökülüşünü ve sonunda da tüm bezin patlayıp yırtılışını seyrettik. Çadır niyetine üzerimize örtmekte kullandığımız branda bir paçavra gibi rüzgârın önünde savrulurken, biz de umutsuzca onun parçalarına yapışmış ve kendimizi havasızlıktan boğmayacak şekilde az da olsa koruyabilmek için sağlam kısımlarıyla yüzümüzü kapatmaya çalışıyorduk. Bütün geceyi bu vaziyette geçirdik. Gün doğarken barometrenin on beş milimetre daha düşmüş olduğunu fark ettim. Fırtına daha da korkunç bir hâl almıştı. Bir an evvel geri dönmekten başka çaremiz olmadığı için tipinin içinde cambazlarınkini andıran bir inişe başladık. İp kullanarak dört yüz metre inmemiz gerekiyordu.

Zermatt'a vardığımızda durum öyle bir hâle geldi ki, neredeyse kuzey duvarında geçirdiğimiz saatlere üzülmeye başlamıştım. Askeri Dağcılık Okulu'nda müdür olan Tassotti iznini uzatamadığı için işine dönmek zorunda kalmıştı. Küçükler ulusal kayak takımının antrenörü olan Panei de yaklaşmakta olan

ulusal şampiyonayı düşündüğü için Zermatt'tan ayrıldı. Fakat giderken geri dönebileceği konusunda bana ümit vermeyi de ihmal etmemişti. Ben de kaleyi korumak üzere tek başıma Zermatt'ta kalıp onun dönüşünü bekledim.

Meşhur olmak iki yanı keskin bir kılıç gibi. Şanssız girişimimizi basın derhâl büyük başlıklarla duyurmaktan geri kalmamıştı. Matherhorn'da yeni bir kış rotasının önemi, yüzüncü yıldönümü ve "Bonatti'nin başarısızlığı", "haber" oluşturmak için yeterli üç unsurdu. Gazeteler kırk yıldır uykuda olan bir dağcılık problemini didikleyip kaşıyarak, en kendi hâlinde tırmanıcıyı bile kışkırtmaya yönelik bir yarışı körüklediler. Bu ayartma semeresini verdi ve Avrupa gazetelerinde Fransız, Alman ya da İsviçreli dağcılardan "Bonatti'nin yenildiği yerde" başarıya ulaşmak için hazırlananların haberleri okunmaya başlandı. Bana biraz da Freney Orta Sırtı'ndaki acı kazadan sonraki dönemi hatırlatan gergin günler geçiriyordum. Şansıma bu sürede havalar kötü gidiyordu. Sonunda bir gün Panei telefon ederek, tahmin ettiğim gibi Mattherhorn'a tekrar gelemeyeceğini bildirdi. Ben de, biraz da kararını değiştirmeye etkisi olur ümidiyle, en kışkırtıcı tarzda "Madem öyle, ben de tek başıma giderim!" diye öfkeyle bağırdım. Tek başına mı? Fakat böylesi bir durumda bu ne kadar saçma bir düşünceydi! Belli ki bu sert taşkınlık içimdeki isyanın tepkisinden başka bir şey değildi. Fakat buna karşın bu tek başına gitme fikrini faklı bir yönüyle algılayıp ciddi ciddi düşünmeye başlamıştım. Elbette! Bu dünyadaki en mantıklı şeydi; neden bunu daha önce hiç düşünmemiştim ki? Şimdi artık başka hiçbir şey istemiyordum ve kısa bir süre sonra hava düzeldiğinde yeniden Mattherhorn'a doğru yola çıkmıştım. Tek başına.

18 Şubat'a denk gelen hareketim gergin bir ortam içinde oldu. Daha önceki tırmanış girişimlerimle ilgili olarak çok şeyler yazılıp çizildiğinden dolayı, daha fazla yorum yapılmasına fırsat vermemek için tüm hazırlıklarımı tam bir gizlilik içinde sürdürdüm. O sabah yanımda üç arkadaşım vardı: Daniel Pannatier, Guido Tonella ve Sibirya'da birlikte olduğum Mario De Biasi. Meraklıları ve boşboğazları şaşırtmak için sözde bir kayak ge-

zisi tasarlayarak onlardan bana Schwarzsee'ye kadar refakat etmelerini istedim. Oraya vardığımızda bir kayanın kuytusunda üzerimi değiştirip dağcılık giysilerimi giydim ve sırt çantamı yüklendim. Fakat arkadaşlarımdan ayrılacağım sırada duygularım altüst olmuştu. Onların karşısında sakin ve mutlu gözükmek istediğim hâlde, ağzımdan kekeleyerek dahi olsa kuru bir hoşça kalın sözcüğü bile çıkamamıştı. Yanlarından âdeta kaçarak ayrıldım. Yaşadığım bu zor durumun farkında olan De Biasi bazı bahaneler öne sürerek bir süre daha benimle birlikte gelmek istedi. Üzerimde şeffaf bir gökyüzüne karşı kara ve haşin kütlesiyle Mattherhorn bir kule gibi yükselmekteydi. Keskin kenarlı dik sırtları bir bıçak gibi uzanıyorlardı. Tüm çevresi ezici bir boşlukla sarılmıştı. Tırmanış gitgide daha tehlikeli olmaya başladığından arkadaşımı bir an önce geri yollama gereğiyle, onunla birlikteliğimizi olabildiğince uzatma bencilliği arasında duygularım ikiye bölünmüştü. Sonunda olayları kendi doğal akışına bıraktım.

Öğleden sonra geç saatlerde Hornli dağ kulübesine ulaştık. Ben kuzey yüzünün dibine kadar yola devam etmeye karar verdim. Eğer geceyi bu bomboş kulübenin dört duvarı arasında geçirirsem, oranın insana kasvet veren hapsedilmişlik duygusuyla birleştiğinde, yalnızlık beni daha da bunaltacaktı. Bunun üzerine devam ettim ve De Biasi de beni izlemeyi sürdürdü. Biraz daha gittikten sonra buzla kaplı bir yamaç nihayet yolunu kesmiş oldu.

Hornli sırtının hemen ardındaki geçide geldiğimizde güneş Mattherhorn'un ardında kaybolmuş ve biz de dondurucu gölgenin hâkim olduğu bir bölgeye girmiştik. Burada artık vedalaşmak üzere De Biasi beni kucaklarken, "Keşke ben de dağcı olsaydım ve seninle beraber gelseydim," dedi. Ona nasıl cevap vereceğimi bilemedim. Boğazıma bir şey düğümlendi. Arkadaşımın dönüşünden de endişelenerek arkama bakmadan yola devam ettim. Artık geriye dönmeliydi, zira vakit geç oluyordu ve aşağıdaki vadiye kadar uzun ve zorlu bir yürüyüş yapması gerekiyordu. Bir buzul çatlağını geçmek için etrafından dolanmak zorunda kaldım. Bu sırada De Biasi'yi gördüm. Hâlâ oradaydı.

Ancak o zaman boğazımdan bir ses çıkabildi: "Merak etme, her şey yolunda gidecek!" diye bağırdım. O da "Evet Walter!" diye cevap verdi ve sırtın öteki tarafında gözden kayboldu.

Güneş batarken dağı kaplayan sessizlik ve yaşadığım duygulardan dolayı içim bir tuhaf olmuştu. Çevreme baktığımda insanı ve hatta yaşamı bile dışlayan boş ve ölü bir dünya gördüm. Her şey garip bir şekilde öteye beriye asılıymış gibi geldi. Kayalar, buz, kar ve dağın kendisi, gerçeklik ve hayal arasında eğreti bir dengedeydi sanki. Korkumu yenebilmek için kendimi hiçbir şey düşünmemeye zorladım ve duvarın dibine doğru bir robot gibi ilerlemeye devam ettim. Büyük bir buz kütlesinin üzerinden aştığımda onun ardındaki düzlükte karın üzerinde oraya buraya dağılmış eski ayak izlerimizi buldum. Soğuktan iyice sertleşmişlerdi ve rüzgârın etkisiyle şekilleri bozulmuştu. Bu keşif beni ne avuttu ne de rahatlattı.

Uyku tulumumun içine girip büzülmek üzere buz zemin üzerinde uygun bir yer hazırlarken, duvarın dibinde karanlık da iyiden iyiye çökmüştü. "Ya hava bozuverirse! O zaman yarın sabah süratle geri dönebilirim. Acaba şimdiden mi dönsem?" diye aklımdan geçiriyordum. Tüm ışıkları yanmış olan Zermatt kasabası harika bir görüntü sergiliyordu. Yüzlerce düşünce her zaman olduğu gibi aynı anda kafama üşüşmüştü yine. Geri dönsem daha iyi değil miydi? Fakat niçin bilmiyorum, yine de o bulunduğum yerde kaldım. Gece akıp gidiyor, fakat huzursuzluğumu yatıştıracak olan uyku bir türlü gelmek bilmiyordu. Gözlerim, üzerimde heyulâ gibi yükselen dev duvarın koyu gölgesinden bir türlü ayrılmıyorlardı.

Gün doğarken soğuk dayanılmaz bir hâl aldı. Zorla kendimi tulumdan sıyırıp çıkardığımda her tarafım uyuşmuştu. İlk adımları atmaya çalışırken yükseklere doğru tırmanmaya devam etmekle, Zermatt'a inmek arasında birkaç saniye tereddüt geçirdim. Sonunda duvara doğru yöneldim. İnsanı ürküten kişisel cesaret sınavını geçtiğimi o anda anlamıştım.

Üzerimdeki rampa zorlu yüzünü hemen gösterdi. Sikke çakmam gerekiyordu. Çantamı açıp bir tane aramaya başladım. Malzemeleri eşelerken kayaklarıma ait bir çift eski fok derisi bul-

dum. Bunlar nasıl olup da çantaya girmişti anlayamadım. İstemeden de olsa onları atmak zorunda kaldım. O sırada Zizi de sanki bana gülümsüyordu. Zizi, Pannatier'nin en küçük oğlunun bu maceranın maskotu olarak bana hediye ettiği bir küçük oyuncak ayıcıktı. Önceki akşamdan beri onu çantamın üzerine iğnelenmiş bir şekilde taşıyor ve çok seviyordum.

Takip eden ip boyu beni tam anlamıyla tüketmişti. Burası gerçek anlamda zihinsel bir kurtuluşu simgeliyordu. Gün çabucak ve önemli bir olay olmadan geçiyordu. Öylesine meşguldüm ki, yemek yemeye hiç vaktim olmamıştı. Şu şekilde ilerliyordum: Önce sanki istasyonda kendini emniyete alan bir ip arkadaşımmış gibi çantayı bir sikkeye asıyor, sonra da 40 metrelik tüm ip boyunca tırmanmayı sürdürüyordum. Daha sonra ipin yukarıdaki ucunu bir başka sikkeye sabitliyor ve aşağıya inip çantayı sırtladıktan sonra, yoldaki çakılı tüm sikkeleri de toplayarak tekrar daha önce ulaşmış olduğum en yüksek noktaya çıkıyordum. Bu yöntem çok fazla zaman ve çabaya mal oluyordu. Zirveye ulaşabilmek için Mattherhorn'a iki kez tırmanırken bir kez de ondan aşağıya inmem gerekiyordu.

Duvarın ortasında istasyon alabileceğim yegâne uygun kaya gagasının on beş metre kadar aşağısında ikinci kez gecenin karanlığı üzerime çökmüştü. Karanlığa karşın bu bölümü zorlayarak, arkadaşım De Biasi'nin vadiden göndereceği ışık işaretlerine tam zamanında cevap verebilecek şekilde yukarıdaki kaya gagasına ulaşmıştım. Rüzgâr sert bir şekilde duvarı dövüyordu. Susuzluktan içim yanmasına karşın üzerime bir durgunluk çökmüştü ve içmek için kar eritmeye elim varmadı. Kendimi uyku tulumunun içine kapattım. Zihnimde bir atlıkarınca misali türlü görüntüler dolanıyorlardı. Sibirya'nın bir ucunda, Jakutska'da yurt adı verilen göçebe çadırları; babamın yüzü; San Fruttuoso'daki deniz ve onun derinliklerindeki İsa heykeli; bir dostumun bahçesindeki güller; elinde kocaman bir bira bardağıyla Müfettiş Maigret. Sevdiğim insanların yüzleri tek tek gözlerimin önünden geçiyorlardı. Bir kez daha sonsuz bir yalnızlık duygusunun saldırısına uğramıştım. Gece ilerledikçe gökyüzü bulutlarla kaplanmaya başladı. Acaba hava aniden değişmek üzere miydi? Baromet-

reye baktım, ama iğnesi yüksek basınç üzerinde sabitlenmişti. Eğer alete inanırsam endişe edilecek bir şey yoktu, fakat kendi içgüdülerimi dinleyecek olursam saatler sürecek fırtınadan kendimi kollamak için derhâl aşağıya inmeliydim. Dönüşümde o gece Mattherhorn'un İtalya yamacına kar yağmış olduğunu öğrenecektim. Ertesi gün bulutlar dağıldı ve pırıl pırıl bir hava oldu.

Melekler Geçişi bölümünün girişine geldiğimde vakit neredeyse öğlene gelmişti. Kayalar son derece pürüzsüz ve sağlam olduğundan, o da güvensiz olmak üzere, ancak birkaç sikke çakabildim. Yüzey öylesine dikti ki, duvara tutunabilmek için dengemin sınırlarındaydım. Bu arada Melekler Geçişi âdeta bir süs gibi gevşek bir kar katmanıyla örtülmüştü ve her adımda kar tabakasının temizlenmesi gerekiyordu. Keşke Panei buralara öylesine zorlukla çakabildiğimiz birkaç sikkeyi sökmeyi unutmuş olsaydı. Önümde dik, buzlu ve tehlikeli kaya tabakaları üzerinde 120 metrelik yataya yakın çaprazlıkta bir yan geçiş vardı. Burası gerçekten de sanki meleklerin elbisesi gibiydi! Akşama kadar bu bölümde uğraştım durdum. Her zamanki yöntemlerimle ilerliyordum, fakat yan geçiş yaptığım için ipten destek alamıyordum.

Bazen gökyüzünde uzaklarda dolaşan ve sanki bir şeyler arayan küçük bir uçak görüyordum. Benim burada olduğumun haberi her tarafa yayılmış olmalıydı. Belki de beni arıyorlardı. Eğer böyleyse henüz bulamamışlardı. Uçaklar rüzgârın üzerinde süzülen yırtıcı kuşlar gibi havada tırmanıp büyük sarmallarla dalışlar yapıyorlar, kuzey yüzünün soğuk gölgesine girdiklerinde koyu bir noktaya dönüşüp, güneş ışınlarına karşı geçerlerken de gündüz bile görünen minik yıldızlar gibi parıldıyorlardı.

Akşama doğru tipi fırtınasının Panei ve Tassotti'yle beraber bir gün iki gece bizi mahsur bıraktığı ve bundan dolayı da açıkta barınmak zorunda kaldığımız yere ulaştım. Orada bir setin üzerinde on beş tane sikkeyle bir yiyecek paketi buldum. İpte iyi bir artçı olan Panei'nin görevi sikkeleri toplamaktı. Geri inmek zorunda kalacağımızı düşünmeden işini öylesine titizlikle yapmıştı ki, o ana kadar yalnız tek bir sikkeye tesadüf edebilmiştim. Bu arada geceyi açıkta geçirmek üzere hazırlık yapar-

ken sikke çekicimi boşluğa düşürdüm. Eğer yedek olarak bir tane daha getirmemiş olsaydım çok zor durumda kalacaktım. Kendimi duvardaki istasyona sabitledikten sonra ilk işim ocağı dizlerimin arasına sıkıştırıp kendime içecek hazırlamak oldu. Bu arada kendimi yüksek sesle yanımda olmayan iki arkadaşımla konuşuyorken buldum.

Bu tür akşamlarda hep olduğu üzere bedensel eylem durunca binlerce anı ve düşünce yine zihnime hücum ettiler. Bunlar hep tek başına zorlu girişimlere refakat eden sınırsız hayallerdi. Önümde, hemen üzerimdeki ters eğimli kayaların diğer tarafında bilinmeyen bir dünya ve artık bir daha geri dönemeyecek olmamın kesinliği uzanıyordu. Zira kıvrılarak yükselen ters eğimli kayaların zorunlu kılacağı ip inişleri, boşlukta gerçekleştirmesi olanaksız bir pandül manevrasına sebep olacaklardı. Dik bir çölün tam ortasına asılmış bir yamaçta uyku tulumumun içine kıvrılmıştım. Diğer yandan altımdaysa her ne kadar erişilmez olsa da, titreşip duran bir hayat vardı. Böylesi bir hayat belki benim gibi yerle gök arasında havada asılı kalmış bir adam için cazip ve heyecan verici olabilirdi. Fakat öylesine sıradan ve düş kırıklığı yaratan bir yanı vardı ki, insan yine de oradan kaçar ve soluğu benim bulunduğum yerde alırdı.

Tüm bunlara rağmen buradaki yalnızlık duygusu tahammül edilir gibi değildi ve sanki insanlık dışı olarak bile nitelendirilebilirdi. Sağduyu sınırlarının dışına mı çıktığımı ve gururun etkisiyle akılsızca kaderime meydan mı okuduğumu kendi kendime sormaya başlamıştım. Fakat zaten sağduyu ve kader sadece bizim gibi insanlar için geçerli değil miydiler? Bunun üzerine şu sonuca vardım: Benim içi sağduyu Mattherhorn'a tırmanmaktı ve kaderim de zirveye ulaşmaktı.

Saatime baktım. 19:30'a birkaç dakika kalmıştı. Zermatt yine büyülü bir şekilde aydınlatılmıştı, fakat bunlar benim beklediğim ışıklar değillerdi. Bu akşam aşağı vadideki arkadaşlarıma iletilecek önemli haberlerim vardı: Zirveye kadar tırmanışa devam etmeye karar vermiştim.

Yarım saat sonra De Biasi'nin ışıklı işareti göründüğünde, önce onun dikkatini çekmek için beyaz işaret fişeğiyle cevap ve-

rip, sonra da yola devam ettiğimi bildirmek üzere yeşil fişeği attım. Üçüncüsü geri dönüşüme işaret edecek olan kırmızı renkli fişeğiyse, artık bir işe yaramayacağı için duvardan aşağıya fırlattım.

Sabahleyin ters eğimli kayaları tırmanırken çanta öyle ağır gelmeye başladı ki, kesinlikle gerekeceklerin dışındaki her şeyi bıraktım. Biraz peynir aldıktan sonra kalanını attım. Sonra sıra iki gaz tüpüne geldi. Peşinden reçel paketlerini, bisküvi, kuru et ve hazır toz çorbaları döktüm. Şekerin bir kısmıyla süt konsantresi de aynı akıbete uğradı. Bu türden tırmanışlarda açlıktan ziyade susuzluk sorun oluyordu.

Tüm geri dönüş düşüncelerini şimdi artık geçersiz kılan ters eğimli kaya engellerini aşmış bulunuyordum. Başka seçeneğim yoktu. Doğrudan Mattherhorn'un zirvesine yöneldim. Bir robot gibi kendiliğinden ikinci bir dik rampaya doğru tırmandım. Sanki ipnotize olmuş gibiydim. Neyse ki, yalnızlık ve soğuktan uyuşmuş beynimden düşüncelerin kayıp gittiğini fark eder etmez kendime geldim. Kafamı toplamalı ve dikkatimi yoğunlaştırmalıydım. Aksi hâlde her an düşebilirdim. Sık sık durup bu ruhi durgunluğu yok etmek, zihnimi temizlemek ve aklımı başıma toplamak için kendimi sarstım.

Rampanın diğer tarafında kuzey yüzü bana bir tuzak kurmuştu. Dümdüz ve buzla kaplı kayalardan oluşan bir kuşak daha fazla yükselmeme engel oluyordu. Saat yaklaşık öğleden sonra dördü gösteriyordu ve ancak iki saatten biraz daha fazla bir süre daha gün ışığından istifade edebilirdim. Daha yukarılarda, "tuzağın" arkasında sağ tarafa doğru geceyi açıkta geçirebileceğim uygun bir yeri seçebiliyordum. Oraya ulaşmalıydım. Gökyüzü berraktı. Havada sanki mermer gibi çok sert bir soğuk vardı. Duyulan yegâne ses kayaları kaplayan buz tabakalarının çıtırtılarıydı. Etrafımda insanı çağrıştıran hiçbir şey yoktu. Oyuncak ayıcığım Zizi'ye baktım. Sarı camdan kocaman gözleriyle sürekli gülümsüyordu. Acaba beni anlayabiliyor mu diye ona sordum: "Ne diyorsun Zizi? Yukarıdaki yere ulaşabilecek miyiz sence?" Onu okşarken ilk kez soğuktan ellerimin çatlayıp kanadıklarını fark ettim. Sadece çok kısa süreler için eldiven giyebilmiştim.

Mümkün olanın sınırlarına yaklaşmaktaydım. Kendimi dünyadan kopuk hissediyordum. Güzel ve insanca bir şey düşündüğümde içim allak bullak oluyordu. Bu bölümde duvar buraya değin hiç olmadığı kadar fazla miktarda buzla kaplıydı. Sanki dev bir deniz kabuğunun içbükey yüzeyinin ortasında tırmanıyordum ve tüm görüş açıları kaybolmuştu. Gözlerimi yukarıya kaldırdığımda zirve görünmüyordu. Aşağıya baktığımda da Zermatt'ı göremiyordum. O sırada sert rüzgârın yerinden söktüğü birkaç taş parçası havada ıslık çalarak düşüp aşağıdaki boşlukta kayboldular. Yüz sene önce gerçekleşen Whymper felâketinin hayali düşüncelerimin arasından yeniden gözümün önüne geliverdi. 1865 yılında aynı ipte düşen dört dağcı bir çığ gibi buralardan sürüklenmiş olmalıydılar. Bu insanı ürperten bir görüntüydü. Oradan derhâl kaçıp kurtulmak istedim.

Artık gece olmuştu. Ölesiye yorulmuştum. Susuzluktan ağzım kurumuştu. Tükürüğüm ağzımda acı bir tat bırakıyordu. Geceyi açıkta geçireceğim yere nasıl ulaşabildiğimi doğrusu kendim de pek bilemiyorum. Bu yeni ve uzun geceyi dolduran yegâne şeyler gölgeler, rüzgâr, soğuk ve sonu gelmeyen düşüncelerdi.

Yavaş yavaş sabah oldu. 22 Şubat Pazar günü saat 6:30'u gösteriyordu ve duvarda açıkta geçen üçüncü gecem de sona ermekteydi. Bu kesinlikle sonuncusu olmalıydı! Yüzümün etrafı bir taç gibi buz parçalarıyla çevrelendiğinden derimin üzeri yanıyordu. Parkama asılı duran küçük termometre sıfırın altında otuz dereceyi göstermekteydi. Tüm gece boyunca gözümü kırpmamıştım. Akşam, üzerindeki buzu kazıdığım otuz santim genişliğindeki dar bir setin üzerine oturmuştum. Sırtımı arkamdaki dik duvara dayamıştım ve ayaklarım boşlukta sallanıyorlardı. Biri göğsümün etrafından, diğeri de dizlerimden olmak üzere iki ip halkasıyla kendimi duvara bağlamıştım. Son yarım saattir De Biasi'nin ışık işaretlerine cevap vermek üzere, uyku tulumumun içinde küçük el fenerimi iyice kavramış, huzursuz bir şekilde bekliyordum. Aşağıdaki vadinin derinliklerindeki bir kulübeden muhakkak ki teleskopla tırmanışımı izliyor olmalıydı.

İşaretleşmek için sözleştiğimiz ana daha birkaç dakika vardı. Gökyüzünde dolunay olmasına karşın Mattherhorn'un aşağıya doğru vuran koni biçimli gölgesi arkadaşımın işaret vereceği bölgeyi tamamen karanlığa gömmüştü. Feneri üç dört kez aralıklı olarak yakıp söndürdükten sonra peşinden hızlı hızlı birçok kere daha işaret verdim. Bu her şeyin yolunda olup o geceyi de sağ salim atlatmayı başardığım ve sonuna kadar mücadeleye devam edeceğim anlamına geliyordu. Aşağıdan da ufacık bir ışık çaktı! Bu, belki de daha yüksekte olduğum için, dün sabahkinden bile küçüktü. Gölgelerin arasında sanki kızgın bir iğnenin ucu gibi görünüyordu. Belki de bu ışığı son kez görüyordum, zira eğer şansım da elverirse yarın zirvede olacaktım. Ağır ağır verilen işaretleri izledim. Sonunda ellerimi tulumdan dışarıya çıkartıp feneri aynı aralıklarla yakıp söndürerek cevap verdim. Beni görmüştü. Şimdi arkadaşım hızlı hızlı yanıp sönen işaretler veriyordu. İlk ışıkların aksine bunlar kelimeler gibi canlı ve yüreği titreştiren cinstendiler. Sanki avazım çıktığınca bağırıyormuşumcasına büyük bir heyecanla cevap verdim. İki bin metre aşağıdaki vadiden ışıldayan Mario'nun minik ışığı son üç gün ve üç gecedir rastladığım biricik insan sıcaklığıydı.

Gökyüzü grileşti ve şafak söktü. Zermatt'ın ışıkları günün aydınlığı içerisinde bir bir kayboldular. Şimdi ortalığı sınırsız ve ağırlıksız saf bir mavilik ummanı kaplamıştı. Hâlâ daha evreni içime çekip doldurucasına seyretmenin susuzluğuyla, bu uçsuz bucaksız manzara karşısında biraz daha oyalandım. Sessizlikle kendimden geçip, eylem ve düşüncelerin kısıtlamalarından kurtulunca ruhumu bir sevinç kapladı. Yüz yıl önce Whymper bir atlı arabayla Zermatt'a gelmiş ve bu dağa tırmanabilmek için, bugün de Himalaya ve And Dağları'nda yapıla geldiği üzere, içinde dağ rehberleri ve eşya taşıyıcılarının da yer aldığı büyük bir tırmanış seferi düzenlemişti. Oysa günümüzün modern dünyasında şimdi Ranger VIII adlı bir uzay aracı, ay yüzeyiyle ilgili görsel bilgi toplayıp yeryüzüne göndermek amacıyla aya yollanmak üzereydi. Yakın bir zaman sonra da aya ilk kez ayak basılacaktı. Bu iki girişimi birbirinden yüz yıllık bir tarih ve baş döndürücü teknik gelişmeler ayırmaktaydılar. Ben-

se hâlâ, çağımızın bir insanı olarak, Davut ve Golyat'ın ruhuyla geçmişin kahramanlarının değerlerini yeniden canlandırma peşindeydim. Ayrıca dün akşamki yeşil işaret ışığımın aşağıdakilerin yüreklerine dokunup, insanlıklarını daha fazla hissettiren bir ileti olarak algılandığına emindim.

Tırmanışın devamı son derece sert geçti. Yaklaşık otuz metre yüksekliğindeki, ters eğimle yükselen gevşek yapılı koca bir kaya çıkıntısı tepemde dikiliyordu ve ne yapıp edip onu aşmalıydım. Gökyüzünde yeniden ortaya çıkıp Mattherhorn'un şimdi daha da dibine sokulan uçaklar, bana zirvenin yakında olduğunu düşündürüyorlardı. Daha hızlı hareket edebilmek için çantamı bir kez daha hafifletmeye çalıştım. Yiyeceklerden bir bölümünü daha, bir çift ip merdiven ve bazı sikkelerle beraber attım. Hatta bir ara, son dört yıldır en zorlu tırmanışlarımda hep benimle beraber olan kıymetli plastik kaskımı bile atmayı düşündüm. Fakat bir an tereddüt ettikten sonra onu tutup göğsüme bastırdım. Sanki birer yaraymışlar gibi üzerindeki darbe izlerini okşadım. Bunların her biri Mont Blanc'dan, And Dağları'ndan ve birçok başka dağdan düşen sayısız taşa aitti. Onu çantamda oyuncak ayıcığın yanına astım ve tırmanışa devam ettim.

Hâlâ daha yorgunluğumla baş başaydım. Bütün bu günlerin yoğun uğraşı ve gitgide daha da seyrekleşen havanın etkisi hareketlerimi ağırlaştırıyorlardı. Sanki günahlarından dolayı sonsuza kadar tırmanmaya mahkûm edilmiş bir masal kişiliğine dönüşmüştüm. Öğleden sonra saat üçe doğru en tepe noktayla aramda sadece elli metre kala, zirveye yerleştirilmiş olup güneyden vuran güneşin etkisiyle ışıl ışıl parıldayan metal haç birdenbire ortaya çıkıverdi. Etrafındaki parıldama gözlerimi kamaştırmıştı. Gürültüleriyle şimdiye kadar kulaklarımı sağır eden bir sürü uçak sanki o anın ciddiyetini anlamış görünüyorlardı. Belki de son metreleri sessizlik ve tam bir yalnızlık içinde tırmanabilmem için, belli etmeden bir süreliğine çekip gitmişlerdi. Kendimden geçmişçesine kollarımı zirve haçına doğru uzattım ve sonunda onu kucakladım. Dizlerimin üzerine çökmüştüm ve ağlıyordum.

DAĞCILIĞA VEDA
(1965)

Hayatta o zamana değin yaşadığımız hadiseleri şöyle bir özetlemek; kendimiz, başarılarımız ve hayal kırıklıklarımızla ilgili bir muhasebe yapmak ihtiyacı hissettiğimiz anlar vardır. Bazen tutkularımızın hâlâ aynı yoğunlukta devam edip etmediğini ya da ne ölçüde değiştiğini tartmak isteriz. Bunu yapabilmek için kendimizi körü körüne övmeyle, gerçek anlamda küçümseme arasında veya inanıp yaptıklarınızla insanlara yararlı olduğunuz düşüncesiyle, bunu başaramamış olmanın verdiği ince ve ıstıraplı korku arasında, ulaşılması hayli zor bir duruma baş vurmamız gerekir. 1965 yılında benim için bu an gelmişti ve yaşamımı yeniden değerlendirmek için dönüp geriye baktım.

Hafızamda çocukluğumla ilgili bazı soluk görüntüler kalmış olmakla birlikte, ilk gerçek anılarım İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı dönemle çakışır. On yaşımdaydım ve o günlerden sonra ergenlik çağımla ilgili neredeyse tüm hatırladıklarım, hep açlığın izlerini taşır. On yaşında bir çocuğun açlığı da yaşanmak ve anlaşılmak zorundadır. Sonunda, beş yıl sonra, açlığımı doyurabildiğimde, sıra bir iş bulmaya gelmişti. Bunlar çok zor yıllardı. Zaten eziyetli dönemler yaşamış biri olarak hayata atılmıştım. O yaşta zaman yine de yavaş geçiyordu ve her bir deneyim unutulmayacak bir şekilde zihnime kazınıyordu. Hava bombardımanlarının uğursuz görüntüleri ve partizanların acı hatıraları. Oyun arkadaşım olan benden birkaç yaş büyük çocukları, kurşunla delik deşik ve yüzleri tekmelenmiş hâlde görmüştüm. Sonra, sanki kaderin bir dönüşü gibi karşımızda Mussolini ve bakanlarının bir benzin istasyonunda asılmış cesetleri vardı. Her

sabah okulda söylettirilen marşlardaki ölümsüz kahraman, İtalya'nın Duce'si, Loreto Meydanı'nda karşıma yarı çıplak ve katledilmiş bir hâlde çıkıyordu. Son bir trajik savaş görüntüsü ergenlik dönemimi de sona erdirir. Almanların geri çekildiği günlerdeydik. Cremona'da Po Nehri'nin üzerindeki köprü yıkılmıştı. Küçük bir sandalla nehrin karşı kıyısına geçiyordum. Ortalık tanınmaz hâldeydi. Motorlu taşıtlar, toplar, zırhlı araçlar, cephaneler, mihverler ve her türden savaş malzemesi, birkaç hafta öncesine kadar birbiri üzerine yağmur gibi yağan bombalarla sayısız kez delik deşik ve alt üst olmuş tarlalar üzerinde darmadağınık bir şekilde saçılmışlardı. Toprağın üzerinde, her tarafa derme çatma haçlar dikilmişti ve havayı kaplayan dayanılmaz ağırlıktaki koku, hâlâ daha gömülmemiş cesetler olduğunun göstergesiydi. Orada, elimde çantamla tek başınaydım. Bu uçsuz bucaksız mezarlığın içinden geçerek yaklaşık on kilometre boyunca ailemin evine kadar yürüdüm. Bir zamanlar orada, Po nehrinin kıyısında, söğüt ve kavak ağaçlarının oluşturduğu sessiz ve huzurlu bir mekân olarak hafızamda yer eden çocukluğumun ormanları vardı. Oradaki sükûneti sadece cırcır böceklerinin şarkıları ve kurbağaların inatçı bağırtıları bozabilirdi.

O günlerin üzerinden çok yıllar geçti ve inandığımız birçok efsane yıkılıp gitti. Her şeye karşın ben, fikrimce en iyi öğretmen olan gerçek deneyimlerden yola çıkarak, kendi felsefemi ve yaşam tarzımı geliştirdim. Fakat kendi koşullarımı dünyadaki başka hiç kimseninkilerle değiştiremezdim. Mattherhorn'un kuzey yüzünü tırmandığımda otuz dört yaşımdaydım ve şöyle bir geriye dönüp baktığımda, hiç de kolay bir yaşamım olmamıştı. Fakat başka bir yönden bakıldığında benimkisi ayrıcalıklı bir yaşam sayılabilirdi. Çünkü maceralı, hareketli, deneyimler içeren, gerçek değerlerle dolu bir hayattı.

Dağların doğal güzelliğinin, zorlu meydan okuyuşlarının ve bilgiye susamışlığın güdüsüyle kendimi daha iyi tanımak ve kendi boyutlarımı keşfetmek için "imkânsız" dağlara tırmandım. Kendilerini yargıç gibi görenler tarafından hiç takdir edilmeyen bir bireyci olarak, her zaman başkalarına bir şey de verdiğime inanıyorum. Belki de başarılarım sayesinde insanoğlu-

nun içinde doğuştan mevcut olan sürekli "daha ileriye gitme" olanağını tartışma götürmez bir şekilde doğrulamış olmuştum. Bu her büyük girişimin ardındaki ilkedir.

Benim dağcılık başarılarımla ilgilenen çok kişi vardır. Aralarında benim düşünme tarzımı ve tercihlerimi onaylayanlar olduğu gibi, karşı çıkıp eleştirenler de mevcuttur. Bu normaldir ve karmaşık insan yapısının ayrılmaz bir parçasıdır. Şurası açık ki, herkes kendi niteliklerinin, kendi tecrübelerinin, kendi zamanı ve koşullarıyla tutarlı kendine özgü yaşam tarzının bir ürünüdür. Dolayısıyla da bir başkasının yaşamını değerlendirirken bu etkiler gözden kaçırılmamalıdır. Hâl böyleyken bile, kendi yaşımdan daha önce ya da daha sonra doğmuş olsaydım, yaşamımın nasıl olacağını hayal etmekten her zaman hoşlanmışımdır. Bu küçük oyunda yapacağınız tek şey bir dönemi, bir durumu seçip zihninizin oraya uzanmasını sağlamaktan ibarettir. Kendi zamanınız ve koşullarınızdan ayrıldığınızda, belki de gerçek hayatta olmuş olduğunuzu istemezsiniz ve hatta olamazsınız

Courmayeur'e yerleşmek üzere yaşadığım şehirden ayrıldığımda dağlarda yaşamamı kolaylaştıracak her türlü işi kabul ettim. Hatta dağ rehberi de olup, sonra bu işi bıraktım. Dağcılık camiasının beni fazlasıyla rahatsız eden dedikoduları ve özellikle de Freney Orta Sırtı'nda yaşanan trajediyle ilgili yorumları nedeniyle Courmayeur Rehberler Birliği'nden istifa etmiştim. Fakat dağ rehberliğini bırakmama neden olan bir başka etken daha vardı. Böylesi bir ticari uğraş içerisinde ideallerimi ve bütünlüğümü çarpıttığımı ve bayağılaştırdığımı hissediyordum. Ne ipimin öteki ucunda bir başkasına katlanabiliyordum, ne de ip arkadaşımla sadece dostluk çerçevesi içinde kurulduğunda bir anlamı ifade eden bağı paraya çevirebiliyordum. Özetle kötü bir rehberdim. Fakat böyle olmakla beraber bir şekilde karnımı doyurmam gerekiyordu. Kendini bu işe adamış bir fotoğrafçı olarak tırmanışlarımla ilgili söyleşiler ve fotoğraf gösterileri yapmaya başladım. Bir anlamda, ip arkadaşlarımla olan ilişkiyi paraya çevirme sıkıntısını yaşamadan, hâlâ daha dağseverlere zirvelere doğru "rehberlik" yapmaktaydım. Böylelikle profes-

yonel rehberliğin maddi getirisine karşılık yeterli ve tatminkâr bir seçenek bulmuş ve saf dağcılık tutkularımın yerine başka şeyler koymuştum. Bu arada gazete ve dergiler de onlar için yazı yazmamı istiyorlardı.

İşte 1965 yılında hayatımda böylesi önemli bir dönemece gelmiştim. Bir tarafta şöylesine bir göz attığım, fakat seveceğimden emin olduğum uçsuz bucaksız ve macera dolu bir dünya beklerken, diğer yanda harcanmış, değersizleşmiş ve küçülmüş özellikleriyle dağcılığın durağan sosyal dünyası duruyordu. Yıllarca çok hırpalayıcı bir ortamda yaşamıştım. Çevrem ne dostane, ne de huzur vericiydi. Diğer insanlarla bir iletişim söz konusu değildi ve zorunlu olarak kendimi müdafaa etmek durumunda kalmam beni çok yıpratıyordu. Son kertede beni hoşnutsuzluğa iten ve yıpratan dağlar değil, belli bir çevrenin üyelerinin kalın kafalılığı, kabalığı ve dar görüşlülüğüydü. Onlarla aramdaki ilişkiyi en düşük seviyede ve resmi bir şekilde korumaya çalıştıysam da, bir süre sonra bu şekilde bile devam etmenin olanaksız olduğunu anlamıştım.

Zorlu tırmanışlardan çekildiğimde bazı dağ rehberleri kasıtlı olarak bu kararımın sebeplerini çarpıttılar. Bana bir meslektaştan ziyade, bir rakip gibi davrandılar. Sadece şöhret peşinde koşmakla, vermektense hep almakla, düşüncesiz bir sabit fikirli ve çıban başı olmakla suçladılar.

Can sıkıcı geçimsizliklere yol açan karışıklık, düşmanlık ve tartışmalar yaratarak beni yanlış renklere boyamak istediler. Fakat daha da kötüsü kişiliğimin bir parçası olan fikirlerimi her fırsatta küçümsediler. Bazı dağcılık projelerim (sadece bir tırmanışın düşünsel tarzı değil, tırmanışın kendisi bile) sonradan çalınarak daha genç nesilden başkalarına mal edildi ve onlar da bununla böbürlendiler. Bunun başlıca örneği, benim Dru'ye tek başıma tırmanışımın, başarıldığı günden itibaren "tarihten" sökülüp silinme çabası ve bu çıkışın insani ve tarihsel öneminin çarpıtılmasıdır. Kimi zaman da basit bir atletik başarı düzeyine indirgenmiştir. Buna karşılık kendilerini yenilikçi kesim olarak tanımlayan gruptan bazı tırmanıcılar hayli sonraları, benim 1955'de Dru'deki tırmanışımın tasarı ve gerçekleşme aşamala-

rında bana ilham veren itici güçlerin asıl kaşifleri konumuna oturtulmuşlardır.

Fakat tarihsel anlamda düşündüğümüzde yetmişli yılların bu "yenilikçi kesimi" aslında sahneye hayli geç çıkmıştı. Buna rağmen bu kesimin kendini devrimci peygamberler sananları, etik ilkelere önem verenlerle yaptıkları mutabakattan garip bir şekilde gurur duydular. Ellili yılların yerleşik felsefi kavramlarını kendilerinin icat ettikleri konusunda ısrar ettiler. Bu kavramlar sosyal yaşamın rekabetçi ilişkilerini reddederek, kişisel özgürlük arayışı üzerine kuruluydu. Evet; hayat böyle işte!

Dağlardan inmeye karar vermiştim, ancak elbette ki, şehirde de oturmayacaktım. Zirvelerden baktığımda, dağlarınkinden hiç de daha az geniş olmayan , fakat bu cüce gruplaşmalardan çok uzaklarda başka ufuklar da olduğunu görüp anlamıştım. Bana güvenen Epoca adlı haftalık önemli bir dergi özel muhabir olarak yeni yerlere gitme olanağını verdi. Artık her şeyden çok arzu ettiğim yeni amaçlarım vardı. Ormanları, çölleri, uçsuz bucaksız denizleri geçecek, kayıp adalara, mutluluk diyarı uzak ülkelere, muhteşem dağlara ve volkanlara ulaşacaktım. Kutup enlemlerinde seyahat edecek, vahşi hayvanlarla, ilkel topluluklarla, kayıp uygarlıkların kalıntılarıyla karşılaşacaktım. Tüm bunları tırmanışlarıma özelliğini veren insanî sınırlar içerisinde ve o aynı ruhla yapacaktım. Binlerce hassas okuru ellerinden tutup onları maceranın büyüsüyle tanıştırmak istiyordum. Benim tercihim şüphesiz ki dağlara bir ihanet değil, onlara olan aşkımı doğanın geri kalanıyla bütünleştirme isteğiydi.

Dikey dünyadan ayrıldıktan sonra mümkün olanın sınırlarını daha da genişletmek niyetinde olanlara birkaç söz söylemek istedim. Bunun üzerine yazılarımda, eğer ben bu sınırları daha ileriye taşımak istersem, artık dağcılığa yeni bir boyut – çok yüksek irtifa –getireceğimi ifade ettim. Daha önce Alpler'de yapmış olduklarımı Himalaya'da gerçekleştirmek isterdim. Yani alpin tarzda çok zorlu tırmanışları sekiz bin metrede yapardım. Bu acaba gerçekleşmesi çok güç bir tutku muydu? Eğer 1965 yılının kısıtlamalarına ve koşullarına geri dönersek, evet, kesinlikle çok zordu. Fakat yıllar geçtikçe her şey değişmekteydi. Dağ-

cılığın da "imkânsızı" gitgide yapılabilire dönüştürme yolunda gelişeceği şüphesizdi.

Benim her zaman saygı duyduğum kurallara uyarak ve sadece kendi kişisel insani kapasitelerini kullanmak arzusunda olan daha istekli dağcıları da tatmin edecek tarzda bir gelişmeye de olanak vererek, geleneksel dağcılığı canlı ve katışıksız tutmak üzere, günümüzde bile dağlardaki ne kadar bâkir alanın hâlâ bu işe ayrılabileceğini bir düşünelim. Bugüne kadar hiç kimse bunu gerçekleştirmediği için, sekiz bin metrelerdeki son derece büyük teknik zorlukları olan tırmanışları gözümüzün önüne getirmemiz olanaksız gibi görünüyor. Fakat şimdi benim için mazide kalan Büyük Capucin'in doğu yüzü, o zaman henüz tırmanılmamış olan K2 dağında 8100 metrede beklenmedik bir şekilde açıkta geceleme ve Dru'nün güney batı sırtındaki tek başına tırmanış, o zamanlarda da hep imkânsız olarak düşünülmüşlerdi.

İmkânsızın heyecanı ve sihri inkâr edilemez. Bilinmeyenin büyüsüyle birlikte imkânsızın çekiciliği her zaman insanın maceralarına ilham kaynağı olmuştur. Fakat bugünün imkânsızı yarınkiyle aynı olamaz ve birisi için aşılamaz olan daha azimli ve daha iyi hazırlanmış bir başkası için böyle olmayabilir. Fakat bu konuda açık olalım. Eğer imkânsız olan büyüsünü koruyorsa, ele geçirilmeli, fakat yok edilmemelidir. Bir dağcının üzerinde kendini sınamak istediği imkânsız zirveler, bir greyder aracıyla aynı etkileri yapan tahrip edici tekniklere başvurulmadan, tamamen saf insani yöntemlerle denenmelidir. Şu da unutulmamalıdır ki, büyük dağlar kendini onlarla sınayan insanın ölçeğidir. Aksi hâlde taş yığınlarından başka bir şey değildirler.

Aşırı zorlu dağcılığa en anlamlı veda sözünü dile getirmek için yüzüncü yıldönümünde "benim" Mattherhorn dağına tekrar değinmek istiyorum. Bu son tırmanış bir dağ duvarına karşı elde edilen bir zaferden ziyade, bir insanın kendi sınırlarına karşı kazanılmış bir zaferi simgeler ve bu yönüyle de aynı zamanda hem etik değerlerin, hem de geleneğin bir ifadesidir. Benim hatırlamak istediğim işte budur. Orada geçirdiğim dört gün ve dört gece boyunca sanki bir tür kutsanmanın coşku ve heyecanını yeniden keşfettim. O günlerde insanoğlu aya bir uzay aracı

gönderirken, bense yaşanan zamana tezat olarak, bir deneyimi geçmişin şartları altında yeniden yaşama ihtiyacı hissetmiştim.

Sonuç olarak 22 Şubat 1965'de yıllarca zorlukların en uç sınırlarında yaşadığım dağcılık serüvenimi sonlandırdım. Mattherhorn'un zirvesinden "zirvelerime" elveda dediğimde, kendimi de artık bu vedanın en yoğun anılarını sağlayan koşullara bırakmıştım. Gerçekten de, dağcılık yaşamımı çok zorlaştıran ahlâki çatışmalara karşın, bu tırmanışın yükselen görüntüsü hâlâ daha benimle beraberdir.

Yüce dağlardan sonra sınırsız bir dünya beni bekliyordu. Kısa zaman sonra duygu, güzellik ve gerçeklik açısından hiç de daha az zengin olmayan farklı bir tutkunun peşinde gezegenimizin en ıssız, en garip, en kışkırtıcı köşelerine doğru seyahatlere çıkacaktım. Özetleyecek olursak aşırı uçlardaki zorlu dağcılığımı, tüm psikolojik bileşenleriyle birlikte dikey bir ortamdan, aynı yoğunlukta, fakat daha geniş kapsamlı bir alana yaymıştım.

Çok daha sonraları dönüp tüm yaşantımı gözden geçirdiğimde şunu söyleyebilirim ki, öncelikle dağların, ikinci olarak da dünyanın geriye kalan yabanıl yerlerinin sayesinde, çok değer verdiğim şeylerden oluşan tüm bir içsel yaşamı yavaş yavaş biriktirebildim. İşin özünde bunun böyle olmasının nedeni, eylemlerimin her zaman düşüncelerimle uyuşmasıdır. Tüm yaşantım boyunca kısıtlanmış ufuklara, sıradanlığa, saçmalıklara, bireyselliği baskı altında tutan her şeye karşı isyan ettiğimi de belirtmeliyim.

Açıkçası yaptığım hiçbir şey, herhangi bir mutlak anlamda önemli sayılmaz. Fakat tamamen bana aittir ve beni tanımlar. Bir açıdan bakıldığında, ben, benim düşüncelerim, benim eylemlerim ve benim sözcüklerimden oluşan benim yaşam tarzımdır. Benim için bunlar kişinin gerçek varoluşunu belirleyen ve dilinin üslubunu yöneten ayrılmaz ve temel unsurlardır. İnsan, yaşamının bir amaca hizmet etmesi gerektiğine inanmak ister. Bu itibarla ben, kendi doğal yaşamları üzerine düşünüp taşınmak isteyenlere, deneyimlerimi ve vardığım sonuçları sunuyorum. Fakat şunun altını çizeyim ki, yaptıklarım benim için gündelik bir varolma biçimi değil, bir yaşam tarzıdır.

Dağları anlamanın çok değişik yolları vardır. Fakat ben burada çok büyük ölçüde kişisel anlamı olan bir dağcılık kavramını dile getirdim. Yine de, bu ifade yaşamımın sadece bir bölümünü tanımlar ve yaşamım da sürekli ve yapıcı bir dizi meydan okuma eylemiyle kendini yenileyip gelişmek ihtiyacında olmuştur.

Öyleyse dağlarımla ilgili olarak bugün neler düşünmekteyim? Onlar sadece dağlarla yaşayan ve kendi tecrübesini özümsemiş olan bir adamın yükünün bir parçasıdır. Dağlarım, bana verdikleri tüm dertlere rağmen, daha sonraki yıllarda yaşadığım ve iç benliğimi daha da zenginleştiren tüm diğer şeyler gibi, benim kıymetli ve canlı bir parçamdır. Dağlar ruhlarımızın yansımasından başka bir şey değildir. Büyük ya da küçük, cömert ya da cimri olsun her zirve, ona sunduklarımız ve ondan istediklerimizle orantılıdır.

Mattherhorn'un kuzey yüzünü tırmanışımın üzerinden henüz üç ay bile geçmemişken, Amerika'nın kuzeyindeki uzak bölgelerin karşıma çıkardığı sorunlarla boğuşmaya başlamıştım bile. Ardından Afrika, Güney Amerika, Asya ve Antarktika beni bekliyordu. Sonraki on beş yıl boyunca yaptığım seyahatler beni dünyanın her tarafına götürdüler. Fakat o yıllarda dünyanın bir ucundan bir ucuna, maceradan maceraya koşarken sürekli olarak kendimi tazelemek üzere dağlara döndüm ve oralardan büyük bir huzur duygusuyla ayrıldım. Gençliğimin ortamını yeniden keşfetmek amacıyla köklerime dönmek benim için her zaman gerekli olmuştur.

Mont Blanc'a gelince, ben onu her zaman bana çok değerli dersler öğreten bir büyüğüm gibi görmüşümdür. Bazen beni cezalandırdığı olmuştur, fakat asla çok haşin davranmamıştır. Onun vadilerine ve sırtlarına bir insanın kendi babasının yanına dönerkenki ruh hâliyle gidiyorum; bir oğulun özlemini çektiği tüm anılar ve tüm şefkatiyle onunla sohbet etmeye gitmesi gibi.

BİR ANININ CANLANIŞI: MONT BLANC'IN BÜYÜSÜ
(1984)

Öğleden sonra geç bir saatti. Mont Blanc'ın yüksek bölgelerine doğru tek başıma ilerliyordum. Çuha ve çan çiçekleri öbekleriyle birbirine karışmış orman gülü çalıları yaz akşamı güneşinin yatık ışığı altında parıldıyorlardı. Çiçeklerin canlı renkleri manzaraya yalancı bir sıcaklık verirken, berrak sularıyla birçok derecik buna tezat bir görüntü içinde soğuk ve çıplak kayalardan aşağılara doğru akıp gidiyorlardı. Sık sedir ve çam ormanları vadi tabanından yüzlerce metre yüksekliğe kadar tırmanıp, daha dik yamaçlarda artık toprağın çoraklaşmakta olduğunun işareti olan yaka otları, yaban mersinleri ve rengârenk benzer yabani otlar ve çalılar arasında kayboluyorlardı. İçine çam, eğrelti otu, mantar, çürümüş ağaç ve toprak kokuları sinmiş nemli esintiler vadilerin derinliklerinden yukarılara yayılıyorlardı. Sıra sıra toprak sekilerinin üzerleri kabarık bir yastık gibi salkım çiçekleriyle kaplanmış, onların aralarını da dantel gibi minik pembe çiçekler ve öbek öbek papatyalar süslemişlerdi. Taşların arasından fışkıran son anemonlar ve düğün çiçekleri narin boyunlu karanfillerle ve değişik türde ve parlak renklerde yüzlerce çiçekle birlikte hah gibi her yanı kaplıyorlardı. Ötedeki berideki tümsekler, üzerlerini kaplayan geç çiçeklenmiş büyük kantaronlar ya da unutma beni çiçeklerinin renkleriyle ya koyu laciverde ya da gök mavisine bürünmüşlerdi. Küçük şelalelerin şarıltıları havayı çınlatırken, yer köpeklerinin ani çığlıklarıyla bu yüksekliklerin sert ortamına kayıtsız dağ kargalarının zirvelerden yankılanan uzak ve zarif bağırtıları birbirlerine karışıyorlar-

dı. Ufukta tirşe sırtların ardında Isere'in bembeyaz zirveleri gökyüzünün önünde daha belirgin olarak ortaya çıkarken, daha yakınlardaki Büyük Combin'i kaplayan kar örtüsü Val Ferret sırtları üzerinden gümüş gibi parlıyordu.

Etrafımı saran manzara akşamın yoğunlaşan gölgeleri altında gitgide daha belirsizleşiyordu. Loş ve zor seçilen buzulların ardından şekilsiz engebeler ortaya çıkmaktaydı. Ufuk hattında göze çarpan ve gri çimento yapısıyla pek de ilgilenmediğim dağ kulübesinden başka, buralardan yakın zamanda bir insanın geçtiğine dair ne bir işaret, ne de bir iz kalmıştı. Buralarda dağcılar göçmen kuşlar gibidirler. Yaz sonunda hepsi buraları terk edip gider. Yükseklerdeki bu zorlu yürüyüş bir yana, zihnim endişeler, beklentiler ve hatıralarla doluydu ve her şeyin birbirine karıştığı rüyalarda olduğu gibi, aklıma kendimle ilgili düşsel sahneler geliyordu.

Tek tek görünmeye başlayan yıldızlar, doğmakta olan yarım ayın dağlar üzerine serptiği donuk ışığa karşın narin pırıltılarla göz kırpıyorlardı. Zirvelerden birinin üzerinde oluşan dumansı bir bulut şimdi dağılmaya yüz tutarken, ay ışığı yeniden tüm sırtları aydınlatmaya başlamıştı. Bu soğuk ışığın solgunluğunda mesafeler ve oranlar ne kadar da yanıltıcıydılar. Sanki hiçbir şeyi umursamayan ruhlar ve ürkütücü hayaletlerin bir araya toplandığı ve her şeyin mümkün olduğu bir hayal dünyasındaydım. Havada birçok ses yankılanıyordu. Sağda solda küçük sis öbekleri hafif rüzgârın önünde köşe kapmaca oynuyorlardı. Bu yanar döner şekillerin büyülü gösterisini doyasıya içime çekmiş bir hâlde durdum ve bir kayanın kuytusunda geceyi geçirmek üzere uyku tulumumun içine kıvrıldım.

Gece benim için kısa geçti. Çünkü dağ ortamının sert yapısı, çığ ve taş düşmesine karşı nesnel tehlikeler açısından en güvenli zaman olan şafak sökmeden önceki saatlerde, beni yeniden yola düşmeye zorlamıştı. Böylece dondurucu bir eylül sabahında saat dördü gösterirken kafa lambamın cılız ışığı altında dağın yamacına tırmanmaya başlamıştım.

Ay çoktan batmıştı. Geçmişteki tırmanışlarımda kim bilir kaç kez çıkıp indiğim aynı taşlık sırt üzerinde, bir kırık çizgi çizer

gibi sağa sola dönüşlerle yükseliyordum. Yüzeydeki engebelere bakarken önümde parlayan zayıf ışık, ilerleyişime bir duygusallık katıyordu. Gevşek çarşakla kaplı bir yamacı çıktıktan sonra karla kaplı yüzeyleri de geçip, mevsimlerin yıpratıcı etkisiyle iyiden iyiye kırılıp parçalanmış kayaların üzerinden Innominata Geçidi'ne kadar geldim. Oraya vardığımda daha vakit erkendi. Yaz sonu olduğundan geceler uzamaya başlamıştı ve ortalık kapkaranlıktı. Lambamı söndürdüğümde kendimi dağ tarafından yutulmuş gibi hissettim. Günün doğmasını beklemek üzere geçidin öte yanında uyku tulumumun içine girip yattım. Ortalık gayet sakindi. Çevremdeki koyu kaya kütlelerinin üzerinden pırıl pırıl yanıp sönen yıldızlar görünüyorlardı ve zaman zaman da rüzgârın fısıltısı ya da aşağılardaki Freney Buzulu'nda devrilen bir buz kütlesinin çatırtısı duyuluyordu. Üzerimde bir kale gibi yükselen kayalıklar giderek aydınlanmaya başlamıştı. Özellikle de Aiguille Noire de Peuterey (Peuterey Siyah İğnesi) bir fiskelik canıyla oralara adım atan insan varlığından kayıtsız, buyurgan ve acımasız bir duruşla sanki dimdik yukarılara fışkırıyordu. Gün doğumunun soluk ışığı ortalığı aydınlatırken ben de Freney Buzulu'na açılan yüz metrelik loş Innominata kulvarına doğru inmeye başladım. Mont Blanc'ın tüm güney yamacında, her an sendeleyip devrilecekmiş gibi duran diken diken buz kuleleri ve derin birer yırtık gibi korkunç çatlaklarıyla bundan daha azap verici bir buzul yoktu. Buradaki tek güvenlik unsuru, buz kütlelerinin çatlayıp çökmelerini yavaşlatan sabahın çok erken saatlerindeki dondurucu soğuk ve bu buzulu geçmek isteyenlerin tek korunma aracı da süratti. Sürekli buz çöküntüsü içinde olan bu labirentin başladığı yere ulaştım ve uğursuz şöhretini de aklımda tutarak, içine düşeni yutup dağdan aşağıya sürükleyecek ürkütücü yarıkların arasından, kenarları testere dişi gibi diken diken buzdan sütunlarla çevrelenmiş ve boyuna çatırdayan dev buz yığınlarının içinden süratle karşı tarafa seğirtmek için son hazırlıklarımı yaptım. Deli gibi koşarak birkaç dakika içinde buzulu geçtim. Tehlikeli bölgenin dışına çıktığımda rahat bir nefes aldım ve Mont Blanc'ın zirve sırtlarına vuran kızıl renkli ışığın ilk huzmelerini keyifle seyrettim. Et-

rafımı saran muazzam çevrenin arındırdığı zihnim, bu ezeli dağ ile samimi bir birliktelik içindeydi.

Artık güneş Freney Buzulu'nun tüm üst çanağını göz kamaştırıcı ışığıyla aydınlatmıştı. Fakat benim bulunduğum yükseklikte çıkan rüzgâr gecenin ayazı gibi hâlâ dondurup duruyordu. Yukarıdan sarkan dik bir buzulu aştıktan sonra Dames Anglaises'in kuzey geçidinden inen tehlikeli buz kulvarından geriye kalan bir dizi kayalık engebeyi tırmandım ve biraz daha yüksekteki Aiguille Blance de Peuterey'e ulaştım. Şu anda bulunduğum manzarası güzel seyir terasına ilk kez gelmiyordum. Fakat o gün Mont Blanc sanki en çok sakladığı gizemlerini ortaya dökmek ister gibiydi. Hâkimiyetinin ve büyüsünün simgesi ve kanıtıymışçasına bakış noktamdan görünen ışıklar, şekiller ve renkler, âdeta dağı yüceliğinin doruğuna çıkartıyorlardı. Manzaranın coşkusunu daha da yoğunlaştırmak için büyük Brenva buzulu da, ayaklarımın altında derinlerdeki vadiye doğru bir kilim gibi uzanıyordu. Sanki zirvelerin iğne gibi sivri kayalarından aşağıya asılmış ve aralarına zümrüt, opal ve akuamarin taşları serpiştirilerek bir dantel gibi gümüşten örülmüştü. Brenva'nın ardında da bu büyü etkisinden bir şey yitirmiyordu. Ötede gaga gibi kaya çıkıntıları boşluğa doğru sarkarken, beride sipsivri taş kuleler kar tabakasının oluşturduğu yumuşak kavislere yaslanıyorlardı. Sırt hatlarından rüzgârın aktığı yönde taşan kar ve buz balkonları, köpük köpük tam kırılırken aniden donuveren okyanus dalgalarına benziyorlardı. Kayaya yapışıp tümsekler oluşturmuş yeşil renkli bir buz tabakası dik kaya duvarlarının üzerini kaplamıştı. Birer kubbe gibi pürüzsüz kar öbekleri; köpek balığı dişlerinin keskinliğinde bembeyaz zirve dizileri; keskin yamaçlı kuleler; cilalanmış kırmızı granit üzerinden etrafa taşan heykelimsi kaya çıkıntıları; üzerleri bir taç gibi dev kayalarla çevrili ya da iğne gibi sipsivri doruklar sanki çatırdıyor ve bir anda çürüyüp dağılıvereceklermiş gibi görünüyorlardı. Fakat çok yakında olmasından dolayı içlerinde en etkileyici olanı Aiguille Noire de Peuterey'di. Çevresinden yalıtılmış mükemmel duruşu ve yukarıya doğrulttuğu iğne uçlu dev kütlesiyle, sanki gökyüzünü bıçaklamaya hazırlanıyor gibiydi.

Etrafımdaki mucizevi görüntülerin tesiriyle âdeta kendimden geçmiş bir hâldeyken, aniden aşağılardan uzun bir gök gürültüsünü andıran şiddetli bir gümbürtü geldi. Brenva'nın karlı yamaçlarından kopan bir çığ, fokurdayan bir kazandan tüten buharı andıran kar tozu bulutunu savurarak büyük bir hızla akmaya başlamıştı. Bölgeyi ve felâketin boyutunu bildiğim için içim titredi. Fakat heyecan dolu bir ruh hâliyle bulunduğum yerde kalıp doğanın bu ebedî törenini sonuna kadar izledim. Çığ önüne gelen her şeyi yok ettiği rotası boyunca gümbürtüyle yuvarlanarak dakikalarca devam etti.

Sonunda ortama yeniden sessizlik hâkim oldu, ancak boşluğa sarkan dev gibi buz kütlelerinin salkım saçak görüntüsünden gözlerimi alamıyordum. Eğreti bir denge üzerinde duran bu kocaman buzlar, buzul çatlaklarının yarattığı karmaşa, baş döndürücü kaya duvarları, derin yarıklar üzerine asılı sayısız kar köprüsü, parçalanan buzulların korkunç yankıları: Bir ölüm bölgesi için daha uygun bir tanım düşünülemez sanırım.

Dağlarda var olan çürük döküntü ve çarşakların çoğu buzulların başladığı yüksek yamaçlarda oluşur. Mevsimsel etkiler ve ısı farkıyla parçalanan taşlar aşağıdaki buzula dökülerek karşı konulamayan buz akıntısıyla yıldan yıla sürüklenip taşınırlar. Daha aşağılarda, büyük çanağın içinde buz yüzeyinin üzerine taşan büyük kaya parçalarıyla kum ve çarşak yığınlarını görebiliyordum. Bu uzun yolculukları boyunca er ya da geç dik bir yamaca ya da ani bir uçurumun eşiğine geldiklerinde, hepsi topluca aşağıya yuvarlanarak asıl felâketi meydana getireceklerdi. Derinlerdeki vadinin tabanında yer alan ormanlara doğru, artık buzulların kaybolduğu kısımlarda, köşeli yapılarıyla ya da kenarlara doğru birikmiş çizgi gibi yığınlar hâlinde buzul taşlarının oluşumu göze çarpıyordu. Zamanın tahribatına bunca yıldır karşı koyan bu gizemli tanıklık bana çok uzaklarda kalan hikayeler anlatırken, aklıma da bir dolu soru getiriyordu. Sanki buzul dönemleri daha dün sona ermiş gibiydi. Dünyanın sorunlarından tamamen kopmuş bir vaziyette, Brenva buzulunun yükseklerinde yerleştiğim setin üzerinde huzur içinde duruyor ve havada süzülen bir kartal gibi aşağıdaki dünyayı seyrediyordum.

Kolay fakat gevşek kayaların üzerinden yeniden yukarıya doğru tırmanmaya başladım. Değdiğim her şey yerinden oynuyor, kimi zaman tutunduğum kayalar elimde kalıyorlardı. Dağın uzun zamandan beridir kar altında olan ve üzeri çıplaklaşmış yüzeylerin erimeye mâruz kaldığı bölümlerine geldiğimde, her seferimde başıma bu geliyordu.

Kuşluk vakti sıcağının Aosta Vadisi üzerinde oluşturmuş olduğu kalın bir yün battaniye görünümündeki bulutlar, Mont Blanc silsilesine doğru uzanıyorlardı. Yılın bu mevsiminde endişelenecek bir şey olmamakla birlikte, yine de bu hızlı bulutlanma beni süratimi artırmaya yöneltti. Epeydir alçak zirvelerin içinde kaybolduğu sis tabakası, Devin Geçidi'nin (Col du Géant) altındaki buzula ulaşana kadar yükselmeye devam etmişti. Birkaç dakika öncesine değin güneş mavi gökyüzünde parıldarken, göz açıp kapayıncaya kadar ortalığı bir buhar kaplayıp karların üzerinde koni biçimli gölgeler oluşturarak buzulun etrafında dolanmaya başladı. İnce bulut yığınının arasından süzülen parlak güneş ışığı huzmeleri güçlü projektörler gibi buzul çatlaklarının içini aydınlatmışlardı.

Daha yükseklerdeki zirvelere doğru tırmanışına devam ederken bulut tabakası benim üzerinde bulunduğum sırta da ulaştı. Başlangıçta hafif ve şeffaf olup üzerimdeki sırt boyunca görüş mesafesini engellemiyordu. Fakat sonrasında kalınlaşarak gökyüzünü kararttı ve daha Gugliermina zirvesine ulaşamadan tehditkâr bir şekilde anaforlar yapan bir buharın ortasında kalıverdim. Hava gittikçe soğudu ve pirinç gibi sert, ince, beyaz kar taneleri ellerimin ve parkamın üzerinde zıplayıp tıpırtı sesleri çıkararak çevremde uçuşmaya başladı. Bir anda tırmanışın tüm zevki kaçtı. Dağ yeniden saldırgan yüzünü göstermişti ve bir kez daha doğanın amansız güçleriyle yüz yüze kaldığında insanın ne denli önemsiz ve zayıf olduğu açıkça ortaya çıkmıştı.

Neyse ki, tahmin ettiğim gibi sorun fazla uzun sürmedi. Etrafımı saran bulutlar içlerine saplanan iğne gibi sivri kayaların üzerinden dağılarak incelmeye başladı ve aşağıdaki sis kütlesinin içinde açılan gediklerden buzulun yansımaları şimdi artık görülebiliyordu. Hemen önümdeki sırtın üzerinde de aynı du-

rum söz konusuydu. Oradan yansıyan şiddetli parlamalar da gözümü kamaştırıyordu. Artık dört bin metrelik bir yüksekliğe ulaşmıştım ve Mont Blanc'ın yüksek güney sırları her zamankinden daha etkileyici bir biçimde üzerimde yükseliyordu. Kar yüzeyi üzerinden uzun sütunlar hâlinde yükselen çıplak kayalar dağın yüzüne gotik tarzdaki büyük vitraylı pencerelerin haşin görünümünü yansıtıyorlardı. Tüm bu muhteşem yapıların arasından, üzerinde yıllar önce zamanından önce yaşlanmama sebep olan bir acıya katlandığım Freney Orta Sırtı yükseliyordu. Sadece Orta Sırt adı bile beni zaman içinde çok gerilere kadar götürmeye yetip artıyordu.

Şimdi Aiguille Blanche de Peuterey'in (Peuterey Beyaz İğnesi) doruğunu oluşturan karla kaplı üç zirve sivrisinin ilkinin üzerindeydim. İyiye işaret olarak gökyüzü yeniden mavi rengine dönmüş ve sanki elle tutulur bir şeymiş gibi zirvelerin üzerine çöreklenmişti. Devasa boyutlar ve haşin güzelliklerle dolu bir manzara kendini göstermeye başlamıştı. Tam karşımda sanki bir dikilitaş gibi Pilier d'Angle yükseliyordu. Onun arkasında, sağ tarafta da, Mont Blanc'ın doğu yamaçlarında tüm zamanların en zorlu, en gösterişli ve en büyüleyici eseri olan Brenva yüzü görüntüye kazınmıştı.

Sanat eserlerinde olduğu gibi, doğanın eserlerini de beğenip takdir edebilmek için insanın doğru zamanda, doğru bir bakış noktasında olması gerekir; aksi hâlde şekiller, renkler ve oranlar kaybedilebilirler. O gün Aiguille Blanche'ın zirvesinden doğrudan Brenva yüzüne bakarken, ona her tarafından ve birçok kez tırmanmış birisi olarak onu görüyordum. Gerçekten de gökyüzüne asılmış gibi duran buzlarla kaplı ve delicesine yükselen uçurumlarının hâlâ insanın ölçü ve sınırlarının dışına taşan rotalar sunduğu bu dimdik yapının her bir ayrıntısını çıkarabilirdim.

Aiguille Blanche'ın son zirvesini de aştıktan sonra, onun ardındaki yüz elli metrelik dik yamacı inerek karla kaplı Peuterey Geçidi'ne ulaştım. Burası tüm tırmanış boyunca rastlanacak tek düz zemin olmakla beraber, önünde dimdik duvarlar ve her iki yanında çığlarla sürekli süpürülen sonsuz uçurumlar tarafından dünyayla irtibatını kesmiş olduğundan, aynı zamanda da insa-

nın kendini en fazla yalnız hissedeceği bir yerdi. Vakit neredeyse öğlene gelmişti ve hava çok sıcaktı. Yumuşayan karda dizlerime kadar batmaya başlamıştım. Geçitteki bir kaya tümseği sanki tarih öncesinden kalma garip bir kafa gibi yerden yukarıya yükselmişti. Don, yerdeki kar tabakasını yeniden sertleştirinceye kadar bu kayanın üzerinde dinlenmeye karar verdim.

Hoş bir yorgunluğun da etkisiyle güneşin altında yalınayak uzanıp yarı uyuklayarak çevremdeki sırtları seyre koyuldum. Üzerine yoğun bir ışığın vurduğu kar örtüsü kendi ışıltısıyla parıldayarak sanki ulaşılmaz saflıkta engeller oluşturmaktaydı. Yukarılarda, Isere dağ silsilesine doğru alçak bir bulut kümesi hâlâ daha ufku kaplamaktaydı. Her yanı saran bir sessizlik hüküm sürerken, yoğun bir huzur derin düşünceleri kabartıyordu. O ana kadar tırmanışla geçirdiğim saatleri ve yalnız yolculuğumda daha önümde kalanları uzun uzadıya düşündüm. Hem nesnelerde, hem de özgün eylemlerimde kendimi keşfetmekten hoşlanıyordum. Aynı zamanda kıskanç bir şekilde ruhsal özgürlüğümü de koruyordum. İşte bu sebeple şu birkaç günü başka birisiyle paylaşmak istememiş ve onun yerine bu zamanı kendi duygularımın kuytusunda, tanıdık ve mükemmel bir doğayla içli dışlı olarak yaşamayı tercih etmiştim.Görülmesinden mutlu olunan bir rüyadan çıkar gibi bu doğanın içinden çıkmayı istemiştim.

Saatler böyle geçti. Aydınlık bir rüya âleminde avare bir şekilde dolanırken, gitgide daha da derinleşerek kendi gerçeğimin peşinde karşı konulamazcasına beni daha da ötelere savuran bir düşünce girdabına sürüklenmiştim. Her ne kadar yol açtıkları yeni karşıtlıkları tam kavrayamasam da, içimde insan doğasının bir parçası olan sert çelişkileri hissettim. Yine de kendimle yaptığım konuşmada belli bazı sonuçlara varmıştım. Mesela yeryüzünde herkese, dolayısıyla bana da ait olmayan hiçbir şey olmadığına artık emindim. Güzelliği anlamanın, ancak ona sahip olmakla gerçekleşeceğini öğrenmiştim. Artık içimizde sonsuza kadar yeni kapılar açıldığını biliyordum. Zorlukların insanın gücünü değil, zayıflığını sınadığına ikna olmuştum. Bunların ötesinde, bir gerçekliğin sadece bir fikrin yansıması olarak basitçe ifade edile-

bileceği düşüncesi beni heyecanlandırıyordu. Kendime başka zor sorular da sordum ve bazıları cevapsız kalsalar da, son tahlilde, hayatın ancak onu en fazla katılımı sağlayarak yaşamayla ve onun mevcut tüm kaynaklarını sonuna kadar kullanabilme yollarını aramayla anlamlanabileceğini keşfettim. Sonrasında yaşanan tüm şüphe ve korkulara karşın, yapılmasının doğru olduğuna inandığım şeyleri yapmaktan kendimi asla mahrum edemeyeceğimi anladım. Düşüncelerimin çoğunun, muhataplarımdan bazılarına garip gelebileceğinin farkındayım. Eğer durum böyleyse bu benim değil, onların sorunudur. Zira ben kendi kavramlarımdan bazılarının sağlam temellere oturduğunu biliyor ve bu tuhaflığımın belki de yaygın sağduyunun öngördüğüne tercih edildiğini her zamankinden daha açık bir biçimde görüyordum. Aşağıdaki vadilerde yaşayan insanlar alışkanlıkların ve sanatı, hatta inancı bile meta hâline getiren türlü baskıların yönettiği bir dünyanın esiri olmuşlardı. Genellikle hepsi bencillik ve ilgisizliğin çölünde oldukça umutsuz yaşamlar sürüyorlardı. Kendi kendime "Hayır!" dedim; korku ve coşku duygularının insanların çoğunluğunu sadece dehşete düşürdüğü bir yerde güzel bir dünyadan asla söz edilemez. Bunların çoğu kendilerini ve duygularını sadece sakınmakla meşgul olurlar.

Gündüz rüyalarından yeniden yeryüzüne döndüğümde güneş Brouillard sırtının ardında kaybolmak üzereydi. Hava soğumuş ve gökyüzü donuk bir buz grisi rengine bürünmüştü. Tüm yedek elbiselerimi üzerime giydim ve yiyecek sıcak bir şeyler hazırlayıp ufak tefek işleri hallettim. Sonrasında da gökyüzünden pembenin son izleri de solana kadar gün batımını seyrettim.

Son bir fotoğraf daha çekmek için artık içimde hiçbir istek kalmadığında fotoğraf makinesini sırt çantama yerleştirdim ve ilk oturduğum aynı kayanın üzerinde, mutlu bir şekilde kuş tüyü dolgulu uyku tulumumun içine kıvrıldım.

Yükselen ay, gecenin iyiden iyiye kararmasını önleyen, fakat sonsuz sessizliğine engel olmayan şaşırtıcı parlaklıkta bir ışıkla gökyüzünü yıkadı. Her şey keskin eylül ayazıyla taş kesilmişti. Sessizlik kolay bozulacak gibi değildi. Buzullardan en ufak

bir çıtırtı dahi gelmiyordu. Aşağı vadilerin uzak akarsularının en ufak bir şırıltısı dahi duyulmuyordu. Rüzgârın hafif bir fısıltısı dahi yoktu. Sadece içlerinde insanın sonsuza dek derinlere batabileceği uçsuz bucaksız bir yıldızlar denizi kımıldanıyordu. Soğuk ay gölgeleri uzatıp kar yüzeyindeki görkemli parıltısını donuklaştırdığında, belirsiz, buzdan kırılgan bir heykel misali, sanki başka bir dünyadan gelmiş gibi görünen gecenin büyüsünü soluyarak oraya uzandım. Yalnızlıktan ve kimi zaman bizi kendimizden alıp, olmayı en çok istediğimiz yere kaldırıp koyan türlü hayallerden sarhoş olmuştum.

Daha sonraları başımı barınağım olan uyku tulumumdan dışarıya uzattığımda ay batmıştı ve hava hem soğuk, hem de hâlâ karanlıktı. Bu durumda, tırmanışıma gecenin erken saatlerinde ay ışığı altında devam etmek şeklinde tasarladığım başlangıçtaki plânımı uygulayamayacaktım. Fakat şimdi de gün doğumunun olağanüstü görüntüsünü Mont Blanc'ın zirvesinden seyretmek isteği içimi kapladı. Artık hareket etme zamanıydı. Uyku tulumumdan sürünerek dışarıya çıkar çıkmaz titremeye başladım. Soğuk bedenimi sanki felce uğratacaktı. Fakat yavaş yavaş zihin, bedensel acıları denetim altına aldıkça, ısı da biraz daha dayanılabilir gibi hissedilmeye başlamıştı.

Sessizliğin gücü şaşırtıcıydı. Kafa lambamı açtım ve geçit boyunca birkaç adım attım. Kramponlarım donmuş kar yüzeyinde gıcırdadıkça bazen sanki dağın acıyla inleyişini duyar gibi oluyordum. Pilier d'Angle'ın karla kaplı kayalıklarını tırmandıktan sonra karşıma çıkan keskin sırtın üzerinde, sert rüzgâr sağanakları havada savrulan ince kar kristalleriyle her yanımı kaplayıverdi. Lambamın ışık huzmesi altında sanki yıldız tozları uçuşuyorlardı.

Artık zirveyle aramda sadece Mont Blanc de Courmayeur'ün son derece ayırt edici özelliğiyle ana zirvenin müjdecisi olarak nefis bir buz sırtı kalmıştı. Beş yüz metrelik bu engeli tırmandıktan sonra tepedeki kar balkonunu da aşınca, öteki tarafta henüz uykuda olan Savoy köyünün zayıf ışıklarını gördüm.

Yıldızların sönük parlaklığı, gökyüzüne karşı hatları kaybolmuş geniş ve yumuşak eğimli yamacın kuru toz karları arasın-

dan yine de yolumu aydınlatabiliyordu. Bir süre sonraysa Mont Blanc'ın solgun ve dev bir kubbe şeklindeki zirvesi önümde şekillendi.

Doğu yönünde gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı. Nazlı şafak rüzgârı yayından boşalmış, beyaz tozdan bulutlar kaldırıp her yana saçıyordu. Atmosfer yavaş yavaş daha açık, daha şeffaf ve gökyüzünün koyu turkuaz rengiyle uyumlu bir hâle geldi. Hava sanki bir başka gezegeninkiymiş gibi son derece saf ve ışıltılıydı. Bu havayı teneffüs etmek, sanki ciğerlerimi gökyüzüyle doldurmak gibiydi. Ayaklarımın altındaki kar sanki ışığa dönüşmüştü ve giderek daha da fazla gök kubbeye ait oluyordu. Onun yeryüzü kaynaklı katı bir maddeden meydana geldiğine inanmak zordu. Üzerinde yürümekte olduğum yuvarlak sırt daha keskin bir hâl aldı. Bir buz kılçığı boyunca yola devam ettim ve eğimin bittiği noktada da kendimi Mont Blanc'ın zirvesinde buldum.

Amacıma ulaşmıştım ve sanki bir kehanet anı yaşıyordum. Önümde ışık ve boşluktan başka hiçbir şey yoktu; uçsuz bucaksız sessiz dağ sırtları öncesiz ve sonsuz karlarla sarmalanmışlardı. Onların arasında doğu yönünde Mattherhorn ve Mont Rose'nin belirgin hatları ortaya çıkıyordu. Hepsinin üzerineyse gün doğumunu müjdeleyen kızıl bulutlardan oluşmuş bir taç yerleşmişti. Bu titrek zirvelerin altında hâlâ karanlığın loşluğuna gömülü uzun yeşil vadiler uzanıyordu. Yamaçlar boyunca özgürce esen rüzgâr giysilerimden içeri işlemekteydi. Fakat soğuk fazla uzun sürmedi. Çünkü birazdan güneşin ilk ışıkları sessizliğin beyaz okyanusuna zaferle açıldılar.

Daha sonra olanlar bedensel etmenlerden daha çok, duyguların farklı renkler içeren dünyasına aitti. Gökyüzünün sıcak renkleri ışık ve kontrastın bir çiçek dürbünündeki hareketlerini yaratarak zirveler, yüzler, sırtlar ve kulvarlar boyunca kaymaya başladılar. Havada uçuşan incecik kar tozları sırtlardan sarkan buz saçaklarını sanki tutuşturdular. Çevremi saran binlerce minicik donmuş kristal parçacığı karlar üzerinde parıldıyordu. Masmavi gökyüzü gözlerimi yoran bu manzarayı tüm ağırlığıyla kucaklamıştı. Nedensiz bir şekilde dağ silsileleri üst üs-

te çakışıyor, birbirine karışıyor ve yeniden ayrılıyorlardı. Görüntüde sayısız zirve ortaya çıkarken, ince sırt hatları da üzerlerini kaplayan kar örtüsünün parlaklığına aldırmadan kendi gölgeleriyle didişiyordu. Aşağıdaki buzullar dorukların arasına sıkışmış geniş ışık gölleri gibi duruyorlardı. Yüzeyleri karmakarışık çatlakları oluşturmak üzere sanki sert rüzgârlarla kırışmıştı.

Doğa beni sınırsız bir şekilde ruhumu doyuran büyük bir şölene davet ediyordu. Düşüncelerim sürekli bir devinimle nesnel dünyadan zihnime akıyor, sonra da geri geliyordu. İçimde bilinmeyen boyutları olan ve her türlü açıklama girişiminden sürekli kaçman yeni duyguların doğduğunu hissediyordum. Bu özgün yalnızlık içinde boğulurken hayal gücüm yeni etkilere maruz kalıyordu. Hiçbir zaman olmadığı kadar zihnimin gözleriyle gördüm, doğanın müthiş soluğunu dinledim, sonsuzluğa insani bir boyut katıp evrene karışıncaya kadar kendimden taştım. Varolmanın tüm güzelliğini ve coşkusunu duyumsadım. Sonunda gerçeğe ulaşmıştım; her türlü sorgunun ötesindeki salt gerçeğe; yüreğin gerçeğine.

SON MACERA: BENİM PATAGONYAM
(1986)

Büyük kar kulvarının tepesine ulaşır ulaşmaz, Patagonya dağımız ayın görkemli ışığı altında yeniden ortaya çıktı. Bir anda önümüzde açılıveren manzara karşısında şaşkına dönmüştük.

Hayal ettiğimizden oldukça farklıydı ve bunun gerçekten de daha bir gün evvel tırmanmaya karar verdiğimiz dağ olduğuna inanmak zordu. Dağın dibine doğru, huni gibi bir yolağın içinde birleşmiş, kırılarak kıvrılıp bükülmüş bir dizi buzul dolayısıyla daha zorlu, daha uzak ve sanki hiç yaklaşılamayacakmış gibi duruyordu. Bu zirveyi önceki gün, silsileyi bölen geçidin hemen ardında yükselen kayalık bir sırttan görüp de seçmiştik. Bir tarafta yumuşak hatlara sahip alçak dağlar bulunurken, diğer yanda içinde binlerce yıldır Kıtasal Hielo Buzulu'nun oluştuğu dar çanak yer alıyordu. Burası yaklaşık 25.000 ila 30.000 kilometre karelik bir alanı kapsayan ve üzeri zirvelerle dolu dev bir buz uzantısıydı. Yerel olarak altiplato denen yüksek platonun ortalama yüksekliği bin metre kadar olduğundan, onun kadar yüksek olmasa da, bölge sanki bir başka Antarktika kıtası gibiydi ve bazılarının uzunluğu beş ila on kilometreyi bulup çok derin fiyortların ağzından denize dökülen kendi buz nehirlerini meydana getirmişti.

Kendimizi dünyanın sonundaki bu kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde bulmamızla ilgili bazı açıklamalar yapmakta fayda var. Bir iki güvenilir arkadaşımla beraber Şili Patagonya'sını keşfetmek benim çok eski bir rüyamdı. Daha kesin ifade etmek gerekirse buzla kaplı kıtasal yüksek platoyla Pasifik Okyanusu'nun karmaşık fiyortları arasında girift bir arazide uzanıp, kıs-

men bilinen ve tamamen ıssız bu yegâne bölgeyi gezip görmek istiyordum. Bu uzun sürecek ve zorlu bir girişimdi. Her günkü yürüyüşler sırasında ya üzeri iğne gibi sivri buz kütleleriyle kaplı buzullarla ya da içinden geçeceğimiz yolu ancak baltalarla açabileceğimiz ormanlarla boğuşmak zorundaydık. Tehlikeli bataklıklar, geçmesi güç vahşi nehirlerle karşılaşacaktık. Bazı engellerden sakınmak ya da bir fiyordun derin boğazına girmemek için, belki de baş döndürücü zirvelerden geçen bitmez tükenmez çıkış ve inişlere katlanacaktık. Öte yandan tüm bunlar neredeyse sürekli olarak dünyanın bu bölgesini kasıp kavuran korkunç fırtınalar içinde gerçekleşecekti. Her akşam geceyi geçirebileceğimiz barınaklar kurmalı ve ateş yakmalıydık. Her şey sırılsıklam ıslak olacağından bu iş çok zordu. Fakat tüm gün dondurucu yağmur altında yapılacak eziyetli yürüyüşlerin sonunda da bir anlamda zorunluydu. Son olarak da bu hiç de misafirperver olmayan verimsiz vahşilik içinde yiyecek aramak durumundaydık. Sabahtan akşama kadar, zaten nadir olan yaban hayvanlarından yakalayabilmek için tuzaklar kurmalıydık.

Eğer her şey plânlandığı gibi gerçekleşirse bu keşif faaliyeti, içimizde her gün büyüyüp geliştiğini hissettiğimiz zengin anıların biricik ve paha biçilmez hasatı olacaktı. Öngördüğümüz seyahatten, öncelikle ilkel insanın sahip olduğu kaynakların bazılarını yeniden harekete geçirmek ve onları yeniden değerlendirmek yönünde mükemmel dersler çıkaracağımızdan emindik. Dünyanın geri kalan kısmından tamamen soyutlanmış koşullardaki bu deneme boyunca telsiz, kayık, yol boyunca havadan ikmal gibi kolaylıklardan kendimizi mahrum bırakmaya ve tamamen kendi deneyimlerimize güvenerek yaşamaya kararlıydık. Bizim bu seyahatimiz amaçsız bir faaliyet ve kendi içinde bir son olarak değerlendirilmemeliydi. Fakat öte yandan gerçek anlamda bir keşif de değildi. Günümüzde insanoğlu için keşif gereksiz bir şey, çünkü elimizde teknolojinin her şeyi görebilen ve her şeyin içine girebilen "büyük gözü" var. Göz sadece insanın zihninin içine giremiyor ki, işte bizim amacımız da oraya ulaşmaya çalışmaktı.

Ben tasarımı böyle öngörmüştüm ve maceramın amacı da buydu. Ancak bu şekilde rüyamın meyvesini alabilecektim.

Modern çelişkilerin karmaşası içerisinde günümüzün insanları macera arıyorlar, fakat bunu önceden hazırlanmış paketler hâlinde satın alıyorlar. Bir risk icat ediyorlar ve başarı garanti olduğu hâlde, bunu "hayatta kalma denemesi" olarak adlandırıyorlar. Tek başına gerçekleştirilen başarılarla böbürleniyorlar. Fakat gerektiğinde bu kahramanların paçasını kurtaracak olan telsiz ve diğer elektronik malzemeyi yanlarına almayı da ihmal etmiyorlar.

Bugün macera diye kabul edilenler gerçekte sponsor kuruluşlarca desteklenip ayarlanarak Guinness Rekorlar Kitabına girmek üzere düzenlenen faaliyetlerdir. Günümüzde hiçbir devirde olmadığı kadar fazla sıradanlığa boğulmuş vaziyetteyiz. Modern macera başarıları ticarileşmeye, yalanlara ve yanıltıcı mesajlara indirgenmiştir ve bazen de sahte bir anlayış kokarlar.

Bu büyüyen standart eksikliğine karşı benim yaklaşımım hiçbir basın toplantısı ve tantanalı reklamlar yapmadan gözden uzak bir şekilde, sessizce bu maceramıza çıkmak oldu. Bunun ötesinde hiçbir türlü sponsorluğu da kabul etmek istemedim. En azından benim düşüncemde bu terimin anlamı bir tür fahişelikti. Bir maceracı doğası gereği olgulardan çok ideallerin adamıdır ve böyle olduğu için de kendini satarak ve sadece bir reklam tedarikçisi durumuna indirgeyerek bütünlüğünü çürütmemelidir. Öte yandan bugün maceradan para kazananlar da vardır ve bunu söylerken seyahat şirketlerinden bahsetmiyorum!

Bu durumda bir macera seyahatini gerçekleştirebilmek için mali kaynak bulma "amacı" uğruna her türlü "araç" hoş görülebilir mi? Elbette ki hayır. Eğer yeryüzünün uç noktalarına gidebilmek için yeteri kadar paranız yoksa ve hiçbir kuruluş size sponsor olmuyorsa üç seçeneğiniz vardır: Ya para biriktireceksiniz; ya kendinizi bir ticari marka durumuna düşürmeden bu parayı bir hediye gibi alacaksınız ya da evinizde oturacaksınız ki, bu da saygın bir tercihtir. Fakat bugünlerde kaç kişi saygınlığı umursuyor acaba?

Özellikle yerkürenin bu güney köşesini seçmemin nedeni tamamen keşfedilmemiş oluşuydu. Birbiriyle çelişen tipik özellikleri gibi yer üstü yapısı da öylesine karmaşıktı ki, bölgeye yaklaşmak bile bir sorun oluşturuyordu. Doğal ortamın yapısına uyarak yolun kendi kendisini belirlemesini istiyordum. Böylelikle düz bir hat üzerinde bir patikayı izleme isteği gibi gereksiz problemler yaratabilecek önceden tasarlanmış unsurlardan sakınmış olacaktık. Asıl amaç seyahati kendi bacaklarımız dışında hiçbir şeyin yardımı olmadan bitirebilmekti. Patangonya'nın gerçekten de görkemli ve muhteşem manzarasına değecek şekilde, modası geçmiş bir yolculuk olacaktı.

Böylelikle güzel bir günde iki dostumla birlikte yola çıktım. İkisi de yetenekli, olgun, koşullara kolaylıkla uyum sağlayabilen, açık fikirli ve geniş ilgi alanlarına sahip kişilerdi. Bu arkadaşlarım benimle aynı dalga boyuna sahip olan Melchiorre Foresti ve Elio Sangiovanni'ydi. Melchiorre, Bergamo Hastanesi'nde radyoloji şefiydi. Elio'ysa yine Bergamo'da serbest çalışıyordu.

Yolculuğun tüm süresi boyunca mutlak bağımsız yöntemlerin yardımıyla seyahat etmek istiyorduk. Sadece sırt çantalarımızda taşıyabileceğimiz kadarını kullanacaktık. Enerjimizi yeniden kazanma becerimizi zorlamamak için yükümüz otuz kiloyu aşmayacaktı. Balık tutarak ve avlanarak yaşamaya çalışacaktık. Et dışında başka gıdaların çok az yenebileceği uzun bir süreye daha kolay katlanabilmek amacıyla, sindirim açısından vazgeçilmez olacağını düşünerek ormandan toplayacağımız bitkilerle gıdamızı takviye edecektik. Yeşil bitkilere olan gereksinim bazı sorunları da beraberinde getiriyordu. İnsan bedeni selülozu sindiremez. Öte yandan Macellan Patagonyası'ndaki bitkilerin büyük bölümü çok az tanındığı için zehirli olanlarıyla karşılaşma tehlikesi de mevcuttu.

Sonunda bölgenin yenebilen bitkileriyle ilgili bazı bilgilere zor da olsa ulaşmayı başardım. Zaten topu topu sekiz on tane vardı ve bu kadarı da bizim için yeterliydi. Aylar süren aramalardan sonra bu bilgileri bir İngiliz bitki bilimcisi olan David M. Moore'un çalışmalarından elde etmiştim. Kendisi, beyaz adam-

la karşılaştıktan sonra soyu tükenen Indios adlı yerli halkın beslenme alışkanlıkları üzerine araştırmalar yapmıştı.

Fakat yine de olaylar tasarlandığı gibi gelişemiyordu. Sorunlar daha maceramıza bile başlayamadan Şili'nin başkenti Santiago'da bizi karşılamışlardı. Her şeyden önce yiyecek temin etme olanağımızın olmadığı ortaya çıktı. Gitmeye karar verdiğimiz bölgenin ulusal park olarak ilan edilmiş olduğunu bilmiyorduk ve bundan dolayı da son derece anlayışla karşılanması gerektiği üzere, orada artık hiçbir şekilde avlanma olanağımız kalmamıştı. Yine de en azından balık tutma ve Macellan fiyortlarının uçsuz bucaksız kutsal mekânında canımız nereyi çekerse oraya gitme iznini almayı başardık. Bu gerek Sınırlar Muhafaza İdaresi, gerekse de Ulusal Orman Kurumu tarafından sergilenen son derece nazik bir davranıştı. Fakat hayatta kalmamızı sağlamak için yeterli değildi. Bölgedeki göllerin ve nehirlerin sularında ne bir plankton ne de başka türlü bir yaşam mevcuttu. Fiyortlar da yaşama elverişsizdi. Çünkü suları balıkların denizden gelip üreyebilecekleri kadar tuzlu olmadığı gibi, midye ve benzer kabukluların yaşaması için de uygun değildi. Bölgenin bitkisel kaynaklarının da bize bir yararı yoktu. Gerçekten de, yürüyüşümüz sırasında zaten nadir olduğu bilinen yenilebilir türlerin hiçbir örneğine rastlayamadık. Sadece chaura (Pernettya mucronata) adlı tatsız bir tür çilek alçak irtifalarda bir hayli bulunabiliyordu. Çok nadiren de olsa bazen, Avrupa'da da yetişen karahindibaya benzeyen ve birkaç yıl yaşayabilen bir ot olan Taraxacum Gillesii'yle ve kerevize benzeyen güneye özgü Apium'un birkaç küçük örneğiyle karşılaştık. Ayrıca kayın ağaçlarının dalları üzerinde küçük, yuvarlak, yapışkan ve acımtırak tatlı bir tür mantar da bulduk. Deneme yoluyla sonunda bir tür otun köke doğru olan sap kısmının oldukça yumuşak olduğunu ve olumsuz sonuçlara sebep olmadan yenebildiğini keşfettik. Geri kalan yenebilir bitkilerse ya yeteri olgunlukta değillerdi, ya da pek ortalıkta gözükmediler.

Yola çıktığımızda sırt çantalarımızın ağırlığı da sorunlarımıza ilave oldu. Ayrıca alçaklarda rastladığımız kalın kar örtüsü ve o sene bahar mevsiminin oldukça sıcak geçmesinden dolayı ne-

hirlerin olağan dışı su seviyesiyle de baş etmek zorundaydık. Hepsinin üzerine tüy dikercesine başıma bir de kaza geldi. Yürüyüşün ikinci günü bir nehri geçerken akıntının şiddetli olduğu bir yerde sağ ayağımın bir kemiğini kırdım. Bir ay kadar sonra röntgen filminden de anlaşılacağı üzere ikinci parmağımın kemiği eklem dibine yakın bir yerden kırılmıştı. Neyse ki korktuğum kadar ciddi durumlara yol açmadı. Şişen ayağımın üzerine botumu giydiğimde, bağcıkları iyice sıktığım zaman yürüyebiliyordum ve sonraki on sekiz gün boyunca da böyle yaptım.

Tarih 20 Kasım 1986'yı gösteriyordu. Kiraladığımız küçük bir uçakla Coyaique kasabasından Penas Körfezi'ndeki son köy olan ve 48. paralelin hemen güneyinde yer alan büyük buzulların yakınındaki Caleta Tortel'e geçtik. Vahşi dağların karla kaplı yamaçlarını yalarcasına süren iki saatlik uçuş bizi dünyanın bir ucuna götürdü. Uçağın iniş pisti bile bu yargımızı teyit ediyordu. Pist denilen şey Baker Nehri'nin son büklümünün kıyıları arasında kalan yarımadayı boylu boyunca kesen, biraz düzeltilip temizlenmiş altı yüz metrelik bir toprak şeridiydi. Oradan bir tekneye bindik ve bir saatten az sürede köye ulaştık.

Tortel kazıklar üzerine kurulu ahşap evleri ve binaları birbirine bağlayan gri tahtalardan inşa edilmiş merdivenli asma köprüleriyle şirin bir yere benziyordu. Fakat ilk etkiler geçtikten sonra gerçek ortaya çıktı. Burası dar, loş, soğuk ve yağmurlu bir yerdi. Gerçekten de Tortel üzerinde yükselen dağların altında ezilmiş, çamurlu fiyort tarafından iyice kıyıya sıkıştırılmış, etrafını saran yoğun bitki örtüsüyle soluksuz kalmıştı. Fakat en kötüsü hiçbir doğal kaynağa sahip olmamasıydı. Köyün görüntüsü burada yaşayan yaklaşık yüz kadar aileye bu yerin nasıl bir gelecek verebileceği konusunda şüpheler uyandırıyordu. Buna karşın köy halkı ellerinde hiçbir iletişim aracı olmamasına ve insana ait faaliyetlerin olduğu herhangi bir merkeze çok uzakta yaşamalarına rağmen, bu toprağa oldukça derin bağlarla bağlanmıştı. Acaba başıboş kediler gibi sosyallikten uzak olarak değerlendirilebilirler miydi? Bazıları böyle düşünebilir. Fakat ben Tortel'dekiler kadar iyi ve misafirperver insanlara çok az yerde rastladım. Bugün bizim durumumuzu göz önüne aldığımda, pay-

laşılmış etki alanları ve sahte bayraklar içindeki siyaset ve ticari pazarın arasına kısılmış bir vaziyette yaşarken; kalabalığın uzağında durmanın sadece dışlanmaya yol açtığı bir ortamda nihayet tutkularımıza daha insanî bir boyut vermemizin gereğine işaret ettiğimde, burada, Tortel'de yaşayan insanların sahip oldukları ya da olmadıkları şeyler konusunda sanki aldatıldığımı hissediyorum.

O gece yağmur yağdı ve aralıklarla sert rüzgâr esti. Daha sonra rüzgâr kesilince ertesi sabah çok erken saatte on beygir gücünde bir motorlu tekneyle yola çıkıp fırtınadan etkilenmiş bir dizi kanaldan geçerek güneye doğru ilerledik. Varış noktamız dev Jorge Montt buzuluna paralel uzanan Calen fiyordunun körfezlerinden birinin dibindeki basit ahşap bir kulübeydi. Burası son insan yerleşmesiydi. Oraya vardığımızda vakit akşam üzeriydi. Bir kadın ve yirmi yaşlarında bir delikanlı – ana oğul – bizi büyük bir şaşkınlık, fakat aynı derecede de büyük bir içtenlikle karşıladılar. Edoardo'nun annesi olan Bayan Verta Munoz daha sonra bize ailenin geri kalan üyelerinin kuzey taraflarında, Baker Nehri'nin oyduğu derin vadide inekler ve atlardan oluşan sürülerini Cochrane'ye götürmekle meşgul olduklarını anlattı. "Yolculuk en az bir ay sürer," diye devam etti, "fakat buna değiyor." Hafifçe gülümseyerek sözlerini şöyle bitirdi: "Yolun sonu Cochrane'ye çıkıyor. Orada hayvanlarımız daha çok para ediyor."

Başlangıçta eşyamızı farklı boyuttaki altı çantada taşıyabiliyorduk. Fakat Santiago'dan ayrıldığımızdan beri her yeni bir şey satın almamızla yükümüz en azından ağırlık ve hantallık açısından hayli artmıştı. Aletlerimiz, yemek kaplarımız, baltalarımız, tuzaklarımız, balık ağlarımız gibi kimi malzememizi değişik sebeplerden dolayı doğrudan doğruya İtalya'dan buraya getirememiştik. Dolayısıyla da yerel piyasada bulabildiklerimizle yetinmek zorundaydık. Fakat iş tüm bu eşyayı üç sırt çantasına doldurmaya gelince gerçekten büyük bir sorunla karşılaştık. Üstelik yanımıza taze et de almak gerektiğine karar verdiğimiz düşünülünce sorunun ciddiyeti de artıyordu. Orta boy bir koyun Munoz ailesinden arkadaşlarımız tarafından bizim için kesilip

temizlendi ve parçalara ayrıldı. Etleri aramızda bölüşüp şimdiden tıka basa doldurulmuş elbise dolaplarına benzeyen sırt çantalarımıza yüklemek durumundaydık. Bu yükün altında yerimizden ayağa kalkabilmek için birbirimize yardım etmek zorunda kalıyorduk ve her birimizin sırtında yaklaşık elli kilo ağırlık olduğunu tahmin etmem hiç de abartı olmayacaktır.

Birkaç saat sonra vadi tabanı boyunca akan büyük nehrin ilk kez karşı kıyısına geçtiğimizde, hayvanların açtığı patikalara rastladık ve bunları çalıların arasında ya da tehlikeli bataklıklarda izler kaybolana kadar takip ettik. Yüksek konçlu lastik çizmeler giyiyorduk ve neredeyse dizlerimize kadar batıyorduk. Dağcı botlarımızı ve kramponlarımızı buzulları geçerken kullanacaktık. İki gün boyunca kâh bataklıklar, kâh yoğun çalılar ya da coihue (Nothofagus betuloides) denen dev ağaçların oluşturduğu ormanlarla kaplı geniş bir vadiden yukarıya doğru yükseldik. Macellan bölgesine özgü bu güzel kayınların gövdeleri çok uzundu ve yaprakları tüm yıl boyunca yeşil kalıyorlardı. Bununla birlikte ormanın içinde sık sık ağaçlar yakılarak oluşturulmuş boş arazilerle karşılaştık. Bu durum toprak kazanmanın sorumsuz yöntemlerinden birinin kanıtıydı ve yeni meralar açmak için akla gelebilecek en kötü uygulamaydı. Büyük ihtimalle içine girmenin bile çok zor olduğu zengin bitki örtüsü, aynı zamanda da yaşamın ebedî akışının ve onu denetleyen dengenin ifadesi şimdi bir anda kendi iskeletine dönüşüvermişti. Eziyet çektiğini belli eden hareketler içinde yalvarırcasına uzanan kolların aldığı türlü şekillerle, binlerce kemikleşmiş, ağarmış ve karmakarışık ağaç gövdesi küllerin içinde dikiliyorlardı. Uygulanmak üzere çıkartıldıkları hâlde, yeryüzünün son cennetlerinin yok olmasının önüne geçmekte aciz kalan yasaları düşünmekten kendimi alıkoyamadım. Yerine konulmaz doğanın bu zâlim mezarlığından geçmek yüreğimizi burktu. Bu alanı geçtiğimizde üzerimiz başımız baca temizleyicileri gibi simsiyah olmuştu.

Omuzlarıma binen yükün ağırlığı ve engebeli zor zemin üzerindeki uzun süreli yürüyüş, çok daha yakından incelenmeyi hak eden etkileyici manzaraya karşı adil olmayı engelliyordu. Fakat yine de bu göz alıcı arazinin parça parça da olsa bazı etki-

lerini ve anında zihnime yerleşen mükemmel görüntülerini yakalamayı başarıyordum. Böylelikle de belki çok hassas bir bakış açısından olmasa da, çevremdeki dünyayı onun içine iyice batana ve onun bir parçası olana kadar görebiliyor ve hissedebiliyordum.

İşte orada, ormanın içindeydim. Bâkir bir vahşiliğin gerçek özü olan bu büyük ve muhteşem dünyaya adım atar atmaz derin bir huzur duygusu ve zaman zaman da bir korku içimi dolduruyordu. Bu tenha kuytuluklar, kendilerine can veren loş mağaralara hâkim olurcasına yapraklarını dinç bir şekilde yukarılara kaldıran ormanın bu nazik devleri, beni âdeta büyülüyorlardı. Fakat aynı zamanda da diğer çürüyen ağaç gövdesi kalıntılarından birdenbire büyüyüp yükselen her türden, her yaştan ve her boydan bitkinin oluşturduğu kütleden yayılan gizli gücün verdiği korkuyu hissetmekteydim. Orada doğayla aramda, birbirlerine söyleyecek binlerce şeyi olan eski dostlar arasında olduğu gibi sanki özel bir dile, samimi bir anlaşmaya dayalı bir konuşma söz konusuydu. Bu şekilde düşüncelerim ormanın müthiş kahramanları olan kayınlara, sedirlere, manolyalara dönüyorlardı. Dikkatim de orman tabanındaki daha küçük türlere yöneliyordu. Yapraklar çok yoğundu ve bitkilerin arasına girmenin olanağı yokmuş gibi duruyorlardı. En çok rastlananlar kadın tuzluğu denen çalılardı. Fakat ortalığı bir ağ gibi kaplayan sarmaşıklar da varlıklarını hissettiriyorlar ve kollarını her yana doğru uzatarak ağaçların etraflarına dolanıyorlar ya da daha güçlü türlerin gövdeleri arasını örgü gibi kaplıyorlardı. Tüm bu görüntüler küçük büyük her bitkinin aradığı ve kana kana içtiği bir yaşam gücü olan ışığa ulaşmak için, daha yükseklere doğru verilen mücadelenin birer kanıtıydı.

Aşağı kısımlarda, hem canlı, hem de yere düşmüş çürüyen ağaçların gövdelerine ve dallarına sarılmış kalın yosun kümeleri, mantarsılar ve eğrelti otu çeşitleri sanki birbirinin içine girmiş vaziyetteydiler. Suyu emip iyice yumuşamış olan zemin, böylesi bir durgunlukta harika bir gelişme ortamı bulan bir bitki evrenine dönüşmüştü. Burada her şey suskun ve hareketsizdi. Yaşam bile ölümün özüne benziyordu. Sadece arada sırada

bir akarsuyun şırıltısı ya da insan varlığından dolayı, korkmaktan ziyade şaşırdığı için, bir kuşun ani çığlığı işitiliyordu.

En temel kaynaklardan bile yoksun, fakat nelerle karşılaşacağımızın bilincinde böylesi vahşi bir ortamda ilerlerken, kendimizi ruhu besleyen bu aldırışsızlıktan biraz olsun kurtarmaya zorlamadığımız sürece, endişelerimiz bizi daha da takıntılı hâle getireceklerdi. Sanırım biraz neşe ve bir nebze mizah duygusu, en az iyi bir yemeğin kaslara eski gücünü vermesi kadar, morali yükseltmeye yardımcı oluyor. Doğrusunu söylemek gerekirse bizim için sadece yüklerimizi sırtımızdan indirmek bile, kelimenin her anlamıyla kendimizi ferahlamış hissetmemize yetiyordu. Akşamları midelerimize bir şeyler girince ortada gülünecek bir şey olmasa bile gülümsemek kolaylaşıyordu. Kendimizi daha iyi hissettiğimiz zamanlarda birbirimizle daha fazla dalga geçiyorduk. Santiago'daki bir arkadaşımız bize "Elio, Melchior ve Baltazar" isimlerini takmıştı. Şimdi sakallarımız da uzadıkça, biz de eski zamanların doğudan gelen bu üç kralına benzemiştik. Fakat biz bir kuyruklu yıldızın değil, rüyalarımızın peşindeydik. En gencimiz olan Elio'nun yüzü sanki ruh hâlini yansıtıyordu. Her zaman ölçülülük ve aşırılık arasında bocalıyor ve o günlerde de sanki devrim yapma peşindeki bir gerillanın karmaşık ifadelerini taşıyordu. Melchior davranış ve görünümünde daha sakin ve tutuktu. Tekdüze ve durgun sesi ve beyaz angora kürküyle çevrelenmiş hafiften tombul yüzüyle sanki Ernest Hemingway'in simasını andırıyordu. Bana gelince, üzerime bol gelen bir pantolon ve korkuluğa benzer bir ceketle böylesi berbat kıyafetler altında neye benzediğimi kendim de hayal edemiyordum. Fakat kibar bir "maceracıya" benzetilemeyeceğim kesindi. Diğer yandan malzemelerimiz biraz başımızı ağrıtıyorlardı. Zorlu koşullarda kullanılma sınavına girince eksiklikleri ve gerçek kaliteleri ortaya çıktı. Güya özellikle içinde bulunduğumuz şartlara göre tasarlanmış olan sırt çantalarımızın ağır yük altında hiç de görmezlikten gelinemeyecek yetersizlikleri meydandaydı. Kaç defasında, çantanın bir yeri doğru dürüst iş görmeyince kendimi daha fazla tutamayıp üretici firmaya sövüp saydım. Böylesi durumlarda iğneleyici yo-

rumlar yapmaktan kendini asla alamayan Elio sitem eden bir tavırla "Hepsi senin yüzünden! İmalatçıları deneyiminden istifade ettirseydin bunlar başımıza gelmezdi!" diyerek durumu daha da karıştırıyordu.

İlerledikçe nehirler çok can sıkıcı durumlar yaratıyorlardı. Aylardan kasımdı ve bu dağlarda karların erime mevsimiydi. Üstelik o sene de Patangonya'da hava sıcaklığı tuhaf bir şekilde yumuşak gidiyordu. Bunun neticesi olarak da zaten doğası gereği çok sert olan akarsular çok kabarık ve hızlı akıyorlardı. Yolumuz genellikle eriyen kar sularının karıştığı bir nehir boyunca devam ediyordu. Kıyılardaki bitki örtüsü çok yoğun olduğundan çoğu zaman deli gibi akan nehri göremiyorduk, ama yine de suyun çılgın bir süratle akarken çıkardığı ve kimi zaman derinden gelen hırçın ve güçlü homurtusunu duyuyorduk.

Nehir girdaplarla kaynaşıyordu ve akıntının çok şiddetlendiği yerlerde kıyının balçık katmanlarının altı iyice oyulduğu için üzerindeki tabakayı kaplayan orman parçasını da sulara sürüklemişti. Sert akıntıyla fokurdayan suyun üzerinde ağaç gövdeleriyle dallardan oluşan yığınlar yüzüyordu. Yolumuz yılan gibi istediği yöne kıvrılan nehrin menderesleri izlemekteydi. Bize oldukça zahmet veren bataklıkları aştıktan sonra çok sık bitki örtüsüyle sarılı bir araziyle baş etmek zorunda kaldık. Fakat nehrin akış yönünün tersinde dar bir vadiyi geçme olanağı bulamayınca, akarsuyun kavisleri arasında karşıya geçilebilecek sığlıkta bir yer aramaktan başka çare bulamamıştık. Geçiş için uygun noktalar bulmak oldukça zordu. Fakat genellikle iç güdülerimizin ilk tepkisi hayli işe yarıyordu.

Her nehir geçişinde ön hazırlıklar hep aynıydı. Bir ağaçtan küçük baltamızla sağlam bir sopa kesiyor, çizmelerimizi ve pantolonlarımızı çıkarıp onları çantalarımızın üzerine bağlıyorduk. Sıkıca tutup nehir yatağında suyun akış yönünde dibe dayadığımız sopanın yardımıyla her hareketimize destek alarak, dikkatli bir şekilde akıntının önüne dikiliyorduk. Geçiş yerlerinin hepsi zor değildi, fakat özellikle kayaların arasından suyun süratle aktığı ya da karşıdan karşıya bir emniyet ipi çekme şansı vermeyen yerlerde bazı geçişler tehlike yaratıyorlardı. Ayağımı

da işte böyle bir yerde kırmıştım. Tehlikeyi azaltmak için çizmelerimi çıkarmıştım ve daha suya girer girmez kendimi kalçalarıma kadar sert, dondurucu soğuk ve çok hızlı bir akıntının ortasında buluvermiştim. İlerlemek için suya karşı direnmem gerekiyordu. Her adımda taşlık nehir zemininde sağlamca basabileceğim bir yer bulmak zorundaydım. Ama su çamurla bulanık ve köpüklü olduğundan dibi göremiyordum. Tam akıntının en şiddetlendiği yerde sağ ayağım kaydı ve bir deliğe sıkışıp kaldı. Tabii ki biraz acı hissettim, fakat çok da kötü değildi. Yeniden sağlam bir yere basamıyordum ve taşların arasına sıkışan ayağım yüzünden dengemi de kaybetmemeye çabalıyordum. Böylece uzun bir zaman geçti ve soğuktan ne ayaklarımı ne de bacaklarımı hissedemez duruma geldim. Akıntının inanılmaz uğultusu başımı döndürüyordu ve etrafımda köpürerek kırılan dalgalar dengede durmamı daha da zorlaştırıyorlardı. Sonunda sert bir girdap üzerime çullanıp belimin etrafını sarıverince artık dayanamayacağımı hissettim. Suyun itiş gücüne karşı direnmek olanaksız hâle gelmişti ve beni yuvarlayıp akıntı boyunca sürüklemek üzereydi. Sırtımdaki koca çantaya karşın suyun nasıl olup da hemen tüm ağırlığımı yerden kesebilmesi şaşılacak şeydi. Nasıl oldu bilmiyorum, ama kendimi bir anda sırılsıklam ve elimdeki sopayı sıkıca tutar vaziyette karşı kıyıda buluverdim.

O akşam moralimizi yerine getirebilmek için yanımızdaki koyun kemiklerinden bazılarını uzun süre kaynatarak koca bir tencere çorba pişirdik. Koyunun ne kadar lezzetli olduğunu biliyorduk, fakat et suyunun çorbaya kattığı nefasete de şaşırmadan edemedik.

Çadırımız sadece iki kişilik olmakla beraber üçümüzü de alıyordu ve doğrusunu söylemek gerekirse içinde rahatımız pek de fena değildi. İkimiz aynı yönde yatarken, üçüncümüz ortada ters yönde yatıp ayaklarını diğerlerinin başları arasına uzatıyordu. Böyle ters yönde yatma sırası bende olunca, uykuları sırasında dönerek bazen yaralı ayağıma çarpıp, bazen de üzerine uzanan çadır arkadaşlarımdan dolayı çok acı çektim. Doğal olarak söz konusu durumlarda bağırıp herkesi uyandırıyordum.

Böylesi zamanlarda gün boyunca olanlar zihinde yeniden canlanıyor ve olaylar, durumlar, görüntüler ve ifadeler tekrar hatırlanıyordu. Bu düşüncelerden kurtulabilmek için olayların eğlenceli yanlarını görmeye çalışıyordum. Çoğu zaman bunu başarsam da, istisnalar da oluyordu.

Bugün bile özellikle bir görüntüyü hâlâ kolay kolay unutamıyorum. Dönüş yolunda, nehirde ayağımı kırdığım aynı yerde olan bir olaydı bu. Çok sert akan nehrin ortasında yüzeye çıkan kayalarla birlikte taşlık bir sığlık vardı. Bu durumda nehri iki aşamada geçebilirdik. Önce ipi bulunduğumuz kıyıdan ortadaki bu kayalara bağlayacaktık, sonra da aynı işlemi kayalardan öteki kıyıya doğru tekrar edecektik. İlk yarıyı geçmeyi başarmış ve ikinci bölümü de tamamlamak üzereydik. Ben öteki yakaya ulaşmıştım ve başka seçenek olmadığından öbür ucu nehrin ortasındaki koca bir kayaya bağlı olan ipi omuzlarımdan emniyet alarak sıkıca tutuyordum. Melchior bana doğru ilerlemeye başlamıştı ve ipe tutunarak akıntının ortasına doğru yaklaşıyordu. Elio da nehrin ortasında sıranın kendisine gelmesini bekliyordu.

Benim başıma gelen talihsiz kazadan etkilenen Melchior bu defa yalınayak geçmek istemiyordu. Eğer çizmeleri ayağında olursa nehir yatağına daha sağlam basabileceğini düşünüyordu. Fakat göz önünde bulundurulması gereken bir de madalyonun diğer yüzü vardı. Tam akıntının en süratli olduğu ve su seviyesinin çizmelerin konçlarını geçtiği noktaya ulaştığında arkadaşım zorlukla durdu. Birden paniğe kapıldı. Bir yandan ipi olabildiğince gergin tutmaya çalışırken bir yandan da bağırarak ona ilettiğim komutlarımı yerine getiremiyordu. Derken kaza geliverdi. Önce arkadaşımın yana doğru döndüğünü ve sanki çizmelerinin yerini bir hava yastığı almışçasına onun suyun dışına, yukarıya doğru itildiğini gördüm. Bir an için onu yana yıkan yükünün altında sendeledi ve sonunda boğazına kadar akıntının içine batıverdi. Her iki eliyle ümitsizce ipe tutunmuş hâlde çırpınıyordu. Bir yandan suyun gürültüsünden dolayı sesimi duyurabilmek için "Doğrul! Ayağa kalk!" diye bağırırken, bir yandan da hiddetle ipe asılıyordum. "Haydi! Doğrul!" diye seslen-

meye devam ediyordum. Fakat belli ki, çantasının ağırlığından dolayı çaresiz kalmıştı. Başını arkaya atmış, nefes alabilmek için dalgalar arasında şaşkın bir vaziyette ağzını kocaman açıyordu.

Sığlıklardan akıntının ters yönünde biraz uzaklaşmış olan ve olup biteni ne görebilecek ne de duyabilecek durumdaki arkadaşımıza avazım çıktığı kadar bağırdım: "Elio! Koş, Elio!" Melchior ellerindeki iplerden birini kaçırmıştı. Arkadaşım aniden suda ters döndü ve sırt üstü batmaya başladı. "Sıkı tutun Melchior! İpi sakın bırakma! Elio! Elio!" diye soluğum kesilene kadar bağırmaya devam ettim.

Ona yardım edebilmek için suya atlamak üzere olduğum son anda kendime hâkim oldum. İpi bırakmam çılgınlık olurdu, fakat arkadaşım ipi tutan diğer elini de bırakırsa başka çarem kalmayacaktı. Sonunda Elio beni duyabildi. Melchior'un tuttuğu ipe ulaşmak için, soyunmuş olarak kayaların arasından nehrin ortasına doğru seğirtti. İpi yakaladı ve güçlü akıntının yerinden söküp, nehrin dibinde yere sağlam basmasını engellediği o lânet olası çizmeler yüzünden, güçlükle de olsa Melchior'u kaldırmayı başardı.

Calen fiyordundan yükselen uzun vadinin sonunda Kıtasal Hielo Buzulu'nu taşıyan hisar gibi yüksek engebelerin kuytusunda çok şirin bir göle vardık. Burası eski devirlerdeki buzul aşındırmalarının sonucunda ortaya çıkan bir oluşumdu. Yaklaştığımız yönden göründüğü kadarıyla çok sakin bir ortamı vardı. Kıyıları yuvarlak bir kraterin kenarları gibi ormanlarla kaplıydı ve sütlü turkuaz renginde çok güzel bir gölü çevreliyorlardı. Bu görüntüyle bir tezat oluştururcasına gölün karşı tarafında da üzerleri birer taç gibi buzullarla kaplı çok yüksek, dik ve vahşi yamaçlar yükseliyordu. Pek de sağlam durmayan bu buz kütlelerinden kopan parçalar sık aralıklarla yarlardan aşağıya yuvarlanıyorlardı. Göle düştüklerinde küçük birer buz adasına dönüşen parçalar orada da rüzgârın eline düşüyor ve dümensiz yelkenliler gibi bir o yana, bir bu yana sürükleniyorlardı. Derken başka bir dünyaya benzeyen bu yerin büyülü manzarasını tamamlarcasına uçurumların üzerindeki oyuğun hemen kenarında yer alan buzulun burnunda çok şiddetli bir çöküntü oldu. Ko-

pan dev parçalar bir buz tozu bulutu içinde yüzlerce metre aşağıdaki göle düşüp parçalandılar.

Küçük çadırımızı gölün kenarında ve oradan doğan ırmağın yakınına kurmuş, iplerle gererek genişçe bir de tente yapmıştık. İki taşın arasında ateş yanıyordu ve alevlerin üzerine astığımız su bakracı kaynadıkça fokurduyordu. Biraz sonra buzulların üzerini kaplayan bulutlar kalınlaşmaya başladı ve pek de iyiye işaret etmeyen nemli bir rüzgâr havayı hareketlendirdi. Nehir sinsi bir şekilde, parlak yansımalar ve kıyılarındaki büyük kayalardan yankılanan şarıltılarla âdeta akıntının şiddetlendiğini hissettiriyordu. Her tarafta eski yangınların kalıntıları görülebiliyordu. Araziye dağılmış büyük taş parçaları ortamın genel griliğine mükemmel ayak uyduruyorlardı. Solgun bir güneş zirveleri kaplayan sarmal bulutları gün batımının son yansımalarıyla boyamaktaydı. Daha aşağılarda üzerlerine buzulların yerleştiği dik uçurumlar vardı. Bu uçurumlar şimdi biraz daha kararmışlardı ve sanki üzerlerindeki görkemli buz birikintilerini sarp yarlardan aşağıya silkeleyeceklermiş gibi dimdik duruyorlardı. Buzların oluşturduğu çok büyük ve tehditkâr duvarlar kule gibi çıkıntılar, iğne gibi sivriliklerle doluydular ve maviye çalan bir yeşilin donuk yansımalarının etkisi altındaydılar.

Birdenbire, sanki görünmeyen bir elin hareket ettirmesiyle bir çığ akıntısı başlayıverdi. Uzak bir gümbürtü havaya yükselip vadi boyunca yankılandı.

İnsan sanki tüm dağın çökmek üzere olduğu kaygısına kapılabilirdi. İçinde, tonlarca ağırlığında ve müthiş büyüklükte kütlelerin tepe taklak yuvarlandığı muazzam bir buz akıntısı seyrettik. Tüm bu moloz yığını yüzlerce metre yükseklikten dökülüp suyun ayna gibi yüzeyine şiddetle çarparak parça parça oldu. Bu çalkantının oluşturduğu dalgalar halkalar hâlinde gölün tüm kıyılarına kadar yayıldılar.

Gece boyunca rüzgâr süratini artırdı ve bir süre sonra çadırın tentesi üzerinde yağmurun sesini duymaya başladık. Kamp yerini su basmıştı ve ne yazık ki çadırın tabanından içeri giren yaşlık da tatsız sonuçlara yol açtı. Kampın yerini değiştirmemiz gerekiyordu ve sabah erkenden bu işe giriştik. Fakat asıl sorun

ateş yakmaktı. Islak dalların arasından az da olsa yükseldiklerinde, âdeta alevleri kucaklayacaktık.

Dağların yanı başına kadar gelen dağınık bulutların kapladığı gökyüzünden dökülen yağmur tüm gün boyunca ve değişen yoğunluklarda devam etti. Sanki bu tatsız vaziyetin durağanlığını kırmak için, öğleden sonra bölgede cerrazon diye bilinen korkunç bir kasırga patladı. Önce sanki inek böğürtüsü gibi vadiden yükselen bir gürültü duyduk. Ardından yapraklar, dallar ve yanmış ölü ağaç gövdelerinden soyulup kopan kabuklar yerden havalanıverdiler. Peşi sıra hiç beklenmedik bir şiddetle tüm bu çer çöp sanki duvarları görünmeyen dik bir tünelin içindeymişçesine etrafımızda fır dönerek savrulmaya başladı. Sonrasında da gökyüzüne doğru havada ok gibi yükselerek bulutların arasında kayboldular.

Kasırganın sert girdapları bu defa nehrin üzerine yöneldi, suyu karıştırdı, yukarıya fışkırttı, döndürdü, serpinti hâline getirdi, emdi ve gökyüzüne savurdu. Bu serpintiler bir gün yeniden kar olarak yağacaklardı. Kasırganın merkezi çadırımızı kıl payıyla yalayıp geçti. Çadır şiddetle sallanıp ıslıklar çalarken, boğazımızdan çıkan çığlıklar da tentelerden yankılanıyordu. Yaşadığımız an, doğanın tüm temel güçlerinin sanki yaslı bir ortamda buluşup, hem cezp etmek hem de korkutmak için birbirleriyle kıyasıya yarıştıkları bu ıssız yerin bir simgesi gibiydi.

Öğleden sonranın ilerleyen saatlerinde hızı daha azalan rüzgârın sürüklemesiyle bulutlar açıldılar ve gökyüzünde mavi lekeler ortaya çıktı. Güneş ışıkları tüm vadi boyunca eğik bir çizgi hâlinde parıldayarak karla kaplı bir yamacın rengini kızıllaştırdılar. Bunlar sanki unutulmamak üzere yaratılmış olağanüstü anlardı.

İçinde tekrar tekrar kaynattığımız bir koyun eti parçası olan tencerenin etrafına oturup bu cümbüşü seyrettik. Sonradan sineklerin üzerine hücum edip binlerce yumurta bırakarak bozulmasına yol açabileceğini düşünmeden bu eti idareli bir şekilde kullanmak durumundaydık. Hep de böyle olduğu için şimdi onu yenebilecek hâle getirebilecek tek yöntem uzun süre kaynatmaktı.

Bu bölgeye özgü bir çift kaz türü güvenli bir mesafeden üzerimizde bir daire çizerek kesik kesik çığlıklar attı. Tek bir tur attıktan sonra geldikleri yönde vadinin aşağılarına doğru hızla uzaklaşıp gözden kayboldular. Tüm gün boyunca karşılaştığımız tek hayat belirtisi buydu.

Gecenin soğuk gölgeleri artık bizi içlerinde yutmaya başlamışlardı ve gökyüzü yıldızlarla dolmuştu. Fakat o gece kamp ateşimizin kızıl alevleri etrafında, binlerde düşüncenin içine gömülmüş ve çok eskilerin anılarına dalmış bir hâlde olmak üzere bulunduğumuz yerde kaldık. İyi havanın işareti olan beklenmedik soğuk buzullar üzerinde eğreti biçimde duran buz kütlelerinin zayıf tutamaklarının kırılmalarına yol açıyordu. Sanki görünmez bir Polyphemus* gücünün doruklarına çıkarak, davetsiz misafirleri karşılamak üzere üzerlerine kristal kuleleri, yeşim taşı okları, kuvars piramitleri, dev safir ve zümrüt parçaları yuvarlıyordu.

Ertesi sabah erken saatlerde açık gökyüzünde, üzerindeki tüy gibi öbekler buzulların üzerine doğru yükselen beyaz bir bulutun oluşması beni şaşırtmıştı. Bu aslında rüzgârın etkisiyle gerçekleşmişti. Sert rüzgâr sağanakları gölün ağzındaki şelalenin havaya dağılan su zerreciklerinin etrafını sararak toz gibi havaya saçmıştı.

Yolumuza batı yönünde yükselen vadiye doğru devam ettik. Buralarda orman ağaçlarının yüksek gövdelerinin yerini ince ve bodur kayın kümeleri alıyorlardı. Sadece rüzgârdan korunaklı hendeklerin içinde birbirlerine karışmış sık çalılıklara rastlanıyordu. Burada, denizden yaklaşık 800 metre yükseklikte türlü çeşit kara yosunları araziye hâkim olup, üzeri kırmızı yeşil minik parlak çiçeklerle pul pul süslenmiş, hoş yeşilimsi beyaz tonlarda kalın bir hah gibi zemini kaplamışlardı.

Sıcaklığın öğle saatlerinde bile hayli serin olması biçim için iki yönden oldukça olumluydu. Hem böyle bir ortam daha az yorucuydu, hem de sürekli başımıza musallat olan can sıkıcı minik sinek, sivrisinek ve at sinekleri sürülerinden artık kurtulmuştuk. Buralarda haşarat tam bir felâketti.

---

* Homeros'un Odisseus destanındaki denize kayalar fırlatan tek gözlü dev.

Her geçidin arka tarafında, peş peşe gelen vadilerin her birinin geniş tabanında bazen büyük, bazen de küçük muhakkak bir göl bulunuyordu ve temiz olsun olmasın hepsi de çok güzeldi. Rüzgâr başına buyruk bir şekilde hiç mola vermeden çalıların arasında uğulduyor, suları karıştırıyor, göllerin kıyılarında su serpintileri uçuşturuyordu. Bu toprakların yıllardır süren sessizliğini başka hiçbir ses bozamıyordu. Çok az rastladığımız kızılgerdan kuşları dışında hayvan yaşamına dair ortada hiçbir iz yoktu. Bazı ufak durgun su birikintilerinde daha sonra kurbağaya dönüşecek iri başlardan bolca bulunsa da, ortalıkta bunları avlamaya gelen yırtıcılara rastlanmıyordu. Gün boyu birçok kez kanatlarını iyice açmış, hava akımları üzerinde yorulmadan süzülerek tepemizde daireler çizen kartallar görüyorduk. Kartalın varlığı en azından etrafta bazı küçük hayvanların bulunduğuna işaret ti. Fakat bunlar keskinlik açısından yırtıcı kuşlarınkilerle kıyaslanamayacak olan bizim gözlerimize bir türlü görünmüyorlardı.

Tortel'den ayrıldığımız sabahtan beridir çok şey olmuştu ve şimdiden birçok ıssız vadiyi ve dağ sırtını ardımızda bırakmıştık. Gitgide daha fazla yorulduğumuzu hissediyor, acıkıyorduk. Sinirlerimiz de hayli gerilmişti. Ne suyun içinde, ne de dışında, hiçbir yerde bulamadığımız yiyecek konusunda endişeliydik ve umudumuz azalarak karnımızı doyuracak bir şeyler arıyorduk. Kabaca ve pek de doğru olmayan bir harita üzerinden olsa da, daha önce araştırmasını yaptığımız bir rotayı izlemiştik. Fakat yürüyüşümüz sırasında harcadığımız gerçek zamanı, önceden hesapladığımızla karşılaştırmak mümkündü. Gün doğumundan gün batımına kadar kendimizi aşırı derecede tüketsek de, her gün için öngördüğümüz yolun ancak yarısını kat edebiliyorduk. Tahminlerimiz daha başından beri şüphe götürüyordu, fakat bu aşamada bu gerçeği kabullenmeye pek yanaşmıyorduk. Bernardo fiyordunun yüksek yamaçlarına ulaştığımızda durum daha da vahimleşmişti.

En yüksek geçide varmıştık ve tüm ufuk artık görüş alanımızdaydı. Ardımızda kalan ıssız ve uçsuz bucaksız araziye bakınca giriştiğimiz bu olanaksız işin boyutlarını da kavramış olduk. Neyse ki, bu durumu gurur meselesi yapmayacak ve bun-

ca zamandır hayalini kurduğumuz maceraya son verecek gücü kendimizde hâlâ bulabiliyorduk. Bu macera artık sınırlarımızı acı bir şekilde bize hatırlatan acımasız ve anlamsız bir şakaya, hayatımız açısından aptalca bir riske dönüşmüştü. Bu vazgeçiş mantıklı ve açık düşünmenin yönlendirdiği bir sonuçtan başka bir şey değildi. Fakat sağduyunun buyurduğu bir şeyi yapmak her zaman kolay olmuyor. Buralı yerlilerin bir atasözü şöyle diyordu: "Rüzgâr sert estiği zaman ağaç ya eğilir ya da kökünden sökülüp devrilir."

Başta söylediğim gibi günden güne, vadiden vadiye büyük Kıtasal Hielo Buzulu'nun eteklerini saran yoğun bitki örtüsü arasında ilerlemeye çalışmıştık. Fakat bulut örtüsü ve araya giren kayalık sırtlar dolayısıyla Hielo'nun batı sırtlarını hiç görememiştik. Oysa şimdi, almak zorunda kaldığımız geri dönüş kararından dolayı sanki kendimizi ödüllendirircesine bu bilinmeyen zirvelerin büyüsünü çözmeye karar verdik. İçlerinden en güzeli olmak üzere bir zirve seçerek dönüş yürüyüşüne başlamadan önce oraya tırmanmak istiyorduk. Büyük Hielo'nun karşısındaki geçidin tarafında yükselen bir dağın tepesine tırmanarak hedefimizi belirledik. Aynı akşam geçide kadar indikten ve öteki taraftaki Hielo'nun sırtlarına tırmandıktan sonra, doğrudan dağımıza doğru yükselen kar kulvarının dibinde geceyi açıkta geçirdik. Derin vadilerde sürmesine niyetlenilen maceramız şimdi bir dağ tırmanışı özelliğine bürünmüştü. Fakat her şeye karşın bu olumlu bir adımdı.

Nefis bir geceydi. Geniş bir buz sırtının üzerindeydik. Çok güzel ve henüz çıkılmamış bir zirveye doğru tırmanışımıza başlamak için buraya ay ışığı altında gelmiştik. Sırttan bakınca dağ beklediğimizden daha etkileyici göründüğü gibi, boşluktaki duruşu gözümüze aşağılardan zannedildiğinden daha yüksekmiş hissini veriyordu. Zirveye bu denli yakın olduğumuzu düşünmek de ayrı bir keyifti. Derin sessizliğin içerisinde ayın aydınlık yuvarlağı parlak ışığını geniş ve beyaz buz katmanlarının üzerine serperken, kristal keskinliğindeki etkileyici manzarayı da sanki gerçek dışı bir görünüme sokuyordu. Birkaç saat önce, büyük bir kayanın kuytusunda geceyi geçirmek için sığındığımız

yerden, bir başka olağanüstü şölene şahit olmuştuk. Muhteşem bir müzik ziyafetini çağrıştıran bir gün batımı kızıllığı akşam saat 22:30'a kadar tüm cömertliğiyle ufku renkten renge boyamış, yarım saat sonra da dolunayın ışığı kayalık bir sırtın ardından vurmaya başlamıştı. Saat 23:30'da gökyüzünde yavaş yavaş ay yüzünü gösterdi. Bu manzarayı nasıl anlatmalı bilemiyorum! Sanki yeni fışkırmış lav kadar kızıl renkte ve ölçülemeyecek büyüklükte ateşten yuvarlak bir kütleydi. Âdata henüz atmosfere girmiş ve Dünya'ya çarpmak üzere olan bir gök cismi gibi görünüyordu. Bu görüntüyü asla unutamayacağım. O gece gerçekten büyüleyici görünen ayın yanı sıra binlerce yıldız gök kubbeyi doldurmuşlar, sanki canlıymışlar gibi titreşerek kristal gökyüzünde parıldıyorlardı. Güney Haçı takım yıldızını çok net biçimde görebiliyorduk. Etkileyici görünümlü buz çağlayanları arazideki çukurlukları dolduruyor, uzun buzul çatlakları dik sırtların tepelerine varıncaya dek yamaçları kesiyorlardı. Hemen sol tarafımızda dev bir kayalık duvar dimdik bir şekilde derin vadinin içine iniyor ve gecenin kobalt mavisi loşluğunda solup gidiyordu. Sağ yanda büyük bir yarım daire hâlinde dağılmış kubbe biçimli bir dizi beyaz buzul tepesi yer alıyordu. Tecrübemiz bizi yanıltacak olsa boyutları itibariyle bunların bizim dağımızdan daha yüksek olduklarına inanabilirdik. Çukur yerlerde karanlığın gizlediği buzul çatlaklarından sakınabilmek için en iyi yol bu tepeleri takip etmekti.

Saat 3:30'u gösteriyordu ve günün doğmasına iki saatten daha az bir zaman kalmıştı. Ayaklarımızda kramponlarımız, belimize bağladığımız iple de emniyetimiz alınmış bir şekilde, bulunduğumuz sırtın diğer yanından bizi buz tepelerinden ayıran çanağa doğru aşağıya inmeye başladık. Fakat ay ışığının da erişmediği bu gölgelik alanda kendimizi yarı gizli bir sürü buzul çatlağının oluşturduğu karmaşık bir engebenin içinde ve yumuşak karla çevrili olarak buluverdik. Yaklaşık çeyrek saat boyunca bu tehditkâr ve bilinmeyen arazide el yordamıyla ilerlemeye çalıştık.

Üzerine yıldızların serpiştirildiği gökyüzünde ince bir pus tabakası birikmeye başlarken, ayın etrafında da bir buhar hâle-

si oluşmuştu. Bunlar havanın değişmekte olduğunun kesin işaretleriydiler. Fakat ani hava değişikliklerine sahne olan dünyanın bu ücra köşesinde kim sağlıklı hava tahmininde bulunabilirdi ki? Kat edeceğimiz mesafeyi kısaltmamız mümkün olmamakla birlikte, hava süratimizi artırmıştı. Böylece eli kulağında olan fırtınayla aramızda bir yarış başladı. İlk buz tepesini yumuşak karla kaplı dik yamaçlarından tırmanarak aştık. Şimdi önümüzde, ne yazık ki üzeri kolayca kırılabilen bir buz kabuğuyla kaplı geniş bir düzlük vardı. Günün ilk ışıkları bizi burada karşıladılar; gölgeler ve yüzeydeki engebeleri belirginleştiren karartılar olmadığında mesafeyi tahmin etmenin güç olduğu bu soluk ortama bir canlılık getirdiler. Dağımızın önce ayın abartılı parlaklığı altında gelip geçici ve şimdi de şafağın solgun ışığı altında yanıltıcı donukluktaki görünümünde meydana gelen değişimleri ilgiyle izliyorduk. Zirve artık ürkütücü gelmediği gibi, ulaşılması pek kolay duruyordu. Sanki birkaç dakikaya kadar oraya varabilecektik. Oysa ki arazi şimdi karşımıza ikinci buz tepesinin yamaçlarına kadar devam eden beklenmedik buzul çatlakları ve buz duvarları çıkartmıştı. Uzaklardaki pus örtüsü tarafından süzülmesine karşın, bize tüm parlaklığıyla ulaşan güneşin ilk ışıklarıyla karşılaştığımızda büyücek bir tümseğin üzerindeydik. Işık kar üzerindeki her bir kırışıklığın ortaya çıkmasına neden olurken, çevremizdeki her şeyin de asıl boyutunu algılamamızı sağlamıştı. Güneşin doğuşu gitgide yoğunlaşıp tehdit edici bir hâl alan sis perdesini inceltmişti. Fakat ufukta hâlâ daha koyu bulut çizgileri mevcuttu.

Tırmanışımıza başka bir zorluk engel olmadı. Doğrudan zirve mahmuzuna yükselen karla kaplı ince sırttan süratle yukarıya çıktık. Artık meraklı bakışlarımızla etrafımızda açılan ufuktaki manzarayı seyredebiliyorduk. İnsanın yüksek dağların tüm güzelliğinin ve dehşetinin özüyle karşılaştığı bu buz ve fırtınalar ülkesinde, sanki beyaz yalnızlığın sihirli iklimine girmiştik.

Böylece sonunda zirveye vardık. Tek tek üzerinde ancak durulabilen ve boşluğa doğru kıvrılan bir kar balkonu zirve külahını örtmüştü. Güzel bir dağın doruğuna ulaşmak, hele ki oraya daha önce hiç kimse tırmanmamışsa, her zaman heyecan ve-

rici bir deneyimdir. Bununla beraber kişi mümkün olan her açıdan önce sen, sonra da ben, hadi beraber, şimdi de topluca, vb. diyerek, zirve fotoğrafları çekme töreni gibi kaçınılması zor bazı davranışlarla zirveyi kolaylıkla önemsizleştirebilmektedir. Tüm bunlar olup biterken çevrenize ancak alelacele bir göz atabilirsiniz. Aslında genellikle etrafınıza sadece en güvenli inişi tasarlamak ya da ortada bir tehlike var mı diye bakarsınız. Gerçekten zirvenin keyfine varmak ve onun neden olduğu tüm duyguları hissedebilmek için dikkatinizi dağıtacak her şeyden uzaklaşmalısınız. Yalnız başına olduğunuzda bu daha kolaydır. Arkadaşlarımdan beni bir süreliğine zirvede kendi başıma bırakmalarını asla isteyemezdim. Fakat belki de bunu hissetmiş olduklarından, benim çekmek istediğim başka fotoğrafları engellemek istemediklerini ve beni zirve yamacının eteğinde bekleyeceklerini söylediklerinde mutlu oldum.

Böylelikle karlar ve mavi göklerin en safi arasındaki bir dünyanın üzerinde yüzen ışık görkemi içinde tek başıma kalmıştım. Sanki yeryüzüne ilişkin olguların sona erdiği ve hayaller aleminin başladığı sınıra ulaşmış gibiydim.

Hielo Kıtasal Buzulu! İşte sonunda tüm görkemiyle önümde uzanıp gidiyordu. Her taraf kar ve buzla kaplıydı ve bunların içinden parlak dağ silsileleri, koca zirveler, bıçak gibi keskin sırtlar, kayalık mahmuzlar, dimdik duvarlar, oyuklara asılı buz kütleleri yükseliyorlardı. Tüm bunlar bir dağın sunabileceklerinin en iyisini oluşturuyorlardı. Beni en fazla etkileyense sınırsız mesafelerde kaybolmuncaya, inci gibi gökyüzüyle karışıncaya, geniş buz ırmaklarına dönüşüp denizin fiyortlarına akıp taşıncaya dek, tüm yönlerde uzanıp giden uçsuz bucaksız karlı platoların beyaz sonsuzluğuydu. Bu inanılmaz Hielo arazisi üzerindeki kar örtüsü sık sık salkım saçak buz kütlelerinin yoğunlaştığı alanlarca kesintiye uğruyordu. Bunların her biri, bir buz denizinin iki sakin parçası arasında esen bir fırtınayı andırıyordu.

Kıtasal Hielo buzul arazisinin geniş sahalarından sonra gözlerim ayaklarımın altında açılan büyük boşluğa yönelmişti. Hatta daha da uzaklara kayıp derin vadinin içinde daha önce geçtiğimiz yerleri tanımaya çalışıyorlardı. Sadece iki yeri tanıyabil-

miştim. Geri kalanı aşağıdan bu zirvelerin görünmesini engelleyen bazı kayalık oluşumlar tarafından manzaradan gizlenmişlerdi. Bu taraftan seyredildiğinde bizim dağımız gerçekten çok etkileyiciydi. Fırtınaların karla kapladığı kayalık duvarların üst kısımları mantara benzeyen buz oluşumlarıyla çevrelenip, uçları kıvrılan kar öbekleriyle yüklü sırtlarla birbirlerine bağlanmışlardı. Bu kıvrık kar balkonları bazı zirvelerden de boşluğa doğru sarkmışlardı. Bunların altında, aşağıdaki buzula doğru yüzlerce metrelik kesintisiz uçurumlar iniyordu. Tüm bu görüntüyü daha iyi tanımlamak istersek dümdüz kaya duvarların arasından inip buz nehrinin dökülmeye başladığı uçurumun dibine ulaşıncaya kadar daha da daralan ürkütücü ve çarpık çurpuk bir buz şelalesine benzetebilirdik. Burası bana ayağımı kırdığım yerin yakınındaki şirin göle dökülen büyük şelaleyi hatırlatmıştı.

Bakışlarım gümüşî bir çizgi hâlinde kıvrılarak akıp giden bir nehirle, güneşte parıldayan sayısız gölün yer aldığı daha aşağılardaki yeşil vadilere doğru kaydı. Bu peri masalı gibi manzaranın sınırsız sezgisi içinde sanki her şey zihnin eliyle düzenlenebilirdi.

Büyü fiyortlara kadar uzanmaktaydı. Bu oluşumlar denizin kolları gibi minik adacıkların yanı sıra, tüm dağları çevreleyip, sık ormanların derinlerine uzanıp, kayalık yarları yalayıp geçtikten sonra koca buz nehirlerinin kuytusunda son bulan su kanalları da meydana getirmişlerdi. İçinde yüzen buz kütleleriyle Bernardo fiyordu bunun en güzel örneğiydi. Bununla birlikte daha uzakta olan ve ucu bucağı olmayan Jorge Montt buzulunun denize ulaştığı yerdeki inci gibi durgun sularıyla Calen fiyordunun ağzında da, bu hayalet gibi buz adalarına çokça rastlanıyordu.

Hâlâ karlarla kaplı sayısız küçük zirve bu bölgenin binlerce vadisinin kenarlarını birbirinden ayırıp sınırlarını çiziyordu. Ufukta, özellikle sol tarafta San Lorenzo Dağı ve sağda San Valantin Dağı'nın hâkimiyeti altındaki Kuzey Silsilesi olmak üzere Patagonya Sıradağları'nın en yüksek zirveleri bir siluet gibi belirmişlerdi. Fiyortlar boyunca dolaşarak bu bölgeye geldiği-

mi düşününce yıllar öncesinin bir anısı aklıma geldi. San Valantin Dağı'nın üzerinde kilometrelerce yol kat ettikten sonra bir boğazın sularına dökülerek tüm Patagonya Sıradağları'nın en mükemmel görüntülerinden olan San Rafael Gölü'nü meydana getiren bir buzul vardır. Buradaysa birbiriyle olağanüstü uyum içerisindeki manzara, tam bir tezat oluşturan doğal unsurlardan oluşmaktaydı: Buzullar ve ormanlar, sessiz buz adaları ve gürültücü papağanlar, kar fırtınaları ve bereketli tropik bitkileri, bir tarafta sonsuz bir sessizlik, diğer yanda kırılıp çöken buzların yankıları.

Tüm bunların bir rüya değil de gerçeğin ta kendisi olduğundan emin olmak istercesine, daha önce gözüme çarpmayan birçok şeyi keşfetmek için bakışlarımı geniş Hielo Buzulu'na doğru kaldırdım. Mesela ışığın değişmesi ya da bir kayaya asılı buz kütlesinin mavimsi dili veyahut da doğu yönünde bulutların arasında veya gölgede kalıp birbirine karışmış bir gökyüzü parçası. Bir ara fiyortların bulunduğu tarafta en az yüz kilometrelik bir menzilde bizim tırmanmış olduğumuzdan daha yüksek ve daha belirgin bir başka dağ olmadığını fark ettim. Mevcut yegâne yükseltiler ufka doğru birbiri ardınca sıralanıp göze harika bir sakinlik duygusu veren orta yükseklikte ve kubbe biçiminde kar yığınlarıydı. Zemindeki buzun, en yüksek zirveleri bile neredeyse içine gömecek kadar kalın olduğu, Güney Kutbu'nun yakınlarında yer alan Transarktik Dağ Silsilesi'nin son yükseltilerini hatırlatıyor gibiydiler.

Öte yandan eski dostlarım olan birçok dağ sırası Hielo'nun kuzey-güney hattındaki platosunu üzerinde göze çarpıyorlardı. Oldukça da heyecanlanarak Cerro Lautaro'yu, Cerro Piramide'yi ve daha da uzaklarda, ilk kez yirmi yedi yıl önce tırmanmış olduğum Cerro Mariano Moreno'yu biz kez daha görebildim. Hafızamın büyülü kanatları üzerinde geçmişe uzanıp oraya tırmanış anımı yeniden yaşadım. O zaman üç arkadaşım ve ben bu zirveye ayak basan ilk insanlardık. Fakat oraya ulaşabilmek için kendi aramızda değil ama, tırmanışın son safhasında bizi yakalayacak olan fırtınayla yarışa girmiştik. Altmış kilometrelik buzullar ve karla kaplı yamaçlar boyunca, kesintisiz otuz

beş saatlik bir yürüyüş gerektiren tam bir dayanıklılık sınavıydı. Bu maratonu tamamlayabilmek için bir gece, bir gündüz ve bir gece daha yürümüştük. Bu fırsattan yararlanarak bazıları hâlâ çıkılmamış olan çok güzel başka dağlara da tırmanmıştık. Fakat Cerro Piramide kütlesini oluşturan Cerri Adela, Nato, Doblado, Grande ve Luca zirvelerinin ardında kaldıkları için bulunduğum yerden onları görmem olanaksızdı. Bundan başka henüz daha tırmanılamamış olan Cerro Torre'nin zirvesine de dört yüz metre kadar yaklaşmıştık. O zamanlar devir bu türden girişimler için yeteri kadar olgunlaşmamıştı ve aslında bizler birer öncüydük. Bununla birlikte girişimimize engel olan dağın kendini müdafaasından ziyade, bizim talihsizliğimizdi.*

Işığın sersemletmesi ve anıların zihnimde yeniden canlanmasıyla daha başka tanıdık dağların arayışı içerisinde ufku bakışlarımla taramaya devam ettim ve FitzRoy'un bıçak gibi ince görüntüsünü tanıdım. Çok şaşırtıcıydı! Bu durum, üzerinde bulunduğum iki bin metre yüksekliğindeki buz tepesinden görünen manzaranın, yüz elli, belki de iki yüz kilometre çapında bir araziyi kapsadığı anlamına geliyordu. Yeryüzünün ne kadar geniş olduğunu görebilmek için böylesi temiz ve açık bir gökyüzünden ona bakmak gerektiği gerçekten de doğruydu. Neredeyse iki bin metre yükseklikte olup da, çevrede bunca saflığı keşfedebilmek ne kadar heyecan vericiydi!

Hielo'nun Cerro Azul ve Cerro Mellizo gibi doğudaki yüksek kütleleri üzerinde önceleri zararsız gözüken stratus bulutları toplanmaya başlamışlardı. Gökyüzünün kuzey doğu yönünde biriken gri renkli kırışık kütleler zirvelerin siluetlerini yumuşatmaya başlamışken, bir süre sonra rüzgârın sürüklemesi sonucu dağılıp gittiler. Buna karşılık uzun uzun sis kuşakları-

* Bir yıl sonra (1959) Mauri'yle birlikte Torre'de ikinci denememiz için yola çıkmak üzereyken gazatelerden Maestri ve Egger'in bizden önce davrandıklarını okumuştuk. Eggar iniş sırasında yaşamını kaybetti. Hayatta kalan Maestri'yse birkaç yıl sonra yeniden Cerro Torre'ye döndü. Elektrikli matkapla açılmış bir dizi deliğe zirveye kadar bolt çakmak yoluyla bir rota oluşturmaktan başka bir seçenek düşünemiyordu. Belki de en mutlak anlamıyla saflığın gerçek özü olan bir zirvenin ilk tırmanışında böylesine saygısızca davranması çok yazık olmuştur.

nın oluşup yayıldığı yüksek platonun içlerinde görüntü daha değişikti. Karla kaplı ucu bucağı belirsiz göz kamaştırıcı düzlüklerin üzerine şimdi donuk ve ağır bir ışık düşmüştü. Fakat yol açtığı büyülü duygunun sonucunda da, arazinin çekiciliğini daha da derinleştirmişti.

Yaklaşık iki saat boyunca çevremi seyrettim ve dünyada bundan daha büyük bir haz ya da bundan daha güzel bir dağ olamayacağını düşünerek zihinsel yolculuklara çıktım. Fakat diğer seferlerde de hep böyle olmuştu. Şimdi aşağıdaki vadiye, normal olduğu iddia edilen ortama, insanların ne yaptıklarının farkında bile olmadan birbirlerinin peşinden koşarak kendilerini tükettikleri bir yaşamın gerçeklerine dönmek zorundaydım. Gündelik hayatın saçmalıklarını kendimize gösterebilmek için böyle yerlerden daha güzel bir izleme istasyonu olmadığını düşünüyordum ve keşke buralar kirlenmeden ve bozulmadan kalabilseydiler. Yukarıdan bakıldığında insanların dünyası çılgınlık ve sıkıcı bir grilikten başka bir şey değilmiş gibi geliyordu.

Bulutların karışık görüntüsü artık harekete geçmem yönünde beni dürtükleseler de, hâlâ daha geri dönmeye karar veremiyordum. Sanki çok eski bir güdünün kaynağı olmanın yanı sıra, zamanın akışına karşın değişmeden kalabilen başka iklimlere ait yerlerin ve nesnelerin çekiciliğini de içeren bu etkileyici çevrenin büyüsü altındaydım. İşte hepsi buydu! Kendimi âdeta mekândan ziyade, zamanın ucuna değiyormuş gibi hissettiğimi anlamıştım. Havada şimdi zihni denetleyen, süzen, yücelten ve ruhun bir uzantısı hâline getiren gizli bir güç vardı. Buna tezat olarak aşağıdaki dünya daha da uzaktaymış, karanlıkmış, yıldızlardan görünen yeryüzünün içindeki özmüş gibi görünüyordu. Bu anları yaşamanın benim için ne büyük bir ayrıcalık ve bu deneyimden elde ettiğim soyut zenginliğin ne denli muazzam olduğunu anlamıştım.

Bazı bulut kümeleri zirvenin üzerinde toplanmışlar ve onu sarmaya başlamışlardı. Artık gitme zamanı gelmişti. Uzun zamandan beridir aşağıda beni beklemekte olan ve soğuktan uyuşmuş vaziyetteki arkadaşlarımın yanına indim. Bastıkça dağılan eski ayak izlerimizi takip ederek süratle alçalmaya başladık.

Bulutların uçuştuğu gökyüzünde oluşan sık açıklıklar sonunda tüm manzarayı yeniden ortaya çıkarmıştı. Fakat bizim dağımız hâlâ kalın bir sis örtüsünün altında hapsedilmiş gibiydi. Artık bakmaktan tam vazgeçmek üzereydik ki, birden harika bir görüntü ortaya çıkıverdi! Gökyüzünün yükseklerinde keskin, beyaz bir diş bir an için kendini göstermişti. Öylesine şeffafmış gibi duruyordu ki, önce onu bulut zannettik. Fakat daha sonraki görünüşünden onun sanki bizi selamlamakta olan gururlu ve güzel zirvemiz olduğunu anlamakta gecikmedik. Geçici de olsa son bir kez daha ortaya çıkmıştı. Daha sonra bulutlar dağıldıkları hızla yeniden zirvenin etrafını sardılar ve her şey bir kez daha sessizlik ve gizeme büründü.

EK:

DAĞ MACERASI 2000

1989 Uluslararası Dağcılık Toplantısı Açılış Konuşması

Toplantı Floransa yakınlarında bulunan San Casciano'daki Machiavelli Evi'nde yapılmıştır. Konferans salonu Onur Komitesi'ne, farklı çalışma alanlardan bilim adamlarına ve Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Kanada, Yeni Zelanda ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerini temsil etmek üzere seçilen dağcılara ev sahipliği yapmıştır. Kalabalık bir izleyici kitlesi de hazır bulunmuştur. Toplantı gerek çevreyi, gerekse de dağcılığın manevi değerlerini koruma gereksinimi konusunda, genel olarak dağcılık dünyasını ve macera peşinde koşanları uyarmak amacını taşımıştır.

Tırmanıcılık ve genel olarak dağcılık, bedensel ve zihinsel keyif için bugüne değin geliştirilmiş en önemli ifade araçlarından biridir. Bununla beraber ne yazık ki, son yıllarda manevî ve kültürel önemi giderek azalmaktadır.

Dağcılık en geniş anlaşılan şekliyle çok yönlüdür ve bu durum da eğilimlerde ve motivasyonlarda büyük karışıklığa yol açar. 1980'li yıllardaki birçok toplantıda katılımcılar bir ölçüye kadar tartışmaya dahil olmuşlardır. Bu vesilelerde gündeme gelen konular dağcılığın sponsorlar tarafından değiştirilmiş olan bugünkü kavramı ve başarımı, genel görünümü, teknik başarıları ve ticarî değeriydi. İnsanlar sıralamalardan, ödül almak için

yapılan yarışlardan, hız rekorlarından, saygınlıktan ve başkalarına üstün gelmekten bahsettiler. Bazıları bugünkü dağcıların ruhsal sorunları olduğunu ve kimlik krizi yaşadıklarını ifade ederken, kimileri de daha ahlaki davranışlara yönelmenin acil bir ihtiyaç olduğunu söylediler. Fakat sonunda tartışmaya katılanların hepsi günümüzde dağcılığın paraya, hatta çok paraya ihtiyacı olduğu ve bu durumun da diğer her şeyi kirlettiği konusunda mutabakata vardılar. Büyük tırmanış seferleri kirleniyor, çürüyor, bayağılaşıyor ve yozlaşıyorlardı. Ayrıca bugün insanlar her şeyden öte, bilgilendirme görüntüsü altında kişisel çıkar ve reklam peşindeydiler. Üstüne üstlük kurallara, ideallere, ilkelere karşı gelmenin yarattığı kargaşa vasıtasıyla da, bu yaklaşımlarını güya mazur gösterme yüzsüzlüğü içindeydiler.

Çok yakın zaman öncesine kadar herkes dağcılığı her şeyin üstünde bir içsel tatmin olarak algılardı. Açıkçası, ne derece övülesi olursa olsun, sadece zirvelere ve kaya duvarlara çıkma eylemi tek başına dağların felsefesini örnekleyemezdi. Eğer böyle adlandıracaksak rekabet, temel olarak insanın kendisiyleydi ve zorluklara karşı kendinizi sınamanız kendi varoluşunuzun derin bir araştırmasını oluştururdu. Şurası belli ki, aynı faaliyete kendini adamış olanlar arasında, açıkca olmasa da bir kıyaslama yapılırdı. Fakat zorlu bir dağın zirvesine ulaşmayı denediğiniz sürece kendinizi doğayla mükemmel bir düşünce ve duygu ortaklığı içinde bulabiliyordunuz. İşte bu geleneksel dağcılıktı ve çok şükür ki, anıları henüz kaybolmadı.

Eski dağcılar hâlâ daha bu kuralları izlerler. Bunlar hepimiz için yeterince açık olmalarına karşın, asla yazılmamışlar ve bir sisteme göre düzenlenmemişlerdir. Biz onlara sadece katlanmakla kalmadık, onları benimsedik ve onlar bizim ölçülerimize göre yapılmışlardı. Her oyunda da bu böyle olmalıdır. Özgürce birini seçtiğinizde, oyun dürüstçe oynanmalıdır. Düşünün ki ben poker oynamak istiyorum, fakat dört taneden fazla asım var. Beni her ne pahasına olursa olsun kazanmak için hileli deste kullanmakla suçlarsınız. Bu durumda ben gerçekte oyun oynamış değil, sahtekârlık yapmış olurum. Fakat bunun da ötesinde böylesi bir oyundan hiçbir zevk almam, zira bu oyunun

koşullarının ve kurallarının bana verebileceği hiçbir şey yoktur. Zihni ve hayal gücünü çalıştırmayı engeller. Kendimi bir yarışmada gibi hissedemem ve hiçbir sürpriz beklemem. Sonucu ve elde edeceklerimi daha başından bilirim. Bu işin sonunda nasıl bir oyun oynamış olabilirim?

Dolayısıyla son otuz yıldır samimi, tutarlı ve yapıcı bir dağcılık uygulaması için savaştım ve hâlâ daha da savaşmaktayım. Eğer temel ahlakî kurallara saygı gösterilecekse, işte böyle olmalı. Aksi hâlde hiçbir şeyi ve hiç kimseyi ilgilendirmeyecektir.

Günümüzde kurallar neredeyse topyekûn reddediliyor. Fakat eğer kuralları reddedersek kendimiz de dahil olmak üzere her şeyi ölçmek için gereksindiğimiz nirengi noktamız olan Greenwich meridyenimizi de reddetmiş oluyoruz. Nirengi noktası olmadan, kurallar olmadan her şeyi yapmaya izin vardır, her şey mümkündür. Fakat bir şeyle ilgileri olmadığı için, benim açımdan bütün bunlar tamamen değersizdirler. Kural olmadan hiçbir şey olunmaz.

Dağın ardında insandan başka ne var ki? Dağcılık, yaşamanın ve kendinizi tanımanın bin tane yolundan sadece biridir. Dağlara tırmanmak bu kimlik arayışından başka bir anlama gelmemelidir. Er ya da geç, hiçlik dışında mevcut tek yer olan kendi kişiliklerimize ve duygularımıza dönmek zorunda olduğumuz için, dağlara çıkmak asla basit bir gündelikten kaçış olmamalıdır. Dolayısıyla dağ bizi daha ileriye gitmeye doğru hazırlamalıdır. Bir dağcı deneyimlerini biriktirmeli ve bunları kendini zenginleştirmek için kullanmalıdır. Bunu ancak uçsuz bucaksız geniş mekânları tanıyorsa ve kendi eylemleri için sorumluluk almak yoluyla gerçekleştirebilir.

Dağcılık sadece teknikten, hız rekorlarından ya da zirve koleksiyonculuğundan daha fazla şeyler ifade eder. Sadece tırmanmak için bir dağa girişmek yeterli değildir. İlgiyle beklemek, duyumsamak ve anlamak istiyorsak merak ve gözlem hayatî önem taşır. Eğer işin içine kaslardan ve kronometreden başka bir şey girmiyorsa, dağcılık bazılarının iddia ettikleri gibi yine eğlendirici bir oyun olabilir, fakat yaratıcı maceradan eser taşımaz. İçimizde sadece çevikliğe dayalı atletik niteliklerden başka bir şey

yoksa, eninde sonunda çöküntünün üzüntüsünü yaşarız. Gerekli kaynakları hiçbir zaman geliştirememekten dolayı bu durumla baş edemezsek, netice gerçek bir bunalım olabilir.

Günümüzün birçok dağcısı bu düşüncelerime katılmayacaklardır. Onlardan bazıları gözü pek ve yaratıcı başarılar elde etmek amacıyla kısa, atletik yapı gerektiren, fakat son derece emniyetli rotaları tırmanmaktalar. Geleneksel tabuların prangalarını söküp attıklarını düşünüyorlar. Macera furyası insanların onu hazır olarak satın almaya teşvik edildikleri bir noktaya ulaşmış olduğu hâlde, bazılarının onu kırılması gereken bir tabu olarak görüp ortaya çıkması şaşırtıcıdır. Öte yandan da, hiç de yüreklice olmadıkları hâlde, bir dizi arınık bedensel harekete yeni bir saygınlık kazandırmak istemektedirler.

Onlar eğer gerçekten dağcılığın bir macera olarak kalmasını istiyorlarsa, kendiliğinden gerçekleşme olgusunun yerini alan teknikleri ve tüm ayrıntıları tasarlanmış organizasyonları reddetmelidirler. İnsan zekâya dayalı hünerini, hayal gücünü ve sorumluluk duygusunu yitirdiğinde; bilinmeyen ve beklenmeyen yıkılıp önemsizleştiğinde, macera da ortadan kalkar. Keza eğer belirsizliği, riski, cesareti, coşkuyu, yalnızlığı ve soyutlanmışlığı değiştirir ya da ortadan kaldırırsak macera artık yaşayamaz. Araştırma ve keşfetme, imkânsızlık ve doğaçlama davranma duygularını, sadece kendi kaynaklarımızı kullanarak kendimizi sınama istemini korumalıyız. Günümüzde bütün bunlar gündelik yaşantılarımız içinde ya bastırılmış ya da yok edilmişlerdir. Macera tüm varoluşumuzu kapsar. Özümüzdeki en iyi ve en insancıl olanı ortaya çıkarır. Kart destesi her ne pahasına olursa olsun kazanmak için hileli bir biçimde karılmamışsa, oyunla birlikte sürpriz, düş, zafer için heyecan ve yenilgi için gerginlik de ortamda kendilerine yer bulacaklardır. Maceranın özü işte budur.

Bugün bir dağın üzerinde teknik olarak her şey mümkündür. Sürüyle bâkir zirve ve kaya duvarı dünyanın etrafına dağılmışlardır ve mevcut tüm gelişmiş yöntemler kullanıldığında da, er ya da geç kesinlikle hepsine tırmanılacaktır. Ancak bence bu hiç de ilginç olmayacağı gibi, yeni hiçbir başarı da sağlamayacaktır.

Çünkü dağ sorunu gerek teknik yönden, gerekse de organizasyon anlamında zaten çözülmüştür. Dolayısıyla en azından dağdayken dikkatimizi insanın yöntemlerinden ziyade kendisine yöneltelim ve bizi küçülten, kafamızı karıştıran ve yoksullaştıran şeylerden uzak duralım.

Sıradanlıklar, yalanlar, söylentiler ve yanlış iletiler her yanımızı kuşatmışlardır ve bazen sahte bilgilerle doludurlar. Unutmayalım ki popülerlik gerçeğin garantisi olmadığı gibi, fazla yaygara koparmak da pek üretken bir işleve sahip değildir. Eğer dağcılığın önemli bir parçası düşse, macera da bu düşün ateşleyicisidir. Her ne olursa olsun önemli olan, tırmanıştan ziyade insanın macerasıdır. Ancak bu şekilde kendi deneyimlerimizi ve duyarlılığımızı ufkumuzu genişletmek için kullanabiliriz. İçinden geçtiğimiz harika manzaralar da büyüyecek ve hayal gücüne daha fazla menzil ve düşlere daha fazla malzeme üretmek için neredeyse mucizevi bir biçimde genişleyeceklerdir.

"İmkânsız" ve "bilinmeyen" tanımları, dağlara derinden bağlı önemli unsurlardır ve onları yok etmemeliyiz. Bunun yerine kendi fiziksel sınırlarımız içerisinde kendimizi onlara karşı sınamalıyız.

Onu öldürüp yok etmek anlamsız olduğu için, "imkânsızı" kazanarak elde etmek gerekir. Sadece atletik zindeliğin yönlendirmesi değil, fakat mantıklı düşünme ve sağlam bir yürek bizi hayli uzaklara taşıyacaktır. Peş peşe bir dağdan diğerine tırmanmak illâki bizi geliştirmez ve kahramanlık anlamına gelmez. Kahramanlık bir günden diğerine aynı kişi olarak kalabilmeyi, kişiliğinizi ve bütünlüğünüzü korumayı içerir.

"Bilinmeyen" de maceranın son derece yararlı bir bileşenidir. Onunla yüz yüze gelmek kendi şüpheleriniz ve kaygılarınızla doğrudan mücadeleye zorlar, içinizi kemirir. Bilinmeyenle karşılaşınca zorluklar artar ve sınırlarınız büzülür. Fakat bilinmeyeni yok etmek ya da azaltmak son derece de kolaydır. Tırmanış sırasında yanda taşınan ufak bir telsiz cihazı ya da buna benzer başka bir araç küçük bir şeymiş gibi görünmekle beraber, bir benzetme yapacak olursak, elinizde astan başka kağıt olmadan poker oynamanıza benzer. Oysa bunun yerine kendimize

özgü sınırlarla yarışmalı ve kendi içimizdeki zorlu engelleri aşmalıyız. Bunu yapmak da bazılarının dokundurduğu gibi kendi kendine dayatılmış mazoşist bir engel değildir.

Geçmişte fetihten ve keşiften söz edebilirdik. Fakat günümüzde teknolojinin tüm sorunları çözebilen büyük ve her şeyi gören gözü olduğu sürece, bu kavramlardan bahsetmek bizleri biraz gülümsetecektir. Dünya çok daha küçülmüştür ve büyük ölçüde evcilleşmiştir. Artık her şeyi bilebiliyoruz ve yapabiliyoruz. İşte bu durum, yönümüzü değiştirmek ve hem kendi içimizdeki, hem de yeryüzünün son, büyük, yabanıl ve bilinmeyen bölgelerindeki uçsuz bucaksız açık alanları araştırmak için bir başka sebep oluşturuyor. Ne olduğumuzu ve gerçekten ne istediğimizi keşfedebilmek için kendi içimizden daha ötelere bakmaya gerek yok. Macera şüphesiz ki, işte budur.

Bu açık alanlara ulaşmayı denediğimizde merak en önemli şeydir. Hatta ben insanı merakın yarattığını ileri sürüyorum. Belki de macera, sırf meraktan dolayı maymunların ilk kez ağaçlardan yere indiği gün başlamıştı. Tüm zorluk ve karmaşalarıyla bu açık alanlar insanlar için hayati önem taşımaktadır ve çevrenizde bu alanların boşluğunu hissedebilmek için K2'ye, Antarktika'ya ya da Amazon'a gitmek gerektiğine inanmıyorum.

Livingstone'un* dünyası artık söz konusu değil. Amundsen, Scott ve Nansen'in yaşadığı günler de efsane oldular. Öte yandan günümüzse - ne tezat bir şey ki - durumların, araçların ve yöntemlerin ve de yakında neredeyse tüm gezegenlerin çılgınca bir değişimi içinde bulunmaktadır. Fakat hayal kurmak gibi kıymetli bir yeteneğimizi koruduğumuz sürece sınırlamalar ve şartlandırmalar karşımızda boyunlarını eğeceklerdir. Düş gördükçe, hayal gücümüz bize yeni fikirler verir. Peki bunları gerçekleştirebileceğimizi nasıl bilebiliriz? Sadece, bunu yapabileceğimizi biliyormuş gibi davranarak.

Günümüzde herkes maceradan bahsediyor. Bu belki de acı gerçeğin onu giderek daha az olanaklı kıldığındandır. Fakat in-

---

* David Livingstone (1813-1873): Zambezi Nehri ve Viktorya Şelaleleri'ni bulan İskoç kaşif. (ç.n.)

sanlar olguları gözden kaçırıyorlar ve etiketlere çok fazla anlam yüklüyorlar. Öyleyse dikkatli olmalıyız. Artık bir tüketim malına indirgenmiş şeylerle ilgili çok fazla baskı yapılıyor. Macerayla gösteriyi ya da onun etrafında kopartılan gürültüyü birbirine karıştırmamalıdır. Macera bir çeşit dolandırıcılığa dönüşen faaliyetlerle bir tutulmamalıdır. Sınırsız macera için bu büyüyen ve yaygınlaşan arzu karşısında maceracı ve onun taraftarlarına karşı çıkmamalıyız. Fakat bir tür macera siyasetine dönüşen ilişkilerin kurbanlarına da tavrımızı koymalıyız.

Dağcılık, devirden devire değişime uğrasa da, her zaman sağlam ilkelere sadık kalan doğru sebepler ve hassas kurallarla uygulanan, son derece değerli ve büyüleyici bir oyun olarak kalmalıdır. Her şeyden öte, nasıl büyüyeceğimizi zaten oyun oynayarak öğrenebiliriz. Fakat bunun yerine genellikle kolaycı ve ben merkezci başarıyı, mevcut her türlü aracı kullanarak kırılacak rekorları hedefleriz. Sık sık ödünler veririz ve her ne pahasına olursa olsun bir seyirci kitlesini hayrete düşürmeye çalışırız. Bu durum günümüzün tek özdeyişi gibi görünüyor. Bazıları değerlerin peşinde koşsalar da, bu temel unsurları genellikle unutabiliyorlar.

Fakat daha başka modern nitelikler de var. Belki de içinde yaşadığımız dönemin özelliğinden dolayı, dağcılığın şova dönük yeni tarzı uzmanlaşmaya doğru bariz bir eğilim içeriyor. Sadece bilimsel alanlara ilişkin olanların dışında, bunun konuyla ilişkisi oldukça şüphe götürmektedir. Bence insanî açıdan bakıldığında uzmanlaşma kısır ve sınırlayıcıdır. İlgi alanlarımızda ve emellerimizde evrenselin dışına çıkamayız. İnsan olarak coşkulardan ve güvensizlik duygularından meydana gelmişizdir ve kendimizi hünerlilik ve yaratıcılıkla tanımlarız. Dolayısıyla dağcılık da uzmanlaşmaktan ziyade, macera ve yeni şeyler türetmeyle daha fazla ilişkili olmalıdır.

Elbette ki, tüm bu genel gözlemlere karşın, günümüzün uzmanlık işi ve aşırı zor bazı başarımlarındaki belli bir macera unsurunu yadsımıyorum. Fakat bu her zaman kendiliğinden olmaz ve bazen kişisel katılımlar da fazla aydınlatıcı ve zihni geliştirici işlev taşımazlar. Genellikle maddeciliğin tetiklediği

olumsuz bir mekanizma bu tür maceraya ilham verir, besler ve teşvik eder. Kitle iletişim araçlarının, ticari kurumların ve reklamın oluşturduğu birlik, bu maceranın asıl oyuncularını kumanda eden ve şartlandıran etkili bir güç oluşturur. Onlar da bir süre sonra kendilerini, acımasız bir yükselişin içine hapsedilmiş, onları tuhaf ve tasarlanmamış durumlara zorlayan bir tuzağa yakalanmış olarak bulurlar. Bu insanlar artık sahneden geri çekilemezler ve her ne pahasına ve her ne şekilde olursa olsun başarılı bir sonuç elde edebilme uğruna kaygılı bir arayışın içine çekilirler. Bir kâr elde etmek zorunda oldukları için de, bu daha da böyledir. Bu yolla pazarda, Alpler'de ya da başka yerlerde satılacak bir mal olarak yeni bir macera türü ortaya çıkar. Doğal olarak bunu satın alıp bedelini ödeyenler beyinleri iyice yıkanmış olan seyirciler, okurlar ve kamuoyudur.

En azından burada, İtalya'daki yeni bir gelişme de, şimdi sıkı kontrol altında olduğuna inandığım yeni bir dal olan tırmanış yarışmalarıdır. Uygun biçimde inşa edilmiş tırmanış duvarlarında karşılıklı bir mücadele, tırmanıcılar arasında bir yarışma olarak uygulanmaktadır. Artık araçların amaç olduğu, saf ustalığa dayalı bir arena açılmıştır. Bu yenilik birçok tartışmanın kaynağı olduğu gibi, doğal olarak bazı önyargılara da yol açmıştır. Bununla beraber, belki de tırmanışa bu yeni bakış biçimi yasal bir spor yarışmasına dönüşecektir. Dolayısıyla atletik tırmanıcıların bu alana onay vermesi anlaşılabilir bir şeydir.

Şimdi de sekiz bin metrelik bir zirveye normal koşullarda ve normal rotasından tırmanmayı tanımlamak için "muhteşem" ya da hatta "olağanüstü başarı" ve "inanılmaz" gibi terimlerin kullanılması konusuna değineceğim. Şüphesiz ki bazı Himalaya zirvelerinin fethi büyük başarılardır. Fakat bütün bunlar otuz ila otuz beş sene önce, gerek teknik malzemelerin, gerekse de fiziksel olanakların son derece sınırlı ve her yerin bilinmeyenle dolu olduğu zamanlarda gerçekleştirilmişlerdir. 1978'de Everest'e ilk kez oksijensiz olarak tırmanmak da belki büyük bir başarıydı. Fakat bunu biraz çekinceli olarak söylüyorum, çünkü o zaman koşullar değişmişti ve Hillary ve Tensing'in devirlerinden sonra önemli ilerlemeler oldu. Ellili yılların o "ilkel" zaman-

larından bu yana kişisel malzeme ve araçlar gelişti ve çok daha hafifledi. Donanım ve destek, tıbbî müdahâle, ilaç ve psikolojik bilgi alanlarında büyük adımlar atılmıştır. Becerilerimizin ve bağımsız hareket edebilme yeteneğimizin ölçüsü değişmiştir. Artık kendi sınırlarımızı daha iyi algılayabiliyoruz. Öte yandan bilinmeyenin boyutlarında ve onun yarattığı psikolojik meydan okumada da bir azalma söz konusudur. Bu sebeple imkânsız kavramı önemini giderek daha fazla yitirmekte ve büyük başarılar da daha önemsiz hâle dönüşmektedir.

Bir zamanlar sekiz bin metrelik zirvelerdeki oksijen azlığı seçkin, güçlü ve kararlı insanları durduran bir engeldi. Oysa günümüzde her yıl bu dağlar her cüsseden, her yaştan ve her yetenekten onlarca dağcı tarafından ve çoğu zaman da oksijen kullanılmadan tırmanılıyorlar. 1988 yılına kadar 210 kişi Everest'in zirvesine ulaşmış. Harika! Fakat şu karışıklığa bakın! Geçmişle karşılaştırıldığında bir şeylerin değiştiği kesin. Bugün kullanımımıza açık olan teknik, fiziksel, kimyasal ve psikolojik tüm araçların, engellerin kırılması öngörüldüğü hâlde, pek de fazla olağanüstü başarı (ve bunlarla ilgili hikâye) yaratamadığını ifade etmemiz gerekmez mi? Öyleyse, yeni durum budur. Şimdi artık abartı ve şişirmeye yer bırakmayan yeni değerlendirme ölçüleri uygulamamız gerekiyor.

1986 yılında 8000 metrelik on dört zirvenin peş peşe tırmanılışı nihayet tamamlanmıştı. Şüphesiz ki, bunu gerçekleştiren kişi saygın bir zirve koleksiyonuna erişmişti. Koleksiyon sözcüğünü öyle rast gele kullanmıyorum. "Büyük başarılar" ifadesini muhteşem ve destansı eylemler anlamında, örneğin Polonyalı Jerzy Kukuczka, İngiliz Doug Scott, İtalyan Renato Casarotto ve özellikle de ilk akla gelen Tomo Cesen gibi Doğu Avrupa'dan az sayıdaki başka dağcı tarafından gerçekleştirilen tırmanışlar için kullanmak isterim. Bu kişiler çok yüksek irtifalarda, gerçekten de insanın olanaklarının bugünkü sınırlarında olağanüstü başarılar yazmışlardır. Kukuczka on dört sekiz binlikler amacına, bu işi kendisinden önce başaran Reinhold Messner'den bir yıl sonra ulaşmıştır. Fakat Messner'in aksine, bu işi en yüksek standartlarda, gerçekten de çok zorlu rotaların ve koşulların

(malî koşullar da dahil) üstesinden gelerek gerçekleştirmiştir. Bunun için de gerçek övgüyü hak etmiştir. Yirmi yıl kadar önce yazdığım bir kitapta benim uzun uzadıya düşünmüş olduğum şeyleri belki de Kukuczka gerçeğe dönüştürdü. O zamanlar şöyle diyordum: "Belki haşince bir tahmin ama, tek başına yapılan dağcılığın başına buyrukluğu içerisinde, belki de insanoğlu asla böylesi sınırlara ulaşacak denli güçlü olamayacak." Eğer sevgili Himalaya'sında tırmanırken kaderi ölümünü buyurmamış olsaydı, hayran olunası Kukuczka eminim ki bugün burada bizimle birlikte olurdu. Anısı her zaman içimizde yaşamaktadır.

Böylece, onlarca yılın doğrudan gözlemlerinin ardından size dağcılık dünyasının manzarasını sunmuş oldum. Sonuç hiç de şaşırtıcı olmamalıdır. Her şeye karşın yeni nesil iyisiyle ve kötüsüyle geçmişin ürünüdür ve savrukça ektiğimiz her şeyin bir sonucudur. 1954'de K2 olayı bir dağcılık geleneğinin doğruluk ve içtenliği konusunda şüphe uyandırmıştı ve bu olaya karışanlar yaşını başını almış olgun insanlardı. Yine olgun bir dağ rehberi Patagonya'da Cerro Torre'nin zirvesine ulaşmak için rotasını motorlu matkapla kayaları delerek açmıştı. *Yedinci Derece* adlı kitabı yazan kişi de yaşını almış olgun bir kişiydi. Bu kitabın yazarı olan Reinhold Messner bugün gençlere kızıyor ve "yeni neslin sanki rekor kırmaktan başka hiçbir amacı olmadığından," yakınıyor. Fakat söz konusu olan şimdiki genç kuşak ve onun dağlara bakışı olduğunda, bu sorumluluğun demesek de, yaratılan bu etkinin herkesten çok ona ait olduğunu unutmuş görünüyor. Çünkü kitabında "sportif uygulamaya" dayalı genellikle yeni bir dağcılık kavramını desteklemişti.*

Peygamber olmak zordur. Eğer kötü olursanız hakkınızda sert hükümler verilir. Zayıf bir tohum kötü bir meyve verdiğinde bu durumun yarattığı sorunlardan sanki onlarla ilginiz yokmuşçasına kendinizi uzak tutarak suçlamalardan kurtulamaz-

---

* Günümüzdeki *yeni dalganın* en ünlü temsilcilerinden biri olan Christophe Profit 1986 yılında bir dağcılık dergisine verdiği demeçte şunları söylemiştir: "Ben Messner'i modern dağcılığın kurucusu olarak görürüm... O dağcılara sportif uygulamaya dayalı yeni bir dağcılık kavramını göstermiştir... Onu yazdığı sırada *Yedinci Derece* adlı kitabı birçok yenilik içeriyordu. Şimdiyse sekizinci dereceye ulaşmış bulunuyoruz."

sınız. Üstelik eğer aynı rüzgâr içinde sadece çıkar ve başkalarının iyi niyetinden istifadeyi öngören kendi başarınızı öne çıkarıyorsanız, elbette ki sorumluluktan kaçamazsınız. Bir ölçüde hepimiz peygamber sayılırız. Fakat kimileri kendi ilgi dünyalarını kurarlarken, geçmişin değerlerine saldıran kendi kuramlarını, başkalarını etkileyen kişisel özellikleriyle dolduruyorlar. Bu insanların tarafsızlığından ve tutarlılığından söz edilemez.

Tutarlılık körlük, inatçılık ya da yeniliğe karşı direnme değildir. Kendi tercihinin farkında olmak ve bunun yüklediği sorumluluğu kabullenmek anlamına gelir. Niyetin açıklığını ve karakterin gücünü ifade eder. Günümüzde tarihi kendi zayıflıklarına göre uyarlamaya, hesaplarını denkleştirebilmek için her şeyi kendi işlerine geldiği gibi değiştirmeye hazır bazılarının gizli kapaklı yürütülen faaliyetleriyle bu erdemlere ihanet edilmiştir. Giderek daha sık bir şekilde dağcılar ve dağcılık bazen idealizm örtüsüne büründürülen bir ödün verme yolunda yuvarlanıp gitmektedirler.

Acaba bugün dağcılık hasta ve kirlenmiş midir? Kesinlikle. Dağcılık dünyasında iki yüzlülük var mıdır? Hiç şüphesiz. Fakat bundan dolayı dağcılıktan ziyade dağcılığı yapanlar suçlanmalıdır.

Sponsorluk müessesesi elin tersiyle hemen mahkûm edilecek bir şey değildir. Eğer iyi kullanılırsa yararlıdır ve çok eski bir uygulamadır. Fakat günümüzde dizginsizce alıp başını gitmiştir. Hemen her zaman oyunun kurallarını ve bazen de tarihi bile değiştiren gerçek bir ticarethaneye ve ideallerin pazarlanmasına indirgenmiştir.

Sponsorluktan yararlananlar için (aslında bunlar kendi zayıflıklarından dolayı bu işin esas nedenidirler) modern sponsorluk genellikle bir tür zorlamacılığa dönüşerek sonuçlanmaktadır. Bu durum da, söz konusu müessesenin zaten kabarık ve şüphe götürmeyen sorumluluklarını daha da ağırlaştırmaktadır. Pazarlık ve pazarlamayla sponsor kişi ya da kuruluş destekledikleri kişiler üzerinde baskı uygular ve onlar da kendilerini hassas sınırların ötesine sürüklenmek zorunda bırakacak bir durumun içinde bulabilirler. Bu şekilde insan dağda yaşamını yitirebilir.

Böylece şu sonuca geliyoruz: Sponsor üstlenilen işi destekleyeceği yerde, üstlenilen iş sponsorun, oradan da onun ticari ilişkilerinin hizmetindedir ve her türden adı konmamış çarpıklığa da konu olmak zorundadır. Fakat en az bunun kadar kaygı verici bir başka şey de, genellikle insanların bazı çıkarlar ya da başka şeyler uğruna kendileriyle iyi geçinmek amacıyla, kendileri ve başkaları için ödün vermeye eğilimli olmalarıdır. Şurası yadsınamaz ki, bu durum insan onurunu çürüten gizli bir hastalıktır.

Garip bir ruhsal tepki genellikle insanı, kendini aldatma noktasına kadar savunma yanılgısına iter. Bunun sonucu olarak da, bir sponsordan faydalanan kişi ne derece kullanılmış ve bir yalan satıcısına indirgenmiş olursa olsun, yine de özgür ve bağımsız olduğu konusunda ısrar eder. Fakat aslında onu bekleyen, etkisinden bir türlü kaçıp kurtulamayacağı bir yozlaşma kısır döngüsüdür. Ardından da eğer şansı yaver gitmez ve öncesinde büyük bir yaygarayla açıklayarak yüklendiği işi gerçekleştirmeyi başaramazsa, peşinen satıldığı ve şimdi de değeri düştüğü için, üstlendiği iş daha da kötü bir duruma düşecektir. Öyküsünü anlatma zamanı geldiğinde de, işin kurnazca hesaplarına başvurmak zorunda kalacaktır. Uzun zamandır beklediği ödülden ödün vermemek için yüklenmek durumunda kalacağı risklerden bahsetmeye bile gerek yoktur. Şurası gayet açık ki, bu durum davranıştaki idealizm ve amaçtaki saflığı sağlayacak en iyi koşulları üretmekten uzaktır. Keza bu koşullarda seçim ve eylem özgürlüğünden bahsetmenin de mümkün olabileceğini düşünmüyorum. Bu noktalara gelen bir özgürlüğün tadı tuzu kalmaz zaten. Gerçekten de, belki eylem alanlarını böylelikle genişletebilecekleri yanılgısıyla kendilerini bir satıcının hizmetine sokanlar, kısa süre sonra kendi hareket özgürlüklerinin çok daha sınırlı ve şarta bağlanmış bir hâle geldiğini görürler. Böylesi sonuçlarla çok karşılaştık.

Bir de kendi amaçlarını kurnazca saklamaya çalışıp, tırmanış seferlerinin bir milyon dolar ya da daha pahalıya mal olacağını (seksenli yıllar için konuşuyoruz) açıklayanlar var. Onlar bu yolla, seyahatlerini düzenleyebilmek için öncelikle bir şekilde na-

kit parayı bulmaları gerektiğini anlatmaya uğraşırlar. Fakat derken haberler gelir ki, bir başkası aynı türden bir dağ seferini yapıp bitirmiştir ve sadece birkaç bin dolara patlamıştır. Üstelik bu sonuç bunca yaygara koparmadan ve bu macera zenginlerinden bazılarının yapabileceğinden çok daha parlak bir tarzda gerçekleştirilmiştir. Bu durumda milyonlara mal olan, dağ seferinin kendisi değil, fakat onun tiyatrovari sahneye koyuluşudur. Böylelikle birisinin ayarladığından hayli emin olduğumuz ticari ilişkiler desteklenebilecektir. Ayrıca sponsor kendi kurallarını koyar ve parayı verdiğinde de, gerçek ya da düşsel bunun bir şekilde getirisini elde etmek isteyecektir. Bu dağ faaliyetinin sonucunda satışları artırmaya yarayacak bazı etkilerin ortaya çıkması beklenecektir.

Eğer bazı tür sponsorlukların (ya da benzer ilişkilerin) dağcılığı ve dağcıları kurtarabileceğine inanan varsa, o hâlde bence bu, bir işin günahını onu yapan ortada dururken başka yerde aramaya benzer. Herkes ister gösteriş için, ister çıkar için, isterse de gurur için istediğini yapmakta özgürdür. Hissettiği her şey kendisini bağlar. Fakat tüccarla hayalperesti de birbirinden ayırmamız gerekiyor.

Şimdi de bir süredir erdem sözcüğü gündeme oturmuş durumda. Dağcılık dünyasının bazı simaları bunu "ne istersen" diye tanımlarken, bazıları da "yozlaşmadan" öte bir şey olmadığına inanıyor. Öte yandan bunun sadece "bir tartışmanın mantıklı bölümlerini iskambil kağıdı gibi karıştırdığını" iddia edenler de var. Fakat ancak bu kadar ileriye gidebiliriz. Bunun ötesi samimiyetsizlikten başka bir şey değildir. Eğer erdemi, tarz ve ölçüyü de içermesi gerektiği üzere en doğru anlamında göz önüne almak istiyorsak, onun basit olarak sadece kağıtları karıştıramayacağını anlarız. Aksine her şeyi yeniden doğru yöne koymaktadır. Öte yandan erdem sadece yozlaşma da olamaz. O asla parayla karşılanamayacak bir hazinedir, zira bu özgün hazine için para ölçülerin en değersizidir. Gerçekten de bazıları paranın ahlâkı olmadığını söylerler.

Fakat şimdi bu tartışmanın başlangıç noktası olan kurumsal sponsorluk sorusuna dönelim. Hangi noktaya kadar hâlâ daha

maceranın, sınırları geçip başka bir yere girmeden kendimizi gerçekleştirebilmek uğruna elimizden gelenin en iyisini adadığımız bir yaşam tarzı seçimi olduğunu kendi kendimize soralım. Bu başka yer tam anlamıyla ticari ilişkilerin egemen olduğu zemindir ve maceranın aykırı türevlerini ortaya koyan hiç de uygun olmayan bir örnektir. Bu yorumlar katı ahlâkçı bir niyet beslemiyorlar ve iyi ile kötü arasına bir duvar örme amacı da gütmüyorlar. Sadece belirli sebepler ve onların etkileri arasında olası bir ilişki kurma; uygulayan ya da maruz kalan açısından sömürmenin gerçekten gerekli olup olmadığını görme anlamı taşıyorlar. Doğaldır ki, bu olgular iyi maskelenmiş ve üstü itinayla örtülmüş bir biçimde inanmaya meyilli ve alıcı bir kitlenin önüne kondukları için, en azından istenmeden olmuş tek bir hatayla, plânlı bir kampanyanın ürünü olarak uygulanan yanlışlar sürüsünün arasında çok büyük fark olduğu konusunda insanları uyarmamız gerekiyor.

Son olarak da günümüzde dikkatimizi her şeyden fazla çeken çevre konusuna değinmeden geçemeyeceğim.

Geleneksel dağ fetihlerini bir köşeye koyduk; en garip tırmanış rekorlarını kırmayı başardık; dağ macerasını arınık bir davranış şekline indirgedik ve onu gösterişli salon yarışmalarına çevirdik. Fakat günümüzde dağcılık dünyasında şimdi yeni bir hareket ortaya çıktı. Bu oluşum bu kez çevre bilimi üzerinde temelleniyor ve sosyal çevre konusundaysa tam bir ilgisizliği bünyesinde gizliyor. Niyet dağları her türlü kirlenmeden korumak ve daha da iddialısı, dağın doğasını kendi hâline, yani asıl yabanıl durumuna döndürmek. Bununla beraber şimdiye kadar anlaşmazlıklar, iddialar ve benim fikrime göre aptallıktan başka hiçbir şey ortaya konamadı. Görkemli öneriler gazetelerde boy gösterdi, fakat temel bir çözüm öne çıkarılamadı. Dağlarda terk edilip bırakılmış utanç verici çöp yığınlarını kamu oyunun dikkatine sunup çevreyi kirletmemek için çağrılar yayınlamak övülmeye değer bir davranışmış gibi görünse de, yine de asıl sorunu çözmek için yeterli değil.

Kirlenme çok çeşitli biçimlerde olabilir. Önemli olan şu: Eğer verdiğimiz bazı ödünler için türlü mazeretler bulursak, kaçınıl-

maz bir biçimde bugün yaşadığımız felâket sonuçlarla karşı karşıya kalırız. Dağları sadece az sayıda ayrıcalıklı dağcıya tahsis etme gibi dağları korumak adına getirilen bazı önerileri görünce, insan böylesi bir çevre koruyuculuğunun siyasi bir manevradan başka bir şey olmadığı konusunda ister istemez kuşku duyuyor. Bazıları artık değişim rüzgârlarının estiğini düşünüyorlar ve faaliyetlerini soylu sebeplere adıyorlar. Fakat bunları eğlence endüstrisindeki uyanık kişilere emanet etmekten de geri durmuyorlar. Bu konuyla ilgili tartışmaları boyuna tekrarlamak istemiyorum. Fakat eğer bu insanlara güvenilecekse o zaman bu türden çevre hareketlerinin, en azından hareketi temsil edenlerin tam bir bütünlük içinde olmalarını sağlaması gerektiğine inanıyorum. Kendini çevresel sorunlara adayıp bir kamuoyu mutabakatı peşinde koşan, fakat her şeyin üzerinde de kendi itibarını artırmaya çalışan bir insanın şimdi kendini hayli gürültü koparan bir reklam furyasına kurban ettiğini varsayalım. Bu kişi gelecekteki gelişmeler için iyi bir peygamber ya da insanlığın kurtuluşu için bembeyaz kar saflığında bir havari olamaz. Çünkü işe başlama noktasında, ciddiyetten uzak bir şeyi ciddiye almak olanaksızdır.

Artık herkesin, çevresel sorunların her şeyin üzerinde son derece de eksikliğini hissettiğimiz kültürel ve eğitimle ilgili unsurlardan kaynaklandığına ikna olduğunu düşünüyorum. Çevrenin kurtarılması için büyük bir girişime gerçekten yeşil ışık mı yakmak istiyoruz? Öyleyse şimdiden tezi yok bir kültürel devrimi uygulamaya koyalım. Fakat her birimiz kendi rolümüzden sorumlu olduğumuza göre, işe önce kendimizden başlayalım. Tüm faaliyetlerimiz amaçla tutarlı olmalıdır ve insanların genellikle başvurduğu can sıkıcı ve yüzeysel özellikli heyecan dalgası yaratma davranışının yanında, nispeten az rastlanır nitelikler olsa da, ölçülü ve sağduyulu davranmamız daha ikna edici olacaktır.

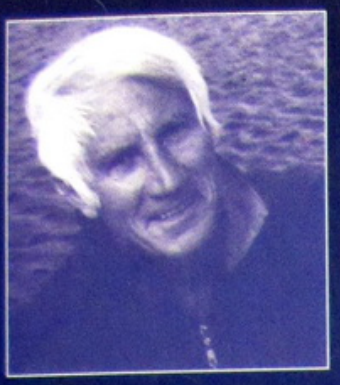
Dağcılık ve macera dünyasında bugün olanlar bunlardır. Tutkularımıza daha açık ve daha hassas boyutlar kazandırmaya ne kadar ihtiyacımız olduğunu dile getirmek bizler için yararlı olacaktır. Başkalarının neleri yapması ve neleri yapmaması gerek-

tiğini söylemek ne bana ne de bir başkasına düşer. Kişinin kendi ahlâkıyla ilgili bir denge kurması herkesin kendi görevidir. Bu tamamen kişisel bir iştir ve şimdiden birçok insan bu yönde ilerlemektedir. Ben sadece hâlâ daha bilmeyenler tedbirli olsunlar diye, sorunu bir kez daha ortaya koyuyorum. Öte yandan şunu da vurgulamak istiyorum: Sürecin içerisinde olanlarda bazı psikolojik sorunlara ya da daha da kötüsü bir kimlik krizine yol açacak herhangi bir seçenek göz önüne dahi alınmamalıdır.

Tüm bunları daha geniş bir çerçevede ele alırsak, söyleyebileceğim yegâne şey bugünün toplumunun neyi hak ettiyse onu elde ettiğidir. Yaşamlarımız hoşgörüsüzlüğümüzü, duyarsızlığımızı, bencilliğimizi, dürüstlük eksikliğimizi yansıtmaktadır. İşlerin kötüye gittiğinden şikayet ediyoruz, fakat son tahlilde bundan biz, hepimiz sorumluyuz. Bizler koca bir okyanusu meydana getiren sayısız su damlaları gibiyiz. Doğayı koruma amacına yönelik geniş kapsamlı uygulamaya dönük tartışmaların en başında asla unutmamamız gereken şey, ancak insanlığın kendi kendisini ve hem ahlâkî hem de kültürel mirasımızı koruyarak tüm unsurlarıyla birlikte çevreyi koruyabileceğimizdir.

Anlamlı tartışmalarımız sırasında sık sık başvurduğumuz bu "yeni dünya" için ne ümit etmeliyiz? Bence dersimizi aldığımızı ve yanlış yere modası geçti diye bir kenara attığımız değerlere yeniden dört elle sarılacağımızı ummalıyız. Yalnız başımıza kendimiz için yarattığımız bu "yeni dünyada" hayatta kalmak istiyorsak çok daha insanî ve çok daha ahlâklı olmak zorundayız.

* * *

Walter Bonatti 1930 yılında Bergamo'da doğdu. Çok genç yaşında Alpler'in en zorlu zirvelerine tırmanmaya başlayıp 1951'de Büyük Capucin'in doğu duvarına çıkmayı başardı. Daha sonra 1954 yılında K2 zirvesinin fethiyle sonuçlanan ve dramatik olaylara sahne olan İtalyan dağ seferine katıldı. Ardından da 1955'de Dru güney batı sırtına, 1958'de Gasherbrum IV'e 1965'de kış mevsiminde tek başına Mattherhorn'un kuzey yüzüne tırmandı. 1965 yılında zorlu tırmanışları bırakıp yaşamını keşif ve maceralara adayarak, haftalık Epoca dergisi adına dünyanın en ücra bölgelerini gezdi. Yazarı olduğu birçok kitaptan bazıları şunlardır: "*Muhteşem Günler*"(1978), "*Benim Dağlarım*" (1983), "*Bir Oluş Tarzı*" (1989) ve "*K2 Dosyası*" (1995).

"Dağ, bana kendime ve yaptıklarıma karşı hile yapmamayı, dürüst olmayı öğretti. Dağcılık belli bir şekilde uygulandığı zaman, bazen de oldukça acımasız olmakla birlikte, hiç şüphesiz ki katı bir okuldur. Fakat bir yandan da gündelik yaşamda pek rastlanmayacak kadar sevecendir. Dolayısıyla insanların dünyasında bu ilkeleri bir şekilde değiştirirsem, ister istemez çelişkili bir duruma düşerim... Bu farklılıkları uzlaştırmak gerçekten de zordur. Burada bilinci güçlendirmenin ve ne olmak istediğini seçmenin önemi ortaya çıkıyor. Ve de bir kez bir yön seçildiğinde, diğer yönlere kışkırtan eğilimlere teslim olmamak son derece güçlü olmayı gerektiriyor."

15.00 TL

SKB 0837584 VLM

ISBN 978 9944 343 497

9 789944 343497

kelime yayınları

www.kelimeyayinlari.com

kelime@kelimeyayinlari.com